

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Disertační práce

2012

PaedDr. Jitka Málková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Disertační práce

**MLUVENÝ PROJEV UČITELE VE VÝUKOVÉ
KOMUNIKACI NA 2. STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY**

PaedDr. Jitka Málková

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem disertační práci vypracovala samostatně, s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni 17. 8. 2012

.....

Mé poděkování patří panu prof. PhDr. Karlu Šebestovi, CSc., za laskavý přístup, vstřícnost a cenné rady při tvorbě disertační práce.

Obsah

1 Úvod	6
2 Jazykový materiál, postup a metody práce	10
3 Jazyk jako prostředek komunikace	13
3.1 Jazyková a řečová kultura v současné vyjadřovací praxi	14
3.2 Mluvená podoba jazyka	19
3.3 Zvuková rovina veřejných mluvených projevů	21
3.3.1 Zvuková stránka češtiny jako předmět lingvistického zkoumání	22
3.3.2 Funkce zvukové složky mluveného projevu	26
3.4 Shrnutí	27
4 Mluvená čeština v komunikaci ve školním prostředí	30
4.1 Komunikační dovednosti učitele jako základ pedagogické komunikace	30
4.1.1 Učitel jako řečový vzor	34
4.1.2 Kultivování mluveného projevu jako součást pregraduální přípravy	38
4.1.3 Metodické aspekty procesu zdokonalování řečových dovedností v mluveném projevu	44
4.2 Shrnutí	46
4.3 Specifičnost mluvených komunikátů ve školním prostředí	48
4.3.1 Výukový dialog	48
4.3.2 Jazykové a parajazykové prostředky v mluveném projevu učitele	49
4.4 Shrnutí	56
5 Kultivovaný mluvený projev učitelů jako komunikační standard	59
5.1 Kooperační princip ve školské komunikaci	61
5.2 Spisovný standard jako komunikační výhoda	62
5.3 Výslovnostní standard	63
5.4 Shrnutí	64
6 Praktická část - analýza komentovaných transkriptů	66
6.1 Charakteristika výzkumného vzorku	66
6.1 Charakteristika získaného materiálu	67
6.3 Analýza výsledků výzkumu	68
6.3.1 Skupina č. 1	69
6.3.2 Skupina č. 2	78

6.3.3 Skupina č. 3	94
6.4 Shrnutí výsledků	106
7 Závěr	110
8 Použitá literatura	115
9 Summary	119
10 Přílohy	121
10.1 Textové přílohy – transkribované audiozáznamy	121
10.2 Přílohy elektronické	174

1 Úvod

Předkládaná práce je aktuální sondou do oblasti mluvených učitelských komunikátů a usiluje, i když z individuálního pohledu, o postižení jejich jazykové úrovně (ve vybraných jazykových rovinách) s ohledem na požadavky kultivovaného vyjadřování. V prostředí školy a školské (zejména výukové) komunikace právem očekáváme působení kvalitních mluvních vzorů jako předobrazů kultivovaného mluveného projevu žáků. Právě tato komunikační sféra je spolu se sférou rodinnou a mediální pro budoucí dospělé uživatele jazyka rozhodujícím formujícím faktorem. Současný stav mluvní praxe však ukazuje, že ve smyslu institucionální snahy o zachování řečových kvalit již pravděpodobně jediným. I ve školním prostředí je ovšem patrný určitý posun k neformálnosti a to se odráží v mluveném projevu jak učitelů, tak samozřejmě i žáků. Současná koncepce komunikačně orientovaného vyučování si klade za cíl připravit během školní docházky jedince plně komunikačně kompetentního, který bude schopen i v oblasti mluvené komunikace přizpůsobovat svůj jazykový kód aktuální situaci, prostředí i komunikačnímu záměru. Tento cíl však není možno naplnit, pokud nebudou tyto požadavky kladeny primárně na učitele, neboť především oni jsou ve výuce iniciátory, organizátory i evaluátory komunikace žákovské.¹

K výběru tématu práce vedla dlouholetá pedagogická zkušenost na úrovni vysokoškolské přípravy budoucích učitelů.² Vyplynulo z ní, že plně komunikačně kompetentní jedinec je na počátku této fáze studia (zejména co se týká formální mluvené komunikace) spíše raritou než běžným úkazem. Od tohoto zjištění se poté začala odvíjet snaha nalézt jednak příčiny tohoto stavu a jednak způsob, jak ho během pregraduální přípravy studentů změnit k lepšímu. V průběhu těchto úvah se tedy logicky ocitla osoba učitele (jak reálného, tak i budoucího) a jeho kompetence v oblasti mluvené komunikace ve výukovém dialogu (spektrum příčin zmíněného neutěšeného stavu je samozřejmě širší).

Deklarovaným úvahám odpovídá i struktura práce. Počáteční kapitola přibližuje téma práce, uspořádání kapitol, stanovené cíle a pracovní hypotézy. Druhá kapitola podává celkovou charakteristiku analyzovaného jazykového vzorku, popisuje použité metody jeho získávání a zpracování a jejich realizaci. Vymezuje rovněž kritéria analýzy a způsob práce

¹ Málková, 2012.

² Málková, 2010b.

s transkribovanými texty, které jsou v praktické části (šestá kapitola) ukázkově doloženy souborem vybraných komentovaných transkriptů. Třetí kapitola jako teoretický základ poukazuje na principy jazykové a řečové kultury a na stav současné vyjadřovací praxe, zejména v oblasti veřejné mluvené komunikace, a jeho důsledky. Zaměřuje se dále na zvukovou rovinu veřejných mluvených komunikátů a její aktuální proměny, zmiňuje proces konstituování ortoepie a tvorbu základních ortoepických příruček. Čtvrtá kapitola se již obrací ke konkrétnímu komunikačnímu typu, a sice k mluvené komunikaci ve školním prostředí. V centru pozornosti stojí vzhledem k tématu práce osoba učitele jako řečového vzoru a jeho komunikační kompetence z obecného pohledu, konkrétně pak potřeba a způsob jejich zásadního rozvíjení během pregraduální přípravy budoucích učitelů z důvodu nedostatečné přípravy předchozí.³ Součástí kapitoly je rovněž charakteristika zvláštností školské komunikace, specifické role učitele a typických rysů učitelských komunikátů (v rovině jazykové a parajazykové⁴), doložených na zvukovém materiálu pořízeném pro účely této práce. Pátá kapitola vychází z funkce učitele jako řečového vzoru a z požadavku kultivovanosti jeho mluveného projevu, který zahrnuje i schopnost konzistentně udržovat spisovný jazykový standard.⁵ Zvažuje také postoje učitelské veřejnosti k jazyku a možnosti současných pedagogů dostát uvedeným nárokům.

Praktická část práce tvoří vlastní jádro. Na základě shromážděného zvukového materiálu si klade za cíl doložit předcházející teoretické úvahy a tvrzení o míře kultivovanosti učitelských komunikátů ve výukovém dialogu a vymezit nejčastější a nejtypičtější nedostatky ve zvolených jazykových rovinách. Šestá kapitola nejprve přináší detailní charakteristiku výzkumného vzorku a získaného jazykového materiálu, poté se věnuje analýze výsledků výzkumu. Představuje rovněž ilustrativní vzorek komentovaných transkribovaných textů, který pokrývá škálu učitelských mluvených komunikátů v širokém kvalitativním rozpětí, a sice od projevů hodnocených jako kultivované až k případům s nízkou mírou kultivovanosti vzhledem k nárokům školské komunikace a cílům komunikačně orientovaného vyučování. Z technických důvodů je celý soubor 35 komentovaných transkriptů včetně jejich analýzy v rozsahu více než 200 stran textu k dispozici v elektronické podobě na přiloženém CD.

³ Málková, 2011.

⁴ Málková, 2010a.

⁵ Termín používáme jako pracovní, blíže viz kapitola 3.1.

Základní metodou práce je metoda přímého výzkumu, a sice sběru jazykového materiálu ve zvukové podobě, dále poslech a následná interpretace textů získaných přepisem zvukových nahrávek, které byly pořízeny jednak pro účely této práce a jednak pro potřeby seminární výuky na Pedagogické fakultě ZČU. Zpracovaný materiál z 35 vyučovacích hodin nabízí vzhledem ke svému rozsahu ještě další možnosti analýzy pro zkoumání jiných jazykových rovin, mimo hranice této práce. Kompletní zvukový materiál v archivu autorky má pak rozsah přibližně trojnásobný a skýtá velký potenciál k dalšímu bádání.

Při výzkumu jsme se zaměřili na mluvený projev učitelů realizovaný během výukového dialogu, kdy občasné repliky konverzačního typu nemají kvantitativně významné zastoupení (jejich výskyt je dán situačně, neboť učitel žáky v průběhu výukového dialogu různě usměrňuje, hodnotí atd.).

Na základě shromážděného jazykového materiálu jsme analyzovali učitelovu řeč z hlediska kvalitativního, a sice s ohledem na naplnění ústřední maximy – srozumitelnosti, jakož i se zřetelem k požadované funkci kvalitního řečového vzoru. Cílem naší práce bylo vymezit nejčastější, typické nedostatky, které naplnění těchto požadavků brání, a poskytnout tak učitelům (popř. studentům učitelských oborů a jejich pedagogům) jistou zpětnou vazbu a možnost nápravy. Rovněž jsme se pokusili učitelské komunikáty v tomto smyslu zhodnotit a zjistit tak, zda mohou sloužit jako vzorové typy mluveného vyjadřování.

Lze očekávat, že jazykové jevy, které snižují míru kultivovanosti zkoumaných projevů, budou náležet do různých jazykových rovin. V naší analýze se soustředíme zejména na rovinu fonetickou, dále rovněž morfologickou, popř. lexikální. V centru pozornosti bude především zvuková realizace učitelovy řeči. V tomto bodě se nabízí i srovnání se závěry výzkumných sond zaměřených na výukovou komunikaci učitelů základních a středních škol na Ostravsku, jež mimo jiné shledávají v řeči učitelů pravidelné nedodržování ortoepických zásad, nezvládnutí prozodických prostředků, používání rušivých prvků, problémy s tvořením hlasu a dechovou technikou, dokonce i výslovnostní vady (lambdacismus, sigmatismus, rotacismus, rotacismus bohemicus).⁶ Podobná zjištění můžeme předpokládat i v učitelské výukové komunikaci v oblasti západočeského regionu, pravděpodobně však bude více oslaben vliv rodného dialektu ve prospěch obecněčeských

⁶ Kuldanová, 2010, s. 493; Svobodová, 2000, s. 55.

jazykových prostředků (1. hypotéza). Dále je možno očekávat, že mluvený projev učitelů s delší jazykovou praxí bude vykazovat větší míru kultivovanosti, jež může být ovšem dána nejen jejich profesní zkušeností, ale i příslušností ke starší generaci uživatelů jazyka (2. hypotéza). V neposlední řadě se v tomto ohledu jistě prokáže větší jazyková kompetence učitelů českého jazyka (3. hypotéza), je ale otázkou, nakolik a v jakých jevech se bude jejich mluvený projev ve srovnání s učiteli ostatních předmětů lišit, předpokládáme výrazně lepší mluvní výkon ve všech sledovaných typech jazykových jevů (4. hypotéza).

2 Jazykový materiál, postup a metody práce

Jazykový materiál, shromážděný poslechovou metodou, se skládá jednak ze zvukových nahrávek kompletních hodin českého jazyka a různých dalších předmětů, jednak z nahrávek jejich podstatných částí, v nichž dominuje výuková komunikace, a to v celkovém čase téměř 1500 minut. Záznamy byly pořízeny v období od října 2009 do prosince 2011 na druhém stupni základní školy, popř. v ročnících nižšího gymnázia, zachycují tedy učitelovu komunikaci se žáky přibližně ve věku jedenácti až patnácti let. Analyzovaný vzorek zahrnuje celkem 35 škol převážně ze západočeského regionu (okrajově jsou zastoupeny rovněž přilehlé části regionu středočeského a jihočeského), a to městských, maloměstských i venkovských. Podařilo se v něm zaznamenat mluvený projev celkem 35 učitelů, přesněji 13 učitelů českého jazyka a 22 učitelů ostatních předmětů (dějepisu, občanské nauky, zeměpisu, chemie, matematiky, fyziky, hudební výchovy, informatiky, biologie, ostatní předměty nebyly zařazeny pro předpokládaný nedostatek relevantního jazykového materiálu). Bylo mezi nimi zastoupeno 25 žen a 10 mužů, převažující počet učitelek je jistě dán typem zkoumaného školního prostředí (stupněm školy). Délka praxe byla u jednotlivých osob různá, nahrávali jsme pro srovnání jak projevy začínajících a méně zkušených učitelů, tak i dostatečně zkušených učitelů. Ve skupině s délkou praxe do deseti let je zastoupeno 15 osob, s praxí delší než deset let pak 20 osob. Průměrná délka praxe činí přibližně 14,7 roku.

Zvukové nahrávky byly částečně pořízeny ve spolupráci se studenty FPE ZČU a v rámci seminářů předmětů Mluvený projev učitele a Kultura mluveného projevu byly efektivně využity pro potřeby výuky budoucích pedagogů. Studenti ve dvojicích rovněž prováděli poslech nahrávek a poté pořizovali jejich zjednodušený fonetický přepis podle zadaných kritérií. Nahrávky byly prováděny pomocí přístroje MP 3 a byly uloženy ke zkoumání na zvuková CD. Fonetické transkripty pak byly pořízeny v elektronické a tištěné podobě.

Získání zvukového materiálu provázely četné obtíže. Největší překážku představovala neochota samotných pedagogů, kteří se obávali zdokumentování svých výkonů a možné kritiky. I když jim byla zaručena anonymita a vysvětlen cíl výzkumu, považovali celou akci v mnoha případech spíše za formu hospitace. Převážná část nahrávek proto vznikla spíše díky využití osobních kontaktů či doporučení. Další problém se objevil v souvislosti s faktem, že v každé nahrávce figurují prostřednictvím své řeči také

žáci. Je obtížné si představit, jak by jejich repliky bylo možno zneužít a způsobit jim tím nějakou újmu, přesto nebylo vůbec vzácností, že učitelé nebo ředitelé škol požadovali písemný souhlas jejich rodičů s pořízením zvukového záznamu. Domníváme se, že podobné překážky budou výhledově výzkumy tohoto typu ještě více ztěžovat.

Vlastní technická realizace nahrávání pak již většinou žádné větší obtíže nečinila. Miniaturní rozměry přístroje a mikrofону umožnily instalaci buď přímo na oděv nahrávané osoby, nebo na učitelův stůl, dotýčný se tedy mohl volně pohybovat, aniž by se cítil jakkoli omezován. Většinou také brzy pustil ze zřetele fakt, že je nahráván, a to jen přispělo k autentičnosti záznamu. Žáci byli zpravidla na průběh nahrávání upozorněni, i když jim často byl jeho cíl vysvětlen modifikovaně (např. Snažte se pěkně mluvit, aby bylo vidět, jak vám český jazyk jde. Odpovídejte zřetelně.). Jejich repliky nejsou vždy identifikovatelné, v tom případě v transkriptech chybějí (jsou vytečkované). Pro potřeby výzkumu však nejsou podstatné, sledované jevy se jich netýkají. Učitelé repliky se podařilo zachytit většinou v dostatečné kvalitě, neboť mikrofon byl zpravidla umístěn v bezprostřední blízkosti mluvčího a hlasitost snímání byla obvykle dobře nastavena. Ke zkreslení záznamu došlo jen tehdy, když se učitel od přístroje příliš vzdálil, když nastal ve třídě hluk nebo když učitel s něčím hlučně manipuloval v těsné blízkosti přístroje.

V další fázi prošel shromážděný zvukový materiál opakovaným poslechem tří osob a ke každé nahrávce byl pořízen její zjednodušený fonetický přepis. I když se na vypracování transkriptů podílelo více jedinců, jsme si vědomi jisté míry subjektivity dané individuálním vnímáním poslouchaného textu. Vyhodnocení výsledků pomocí technického zpracování by bylo jistě přesnější, zejména pokud jde o jevy zvukové roviny, avšak mnohonásobně časově i personálně náročnější. Zvolený způsob zpracování se jeví jako výhodnější z hlediska zaměření práce i faktu, že percepce analyzovaných projevů probíhá v praxi rovněž prostým poslechem.

Soubor 35 dialogických textů je v práci prezentován tak, že nejprve uvádíme vlastní transkript reprezentativní části zaznamenaného projevu a k němu poté připojujeme hodnotící komentář. Soustředíme se na takovou část výukového dialogu (v délce 15–20 minut), jež podává charakteristický obraz mluveného projevu příslušného učitele a umožňuje i provést kvalitativní analýzu vybraných jazykových i parajazykových jevů, snižujících podle našeho názoru kultivovanost řeči. Stranou naší pozornosti zůstává neverbální stránka komunikace, a sice řeč těla (gestikulace, mimika, pohyb těla, postoj,

vzhled mluvčího atd.) stejně jako zvukové kvality typu zabarvení hlasu aj. Použitý způsob přepisu je z praktických důvodů velmi zjednodušenou fonetickou transkripcí zvukové předlohy. Sledované jevy jsou v textu vyznačeny pomocí jednoduchých grafických prostředků a symbolů.

Interpretace jednotlivých transkriptů zahrnují jednak údaje o místě pořízení nahrávky (region, město), typu školy, ročníku, vyučovaném předmětu a osobě učitele (pohlaví, délka praxe) a jednak vlastní kvalitativní analýzu učitelova mluveného projevu (převážně s oporou o kvantifikaci zjištěných jevů). Kritéria analýzy jsme stanovili v souladu s cíli naší práce, vycházejí ze základního požadavku kultivovanosti, který v sobě zahrnuje mimo jiné i srozumitelnost a modelovost. V tomto ohledu se soustředíme zejména na kultivovanou výslovnost, na míru respektování spisovného standardu v oblasti morfologické a lexikální a na způsob segmentace textu pomocí intonačních zakončení a pauz, popř. na jiné jevy, které v zaznamenaných projevech výrazně působí v opozici vůči požadavkům kultivovanosti.

3 Jazyk jako prostředek komunikace

Jazyk je jedním ze základních předpokladů řečového jednání. Schopnost řečově komunikovat se rozvíjí kontaktem se sociálním okolím a je zdokonalována po celý život. Jedinec se učí být produktorem i recipientem řeči tak, aby v různých komunikačních situacích dosáhl komunikační úspěšnosti, tedy splnění záměrů a cílů své řečové aktivity. Postupně si osvojuje dovednost užívat adekvátních jazykových prostředků rozlišováním jejich komunikační funkce v daných komunikačních situacích, učí se respektovat normy řečového chování. Řečové předpoklady jednotlivce jsou základem celé jeho osobnosti (nejen složky intelektové, ale rovněž citové a volní) a jeho komunikační úspěšnost pak tvoří podstatu jeho úspěšnosti sociální. Řečové chování totiž spolu se vztahem k normám společenského styku a společenským zvyklostem určuje pozici jednotlivce na poli kultury komunikace. „Social needs are also satisfied through interaction with others. Infants and children have already a strong motivation to communicate, and an innate capacity to understand interpersonal interaction, because they recognize that communicating is a means of establishing relationships. The child learns primarily from the mother how to interact and to adapt.“⁷ Nerespektování ustálených zvyklostí řečového chování pak může vést k vytvoření komunikačních překážek, což v důsledku směřuje k popření základního smyslu komunikace jako takové. „Adopting a shared code system, acknowledging differences in beliefs and behaviors, and learning to be tolerant of the beliefs and behaviours of others, all contribute to effective communication.“⁸

Volba a užití jazykových prostředků mají v procesu komunikace významnou roli. V podmínkách českého jazykového prostředí je však jazykové společenství značně nesourodé, diferencované teritoriálně i sociálně. Uživatelé jazyka se tak zpravidla stávají nositeli několika jazykových kódů (od primárního přes obecnější až k prestižnějšímu), jež si osvojují od nejtělejšího dětství v rodině, ve větších sociálních skupinách, během školního vzdělávání, působením sdělovacích prostředků, literatury, v komunikaci s institucemi a podobně. Přejít k prestižnějšímu jazykovému kódu se jeví jako obtížnější, zejména pokud je komunikace spontánní. I když se uživatel v daném jazykovém prostředí díky svému jazykovému vědomí v zásadě orientuje, dochází při realizaci změny kódu k interferenci jazykových prostředků. V podmínkách existující diglosie⁹ bývá

⁷ Tubbs, 1991, s. 5.

⁸ Tamtéž, s. 405.

⁹ Bogoczová a kol., 2000, s. 139.

přechod mezi kódy pro účastníky komunikace problematický. V praxi se pak proto setkáváme se značnou variabilitou komunikátů, a to zejména mluvených. „Většina českých rodilých mluvčích je diglosní, užívá vedle nespisovné mluvy svého domova i spisovný jazyk.“¹⁰ Pojem diglosie zavedl do sociolingvistiky Ferguson (1959). V rámci českého jazykového společenství funguje specificky, spisovná čeština je pocíťována sice jako vyšší varieta jazyka a obecná jako nižší (používaná pro běžnou komunikaci), obecná čeština je však územně diferencovaná (odlišná situace je zejména v oblasti Moravy). Daneš hovoří v této souvislosti spíše o tzv. míšení kódů, kdy ve funkci běžně dorozumivacího prostředku se v jazyce uplatňují prvky spisovné, obecněčeské i nářeční.¹¹

3.1 Jazyková a řečová kultura v současné vyjadřovací praxi

V procesu osvojování prestižnějšího jazykového kódu hraje důležitou úlohu vztah uživatele jazyka k jazykové kultuře. Principy teorie jazykové kultury v pojetí současné české lingvistiky navazují na práce představitelů pražské funkční jazykovědy (Pražského lingvistického kroužku a jeho poválečných pokračovatelů). Teze Pražského lingvistického kroužku vstoupily do širšího povědomí prostřednictvím souboru přednášek *Spisovná čeština a jazyková kultura* (1932).

Původně bylo pojetí jazykové kultury spjato s teorií spisovného jazyka s cílem dosahovat ustálenosti, funkční diferencované výstižnosti a osobitosti jeho prostředků. Nástroj tohoto působení byl spatřován v kodifikační činnosti, popularizačním působení jazykovědy a ve školní a mimoškolní jazykové výchově.¹²

Postupem doby se chápání jazykové kultury vyvíjí, přestává se opírat pouze o teorii spisovného jazyka, tedy o soustavu normativních a kodifikovaných prostředků, jež mají uživatelé k dispozici a jejichž míra osvojení byla chápána jako měřítko úrovně jazykové kultury jedince. Objevuje se požadavek kultivovanosti vyjadřování, Mathesius přichází s pojmem jazykové vytříbenosti. Do popředí se začíná dostávat hledisko funkční, tedy způsob využití jazykových prostředků v komunikaci. Důležitým kritériem se stává přiměřenost a vhodnost jazykových prostředků použitých v procesu dorozumívání ve vazbě na účel a funkci komunikátu. Na pole tzv. kultury vyjadřování či řečové kultury (též

¹⁰ Čechová, 2000, s. 26

¹¹ Daneš, 1988, s. 24

¹² *Encyklopedický slovník češtiny*, s. 237.

řečové kultivovanosti) vstupuje rozsáhlá a komunikačně významná vrstva prostředků nespisovných, jichž se v reálné komunikaci (a to i veřejné) využívá v současnosti stále více.

Úroveň řečové kultury v dané době určují všichni uživatelé jazyka, „zejména však ti, kteří svými veřejnými projevy (oficiálními, polooficiálními) ovlivňují soudobý jazykový úzus a hodnotové postoje lidí vůči němu. To platí hlavně o představitelích médií, o spisovatelích a překladatelích, o veřejných činitelích, o pracovnících redakcí a vydavatelství, o učitelích, ale komunikační požadavky moderního světa tento repertoár profesí a institucí ještě podstatně rozšiřují.“¹³

Jazyková kultura se opírá především o činnost institucí a obrací svou pozornost k několika následujícím oblastem.¹⁴

1. Stav (úroveň) prostředků národního jazyka, zejména jeho funkčně a stylově nejvíce diferencovaného útvaru spisovného. Hodnocení tohoto stavu se pro uživatele jazyka stává ukazatelem kulturní vyspělosti národa.
2. Rozvíjení a kultivování vyjadřovacích možností spisovného jazyka prostřednictvím umělecké i odborné literatury, médií, jazykovědných publikací, kodifikačních příruček, učebnic a působením školské výchovy.
3. Stav a úroveň jazykových projevů v různých sférách dorozumívání veřejného i soukromého v podobě psané i mluvené.
4. Kultivování a rozvíjení vyjadřovacích schopností a návyků, které uživatelé jazyka realizují v oficiálních i neoficiálních projevech.

Z výše uvedeného vyplývá, že je potřebné pečovat nejen o jazyk jako systém, ale rovněž o jeho praktickou řečovou realizaci ve formě psané i mluvené. Existují však i jiná stanoviska (prezentovaná od 60. let minulého století), která odmítají regulativní přístup k jazyku a považují institucionální zásahy za omezující a deformující preskripci, která brání jazyku v přirozeném vývoji. Kritériem jazykové správnosti je pro ně úzus, zejména frekvence užívaných jazykových prostředků (Čermák, Sgall, Cvrček, Vybíral). Opírají se především o materiál jazykových korpusů (považují ho za reprezentativní) a vidí v něm zdroj pro vytvoření deskriptivních kodifikací (koncipovaných s ohledem na komunikační funkce jazyka).

¹³ Kraus, 2004, s. 129.

¹⁴ Tamtéž, s. 139.

Opoziční přístupy (např. Cvrčkův koncept minimální intervence) kritizují zejména skutečnost, že i přes dlouhodobé uplatňování zásad teorie spisovného jazyka není spisovná norma ve vyjadřovací praxi pevně zakotvena a ani vzdělání uživatelé jazyka z ní v běžné denní komunikaci nevycházejí (dokonce mísí prostředky spisovné s nespisovnými i ve veřejných mluvených komunikátech). Z toho odvozují zbytečnost lingvistických intervencí do vývoje jazyka, jenž je schopen spontánní a účelné samoregulace. Současnou kodifikační praxi spojenou se snahou o kultivování jazyka (aplikovanou mj. i prostřednictvím školní praxe) považují za preskriptivní, nevyhovující a omezující, spisovnou češtinu jako útvar za ustupující, tedy nepotřebnou.

Možné řešení nabízí východisko založené na komunikačním přístupu, na odlišování veřejné, oficiální (tedy regulované) komunikace (prostřednictvím jazykové výchovy, výuky a autoregulace uživatelů) a neveřejné, neoficiální komunikace (neregulované).¹⁵ Regulace by pak vycházela ze spisovné normy s oporou o modernizovanou kodifikaci. „Řešením není ani striktní, neúprosné lpění na starší kodifikaci, ani bezbřehá benevolence, po níž také aktuálně není v českém prostředí společenská poptávka zřejmě ani u mladší generace.“¹⁶

Domníváme se, že péče o jazyk souvisí s dobrou perspektivou češtiny do budoucna, která je podmíněna budováním a vytvořením vztahu k mateřskému jazyku jako kulturní hodnotě. V současné době masivního nárůstu a akceptování jazykových prostředků a způsobů vyjadřování substandardního typu ve veřejné dorozumívací sféře, která byla tradiční doménou spisovného jazyka, se jeví jako nanejvýš potřebné orientovat uživatele jazyka v problematice jejich funkčního a stylového využití. Hubáček vymezuje tento trend z obecného pohledu jako snahu „přizpůsobovat jazyk a jeho sdělovací dispozice stále aktuálním a prohlubujícím se potřebám diferenciací jazykové komunikace i za cenu překračování dosavadních, do určité míry závazných tradičních komunikačních zvyklostí a norem.“¹⁷ Svobodová nadto upozorňuje, že navzdory „patrnému procesu substandardizace, tj. nápadnému dynamickému nárůstu užívání jazykových prostředků a variet stojících níže než (kodifikovaný) spisovný jazyk“¹⁸, se v našem jazykovém společenství neprojevuje odmítání spisovného jazyka, napříč generacemi je uznávána jeho kulturní hodnota a funkčnost v příslušných komunikačních situacích.

¹⁵ *Encyklopedický slovník češtiny*, s. 193.

¹⁶ Svobodová, 2011, s. 13.

¹⁷ Hubáček, 2007, s. 17.

¹⁸ Svobodová, 2011, s. 17.

Řečová kultivovanost předpokládá osvojení dostatečného množství výrazových prostředků, jejich rozlišování a výběr nejen podle významu, ale rovněž i podle stylové hodnoty a to vše s ohledem na komunikační situaci. Aktuálně se ukazuje potřeba změnit postoje uživatelů jazyka k vlastnímu i cizímu vyjadřování a vytvořit vědomí individuální zodpovědnosti za jeho úroveň. Daný stav souvisí se změnou společenského klimatu, jež vede i ke změnám představy o tom, co znamená kultivovaný mluvený projev. „V současné době (kterou můžeme ohraničit z hlediska zásadní a výrazné změny společenskopolitické situace, tedy od roku 1990 dosud) došlo a stále dochází k výrazným společenským aktivitám a změnám, jež můžeme spatřovat nejen v obecně pojatém společenském vývoji a s tím spojeného společenského klimatu, ale i v jeho určitých specifických rysech: v otevření se svobodnému světu a aktivitám s tím souvisejícím, v možnostech svobodného získávání informací, v uvolnění společenského života a etických norem v kladném i záporném smyslu, ve zřetelných vlivech angličtiny aj.“¹⁹

Tento posun je nejvýrazněji reflektován ve veřejných jazykových projevech (zejména v oblasti mediální komunikace) jako důsledek uvolnění norem chování v širších souvislostech, ve smyslu obecnější kultury komunikace.²⁰

Povědomí o spisovném jazyce a potřebě jeho užívání je stále chápáno v jistých komunikačních situacích jako náležité a žádoucí, avšak praxe ukazuje, že ovládnutí jazykových prostředků, nezbytných pro jeho realizaci, je často nad síly potencionálních uživatelů. Ti totiž zpravidla v aktuální veřejné vyjadřovací praxi zřetelně směřují k neformálnosti a v důsledku toho i k záměrnému či nezáměrnému porušování jazykových a stylových norem, což zejména v oficiálním projevu může celé sdělení a jeho cíl zásadně narušit. Tolerance podobných nedostatků u veřejných mluvčích je jistě výsledkem zanedbání péče o řečovou kulturu, neboť ve veřejné komunikaci by měl tvůrce textu pocítovat za formu vyjadřování adekvátní zodpovědnost a měl by být schopen konzistentně dodržovat v mluveném projevu jazykový standard.²¹

¹⁹ Hubáček, 2007, s. 17.

²⁰ Podrobněji k této problematice např. Kraus v publikacích *Jazyk v proměnách komunikačních médií* (2008) a *Člověk mluvící* (2011).

²¹ Termín jazykový standard užíváme v textu jako pracovní. Je mezinárodní, neutrální, běžně se vyskytuje v anglosaském prostředí, přijala ho i slovenská lingvistika. Mezi bohemisty není zcela přijímán a jeho užívání je nejednotné, pohybuje se na ose úzus – spisovná norma (*Encyklopedický slovník češtiny*, s. 438). V našem pojetí vyjadřuje prostředky spisovné jazykové normy (substandard tedy prostředky mimo tuto normu).

Další otázkou je, jakým způsobem lze hodnotit míru kultivovanosti vlastního nebo cizího projevu. Laický příjemce bude s velkou pravděpodobností vnímat (pokud vůbec) spíše detaily než celek, tedy odchylky od spisovné normy, neobvyklé výrazy nebo formulace, projevy jinakosti (např. dialektismy) a podobně. Komplexně se k textu postaví spíše emotivně (bude tedy zvažovat, zda se mu projev líbil), zda byl srozumitelný, popř. zajímavý. Poučený a jazykově vzdělaný uživatel již bude schopen zaujmout stanovisko fundovanější a hodnotit vhodnost a funkčnost zvolených prostředků a zřejmě i textovou rovinu projevu. Významnou oporu budou pro oba typy uživatelů jistě představovat i kodifikační materiály jako základní návod k řešení případných jazykových problémů jak při recepci, tak ovšem i při produkci textu. „Názory na potřebnost, frekvenci a podoby kodifikace se mohou lišit, avšak zdá se téměř vyloučeno, že jazyk typu češtiny by na svou tradiční institucionální kodifikaci naprosto rezignoval (...) je třeba připravit půdu lingvisticky oprávněným a institucionálně prováděným zásahům do nynější kodifikace češtiny; opravdu místy poněkud pokulhávající, zastarávající a vzdalující se nejen od (vysoce) spisovné (kodifikované), ale i (neutrální) spisovné jazykové normy.“²² Důsledkem nárůstu variantnosti jazykových prostředků vnímaných jako spisovné a procesu integrování prvků z variant jiných (případně z cizích jazyků) je totiž jistá dezorientace uživatelů v tom, co je kodifikováno, co se pokládá za noremní a co již stojí mimo spisovnou normu.

V procesu kultivování jazykového projevu by mělo klíčovou úlohu sehrát mimo jiné i školní prostředí. Předpokladem pro to jsou však poučení a náležitě vzdělaní učitelé, kteří budou mimo jiné schopni jazykové projevy svých žáků náležitě vyhodnotit a zároveň poskytnout vlastním řečovým chováním dobrý vzor. V podmínkách pedagogické komunikace je tak možné budovat nové postoje a vztah k jazyku jako předpoklad jeho kultivovaného používání. „Předním úkolem školy by mělo být rozvíjet a kultivovat přirozené vyjadřovací schopnosti (tento základní předpoklad a živý pramen všech kultivovaných projevů), a nikdy je podvazovat. A spisovný jazyk postupně a nenásilně štěpovat na tento přirozený základ.“²³

Tradičně se objektem školní péče a jazykové výuky a výchovy stává čeština spisovná. Jedinec je s ní v kontaktu během celé školní docházky a učí se ji aktivně ovládnout, zejména v psaném projevu. V dospělosti ji pak přijímá spíše pasivně, proto

²² Svobodová, 2011, s. 17.

²³ Daneš, 2009, s. 119.

ustrne na jistém stupni svých znalostí (ten navíc po čase nutně zastarává). Rozpomíná se na její jazykové prostředky většinou jen tehdy, když tvoří sdělení závažnější, oficiálnější, prestižnější, a to zejména v psané formě.

I když spisová čeština disponuje dostatečným bohatstvím výrazových prostředků, které umožňují uživateli pokrýt veškeré vyjadřovací potřeby, probíhá většina komunikace v jazykové praxi s využitím neprestížních variet národního jazyka, v českém prostředí tradičně ponejvíce s využitím obecné češtiny. Obecněčeské prvky pronikají nejen do soukromé korespondence, ale i do literárních a publicistických textů, zejména však do oblasti oficiální a polooficiální komunikace mluvené. Funkční využití i teritoriální dosah obecné češtiny zřetelně vzrůstají. Takzvaná běžně mluvená řeč²⁴ (jako praktický výsledek míšení jazykových kódů) v sobě pak zahrnuje repertoár nespisovných i spisovných jazykových prostředků, jež jsou distribuovány v mluvených (i psaných) komunikátech v různém poměru v závislosti na kultivovanosti mluvčího. Může téměř splývat s některými varietami (např. s obecnou češtinou) nebo jejich prostředky kombinovat (i ve prospěch prostředků spisovných). Krčmová ji chápe jako podobu národního jazyka užívanou v běžné denní komunikaci, regionálně proměnlivou, vymezitelnou jen negativně (popisem vyžívaných nenoremných prostředků).²⁵

3.2 Mluvená podoba jazyka

Je známo, že lidská řeč je primárně mluvená – jak z hlediska historického, tak z pohledu ontogeneze každého jedince. Mateřský jazyk je právě v mluvené formě zafixován nejpevněji a realizuje se jím většina naší každodenní komunikace. Nejedná se navíc pouze o mluvenou komunikaci soukromou, nýbrž stále více i veřejnou (polooficiální či oficiální).

V souvislosti se společenským vývojem, nárůstem vlivu médií, uplatňováním nových informačních technologií apod. vstupují současní mluvčí do oblasti komunikace veřejné častěji, roste počet profesí a aktivit, jež jsou s touto komunikační sférou spjaty. Význam mluvené podoby jazyka v posledních desetiletích výrazně vzrostl. Vliv veřejných mluvených projevů se od devadesátých let zvýšil se vznikem nových rozhlasových stanic a

²⁴ Bogoczová a kol., 2000, s. 11.

²⁵ Krčmová, 1997, s. 169.

soukromých i regionálních televizí. Rozšířil se rovněž okruh povolání, která svou podstatou vyžadují denní užívání mluveného jazyka. Tento okruh nezahrnuje pouze pracovníky médií, herce a učitelskou obec, ale také právníky, politiky, zaměstnance veřejné správy a různých společenských organizací.

Soudobí veřejní mluvčí se opírají o své zafixované vyjadřovací návyky a jejich jazykové chování prostřednictvím médií výrazně ovlivňuje nejen současnou podobu veřejných mluvených komunikátů, ale také představu veřejnosti o mluveném standardu češtiny. Úroveň jejich projevů zpravidla nebývá uspokojivá a svědčí jak o nedostatku příležitosti k osvojení základních teoretických poznatků z oboru, tak o absenci soustavného praktického nácviku mluvního projevu. Odráží dále i vlažné postoje k nárokům na kultivovanost, neboť mluvčí se primárně zaměřují na sebezprezentaci s cílem dodat projevu co nejvíce autentičnosti a vzbudit tak iluzi dokonalého kontaktu s publikem jako komunikačním partnerem.²⁶

Snaha o bezprostřední působení vede mimo jiné ke značné uvolněnosti formy. Tomuto stavu (rovněž vzhledem k jazykové vybavenosti mluvčích) vyhovuje nespisovná vrstva jazykových prostředků, jejíž prvky jsou pak v mluvené veřejné komunikaci bohatě realizovány prostřednictvím běžně mluveného jazyka.

Pokud stupeň vlastní řečové kultivovanosti neumožňuje mluvčím pochopit nezbytnost respektovat stylové rozpětí mluvených komunikátů a následně jejich žánrovou pestrost, není reálné očekávat změnu tohoto trendu. Pravděpodobně se tak nezmění ani představa veřejnosti o tom, jaké kvality má kultivovaný veřejný projev mít, jaký standard má splňovat. Lze tedy ve shodě Danešem konstatovat, že „v mluvených projevech formálního charakteru je zřejmě na místě užívání spisovného jazyka.“²⁷ Rovněž Kořenský spojuje spisovné vyjadřování s oblastí oficiálního styku, kde probíhá významná a závažná komunikace, dále zmiňuje případ komunikace lidí vzájemně cizích, jejichž vztahy nejsou blízké ani důvěrné či dlouhodobé. Spisovnou češtinu chápe jako univerzální řečový prostředek napříč regiony a profesemi, všeobecně použitelný též z hlediska tématu (obsahu) sdělení a z hlediska generačního.²⁸ Také Jelínek považuje spisovný jazyk za vhodný pro veřejné mluvené projevy a „jistou knižnost spisovné normy dokonce za funkční: signalizuje veřejnou povahu shromáždění a připomíná jeho účastníkům, že musí

²⁶ Kuldánová, 2010, s. 493.

²⁷ Daneš, 2009, s. 125.

²⁸ Kořenský, 1992, s. 65.

volit i příslušný způsob chování, aby dodrželi ustálené zvyklosti.²⁹ V podobném smyslu se vyjadřuje též Krčmová, když konstatuje, že „ve veřejném projevu psaném, ale i mluveném, očekáváme projev jazykově správný a že tato správnost je založena na spisovnosti všech jazykových prvků textu.“³⁰

Na cestě ke kultivaci mluveného slova by mohla hodně vykonat škola ve smyslu působení na mladou generaci a popularizovaná jazykověda poučující laickou generaci dospělých (nebo alespoň tu část, jež si potřebu kultivovaného vyjadřování na veřejnosti uvědomuje, avšak postrádá náležité a aktuální odborné informace). Toto působení by však nemělo zůstat pouze v rovině teoretické, laický adresát (i ve školním prostředí) potřebuje především konkrétní doporučení a praktická řešení. Proto by se důležitou oporou tohoto působení měly stát mimo jiné i aktualizované normativní materiály s kodifikační platností jako jedno z východisek (nikoli však měřítko) celého procesu kultivace vyjadřování. Znalost stratifikace národního jazyka a povědomí o existenci a možnostech využití bohaté škály výrazových prostředků z různých jazykových vrstev je základní pro rozlišování jejich přiměřenosti a vhodnosti a pro nácvik jejich použití v různých komunikačních situacích. Uživatel však nejprve musí dokázat jazykové prostředky odlišit a mít konkrétní představu o jejich klasifikaci. Přehledná a aktualizovaná kodifikace by mu mohla pomoci lépe se v oblasti spisovných jazykových prostředků mluvené komunikace orientovat.

3.3 Zvuková rovina veřejných mluvených projevů

Rovněž zvuková rovina veřejných mluvených projevů doznává v posledních dvou desetiletích značných změn. Jak už bylo výše uvedeno, spektrum komunikačních situací, v nichž se mluvená čeština prosazuje, se rozšiřuje a zároveň dochází k zdatelnému uvolnění užívaných forem. Tato tendence se promítá taktéž do roviny zvukových realizací spisovné češtiny a tak se i zvuková podoba češtiny veřejné komunikace přibližuje oblasti neveřejné.³¹ Úsilí o přirozenost, neformálnost a bezprostřednost ústí v rezignaci na respektování výslovnostních pravidel a v opomíjení zásad náležité segmentace textu. Slábne povědomí o zásadách hlasové kultury a o kultivované zvukové podobě spisovné

²⁹ Jelínek, 1999, s. 201.

³⁰ Krčmová, 1999, s. 223.

³¹ Kuldánová, 2010, s. 491.

češtiny a také schopnost je ve vlastním projevu realizovat.³² Pod pojmem hlasová kultura rozumíme „způsob používání hlasu ve smyslu jeho společenské zvukové formy. Tato zvuková forma, působící na posluchače, se jeví v dynamice, rezonanci, barvě a artikulaci zvuku a odpovídá vzoru fonetické normy určitého národního jazyka. Kritéria pro hodnocení kultivovanosti hlasu jsou jednak všeobecné zásady správného používání hlasu z hlediska hygieny, jednak současné estetické názory, které kladou na hlasový projev určité všeobecné požadavky.“³³

Zejména kultivovaná výslovnost je ve veřejném mluveném projevu zárukou srozumitelnosti jeho obsahu, je pro recipienty pohodlná, neboť neodvádí pozornost, nezatemňuje sdělení, neunavuje a napomáhá i lepší a trvalejší fixaci sdělených informací. Je také sociálně i teritoriálně bezpříznaková, v tomto ohledu tedy neutrální. Beze zbytku přispívá k naplnění požadavků na kultivovaný mluvený projev, jakými jsou jasnost, plynulost, výstižnost a působivost. Nároky na kvalitu výslovnosti se ovšem s ohledem na typ veřejného projevu mohou lišit. Ať se však jedná o výslovnostní styl vybraný (vyšší, explicitní), neutrální (základní) či běžný (nižší, implicitní)³⁴, vždy platí, že by měla být zřetelná a plně srozumitelná. Stylová diferenciací výslovnosti pak umožňuje různou míru artikulační propracovanosti i jistá zjednodušení.

3.3.1 Zvuková stránka češtiny jako předmět lingvistického zkoumání

Souvislejší pokusy lingvistů popsat zvukovou podobu češtiny se v našem jazykovém prostředí objevily až po první světové válce, kdy se čeština stala jazykem státní správy, tedy dominantní ve veřejné praxi.³⁵ Významným pokusem o vypracování české výslovnostní normy byla Frintova práce *O správné výslovnosti češtiny a slovenštiny* z roku 1929, založená na respektování většinového principu a vůdčího postavení pražského regionu. Z dalších badatelů pak Trávníček vytvořil výslovnostní příručky zabývající se zvukovou stavbou češtiny s cílem předložit fundovaný obraz kultivované zvukové podoby

³² Palková, 2008/2009, s. 19.

³³ Vrchotová-Pátová, 1983, s. 12

³⁴ Krémová, 2005, s. 212.

³⁵ Boj o jazykový zákon pokračoval dále po vzniku samostatného Československa roku 1918. Ústavní listina Československé republiky roku 1920 právně zakotvila pojem státního jazyka, jímž se stal tzv. jazyk československý. Na ústavu navázal speciální jazykový zákon č. 122 z 29. 2. 1922, formulovaný však dosti obecně (Kraus, 2004, s. 153).

jazyka.³⁶ Na počátku třicátých let se o potřebě zvukové kultury vyjádřil také Weingart prostřednictvím sborníku *Spisovná čeština a jazyková kultura*. Snahy uvedených autorů však nebyly podpořeny dostatečnou autoritou týmovou, a proto jejich pokusy nedosáhly očekávaného cíle.

O narůstajícím zájmu české lingvistiky o zvukovou podobu jazyka (daném v tehdejší době mimo jiné i rozvojem rozhlasového vysílání) svědčí také postupné konstituování české fonetiky a následně i rozvoj zkoumání fonologických. Postupně byly vytvořeny fonetické obrazy hlásek a popisy artikulačních mechanismů, fonetická bádání sledovala principy spojování hlásek, zákonitosti hláskových obměn a způsoby modulace souvislé řeči. Tak byly vytvořeny předpoklady pro zásadní změnu přístupu ke kultivované výslovnosti, která bývala tradičně spojována s psanou podobou textu.

Aplikací fonetických poznatků na jazykovou praxi uživatelů vznikla možnost stanovit pravidla pro správné tvoření a správné znění hlásek spisovného jazyka a vymezit jak postoj k oblastním, nářečním a vrstevným obměnám hlásek, tak i k realizacím individuálním. V důsledku toho mohly být stanoveny zásady náležitého užívání správně tvořených hlásek. Tohoto úkolu se ujal tým ortoepické komise při Ústavu pro jazyk český ČSAV pod vedením Hály a následně Romportla.³⁷ Výsledkem jejich práce bylo zformulování skutečných ortoepických zásad pro kultivované znění češtiny v podobě kodifikačních publikací *Výslovnost spisovné češtiny I* (Výslovnost slov domácích) z roku 1955 a *Výslovnost spisovné češtiny II* (Výslovnost slov přejatých) z roku 1978.

Vytvoření kodifikace předpokládalo podrobné poznání existující výslovnostní normy, jejíž základ představovala norma nositelů spisovného jazyka v oblasti Prahy jako kulturního centra s přihlédnutím k dalším centrům, jejichž normu uvedené příručky zapracovaly ve formě výslovnostních dublet. Za základ výslovnostní normy byla vzata „skutečně existující, přirozená a na konvenci založená výslovnost, která jako nedílná součást spisovného jazyka plní jeho celonárodní sdělovací funkci; je to výslovnost uživatelů spisovného jazyka po celém jazykovém území, snažících se o spisovný projev

³⁶ Máme na mysli publikaci *Správná česká výslovnost* (1935) a *Spisovná česká výslovnost* (1940).

³⁷ K ustavení ortoepické komise v České akademii věd a umění došlo roku 1942 z iniciativy Pražského lingvistického kroužku a Českého rozhlasu. Tato komise posléze roku 1952 přešla do nové Československé akademie věd jako komise při Ústavu pro jazyk český.

kultivovaný po všech stránkách, z hlediska výslovnosti tedy prostý zvláštností nářečních, místních a individuálních.“³⁸

Dále bylo nezbytné vyřešit vztah výslovnostní normy a pravopisu, který nelze chápat jako měřítko výslovnosti, i když paralela mezi psaným a mluveným projevem v jazyce našeho typu existuje. Ve zmíněných publikacích se objevil rovněž požadavek stylového rozlišení výslovnosti a dodržování ortoepických pravidel ve spisovných projevech citově neutrálních. Autoři také proklamovali nutnost uvádět kodifikaci výslovnosti do jazykové praxe, seznamovat s ní uživatele spisovného jazyka a vést je k dodržování jejích zásad ve všech oblastech veřejné mluvené komunikace. Hlavní roli měla v tomto procesu sehrát škola, disponující kultivovanými mluvčími – učiteli, dále veřejné sdělovací prostředky typu rozhlasu a televize a též kulturní instituce. Uvedené publikace byly ve své době užitečnou oporou pro profesionální mluvčí, ale v širším okruhu veřejné komunikace nenašly dostačující odezvu.³⁹

Sledované období (od padesátých let 20. století) přineslo rovněž příliv neprofesionálních mluvčích do oblasti veřejné komunikace. Promlouvali k různě početnému publiku, a to jak o otázkách charakteru pracovního, tak i politického. K tomuto účelu vyšla řada příruček o mluvené podobě jazyka, orientovaných na veřejné a politické řečnictví. Obsahují sice některá doporučení a poučení o spisovné výslovnosti, často také rozsáhlé teoretické pasáže z oblasti fonetiky, které sice popularizační formou, ale poměrně nadbytečně poučují laickou veřejnost o fonetické problematice.⁴⁰ Další autoři směřovali svými publikacemi do umělecké oblasti s cílem pomoci pěstovat mluvený projev na uměleckých školách, na profesionálních i amatérských jevištích⁴¹ a v recitačních souborech.⁴²

Koncem osmdesátých let a později se v souvislosti se změnou společenských podmínek objevují publikace věnované mluvené formě komunikace obecně, dále obchodní komunikaci a různým komunikačním strategiím a technikám. Některé z nich se zaměřují se

³⁸ *Výslovnost spisovné češtiny I*, 1967, s. 10.

³⁹ Další působení ortoepické komise bylo zásadně ovlivněno nastupující normalizací. Tehdejší předseda komise a zároveň vedoucí fonetické laboratoře Ústavu pro jazyk český byl zbaven funkce a práce komise se zastavila. Nerozběhla se zcela ani po roce 1989, i když byl roku 1991 schválen grantový projekt zaměřený na zjišťování výslovnostního úzu a postojů uživatelů češtiny k výslovnostní normě. V roce 1993 bylo v Ústavu pro jazyk český zrušeno oddělení fonetiky, které se rovněž zabývalo otázkami kultury řeči a spisovné výslovnosti (Hůrková-Novotná, 1995, s. 12).

⁴⁰ Například práce A. Tejnora, J. Hubáčka, M. Dohalské-Zichové, B. Hály.

⁴¹ K. Rektorisová, K. Halada, L. Havelková, J. Cmíralová, J. Vrchotová-Pátová.

⁴² M. Disman, Š. Štembergová, V. Šrámková.

na účelovou komunikaci, metody přesvědčování, komunikační taktiky a řečnické triky⁴³, jiné na rétorické otázky.⁴⁴ Zvukovým kvalitám kultivovaného mluveného projevu se podrobněji příliš nevěnují, ortoepickou problematiku víceméně opomíjejí.

Ojedinelou a širě dostupnou publikaci normativního charakteru představuje *Česká výslovnostní norma*. Jasně proklamuje, že „předpokladem působivosti, účinnosti mluveného projevu je jeho kultura, kultivovanost. Stupeň této kultivovanosti může být různý, ale nezbytným předpokladem v úsilí o kulturu mluveného slova je znalost normativní spisovné výslovnosti – ortoepie.“⁴⁵ Publikace se vyrovnává s posunem ve vnímání výslovnostních pravidel v předchozím období a reaguje tak na vývoj jazykového úzu a aktuální stav normy a postojů k ní. Z výzkumu výslovnostního materiálu shromážděného pro účely publikace vyplynulo, že výslovnost určitého druhu uživatelů jazyka (veřejných mluvčích) má ve vnímání ostatní veřejnosti vyšší míru společenské závažnosti, a proto ovlivňuje i hodnocení noremnosti některých výslovnostních jevů. Zajímavým zjištěním byl rovněž fakt, že mnozí veřejní mluvčí proklamují ve svých postojích spisovnou výslovnost, ale ve svých vlastních reálných projevech ji důsledně neužívají. Z generačního pohledu se u uživatelů mladších dvaceti pěti let a starších padesáti pěti let ukázala pozoruhodná tolerance k dubletnímu řešení výslovnostních jevů a pozitivní postoj k některým vývojovým tendencím.⁴⁶

Připomenout zaslouží rovněž drobnější ortoepické příručky, ovšem s omezeným dosahem a cílené na určitou komunikační sféru, např. skripta Dvorského *Výslovnost a styl* (určeno pro vzdělávání pracovníků České televize, 1984), dále práce Hůrkové-Novotné *Výslovnostní norma v uměleckém přednesu* (pro potřeby studentů herectví na AMU, 1983) a *Pravidla české normativní výslovnosti pro pracovníky sdělovacích prostředků* (1991) a Palkové *Stručná pravidla české ortoepie* (1994).

Na výše zmíněné publikace měly po dalším období navázat dva připravované slovníky, a sice *Slovník české normativní výslovnosti* (zaměřený na výslovnost cizích slov v kontextu českých promluv) a *Slovník výslovnosti cizích vlastních jmen* (orientovaný na jména osobní a zeměpisná).⁴⁷

⁴³ J. A. DeVito, C. Dale, D. Gruber.

⁴⁴ J. Kohout, A. Langer, J. Holman, E. Lotko, J. Hubáček, J. Toman, J. Kraus.

⁴⁵ Hůrková-Novotná, 1995, s. 8.

⁴⁶ Tamtéž, s. 14.

⁴⁷ Tamtéž, s. 15.

Aktuálnější poučení o zásadách spisovné výslovnosti přináší publikace *Základy české ortoepie*.⁴⁸ Uživatelům češtiny z řad laické veřejnosti je však určena pouze její závěrečná kapitola, jakési ortoepické minimum (značně ovšem zatížené odbornou terminologií). Převážná část práce je učebním textem a představuje ortoepickou problematiku v kontextu fonetiky a fonologie.

Ortoepickou problematikou se částečně zabývá rovněž publikace *Přehled české výslovnosti*.⁴⁹ Značná část pozornosti je v ní však věnována logopedickým otázkám a problematice ortofonické, práce obsahuje i množství cvičných textů. Odborná náročnost je z hlediska laického uživatele poměrně vysoká, stejně jako celkový rozsah textu (925 stran). Využijí ji tedy opět spíše vysokoškolští studenti a poučení profesionální mluvčí.

3.3.2 Funkce zvukové složky mluveného projevu

Zvukové prostředky dávají mluvenému projevu výraz. „Sound means include intonation, volume, speed, locating of pauses, voice emotional modulation, rhythmical and logical phrasing, etc.”⁵⁰ Umocňují jeho působivost a tím napomáhají realizaci komunikačního záměru mluvčího. „The study of vocal phenomena, paralinguistics or paralinguistics, refers to something beyond or in addition to language itself.”⁵¹ Plasticita projevu přispívá rovněž ke zvýšení jeho srozumitelnosti a to znamená pro posluchače větší komunikační komfort. V případě veřejného mluveného projevu jsou nároky kladené na přednes zvýšené. Nezřetelná nebo nesprávná výslovnost, nevýrazná či stereotypní melodie řeči, nevhodné řečové tempo, chybné frázování a vkládání rušivých zvuků se mohou ve výsledku stát zásadní komunikační bariérou.⁵² Naopak funkční ovládnutí zvukových prostředků výrazně napomáhá uskutečnění základního cíle veřejné promluvy – informování spojenému s persvazí – a může mít i jistý estetický efekt. Pokud dovede mluvčí zároveň působit i přirozeně a spontánně, bude účinek jeho slov na posluchače maximální. Pro běžnou veřejnou praxi postačuje, osvojí-li si mluvčí neutrální výslovnost spisovného jazyka.⁵³ Tento výslovnostní styl pokrývá svými prostředky spektrum běžných oficiálních komunikačních situací, které se odehrávají v prostředí pracovním, školním nebo

⁴⁸ Zeman, 2008.

⁴⁹ Pokorná – Vránová, 2007.

⁵⁰ Minchew, 1983, s. 21.

⁵¹ Tubbs, 1991, s. 164.

⁵² Krčmová, 1998, s. 107.

⁵³ Krčmová, 2005, s. 212.

při styku s úřady a institucemi, popř. v médiích. Důležité rovněž je, aby si mluvčí uvědomoval hranice spisovnosti a věděl, kdy je může v závislosti na typu komunikační situace překročit.

Fonická stránka řeči poskytuje mluvčímu široký prostor pro vyjádření vlastní individuality. Jejím prostřednictvím dále dochází k navázání prvního kontaktu s posluchači, dává tedy možnost vzbudit pozitivní „první dojem“ a následně kladný a též tolerantní postoj k mluvčímu a obsahu sdělení. Je také vizitkou mluvčího ve smyslu jeho vztahu k posluchačům, dokládá míru zaujetí tématem a stupeň připravenosti na veřejný mluvní výkon, svědčí též o momentálním emočním rozpoložení. Primárně umožňují zvukové prostředky diferencovat jednotlivé pojmenovávací jednotky jazyka a segmentovat mluvu na významové celky na úrovni slov, přízvukových taktů, výpovědních úseků a promluv.

3.4 Shrnutí

Jazyk, jeden ze základních prostředků mezilidské komunikace a socializace lidského individua, se nalézá a vyvíjí v konkrétním teritoriu v určitém časovém úseku v daných politických, sociálních a kulturních podmínkách. Je užíván v rozmanité podobě v různých komunikačních situacích, v nichž si mohou jeho variety vzájemně konkurovat. Jazyková situace se vyvíjí, mění se i postoj uživatelů jazyka k jeho varietám. Společensky prestižní varieta je vnímána jako kulturní hodnota s národně reprezentativní funkcí a z toho vyplývají i institucionální tendence ji regulovat. Problematiku péče o jazykovou (řečovou) kulturu lze však pojímat různým způsobem, rozdílné jsou pak i aplikace takových pojetí, zejména v současné vyjadřovací praxi. Pohybují se v rozmezí od akcentování potřeby spisovného jazyka a péče o něj, realizované např. prostřednictvím kodifikace a institucionální činností, přes snahu o kultivování vyjadřovací praxe, až konečně k pouhé deskripci stavu bez jakékoli regulace.

Stav současné vyjadřovací praxe odráží společenské změny, pro něž je typické uvolňování norem. Řečové chování uživatelů jazyka napříč celým komunikačním spektrem směřuje k neformálnosti a v důsledku toho se mění (či spíše mísí) inventář využívaných jazykových (i mimojazykových) prostředků. Tento trend je patrný zejména ve veřejné mluvené komunikaci, do níž vstupuje stále větší počet účastníků, v mnoha případech

ovšem bez výraznější jazykové erudice. Platí to zejména o komunikaci mediální, jejíž jazykový kód (poznamenaný neformálností) se pro laickou veřejnost stává řečovým vzorem, novodobou normou, standardem mluveného jazyka.

V dané situaci lze spatřovat možný pozitivní vliv na kultivování řečového chování a budování postojů k jazyku v působení školy. V tomto prostředí je možné přebudovat vyjadřovací mechanismy budoucích dospělých uživatelů jazyka a vychovat z nich komunikačně kompetentní, přiměřeně kultivované mluvčí, kteří jsou v převážné většině rovněž schopni dodržovat v příslušné komunikační situaci spisovný jazykový standard jak v psaném, tak i v mluveném projevu.

Mluvená forma komunikace v řečové praxi převažuje a je u velké části uživatelů realizována prostřednictvím tzv. běžné mluvy, která zahrnuje jednotlivé prostředky různých jazykových útvarů a je funkční v běžné denní komunikaci (i v psané podobě). Vývoj ukazuje, že se šíří i do formální komunikace mluvené, dokonce i psané. Substandardizační proces zasahuje také zvukovou stránku veřejných mluvených komunikátů, promítá se rovněž do roviny zvukových realizací spisovné češtiny. Mluvčí (zejména ve sféře mediální komunikace) ve snaze o přirozenost a neformálnost a v úsilí zaujmout posluchače či prezentovat sebe sama často rezignují na ortoepické zásady a principy hlasové kultury. Nároky na úroveň formy ustupují sledovanému komunikačnímu záměru, v jehož pozadí stojí v případě mediální komunikace zpravidla komerční cíle.

Podobnou paralelu lze sledovat i v produkci odborných a popularizačních publikací zabývajících se mluvenou podobou jazyka. V období od padesátých let minulého století byla vydána jak řada příruček orientovaných na veřejné a politické řečnictví a na uměleckou oblast, tak rovněž i fundované odborné publikace, které s využitím fonetických a fonologických poznatků stanovily zásady náležitého užívání správně tvořených hlásek a položily tak základy české ortoepie a její kodifikace. Od devadesátých let se v souvislosti se změnou společenských podmínek objevuje velké množství titulů zaměřených na účelovou komunikaci, motivovanou převážně komerčně (obchodní komunikace, prezentace, komunikační taktiky a strategie, triky, umění přesvědčit atd.). Zvukovým kvalitám projevu se věnují spíše okrajově, ortoepickou problematiku téměř opomíjejí. Šířeji dostupné publikace normativního charakteru jsou v té době spíše ojedinělým lingvistickým počinem.

Zvuková složka mluvené řeči (včetně výslovnosti) je tvořena inventářem působivých prostředků, které v případě funkčního využití významně dotvářejí komunikační efekt. Ve veřejné vyjadřovací praxi by se mluvčí měli vyrovnat s požadavky kultivovanosti i v této oblasti.

4 Mluvená čeština v komunikaci ve školním prostředí

I když má komunikace ve školním prostředí svá specifika, lze ji chápat jako určitý model komunikace společenské. Tvoří ji jak složky jazykové, tak i parajazykové a nejazykové, jež mohou mít podobu akustickou nebo optickou, jsou navzájem propojené a fungují komplexně. Klíčové postavení při zkoumání mluvených komunikátů zauímají zejména signály akustické jazykové a parajazykové a rovněž signály optické nejazykové.⁵⁴ Jejich prostřednictvím se uskutečňuje podstatná část pedagogické komunikace, přičemž prioritu v procesu výměny informací mají řečově realizovaná sdělení.

4.1 Komunikační dovednosti učitele jako základ pedagogické komunikace

Pedagogická komunikace je tradičně pevnou a významnou součástí edukačního procesu, neboť podstatně ovlivňuje výsledek sociálního kontaktu mezi učitelem a žákem. Právě pro učitele je schopnost pedagogické komunikace důležitou součástí jeho profesních kompetencí a vybavenosti pro výkon učitelské profese. Základní informace a průpravu by v této oblasti měla poskytnout pregraduální příprava, podporující rozvoj komunikačních kompetencí budoucích učitelů.

Za komunikační dovednosti můžeme považovat schopnost optimalizovaného jednání v pedagogické interakci se žákem, a to na základě osvojených vědomostí a dovedností. Toto jednání se uskutečňuje za pomoci konkrétních metod, forem a prostředků pedagogické komunikace a je podmíněno obecnými profesionálními schopnostmi (zejména schopností komunikovat), dále pedagogickým vzděláním, životní zkušeností a praxí.⁵⁵ Oblast komunikačních dovedností může být zkoumána z různých hledisek, například z hlediska činnosti učitele, z lingvistického hlediska atd., z nichž potom vyplývají další subsystémy komunikačních dovedností, a to např. komunikovat pedagogicky, komunikovat v jazycích, navázat kontakt se žáky, ovládat jazyk komunikace apod.⁵⁶

⁵⁴ Srov. schéma školské komunikace (Svobodová, 2000, s. 5).

⁵⁵ Nelešovská, 2002, s. 22.

⁵⁶ Šturma, 1986, s. 86.

Utvářením a rozvíjením komunikačních dovedností během vysokoškolského studia získávají a zdokonalují budoucí učitelé komunikační kompetence potřebné pro výkon zvolené profese. Cílem pregraduální přípravy je rozvíjet výrazové schopnosti, zejména řečové, které jsou podmínkou sociálního kontaktu. Praxe však ukazuje, že především v oblasti mluvené komunikace nejsou studenti stále dostatečně připravováni. Je to možné doložit výsledky pozorování studentů ve výuce, u dílčích a závěrečných zkoušek, sledováním studentských výstupů v rámci souvislé pedagogické praxe atd. Sami studenti si většinou svůj handicap v této oblasti uvědomují a snaží se o jeho redukci. Budování komunikačních kompetencí je však dlouhodobý proces, a proto je nezbytné, aby do něj budoucí učitelé vstupovali už na počátku svého vysokoškolského studia a průběžně rozvíjeli získané poznatky nejen na bázi teoretické, ale především praktické.

Právě požadavek praktické aplikovatelnosti vede u studentů ke značné diferenciaci úrovní jejich komunikačních dovedností. Je to způsobeno rozdílnými psychickými dispozicemi studentů a výsledky jejich komunikačních zkušeností. Těmito faktory je dána i míra vyjadřovací pohotovosti a úroveň recepce, způsob aplikace komunikačních dovedností ovlivňuje i temperament.

Problematicke komunikačního charakteru výuky je v odborné literatuře v posledních desetiletích věnována velká pozornost; o požadavku kvalitní pedagogické komunikace mluví důležité pedagogické dokumenty a je právem považována za základ úspěšného edukačního procesu v celém spektru škol.⁵⁷ Jaká je však skutečnost?

Výzkumy ukazují, že výuka v mnoha případech postrádá komunikační charakter (především na středních školách). Vyučovací hodina bývá stále tradičně vedena frontálním způsobem s dominujícím, převážně monologickým výkladem učitele. Jeho dominance se tak promítá do vzájemné komunikace učitel – žák, učitel v ní má více pravomocí a direktivně je prosazuje. Učitel má právo začít komunikační akt a může přerušit žakovu řeč, sám si vybírá komunikačního partnera (jednotlivce, skupinu nebo celek) a téma komunikace. Může si rovněž volit místo komunikace, stanoví její délku, může hovořit v jakékoli pozici.⁵⁸ Žák se těmito pravidlům musí přizpůsobit. Tento typ komunikačních pravidel (na rozdíl od demokratických zásad např. v kooperativním vyučování) limituje aktivitu žáků a vede k jejich pasivitě a neschopnosti převzít na sebe část zodpovědnosti za

⁵⁷ Srov. publikace *Vyučování slohu* (Čechová, 1985) a *Komunikační a slohová výchova* (Čechová, 1998).

⁵⁸ Gavora, 2005, s. 36.

vlastní učení. Verbální učitelův projev zpravidla tvoří minimálně dvě třetiny verbálních aktivit ve vyučovací hodině ve srovnání s jednou třetinou, která připadá dohromady na všechny žáky. Žáci tedy do řečové komunikace vstupují sporadicky, a to zpravidla v podobě stručných až heslovitých odpovědí na učitelovy otázky, nadpoloviční většina žákovských replik na 2. stupni ZŠ obsahuje nejčastěji od jednoho do tří až pěti slov.⁵⁹ Žáci tak tráví většinu času vyučovací hodiny nasloucháním (39 %), na mluvení připadá 18 %, čtení tvoří 23 % a psaní 20 %.⁶⁰

Patrná je také tendence učitelů dávat větší prostor pro obsáhlejší ústní odpověď lepším žákům než žákům s horšími studijními výsledky.⁶¹ Úspěšní žáci celkově vykazují větší komunikační aktivitu, začínají dialog s učitelem v 83,5 %.⁶² Příčinou je zřejmě časový tlak, který má také ze strany učitelů za následek časté užívání uzavřených otázek. Žáci nejsou příliš nuceni ústně formulovat složitější a obsáhlejší odpovědi, vyjadřovat své postoje, názory a hodnocení. Výjimkou není ani forma klasifikace, učitelé významně preferují písemné testy a kontrolní práce před ústní formou zkoušení. Pokud jde o různé formy prezentací a projektů, je nutno konstatovat, že se jim ve výuce věnuje malý prostor.

Jistou náhražkou mají být tzv. mluvní cvičení, několikaminutové výstupy na libovolné téma, nemající zpravidla žádnou vazbu na komunikační situaci ve vyučovací hodině a nevyžadující reakci komunikačního okolí. Velice často mají charakter předem připravených a následně přečtených referátů, k nimž se pedagog z obsahového a formálního hlediska nijak podrobně nevyjadřuje. Absence analýzy obsahu a formy studentského mluveného projevu má za následek nulovou zpětnou vazbu, mluvčí tedy neví, zda byl jeho projev kvalitní, nemůže si uvědomit chyby a poučit se z nich. Výsledkem je pouze žákův pocit ulehčení z překonané trémy a vědomí, že dalších několik měsíců nebude podobné zátěži vystaven. Uvedená tvrzení je možno doložit i závěry výzkumu katedry bohemistiky Pedagogické fakulty UJEP, z nichž vyplynulo, že v hodinách češtiny na základní a střední škole mají žáci (studenti) příležitost pronést souvislý mluvený projev pouze při přednesení referátu nebo při ústním zkoušení, obě možnosti však bývají především z časových důvodů omezovány. Většina respondentů (89 %) se vůbec neseťkala s mluvními a řečnickými cvičeními, 73 % dotázaných uvedlo, že jejich nedostatky v mluveném projevu učitelé opravovali sami, 22 % pak bylo vybízeno

⁵⁹ Tamtéž, s. 58.

⁶⁰ Palenčárová – Šebesta, 2006, s. 44.

⁶¹ Gavora, 2005, s. 90.

⁶² Palenčárová – Šebesta, 2006, s. 34.

k samostatnému zjišťování a následné opravě nedostatků a 5 % respondentů učitelé neopravovali vůbec a jejich chyby ignorovali. Dotazovaní žáci (studenti) se ani příliš často nesečkali s možností poslechnout si kultivovaný mluvený projev jiných osob, např. v podobě ukázek výrazného přednesu apod. Konstatovali dále, že ani jejich vlastní projevy nebyly zaznamenávány a analyzovány. Auditivní a audiovizuální technika byla využívána jen zřídkakdy (jedenkrát až dvakrát ročně), a to k poslechu ukázek recitace nebo ke sledování filmového přepisu literárního díla, 29 % respondentů dokonce uvedlo, že se v rámci vyučování českému jazyku technika nepoužívá vůbec.⁶³

Logickým důsledkem takové situace zejména ve středoškolské výuce je fakt, že budoucí učitel je většinou na začátku své profesní přípravy z hlediska kvalitní mluvené komunikace nepřipraven. Výše zmíněné výzkumy taktéž ukázaly, že 40 % studentů 1. ročníku učitelství češtiny má problémy účastnit se diskuse v seminářích a 42 % se potýká s obtížemi při přednesení referátu.⁶⁴ Paradoxem potom je, že během několika let vysokoškolského studia se má budoucí učitel stát dobrým komunikátorem, neboť bude působit jako komunikační (zejména řečový) model pro žáky. Komunikace pro něj navíc bude hlavním nástrojem vyučování. Předpokládá se, že jejím prostřednictvím bude naplňovat edukační cíle a účinně realizovat vyučovací metody a formy. Měl by mít tedy schopnost správně využívat jazykové prostředky zejména mluvené komunikace v reálných podmínkách pro konkrétní komunikační účely.

Podnětná zjištění týkající se srovnání současného stavu péče o rozvoj komunikačních kompetencí studentů se situací v českém školském systému v meziválečném období přináší ve své publikaci Šmejkalová. V kontextu tehdejšího středoškolského spektra je patrný velmi výrazný přínos v podobě prakticky zaměřeného jazykového vyučování na tzv. vyšších hospodářských školách.⁶⁵ Právě zde byla rozvoji prakticky použitelných komunikačních kompetencí věnována zásadní pozornost, a sice ve speciálním předmětu „rozpravy“. Jak autorka uvádí, šlo ve srovnání s jinými středními školami, zejména s učitelskými ústavami, gymnázii nebo obchodními akademiemi, o ojedinělý typ jazykové výchovy zcela zřetelně orientované na přípravu budoucích absolventů na komunikační praxi, na společenskou reprezentaci a veřejné působení. Rozvíjel diskusní schopnosti studentů, jejich schopnost argumentovat, obhajovat vlastní

⁶³ Balkó, 2006, s. 225.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ Šmejkalová, 2005, s. 190n.

názory atd. Základní vyučovací metodou bylo napodobení reálné komunikační situace, inscenování přitom měla předcházet návštěva prostředí, pro něž byla příslušná forma mluveného projevu typická. Studenti absolvovali několik desetiminutových výstupů v podobě přednášek nebo řečnických cvičení s následnou analýzou a hromadnou kritikou podle detailní bodové soustavy, dále si osvojovali tzv. parlamentní formu jednací doprovázenou konfrontační debatou, dále formu spolkových a úředních jednání, slavnostních a příležitostných projevů a hromadných odborných debat. Představené výstupy byly podrobovány kritice po stránce věcné, formální a účelové. Pozornost se věnovala i fyziologickým základům hlasu a psychologickým aspektům mluvení, charakteristice jednotlivých promluv i zákonným předpisům. Vyučování v této podobě tak významně překračovalo lingvistické pojetí vyučování mateřskému jazyku.⁶⁶

4.1.1 Učitel jako řečový vzor

Řeč má v pedagogické komunikaci nezastupitelné místo a zásadní význam. Nejčastěji právě mluveným slovem učitel nejen podává žákům poznatky a informace, ale působí též výchovně a formativně ve smyslu kultivování jejich řečového chování. Formující funkci má (v rámci školských institucí) především základní školství, neboť jím projde celá společenská populace během své povinné školní docházky, tedy všichni uživatelé jazyka. Tuto skutečnost reflektuje i Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: „Dobrá úroveň jazykové kultury patří k podstatným znakům všeobecné vyspělosti absolventa základního vzdělání. Jazykové vyučování vybavuje žáka takovými znalostmi a dovednostmi, které mu umožní správně vnímat různá jazyková sdělení, rozumět jim, vhodně se vyjadřovat a účinně uplatňovat a prosazovat výsledky svého poznávání.“⁶⁷

Svobodová uvádí, že na základě výzkumu z r. 1996 mezi žáky na Ostravsku „se potvrdilo, že mluvená komunikace ve školním prostředí má velký stmelující význam při formování představ mládeže o komunikačních vzorech“ a že si žáci uvědomují prestižní hodnotu mluvených spisovných jazykových prostředků.⁶⁸

⁶⁶ Tamtéž, s. 195.

⁶⁷ RVP, 2006, s. 20.

⁶⁸ Svobodová, 2000, s. 13.

Navazující výzkumy ze stejného regionu z let 2008/2009 pak sledovaly, jak mladší i starší veřejnost hodnotí potřebu školní výuky spisovné češtiny, zjišťovaly názor na míru využití spisovné češtiny v reálné jazykové praxi a dále názor na to, zda by o spisovnou češtinu a úroveň jazyka měli pečovat odborníci. Ve všech třech oblastech se odpovědi více než čtyř set respondentů ve věku od deseti do sedmnácti let, tedy školní mládeže, pohybovaly v rozmezí 1,67 až 1,96 (v rámci tradiční školní pětistupňové škály). Nejvýše byl hodnocen význam školní výuky mluvené a psané spisovné češtiny (1,67), dále následovala hodnota pro upotřebitelnost spisovné češtiny v praxi (1,84) a poté ohodnocení nutnosti odborné a institucionální péče o jazyk (1,96). Zaznamenané hodnoty prokazují jednoznačně kladný postoj ke zjišťovaným skutečnostem, neboť ještě stupeň 2 byl vyjádřen slovní charakteristikou – je to potřebné, důležité, popř. spisovný jazyk využiji často.⁶⁹ Z pohledu tohoto vzorku školní mládeže se tedy spisovné vyjadřování jeví jako potřebné, v určitých reálných komunikačních situacích využívané, očekávané a pozitivně hodnocené.

Většina dětí po nástupu do školy poměrně dobře ovládá spontánně osvojené základní prostředky jazykového kódu své mateřštiny v mluvené podobě. Ve škole se postupně učí své vyjadřování kultivovat a diferencovat s ohledem na komunikační situaci, pěstuje si tedy vědomí vhodnosti a nevhodnosti jazykových forem a postupně si upevňuje vědomí řečové úspěšnosti. Uvedené skutečnosti se týkají zejména psané podoby jazyka. Rozvíjení a kultivování mluvené podoby je sice jedním ze stěžejních principů komunikačně orientované výuky, ale ve školní praxi zatím zcela není předmětem soustavné a cílevědomé vzdělávací činnosti. Probíhá proto i dále empiricky, mimo jiné i intuitivním napodobováním řečových autorit v prostředí školské komunikace. Učitel ve srovnání se žákem disponuje zpravidla ve školním dialogu jazykovým kódem na kvantitativně i kvalitativně vyšší úrovni. Měl by jej tedy adekvátně realizovat a modifikovat i prostřednictvím mluvené komunikace a tím ovlivňovat a kultivovat jazykový kód žáka.

Pokud má učitelova řeč plnit tyto úkoly, musí splňovat určitá kritéria. Především je nutné, aby vyjadřovala věcně správný obsah, odpovídající rozumovým schopnostem žáka. Dalším požadavkem je její kultivovanost. Nezbytným předpokladem pro kultivované vyjadřování je ovšem vhodný postoj k jazyku jako komunikačnímu nástroji. U studentů

⁶⁹ Svobodová, 2010, s. 306.

českého jazyka se zaměřením na vzdělávání by bylo logické očekávat pozitivní vztah k jazyku, zájem o něj a následně pak schopnost o něm přemýšlet a kultivovaně ho používat. Realita je však jiná a s tím koresponduje neuspokojivá úroveň řečových dovedností studentů nejen na začátku, ale i v průběhu (v některých případech i na konci) pregraduální přípravy. Od budoucího učitele požadujeme, aby dokázal zhodnotit jazykový projev a posoudit užití jazykových prostředků jak z hlediska jejich správnosti, tak rovněž i z hlediska adekvátnosti a vhodnosti (především ve veřejných komunikátech) a aby byl schopen žákům zdůvodnit a případně navrhnout náležité řešení. Praxe však ukazuje, že mnozí studenti (zejména bakalářských programů) nejsou schopni jazykové nedostatky vůbec zaregistrovat, natož na ně poučeně reagovat.⁷⁰ Nízká motivace k hlubšímu zájmu o mateřský jazyk souvisí většinou s faktem, že v mnoha případech čeština není tím hlavním oborem, který studenta na pedagogickou fakultu přivedl. Volba češtiny jako jediného studijního oboru může být dokonce výsledkem eliminace předmětů jiných. Kromě toho mnozí studenti upřednostňují spíše literaturu než jazyk.⁷¹

Právě učitel by měl být pro žáky v tomto směru vzorem a užívat jazyka v jeho mluvené podobě v souladu se spisovnou jazykovou normou. V době současné krize mluvních vzorů⁷² se škola stává jedním z posledních míst, které by k výchově řečové kultury mohlo přispět. Veřejné sdělovací prostředky, zejména komerční televizní a rozhlasové stanice (sledované právě mladými lidmi), vzhledem k nedostatečné kvalitě mluveného projevu funkci řečového vzoru nejsou schopny plnit, vlastně o to ani neusilují.⁷³

Dalším důležitým požadavkem na učitelův mluvený projev je správná technika řeči. Někteří budoucí učitelé se během svého studia potýkají dokonce s vlastními vadami řeči, v praxi se pak zcela jistě setkají s podobnými nedostatky u svých žáků. Měli by se tedy snažit přispět k odstranění těchto problémů (a to i u sebe sama) uplatňováním znalostí z anatomie, fyziologie řeči a hlasové, artikulační a dechové techniky.

Pro zvýšení působivosti a výraznosti projevu vzhledem k jeho obsahu, věku žáků a jejich individuálním zvláštěnostem, k použité vyučovací metodě a organizační formě vyučování je třeba využívat v řeči učitele vhodnou dynamiku, intonaci, pauzy, zabarvení

⁷⁰ Uvedená tvrzení se opírají o vlastní dlouholetou pedagogickou zkušenost z výuky studentů oborů Učitelství pro NŠ a ZŠ na Pedagogické fakultě ZČU.

⁷¹ Zimová, 2010, s. 479.

⁷² Kuldánová, 2001, s. 156.

⁷³ Kraus, 2005/2006, s. 184.

hlasu a další zvukové kvality. Jejich náležitou aplikací může učitel usnadnit žákům porozumění učivu, může vzbudit a udržet jejich pozornost, motivovat je a dosáhnout tak lepších pedagogických výsledků. Řeč učitele svědčí i o jeho vlastním přístupu ke sdělovaným informacím, o zaujetí učebním předmětem, charakterizuje jeho osobnost, vzdělání a kulturní úroveň.

Velmi důležitá je z hlediska kvality učitelova projevu také oblast neverbální komunikace, která za běžných okolností doplňuje a podtrhuje učitelovo slovní sdělení. Řeč těla je individuálním projevem a může průběh komunikačního aktu zásadně ovlivnit v kladném i záporném slova smyslu.⁷⁴ Souvisí se sociokulturním kontextem, v němž se člověk pohybuje, a může např. v komunikaci s cizinci vést až ke komunikačnímu nezdaru.⁷⁵

Z výše uvedených konstatování jasně vyplývá, že požadavky na kvalitu verbální i nonverbální komunikace ze strany učitele jsou nemalé, zejména v případě, že se má stát skutečným řečovým vzorem pro své žáky. Nedostatečná úroveň především řečových dovedností u adeptů učitelského povolání vyplývá z obecného zanedbávání péče o jazykovou kulturu mluveného projevu nejen ve školách, ale i v celospolečenském měřítku.

Velice zřetelně lze v této oblasti pozorovat posun k neformálnosti a popírání tradičních jazykových norem. Stírají se rozdíly mezi variantami řeči, řečové chování není považováno za součást osobní kultury a kultury mezilidské komunikace. Mizí pocit, že způsobem řeči vyjadřujeme i vztah k situaci, k partnerovi, k tématu, že tak projevujeme i ohled na posluchače. Potřeby posluchače nejsou respektovány ani v rovině výslovnosti, mluvčí se vyjadřuje nedbale a v rychlém tempu, ledabyly vyslovuje, špatně dýchá, deformuje vokály, redukuje a modifikuje konsonantické skupiny, nerozlišuje výslovnostní styly atd. Posluchač si však naopak přeje dobře rozumět, potřebuje slyšet dobrou dikci, zřetelně rozlišovat hlásky, orientovat se v textu díky jeho správnému členění a také zachovat výslovnostní normu. Tím vzniká v komunikaci namísto partnerství vlastně rozpor, jasně je preferováno pohodlí mluvčího. Současná úroveň kultury řeči je tak výsledkem postoje „mluv, jak umíš, jak jsi zvyklý, posluchač se přizpůsobí“.⁷⁶

⁷⁴ Čechová, 1998b, s. 115, 116.

⁷⁵ Gavora, 2005, s. 99.

⁷⁶ Palková, 2005, s. 37.

Partnerství v komunikaci může nastat jen tehdy, vynakládá-li mluvčí úsilí ve prospěch posluchače. V případě češtiny to platí dvojnásob, neboť tento jazyk má ve srovnání s jinými méně energickou artikulační bázi, činnost mluvidel je méně výrazná. Dochází tedy k jistému zmenšení zřetelnosti a srozumitelnosti vyslovovaných slov, a proto je nezbytná pevná a energická artikulace, z čehož vyplývá jasná a zřetelná dikce.⁷⁷ Podstatou komunikačního úspěchu je jistě ovládnutí tématu a jeho zpracování do textu, avšak funkční ovládnutí zvukových prostředků pomůže informaci bez rušivých vlivů předat.

4.1.2 Kultivování mluveného projevu jako součást pregraduální přípravy

Uvedené skutečnosti ukazují, že práce s adepty učitelského povolání na zkvalitnění mluvené řečové komunikace musí začít téměř od počátku.⁷⁸ Kromě pedagogických a psychologických disciplín k ní mohou výraznou měrou přispět, zejména v přípravě aprobovaných učitelů češtiny, semináře zaměřené na mluvený projev učitele. Velkou výhodou je fakt, že je studenti mohou navštěvovat po absolvování fonetiky a fonologie češtiny. Lze v nich tedy vycházet z určitých teoretických znalostí zvukové stránky jazyka, které předmět fonetika a fonologie studentům poskytuje.

Semináře orientované na mluvený projev je však zapotřebí pojmout zásadně prakticky a s maximálním podílem studentské aktivity.⁷⁹ Už tento fakt vyvolává u studentů zpočátku jistou nervozitu, neboť nejsou zpravidla na takový způsob práce zvyklí. Naprostá většina z nich zápasí s intenzivním pocitem trémy a s různými psychickými bariérami. Osvědčilo se ponechávat v první fázi jejich řečová vystoupení z formálního hlediska bez zásadních oprav a soustředit se spíše na analýzu jejich pocitů při mluvním výkonu, na odhalování příčin trémy, na celkové hodnocení projevů jak vlastním mluvčím, tak publikem. Cílem tohoto postupu je přivyknout situaci a umožnit získání pocitu větší sebejistoty. Úvodní projevy jsou proto dvou- až třiminutové a jejich tématem je představení mluvčího jako sebe sama. Jde o projevy připravené, s cílem uvědomit si vlastní osobu, její kladné i záporné stránky a vazbu na ostatní lidi kolem. Studenti se ve skupině

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Na neuspokojivou úroveň mluveného projevu absolventů středních škol upozorňuje např. Balkó (2005/6, s. 15–21).

⁷⁹ Tvzení uvedená v této kapitole se opírají o vlastní dlouholetou pedagogickou zkušenost z výuky studentů oborů Učitelství pro NŠ a ZŠ na Pedagogické fakultě ZČU. Potvrzují je i závěry výzkumu na Pedagogické fakultě UK z roku 2010/2011 (Hájková, 2010, s. 43–51).

touto cestou blíže seznamují, už od počátku budují přátelskou atmosféru v kolektivu, jež jim pak bude usnadňovat další kroky. „In this atmosphere, learners gain the confidence to lend and receive support from others, to take risks with speaking in front of the audience, and to relate to their colleagues without the fear of possible ridicule and correction.“⁸⁰ Zbavují se anonymity, hovoří o svých chybách a často vůbec poprvé nahlas o svých přednostech, což může jen přispět k získání sebejistoty.

Pokud to okolnosti dovolí, lze též pořídít zvukový záznam i videonahrávky těchto úvodních monologických vystoupení. „One of the best media available for studying communication style is the videotape recorder, though even videotape loses some of nuances of vocal inflection, eye contact, postural cues, and the like. The audiotape recorder is another valuable aid and is even more accessible.“⁸¹ Následnou reprodukcí nahrávek lze poté jasně a názorně demonstrovat a vymezit základní nedostatky počátečních studentských projevů. Tradičně k nim patří nedodržování jazykové a výslovnostní normy, výskyt tzv. parazitních slov, včetně výrazů „tak, takže“ na počátku projevu, hezitační zvuky, tvoření dlouhých souvětí bez výrazného modulačního ohraničení jednotlivých vět a intonační nedostatky, zejména nedodržování zřetelné intonace na konci větných celků. Z nonverbální oblasti lze uvést především problém s udržení očního kontaktu s publikem, popř. s gestikulací.

Ve smyslu přípravy budoucích učitelů jako řečových vzorů je důležitou fází kultivování verbální složky mluveného projevu. Zahrnuje cvičení zaměřená na zdokonalení vyjadřovací pohotovosti, jejichž základem jsou nepřipravené minivystupy. Cílem je sestavit ucelený text o několika větách nejdříve na téma konkrétního, později abstraktního rázu a učit se vyjadřovat nejen popisně nebo narativně, ale uvažovat i v širších souvislostech, využívat symboliky a obrazných pojmenování. Tento způsob práce umožňuje aktivně zapojit do práce členy celé skupiny, podobně jako další cvičení zaměřená například na tvorbu a dokončování příběhů podle zadaného schématu nebo vlastní fantazie, jejich společné sestavování, tvoření protikladných výpovědí atd.⁸²

Všechny uvedené činnosti mají víceméně kolektivní charakter a přispívají k vybudování pocitu sounáležitosti a důvěry, jež je nezbytným předpokladem pro další

⁸⁰ Vale, 1995, s. 21.

⁸¹ Tubbs, 1991, s. 167.

⁸² Některé aktivity korespondují s náměty v publikacích Čechové (1998b, s. 55, 92–102, 165–166) a Cvejnové (2005/6, s. 21–26).

kroky. Velice důležitý okamžik totiž nastává, má-li se mluvčí vyčlenit z kolektivu a předstoupit před něj. S touto aktivitou je třeba v seminářích začít včas a ve formě tří- až čtyřminutových připravených vystoupení na společná témata úvahového charakteru ji opakovaně zařazovat co nejčastěji. Poslouží totiž jako příležitost k dalším fázím zdokonalování verbální i nonverbální stránky projevů.

Velmi vhodné je už od počátku posilovat využívání verbálních kontaktních prvků v jednotlivých vystoupeních, a to jak lexikálních, tak i morfologických a syntaktických. Rovněž je třeba soustavně identifikovat a odstraňovat užívaná parazitní slova, nežádoucí opakování slov apod. Složitá a z časového hlediska náročná je péče o dodržování jazykové normy. Vzhledem ke specifické jazykové diglosii v českém prostředí zápasí i vysokoškolští studenti dlouhou dobu s lexikální i morfologickou nespisovností a s nedostatky ve výstavbě výpovědi. Velkým problémem je rovněž dodržování základních zásad ortoepické normy, tedy správná výslovnost.

V tomto ohledu lze konstatovat, že se někteří studenti učitelských oborů (včetně učitelství českého jazyka) s požadavkem na dodržování ortoepické normy setkávají vůbec poprvé, a proto ji pociťují při realizaci svých vystoupení jako cosi nepřirozeného. Pokud jsou však s pravidly spisovné výslovnosti seznamováni postupně a systematicky, daří se jim je po čase zpravidla zachovávat. Asi nejdéle zápasí s nedodržováním kvantity (někdy i kvality) vokálů, přesněji řečeno s nenáležitým krácením dlouhých samohlásek. Důležitost správné kvantity vokálů lze dobře demonstrovat na cvičeních, jejichž podstatou je čtení, popř. tvoření dvojic výrazů s odlišnou kvantitou a následně i s odlišnou sémantickou charakteristikou při zachování stejné hláskové stavby, např. pata – pátá, šili – šílí atd.⁸³

Účinnou metodu osvojení ortoepické normy představuje v seminářích také rozbor nahrávek mluvené publicistiky, zejména analýza moderátorských vystoupení ve zpravodajských pořadech různých našich televizních (popř. rozhlasových) stanic.⁸⁴ Zvuková podoba češtiny se totiž v současné mediální komunikaci zřetelně přibližuje komunikaci neveřejné, do popředí vystupuje snaha o kontakt a navození dojmu bezprostřední komunikace s divákem či posluchačem. Nová moderátorská generace vstupuje v tomto ohledu do veřejné komunikace nepřipravena a nepociťuje vazbu kultivovaného vyjadřování na spisovnost, i když je užívání kultivovaného jazykového

⁸³ Šrámková, 1984, s. 65.

⁸⁴ K práci je možno rovněž využít zvukový materiál na CD, který je součástí publikace *Člověk mluvící* (Kraus, 2011).

projevu založeného na spisovných jazykových prostředcích proklamováno v oficiálních a závazných dokumentech.⁸⁵ Zmíněná situace vede k proměnám zvukové podoby češtiny v mediální komunikaci a následně i k proměnám představy veřejnosti o tom, jak má veřejný mluvený projev vypadat.⁸⁶ Studenti jsou v analyzovaných moderátorských vystoupeních velmi brzy schopni rozpoznat nejen porušování ortoepické normy, ale rovněž i nedostatky v práci se slovním přízvukem, ve frázování a kladení pauz, intonační nedostatky, nevhodné tempo aj. Identifikace nedostatků jim pak pomáhá odstraňovat podobné chyby ve vlastních mluvených projevech, zpočátku ještě s pomocí učitele nebo publika, později už samostatně a spontánně formou vlastní bezprostřední opravy.

Paralelně s kultivováním verbální složky by mělo tedy probíhat rovněž zdokonalování zvukové stránky řeči, jež zahrnuje i praktický výcvik v oblasti respirační, fonační a artikulační. Cvičení tohoto typu by měla být realizována na začátku každého semináře jako příprava na mluvní výkon.

Dechová cvičení jsou tvořena úkoly zaměřenými jak na zvýšení dechové kapacity, tak na zdokonalení ekonomie dýchání. V jejich závěrečné fázi je užitečné použít cvičných textů a s využitím prvků soutěživosti porovnat při společném čtení, jak velké je maximum textu, jež je každý schopen přečíst na jeden nádech.⁸⁷

Hlasová cvičení zahrnují uvědomělou práci s hlasem, především s jeho vlastnostmi, jimiž jsou síla, výška a barva (resp. emocionální zbarvení). Opět je vhodné je provádět společně ve skupině a postupně přejít k využití vhodných cvičných textů.⁸⁸ Tradičním nedostatkem je v této oblasti jednak jistá ostýchavost výrazně pracovat s vlastnostmi hlasu, jednak neschopnost uplatňovat zásady správné intonace (mnozí vysokoškolští studenti neumějí náležitě intonačně ukončovat větné celky oznamovací výrazným poklesnutím hlasu a obdobně chybují rovněž v intonování tázacích vět doplňovacího typu). K nácviku

⁸⁵ Srov. Kodex České televize, článek 9:

„9.1 Česká televize je zavázána dbát o kultivovanost jazykového projevu. Vyjadřování hlasatelů, moderátorů a redaktorů ve vysílání musí působit jako vzor správného užívání jazyka již s ohledem na skutečnost, že diváci mohou takovému vyjadřování přikládat normotvorný význam.

9.2 Česká televize má za povinnost vždy s ohledem na téma a žánr uvážlivě volit a pečlivě užívat jazykových prostředků. Hlasatelé, moderátoři a redaktoři zpravodajských a aktuálně publicistických pořadů jsou povinni vyjadřovat se v pořadech zásadně spisovným jazykem, ledaže by citovali či interpretovali výrok či chování jiné osoby nebo by se použití nespisovného výrazujevilo nezastupitelným vzhledem k situaci (například uchování autenticity rozhovoru nebo užití reportážní licence podle čl. 16.17 apod.).“

⁸⁶ Aktuálně k této problematice Kraus (2008).

⁸⁷ Krobotová, 2000, s. 94n.; Šrámková, 1984, s. 26.; Pastyřík, 2006, s. 37n.

⁸⁸ Krobotová, s. 103; Šrámková, s. 27; Pastyřík, s. 58n.

kvalitní hlasové práce značně pomáhá i práce v menších skupinách nebo ve dvojicích při hře na tzv. modulační zrcadlo.⁸⁹

Třetí fází celého procesu jsou dále artikulační cvičení; provádějí se zpravidla společně a s využitím vhodných textů.⁹⁰ Vyvrcholení artikulačního výcviku představují jazykolamy⁹¹, při jejichž reprodukci a produkci lze využít i vlastní studentské aktivity a tvořivosti.

Vyvrcholením práce se zvukovou složkou řeči je tzv. výrazné čtení. Přípravná fáze k této aktivitě zahrnuje společný poslech zvukové nahrávky vzorového prozaického textu a jeho analýzu z hlediska zvukové stránky v závislosti na obsahové složce textu. Poté následuje pokus o vlastní výrazné čtení téhož textu s cílem přiblížit se vzorové ukázce. Ukázkou je vhodné číst po částech a čtenáře pravidelně střídát. Nakonec probíhají prezentace individuálně zvolených textů před publikem. Mají podobu veřejného vystoupení, jehož základem je výrazné čtení vybraného textu s využitím všech možností kvalitní hlasové práce.

V přípravě budoucích učitelů zaujímá důležité místo i další složka nonverbální komunikace, a sice řeč těla. Bývá opomíjena, i když je jasným nositelem informace. Mimoslovní sdělování je velmi rozmanité a bohaté a je typické pro každého jedince. K jeho výrazovým prostředkům patří gestikulace, mimika a pohled, držení těla, postoj a pohyby mluvčího, prostorová orientace, oblečení atd.⁹²

Je velmi důležité u budoucích učitelů včas identifikovat a odstranit různé zlovyky, které by se v praxi mohly stát terčem žakovského posměchu a kritiky. Jde například o neustálé upravování oděvu a vlasů během řeči, sahání si rukou do obličeje, nervózní přešlapování či kývání tělem, různé kroucení a proplétání prstů apod. Rovněž nadbytečná a nefunkční gestikulace a mimika odvádějí pozornost od sdělovaného obsahu, ruší jeho vnímání a mnohdy působí velice komicky. To vše může ve školní praxi vést ke ztrátě učitelovy autority. Komunikační bariérou se však může stát i tvář bez výrazu, neprozrazující emoce a neposkytující potřebnou komunikační odezvu.

⁸⁹ Šrámková, s. 101; Pastyřík, s. 64n.

⁹⁰ Hubáček, 1974, s. 64; Krobotová, s. 11–41; Pastyřík, s. 71n.

⁹¹ Krobotová, s. 38; Hubáček, s. 68; Pastyřík, s. 78n.

⁹² K problematice nonverbální komunikace ve školním prostředí Čechová (1998b, s. 115–118), dále Höfflerová (2003, s. 101–106), J. Svobodová (2000, s. 78–85) a Gavora (2005, s. 99–110).

Nedostatky v této oblasti komunikace jsou často způsobeny nervozitou mluvčího. Bývají určitými signály trémy, jejími vnějšími projevy. Pokud se podaří vytvořit ve skupině atmosféru vstřícnosti, podpořit sebevědomí studentů a vybudovat vzájemný pocit důvěry, je možné tyto nedostatky otevřeně pojmenovat, vysvětlit příčiny jejich vzniku, nefunkčnost a nežádoucí důsledky a hlavně je poměrně brzy odbourat. To vše je možné provést společnou analýzou, nejlépe na základě videozáznamu. Opět lze využít záznamů televizního vysílání, avšak vzhledem k individuálnímu charakteru řeči těla je užitečné analyzovat zejména nahrávky studentských projevů.

Častým problémem bývá i pro vysokoškolské studenty udržení přirozeného očního kontaktu. V našem sociokulturním prostředí je to jeden ze základních prostředků úspěšné komunikace, a proto je mu třeba věnovat patřičnou péči. „Although the face has been called the major nonverbal liar, cues given in eye contact seem to reveal a good deal about personality.“⁹³ Problémy s očním kontaktem opět souvisejí s pocitem trémy, ale také s úrovní vyjadřovací pohotovosti. Často se stává, že při hledání vhodných výrazů nebo návaznosti v projevu dochází k jeho dlouhodobému porušování, pohled očí směřuje příliš často vysoko nad publikum, popřípadě jiným směrem (např. k oknu). Jindy mluvčí klopí oči a prozrazuje tak svůj ostych před posluchači a obavy ze špatné sebe prezentace. Sklopený pohled bývá tradičně interpretován jako úhybný manévr při pocitu provinění, když mluvčí nesděljuje pravdu nebo má špatné svědomí atd. I když při nácviu v rámci seminářů tyto důvody pravděpodobně v úvahu nepřipadají, vytváří tento nedostatek nonverbálního typu při komunikaci nežádoucí komunikační bariéru.

K nácviu optimálního očního kontaktu můžeme v seminářích využít rovněž skupinovou práci, zejména v počátečních fázích je vhodné učit se očnímu kontaktu ve skupině s menším množstvím osob během kratšího projevu. V další fázi se osvědčil pokus o udržování částečného očního kontaktu při výrazném čtení. Dochází tak totiž k nenásilnému propojení sólového vystoupení před publikem a hlasového ztvárnění čteného textu. Výhodou je textová předloha, čtený text v této situaci poskytuje mluvčímu obsahovou oporu, a také skutečnost, že oční kontakt může být při tomto typu projevu méně intenzivní. Vrcholem nácviu jsou potom samostatné projevy, při nichž tvoří textovou oporu mluvčímu pouze osnova a kdy může v případě potíží takticky zaměřit pohled těsně nad hlavy publika.⁹⁴ Zjistili jsme, že učitel může hodně napomoci tím, že si sám do publika

⁹³ Tubbs, 1991, s. 153.

⁹⁴ Čechová, 1998b, s. 165.

sedne a využije tak podvědomého zvyku studentů kontrolovat během vlastního výkonu svým pohledem učitelovu reakci. Pokud student v oblasti očního kontaktu pociťuje zásadní potíže, lze mu doporučit před započítím společných aktivit individuální přípravu v soukromí, např. pozorování vlastního projevu v zrcadle, sdělování projevu blízkým osobám atd.

4.1.3 Metodické aspekty procesu zdokonalování řečových dovedností v mluveném projevu

Jak už bylo řečeno v úvodu, úspěšnost procesu zdokonalování řečových dovedností úzce souvisí s psychickými faktory. Prvním předpokladem zdatu je proto vytvoření takových podmínek pro práci, aby došlo k utlumení pocitu trémy, k deaktivaci psychických bloků a zábran. Významně tomu napomáhá skupinová práce a individuální přístup učitele, který umožňuje poskytnout studentovi zpětnou vazbu a ukázat mu prostřednictvím videozáznamu nebo vlastních písemných poznámek, jakého pokroku za určitou dobu právě on dosáhl.

Z hlediska motivačního je velmi důležité vysvětlit, proč je třeba zdokonalovat řečové dovednosti a zlepšovat kulturu mluveného projevu. Studenti si většinou uvědomují, že by se měli naučit, jak sami říkají, „dobře mluvit“, ale většinou netuší, kolik těžkých překážek před nimi stojí. K výuce přistupují zpravidla v očekávání, že půjde jako obvykle o předmět naukový, kde se dozvědí souhrn potřebných pravidel a návod, jak je používat. Jsou pak zaskočení praktickým charakterem činnosti a zejména faktem, že musí „nést svou kůži na trh“.

Čím dříve pochopí nutnost vlastního aktivního podílu na společné práci, tím lépe. Lze toho mimo jiné dosáhnout i tak, že např. neorganizujeme, kdo ze studentů začne se zadanou aktivitou jako první, osvědčilo se nikoho nevyvolávat a taktéž neurčovat pořadí výstupů podle abecedy nebo rozsazení v učebně. Každý si zpravidla při jednotlivých činnostech organizuje okamžik svého vystoupení sám, až překoná ostych a nechut', až vybojuje svůj vnitřní boj. Zpočátku je to spojeno s větší časovou náročností, postupně však dochází k přirozené a spontánní ochotě zapojit se do společné činnosti.

Ze závěrečných hodnocení (zveřejňovaných v rámci pravidelného studentského hodnocení výuky na stránkách FPE ZČU) vyplývá, že právě takový přístup studenti po čase oceňují, uvědomují si jeho účinnost a vyzdvihují přínos disciplíny pro svou budoucí praxi. Dá se tedy předpokládat, že pokud budou studenti své řečové dovednosti ještě dále rozvíjet, stanou se v budoucnosti jako učitelé českého jazyka dobrými řečovými vzory pro své žáky.

Další důležitou zásadou nácvičku řečových dovedností (ve smyslu mluveného projevu) je pojmout je jako uvědomělou činnost, která však vyžaduje mnohá opakování a snahu o dovedení k dokonalosti. Zejména ve fázi nácvičku dbáme o maximální a zároveň funkční využití jednotlivých prvků tak, aby se jejich užívání zautomatizovalo. Součástí tohoto procesu je i teoretická reflexe. Student by si měl být vědom toho, proč jednotlivé nacvičované prvky používá a jakou mají z hlediska mluvené komunikace funkci.

Velký význam co do efektivity procesu osvojování zmíněných dovedností má kvalitní individuální příprava na plnění většiny průběžných seminárních úkolů. Bez ní se tato činnost dostává do roviny improvizace, jež zpravidla nevede k vytčenému cíli. Kvalita přípravy a četnost opakování jsou důležitými podmínkami úspěšnosti celého procesu.

Při osvojování řečových dovedností hraje důležitou roli dostatečný časový prostor. Při vytvoření optimálních podmínek pro jejich rozvoj je jen otázkou času a efektivity praktického nácvičku, zda si student skutečně a relativně trvale osvojí zásady kultivovaného mluveného projevu. Aby toto osvojení bylo co nejpevnější a nejtrvalejší, je nezbytné zajistit, aby student vstupoval v semináři do komunikačních situací opakovaně a co nejčastěji. Jen tak postupně přestane pociťovat jejich nezvyklost či výjimečnost, začne je vnímat jako obvyklé a tím méně stresující. Jakákoli výraznější pauza v těchto aktivitách je jistým krokem zpět. Z tohoto důvodu by bylo účelné navázat na získaný stupeň řečových dovedností v mluvené komunikaci i v jiných disciplínách a dát tak studentům prostor pro jejich další rozvíjení, např. formou prezentací zadaných témat či společnou diskusí o nich nebo formou didaktických mikrovýstupů, simulujících realizaci určité fáze vyučovací hodiny. Lze totiž bohužel konstatovat, že v našich podmínkách stále přetrvávají „promlčené“ semináře, v nichž studenti přicházejí o možnost projevit své komunikační dovednosti. Z celkového pohledu podle výzkumů z let 2000–2001 tráví současný vysokoškolský student 45 % svého času během dne nasloucháním, na mluvení připadá

přibližně 20 %, na čtení 18 % a na psaní 17 %.⁹⁵ Podobná data vyplývají i z výzkumů v zahraničí – waking hours of college students: 53 % listening, 16 % speaking, 17 % reading, 14 % writing.⁹⁶

Souhrnně je možno obecněji konstatovat, že jedinec s velkým komunikačním deficitem je znevýhodněn v oficiálních a polooficiálních komunikačních situacích, naopak jedinec komunikačně zdatný je zcela sociálně mobilní, může úspěšně procházet různými sociálními rolami napříč regiony, profesemi či generacemi a je v nich respektován. Učitelství se to jako profese ovlivňující a formující týká zejména. Právě učitel může svým kultivovaným řečovým chováním (zejména v mluveném projevu) významně přispět ke zvýšení úrovně řečové kultury v celospolečenském rozměru.

4.2 Shrnutí

Komunikační kompetence učitele se odrážejí v pedagogické interakci mezi ním a žákem (žáky). Jsou-li na dobré úrovni, napomáhají naplnit cíle komunikačně orientovaného vyučování, přispívají k účinnosti a úspěšnosti edukačního procesu. Již u adeptů učitelství po ukončení střední školy je logické očekávat plnou komunikační kompetenci, avšak praxe ukazuje něco jiného. Zejména v oblasti formální mluvené komunikace se studenti na počátku vysokoškolského studia potýkají se základními nedostatky verbálního i neverbálního charakteru. Tento komunikační deficit svědčí o nedůsledné péči o rozvoj mluveného projevu na úrovni základní i střední školy.

I když je komunikačnímu charakteru výuky věnována v posledních desetiletích velká pozornost, praktická realizace této koncepce není dovedena do důsledků. Žák ve školské komunikaci stále významně podléhá dominantní roli učitele, dostává při výuce malý komunikační prostor, není příliš podněcován k obsáhlejšími odpovědím ani k otázkám, jeho mluvní výkon je zpravidla hodnocen pouze po obsahové stránce, není zvyklý hodnotit mluvený projev jiných mluvčích, nedovede uplatnit teoretické poznatky ve vlastním mluveném projevu a pociťuje při jeho realizaci i psychické zábrany.

Kultivovaný řečový projev založený na spisovné češtině hodnotí školní mládež jako potřebný, využitelný a v praxi vyžadovaný. Pozitivně vnímá i význam školní výuky

⁹⁵ Palenčárová – Šebesta, 2006, s. 42.

⁹⁶ Barker, 1981, s. 107.

spisovného jazyka a péči o něj ze strany odborníků. Řečovým vzorem (především na 1. stupni základní školy) se stává i osoba učitele, ten tedy může svým kultivovaným řečovým chováním (zejména v mluvené komunikaci) významně přispět ke kultivaci jazykového kódu žáka.

Funkce řečového vzoru klade na mluvený projev učitelů značné nároky jak v oblasti verbální, tak i neverbální. Z formálního hlediska je žádoucí schopnost kontinuálně dodržovat spisovný jazykový standard a vhodně ho při výuce uplatňovat (limitované využití prostředků substandardních by ve školním dialogu mělo být dáno jejich funkcí, nikoli jazykovou nekompetentností učitele). Důležitou roli hraje rovněž respektování výslovnostního standardu, správná technika řeči, ovládnutí prostředků paralingválních i extralingválních. V době současné krize mluvních vzorů se škola stává jedním z posledních míst, které by mohlo přispět k výchově řečové kultury, neboť veřejné sdělovací prostředky vzhledem ke svým odlišným prioritám tuto funkci nejsou schopny plnit.

Budování a zdokonalování dovednosti kultivovaného vyjadřování v mluvené podobě je proces dlouhodobý a významně zahrnuje i pregraduální fázi přípravy budoucích učitelů. Aktuálně lze konstatovat, že systematický postup v práci na zkvalitnění mluvené řečové komunikace formálního typu musí vzhledem k neuspokojivé úrovni kompetencí začínajících vysokoškolských studentů začít téměř od počátku. Výchozím bodem je záměr odstranit či minimalizovat psychické bariéry a akceptovat praktický přístup a nutnost vlastní aktivity. Teoretické poznatky je nezbytné průběžně prakticky aplikovat a ověřovat funkčnost jejich využití. Velmi důležitou roli hraje zpětná vazba, hodnocení a sebereflexe. Praktický nácvik lze zefektivnit také využitím technických prostředků, jež umožňují pořídit audio- či videozáznam k následné analýze. Důsledná aplikace zmíněných prvků vede do jisté míry k zautomatizování žádoucích vyjadřovacích návyků, tedy i ke zvýšení komunikačního sebevědomí studentů v oblasti formální komunikace, což je dobrou motivací pro další fáze nácviku. Nabyté dovednosti je žádoucí uplatnit zároveň i v dalších disciplínách studovaných programů a poté samozřejmě ve vlastní pedagogické praxi.

4.3 Specifičnost mluvených komunikátů ve školním prostředí

Prostředí školy má na rozvoj řečových dovedností jedince zásadní vliv. Působí na celou populaci, neboť jím povinně projde během své mnohaleté školní docházky každý uživatel jazyka. Specifičnost tohoto prostředí s sebou přináší nejrůznější komunikační zvláštnosti, avšak z celkového pohledu ji lze považovat za modelovou, protože funguje na obdobných principech jako komunikace celospolečenská. Realizuje se mezi komunikanty různého věku, pohlaví a sociálního postavení. Účastníci se na ní podílejí jako jednotlivci nebo příslušníci sociálních skupin. Vytvořené komunikační situace mají různý charakter, vzhledem ke sledovaným edukačním cílům školy jako instituce se klade důraz především na ty, během nichž probíhá edukační proces. Základní způsob výměny informací a předávání sdělení při nich představuje forma verbálního dialogického vyjadřování (repliky komunikantů se nutně po uplynutí kratšího či delšího časového úseku střídají).

4.3.1 Výukový dialog

Ve školním prostředí má dialog své zvláštnosti vyplývající z jeho výukového charakteru.⁹⁷ Prostřednictvím výukového dialogu se realizuje společná činnost komunikantů, avšak jedna z komunikujících stran v něm výrazně (otevřeně nebo skrytě) dominuje, neboť ho řídí a usměrňuje. Z výše uvedených důvodů jsou také nejvýraznějšími komunikačními funkcemi tohoto typu dialogu výzva a otázka, nikoli běžné konstatování, oznámení. Učitel vystupuje ve školním dialogu jako vzorový produktor.⁹⁸ Zjišťuje úroveň žákových vědomostí, prezentuje informace, průběžně si ověřuje jejich pochopení apod. Klíčovým nástrojem k této činnosti je kladení otázek. Otázka ve výuce neslouží pouze jako podnět k odpovědi a k akcentování konkrétního učiva či orientaci v něm, má rovněž i stimulační a motivační funkci. Frekvence otázek a s nimi spjatých paraverbálních prostředků je ve školním dialogu ve srovnání s dialogem běžným velmi vysoká. Učitel položí během jedné vyučovací hodiny dvacet pět až dvě stě dvacet otázek.⁹⁹

Zvláštností výukového dialogu je dále velká návaznost otázek, neboť jsou kladeny většinou jednosměrně, tedy dominujícím komunikantem. Otázky navíc nezjišťují něco, co by tazatel nevěděl, jak je tomu v běžném dialogu. Učitel klade otázky, na něž sám zná

⁹⁷ K problematice výukového dialogu detailně Höfflerová (2003) a Svobodová (2000).

⁹⁸ Čechová, 1998b, s. 60.

⁹⁹ Gavora, 2005, s. 77.

odpověď (a navíc obvykle na daleko vyšší úrovni než žák).¹⁰⁰ Takový způsob tázání prozrazuje vysoký stupeň jednostranné dominance v komunikační situaci. Otázka ve školské komunikaci tedy nenaplnuje zpravidla svou základní komunikační funkci, ale je spíše úlohou, kterou má žák vyřešit, nebo též výzvou, na niž by měl reagovat.

Př. *uměl bys popsat....*↑

mohli byste charakterizovat... ↑¹⁰¹

Výukový typ dialogu tedy předurčuje škálu použitelných jazykových, parajazykových i nejazykových prostředků, jež žáci přejímají a napodobují (zejména na 1. stupni ZŠ) a v pozdější vyjadřovací praxi chápou jako vzorové pro oblast veřejné mluvené komunikace. Z tohoto důvodu je tedy důležité, aby zejména výuková komunikace probíhala (primárně s důrazem na mluvený projev učitele) se zřetelem k požadavku kultivovaného vyjadřování.

4.3.2 Jazykové a parajazykové prostředky v mluveném projevu učitele

S ohledem na úsilí školy kultivovat jazykový kód žáka je možno konstatovat, že základem výukové komunikace (její mluvené formy) by měl být spisovný jazyk s využitím hovorových prostředků, a to nejen v hodinách vyučování mateřskému jazyku. Od učitelů českého jazyka by pak mělo být reálné očekávat, že budou schopni ve svých i žakovských projevech postihnout hranice mezi hovorovostí a nespisovností a hodnotit jazykové prostředky podle jejich stylového příznaku a vést k tomu i žáky. Protože škola připravuje na komunikaci veřejnou (oficiální, popř. polooficiální), neměla by směřovat v chápání jazykového standardu ani ke knižnosti a tradičnímu pojetí jazykové správnosti v obavách z přílišné tolerance k pomezním prvkům aktuální jazykové normy, které se pravděpodobně výhledově stanou součástí kodifikovaných jazykových struktur. Učitel českého jazyka jako komunikační vzor má být tedy „dobře poučen jak o jazykovém kódu, jeho vývoji a jeho stavu v dané době, tak o řečové komunikaci, jejích doprovodných jevech a specifikách.

¹⁰⁰ Gavora, 2005, s. 78.

¹⁰¹ Příklady replik učitele a žáka uvedené v této kapitole zaznamenáváme pomocí velmi zjednodušené transkripce (šipky symbolizují způsob intonačního zakončení, znaménko plus označuje pauzu). Zvukový materiál byl shromážděn v letech 2009–2011 za pomoci studentů FPE ZČU v rámci seminářů zabývajících se mluveným projevem učitele.

Především by neměl zapomínat na charakteristické rysy mluveného dialogického textu, který v oficiálních situacích využívá sice spisovný jazyk, je tedy realizován jako spisovný, avšak zcela běžně nese i mluvenostní rysy. Vhled do jazykového systému obecně, kvalifikovanou obeznámenost s normou a kodifikací i schopnost přirozeně a nenásilně komunikovat s partnerem pokládáme za tři důležité podmínky pro to, aby učitel mateřštiny účinně dokázal žákům – prostřednictvím a pomocí komunikace s nimi - zprostředkovat poznání a pochopení základů jazykového systému.¹⁰²

Důležitou součástí formální stránky učitelských komunikátů je rovněž jejich zvuková rovina. Zvuková realizace verbálních jazykových prostředků významně ovlivňuje percepci sdělení a odráží stupeň kultivovanosti mluvčího. I v tomto ohledu je proto nezbytné trvat na kultivované realizaci založené na ortoepické normě, ovšem se zřetelem k přiměřenosti, jež se ve školním prostředí neslučuje s projevy hyperkorektnosti.

Jak již bylo uvedeno výše, výukový dialog v prostředí školy využívá vzhledem ke svým komunikačním funkcím jazykové a parajazykové prostředky specificky a organizuje je do struktur, jež jsou zvláštní, avšak pro toto prostředí typické. Učitel ve svých promluvách primárně prezentuje učivo, tedy předává informace, popisuje, vysvětluje, dotazuje se a usiluje o to, aby jeho sdělení bylo pochopeno, fixováno, zapamatováno. Z repertoáru jazykových prostředků, jimiž toto úsilí realizuje, lze upozornit na následující, charakteristické pro sledované prostředí.¹⁰³ V učitelských replikách se často objevuje například opakování slov, slovních spojení i větších celků jako východisko reakce na repliku žáka.

U: *zpráva je o tom co* ↑

Ž: *co se stalo* ↓

U: *stalo + výborně* ↓ *přečti nám Nikolo citát* ↓

Ž: *dostávám zprávy a údaje + informuji se ...*

U: *ano* ↓ *tak* ↓ *ještě jednou + dostávám zprávy a údaje + informuji se* ↓

¹⁰² Svobodová, 2000, s. 105.

¹⁰³ Zmiňujeme jazykové prostředky, které jako nejtypičtější vyplynuly z analýzy zvukového materiálu shromážděného pro účely této práce. Detailněji k této problematice J. Svobodová (2000) a E. Höfflerová (2003).

Opakování nemusí být vždy doslovné, často se objevuje i hromadění slov či větších celků s podobnou sdělovací hodnotou.

U: *máme tam krátké jednoduché cvičení + cvičení jedna ↓ vidíte ho pod tím + hned pod tím citátem ↓ všichni vidí ↑ máš to Kubo ↑*

V případě pokládání otázek může vícenásobné vyjádření téhož požadavku či vrstvení několika dotazů komplikovat žákovi jejich zodpovězení, neboť se v nich neorientuje.¹⁰⁴

U: *a jakou výzvu bychom k tomu dodali ↓ co je to vůbec výzva ↓ k čemu nás vyzývá k čemu nás nabádá ↓*

U: *jak taková esemeska vypadá ↓ jakým způsobem ji formulujeme ↓ jak ji píšeme ↓*

U: *povězte mi vy sami + kde se s těmi zprávami jinými můžete setkat ↓ kdy narazíš na zprávu ↓ kdy půjde o zprávu ↓ kdy to bude ↓*

U: *jaký by měl být nadpis třeba ↓ aby vás - bude to nějaká dlouhatánská rozvitá věta ↑*

Podpořit zejména zapamatování informace její konkretizací mají v učitelových replikách rovněž sdělení, která upřesňují nebo blíže specifikují sdělení předchozí tak, že přidávají doplňkové informace.

U: *tady vidíte krásný gotický hrad Radyně ↓ kousek od Losiné ↓*

U: *spíš to bude nějaká krátká výstižná větička + krátká + nebo nadpis pouze v několika slovech ↓ aby to bylo výstižné + aby to vystihlo právě tu problematiku ↓*

Podobný záměr lze sledovat i v odklonu od objektivního slovosledu. Mluvčí na počátek výpovědi umisťují její podstatnou část – réma.

U: *nějaký odstavec tam bude jistě ↓*

U: *čtyři možnosti + ještě + každý si teďka vybere v hlavě + tu jednu z těch čtyřech možností ↓*

U: *to oznámení bývá spojeno s čím třeba ↓*

¹⁰⁴ K dysfunkčnosti vícenásobných otázek detailněji Gavora, 2005, s. 79, Mareš – Křivohlavý, 1990, s. 80, Čechová, 1998a, s. 14.

Dialogická forma komunikace učitele a žáka umožňuje vzhledem ke své situační zakotvenosti využití eliptických vyjádření, zejména neukončených výpovědí s otázkovou funkcí. Žák prostým doplněním tyto výpovědi ukončuje a tím vlastně odpovídá.

U: *když se něco koná poprvé tak je to takzvaná –*

Ž: *– premiéra ↓*

Eliptické vyjadřování žáků je chápáno jako jedna z forem kooperace ve školské komunikaci, mající v dané situaci stejnou komunikační hodnotu jako vyjádření neelidované. Odvíjí se od typu iniciačních replik učitele – pokud učitel zvolí otázku doplňovací s oporou o činnostní sloveso, podnítí žáka k obšírnější, neelidované odpovědi.¹⁰⁵

Situační zakotvenost je rovněž příčinou častějšího výskytu deiktických prostředků, zejména ukazovacích zájmen a příslovcí. Důvody mohou být didaktické (např. snaha daný problém lépe vysvětlit či zorientovat žáka v učivu) nebo organizační (např. rychle a efektivně zadat úkol).

U: *tu první informaci + tu kterou si označil za oznámení + spojíme s jistou výzvou ↓ máte to hned v textíku pod tím + vidíte ↑ takže to přečtete ještě jednou a zkusíme tu výzvu k tomu dodat ↓*

Shromážděný zvukový materiál však ukazuje, že nadměrné hromadění výrazů s odkazovací funkcí už může být defektem, neboť snižuje srozumitelnost sdělení.

U: *nejprve si připravte tady tento takhle položený papír + je to jeden z těch listů a ten druhý budeme + s tím se budeme zabývat poté ↓ tak + Patriku + tady máš ten tady tento ↓*

I když je výukový dialog rozložením komunikačních aktivit učitele a žáka v zásadě asymetrický, je většinou typický permanentní snahou učitele žáka komunikačně aktivizovat, vtáhnout ho do dialogu a udržet jeho pozornost. Z tohoto důvodu jsou repliky učitele prosyceny četnými kontaktoвыми prvky verbálního (i neverbálního) charakteru. Velké procento z nich tvoří oslovení jako součást učitelských otázek a výzev a slovesné

¹⁰⁵ Höfflerová, 2003, s. 76.

tvary v 1. os. pl.,¹⁰⁶, zaznamenali jsme dále i vyšší frekvenci výrazů sugerujících vzájemnost, pospolitost (všichni, společně, my, náš, nám atd.).

U: *tak takže poprosím děvčata aby vám to rozdaly* ↓ *tak všichni máme + ano* ↓

U: *tak ted'ka všichni se podivaj na cvičení jedna* ↓ *máme tam + dokončete uvedenou zprávu* ↓ *je tam jistá zpráva + rovnou vám oznamuji tedy že je to zpráva* ↓ *a něco tam možná chybí + právě něco co by tam být mělo + třeba něco podstatného* ↓ *a my si to společně dokončíme + tak přečte nám to Denisa* ↓ *šup Deniso* ↓

Jiné kontaktní prostředky se obracejí k žákům jakoby s cílem získat souhlas s učitelovým tvrzením nebo obdržet signál, že tvrzení nebo zadání úkolu bylo pochopeno. Často však dochází k jejich nadužívání, shromážděný zvukový materiál vykazuje vysokou frekvenci užívání částice *jo*.

U: *myslíš už tu esemeszprávu vid'* ↑

U: *ne + ted'ka tady máš práci vid'* ↑

U: *tak neska máme třicátého dubna vid'te* ↑

U: *tak tématem dnešní hodiny bude to co sme začali už v minulé hodině vid'te* ↓ *a to je –*

U: *ted' se podíváme tedy na ty + dvě na ty dvě policejní zprávy které tam máme + jo* ↑

Téměř rytmizujícím prostředkem se v promluvách některých učitelů stává částice *tak*, popř. *takže*. Objevuje se jako navazovací prvek na nejrůznějších pozicích. Velmi často je úplně prvním slovem, které učitel vyřkne ve vyučovací hodině, jindy provází oslovení vyvolaného žáka nebo zadání pokynu, také signalizuje ukončení činnosti či splnění úkolu nebo přechod k další aktivitě či dalšímu bodu programu. Analyzovaný zvukový materiál ukazuje, že v praxi jsou učitelské projevy ve výukovém dialogu zatíženy nadužíváním této částice velmi často.

U: *tak prosím vás* ↓ *na úvod dnešní hodiny* ↓

U: *takže například + Tomáši* ↓

U: *takže první čte Lukáš* ↓

¹⁰⁶ Čechová, 1998b, s. 167.

U: *tak všichni v sešitě máte zprávu a oznámení nadepsáno* ↓ *tak všichni máme + ano* ↓

U: *tak takže a teď se podívejte* ↓ *máte tam krátké jednoduché cvičení* ↓

Specifičnost jazykových prostředků v mluvené školské komunikaci se promítá rovněž do zvukové roviny učitelských komunikátů a ovlivňuje způsob využití parajazykových prostředků. Ilustrativním příkladem jsou již výše zmíněné školské otázky, jež mívají typické konstrukce, příznačné právě pro tento typ komunikace. Analyzované učitelské komunikáty ukázaly, že jich užívají učitelé bez ohledu na délku své praxe, nejsou tedy projevem nezkušenosti v oboru. Nehodnotíme je jako nedostatky, pokud jejich užívání není nadměrné.¹⁰⁷ Příkladem takové konstrukce jsou charakteristické školské doplňovací otázky s koncovým nebo středovým postavením tázacího slova. Tázací slovo je v takové výpovědi samozřejmě zdůrazněné a pronášené pomalejším tempem, nese větný přízvuk. To ovlivňuje intonační průběh sdělení a jeho členění na promluvové úseky. V závislosti na umístění tázacího slova se mění také intonační vrchol v rámci sdělení, což následně modifikuje intonační průběh větné melodie. Z celkového pohledu lze tento typ učitelských otázek hodnotit jako otázky doplňovací se zřetelnou koncovou klesavou intonací, pokud se tázací slovo nachází v pozici mediální nebo pokud je více než jednoslabičné (popř. jednoslabičné se slabičnou prepozicí) v pozici finální.

U: *a tohle je jaký větný člen* ↓

U: *slovní druh jsi poznala podle čeho* ↓

U: *zpráva je informace o čem* ↓

Jednoslabičná tázací slova (popř. jednoslabičná s neslabičnou prepozicí) v pozici finální mají klouzavou melodii realizovanou klesavým melodémem.

U: *Máchův Máj vyšel kdy* ↓

U: *na podmět se ptáme jak* ↓

U: *přísudek se musí shodovat s čím* ↓

¹⁰⁷ Svobodová, 2000, s. 48.

Dalším zajímavým typem školských otázek jsou učitelovy neukončené výpovědi, jež žák svou stručnou odpovědí doplní a zároveň i intonačně ukončí do finální podoby oznamovací věty. Učitelova nedopovězená replika není intonačně uzavřena, její otázková funkce je vyjádřena neukončujícím melodémem. To vybízí recipienta k reakci, tedy k elidované odpovědi formou doplnění chybějící informace (jádra výpovědi).

U: *ještě jednou* ↓ *oznámení je o tom co -*

Ž: *- co se bude konat* ↓

U: *informace o tom co -*

Ž: *- co se stalo* ↓

Z uvedených příkladů vyplývá, že tento otázkový typ má charakteristické rysy uzavřené otázky a příliš nevybízí žáka k větší komunikační aktivitě.¹⁰⁸ Může však posloužit k okamžitému prověření znalostí nebo k rychlému zopakování učiva.

Oba výše uvedené typy otázek jsou v běžné komunikaci spíše výjimečné, zato ve školském prostředí hojně využívané. Jejich zvláštní struktura je dána jak verbálními, tak paraverbálními specifiky, jež umožňují jejich didaktické využití. Tyto zvláštnosti totiž posilují návodnost a cílenost učitelova dotazování a mají výraznou orientační a akcentační funkci. Ve výukovém dialogu bývají kombinovány s klasickými otázkovými typy, tedy s otázkami doplňovacími s tázacím slovem v iniciálním postavení s koncovou klesavou (popř. stoupavě klesavou) intonací a taktéž s otázkami zjišťovacími s koncovou stoupavou intonací.

U: *co to je vůbec* výzva ↓ *k čemu nás vyzývá* ↓ *k čemu nás nabádá* ↓

U: *Dominiku* ↓ *díváš se na zprávy* ↑

Stoupavá intonace je dále využívána v učitelových (i nevětných) replikách, jimiž reaguje na nesprávnou, nepřesnou či neúplnou odpověď žáka. Otázkový charakter učitelovy reakce je vyvolán právě tímto intonačním typem a vyzývá k následné opravě či modifikaci sdělení.

Ž: *u podstatného jména určujeme osobu číslo pád a rod* ↓

¹⁰⁸ Höfflerová, 2003, s. 74.

U: *osobu* ↑

Ž: *osobu vlastně ne* ↓

V otázkových promluvách učitele ve výukovém dialogu lze však zachytit i některé intonační nedostatky. Týkají se zejména nenáležité koncové stoupavé intonace doplňovacích otázek. Důvodem je patrně snaha posílit tímto způsobem jejich výzově-otázkový charakter. Setkáme se s nimi často u začínajících nebo méně zkušených učitelů, rovněž i u vysokoškolských studentů. Ve školní praxi je rovněž důležité zbavovat tohoto nedostatku i žáky, neboť ti zejména při čtení psaného textu podléhají klamně iluzi, že každá tázací věta ukončená graficky otazníkem má stoupavé intonační zakončení.¹⁰⁹

Z analýzy sebraného zvukového materiálu vyplynulo, že začínající učitelé zápasí i s celou řadou dalších nedostatků v oblasti paraverbálních prostředků, jež vyplývají především z pocitu trémy v komunikační situaci, ze způsobu prožívání obsahu produkovaného textu před kritickým žakovským publikem, z vědomí omezené sebedůvěry a limitovaných odborných znalostí. Tyto negativní emoce poznamenávají zvukovou kvalitu učitelovy řeči především. Hodnotíme je jako projevy komunikační nejistoty, charakteristické zpravidla slabší hlasovou intenzitou a pomalejším mluvním tempem, rozechvělým hlasem, vysokou frekvencí hezitačních zvuků, vyplňujících pauzy při promýšlení obsahu dalšího sdělení apod.¹¹⁰

Z výše uvedeného vyplývá, že náležitá realizace všech zvukových prostředků akustické složky komunikace je rovněž ve školním prostředí nezbytná, neboť je důležitou podmínkou úspěšné pedagogické komunikace. Paraverbální prostředky mohou výrazně přispět k optimálnímu transferu informace a jejich specifická realizace ve školské komunikaci napomáhá didaktickým záměrům. Žáci navíc podvědomě vnímají způsob suprasegmentální realizace učitelovy výpovědi jako modelový.

4.4 Shrnutí

K rozvoji a kultivaci řečových dovedností uživatelů jazyka přispívá významnou měrou instituce školy. Školská komunikace (resp. komunikace mezi učitelem a žákem,

¹⁰⁹ Čechová, 1998a, s. 171.

¹¹⁰ Balkó, 2010, s. 509.

žáky v rámci výuky) je do jisté míry specifická, v hlavních rysech však odpovídá komunikaci společenské, přesněji řečeno institucionální. Základní způsob předávání sdělení představuje forma dialogu, i když ke střídání replik komunikantů dochází někdy až po delší době. Dialog může mít charakter konverzační (nevýukový), ten se výraznými rysy neodlišuje a podobá se běžné neformální komunikaci, nebo výukový, který je ovlivněn edukačními cíli uskutečňovanými v daném prostředí.

Dialog výukový je ve své podstatě záměně vyvolaný, asymetrický, charakteristický dominantní rolí učitele uplatňovanou v různé míře a podobě a typický výzvově-otázkovou funkcí značné části replik. Učitel v něm vystupuje jako vzorový produktor, organizátor, podněcovatel a evaluátor komunikace žákovské. Tyto aspekty se promítají do repertoáru jazykových a parajazykových prostředků spjatých s jeho mluveným projevem.

Základním prostředkem realizace výzvově-otázkové funkce je ve výukovém dialogu kladení otázek. Tzv. školská otázka vždy ovšem neslouží jako podnět k odpovědi, bývá často úlohou nebo výzvou, na niž má žák reagovat. Mívá modifikovanou strukturu danou proměnlivou pozicí tázacího slova, může nabýt i podoby neukončené výpovědi. Ve srovnání s běžným dialogem je v tomto případě frekvence otázek velmi vysoká, jsou kladeny vesměs jednosměrně, a sice dominujícím komunikantem, a v převážné většině simulují neznalost ze strany tazatele. Učitel může prostřednictvím vhodných struktur s otázkovou funkcí rozvíjet řečové dovednosti žáků a tím posilovat jejich komunikační kompetence. Efekt však může být i opačný, zejména v případě kladení otázek uzavřených či vrstvených, popř. při nedostatku struktur s otázkovou funkcí. Podobné důsledky má i skutečnost, že v praxi nebývá příliš vítaná a podporovaná otázková aktivita ze strany žáků.

Repertoár jazykových prostředků ve školském dialogu doplňují i další, např. opakování slov a slovních spojení, zpřesňování výpovědi, vyšší frekvence výrazů s deiktickou funkcí, odklon od objektivního slovosledu, hromadění výrazů s podobnou sdělovací hodnotou, eliptická vyjádření (v žákovských komunikátech však vyhodnocována učiteli často negativně) a vysoká frekvence verbálních (i neverbálních) kontaktních prostředků. U mnoha učitelů se setkáváme až s extrémním nadužíváním některých výrazů s kontaktní (nebo navazovací) funkcí, např. jo, vid'/vid'te, tak, takže.

Výukový typ dialogu do jisté míry předurčuje volbu jazykových i parajazykových prostředků. Žáci mají tendenci je vědomě i podvědomě přejímat, začleňovat je do svých vyjadřovacích mechanismů a dříve nebo později je uplatňují ve své vlastní (i veřejné)

vyjadřovací praxi. S ohledem na úsilí školy kultivovat jazykový kód žáka je proto důležité, aby výuková mluvená komunikace probíhala se zřetelem k požadavkům kultivovaného vyjadřování a s významnou oporou o spisovné jazykové prostředky, včetně hovorových.

5 Kultivovaný mluvený projev učitelů jako komunikační standard

Konstatovali jsme, že školský (resp. výukový) dialog je v mnoha ohledech specifický a svým způsobem i uměle navozený a manipulovaný. Učitelovo řečové chování je modelem pro řečové chování žáka, pro žákovu komunikační odezvu, z níž vychází opět další reakce učitele. Je-li učitel v tomto ohledu přijímán kladně, přináší to pozitiva v oblasti vztahové i edukační a žák jeví tendenci model přijmout a dále napodobovat. Jaký však takový model má být a které kvality má z hlediska mluvené komunikace splňovat?

Zmínili jsme se, že škola by měla učit komunikaci veřejné, tedy komunikaci oficiálního či polooficiálního společenského styku. To znamená přebudovat vyjadřovací mechanismy žáků osvojené spontánně, zejména v rodině, tedy v prostředí zcela soukromém, a vychovat jedince komunikačně kompetentního, jenž je schopen jazyk užívat diferencovaně.¹¹¹ Tento cíl by mělo odrážet pedagogické úsilí školy, nejen ovšem ve smyslu koncepce výuky, principů a metod, ale rovněž i ve smyslu poskytování vhodných řečových vzorů, příkladů a modelů, jimiž by v ideálním případě měli být učitelé nejen českého jazyka, ale i dalších předmětů. Domníváme se, že ponechávat tuto roli pouze na učitelích českého jazyka není efektivní, neboť nemají z časového hlediska tolik prostoru svým řečovým chováním na žáky modelově působit. Jejich vliv bude jistě umocněn vlastní náplní předmětu český jazyk (a literatura), v němž budou učit žáky pracovat s jazykem uvědoměle, avšak bez širší součinnosti s ostatními pedagogy může jejich úsilí vyznít jako izolované, a tudíž méně účinné. Podle našich zjištění se učitelé ostatních předmětů jazykovou stránkou svých promluv a jejich zvukovou realizací zpravidla nijak významně nezabývají, prioritou je pro ně výuka vlastního oboru. Zejména v případě technických, přírodovědných nebo uměleckých disciplín bývá nezřídka učitelova řeč značně terminologizována, avšak také prostoupená zejména obecněčeskými prvky.

Z hlediska funkčnosti a charakteru této komunikační situace neodmítáme, pokud vyjadřování učitele nese částečně rysy profesní mluvy s dílčími odchylkami od spisovné normy, avšak z hlediska působení na žáka ve smyslu kultivování jeho projevu je důležitá přiměřenost míry využití ne plně spisovných jazykových prostředků. Odborná literatura

¹¹¹ Čechová, 1993/4, s. 113.

uvádí, že by se jejich četnost měla snižovat s klesajícím věkem žáků, neboť v mladším věku je prokazatelně největší tendence i ochota k nápodobě (v tomto období si má žák v zásadě osvojit spisovný jazyk)¹¹², a proto právě tehdy je nutné poskytnout dobrý vzor. Z pohledu mluveného projevu je ovšem otázkou, zda je tento časový prostor dostatečný a v praxi efektivně využitý. Nedostatky v mluveném projevu středoškolských i vysokoškolských studentů (viz kapitola 4.1) hovoří mimo jiné spíše o potřebě konzistentního a dlouhodobého vlivu žádoucích řečových modelů ve školním prostředí, jež by odpovídaly nárokům na kultivovanou oficiální a polooficiální mluvenou komunikaci. Tato potřeba se aktuálně jeví jako univerzální i pro různé typy středních škol, neboť současný vzdělávací systém umožňuje jejich absolventům nejen odejít do praxe, ale i pokračovat ve studiu na libovolné vysoké škole. Komunikační handicap studentů v univerzitním prostředí je pak důsledkem zanedbání či podceňování péče o mluvený projev ve školním věku.

V souvislosti s tímto konstatováním se nabízí další otázka, a sice nakolik je základní a střední škola vůbec schopna poskytnout dostatek dobrých řečových vzorů pro typ mluvené komunikace, na nějž má připravovat. Problémů se v této souvislosti naskýtá několik, již výše jsme zmínili jisté podceňování kvality jazyka v jeho mluvené podobě ze strany učitelů (případně neschopnost dodržovat žádoucí standard ve vlastním mluveném projevu). Další obtíží je multikomunikační charakter učitelovy činnosti ve vyučování, jež vyžaduje koncentraci na několik aktivit najednou.¹¹³ Učitel prezentuje učivo, různými způsoby ho demonstruje, instruuje žáky k činnosti, usměřňuje je a to vše může chvílemi odvádět jeho pozornost od úrovně jazykové stránky vlastních promluv. Ve vyučovací hodině se různým způsobem střídají výukový i konverzační dialog (konverzační dialog ve vyučovací hodině chápeme jako volnější, doplňkovou komunikaci nevýukového charakteru¹¹⁴), ale učitelé v nich podle našich zjištění svůj jazykový kód příliš nemění (pokud není významná část hodiny věnována nějakému nevýukovému tématu, např. organizaci školní či mimoškolní akce, řešení absencí či kázeňských problémů a dalších třídních záležitostí). Za zmínku stojí v souvislosti s těmito úvahami ještě jedna skutečnost. Školní praxe posledních dvou desetiletí s sebou přinesla další fenomén, a sice širokou nabídku různých vzdělávacích programů (od tradičních po alternativní), jež přistupují ke

¹¹² Čechová, 1996, s. 225.

¹¹³ Čechová, 1993/4, s. 115.

¹¹⁴ Svobodová, 2000, s. 54.

komunikaci ve školním prostředí odlišným způsobem a ovlivňují svůj produkt, tj. žáka, i v tomto ohledu. Úsilí najít prostřednictvím nových metod k žákovi cestu, navázat s ním kontakt, vybudovat pozitivní vztah, zpříjemnit a zefektivnit učení atd. mělo a má za následek posun komunikační situace při vyučování směrem k neformálnímu typu. Výjimkou potom není například ani tykání učitelům, jejich oslovení křestním jménem (dokonce i na střední škole). Domníváme se, že za takových podmínek je nemožné vytvořit ve školním prostředí iluzi (polo)oficiálnosti, což by celou situaci jistě usnadnilo. Ovzduší familiárnosti naopak přirozeně nasměruje žákovu komunikaci k typu, který dávno zná z rodiny či z předškolních zařízení, takže k žádnému podstatnému přebudování navyklých stereotypů v mluveném projevu ani dojít v zásadě nemůže. Žák s sebou tento způsob řečového chování a rovněž i malou schopnost diferencovat komunikační situace nese téměř až do dospělosti a to rozhodně nesvědčí o jeho plné komunikační kompetenci, již by absolvent střední školy měl dosáhnout. „Při vyučování není třeba učit tomu, čemu se normální mladý člověk naučí sám nápodobou v běžných životních situacích. Naopak institucionálně je třeba pěstovat ty významné řečové aktivity, jež v běžném, neprofesionálně orientovaném životě chybějí nebo existují v nežádoucí podobě.“¹¹⁵

5.1 Kooperativní princip ve školské komunikaci

Ve školním prostředí má společná činnost učitele a žáků podobu kooperace.¹¹⁶ Kooperativní princip pak odráží i vzájemná komunikace¹¹⁷, která mezi účastníky probíhá. Svobodová uvádí, že pro udržení principu kooperace je potřebné, aby učitel jako řídicí komunikant respektoval mj. Griceovy pragmatické maximy (kvantity, kvality, relevance a způsobu) a tím přispěl k náležitému fungování výrazových prostředků v komunikaci a dosahoval účinného působení na žáky.¹¹⁸ Obecně platí, že každý účastník komunikace tyto maximy zná (třeba jen intuitivně) a spoléhá na jejich dodržování (předpokládá je). Jejich porušení je jistým signálem, další informací, se kterou se komunikační partner musí vyrovnávat, a to se může stát komunikační překážkou. Pokud však jsou maximy dodržovány, fungují jako iniciátory komunikace a ve školním prostředí pomáhají naplnit

¹¹⁵ Čechová, 1993/94, s. 113.

¹¹⁶ Mareš – Křivohlavý, 1990, s. 16.

¹¹⁷ Čechová, 1998b, s. 63.

¹¹⁸ Svobodová, 2000, s. 86, 87.

edukační cíle.¹¹⁹ Právě maximy způsobu, tedy pravidla jak srozumitelně, jednoznačně a jasně sdělovat, jsou z pohledu modelovosti učitelova mluveného projevu velmi důležité. Způsob předávání informací směrem k žákovi, míra srozumitelnosti, forma řeči a její podání podstatně ovlivňují úspěšnost edukačního procesu i ve smyslu kultivování mluveného projevu žáků. Učitelova mluvená řeč má tedy v tomto ohledu reprezentativní funkci a nároky na její kvalitu (i ve smyslu respektování spisovného standardu mluvené formy jazyka) jsou více než opodstatněné.

5.2 Spisovný standard jako komunikační výhoda

Užívání spisovného standardu znamená pro obě komunikující strany výhodu, posiluje totiž jejich komunikační kooperaci. Jednoznačně usnadňuje percepci, neboť zvyšuje prediktabilitu textu.¹²⁰ V tomto ohledu hraje důležitou roli zejména respektování spisovného standardu na úrovni ortoepie a ortofonie, popř. dále na úrovni morfologické. Jednotný standard umožňuje posluchači předvídat výběr forem, vnímání textu je méně namáhavé a to dovoluje se lépe koncentrovat na obsah. Rovněž z pozice mluvčího se takto nabízí vytvoření jistých řečových stereotypů a v důsledku toho opět možnost větší koncentrace na obsahovou rovinu sdělení.

Důležitou a zároveň složitou oblastí je dále stavba a segmentace textu, zde však spisovný standard zatím není pevně ustálen. Z tohoto pohledu se situace ještě komplikuje odlišností vnímání textu mluvčím (směřuje do následujícího textu) a posluchačem (směřuje naopak do předchozího textu).¹²¹ Domníváme se, že princip kooperace by měl v této oblasti vycházet z potřeb posluchače, jenž se v obsahu slyšeného textu orientuje daleko méně než mluvčí. Efektivní sluchová percepce je podmíněna správnou větnou stavbou, návazností výpovědí i jejich částí, vhodnou délkou větných i souvětných celků a jejich zřetelnou ohraničeností.

Ve školním prostředí vzhledem k nevyváženosti komunikačního potenciálu partnerů je nezbytné vyjít vstříc potřebám posluchače, jímž je obvykle ve větší míře žák, a tomu může dodržování spisovného standardu mluvené formy jazyka významně napomoci. Přispěje nepochybně k naplnění ústřední maximy způsobu, tedy srozumitelnosti, jakož i ke

¹¹⁹ Tamtéž, s. 87.

¹²⁰ Palková, 2008/2009, s. 20.

¹²¹ Palková, 1995, s. 78.

kultivovanosti řečového chování, která je další hodnotou předávanou ve školním prostředí. Ochota i schopnost učitelské veřejnosti dostat těmto požadavkům však může být různá, ovlivněná mimo jiné i jejím vlastním postojem k jazyku, jeho vnímáním a prožíváním¹²², jež jsou odrazem celospolečenského jazykového klimatu.

5.3 Výslovnostní standard

Výslovnostní zásady jsou podstatnou součástí spisovného standardu mluvené formy jazyka. Jejich spontánní osvojení v rodinném prostředí je v našich jazykových podmínkách většinou nereálné, dochází k němu (pokud vůbec) s relativní úspěšností až cíleně, a to zpravidla institucionální cestou – částečně v rámci školy, speciálních kurzů, mimoškolních aktivit atp.

Respektování výslovnostního standardu zahrnuje nejen problematiku vlastní výslovnosti, ale rovněž i správného tvoření hlásek. Právě ortofonické nedostatky jsou v současnosti obecně považovány za hlavní slabinu zvukové kultury češtiny.¹²³ Do výslovnosti jednotlivých hlásek se totiž promítá pečlivost či ledabylost mluvčího, technika jeho řeči i regionální zakotvení. Snížení kvality mluveného projevu na úrovni hlásek narušuje srozumitelnost textu již na úrovni jednotlivých slov.

Ortoepická pravidla v užším slova smyslu se týkají větších celků, především výslovnosti skupin hlásek, přízvukování a intonace, a jejich porušování má podobný efekt (obdobný jako nedostatky v členění promluv). Situaci dále komplikuje i stylová rozrůzněnost výslovnosti, vzhledem k modelovosti učitelských mluvených projevů je ve výukovém dialogu žádoucí opřít úroveň jejich kvality o standard výslovnosti základní (neutrální), jež plně koresponduje s požadavkem srozumitelnosti.

Domníváme se, že respektování výslovnostních pravidel působí preventivně vůči jiným faktorům srozumitelnost narušujícím, např. proti příliš rychlému tempu řeči, a posluchači je vnímáno spíše podvědomě, takže nepůsobí nepřírozně, násilně a ani nevhodně vzhledem k typu komunikační situace. Zanedbatelný dále není ani jistý sjednocující vliv, působící v protikladu k variabilitě takových faktorů ovlivňujících

¹²² Pojem prožívání jazyka použil původně Bohumil Trnka r. 1948.

¹²³ Krčmová, 2005, s. 214.

percepci sdělení, jakými jsou individuální barva, výška a síla hlasu mluvčího, jeho temperament, momentální psychický stav a jiné.

5.4 Shrnutí

Cíl komunikačně orientovaného vyučování, připravit komunikačně plně kompetentního jedince, schopného jazyk užívat diferencovaně, předpokládá především vybavit ho během školní docházky kompetencemi potřebnými pro komunikaci oficiálního či polooficiálního společenského styku. Tento cíl by měl být naplňován v rámci všech vyučovacích předmětů, nejen pouze českého jazyka, kde se ovšem dostává žákům v tomto ohledu poučení nejkompaktnějšího. Důležitým prostředkem je v tomto procesu mimo jiné i působení učitele jako dobrého řečového vzoru, komunikujícího kultivovaným jazykovým kódem. Současná řečová praxe ukazuje, že tyto kvality nejsou v mluvených učitelských komunikátech ve výukovém dialogu samozřejmostí, zejména učitelé předmětů technického či uměleckého zaměření se jazykovou stránkou svých promluv a její zvukovou realizací příliš nezabývají (často ani nejsou schopni ji vyhodnotit). Tomuto stavu odpovídá inventář používaných jazykových i parajazykových prostředků, které se v různých rovinách vzdalují spisovnému jazykovému kódu.

I když žakovská tendence k nápodobě (řečových) vzorů je nejsilnější v mladším školním věku, ukazuje se potřeba jejich dlouhodobého a konzistentního působení během celé školní docházky (včetně středoškolské), aby mohlo dojít k plnému zautomatizování žádoucích vyjadřovacích návyků. Problémem je někdy do jisté míry postoj samotných učitelů, jejich (ne)ochota a možnosti roli vyjadřovacího modelu vědomě plnit a soustředit se na kvalitu vlastního mluveného projevu i v podmínkách multikomunikační činnosti během celé vyučovací hodiny. V dalších případech ovlivňují situaci i různé alternativní vzdělávací programy, které posunují výukovou komunikaci k neformálnímu typu a zbavují ji tak (polo)oficiálního charakteru.

Kultivovaný mluvený projev učitele nemá pouze modelovou funkci, přispívá i k naplnění principu kooperace ve školské komunikaci a napomáhá fungování výrazových prostředků. Způsob sdělování a míra srozumitelnosti značně ovlivňují efektivnost edukačního procesu. Nevyváženost komunikačního potenciálu učitele a žáka vyžaduje péči o vytvoření podmínek pro bezproblémovou percepci z pozice žáka. Dodržování

spisovného standardu mluvené formy jazyka (včetně výslovnostního) v učitelově projevu zvyšuje prediktabilitu textu, přispívá ke srozumitelnosti sdělení a poskytuje možnost větší koncentrace na obsahovou rovinu.

6 Praktická část - analýza komentovaných transkriptů

6.1 Charakteristika výzkumného vzorku

Analyzovaný jazykový materiál pochází ve velké většině ze západočeského regionu (31 škol), popř. z přilehlých oblastí regionů jiných (3 školy – středočeský region, jedna škola – jihočeský region). Zahrnuje především školy z Plzně a jejího okolí (18), dále z oblasti Karlovarska (6), Domažlicka (4), Klatovska (3), Příbramska (2), Hořovicka (1) a jednu školu jihočeskou. Jsou v něm zastoupeny jak školy městského typu, tak i venkovského, popř. maloměstského. Kritériem pro toto rozdělení je velikost města podle počtu obyvatel. Městské školy (ve městech nad 20 tisíc obyvatel – Plzeň, Karlovy Vary, Klatovy, Sokolov, Příbram) se vyskytují v počtu 15, maloměstské školy (v menších městech od 2,5 tisíc do 20 tisíc obyvatel – např. Rokycany, Domažlice, Sušice, Přeštice, Hořovice, Horšovský Týn, Březnice, Plasy) v počtu 11, venkovské (v obcích s méně než 2,5 tisíci obyvateli) v počtu 9. Školy v menších městech a na venkově nejsou na přání nahrávaných vyučujících v transkriptech přesně lokalizovány (z důvodu zajištění anonymity), proto bylo možno označit pouze region.

Vyučované předměty jsou zastoupeny vyváženě, předměty humanitního typu v počtu 18 nahrávek (13x český jazyk, 2x občanská nauka, 3x dějepis), předměty jiné než humanitní v počtu 17 (3x matematika, 1x informatika, 4x fyzika, 2x chemie, 2x přírodověda, 3x zeměpis, 2x hudební výchova). Skupinu humanitních předmětů jsme vytvořili proto, že zaznamenání vyučující občanské nauky a dějepisu pravděpodobně učí i český jazyk nebo ho v rámci své aprobace v minulosti alespoň vystudovali. Kritérium vyučovacího předmětu bylo jediné, které ovlivnilo výběr nahrávek ze shromážděného jazykového materiálu.

Největší množství záznamů pochází z výuky v 6. ročníku, tento ročník je zastoupen 16x. Dále pak 7. ročník 8x, 8. ročník 4x, 9. ročník 7x. Převažují tedy záznamy pořízené v nižších ročnících 2. stupně základní školy (tvoří více než dvě třetiny).

Zastoupení respondentů podle pohlaví vykazuje menší vyváženost. Ženy jsou zastoupeny 25x, muži 10x. Rovnoměrného rozložení nebylo možno náhodným výběrem docílit, není v jazykovém prostředí daného typu ani běžným stavem.

Délka praxe jednotlivých respondentů se pohybovala od několika měsíců (z důvodu jednoduššího vyhodnocování jsme ji zaokrouhlili na 1 rok) až do 36 let, zastoupení učitelů podle délky praxe je v tomto uváděném rozpětí rovnoměrné. Průměr délky praxe z celkového pohledu dosahuje hodnoty 14,7 roku (ženy 16,3 a muži 10,6). Praxi v délce do 10 let najdeme souhrnně u 15 osob (z toho 9 žen a 6 mužů), praxi nad 10 let má celkově 20 osob (z toho 16 žen a 4 muži), poměr méně zkušených a zkušenějších učitelů je tedy vcelku vyvážený.

6.1 Charakteristika získaného materiálu

Zpracovávaný jazykový materiál je pouze částí rozsáhlého souboru audionahrávek vyučovacích hodin v archivu autorky. Zaměřuje se vždy pouze na takový úsek vyučovací hodiny, v němž má komunikace učitele se žáky výukový charakter. Výukový dialog (viz výše v kapitole 5) probíhá v rámci prezentování nového učiva, opakování, zadávání a kontroly úkolů atd. Repliky konverzačního typu (doplňková komunikace) nemají ve vymezeném úseku významnější prostor, proto podstatně neovlivňují výsledky analýzy. Komunikace učitele se žáky je zpravidla zaznamenána od okamžiku, kdy končí úvodní organizační repliky učitele (a žáků) a učitel sděluje téma a náplň příslušné vyučovací hodiny. Aby bylo možno získat dostatečné množství materiálu k postižení charakteristiky mluveného projevu učitele, bylo nezbytné zaznamenat minimálně 15–20 minut výukového dialogu (v závislosti na tempu řeči, typu činnosti atd.). Vypracovaný přepis každé analyzované části má proto zpravidla rozsah 5–7 stran. Proměnlivým rozsahem transkribovaného textu se snažíme zajistit vyváženost objemu analyzovaného jazykového materiálu získaného od jednotlivých mluvčích. Případné dílčí disproporce výsledky analýzy významně neovlivní, neboť primárně nevycházíme z kvantitativních metod.

Způsob přepisu zvukového materiálu zohledňuje kritéria a cíle analýzy, je velmi zjednodušenou fonetickou transkripcí. Do jisté míry respektuje zásady pravopisu (zachovává např. psaní velkých písmen ve vlastních jménech a názvech, respektuje pravidla psaní i/y, s/z, ě/je, souhláskových skupin atd.), rezignuje také na ortoepickou asimilaci znělosti, způsobu či místa artikulace a další ortoepické změny hlásek v proudu řeči. Náležitým způsobem však zachycuje případy, kdy se mluvčí dopouští výslovnostní chyby (jak na úrovni hlásek, tak i hláskových skupin) – v textu vyznačeno tučným typem

písma. Zaznamenává samozřejmě rovněž porušení spisovné normy v oblasti morfologické a lexikální (vyznačeno rovněž tučným typem písma), jakož i nefunkční a nadužívané výrazy (jsou podtrženy) a zvuky (symbol @). Všímá si intonačního ohraničení promluv, zejména koncové intonace (symbol šipek), a dále také distribuce výraznějších pauz (symbol +).¹²⁴ Nesrozumitelná místa jsou označena tečkami. Výslovnostní varianty jsou zachyceny v příslušné podobě, bez zvláštního označení (jsme – sme, sedm – sedum).

6.3 Analýza výsledků výzkumu

Jazykový materiál každého transkriptu byl analyzován z hlediska kvalitativního (s dílčí oporou o kvantifikaci vybraných jevů) s cílem posoudit míru kultivovanosti mluveného projevu příslušného učitele ve smyslu sledovaných parametrů. S ohledem na předpokládanou funkci učitele jako řečového vzoru a na naplnění maximy srozumitelnosti jsme sledovali četnost poručování spisovné jazykové normy především v rovině zvukové (jevy ortoepické a ortofonické), dále v rovině morfologické a lexikální. Rámcově jsme také hodnotili způsob segmentace textu prostřednictvím intonačního ohraničení a kladení pauz. Posuzovali jsme rovněž dále zvukové kvality, a sice hlasitost, mluvní tempo, dynamičnost projevu, sledovali jsme i frekvenci hezitačních zvuků a nadužívání výrazů. Stranou naší pozornosti zůstává oblast syntaktická, popř. hlediska další, nabízející výhledově možnost komplexnějšího zpracování této problematiky.

Soubor 35 transkriptů jsme podle výsledků analýzy rozdělili do tří skupin. První skupina zahrnuje projevy podle zvolených kritérií vcelku kultivované, ve druhé skupině nacházíme projevy s částečně sníženou mírou kultivovanosti a ve třetí projevy, v nichž je míra kultivovanosti vzhledem k typu komunikátu a jeho funkci v daném prostředí snížena nápadně. Samozřejmě i v rámci každé skupiny můžeme najít kvalitativní rozdíly, nejzřetelněji se projevují u skupiny druhé, která je zároveň nejpočetnější. Vyhodnocení se ještě komplikuje v případech, kdy projev mluvčího vykazuje jen velmi omezený okruh nedostatků, zato však s vysokou frekvencí. Jsme si vědomi rovněž jisté míry subjektivity našich závěrů (vzhledem k omezenému počtu hodnotitelů), avšak i takto získané výsledky mají svou výpovědní hodnotu a přinášejí informace, které mohou být užitečné pro pedagogickou praxi.

¹²⁴ Podobu grafických prostředků v textech transkriptů není možno zcela sjednotit s odbornou literaturou, jejich užívání je u různých autorů rozkolísané (srov. Svobodová, 2000; Höfflerová, 2003).

6.3.1 Skupina č. 1

Tab. 6.3.1 Základní údaje k transkriptům skupiny 1

Skupina 1	Pohlaví	Praxe (počet let)	Typ školy	Ročník
ČJ10	Ž	29	venkovská	6.
ČJ11	Ž	10	městská	6.
ON1	Ž	3	maloměstská	7.
D2	Ž	8	městská	7.
F2	Ž	9	venkovská	7.

Skupina č. 1 obsahuje 5 záznamů, tj. 14,3 % z celkového počtu. Všichni zkoumaní mluvčí jsou ženy, průměrná délka jejich praxe činí 11,8 roku. Většina respondentek má praxi do 10 let. Záznamy pocházejí ze všech typů sledovaných škol, žádný typ výrazně nepřevažuje. Zachycují výuku v nižších ročnících 2. stupně základní školy (6. a 7. ročník). Naprostou většinu tvoří v této skupině projevy vyučujících humanitních předmětů, v jejich rámci však projevy učitelek českého jazyka nejsou zastoupeny zvláště výrazně, poměr je zcela vyrovnaný. Ve skupině je rovněž zastoupen jeden projev vyučující předmětů přírodovědných, a sice fyziky.

Mluvčí skupiny č. 1 podávají z komplexního pohledu vyvážený mluvní výkon, který ve smyslu sledovaných parametrů splňuje požadované kvality. Zpravidla se příliš neodchyluje od spisovné normy, je přiměřeně dynamický, výrazný, srozumitelný, má optimální hlasitost a přiměřené tempo a je funkčně segmentovaný (intonačně i pomocí pauz). Mluvený projev vyučujících v této skupině hodnotíme jako kultivovaný (ČJ 10, D 2, F 2), popř. poměrně kultivovaný (ČJ 11 a ON 1). I zde se tedy částečně projevuje dílčí nevyváženost.

Zjištěné odchylky vzhledem k většinou omezené frekvenci nemají na kvalitu (resp. kultivovanost) projevů této skupiny zásadní vliv. Objevují se zejména ve zvukové rovině, zaznamenali jsme i nadužívání výrazů.

Souhrnně lze v rámci skupiny č. 1 vymezit v mluvním úzu respondentů tyto nejčastější typy odchylek (frekventovanější typy jsou vyznačeny tučně, kurzívou uvádíme příklady z textu mluvených komunikátů zkoumané skupiny):

- **krácení vokálů** – častější, zejména v případě vokálů *í, á* (*prosim, neni, myslim, poradim, nerozumim, jim, timto, vam, vyvolam, doufam, počkam, spočítam*), ojediněle *é* (*Peťo*), *ů* (*dolu, puđu*)
- **dloužení vokálů** – nepříliš časté, v případě vokálu *i* (např. *klucí, přide, trošíčku*), vokálu *a* (*vzádu*)
- **redukce koncového vokálu** – ojediněle (*nebudem, jedem*), promítá se do odchylek tvaroslovných
- **vypouštění či změna konsonantů** – častější (především uprostřed slov, méně na konci nebo na začátku slov), a sice v případě konsonantu *j* (*něaké, něakou, něaký, puđu, pod'me, přide, eště*), konsonantu *t* (*dvanác, říc, šeska, šes*), také konsonantu *h* (*takle, todleto*) a konsonantu *k* (*dyž*), dále změny (*nehlaš, přihlašte, pokud', odpust*)
- **nedbalá výslovnost** – ojedinělý výskyt, jako důsledek tendence k vypouštění vokálů i konsonantů a ke snížení artikulačního úsilí (*ňákou, ňáké, prtže*)
- **hezitační zvuk** – v nadpoloviční většině záznamů častější (frekvence v rozmezí 11–20x)
- **odchyly tvaroslovné** – spíše ojedinělé, např. nerozlišování jmenného rodu a užívání unifikované koncovky *-ý* v plurálových tvarech nominativu adjektiv (*dobrý, šikovný*), unifikace koncovek (*-ma*) v plurálu adjektiv v instrumentálu (*řadovýma, druhovýma*)
- **odchyly lexikální** (včetně slovtvorných modifikací) – výjimečné (např. *jo* – vyšší výskyt, *dneska, hele, fajn, teda*)
- **nadužívání výrazů** - frekventovaný jev v části záznamů (*tak* – frekvence v rozmezí 12–25x)
- **projevy hyperkorektnosti** – ve třech záznamech při důsledné nebo občasné výslovnosti tvarů slovesa *být* s počátečním konsonantem *j* (*jsme*), v jednom záznamu zároveň při neznělé, stylově vyšší realizaci fonému *s* (*renesance*) a při výslovnosti číslovek bez epentetického *u* (*sedm, osm, sedmnácté, osmnácté*)

Jako typickou ukázkou mluveného projevu, který odpovídá charakteristice skupiny č. 1, představujeme učitelský komunikát pocházející z výuky humanitně zaměřeného vyučovacího předmětu, zároveň připojujeme také jeho hodnocení a detailní analýzu nedostatků ve smyslu sledovaných parametrů. Další transkripty učitelských komunikátů této skupiny uvádíme pro ilustraci v příloze této práce, kompletní soubor včetně analýzy a hodnocení pak v elektronické podobě na přiloženém CD.

Transkript: D 2

Předmět: dějepis

Ročník: 7.

Délka praxe učitele: 8 let (aprobace ČJ-D)

Pohlaví: žena

Region: Plzeň (10. ZŠ)

Typ školy: městská

U: minulou hodinu jsme se domluvili + že **dneska** + si napíšeme test + umí někdo z vás opakovat téma ↑

Ž: ...

U: tak rozdáme si Sároy pojd' rozdej + nechám vám na ten testík + tak osm minut uvidím jestli to bude stačit pokud ne a pokud budete potichu tak bych vám ještě dvě minutky dala aby to bylo zhruba kolem deseti minut ↓ zatím textem **dolu** ↑ teď ten test neotáčejte dokud to nebudou mít všichni ↓ + zatím neotáčíme dokud nemají mít rozdáno všichni + textem dolů Sáro + Sáro textem dolů + teď si otočte přečtěte si úkoly + a po přečtení úkolů pokud něčemu nerozumíš přihlas se ↓ protože potom odpovídat nebudu ↓ takže nejdřív si přečtěte otázky + kdo by potřeboval **poradím nerozumím** zadání **přihlašte** se teď ↓ pak už neodpovídám ↓

Ž: ...

U: **hele** to budeš muset doplnit tam měl **ňákou** funkci vid' než se stal králem ↓ to už musíš vědět ↓

(žáci píší test)

U: tak + dopiš rozepsaný údaj + zkontroluj si podpis + končíme ↓ tak v oddělení u okna
vybere Vítek v oddělení prostředním vybere Dino a v oddělení u dveří Klárka ↓ vyberte ↓

Ž: ...

U: u některých je vidět že se připravovali tak doufam že to dopadne dobře ↓ +

U: děti + příští hodinu tak jako obvykle vám přinesu výsledky **nebudem** to teď rozebírat
víte že to nedělávám kvůli času ↓

Ž: ...

U: tak ano

Ž: ...

U: nemáš sešit piš na papír já si to poznamenám ↓

U: taaaak ↓ počkám + už necháme být test + příští hodinu se dozvíte výsledky + téma
dnešní hodiny + je + **myslím** si téma velice krásné aspoň já sama za sebe můžu říct že patří
mezi moje docela oblíbená témata protože souvisí s kulturou souvisí s uměním a je to
pojmem renesance ↓ určitě pojem renesance znáte + budeme se zabývat renesancí v dnešní
hodině + začneme + příští hodinu se zaměříme v souvislosti s renesancí více na
humanismus takže tento pojem já dneska vykládat nebudu + a potom budeme mít ještě
renesanci samostatně na našem území takže renesanci v českých zemích ↓ domluví se
s vámi taky na konci hodiny na nějaké projekty ale to bude asi až zazvoní uvidíme jak to
budeme stíhat ↓ @ kdo z vááás by teďka uměl říct sám za sebe + co k té renesanci víte já
sem totiž zvědavá co co už sami znáte ↓ předpokládám že vám ten pojem **není** úplně
neznámý že ste ho určitě možná někteří víckrát slyšeli někdo to z vás to umí i hezky +
vysvětlit + tak Vojto ↑

Ž: ...

U: výborně ↓ renesance přichází po goticeee díky žes to řekl co dál co víme dál o
renesanci co víte vy protože ještě jsme se o tom neučili ↓

Ž: ...

U: děti já počkám ↓ až se mi ztišíte ↓ **prtže** pak si sami nerozumíte co kdo říká ↓ nahlas

Terezo

Ž: ...

U: taaakže si slyšela ten pojem při nějaké prohlídce hradu ↓ mohl to být hrad který byl renesančně přestavován upravován protože v renesanci potom začínají ano se sídla předělávat na pohodlnější a pak už používáme pojem zámek dobře ↓

Ž: ...

U: ještě jednou ↑

Ž: ...

U: @ zlepšuje se život lidí + tak to máš na mysli ↑ z hlediska pohodlí ↑ a z hlediska každodenního života ↑ tak to máš určitě pravdu samozřejmě že pořád musíme mít na mysli to že to zlepšování se spíš týkalo lidí z vyšších a urozených vrstev určitě ne úplně těch chudých dobře a poslední nápad nebo názor ↑

Ž: ...

U: tak ↓ Vojto já to upřesním za chvílička Vojta taky řekl nějaká století šestnácté sedmnácté až osmnácté což není úplně přesně a je to jakoby špatně ale to nevádí protože si to vysvětlíme ↓ tak ↓ já bych teď chtěla abyste si do sešitů napsali téma renesance + a vezměte si učebnici strana devadesát osm + učebnice strana devadesát osm ↓ samostatně si opíšete pod nadpis renesance tu krátkou větu renesance oslavuje krásy života protože to je vlastně motiv který bude téma renesance provázet a krásně tu renesanci vystihuje ↓ devadesát osm + psala sem to i na tabuli ↓ renesance oslavuje krásy života ↓ teď budete mít na chvíličku samostatnou práci ↓ @ budete pracovat s textem na straně devadesát osm + doporučuji spíš se dívat do lišty nechám na to chvíličku a zjistíte mi @ z jakého jazyka pochází to slovo renesance a co v životě znamenalo nechám na to chvíličku zatím se ještě **nehlaš** a sami si odpověď napište do sešitu a mezitím než to zpracujete + tak dám do + do dvou lavic @ úkol kde vyhledají konkrétní slova ve slovníčku ↓ tak ↓ David vyhledá s Honzou co to je sgrafito tak ↓ a kluci ti vyhledají slovo mecenáš ↓ a vy ostatní jste si zatím měli připravit písemně do sešitu vysvětlení původu slova renesance ↓ písemně ↓ takže ještě chvíličku ↓ **počkam** ještě chvíličku ↓ sami si do sešitu připravte vysvětlení původu + a významu slova renesance ↓ tak ↓ Sára hledáte v liště na straně

devadesát šest ↓

U: já vám pomůžu **jo** ↑

U: kluci vám ještě připraví vysvětlení pojmu písemně na tabuli a my už si zatím můžeme číst co jste zjistili o původu a významu slova renesance ↓ Sáro ↑

U: slovo pochází z italštiny z Itálie a význam Pavlo ↑

Ž: ...

U: ano znovuzrození ↓ takže ↓ důležité + abyste měli sami v sešitu zapsáno + z italštiny znovuzrození ↓ pokud to tam někdo neměl zapíše si ↓ renesance slovo z italštiny znovuzrození ↓ většina z vás to určitě zvládla ↓ kluci měli zjistit dvě slova která souvisejí s renesanční kulturou jedno slovo bylo mecenáš které označuje nějakého člověka a další slovo bylo slovo sgrafito ↓ @ kdo to byli mecenáši ↑ kluci ↑

Ž: ...

U: Vítku přečti ↑

Ž: ...

U: mecenáš byl podporovatel umění a věd zeptám se vás + Vojto ↓ mecenáši jsou podle tebe pořád i v moderní době ↑

Ž: ...

U: správně ↓ mecenáši byli velmi bohatí lidé kteří svými financemi podporovali činnost umělců vědců a začalo to právě v oblasti severní Itálie v souvislosti se začínající renesancí a v dnešní době jsou lidé kteří taky podporují umělce vědce a mohou být pak taky nazýváni mecenáši ↓ sponzorství je trošku něco jiného to sponzorství se týká akci kdy je ten člověk co na to dal peníze vlastně @ má tam nějakou reklamu a je @ tam i jmenován ↓ on si tím i dělá dobré jméno ↓ ano ↑ takže to je takový rozdíl ↓ druhá skupinka měla zjistit @ co to je sgrafito ↓ já bych to sgrafito jenom řekla že si budeme zmiňovat v souvislosti s renesanční architekturou ale spíš potom v souvislosti s renesancí v českých zemích takže dneska se **jim** tolik zabývat nebudeme ale abyste už ten pojem znali ↓ @ Davide ↑

Ž: ...

U: a v té mokré omítce vlastně se potom když to byly třeba i obrazy to sme se učili už dřív říkalo fresky ale tam je ta forma sgrafito vyškrabávají se @ spíš vlastně @ barva tam není je to jenom vypadá světlá ↓ dobře ↓ tak ↓ otevřete si teď učebnici na straně sto čtyři

Ž: ...

U: sto čtyři + podíváme se na tu mapku která je v té horní části stránáanky ↓ máte tam znázorněnou Itálii ↓ právě severní Itálie je oblast kde vznikl po gotice nový umělecký směr a to renesance ↓ přesto že my ten pojem hodně používáme a budeme používat i v hodinách příštích tak oni sami v době kdy v severní Itálii začíná nový způsob @ umění kdy @ se i mění životní styl tak oni ten pojem nepoužívali ↓ ten pojem pochází až z další doby a postupně se začal pro toto období v kultuře a v umění uplatňovat ↓ takže oni sami zatím tehdy v době vzniku na začátku čtrnáctého století ten pojem nepoužívali ↓ přečtěte mi teď z mapy jména některých severoitalských měst ve kterých tento nový umělecký směr začínal ↓ já vám vysvětlím proč právě v té severní Itálii ↓ tak ↓ Mariano ↑

Ž: ...

U: Benátky třeba ↑ jmenujte mi další města ↑

Ž: ...

U: Miláno ↑ Klárko ↑

Ž: ...

U: dobře

Ž: ...

U: tak to bych asi nezmiňovala v souvislosti se vznikem Itálii@ renesance rozeber Itálii jaké je tam ještě město

Ž: ...

U: Florencie ↓ výborně ↓ tak ↓ to jsem ráda že jste řekli

Ž: ...

U: @ práááavě Florencie a severoitalská města která bohatla z obchodu a to hlavně

z obchodování přes Středozemní moře tak + to byla města která + v těchto městech přibývali bohatí obchodníci řemeslníci bohatli z prodeje svého zboží obchodníci dováželi zase zboží luxusní nebo vyváželi zboží místí a měli dostatek financí ↓ dostatek financí měly také některé šlechtické rodiny v tomto prostředí a to práááavě ve Florencii rod Medicejských a tito lidé kteří měli dost peněz tak se rádi obklopovali krásnými věcmi ↓ a krásné věci to byly třeba krásné koberce dovážené z arabských zemí obklopovali se krásným nábytkem @ nakupovali krásné nádoby rádi se nádherně oblékali a taky se začali třeba @ nechávali se portrétovat umělci a ty obrazy si věšeli ve svých domovech ať už to byl třeba nějaký druh obchodníka nebo palác šlechtice a každopádně se jim náramně líbil ten životní styl kdy kolem nich byly krásné věci ↓ velmi bohatí lidé právě Medicejští začali finančně podporovat @ umělce aby pro ně pracovali aby pro ně ta umělecká díla vytvářeli ↓ ať už to byly obrazy nebo sochy ↓ a právě v severní Itálii díky tomu že jsou tam bohatá města a v nich bohatí obyvatelé kteří baží po krásných věcech tak vzniká nový umělecký sloh renesance ↓ někdo z vás by mohl + já **počkam** + někdo z vás by nám přečetl pro zopakování těchto základních údajů kde proč a kdy vznikla renesance ↓ Sáro ↓
Ž: ...

U: tak ↓ Sáro stačí děkuji ↓ máte tam zdůrazněný pojem antika ↓ proč a jakým způsobem souvisela antika s renesancí ↓ protože Itálie tehdy nebyla jednotným státem a oni věděli o historii antického Říma který byl velkolepý tak i nějakým způsobem toužili po stejné velkoleposti jako z doby antického Říma navíc @ v době antiky byli lidé vlastně @ víceméně svobodní vyznávali **ňáké** řekněme i občanské ideály a to všechno bylo těm lidem v době renesance blízké takže vzorem v umění ale i v myšlení a společnosti byla právě antika ↓ je to základní údaj tak si to děti napište ↓ +

U: napište si úplně všechno ty otázky jsem vám tam dala schválně aby to pro vás bylo @ zřetelné ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu výrazný, srozumitelný a poměrně kultivovaný projev (aprobace ČJ–D), porušování spisovného standardu pouze ojediněle (spíše ve zvukové rovině), zřetelná výslovnost, většinou funkční intonační segmentace promluv i logické kladení pauz, dostatečná hlasitost, přiměřené tempo. Místy projevy hyperkorektní výslovnosti ve tvarech

slovesa být (*jste, jsme*), v číslovkách (*sedm, osm, sedmnácté, osmnácté*) a substantivu cizího původu (*renaissance*).

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *dolu, poradim, nerozumim, doufam, myslim, není, jim, počkam* (2x).
- Redukce koncového vokálu: *nebudem*.
- Změna konsonantů: *přihlašte, nehlaš*.
- Nedbalá výslovnost: *ňákou, ňáké, prtže*.
- Lexikální odchylky: *jo, dneska, hele*.
- Nadužívané výrazy: *tak* (hojný výskyt – 25x, většinou nefunkční), *takže* (místy – 7x).
- Hezitační zvuk (častý – 20x).

6.3.2 Skupina č. 2

Tab. 6.3.2 Základní údaje k transkriptům skupiny 2

Skupina 2	Pohlaví	Praxe (počet let)	Typ školy	Ročník
ČJ1	Ž	1	venkovská	6.
ČJ3	Ž	24	venkovská	6.
ČJ4	Ž	31	městská	6.
ČJ5	Ž	19	městská	6.
ČJ6	Ž	21	městská	6.
ČJ7	Ž	2 měs.	venkovská	9.
ČJ8	Ž	26	maloměstská	7.
ČJ9	Ž	6 měs.	maloměstská	6.
ČJ12	Ž	13	maloměstská	7.
ČJ13	Ž	25	městská	6.
ON2	Ž	2	maloměstská	6.
D1	M	10	městská	9.
D3	Ž	17	maloměstská	7.
Z1	M	7	venkovská	8.
Z2	Ž	22	maloměstská	6.
Z3	M	13	městská	8.
PŘ1	M	14	městská	8.
PŘ2	Ž	13	maloměstská	5. + 6.
F1	M	30	maloměstská	9.
CH2	Ž	25	venkovská	9.

Skupina č. 2 čítá celkově 20 záznamů, tj. 57,1 % z celkového počtu. Převážná většina mluvčích jsou ženy (75 %). Průměrná délka praxe všech respondentů činí 15,75 roku. Velká část z nich má praxi delší než 10 let (téměř 75 %), menšina do 10 let. Záznamy pocházejí ze všech sledovaných typů škol, žádný typ výrazně nepřevažuje. Zachycují výuku ve všech ročnících 2. stupně základní školy, většinou však v nižších (6. a 7.). Téměř dvoutřetinovou většinu tvoří v této skupině projevy vyučujících humanitních předmětů, dominují učitelé českého jazyka (tvoří polovinu všech respondentů této skupiny). Vyučující jiných než humanitních předmětů jsou ve skupině zastoupeni zhruba třetinou, v jejich rámci dominují učitelé zeměpisu.

Skupina č. 2 je nejpočetnější a nejvíce nevyrovnaná. Zahrnuje mluvčí, jejichž projevy vykazují částečně sníženou míru kultivovanosti, toto hodnocení však má širší kvalitativní rozpětí. Protože se nemůžeme opřít o žádné přesně vymezené limity (ne)kultivovanosti, vznikla tato skupina v opozici vůči nejlepším výkonům (tj. ke skupině první) a vůči nejhorším (tj. ke skupině třetí). Obsahuje jak projevy s rovnoměrným rozložením různých typů nedostatků (vymezených podle sledovaných ukazatelů), tak i projevy s omezeným okruhem odchylek, vykazujících ovšem vysokou míru či frekvenci. Pokusíme-li se vymezit nejčastější typy, můžeme konstatovat, že k porušování spisovné normy dochází nejčastěji v rovině zvukové, významněji také v morfologické a místy i v rovině lexikální. U většiny projevů je nápadné jejich zatížení nadužívanými výrazy, v některých případech dosahuje opakování velmi vysoké frekvence. Objevují se rovněž případy nedbalé výslovnosti a vyššího výskytu hezitačních zvuků. V části projevů je patrné nevyhovující mluvní tempo (příliš rychlé – příliš pomalé), monotónnost přednesu či nefunkční intonační segmentace promluvy.

Vyučující českého jazyka a humanitních předmětů patří v této skupině k poněkud kultivovanějším mluvčím. Typy i četnost odchylek ve zvukové rovině jejich projevů se blíží výkonům ostatních vyučujících, méně je však zasažena rovina morfologická a lexikální (navíc zpravidla v omezeném rozsahu typů). Míru kultivovanosti ovšem téměř u všech učitelů humanitních předmětů významně snižuje nadužívání výrazů, u některých pak příliš rychlé mluvní tempo, nedbalá výslovnost, ojediněle přítomnost výslovnostní vady (rotacismus) nebo prvků dialektu. Tyto nedostatky bychom zvláště u učitelů českého jazyka pravděpodobně neočekávali.

Souhrnně lze v rámci skupiny č. 2 vymezit v mluvním úzu respondentů tyto nejčastější typy odchylek (frekventovanější typy jsou vyznačeny tučně, kurzívou uvádíme příklady z textu mluvených komunikátů zkoumané skupiny):

- **krácení vokálů** – vysoce frekventovaný jev, zasahuje nejvíce vokál *i/ý* (*neni, prosim, nevim, říkej, říkáš, říkali, tim, vim, myslim, mluvím, zatím, chválím, vidím, podívají, neříkají, předtím, poradím, žádným, nevidím, ostatním, slyším, grafickým, přídatným, správným, stejným, napovím, zjistím, zadáním, snažím, tuším, prvním* atd.), často také vokál *á* (*vam, mam, dam, podívám, nam,obtáhnout, znam, vymáhám, udávám, dosáhnout, neznam, zeptám, rozdam* atd.), ojediněle vokál *ů/ú* (*pude*)
- **dloužení vokálů** – častější než v první skupině, zasahuje zejména vokál *a* (*tám, támhle, tak, takže, áno, dvá*), dále vokál *o* (*anó, jó, nó*), vokál *i* (*klucí, přide*) a vokál *e* (*né, tématikou*)
- změny vokalické kvality – řidší výskyt (*tich*)
- **záměna vokálů** – frekventovaný jev (*tutu, tohleta*), zahrnuje i případy diftongizace *y* → *ej* v základu slov (*bejt, neubejvá*) a úžení *é* → *i/ý* v základu slov (*přinýst*), diftongizace i úžení nastávají i v koncovech a promítají se do tvaroslovné roviny (viz níže)
- **redukce či oslabení koncového vokálu** – zpravidla se promítají do tvaroslovné roviny (*budem, nebudem, píšem, řeknem, nedoženem, vezmem, využívaj(i), podávaj(i), maj(i)*)
- **vypouštění konsonantů** – vysoce frekventovaný jev, zasahuje konsonanty nebo jejich skupiny na začátku, uprostřed i na konci slov, a sice především konsonant *j* (*eště, du, de, pude, menuje se, meno, pod', pod'me, pod'te, nějaké, proektů, proekt, přímá, přídete, zisťovat, zistit, zisťení*), dále konsonant *k* (*dyž, dyžtak, copa, dopa, jesli, kohopa, jakýpa, jakpa*), konsonant *t* (*jesli, vlasně, rengenové, šeska, šesce, jedenác, dvanác, třináč, čtrnáč, moc, kerá*), konsonant *z* (*rošířit*), konsonant *d* (*neska, bue, bueš, buem, buete, bou, nebuu, nebuem, prezident, potřhané*), konsonant *l* (*moh, řek dopad*), konsonant *h* (*takle, táhle*), konsonant *b* (*třea*) a také *ch* (*těhle*)

- **změna konsonantů** – frekventovaný jev, zasahuje konsonanty v nejrůznějších pozicích (*štyrky, štyrcet, odsud, přihlašte, hlašte, tydlety, takovýmdle, zmiňka*)
- protetické *v* – nepříliš častý jev (*vo, vono, navopak*)
- **nedbalá výslovnost a komolení slov** – frekventovaný jev, zahrnuje oslabenou či nezřetelnou artikulaci, elizi hlásek a hláskových skupin, masivnější hláskové změny atd. (*prtžee, prže, vem, vemte, ňáký, ňákým, ňákých, ňákou, ňáké, ňák, dyť, nepožívá, znameá, jesi, jesipa, kže, kžese, nománě, samořemě, prosiás, prosimás, čii, bo, mys(l)íte, č(l)ověk, urči(t)ě*)
- nesprávná výslovnost slov cizího původu (*fregvenci, eventuelně, meterologii, rengenové, Klémansoá, Vúdró Vilzon, Vúdrúo Vilzna*)
- **hezitací zvuč** – souvisí s individuálním mluvním územ, častější výskyt (11–29x) zaznamenán u poloviny respondentů skupiny (10 osob), u ostatních s nižší frekvencí, popř. ojediněle
- **odchyly tvaroslovné** – vysoká frekvence odchylek v tvarosloví adjektiv a pronomin, převážně jako důsledek hláskových změn, a sice diftongizace *y* → *ej* (*každej, jedinej, minulej*), úžení *é* → *í/ý* (*jednoduchý, dospělýmu, malýho, pravýho, takovýho, dlouhý, grafickým, dobrý, nějaký to samý, v tý, podepsaný, celý, krátký, určitý, těžký, přesný, úžasný, výborný, který, pravopisný*), změny vokalickej kvantity *i* → *í* (akuzativní tvary zájmen – *jí, ní, svojí, naši, vaší*) a vypouštění koncového konsonantu nebo vokálu (*moh, řek, dopad, buem, nebuem, nedoženem*), dále nacházíme odchylky jako důsledek unifikáčních tendencí, např. k vyrovnání plurálových tvarů adjektiv a pronomin různých rodů a životnosti prostřednictvím koncovky *-ý* (*jaký, takový, ty, časový, pravopisný, jednotlivý, šikovný, pohyblivý, takový typický, který, naštvaný, šikovný*), dále se objevují nekodifikované tvary kondicionálu slovesa být v 2. os. sg. a v 1. os. pl. (*by si, bysme, abysme, kdybysme*), u slovesa být rovněž zaznamenáváme přítentní tvary 2. os. sg. (*seš, nejseš*), tvary 3. os. sg. přítentita (*zeptala si se, vytvořil si si*), u pronomin tendenci zaměňovat tvary akuzativu a dativu (*řekněte mě, ať tě tam nekouká, vy mě budete určovat, stav atomu mě představuje*) a odchylky tvarové (*tutu*), u adverbíí tvarové odchylky v komparativu (*teplejš, pomalejš*), u neuter v plurálu tvarové odchylky či porušování mluvnické shody (*ten datum, datumem, datумы; děvčata šly, rozdaly*)

- **odchylky lexikální** (včetně slovtvorných modifikací) – *dneska, neska, hele, holt, kecá, brácha, chlápek, přicmrndávat, žákajdy, slohovka, slohovkách, pokud', lejštro, feťáci, teda, přeci, ted'ko* (vyšší frekvence), *ted'kon* (vyšší frekvence), *jo* (u jednotlivců vysoká frekvence)
- **nadužívání výrazů** – vysoký výskyt výrazu *tak* (výrazně nadužíván 12 respondenty, průměrná frekvence – 26x, nejvyšší hodnota v individuálním mluvním úzu – 57x), *takže* (výrazně nadužíván 6 respondenty, průměrná frekvence – 19x, nejvyšší hodnota v individuálním mluvním úzu – 28x), *tedy* (výrazně nadužíván 3 respondenty, průměrná frekvence – 17x, nejvyšší hodnota v individuálním mluvním úzu – 23x), *jo* (výrazně nadužíván 3 respondenty, průměrná frekvence – 15x, nejvyšší hodnota v individuálním mluvním úzu – 23x), *třeba* (pouze u 1 respondenta, 47x), *výborně* (pouze u 1 respondenta, 19x), *poprosim* (pouze u 1 respondenta, 15x)
- projevy hyperkorektnosti – pouze ve tvaru číslovky dva (*dvěmi větami*) a u zájmeného tvaru (*tot*).

Jako typické ukázky mluveného projevu, který odpovídá charakteristice skupiny č. 2, představujeme učitelské komunikáty pocházející jednak z výuky humanitně zaměřeného vyučovacího předmětu (dějepis) a jednak z výuky zeměpisu, zároveň připojujeme také jejich hodnocení a detailní analýzu nedostatků ve smyslu sledovaných parametrů. První ukázka patří v rámci skupiny mezi kultivovanější, ve druhé je míra kultivovanosti o něco nižší. Další transkripty učitelských komunikátů této skupiny uvádíme pro ilustraci v příloze této práce, kompletní soubor včetně analýzy a hodnocení pak v elektronické podobě na přiloženém CD.

Transkript: D 3

Předmět: dějepis

Ročník: 7.

Délka praxe učitele: 17 let

Pohlaví: žena

Region: Plzeň-sever (Plasy)

Typ školy: maloměstská

U: a začneme dnešním **datumem který** sice nesouvisí s tématem **který** my probíráme ale zapsal se do historie tak že na něj vzpomíná i náš Seznam nebo když rozkliknete internet tak tam na vás vyběhne jako aktualita dne ↓ takže trošku zamyšlení nad **tim** čím se zapsal do historie dvanáctý duben a já **zatím** zapíšu do třídní knihy ↓ téma naší hodiny ↓ + chybí nám stále Jánský ↓ že **jo** ↓ + tak ↓ dvanáctý duben zapsal se do historie jakou událostí ↓ nikdo neví↑ nikdo **dneska** ještě nebyl na internetu ↓ co ↑ takže tam je tam je hlava kosmonauta ↓ tak vám **napovim** ↓ hlava kosmonauta ↓

Ž: Jurij Gagarin

U: výborně ↓ a co se **dneska** stalo s **nim** ↓

Ž: ... na měsíc ...

U: a na měsíci ne ↓

Ž: ...

U: ano ↓ + Pěťo ↓ musíme mluvit jenom jeden ↓ @ let do vesmíru první člověk ve vesmíru Jurij Gagarin ↓ žije **eště** tento kosmonaut víte něco o něm ↑ ne zahynul potom při leteckém neštěstí nežije **neska** toho budou určitě plné zprávy ↓ já sem řekla že to nesouvisí přímo s naším tématem ale my **ted'kon** probíráme podobné téma ↓ netýká se letů do vesmíru ale mořeplavby zámořské objevy ↓ takže máme velké téma zámořské objevy když si prolistujeme ten pracovní sešit z **tich** minulých dvou hodin co tam co sme se jako dozvěděli nového kam sme se posunuli ↓ proč ty zámořské objevy **dyť** to bylo docela riskantní co z toho ti Evropané měli že se vydávali na takto nebezpečné cesty ↓ kdo se chce k tomu něco vyjádřit tak se vyjádří ↓ @ chceš něco Terezko ↑

Ž: já už nevím co bych řekla

U: dobře ↓ neřeklas nám **zatím** nic ↓ takže zámořské objevy ↓ co sme se dozvěděli ↓ můžete si pomoci z učebnice sešit + o kterých vyspělých civilizacích a čím byly tyto civilizace vyspělé sme se tady dozvěděli ↓ řešili ste to částečně už v zeměpisu které to byly ty civilizace ↓

Ž: Mayové Aztékové a Inkové

U: @ vzpomene si někdo na **ňákou** zajímavost která se váže k těmto vyspělým civilizacím↑

Ž: ... stavěli něco jako pyramidy...

U: ano podobné ... něco mezi zikkuratem a pyramidou dobře

Ž: ...

U: ano řekli sme si že předvídají spoustu událostí které se nám odehrávají v současnosti přestože oni nemohli tušit že se to vůbec stane chce někdo **eště** doplnit ↑ kluci asi z technického hlediska by nám měli říct které ty nové možnosti které nové technické vynálezy umožnily ty zámořské objevy ↓

Ž: kompas

U: kompas ten ale nebyl úplně nový vylepšený a ne zdokonalený dobře co **eště** dál

Ž: mapy

U: @ jak se říkalo místům **které** ještě vůbec neznali ↓

Ž: ...

U: ne tam byly speciální ... jedna barva tam byla použita ↓

Ž: bílá

U: no ↑ bílá místa na mapě ↓ existovala samozřejmě **prže** ne všechny ostrovy ještě byly @ v kartografii zaznamenány ↓ jak se **menovaly** ty lodě ↓ vzpomene si někdo ↑

Ž: ...

U: dobře ↓ @ technicky nebudeme už opakovat co sme si povídali ↓ @ dnešní téma hodiny kdo si nalistuje a sdělí mi ho ↓ co nás **dneska** čeká ↓ světadíl který tam neměl být. ... je čím psát ↑

Ž: ...

U: jako kdyby bylo napsáno ↓ světadíl který tam neměl být ↓ tuší někdo vůbec co bude **teda** obsahem dnešní hodiny ↑ @ tam to je takový nejednoznačný ↓ takový spíš schovaný název ↓

Ž: ...

U: @ souhlasíte ↑

Ž: ano

U: takže pravděpodobně světadíl který tam neměl být bude povídání o světadílu který se nazývá nebo byl nazván Amerika ↓ určitě všichni už se zorientovali sme na straně které sto dvanáct všichni otevřeme a pracovní sešit odpovídající strana + my sme si tady řekli už některé věci o zámořských objevech které pro nás byly nové v **tich** uplynulých hodinách ↓ @ **ted'ko** začnu **ňákým** citátem a vy můžete sledovat kdo že to řekl a v tom citátu sou věci o kterých sme také mluvili ale ještě sme si je **dneska** nepřipomněli ↓ takže posloucháme ↓ obyvatelé nemají žádné zvláštní znalosti o zbraních jestliže by Vaše Výsost dala příkaz dopravit všechny obyvatele ostrovů do Kastilie nebo aby byli drženi na svých vlastních ostrovech jako otroci pak je tento rozkaz lehce proveditelný protože je může pouhých padesát mužů udržet v poslušnosti a donutit k čemukoliv ↓ oni pevně věří že já tyto lodě a moji lidé přicházíme z nebe ↓ kdo to komu řekl ↓

Ž: ten Kolumbus

U: a komu tento dopis byl určený ↑

Ž: králi a královně

U: králi Ferdinandovi a Isabele Kastil Kastilské ↓ @ když si prohlédneme tu dvoustránku ↓ najdete tam někoho z nich ↑ takže máme tam tři muže ↓ **teda** tři lidi ↓ Kolumbus Isabela Ferdinand ↓ **který** tam sou na obrázku ↓

Ž: Isabela

U: Isabela **celý méno** ↑

Ž: Isabela Kastilská

U: ano podle čeho asi dostala asi ten svůj to své **méno** Kastilská ↓ z toho citátu výborně tam je zmínka Kastilie jak přivezli ty otroky do té Kastilie další **méno** a další obrázek máme tam **ňákou** spojitost ↑ Zdeni ↑

Ž: Kryštof Kolumbus

U: kde ho máme ať ho najdou ostatní ↑ a kt a jeden člověk z této trojce tam chybí a to je ten

Ž: Ferdinand

U: Ferdinand ↓ tam došlo totiž @ ke sňatku Isabela Kastilská byla dědičkou Kastilie a Ferdinand Aragonský Aragonie ↓ a spojením Kastilie a Aragonie vznikl jeden stát **jesli**pa si někdo odhadne který ↓ který se právě vrhal do těch zámořských objevů ↓ kdo to tam logicky vyvodí ↓ **kteřý** dva evropské státy zahájily zámořské objevy ↓ mluvili sme už o tom

Ž: Španělsko a Británie

U: **jo** ↓ takže ↓ který @ Británie až později Španělsko a mluvili sme **eště** o Portugalsku **jesli** si vzpomínáte ↓ takže který stát pravděpodobně z těchto vznikl spojením Kastilie a Aragonie ↓

Ž: ...

U: Španělsko ↓ takže ↓ tento sňatek spojuje tyto dvě země a my tuto zemi známe do teďka pod názvem Španělsko ↓ už jí neříkáme ani Aragonie ani Kastilie ↓

Ž: ...

U: ano ↑ i když Kolumbus tam ještě ten pojem @ Kastilie **teda** Aragonie i Kastilie používá ↓ tak ↓ kdo si vzpomene než sem začala číst na co tady Kolumbus naráží ↓

Ž: ... lidi sou tam slabý nemaj žádný zbraně a tak...

U: @ jinak řečeno čím ti Evropané drželi v poslušnosti ty domorodce ↓

Ž: ... byli vzdělaní...

U: Evropané ↑ může někdo jí to vyvrátit ↑ pozor ↓ my sme si kdysi říkali skutečně na ty lodě posádka byli vzdělaní lidé ↑ souhlasíte všichni s tímto názorem Terežky ↑

Ž: ne

U: takže argumentujte jinak ↓

Ž: ... třeba v hospodách je hledali silný a takový jako... jako vyčůraný...

U: řekli sme si že nábor nábor posádky se dělal u vězňů a samozřejmě v hospodách u přístavu ↓ tys to chtěla říct jinak tys ...+ **prosim** ↓

Ž: že byli jako vyčůraní jako že

U: nešlo by to slovo nahradit jinak ↑

Ž: já nevim...

U: @ tato hovorová čeština asi tady nebude ta pravá ořechová... @ vypočítavý třeba je ten člověk ↓ ano ↑ vypočítavý třeba ↓ by to šlo nahradit ↓ vyjadřovalo by to to co si chtěla ↑ **jo** ↓ takže tam mohli být samí nevzdělanci na té lodi ↑

Charakteristika:

Z celkového pohledu převážně výrazný, většinou srozumitelný, avšak méně kultivovaný projev. Občasné porušování spisovného standardu ve zvukové rovině, v rovině morfologické a lexikální spíše ojediněle. V rychle přednesených úsecích poněkud nezřetelná a nedbalá výslovnost, častější výskyt hezitačního zvuku. Intonační segmentace promluv převážně funkční (pouze ojediněle výskyt delších celků bez výrazné koncové intonace), přiměřená hlasitost, místy příliš rychlé tempo. Soudržnost textu občas narušována vybočováním z větné stavby a užíváním heslovitých (nevětných) vyjádření.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *tim, zatím* (2x), *napovim, s nim*.
- Záměna vokálu: *tich* 2x (těch).
- Vypouštění či změna konsonantů: *eště* (4x), *neska, menovaly, méno* (3x), *jesli*.
- Nedbalá výslovnost: *dyť, ňákou* (2x), *ňákým, přže* (protože), *jeslipa*.
- Tvaroslovné odchylky: *datumem* (instr. sg. neutr.), *který* (nom. pl. mask. než.), *který* 2x (nom.+akuz. sg. neutr.) + *celý*; *který* (nom. pl. mask. živ.), *které* (akuz. pl. neutr.).
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *dneska* (4x), *neska, jo* (3x), *ted'ko, ted'kon, teda* (3x).
- Nadužívané výrazy: *takže* (12x, zpravidla nefunkční).
- Hezitační zvuk (poměrně často – 16x).

Transkript: Z 2

Předmět: zeměpis

Ročník: 6.

Délka praxe učitele: 22 let

Pohlaví: žena

Region: Plzeň-jih

Typ školy: maloměstská

U: otevřte si sešity + tak ↓ a my máme probraný letní slunovrat zimní slunovrat kluci + Bláhovec Štembera se tady baví opakovaně + když @ tady máme obrázek který vy už v sešitě také máte tak @ zde máte jednotlivé významné body @ kdy zeměkoule na oběžné dráze kolem Slunce @ se do těchhle těch významných bodů postupně dostává máme probraný letní slunovrat kdy byla přikloněná ta naše severní polokoule a začínalo u nás ↓

Ž: léto

U: léto máme probraný zimní slunovrat kdy byla ke sluníčku přikloněná jižní polokoule a u nás na severní polokouli začínala ↓ + zima a zbývají nám **tydlety** dvě pozice ↓ + je to jarní rovnodennost a podzimní rovnodennost ↓ jarní rovnodennost nastává dvacátého prvního března a podzimní rovnodennost dvacátého třetího září ↓ + @ tyhle dva **datumy** je ta pozice zeměkoule vlastně naprosto totožná shodná to **eště** probereme najednou ↓ + když se koukneš sem ke mně na tabuli vidíš že ta zeměkoule si zachovává samozřejmě stále ten sklon té zemské osy pořád stejný ↓ to platí ↓ to sme si řekli ↓ nicméně když vidíš že to sluníčko svítí **odsud'** tam a **odsud'** sem @ znamená to že vlastně my @ se dostaneme to té fáze kdy ta hranice dne a noci a zemská osa se nám vlastně ztotožní ↓ jakoby nám splynou ↓ z toho důvodu je vlastně na Zemi pořád @ den a noc @ ve dny rovnodennosti stejně dlouhý ↓ den je **dvanác** hodin a noc taky **dvanác** hodin ↓ a je to dokonce na každém místě planety ↓ je jedno **jesli** stojíš v tu chvíli na rovníku na obratníku u nás na padesáté rovnoběžce nebo **jesli** si na samotném pólu a je jedno **jesli** si na severní nebo na jižní polokouli ↓ + když je rovnodennost tak je den **dvanác** hodin a noc taky **dvanác** hodin ↓

Ž:

U: ano a v **tydlety** dny se jim tam právě mění na **tich** pólech ta polární noc s **tim** polárním dnem ↓ **jo** ↑ to je vlastně **jedinej** den kdy se jim to prostřídá a **vonó** se jim to prostřídá a pak už jim to zůstane ↓ ale ... na samotném pólu nikdo nežije ↓ + vy víte že polární den není jenom na pólu že je v celém tom prostoru od pólu až k polárnímu kruhu + tam už lidé žijí takže tam už to třeba potom samozřejmě vnímají + @ já bych byla ráda abyste si všimli jedné věci a nebrali to jako chybu ↓ samozřejmě že ta zemská osa je pořád nakloněná stejně ↓ ale tady na **tich** obrázcích aby se právě ztotožnilo to ono to jinak nakreslit nejde ↓ aby se ztotožnilo to že ta hranice dne a noci splývá s tou zemskou osou tak je tady ten náčrtek @ provedený **takovým** dle způsobem ↓ to sou obrázky které potom sou v atlase světa vy je zatím nemáte letos ale někdo třeba má doma atlas světa a mohl by v něm listovat takže tam na **tydlety** obrázky potom narazí ↓ takže ↓ jarní rovnodennost je dvacátého prvního března podzimní dvacátého třetího září ↓ kolmý sluneční paprsek ať v době jarní nebo podzimní rovnodennosti dopadá na obratník dopadá na rovník ↓ pardon ↓ to znamená že když je právě poledne na rovníku tak to slunce kulminuje čili vrcholí úplně nad vašimi hlavami ↓ **kže** nemáte žádný stín ↓ ten stín **de** rovnou do země do **tich** pod ty vaše paty ↓ rozumíte mi ↑ @ díky tomu je **teda** den a noc všude stejně dlouhý po dvanácti hodinách ↓ @ až si budeš dopisovat poznámky tady z té prezentace tak si tam **eště** napíšeš jarní rovnodennost a na severní polokouli začíná jaro říkali sme že se to vždycky jmenuje podle toho jaké roční období začíná u nás ↓ na severní polokouli ↓ a co teda bude **prosimás** pěkně na jižní polokouli ↓

Ž: zima

U: nenene je to **tich** půl roku proti ↓

Ž: léto a zima podzim

U: pozor ↓ když u nás začíná jaro tak půl roku proti je

Ž: podzim

U: podzim ↓ **jo** ↑ začíná-li u nás jaro když je jarní rovnodennost na jižní polokouli začíná podzim ↓ pak si napíšeš podzimní rovnodennost severní polokoule tam začíná podzim a na té jižní je to zase půl roku proti čili

Ž: jaro

U: jaro ↓ pochopili ↑

Ž:

U: oni to vůbec nevnímají ↓

Ž: jak to

U: proč by to vnímali ↑ jim je veskrze úplně jedno **jesli** jedeš o půl roku jinak nebo ne ↓ ta příroda tomu odpovídá nemysli si že tam mají @ když je jaro @ u nás tak @ když je u nich podzim že jim to tam začíná kvést teprv a rašit jako u nás na jaře ↓ **né** oni už sklízí ↓ oni už mají podzim ↓ ta příroda tam **de** prostě jenom půl roku proti obráceně ale jinak funguje naprosto stejně ↓

Ž: takže oni mají podzim

U: oni mají Velikonoce na podzim a Vánoce v létě ↓

Ž:

U: no **dyt'** to sme si **přeci** minulou hodinu vysvětlovali když sme brali slunovraty ↓

Ž:

U: **hele** nebudeme pokřikovat máme dotaz hlásím se a hlavně ve dvojici **takový** ty dohady **prosim** vás chci se na něco zeptat zvedni ruku učiň dotaz ↓

U: tak ↓ Šiman ↑

Ž: to je to je jako v Itálii ↓ v Itálii

U: ale to je trošičku něco jiného ↓ já ti **na to zodpovím** + pověsíme si tadyhle mapu +

Ž:

U: **časový** pásy sou ještě něco jiného to budeme probírat ale ↓ když tady zmínil váš spolužák třeba tu Itálii ↓ + tak pověsíme si mapu já **vim** že vy to **zatim** neznáte ↓ ale tadyhle je rovník ↓ ten nám rozděluje tu zeměkouli na dvě polokoule severní je **todleto** co je na sever od rovníku a jižní polokoule to co je od rovníku na jih ↓ a jestliže my sme tadyhle a Itálie je leží jenom o kousíček blíž k rovníku je pořád na severní polokouli ↓ v Itálii mají stejné roční období jako my ↓ pouze je tam trošičku **teplejš** oni jsou k rovníku blíž ↓ ale když **teda** se bavíme o tom že na jižní polokouli je to naopak tak mám na mysli dejme tomu naši republiku a na jižní polokouli třeba Austrálii ↓ ano ↑ tak napište si

poznámky z té prezentace + píšeme hned zvláště ti co píší **pomalejš** začínají rychle psát poznámky ↓ **pod'te** ↓ a nemůžeš mluvit u toho ↓ + tak jarní a podzimní rovnodennost + napište si k tomu hned i ty **datumy** + jarní rovnodennost je dvacátého prvního března + napište si to pěkně vždycky pod to jarní si napiš **ten datum** a pod to podzimní si napiš **ten druhý datum** dvacátého třetího září ↓

Ž:

U: dál ↓ kolmý sluneční paprsek dopadá na rovník + tady si napíšeš tu první závorku nebo je to na tobě když dopadá slunce na rovník v pravé poledne tak to znamená že **teda** kulminuje slunce nad rovníkem a den a noc sou všude + po dvanácti hodinách ↓ + na severní polokouli v době jarní rovnodennosti začíná jaro musíš si tam ale připsat že se jedná o jarní rovnodennost a když podzimní rovnodennost tak na severní polokouli začíná podzim ↓ + kdo má hotovo se narovná abych měla přehled +

Ž:

U: to si teprv tam ↑

Ž: jo

U: **copa** si dělal do teď ↓

Ž:

U: nemusíš **tutu** závorku psát ↓ + @ ale mě mrzí že ten kdo píše **pomalejš** tak vždycky dělá nevím co a pak na něj všichni celá třída čeká ↓ já bych byla ráda aby hlavně vy co píšete pomaleji ste vždycky když řeknu napiš si poznámky začali ihned ↓ a ne abyste nejdřív koukali co kde lítá

Ž:

U: **prosim** ↑ **eště** jednou ↑

Ž:

U: **dyť** sem říkala ty si musíš zapsat znovu slovo jarní rovnodennost a k tomu si napsat severní polokoule začíná jaro a pod to si napíšeš podzimní rovnodennost a to na severní polokouli začíná podzim ↓ Michale ↓ ano ↑ + tak máme zapsáno všichni ↑ + zopakujme si

kam dopadá kolmý sluneční paprsek v těch význačných dnech ↓ @ na obratník dopadá +
takle ↓ kam dopadá když začíná na severní polokouli jaro ↓

Ž:

U: nenené ↓ @ Jirka ↑ **řikam** to dobře ↑ Jirka se hlásí ostatní nemají co mluvit takže ještě
jednou Jirko když je jarní rovnodennost kolmý sluneční paprsek dopadá

Ž: na rovník

U: na rovník ↓ když je letní slunovrat kolmý sluneční paprsek dopadá @ Andreo

Ž: na obratník Raka

U: na obratník Raka dál potom zase začíná podzimní rovnodennost a to dopadá kolmý
sluneční paprsek tam děvčata vzadu se mi baví ↓ + zkus říct kam dopadá kolmý sluneční
paprsek + v době podzimní rovnodennosti ↓ já vás **neznam** děvčata ještě ↓ dobře víte že +

Ž:

U: ptala sem se ↓ vy se tam bavíte ↓ kam dopadá kolmý sluneční paprsek v době @
podzimní rovnodennosti

Ž:

U: je to na rovník kam dopadá kolmý sluneční paprsek v době zimního slunovratu

Ž: na obratník Kozoroha

U: na obratník Kozoroha pak máme znovu jaro a ten paprsek dopadá na rovník ↓ takže
vidíte že ten kolmý sluneční paprsek se nám pohybuje v tom rozmezí mezi obratníkem
Raka a mezi obratníkem Kozoroha ↓ tak ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu výrazný a srozumitelný, avšak o něco méně kultivovaný projev. Spisovný standard porušován nejčastěji v rovině zvukové a morfologické. Výslovnost zpravidla zřetelná, tendence intonačně ohraničovat spíše delší úseky promluv. Hlasitost i

tempo se jeví jako přiměřené.

Nedostatky:

- Dloužení vokálů: *né*.
- Krácení vokálů: *tim, prosim, vim, neznam, říkam, zatim*.
- Záměna vokálu: *tich* (4x),.
- Vypouštění či změna konsonantů: *tydlety* (3x), *eště* (3x), *odsud'* (2x), *dvanác* (4x), *jesli* (4x), *takovýmde, todleto, de* (2x), *pod'te, copa, takle*.
- Protetické v: *vono*.
- Nedbalá výslovnost: *kže, prosimás, dyť* (2x).
- Tvaroslovné odchylky: *datumy* (2x), *ten (druhý) datum* (2x), *jedinej, teplejš, pomalejš* (2x), *tutu* (akuz. sg. fem.), *takový* (nom. pl. mask. než.)+časový.
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo* (2x), *hele, teda* (3x), *přeci*.
- Nadužívané výrazy: nízká frekvence (*tak, takže*).
- Hezitační zvuk (20x, vysoká frekvence).

6.3.3 Skupina č. 3

Tab. 6.3.3 Základní údaje k transkriptům skupiny 3

Skupina 3	Pohlaví	Praxe (počet let)	Typ školy	Ročník
ČJ2	Ž	36	městská	9.
HV1	M	7 měs.	městská	6.
HV2	M	2	městská	tercie = 8.
M1	Ž	15	městská	6.
M2	Ž	36	venkovská	6.
M3	M	22	maloměstská	9.
INF1	M	1	městská	7.
CH1	Ž	10	venkovská	9.
F3	M	6	maloměstská	7.
F4	Ž	11	městská	6.

Skupina je tvořena 10 záznamy, tj. 28,6 % z celkového počtu. Zastoupení žen a mužů je zcela vyrovnané (po 50 %). Průměrná délka praxe činí 14,0 roku. Praxi do 10 let má rovněž 50 % respondentů skupiny. Záznamy pocházejí ze všech sledovaných typů škol, nadpoloviční většinu však představují školy městské. Zachycují výuku ve všech ročnících 2. stupně základní školy, převažují opět ročníky nižší (6. a 7.). V této skupině dominují projevy vyučujících jiných než humanitních předmětů, a to zejména matematiky a fyziky (tvoří polovinu všech respondentů skupiny), dále uměleckých (hudební výchova), a dokonce i českého jazyka.

Skupina č. 3 je svým téměř třetinovým zastoupením v analyzovaném celku důležitým ukazatelem stavu zkoumané problematiky v praxi. Zahrnuje mluvčí, jejichž projevy vykazují nápadně sníženou míru kultivovanosti. V tomto negativním smyslu je považujeme za téměř vyrovnané, jevy sledované pro účely analýzy hodnotíme jako nežádoucí vzhledem k množství jejich typů i frekvenci výskytu. Učitelské mluvené

komunikáty této skupiny vykazují nedostatky zpravidla ve všech hodnocených parametrech. Porušování spisovné normy zasahuje hojně jak rovinu zvukovou, tak morfologickou a ve srovnání s ostatními skupinami výrazněji i rovinu lexikální. Projevy jsou často zatíženy nadužívanými výrazy, míra nadužívání je velmi vysoká. Místy zaznamenáváme nedbalou výslovnost a komolení slov jako výsledek redukcí a změn hlásek a jejich skupin, rychlé mluvní tempo a nefunkční intonační segmentaci promluvy.

Zjištěné nedostatky snižují míru kultivovanosti a srozumitelnosti mluveného projevu učitele. Činí jej poslechově náročným, vyžadujícím vysokou koncentraci pozornosti ze strany žáků jako příjemců sdělení již na vlastní formu a to může komplikovat i pochopení obsahu.

Souhrnně lze vymezit v mluvním úzu respondentů skupiny č. 3 tyto nejčastější typy odchylek (frekventovanější typy jsou vyznačeny tučně, kurzívou uvádíme příklady z textu mluvených komunikátů zkoumané skupiny):

- **krácení vokálů** – vysoce frekventovaný jev, zasahuje téměř celé spektrum vokálů, nejvíce vokál *i/y* (*tim, timto, timhletim, myslim, neni, zatim, zrušim, prosim, říkat, vim, předtím, musim, prvnim, druhym, vyjádřim, rostlinnym, něčim, s nim* atd.), vokál *á* (*vam, mam, dam, podívam, zavíram, vyhledávam, doufam, dodělam, nam* atd.), vokál *é* (*meno, menu*) a vokál *ů/ú* (*pude dolu, hráčum, trojúhelník, čtyřuhelník, čtyřuhelný*)
- **dloužení vokálů** – častější než v ostatních skupinách, zasahuje zejména vokál *i* (*líhu, všichni, přide, nepřideme, umístujeme, gymnazistí*), dále vokál *o* (*anó, jó*), vokál *e* (*né, dobré*) a vokál *a* (*tám*)
- **záměna vokálů** – vysoce frekventovaný jev (*tich, tůto/tuto*), zahrnuje i časté případy diftongizace *y* → *ej* v základu slov (*bejt, nesmejvatelná, vejšky, vymejete*) a úžení *é* → *i/y* v základu slov (*dýlka, utýct, týdletý, týdle*), diftongizace i úžení nastávají i v koncovkách a promítají se do tvaroslovné roviny (viz níže)
- **redukce či oslabení koncového vokálu** – zpravidla se promítají do tvaroslovné roviny (*zopakujem, budem, vypadaj, zněj(i), dělaj(i), znaj(i), maj(i), užívaj(i), neříkaj(i); pozděj*)

- **vypouštění konsonantů** – vysoce frekventovaný jev, zasahuje konsonanty nebo jejich skupiny na začátku, uprostřed i na konci slov, a sice především konsonant *j* (*eště, esli, deš, de, pude, di, menuje se, meno, přijde, nepřideme, pod', pod'me, výde, svoje, něký*), dále konsonant *k* (*dyž, dyžtak, dyby, dybysme, dybyste, copa, dopak, depa*), konsonant *t* (*jesli, jesliže, vlasně, říc, perfekní, šesnác, kerá, kerou, kerého, některých*), konsonant *z* (*vemu, veme*), konsonant *d* (*neska, bue, bueme, buete*), konsonant *l* (*žičku, žíci*), konsonant *h* (*takle*) a konsonant *b* (*třea*)
- **změna konsonantů** – vysoce frekventovaný jev, zasahuje konsonanty v nejrůznějších pozicích (*štyřku, štyři, štyry, štvrtý, štyrcet, pokud', odkud', pomost, štvřečků, štvřečkováný, dvanác, třináct, štrnác, štyrkou, zmenčí se, tomudle, tohodletoho, tendleten, tendle, tadle, todle, todleto, tydle, tydlety, tadydle, takovýdle, takovoudle, tudleten, tohodle, tadydleten, týdletý, týdle, tomdletom, ščervená*)
- **protetické v** – častý jev, četnost výskytu souvisí s individuálním mluvním územ (*vo, vod, von, vona, vono, vobraceně, vošklivě, vopravenej, vopravu, voprav, vopravenou, voči, vodchod, vopravdu, zvobrazit, vopice, vostatní, vodložila, vodnesl, vodehrát*)
- **nedbalá výslovnost a komolení slov** – vysoce frekventovaný jev, zahrnuje oslabenou či nezřetelnou artikulaci, elizi hlásek a hláskových skupin, masivnější hláskové změny, epentezi nadbytečných hlásek atd. (*prtže, ptže, prže, pže, vem si, vemte, nákej, nákým, nákejma, nákou, náký, náké, nák, toeto, pocem, dycky, dyť, kže, nománě, samořemě, takovejdle, timle, (ta)ková, (ta)kovej, (ne)bo, ne(b)o, pos(l)ední, zname(n)á,, to(m)u, (j)e, (v)z(h)ledem, dostá(v)áme, do(j)edete, po(j)edete, ně(j)aký, pa(d)esá(t), še(d)esá(t), vy(j)de, vysvě(d)čení, (t)ed', potře(b)ujeme, (n)eni, mys(l)íte, to(h)leto*)
- nesprávná výslovnost slov cizího původu – *aktuelní, eventuelně, asvalt, na koncertě*)
- **hezitační zvuk** – souvisí s individuálním mluvním územ, častější výskyt (11–24x) byl zaznamenán pouze u 4 respondentů skupiny, u ostatních pouze ojediněle

- **odchytky tvaroslovné** – velmi vysoká frekvence odchylek v tvarosloví adjektiv, pronomin a numeralií, převážně jako důsledek hláskových změn, a sice diftongizace *y* → *ej* (*vytvořenej, klasickej, takovej, modrej, čirej, každej, rozteklej, ktorej, rychlej, vopravenej, ňákejma, nějakejm, obyčejnejm, použiteľnejch, pátej, šestej, postiženej, žádnej, príbuznej, korkovej, hrbatej, desetikilovej, vrtanej, hezkej, podobnej, udělanej, anglickej, charakteristickej, nějakej, takzvanéjma, pripevněnej, jinej, určitej, používanéj, druhej*), úžení *é* → *í/ý* (*jasný, převedený, textový, pravý, který, takový, tý, samý, celý, v celým, druhým, rostlinným, vzniklýho, sodnýho, ňáký, bílý, , uříznutý, modrý, takovýdle, jaký, horký, každý, hrozný, to samý, možný, stejný, rovníramenným, rovnoběžný, vypočítaný, dobrý, výborný, podstatný, přivázaný, teoretickýho, za prvý, za druhý, Pojarový, zapomenutý, hezký, pravopisný, různý, skvělý, krásný, nutný, napsaný, velký, velkýho*), změny vokalické kvantity *i* → *í* (akuzativní tvar zájmena ona – *ji*) a oslabení koncového vokálu (*maj*), dále nacházíme odchytky jako důsledek unifikačních tendencí, např. k vyrovnání plurálových tvarů instrumentálu substantiv, adjektiv, pronomin a numeralií prostřednictvím koncovky *-ma* (*vlastníma slovama, dvouma firmama, ňákejma taškama, těma druhýma stranama, těma známka, takzvanéjma strojkama, kterýma, těma vrtanýma dírama*) a k vyrovnání plurálových tvarů adjektiv a pronomin různých rodů a životnosti prostřednictvím koncovky *-ý* (*hodný, schopný, chytrý, který*), dále nekodifikované tvary kondicionálu slovesa být v 2. os. sg. a v 1. os. pl. (*by si, aby si, kdyby si, bysme, abysme, kdybysme*), u slovesa být rovněž zaznamenáváme přítomné tvary 2. os. sg. (*seš, nejseš*), u pronomin tendenci zaměňovat tvary akuzativu a dativu (*chybělo tě, odevzdávat mě, dát mě*) a u adverbií tvarové odchytky v komparativu (*rychlejc, lepší*)
- **odchytky lexikální** (včetně slovo tvorných modifikací) – *tyhlencty, tadlencto, tohlencto, tuhlencto, todlencto, tomuhlenctomu, tomudlenctomu, sranda, šoupnu, jináč, stejněkrát, fajn, laborka, figl, dneska, neska, furt, hele, extra, holt, šuple, kolikátka, nemuzikanti, kecá, kecáš, fabriky, blbě, popřípadně, teda, nastejně, ted'ko* (vyšší frekvence), *ted'kon* (vyšší frekvence), *jo* (velmi vysoká frekvence)
- **nadužívání výrazů** – vysoký až extrémně vysoký výskyt výrazu *jo* (výrazně nadužíván 7 respondenty, průměrná frekvence – 28x, nejvyšší hodnota v individuálním mluvním úzu – 42x), *tak* (výrazně nadužíván 9 respondenty, průměrná frekvence – 24x, nejvyšší hodnota v individuálním mluvním úzu – 40x),

takže (výrazně nadužíván 5 respondenty, průměrná frekvence – 21x, nejvyšší hodnota v individuálním mluvním úzu – 32x)

Jako typickou ukázkou mluveného projevu, který odpovídá charakteristice skupiny č. 3, představujeme učitelský komunikát pocházející z výuky umělecky zaměřeného vyučovacího předmětu, zároveň připojujeme také jeho hodnocení a detailní analýzu nedostatků ve smyslu sledovaných parametrů. Další transkripty učitelských komunikátů této skupiny uvádíme pro ilustraci v příloze této práce, kompletní soubor včetně analýzy a hodnocení pak v elektronické podobě na přiloženém CD.

Transkript: HV 2

Předmět: hudební výchova

Ročník: tercie gymnázia

Délka praxe učitele: 2 roky

Pohlaví: muž

Region: Karlovy Vary

Typ školy: městská

U: tak ↓ my sme + my sme minule **eště** minulou hodinu + sme zůstali nebo sme skončili u té flétny já sem **vam** i pouštěl **něaký** ty ukázky ↓ že **jo** ↓ pamatujete si **který** sem tam **teda** říkal ↓ tam sem říkal příčnou flétnu jako takovou

Ž: indiánskou

U: jakou ↑

Ž: indiánskou

U: tu sem vám taky zmiňoval indiánskou keltskou panova irská ↑ keltskou už sme říkali a zmenšenina zmenšenina **tý nomální klasický příčný** flétny

Ž: pikola

U: pikola ↓ pak sme si říkali **eště** zobcovou to ste neříkali k **tý zobcový** tam @ sme si říkali **některý** že jich je několik **tich** druhů **jaký** sme říkali ↓

Ž: altová basová

U: altová basová ↓ sopránka a tak dále ↓ **jo** ↑ abyste prostě věděli abyste věděli rámcově tohleto tak ↓ a dneska se dostaneme na ty další nástroje já sem vám @ říkal v tom přehledu u **tich** dřevěných dechových nástrojů takže nám zbývá klarinet hoboj fagot to sou ty základní a od nich **odvozený** sou **eště teda**

Ž: saxofon

U: saxofon a + pánové ↓ + otočte se ↓ + tak ↓ saxofon a od hoboje tam je + fagot ten sem říkal to je ten základní ale pak máme od něho třeba kontrafagot ale u toho hoboje tam je **eště** hodně **příbuznej** můžete se s **tim** setkat má velmi **typickej** nebo **charakteristickej** zvuk @ Novosvětskou ↓ znáte Novosvětskou určitě symfonii + druhá věta z toho já sem **vam** ji možná i pouštěl nebo **eště** jinak film Obecná škola ↓ to ste **doufam** všichni viděli že **jo** ↓ kdo neviděl Obecnou školu ↓ tak ↓ to by na vás platilo ↓ tak ↓ film Obecná film + Obecná škola tam právě v titulcích tam běží vlastně melodie právě z **tý Novosvětský** ta druhá věta kde hraje ten **anglickej** roh ↓ já vám to **pustim** abyste slyšeli o co tam **de** ↓ to je v podstatě taková řekněme abyste si to dokázali představit tak je to **ková** zvětšenina hoboje má **kovej** hlubší ale poměrně **hezkej** tón ↓ ty **anglický** rohy nahrazovaly vlastně dřívější basetové rohy ↓ i když jako ty basetové rohy ty **maj** ty měly **podobnej** zvuk jako třeba klarinety a tak dál ↓ **jo** ↑ ale ty **basetový** rohy se přestaly používat a spíš se začaly psát věci pro anglické rohy ↓ @ co se týká klarinetu a saxofonu tak se u toho využívá na hraní to sou takzvané plátkové nástroje ↓ hoboje a **anglickej** roh a fagot tam se **užívaj** takzvané strojky ↓ pánové + ↓ schovejte to ↓ + tak ↓ to se na ně hraje **takzvanýma strojkama** ↓ klarinet asi všichni víte jak vypadá ↓ že **jo** ↓ kdo neví jak vypadá klarinet ↓ představte si + no výborně ↓ tak pod' k nám dopředu my sme se domluvili takže našťestí tady máme terapeuta ↓ + tak ho prosím tě **takle** ↓ kdyžtak vyndavej **jednotlivý** části a kdyžtak jim rovnou říkej co co je ↓ takže třeba

Ž: to je hubička

U: **takle** vypadá hubička abyste viděli to je v podstatě ta

Ž: zastrkávací

U: ano ↓ to se dává do pusy ↓ řekněme + těch hubiček může být několik druhů ↓ záleží komu co sedí ↓ **jo** ↑ protože **každej** má řekněme **jinej** pánové vy si to představujete zase trošku jinak ↓ o tom to není ↓ na kdyžtak to skládej ↓

Ž: todle je soudek + todle je horní díl todle je spodní díl a todle je korpus

U: takže pokud ste počítali správně tak to má kolik částí ↑ pět výborně ↓ tak ↓ takže pamatujte si ↓ hubička soudek soudek vypadá opravdu jako soudek horní díl spodní díl a korpus ↓ korpus je v podstatě když **bysem** to řekl tak to je ta trumpeta dole ↓ **jo** ↑ takže tak to vypadá

Ž: zahraj

U: třeba nám pak zahraje ↓ ale já vám to nejdřív já vám to tady v podstatě na tu hubičku je **přípevněnej takzvanej** plátek ↓ ten plátek @ je to víceméně + je to třtina je to vlastně to máte @ roste to **nománě** jakoby strom a víceméně dlabe se to zevnitř ↓ **jo** ↑ je to v podstatě já **nevím** ty oblasti sou různé @ jedna oblast třeba kde hodně se **toeto** pěstuje je ve Francii ↓ tam je vyloženě taková obrovská plantáž

Ž:

U: **prosim** vás ↓ některé otázky snažte se pokládat tak aby to vypadalo že ste **gymnazistí** ↓ + a **né vopice** ↓ tak ↓

Ž:

U: tak ↓ @ tam vyloženě **maj** plantáže kde se vlastně pěstují tady ty dřeviny **odkud'** se to vlastně dlabe a využívá se to ↓ co se týká oblasti tak každá oblast je trošku jinak charakteristická a **každej** ten plátek víceméně pak má **jinej** tón ↓ **jo** ↓ **vono** kdybyste pak byli trošku už jako zkušený sluchaři a znali ste ten nástroj dokonale tak vlastně vám může potvrdit že vy si koupíte třeba balíček **tich** plátků a dejme tomu že použitelných je z toho kolik pět ↑ což je v podstatě kolik je v tom balíčku patnáct ↑ patnáct nebo dvacet a **použitelnejch** víceméně jich je vlastně jenom pět ↓ **jo** ↑

Ž: proč

U: no proč ↓ protože prostě ty **vostatní** nehrajou ↓

Ž:

U: tak ↓ jo ↑ prostě mají prostě **takový** nožičky na to **kterýma** to vlastně seškrabujou popřípadě protože víceméně tohleto je pořád **eště živý** ↓ jo ↑ teď si to **teda** představte tak jak to **říkam** ↓ ono to v podstatě pořád dorůstá ↓ ač to dřevo je **uříznutý** a je to v **týdletý** podobě tak pořád to dorůstá ↓ jo ↑ je to stále živý organismus ↓ je to + třeba klarinetisti s **tim takovej** problém **nemaj** ale třeba kdybyste měli se @ bavili s hobojem s hobojistou nebo s fagotistou tak **ty ty** to pořád musí dobrušovat ↓ ano ↑

Ž: no to je týrání když je to živej organismus

U: ale **žádný** týrání ↓ ty si taky musíš stříhat nehty a vlasy ↓

Ž: ale to už není živej organismus nehty nejsou živý

U: já **vim** že to je odpad z tebe ↓ + tak ↓ takže ten klarinet jako **takovej** historicky už v podstatě existuje poměrně dlouho co se týká cenové relace záleží od jaké to máte firmy nebo **vod fabriky** která to vyrábí ↓ třeba tady poblíž nejbližší u nás je asi Amati Kraslice ovšem tam ty klarinety řekněme to sou **takový** ty hodně školní kdy víceméně je to nevalného zvuku + i nevalné ceny **teda**

Ž: odkud máš ten klarinet z Kraslic

U: **né** tak pozor zase není to všechno jo občas se tam podaří vyrobit i dobré nástroje a + nemůže se zase říct že by to bylo vyloženě jako něco + jako řekněme hudební odpad **ktorej** se dává pouze prostě **nějakejm obyčejnejm hráčum který** si potřebujou jen tak někdy něco fouknout jo ↓ ale abyste **teda** věděli cenově tak se to pohybuje řádově od pár tisíců až po desítky až po několik desítek tisíc ↓ zase ↓ záleží co máte za nástroj @ jak je z čeho **udělanej** @ dřevo ↓ víš **jaký** se používá dřevo co byste řekli že je to za dřevo ↓

Ž: černý eben

U: ták ↓ výborně ↓ nejčastější se setkáte že je to opravdu **dělaný** z toho ebenu protože to je prostě **tvrdý pevný** dřevo a ten klarinet přece jenom musí něco vydržet ↓ jó občas se stane měl sem @ kamarádka na konzervatoři ta + **teda vona** měla hoboj jo ↑ **krásnej novej** asi za sto padesát tisíc nó a jednou po **konzertě** bylo veselo tak si šli **teda** sednout že jo popíjeli no a pak když byli v náladě tak vytáhli nástroje hráli no a jak byla tak jako rozjařená tak to **vodložila** a pak to zase vzala a jak šla zpátky k tomu místu tak prostě uklouzla spadla na ten hoboj a totálně ho rozlámala ↓ asi na tři kusy ↓

Ž: tak byl skládací

U: **nó von** sice skládací je jenomže prostě když se s **nim blbě** bouchne tak opravdu se prostě rozbije ↓ ale měla štěstí protože ho zkusila zkusila ho **teda** reklamovat oni jí tu reklamaci uznali a poslali jí **novej** hobo ↓ **jo** ↑ takže z toho v podstatě vyšla velmi dobře ↓

Ž: prosím mohl bych na toaletu

U: tys neměl přestávku ↓

Ž: on má nemoc

U: **né** to jeden nejmenovaný kolega + vždycky když **né di di** a vrat' se ↓ jeden nejmenovaný kolega když **prže** samozřejmě u nás se to stávalo taky že někdo chodil na záchod nebylo to za účelem že by chodili jenom na ten záchod tak když už šel asi **pátej** nebo **šestej** člověk tak se **takle** na něj podíval a **von** to **teda vodnesl** ten poslední člověk **řikal nejšeš postiženej** náhodou ↑ takže jako v **tomdletom** pak **vostatní** pak ztratili odvalu se na to ptát jestli můžou jít na záchod ↓ **von** ne ↓ **von** odešel ↓ tak ↓ zpátky ke klarinetu ↓ takže prostě využívá nebo používá se na to na tu výrobu **pevný** dřevo musí **bejt** hodně **tvrdý** za **prvý** ten zvuk je pak z toho mnohem lepší kdybyste to prostě udělali z něčeho **obyčejnýho** tak ten zvuk prostě z toho **nepude** ↓ **jo** ↑ **von** sice z toho něco když si uděláte píšťalku že **jo** samozřejmě **ňákej** zvuk z toho dostanete ale ten klarinet aby hrál tak silně jak hraje pojd' nám něco zahrát prosím cokoli ↓

Ž: a co

U: cokoli stupnici to je jedno cokoli prostě ↓

Ž: (hraje stupnici)

U: **jo** ↑ tak takže zvuk klarinetu si **myslim** že poznáte vždycky za každých okolností vždycky za každých okolností ↓ takže se nemůže stát že byste si ho s **něčim** zaměnili ↓ @ ten zvuk je hodně nebo nechci říct úplně **stejne** ale poměrně dost **podobnej** saxofonu sopránovému ↓ **jo** ↑ ve chvíli kdy byste pak ano ↑

Ž: můžu se zeptat jestli to někdo nezkoušel udělat třeba z kamene

U: to by nehrálo ↓ jako hrálo by to ale @ já bych chtěl vidět jak budete držet **nějakej desetikilovej** klarinet a hrát na něj a **vodehrát** na něj **celej** koncert ↓ **jo** ↑ to je + to je

prakticky nemyslitelná věc ↓ **né** jako **za prvý** ↓ by to bylo strašně práce ↓ protože + to co vidíte ten klarinet tak víceméně on je vevnitř **vrtanej** ↓ @ **de** o to že kdybyste to měli z kamene a měli ste do toho kamene dělat dovnitř díru a pak **eště** navrtávat ty otvory **který** sou vlastně **tadydle** na co on hraje tak v podstatě by to byla tak strašná práce že by se to vůbec nevyplatilo to **za prvý za druhý** ↓ ten zvuk by prakticky byl + spíš nebyl a efekt nebo výsledek by byl řekněme nul no spíš **žádněj** ↓

Ž: a kdyby měl kamennej klarinet na takovým stojánku

U: **nó né** ↓ @ věř tomu že ne jako určitě to někoho už napadlo ale **za prvý** ↓ ten klarinet **venzte** si že to je průměr já **nevím** dejme tomu **ňáký** tři čtyři centimetry ↓ **vem** si kámen **kterej** má průměr **štyry** centimetry a vyvrtej do něj díru aby tam vlastně zněl ten obal má já **nevím** ta díra má v průměru + dejme tomu že ta stěna je silná tak **štyry** milimetry ↓ **jo** ↑ to prostě je to by se ti skoro nepodařilo ↓ to by prostě prasklo ↓ to **za prvý** za další pořád by to bylo strašně **těžký** ↓ tak ↓ jenom abyste **eště** věděli kdyžtak já to tady **eště** na chvilku **rozložim** @ ty části aby u sebe držely tak se tam v podstatě **dělaj tydlety korkový** @ tomu se **neříkaj** podlecky no prostě **tendleten korkovej** pásek **kterej** se tam dává aby to vlastně drželo ↓ **za prvý** ↓ aby to těsnilo protože ten zvuk aby to neproniklo neunikal nikudy jinudy než má unikat to znamená tady **těma vrtanýma dírama** a za další aby to bylo u sebe ↓ @ může se stát že prostě ten klarinet nebo ten nástroj hobj fagot dáte prostě k někomu aby to upravil což jsem taky viděl že dělal to **ňákej** @ řekněme kutil domácí @ nazýval se **teda** opravářem nástrojů a dopadlo to tak že ten korek tam nalepil byl poměrně **hrbatej** takže **za prvý** tam ten korpus pořádně nešel nasadit a **dyž** už ho nasadil **teda von** to tam chtěl dokázat tomu **člověkovi kterej** si to nechal reklamovat tak mu to chtěl ukázat tak to prostě to tam cpal až mu to prasklo ↓ **jo** ↑ takže opravdu když byste měli nástroj nechávali ho opravovat tak jenom u člověka odborného **kterej** tomu rozumí ↓ a dělá to už nebo má v tom praxi ↓ **jo** ↑ nikdy né **ňákýmu** amatérovi ↓ ták ↓ k tomu klarinetu ↓ části sme si říkali ↓ určitě @ste si všimli že prostě tady má určitou mechaniku ta **takle** od začátku nevypadala ↓ víceméně ze začátku si představte že to vypadalo jako zobcová flétna a ta mechanika tam nebyla skoro žádná ↓ pak se začaly postupně přidávat klapky takže nejdřív jedna pak dva a pak tři a pak víceméně z toho vzniklo až to co vidíte teď ↓ @ taková mechanika materiál může **bejt jakejkoliv** kov nicméně ty cennější nástroje tak už tam můžou víceméně mít příměsi zase zlata **popřípadně** nějakých jiných ušlechtilých kovů ↓ **jo** ↑ stříbro a tak dál ↓ platina už ne to už by bylo moc **drahý** ↓ ovšem kdybys chtěl tak samozřejmě by to šlo udělat ↓ @ jinak ten materiál třeba ten soudek se můžete setkat

někdy že je ze světlejšího dřeva ↓ **takovýho** poměrně světle **hnědýho** zase to může **bejt** jiná tvrdá dřevina ↓ **jo** ↑ ale není to nikdy nic **takovýho** že by to byl **nějakej** třeba hruška nebo ta jabloň nebo tak ↓ ne ↓ **jo** ↑ většinou sou to prostě exotické exotické tvrdé dřeviny ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu nepřilíš výrazný, málo dynamický, místy obtížně srozumitelný a ve smyslu sledovaných parametrů víceméně nekultivovaný projev. Velmi časté porušování spisovného standardu ve všech jazykových rovinách, četné projevy nezřetelné a nedbalé výslovnosti (na úrovni hlásek až zvukových slov, místy i na úrovni vyšších celků), intonační segmentace promluv ne vždy funkční (dlouhé celky bez výrazné koncové intonace), extrémně vysoká frekvence parazitních výrazů, časté porušování návaznosti textu. Dostatečná hlasitost, avšak místy rychlé tempo, poslechově velmi náročný projev.

Nedostatky:

- Dloužení vokálů: *nó, né, gymnazistí, jó.*
- Krácení vokálů: *prosim, říkal, říkam, tím (2x), vim, vam (2x), doufam, pustim, myslim, s nim, hráčum, rozložim, nevim, něčim, nepude.*
- Oslabení koncového vokálu: *maj(i) 2x, nemaj(i), užívaj(i), dělaj(i), neříkaj(i).*
- Záměna vokálu: *tich* (těch - 4x), diftongizace – *bejt* (3x), úžení – *týdletý.*
- Vypouštění či změna konsonantů: *eště* (9x), *něaký, nomální, štyry, dyž, pod', de* (2x), *di* (2x), *nepude, koncertě, takle* (4x), *odkud', tydlety, tendleten, týdletý, tomdletom, tadydle.*
- Protetické *v*: *vopice, vostatní* (2x), *vod, vono, vona, von* (6x), *vodložila, vodnesl, vodehrát.*
- Nedbalá výslovnost: *ňákej* (2x), *ňákýmu, ňáký, prže* (protože), *vemte, vem, (ta)ková, (ta)kovej, nománě* (normálně), *toeto* (tohleto).
- Tvaroslovné odchylky: masivně u adjektiv, dále u pronomin a numeralií – *něaký* (akuz. pl. fem.) + *jednotlivý, který, některý; tý klasický příčný* (gen. sg. fem.) + *z tý Novovětský, týdletý; tý zobcový* (dat. sg. fem.), *jaký* (akuz. pl. mask.) + *odvozený; příbuznej* (nom, sg. mask.) + *anglickej, každěj* (2x), *přípevněnej, takzvanéj, takovej, kterej, udělanej, novej, pátej, šestej, postiženej, žádnéj, korkovej, hrbatej, nějakej; typickej* (akuz. sg. mask.) + *charakteristickej, nějakej, desetakilovej, celej, vrtanej,*

takovej, hezkej, podobnej (2x), jinej (2x), krásnej, novej, stejnej; anglický (nom. pl. mask.) + basetový, takový (2x), který (2x); korkový (nom. pl. fem.), nějakým obyčejněm (dat. pl. mask.), takzvaněma strojkama (instr. pl. mask.) + kterýma; použitelnejch (gen. pl. mask.), živý (neutr.) + žádný, jaký, těžký, uříznutý, dělaný, tvrdý (2x), pevný (2x), drahý, za první (6x), za druhý; obyčejnýho (gen. sg. neutr.) + takovýho (2x), hnědýho; těma vrtanýma dírama (instr. pl. fem.), člověkovi, nějakému (dat. sg. mask.), jakékoliv (mask.), ty (nom. pl. mask. živ. – 2x), by sem (kondicionál), nejšeš (2. os. sg.).

- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo (30x), fabriky, blbě, popřípadně, teda (10x).*
- Nadužívané výrazy: *tak (25x), takže (13x), jo (30x)* – extrémně vysoká frekvence, zpravidla nefunkční užití, v jednotlivých částech proměnlivě zastoupeny další nadužívané výrazy – *prostě, víceméně, v podstatě.*
- Hezitační zvuk (častý, 24x).

6.4 Shrnutí výsledků

Z provedené analýzy vyplývají následující zjištění. V mluvním úzu respondentů se v rámci sledovaných kritérií projevují tyto odchylky od spisovné normy (příklady v závorkách jsou pouze ilustrativní, podrobněji je uvádíme v kapitolách 6.3.1, 6.3.2, 6.3.3):

1. Zvuková rovina

a) obecněčeské jevy

- porušování vokalické kvantity (krácení vokálů častější než dloužení), krácení nastává zpravidla před koncovým *-m* v jednoslabičných slovech nebo v poslední slabice víceslabičných slov, změně podléhají nejčastěji vokály *i* (*prosim, není, myslím, tím, vim*) a *á* (*vam, mam, dam, nam, doufam, zeptam*), dloužení vokálů méně časté, zasahuje většinou vokály *i* (*klucí, umístujeme, přide*) a *a* (*tám, ták, tákže*)
- změny vokalické kvality, spíše nevýrazné a ojedinělé, nepromítají se do celkového hodnocení
- záměna vokálů zahrnuje diftongizaci *y* → *ej* ojediněle v základu slov (*bejt, neubejvá*), velmi často v koncovkách adjektiv (*modrej, klasickéj, čirej, rozteklej, vytvořenej*) a pronomin (*každej, kterej*), dále úžení *é* → *i/y* řidčeji v základu slov (*přinýst, dýlka, utýct, týdle*), velmi často v koncovkách adjektiv (*pravopisný, stejný, hrozný, vypočítaný*), pronomin (*tý, samý*), numeralií (*druhým, za prvý, za druhý*), uvedené hláskové změny v koncovkách slov sice primárně nastávají v rovině zvukové, promítají se však do roviny morfologické
- redukce či oslabení koncového vokálu, nejčastěji zasahuje vokál *e* (*nedoženem, budem, zopakujem*), a *i* (*maj, vypadaj, rychlej, pozděj*)
- vypouštění konsonantů, časté a v různých pozicích ve slově (*neska, eště, esli, menuje, du, di, dyž, veme, kerá, dyby, dvanác, depa, copa, říc*), způsobuje nedbalou a nezřetelnou výslovnost (*bue, buem, buete, zistit, přiímá, jesi, třea*)
- záměna konsonantů, frekventovaná, v kombinaci s elizí dalších hlásek má za následek až komolení slov (*toeto, nománě, ňák, dyť, vemte, pocem, prtže, samořemě*)

- protetické *v* jako důsledek snahy nahradit chybějící strikturu v původně otevřené počáteční slabice slova a vytvořit tak slabiku zavřenou, artikulačně méně náročnou, zasahuje pronomina, substantiva, adjektiva, verba, adverbia i prepozice s počátečním *o* (*von, vona, vono, vopice, voči, vopravu, vodnesl, voprav, vopravenou, vošklivě, vobráceně, vo*), souvisí s individuálním mluvním územ
- hezitační zvuky, relativně častý jev, v individuálním mluvním úzu zpravidla s vysokou frekvencí opakování

b) nářeční jevy

- dloužení koncového vokálu *i* (*kluci, všichni, gymnazisté*), a vokálu *á* (*dvá*) v nominativu plurálu životných maskulin
- záměna vokálů u pronomin (*túto/tuto, tutu, tich* – zde vede k vyrovnání tvarů tvrdých rodových zájmen v nepřímých pádech plurálu s měkkým skloňováním)
- ve výslovnosti konsonantů v individuálním mluvním úzu prostřednictvím znělé realizace neznělých konsonantů, zejména v mezisloví (*jag namydlený blesk, z jednotkou, kolig nul, kolig desetinych míst, kolig má, byzme, tagle*)

2. Tvaroslovná rovina

a) obecněčeské jevy

- odchylky v tvarosloví jmen jako důsledek změn v hláskové rovině, a sice diftongizace *y* → *ej* (*obyčejnejm, nějakejm, použitelnejch, obyčejnejm*), úžení *é* → *í/ý* (*teoretickýho, rostlinným, vzniklym, sodnýho, rovnoramenným, takovýho, velkýho*), výrazné změny vokalické kvantity *i* → *í* (*jí, ní, svojí, naši, vaší*)
- unifikovaná koncovka *-ý* bez rozlišení jmenného rodu v plurálových tvarech nominativu adjektiv (*šikovný, chytrý, hodný, schopný, naštvaný*) a živ. mask. pronomin (*ty, který*)
- unifikovaná koncovka *-ma* v plurálových tvarech instrumentálu bez rozlišení jmenného rodu u substantiv, adjektiv, pronomin a numeralií (*vlastníma slovama,*

ňákejma taškama, těma druhýma stranama, těma známka, takzvanéjma strojka, kterýma, těma vrtanýma dírama)

- odchylky v kondicionálních tvarech slovesa být v 2. os. sg., v 1. os. pl. (*by si, aby si, kdyby si, bysme, abysme, kdybysme*), u slovesa být rovněž zaznamenáváme nekodifikované přítomné tvary 2. os. sg. (*seš, nejseš*)
- tvarové odchylky u sloves jako důsledek hláskových změn, a sice vypouštění koncového *-l* před konsonantem (*řek, moh, dopad*), redukce koncového vokálu *e* (*píšem, řeknem, vezmem*) nebo oslabené artikulace *í* (*znaj, dělaj, užívaj, podávaj*)
- tvarové odchylky v komparativu adverbii (*teplejš, pomalejš, lepší, rychlejš*)

b) nářeční jevy

- akuzativní tvary pronomin *já* a *ty* v dativu (*chybělo tě, odevzdávat mě, dát mě*)

3. Lexikální rovina

a) obecněčeské jevy, výrazy s příznakem expresivity

- četné slovotvorné modifikace a obecněčeské podoby slov způsobené změnami v hláskové rovině (*ted'ko, ted'kon, teda, přeci, dneska, pokud', jináč, kolikátka, nemuzikanti, popřípadně, brácha, lejštro, stejněkrát*)
- univerbizáty (*laborka, slohovka, žákajdy*)
- výrazy přejaté a modifikované (*jo* – velmi frekventovaný výraz, *holt, furt, fajn, fígl, fabriky, šuple, extra*)
- výrazy s příznakem expresivity (*chlápek, přicmrndávat, kecáš, hele, sranda, šoupnu, feťáci, blbě*)

b) nářeční jevy

- podoby tázacích zájmen s postfixem *-pa* jako důsledek elize konsonantu *k* (*copa, dopa, kohopa, jakýpa, jakpa*)

- podoby ukazovacích zájmen vzniklé změnou konsonantů (*todle, todleto*) v kombinaci epentezí dalších hlásek (*tendleten, tendlencten, tadlencta, todlencto, tomudlenctomu, tyhlencty*)

4. Ostatní jevy

Kultivovanost učitelských komunikátů snižují dále tyto jevy zjištěné v mluvním úzu respondentů:

- projevy hyperkorektnosti: výslovnost – řídký výskyt, pouze ve tvarech slovesa *být* při důsledné nebo občasně výslovnosti s počátečním konsonantem *j* (*jsme, jste*), v jednom záznamu zároveň při neznělé, stylově vyšší realizaci fonému *s* (*renesance*) a tamtéž při výslovnosti číslovek bez epentetického *u* (*sedm, osm, sedmnácté, osmnácté*), tvarosloví – ojedinělý výskyt, např. ve tvaru číslovky *dvě* (*dvěmi*), dále u zájmenného tvaru *toť*
- nadužívání výrazů – vysoce frekventovaný jev zejména u omezeného okruhu výrazů (*tak, takže, jo*), méně často pak nalézáme i výrazy další (*tedy, prosím*)
- příliš rychlé mluvní tempo – vede k porušování ortoepické normy, k nezřetelné a ledabylé výslovnosti (ortofonické defekty), důsledkem je obtížná srozumitelnost textu
- nevhodná a nefunkční segmentace textu pomocí prostředků důrazových (nevhodné kladení pauz nebo jejich přílišná délka) a melodických (nevýrazná koncová intonace či intonační ohraničování až příliš dlouhých úseků textu)
- vady výslovnosti, a sice rotacismus (v projevu učitelky českého jazyka a učitele fyziky) a nazalizaci (projev učitele dějepisu)

7 Závěr

Výsledky analýzy zkoumaného jazykového materiálu umožňují charakterizovat jazykovou úroveň současných mluvených učitelských komunikátů a provést jejich zhodnocení ve smyslu sledovaných parametrů s ohledem na deklarovanou funkci učitele jako řečového vzoru. Základním měřítkem pro posouzení je míra kultivovanosti vyjadřování, jež by měla být naplňována ve školním prostředí zejména během vyučovacího procesu, a to v rámci výukového dialogu. Toto měřítko v sobě zahrnuje mnoho dílčích parametrů jazykových i nejazykových a jejich subsystémy. U většiny z nich není možné se při vyhodnocování opřít o přesněji vymezené hodnoty, které by pro určitou úroveň zmiňované „míry“ byly adekvátní. Fundované posuzování většího počtu projevů je proto nejen poměrně obtížné, proveditelné detailněji jen do určité hloubky (ve smyslu okruhu sledovaných jevů), ale nutně také subjektivní, neboť množství hodnotitelů je zpravidla omezené a jejich přístup vždy do jisté míry individuální. Podobně problematické je rovněž i vzájemné porovnávání projevů, neboť jsou odrazem individuality autorské.

Hodnocení shromážděných učitelských mluvených komunikátů tedy nutně vykazuje jistý stupeň relativity, domníváme se však, že i přes uvedená omezení má dostačující výpovědní hodnotu a poskytuje v souladu s cíli naší práce informace využitelné pro formulování směrodatných závěrů. Posuzování se opírá o vyhodnocení nejčastějších nedostatků, které snižují míru kultivovanosti, je tedy založeno na negativním vymezení tohoto jevu. Takový přístup je zároveň výhodný i pro praktické využití jak v rámci pregraduální přípravy učitelů, tak i ve skutečné pedagogické činnosti.

V práci jsme posuzovali a srovnávali 35 učitelských mluvených komunikátů podobného rozsahu (15-20 minut zvukového záznamu) a v závislosti na jejich kvalitách (resp. zjištěných nedostatcích a jejich frekvenci) je rozdělili do tří skupin. Skupina č. 1 zahrnuje projevy nejlepší, hodnocené podle zvolených kritérií jako poměrně kultivované, obsahující minimum nedostatků z hlediska typu a četnosti. Skupina č. 2 je tvořena projevy s částečně sníženou mírou kultivovanosti, nacházíme v nich více odchylek kvalifikovaných s ohledem na typ komunikátu jako nedostatky, zároveň se tyto nedostatky objevují ve vyšší frekvenci. Skupina č. 3 sestává z projevů s nápadně sníženou mírou kultivovanosti, zjištěné nedostatky jsou četné typově i frekvenčně, jazykový kód mluvčích nabývá charakteru běžné mluvy (s vyšším podílem substandardních prvků) a vyhovoval by spíše běžné denní komunikaci neformálního typu. Jazykový projev této kvality rozhodně neplní v dané

komunikační situaci modelovou funkcí v pozitivním smyslu slova, místy vykazuje rovněž částečně sníženou míru srozumitelnosti, což ztěžuje nejen vnímání textu, ale i porozumění jeho obsahové rovině.

Z celkového pohledu lze konstatovat, že většina zkoumaných učitelských mluvených komunikátů (25) se pohybuje v rozmezí uspokojivé (skupina č. 1, 5 komunikátů) až částečně snížené (skupina č. 2, 20 komunikátů) míry kultivovanosti. Za dobrý řečový vzor tedy můžeme považovat pouze mluvčí skupiny první (s občasnými nedostatky v rovině zvukové). Mluvčí druhé skupiny modelovou funkci neplní zcela, akceptovatelný výkon podává jen jejich část (projevy se v této nejpočetnější skupině kvalitativně liší). Míra kultivovanosti je ve skupině č. 2 částečně snížena především vlivem nedostatků ve zvukové a morfologické rovině (v obou rovinách se pohybují v poněkud omezeném okruhu typů), nápadná je však jejich vyšší frekvence. Projevy jsou rovněž zatíženy nadužíváním výrazů, počet opakování dosahuje u mnoha respondentů skupiny vysoké hodnoty. Souhrnně vzato, vymezené nedostatky jsou vzhledem k typové ohraničenosti odstranitelné (alespoň z větší části), ovšem za předpokladu ochoty a spolupráce vyučujících. U respondentů skupiny č. 3 se zlepšení nejeví jako reálné, zachycené nedostatky (ve všech sledovaných rovinách a ohledech) se zdají být pevnou součástí jejich mluvního úzu a jejich odstranění a přebudování vyjadřovacích mechanismů v takovém rozsahu není u dospělých mluvčích pravděpodobné.

Analýza výsledků výzkumu přinesla v návaznosti na stanovené hypotézy (kapitola 1) řadu dalších zjištění. Zcela se potvrdil předpoklad o výrazném vlivu obecné češtiny (1. hypotéza). V naší klasifikaci zastoupení obecněčeských jazykových prostředků (v rovině zvukové, morfologické a lexikální) významně ovlivňuje zařazení hodnoceného projevu do vymezených skupin. Prvky dialektu se vyskytují poměrně v malé míře (i když několik transkriptů pochází z oblasti Domažlic a okolí) a na hodnocení projevu nemají z celkového pohledu zásadní vliv. Překvapivý je v této souvislosti pouze výskyt prvků plzeňského nářečí v jednom projevu učitelky českého jazyka. V projevu jiné vyučující mateřského jazyka jsme zaznamenali zřetelnou logopedickou vadu – rotacismus. Naopak prvky hyperkorektnosti či tendence ke knižnosti, často vyhodnocované odbornou literaturou jako frekventované, ale nežádoucí v mluveném projevu učitelů, jsme zaznamenali pouze ve velmi omezené míře. Všechny tyto skutečnosti svědčí tedy spíše o tendenci využívat jazykové prostředky ve směru od neutrálních k hovorovým a až k obecněčeským.

Domněnka o pozitivním vlivu délky praxe (tedy i příslušnosti ke starší generaci uživatelů jazyka) na kultivovanost učitelských mluvených komunikátů se nepotvrdila (2. hypotéza). Hodnoty průměrné délky praxe vymezených skupin se významněji neliší (č. 1 – 11,8 roku; č. 2 – 15,75 roku; č. 3 – 14,0 roku). Srovnání ukazuje, že nejlepší skupina má zároveň nejkratší praxi (v jejím rámci navíc většina respondentů pouze do 10 let). Hodnoty pro skupinu druhou a třetí jsou poměrně vyrovnané, liší se jen v jednotkách let (v druhé skupině převažuje praxe delší 10 let, ve třetí je poměr zcela vyrovnaný). Souhrnně lze tedy konstatovat, že délka praxe významně neovlivňuje kvalitu učitelova mluveného projevu, učitel do praxe vstupuje již s ustálenými vyjadřovacími mechanismy a v jejím průběhu si je ve smyslu sledovaných parametrů zachovává. Tím vysvětlujeme i zastoupení učitelů s dlouholetou praxí ve skupině č. 3 (22, 36 a 36 let).

Předpoklad o větších jazykových kompetencích učitelů českého jazyka (3. hypotéza) se potvrdil pouze částečně, mají totiž zastoupení ve všech vymezených skupinách, a to i ve skupině s nejhoršími výsledky. Navzdory očekávání nedominují v nejlepší skupině, významné zastoupení mají ve skupině č. 2 (tvoří polovinu). Tato zjištění signalizují, že i když jsou učitelé českého jazyka ve svém oboru teoreticky vybaveni, nejsou schopni své poznatky do důsledku aplikovat ve své vlastní mluvené řečové praxi. Otázkou zůstává, jak budou cíleně vést ke kultivovanému mluvenému projevu své žáky. Vyrovnaná bilance v početné skupině č. 2 svědčí o tom, že se jejich projev kvalitativně od projevů vyučujících ostatních předmětů zásadně neliší, patří ovšem v rámci této skupiny ke kultivovanějším (vykazují méně odchylek v rovině morfologické a lexikální), 4. hypotéza se tedy potvrdila pouze zčásti a v omezeném rozsahu.

Protože většina vyučujících českého jazyka zpravidla učí v rámci své aprobace ještě další humanitně zaměřený předmět (dějepis a občanskou nauku), vyhodnocovali jsme také projevy vyučujících těchto tří předmětů dohromady. Z tohoto pohledu je možno konstatovat, že vyučující humanitních předmětů vykazují výrazně lepší bilanci, než je tomu u učitelů předmětů jiného zaměření, neboť tvoří převahu ve skupině č. 1 (4x) i č. 2 (13x). Předměty přírodovědného, technického a uměleckého zaměření dominují ve skupině č. 3, ve skupině č. 2 mají zastoupení menšinové (7x) a mezi nejlepšími ve skupině č. 1 minimální (1x). Varující je zjištění, že všichni vyučující matematiky a překvapivě i hudební výchovy byli vzhledem k úrovni svých projevů zařazeni do skupiny s nejhoršími výsledky.

Analýza výsledků přinesla ještě další poznatky. Ve zkoumaném vzorku učitelských komunikátů převažují mezi mluvčími ženy. Jejich projevy vykazují celkově lepší výsledky, mají 100% zastoupení v první skupině, 75% podíl ve druhé a 50% ve třetí. Kritérium pohlaví souvisí s typem vyučovacího předmětu a promítá se tak do zařazení předmětů humanitních a ostatních do vymezených skupin. Právě ženy vyučují častěji předměty humanitního typu (v našem vzorku 17x, ostatní předměty 8x), zatímco muži spíše předměty ostatní (v našem vzorku 9x, humanitní 1x).

Typ školy je v jednotlivých skupinách proměnlivý, zastoupení škol městských, maloměstských a venkovských je v první a druhé skupině víceméně rovnoměrné, pouze ve skupině třetí převažují školy lokalizované ve větších městech regionu včetně Plzně. Je to poněkud nečekané zjištění, neboť v tomto prostředí bychom očekávali největší konkurenci na trhu práce, a tudíž i kvalitnější výkon. Skupina č. 3 navíc zahrnuje téměř z poloviny projevy vyučujících v 6. ročníku, dá se tedy předpokládat větší formativní vliv na projev žákovský.

Vyvozené závěry (i když je není možné zcela zobecňovat), poskytují alespoň základní hodnotící pohled na úroveň mluveného projevu učitelů v současné školní praxi. Vyplývá z nich jednoznačně, že jeho kvalita ve smyslu řečové kultivovanosti je ve sledovaných parametrech proměnlivá (někdy až neuspokojivá), že se tedy nedá hovořit o učiteli 2. st. ZŠ jako o dobrém řečovém vzoru obecně, dokonce automaticky ani ne o učiteli českého jazyka. Veřejnost však naplnění této role do jisté míry očekává, je zakotvena i v pedagogických dokumentech, reflektuje ji koncepce komunikačně orientovaného vyučování atd. Učitel je chápán jako osoba veřejná a tomu by mělo odpovídat i jeho řečové chování, i když probíhá ve školním prostředí za specifických podmínek. Žáci jsou jeho působením přímo i nepřímo formováni, mimo jiné i ve smyslu postojů k mateřskému jazyku a schopnosti ho uvědoměle a adekvátně v komunikaci používat.

Výsledky analýzy nasvědčují tomu, že si učitelé tuto svou roli v mluvené komunikaci zcela neuvědomují, soustřeďují se spíše na obsahovou stránku sdělení, případně na metodickou rovinu pedagogického výkonu. Někteří se rovněž domnívají, že atraktivitu výuky zvýší neformálním přístupem k žákům a promítají jej často právě do svého jazykového kódu. Na míru kultivovanosti vlastního projevu dbá pouze část učitelské veřejnosti.

Zlepšení stavu by mohlo jistě přinést další vzdělávání učitelů, v současných ekonomických podmínkách patrně obtížně uskutečnitelné v potřebném rozsahu (praktický výcvik vyžaduje dlouhodobé působení). Diskutabilní ovšem zůstává, zda by se takové úsilí setkalo s pozitivním ohlasem. Při sběru zvukového materiálu jsme totiž nabízeli respondentům možnost seznámit se s výsledky analýzy vlastního mluveného projevu, zájem však projevovali minimálně. Příčinou mohla být obava z negativního hodnocení, jako pravděpodobnější se však jeví lhostejnost, nezájem o danou problematiku.

Účinnější cestu spatřujeme v dobré přípravě budoucích učitelů. Ani na vysokoškolské úrovni se nedá předpokládat stoprocentní působení kvalitních mluvních vzorů, studijní programy jak bakalářských, tak magisterských oborů však dávají prostor k zařazení vhodných disciplín, v nichž by studenti mohli nabývat potřebných kompetencí dlouhodobě a hlavně praktickým způsobem (viz kapitoly 4.1.2 a 4.1.3). Vysokoškolský učitel sice v tomto smyslu do jisté míry supluje roli základní a střední školy, učí již v podstatě dospělé uživatele jazyka, avšak může působit konzistentně a cíleně, s využitím větších jazykových kompetencí studentů a jejich zájmu o obor. Během dlouholeté pedagogické praxe se nám tato zkušenost mnohokrát potvrdila.

8 Použitá literatura

BALKÓ, I. Dialog mezi učitelem a žáky ve vyučování. In *Komunikace – styl – text*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2006, s. 225–227.

BALKÓ, I. Projevy nejistoty ve zvukových kvalitách řeči. In *Užívání a prožívání jazyka*. Praha: Karolinum, 2010, s. 509–513.

BALKÓ, I. Stav zvukové stránky mluvených projevů absolventů SŠ a příčiny zjištěných nedostatků. *Český jazyk a literatura*, 2005/6, 1, s. 15–21.

BARKER, I. An investigation of proportional time spent in various communication activities by college students. In *Journal of applied communication research*, 1981, 8, s. 101–109).

BOGOCZOVÁ, I. a kol. *Tváře češtiny*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2000.

CVEJNOVÁ, P. Mluvní a řečnická cvičení na středních školách. *Český jazyk a literatura*, 2005/6, 1, s. 21–26.

ČECHOVÁ, M. (a) *Čeština a její vyučování*. Praha: SPN, 1998.

ČECHOVÁ, M. a kol. *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV nakladatelství, 2000.

ČECHOVÁ, M. (b) *Komunikační a slohová výchova*. Praha: ISV nakladatelství, 1998.

ČECHOVÁ, M. Spisovnost z hlediska školy. *Spisovnost a nespisovnost dnes*. Brno: Masarykova univerzita, 1996, s. 223–226.

ČECHOVÁ, M. Řeč a metařeč ve vyučování češtině. *Český jazyk a literatura*, 1993/4, 5–6, s. 113 – 117.

ČECHOVÁ, M. *Vyučování slohu*. Praha: SPN, 1985.

DANEŠ, F. *Kultura a struktura českého jazyka*. Praha: Karolinum, 2009.

DANEŠ, F. Pojem „spisovného jazyka“ v dnešních společenských podmínkách. In *Dynamika současné češtiny z hlediska lingvistické teorie a školské praxe*. Praha: Univerzita Karlova, 1988, s. 21–28.

Encyklopedický slovník češtiny. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002.

GAVORA, P. *Učitel a žáci v komunikaci*. Brno: Paido, 2005.

HÁJKOVÁ, E. Ke zvukové stránce a řečové kultuře projevů studentů učitelství. *Didaktické studie*, 2010, 2, s. 43–51.

HÖFFLEROVÁ, J. *Školský dialog a jeho vliv na rozvoj řeči dětí*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2003.

HUBÁČEK, J. K demokratizaci současné češtiny. In: *Čeština – bádání – učení*. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 17–21.

HUBÁČEK, J. *Výrazný přednes*. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1974.

HŮRKOVÁ-NOVOTNÁ, J. *Česká výslovnostní norma*. Praha: Scientia, 1995.

JELÍNEK, M. Stylistické předpoklady úspěšnosti veřejného projevu. In *Argumentace a umění komunikovat*. Brno: Masarykova univerzita, 1999, s. 197–219.

Kodex České televize, článek 9 [online, citace 10. 7. 2011]. Dostupné z: <http://img7.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/kodex-ct/pdf/kodex-ct.pdf>

KOŘENSKÝ, J. *Komunikace a čeština*. Praha: Jinočany, 1992.

KRAUS, J. Čeština v období vlivu nových médií – předmět praktický. *Český jazyk a literatura*, 2005/2006, 4, s. 176–186.

KRAUS, J. *Člověk mluvící*. Voznice: Leda, 2011.

KRAUS, J. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. Praha: Karolinum, 2008.

KRAUS, J. *Rétorika a řečová kultura*. Praha: Karolinum, 2004.

KRČMOVÁ, M. Dnešní problémy kultury mluveného projevu. In *Jazyk a kultura vyjadřování*. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 107–112.

KRČMOVÁ, M. Jazyk v komunikaci. In *Argumentace a umění komunikovat*. Brno: Masarykova univerzita, 1999, s. 221–228.

KRČMOVÁ, M. Kultivovaná výslovnost současné češtiny. In *Oratio et ratio*. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 2005, s. 209–218.

- KRČMOVÁ, M. Současná běžná mluva v českých zemích. In *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, 1997, s. 160–172.
- KROBOTOVÁ, M. *Spisovná výslovnost a kultura mluveného projevu*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000.
- KULDANOVÁ, P. Krize mluvních vzorů v Čechách? *Čeština doma a ve světě*, 2001, 3-4, s. 156–161.
- KULDANOVÁ, P. K řečové kultuře současnosti. In *Užívání a prožívání jazyka*. Praha: Karolinum, 2010, s. 491–495.
- MÁLKOVÁ, J. (a) K paraverbálním prostředkům školního (výukového) dialogu. In *Sborník z mezinárodní konference Fenomén řeči očima fonetiky a kybernetiky*. Praha: Nakladatelství Olga Krylova, 2010, s. 46-50.
- MÁLKOVÁ, J. Kultivovaný mluvený projev učitele jako součást komunikační výchovy. *Usta ad Albim BOHEMICA*, 2011, 2, s. 61–75.
- MÁLKOVÁ, J. Mluvený projev učitele v komunikačně orientovaném vyučování. In *Komunikační výchova v teorii a praxi*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012 (v tisku).
- MÁLKOVÁ, J. (b) Teacher's communication competences as a part of pre-gradual preparation. *Bohemistika*, 2010, 3, s. 224–233.
- MAREŠ, J. – KŘIVOHLAVÝ, J. *Sociální a pedagogická komunikace ve škole*. Praha: SPN, 1990.
- MINCHEW, N. J. *Oral Communication*. Columbus: Hunter Textbooks, 1983.
- NELEŠOVSKÁ, A. *Pedagogická komunikace*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002.
- PALENČÁROVÁ, J. – ŠEBESTA, K. *Aktivní naslouchání při vyučování*. Praha: Portál, 2006.
- PALKOVÁ, Z. Spisovný standard jazyka v mluvené komunikaci. In *Spisovná čeština a jazyková kultura*. Praha: Univerzita Karlova, 1995, s. 76–80.
- PALKOVÁ, Z. Výslovnost současné češtiny a kultura řeči. *Český jazyk a literatura*, 2008/2009, 1, s. 18–26.

PALKOVÁ, Z. Zvuková podoba veřejných mluvených projevů z hlediska jazykové kultury. *Čeština doma a ve světě*, 2005, 1–2, s. 37–38.

PASTYŘÍK, S. *Cvičebnice mluveného projevu pro učitele*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006.

POKORNÁ, J. – VRÁNOVÁ, M. *Přehled české výslovnosti*. Praha: Portál, 2007.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: Tauris, 2006.

SVOBODOVÁ, J. a kol. *Fenomén spisovnosti v současné české jazykové situaci*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2011.

SVOBODOVÁ, J. *Jazyková specifika školské komunikace a výuka mateřštiny*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2000.

SVOBODOVÁ, J. Perspektivy češtiny a spisovnost kolem nás i v nás. In *Užívání a prožívání jazyka*. Praha: Karolinum, 2010, s. 305–310.

ŠMEJKALOVÁ, M. *Vyučování českému jazyku na středních školách v letech 1918–1939*. Praha: Univerzita Karlova, 2005.

ŠRÁMKOVÁ, V. *Výrazný projev a přednes*. Praha: SPN, 1984.

ŠTURMA, J. K problematice popisu a třídění didaktických dovedností. In *Dovednostní model učitelovy profese*. Praha: Univerzita Karlova, 1986, s. 86–87.

TUBBS, S. L. *Human Communication*. New York: McGraw-Hill, Inc., 1991.

VALE, D. *Teaching Children English*. Cambridge: Cambridge Univerzity Press, 1995.

VRCHOTOVÁ-PÁTOVÁ, J. *O kultuře mluveného projevu*. Praha: Svoboda, 1983.

Výslovnost spisovné češtiny I. Praha: Academia, 1967.

ZEMAN, J. *Základy české ortoepie*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008.

ZIMOVÁ, L. Vztah budoucích učitelů češtiny k proměnám jazyka a jazykovým prohrěškům. *Užívání a prožívání jazyka*. Praha: Karolinum, 2010, s. 479–484.

9 Summary

The paper provides an actual view of communication at school with the effort to contribute to the actual state of knowledge in this field. It deals with the spoken Czech language presented by teachers during the time of school courses, especially in education dialogues. The aim of this work is to evaluate the quality of teachers' speech in the meaning of its cultivated form regarding to teachers' model role in school communication and intelligibility of their spoken performance. The cultivated teachers' speech is required with a view to its formative influence on pupils' language code, which can be good, or even harmful. That is why our research is oriented to finding the main and most obvious imperfections (mistakes) in the field of verbal and nonverbal (sound) means declining the quality of teachers' speech. Also the teachers' ability to keep the standard spoken language code is inquired from the phonetic, morphological and lexical points of view.

The theoretical part of the work is based on introduction of theoretical background. It presents various concepts of linguistic approaches to the phenomenon of language culture and to the Czech spoken standard. A formative role and a big influence of the media and school on all users of the Czech language are mentioned as well. In the contemporary general language situation, the language position of school seems to be unique and irreplaceable. Despite the fact that the communication at school is specific and modified, the pupils learn how to use their mother tongue in correct and appropriate way. They accept knowledge directly, but at the same time perceive and imitate their teachers' speech subconsciously. That is the main reason why the cultivated teachers' spoken language code is required.

The practical part includes the analysis and evaluation of the audio material taken at secondary school in the period 2009 to 2011. The recordings of teachers' communication in dialogues with the children from eight to fifteen years of age have been transcribed and interpreted.

The obtained material in the number of 35 records has been evaluated and compared and the following conclusions have been drawn:

- Teachers' spoken language shows the variable level of the ability to keep the required language code which is reflected in the different rate of its cultivation. There are many imperfections in teachers' performance caused by the influence of

everyday speech and colloquial language. The elements of dialect appear rarely. Almost one third of analyzed recordings do not correspond to demands of cultivated teacher's speech model needed at school.

- The rate of cultivation of teachers' speech does not depend on the length of their pedagogical practice and experience. Paradoxically, also some well-experienced teachers showed the worst performance.
- The Czech teachers are not the best speakers in a general way. Although they should master and use the spoken Czech language perfectly, they always do not reach the highest rate of cultivation. Most of their performances are slightly above average.
- The spoken Czech performed by Czech teachers is more cultivated from morphological and lexicological points of view.

The final findings of the research showed the necessity of solving this situation. The effective way could be not only the extended training of teachers in practice but particularly the good and long-term preparation of future teachers during their pre-gradual studies.

10 Přílohy

10.1 Textové přílohy – transkribované audiozáznamy

Přikládáme vybraný vzorek transkribovaných audiozáznamů ze všech tří hodnocených skupin. Používáme velmi zjednodušený způsob přepisu (blíže viz kapitola 6.1), který umožňuje zachytit sledované jevy pro účely analýzy a zároveň zachovává přehlednost a srozumitelnost textu. Sledované jevy jsou vyznačeny pomocí jednoduché symboliky (zvolené částečně s ohledem na odborné zdroje, ovšem ani ty neuvádějí symbolů jednotně).

Použité symboly a značení:

- Tučný typ písma – výslovnostní nedostatky, odchylky v rovině morfologické a lexikální
- Šipky – výrazná koncová intonace
- Znaménko + – výrazná pauza
- Symbol @ – hezitační zvuk
- Podtržení – nadužívané výrazy

Ze skupiny č. 1 uvádíme transkripty ČJ 11 a F 2 jako ukázky kultivovaného mluveného projevu učitele. Ze skupiny č. 2 představujeme transkripty ČJ 12, PŘ 2 a Z 3, v nichž mluvený projev dosahuje průměrné kvality. Poslední skupina (č. 3) je zastoupena ukázkami ČJ 2, F 3, M 1, M 3, CH 1 a HV 1, nacházíme v nich nápadně sníženou míru kultivovanosti mluveného projevu. Kompletní soubor 35 transkribovaných audiozáznamů částí výukového dialogu učitele a žáka (žáků) včetně detailní analýzy nedostatků ve smyslu sledovaných parametrů a včetně celkového hodnocení projevu každého mluvčího uvádíme v elektronické podobě na přiloženém CD.

Transkript: ČJ 11 (1. skupina)

U: tak ↓ teď si otevřete sešity napište si dnešní datum tedy osmého šestý + a + zkusíme takovou aktivitu na začátek zkuste vymyslet ↓ každý ↓ alespoň ↓ jednu filmovou pohádku ve které se vyskytovala číslovka ↓ napište její název a poté určete druh té číslovky ↓ alespoň jednu filmovou pohádku ve které se vyskytovala číslovka ↓ pokud si nevezpomenete na filmovou stačí knižní ↓ ano↑ z literatury ↓ nekřič to Kubo ↓ napiš to a urči napište tu pohádku a určete druh číslovky ↓

Ž:

U: můžete ji napsat číslem ale vedle mi určíte druh ↓ můžete **jí** napsat číslicí ↓ hm ↑ název↓ nes nemusíte napsat autora ↓ nebo název filmu nebo knížky tak až budete mít tak se **přihlašte** Dominiko↑

Ž: Dvanáct v tuctu

U: **Dvanáct** v tuctu byla to úplně pohádka nebo spíš @ film pro mládež ↓

Ž: film

U: film pro mládež hm ↑ a **dvanáct** jaká číslovka ↑

Ž: základní

U: základní a ↑ protože vždy budeme vymezovat oba ty druhy ↓ takže základní

Ž: řadová

U: pozor ↓ to už by byla zase jiná ↓ podle významu ↓ základní

Ž: základní

U: víme přesný počet takže je určitá ↓ základní určitá ↓ Kláry ↑

Ž:

U: hm O sedmi kůzlátkách základní určitá ↓ ano ↓ Karle ↑

Ž: Tři oříšky pro Popelku

U: ano to tady měla většina ↓ že **jo** ↓ tak Karle a jaká je to číslovka ↓ řekni číslovku ↓

Ž:

U: tři základní a podle určitosti je + tak můžu si říct kolik je těch oříšků ↑ řeknu si kolik jich je **spočítam** je ↑

Ž: tři

U: tři ↓ takže je jaká ↑

Ž:

U: určitá ↓ základní určitá ↓ Dominiko ↑

Ž: Devatero pohádek

U: vý

Ž: devatero určitá řadová

U: @ pozor devatero řadová neukážu si kolikátý druhová ↓ pozor na to ↓ **jo** ↑ rozdíl mezi **řadovým**a a @ **druhovým**a ↓ **jo** ↑ na řadové se zeptáme kolikátý a na druhové kolikery ↓ a tady máš devatero kolikero ↓ ano ↑ Štěpko ↓

Ž: sedum trpaslíků

U: sedum trpaslíků to **neni** celý název tedy

Ž: Sněhurka

U: Sněhurka a sedum trpaslíků a zase číslovka to je

Ž: základní a

U: základní a určitá ↓ Davide ↑

Ž: Třetí princ je to určitá a řadová

U: určitá a řadová ↓ výborně ↓ @ Tomáši ↑

Ž: Pět medvědů s Cibulkou

U: určitě znáte všichni ↓ i když zde také nejde úplně o pohádku ale spíš o film pro mládež a jaká je to @ číslovka ↑

Ž: základní a ta

U: tak je jich pět ↓ **spočítam** si přesný počet tak je

Ž: ta určitá

U: určitá ↓ Kláry ↑

Ž: Dvanác měsíčků

U: **Dvanác** měsíčků a opět **dvanác** hm Aničko ↑

Ž:

U: dobře **Pet'o** ↑

Ž: Tři mušketýři

U: výborně ↓ tak ↓ a zase tři je číslovka

Ž: základní

U: a ještě podle počtu řekneme že sou tři přesný počet takže je + přesná neboli ur určitá ↓
Kubo ↓

Ž: Sedmero krkavců

U: Sedmero krkavců ↓ skvěle ↓

Ž: sedmero je určitá a druhová

U: a druhová ↓ dobře ↓ Dominiko ↑

Ž:

U: hm ↑ základní a určitá ↓ Štěpáne poslední ↑

Ž: Čtyři sluhové a čtyry mušketýři

U: Čtyři sluhové a čtyři mušketýři

Ž: čtyři určitá a základní

U: určitá základní ↓ tak ↓ stačí ↓

Ž: Správná šestka

U: Správná **šeska** ↓ stačí ↓ výborně ↓ tak ↓ teď vám rozdám skupinovou práci budete hledat dostanete každý papírek ↓ na tom papírku budou věty ↓ a budete v nich na rozhraní slov hledat číslovky ↓ rozumíte tomu co je rozhraní slov ↑ jako mezi jednotlivými slovy ↓ a vždycky jakoby vznikne číslovka ↓ každá věta obsahuje minimálně jednu ↓ číslovku ↓ celkem jich je sedm ↓ pokud nenajdete všech sedm tak alespoň šest musíte mi však u nich určit jejich druh ↓ to znamená ↓ buď podle významu základní řadové druhové násobné plus ještě zda určité nebo neurčité ↓ musí tam být obojí ↓ ano ↑ takže kdybych řekla příklad našli byste tam pět a musíte mi k ní napsat základní určitá ↓ ano ↑ do sešitu ↓ vy píšete do sešitu ↓ i s tím druhem ↓

Ž: paní učelko

U: pokud jich najdete šest můžete se přihlásit ↓ kdybyste nenašli tu sedmou ↓ už se můžete přihlásit ↓ první tři dvojice první tři dvojice dostanou malou jedničku ↓ pokud to budou mít správně ↓

Ž: pančelko na co máte ten ovladač

U: to není ovladač ↓

Ž: to je mikrofon

Ž: diktafon

U: tak ↓

Ž: pančelko

U: takže do dvojice ↓ **jo** ↑ do dvojice ↓

Ž: ... pančelko to máme opisovat celý ty věty

U: ne ne ne ↓ jenom ta slova ↓

Ž:

U: @ kdo není ve dvojici sesedne si

Ž:

U: kdo není ve dvojici sesedne si a který papírek zbyde tak pošlete ↓ tak ještě Dančo sedni si k Martinovi nebo k Zuzce měly by zbyť ano pošlete dál ↓ jenom jeden ↓ protože to je práce ve dvojici ↓ hledáte číslovky ↓ Sašo ↓ na rozhraní slov ↓

Ž: já to nechápu

U: mezi dvěma slovy najdeme číslovku ↓ ano ↑ Dominiko ↓ já **vam** dám **teda** příklad tady nejsou žádné křídly + a musíte je vypsát do sešitu ↓ ano ↑ tak ↓ třeba ↓

Ž: paní čelko a to základní nebo všechno jako

U: @ může tam být cokoli i neurčité ↓

Ž:

U: třeba kdybyste měli + já nevím + je těžké teď @ napsat něco + třeba napsal to na pětku by tam bylo tak zde najdete číslovku pět ↓ pozor na to pětka je podstatné jméno ↓ a může to být i takto ↓ že vlastně zde bude část číslovky a zde konec číslovky ↓ určitě už ste se s tím setkali ↓

Ž:

U: **jo** ↑ když má no výborně nemusíte to křičet ↓ že **jo** ↓ nahlas ↓ takže vypisujeme ↓ a máte pracovat ve dvojicích ↓ to znamená radíme si ↓

Ž:

U: můžete mi do toho psát ↓ ale vypište si je do sešitu ↓ já budu počítat pouze práce se sešitem ↓

Ž:

U: no patří to do základních ↓ ale zde pozor ↓ to není @ to není číslovka to je jako velmi se mi po tobě stýská ↓ jak ↓ to je příslovce ↓ tady pozor ↓ toto není příklad číslovky ↓ výborně ↓ ano ↓ už máte první ↓

Ž: první my už máme čtyři

U: opravdu ↑

Ž: tady máme dvakrát jeden

U: kde je jeden dvakrát ↓ ano ↓ ano ↓ bude se to tam někde se to bude vyskytovat dvakrát ↓
jo ↑ že v jedné větě bude jedna stejná jako v jiné větě ↓

Ž: jich máme pět koukejte

U: výborně ↓ @ tady zrovna ne **jo** ↑ to je jiný tvar od **teda** číslovky jaké myslíte ↓

Ž:

U: sta ↓ @ ale od jaké ↓ jaký je základní tvar ↓

Ž:

U: hm ale zde **teda** zrovna ten příklad není ten je v jiné větě ale pokud ho tam určíš tak ti to nebudu brát jako špatně ↓ měla bys najít jiný tvar od toho ↓ **jo** ↑ měla bys tady jinde ↓ v tom představení se to nepočítá ↓ protože to není jako první tvar ↓ ten základní ↓ **jo** ↑ + prosím ↓

Ž: paní čelko von keca

U: pššš no a hned určíte ↓ že **jo** ↓ můžete si kroužkovat do toho ↓ abyste se v tom neztratili ↓

Ž:

U: ano ↑ Aničko ↑ taky ↓ můžete si kroužkovat ↓ máte to ↓ ne ↓ tady v tom ne ↓ protože to **není** základní tvar ↓ hledejte vyloženě jenom to první ↓ + určitě ↑ dobře ↑ + počkejte chvíli + ano ↓ výborně ↓ **šikovný** ste ↓ + mělo by jich tam být sedm ale pokud najdete **šes** tak **vam** to uznám ↓ protože ta sedmá se hledá velmi špatně ↓

Ž:

U: **šes** už máte ↑ tak já se **puđu** podívat máte určený druh i určitost ↑

Transkript: F 2 (1. skupina)

U: nejprve zopakujme co to je těžiště ↓ ať víme o čem se dnes chceme bavit protože budeme zkoumat polohu těžiště v tělese ↓ tak nejprve ↓ co to je těžiště ↓

Ž: význačný bod tělesa

U: výborně zopakuj to ještě jednou **prosim** Jani ↑
Ž: těžiště je bod ne
U: tak nedávala pozor + Lenko
Ž: těžiště je význačný bod tělesa
U: tak ještě jednou to správné slovo ještě jednou správné slovo
Ž: těžiště je významný bod tělesa
Ž: významný
U: ještě jednou prosím to správné slovo
Ž: těžiště je význačný bod tělesa
U: význačný bod tělesa ↓ význačný bod tělesa ↓ jakpak se těžiště značí ↓
Ž: velké tiskací té
U: ano velké tiskací té kolik má jedno těleso těžišť? ↓ Vašku ↑
Ž: jedno
U: jedno ↓ přesně tak ↓ a proč o tom těžišti hovoříme ↓ my sme si říkali že je důležité vědět kde má jaké těleso těžiště protože + pomoz mi protože
Ž: protože to je prostě toho tělesa
U: je to většinou uprostřed tělesa ale není to vždy ale je to důležité proto že do toho bodu to těžiště zakreslujeme kdopak mě doplní **prosim**
Ž: výslednice sil
U: výslednici sil to ne ale zakreslujeme tam
Ž: sílu gravitační
U: výborně ↓ zakreslujeme do těžiště + působíště gravitační síly ↓ jak se značí gravitační síla↑
Ž: ef gé
U: ef gé jak se vypočítá ↓
Ž: ef gé se rovná ú krát gé
U: em krát gé ↓ a na čem závisí kde bude těžiště ↓ na čem to závisí ↓ + na čem to závisí ↓+ prosím ↑
Ž: na rozložení
U: výborně ↓ na rozložení látky ↓ zopakuj tenhle pokus měla jsem tenhle dřevěný kvádr ten sem umístila + **tímto** způsobem a teď řeknu + nebo určím kde se nachází těžiště ↓ Jani↓ kde se nachází těžiště ↓
Ž: uprostřed v prázdném kruhu

U: ano ↓ uprostřed toho otvoru ↓ je to tak ↓ protože rozložení té látky je pravidelné ↓ co když + tento válec vyjmu ↓ prosím ↑

Ž: tak se to těžiště posune víc doprava

U: z tvého pohledu více doprava ↓ co kdybych takhle vyjmula ↓ + prosím ↑

Ž: ... v tom prostředním pruhu

U: v tom prostředním otvoru ↓ výborně ↓ **pokud'** dám sem tohle závažíčko ↓ změní se těžiště ↑ Jani ↑

Ž: ano protože

U: proč ↑

Ž: směrem doleva

U: ano ↓ směrem doleva ↓ změnilo se rozložení té látky ↓ přesně tak ↓ + my sme si říkali že je důležité vědět kde se nachází těžiště tělesa a to z toho důvodu abychom třeba mohli bezpečně zavěsit **něaké** těleso nebo podepřít podložit ↓ proč ↑

Ž: protože abychom položili tám

U: hmm co se stane s tělesem když ho podepřu nebo zavěším v těžišti ↓

Ž: zůstává v klidu

U: výborně zůstává v klidu je v takzvané + rovnováze my správně říkáme rovnovážné poloze ↓ tak ↓ vy ste si přinesli špejle a máte kousky modelíny bude nám opravdu stačit malý kousek modelíny a váš úkol je dnes velmi praktický ↓ budeme hledat těžiště a zjišťovat jak se to těžiště posouvá ↓ řekni mi Mirčo jak najdeš těžiště u té své špejle ↓ + jak ho najdeš ↓

Ž: ve středu té té špejle

U: hm a jak se experimentálně pokusem přesvědčíš o tom kde to těžiště přesně je ↓

Ž:

U: prosím ↑

Ž: podložím

U: podložím ho v tom bodě a když co se stane ↓

Ž: že spadne

Ž: že spadne

U: když ta špejle nespadne ale naopak + zastaví se v téhle rovnovážné poloze vím přesně tam to těžiště je a co když **takle trošičku** ťuknu a posunu ↓

Ž: tak spadne

U: výborně ↓ všichni zkusíme a vidíme že nám tam ta špejle padá na zem ↓ váš první úkol

je ↓ vezmi si prosím abyste tolik prosím abyste tolik nerušili vezmi si prosím tě špejli vezmi si **bud'to** černou fixu nebo si vezmi červenou fixu nebo si vezmi **něakou** tužičku a vyznač úplně přesně nejprve experimentem zjisti a potom vyznač těžiště ↓ + vyznač těžiště ↓ + udělej si tam čárku a napiš si k tomu t ↓ + t ↓ + podaří se nám ↑ + tak ↓ + ne ↓ tlustý prst to neovlivní hledáme těžiště ↓ + tak dnes děláme takové experimenty pokusy takže označíme těžiště ↓ výborně ↓ + máme ↑ teď tě poprosím aby si vzal malý kousek modelíny a na levý konec špejle ten malý kousek modelíny připevnil ↓ + ano ↑

Ž: a pní ucelko a túto bylo i předminulej předminulej rok i na tom jak sme byli minulej rok na tich dnech vědy a techniky tak tám byla ta vážka

U: ano ↓ to bylo v tom samém principu kdy jsme byli v Plzni na Dnech vědy a techniky tak jste jeden z pokusů který jste viděli byla právě ta vyrobená vážka která měla posunuté těžiště trošku níže byly tam ty dva napínáčky a díky tomu těžiště bylo nízko a držela nám ta vážka krásně na nose ↓ vzpomínáte si ↑ výborně ↓ tak prosím ↓ každý z vás vymodelujte malou kuličku a umístěte ji na levý konec špejle ↓ + máme ↑ copak se prosím tě stalo s tím těžištěm ↓ je stále ve stejné poloze ↑

Ž: posunulo se

U: hm výborně ↓ tak prosím označ druhé označ prosím druhé těžiště ↓ udělej tam k tomu dvojku to bude to těžiště kam se posunulo když sis tam dal modelínu ↓ + posouvá se každému to těžiště nebo zůstává stejné ↓

Ž: posouvá

U: určitě se posouvá ↓

Ž: mně to nejde

U: určitě se posouvá pššš tak hledáme těžiště ↓

Ž: paňčelko takle

U: ano ↓

Ž: k tomu mam napsat dvojku

U: k tomu napiš dvojku ↓

Ž: a tam budu mít jedničku nebo co

U: tamto bylo první těžiště a **todleto** je to druhé ↓ tak ↓ podívejme se vyznačte prosím těžiště + tak ↓ ale každý z vás tam umístil kousek té modelíny a najde těžiště ↓ kdo těžiště našel prosím podepři a **pod'me** porovnat jak se jednotlivým žákům jak se vám jednotlivcům to těžiště změnilo ↓ vidím že tady Martin má to těžiště hodně hodně blizoučko až u té modelíny ↓ **vidim** centimetr od té modelíny ↓

Transkript: ČJ 12 (2. skupina)

U: tak ↓ co nás dneska čeká co nás nemine ↓ hned na začátku bychom udělali takový drobný testíček společně já vám slibovala že si prověřím @ jak ovládáte vzory podstatných jmen je to pro nás opakování @ vybrala sem si deset podstatných jmen u kterých mi určíte pouze vzor ↓ ale než začnete určovat vzory podstatných @ jmen tak sem si pro vás přichystala takovou drobnou tabulku do které mi zkusíte ty všechny vzory zapsat ↓ jestli je máte v hlavičce ↓ ano ↑ takže to uděláme hned na začátku hodiny pak si společně projdeme váš domácí úkol domácí **sesčity** si vyberu ale z pracovního sešitu si ten úkol uděláme společně **navánžeme** ještě na minulou vyučovací hodinu kde sme opakovali synonyma ale seznámili sme se s úplně novým výrazem ↓ **dopa** z vás si pamatuje ten cizí výraz ↓ Radko ↓
Ž: homonyma

U: homonyma ↓ správně ↓ takže vrátíme se ještě k minulé hodině @ zadám vám zajímavé úkoly možná si uděláme i takovou soutěž a ke konci hodiny vám zadám zase domácí úkol ↓ takže teď mám pro vás přichystaný ten drobný testíček **vemte** si něco na psaní nepotřebujete žádné papíry já sem je pro vás přichystala + Hanka bude rozdávat Kačka bude rozdávat + vy co máte testík před sebou hned si jej podepište + a můžete začít pracovat ↓ ten kdo z vás bude hotový kdo z vás bude mít testík zkontrolovaný můžete jej otočit dáváte mi **tím** najevo že už ste hotoví a já je začnu ty testíky vybírat abychom neztráceli čas ↓ + takže tabulku krásně vyplňte a pod tabulkou máte deset podstatných jmen a u těchto podstatných jmen určete pouze a pouze jenom vzor ↓

(žáci píší test)

U: tak ↓ dole v té tabulce máš deset podstatných jmen a u každého podstatného jména určíš jeho vzor ↓ + Štěpán Marián a Honza si mohou nechat ten test ještě trochu déle ale vy ostatní už byste měli být hotoví a pomalu vybírat ↓ ano ↑ + ano Radko ↑

Ž:

U: zkusíš to opravit ↑ víš o co se jedná teďka ↑ tady měly **bejt** vzorové + ano ↓ tadyhle si měla určovat podstatná jména a tady si měla doplnit ty vzory tak jak máš naučené ↓ ano ↑

Ž: tam mají bejt vzory

U: no **dyť** sem to tak **řikala** ↓ ať **tě** tam nikdo nekouká ↓ zkus to opravit ↓ tak ↓ Dominiku ty už to odevzdej + tak to trochu popletli do vzorové tabulky patřily přímo vzory podstatných jmen tak jak je máte naučené ano ↑ až do té druhé tabulky jste měli určovat

jednotlivá podstatná jména ↓ tak na chvíli ještě posečkáme počkáme na Karču počkáme na Radku Štěpán Marián a Honza mají více času vy ostatní si **ven**te pracovní sešit najdete si domácí úkol + tak ↓ a kdo nám první začne měli ste co ste měli za úkol Pavle ↓ povídej ↓

Ž: doplnit chybějící slova a vysvětlit význam toho rčení rčení na stránce třináct úloha dva

U: dobře ↓ takže Matěji začneš hned s **prvním** rčením povídej ↓

Ž: nikomu by nepřeložil ani stéblo přes cestu

U: hm takže doplnil si slovo ↓

Ž: stéblo

U: stéblo a jak **by si** vysvětlil význam tohoto rčení ↓

Ž: no že by mu nedal jakoby nic nebo že by mu něco udělal

U: tak ↓ je tě tady špatně slyšet **kluci** všichni zavřete okna a snažte se mluvit zezadu hlasitě tak ↓ ještě jednou Matěji nikomu nikomu by nepřeložil ani stéblo přes cestu ↓

Ž:.....něco udělal

U: že by mu něco udělal ↑ tomu člověku ↑

Ž:.....

U: to nedává smysl ↓ nikomu by nepřeložil ani stéblo přes cestu ↓ + a ty si myslíš že právě takovému člověku by někdo něco udělal ↑ tak já mám takový dojem že to bude úplně opačný význam toho rčení a hodně se vás hlásí Luboši ↑

Ž: jako že se bojí že všech jakože nezapadá radši je stranou

U: hm ↑

Ž: nebo nic jako žádný konflikty by s nima neměl

U: to už zní lépe + když o někom prohlásíme že by nikomu nepřeložil ani stéblo přes cestu tak jak se chová takový člověk ↓ hm ↑

Ž: bude lakomec

U: ne ↓ to určitě ne ↓

Ž:

U: nebrání ↑ Kačko ↑

Ž: že by nikomu neublížil

U: tak ↓ s **tim** souhlasím naprosto nikomu by neudělal nic zlého ↓ nikomu by neublížil ↓ ano ↑ tak ↓ zkusíme se podívat na druhé rčení Martine ↑

Ž: je jako sůl v moři

U: je jako sůl v moři ↑ hm **takle** to rčení správně nezní ↓ hm hm ↓ Honzo ↓

Ž: je jako kapka v moři

U: je jako kapka v moři ↓ a jak byste vysvětlili význam tohoto rčení ↓ + Matěji ↑

Ž: no že se tam ztrácí

U: hm tak jaký člověk je ↓ když je jako kapka v moři ↓ jak se takový člověk asi cítí ↓ jaký je ↓

Ž: je sám

U: je sám ↓ ano ↓ je opuštěný je sám ↓ správně ↓ tak ↓ třetí rčení Luci ↑

Ž: práce mu roste pod rukama

U: ano práce mu roste pod rukama ano ↑

Ž: já sem myslel pod nohama

U: tak Pavle raději pod rukama než pod nohama a co to bude znamenat když prohlásíme o někom práce mu roste pod rukama ↓

Ž: že má čím dál víc práce

U: Dominiku určitě ne ↓ hm hm ↓ Tery ↑

Ž: že mu neubejvá mu to prostě

U: **neubejvá** mu ta práce ↓ to znamená práce mu jde velmi ↓

Ž: pomalu

U: pomalu je takový člověk šikovný ↑

Ž: ano

U: nu Lukáši spíš **né** spíš je nešikovný takový člověk všechno mu **de** pomalu ↓ takže proto říkáme práce mu @ roste pod rukama ↓ tak ↑ a teďka další rčení máme nemluvil ještě vzadu Martin ↑

Ž: nechali kámen na kameni

U: nechali ↑

Ž: nenechali kámen na kameni

U: tak ↓ nenechali kámen na kameni ↓ hm ↑ co taková lidé udělali ↓ když nenechali kámen na kameni ↓ + Jirko ↓

Ž: že že všechno rozbili

U: tak ↓ všechno zničili ↓ všechno rozbili ↓ **áno** ↓ správně ↓ další rčení Jirko ↑

Ž: chodí o žebrácké holi

U: hm ↑ správně ↓ chodí o žebrácké holi ↓ @ jak byste vysvětlili tohle rčení ↓ stále se hlásí ti samí žáci vzadu máme **kohopa** ↓ Mirka ↓ Mirku ↓

Ž: já nevím prostě

U: hm @ když o někom prohlásíme že chodí o žebrácké holi **jakýpa** ten člověk asi bude ↓ Lukáši ↓

Ž: chudý

U: chudý ↓ správně ↓ bude chudý ↓ hm ↑ a ještě Pavel se hlásí ↑
Ž: vypadá jako spráskaný pes
U: hm ↓ správně ↓ vypadá jako spráskaný pes **jakpa** ste vysvětlili toto rčení ↓ + tak
povídej Honzo ↑
Ž: že je že je jako smutný nebo něco takového
U: je smutný hm dokáže to ještě někdo lépe popsat ↑ Martine ↓
Ž:

U: no ↓ jak se cítí takový člověk když vypadá jako spráskaný pes ↓ jaký je ↓
Ž: je o samotě
U: nemusí **bejt** o samotě ↓ Lukáši ↓
Ž: nemocný
U: nemocný ↑
Ž: v nemocnici
U: hm ↑ ještě vymyslíte ↑ @ něco jiného ↑ vypadá jako spráskaný pes ↓ + daří se
takovému člověku dobře ↑
Ž: asi ne
U: je šťastný ↑
Ž: ne
U: spíše naopak ↓ jaký bude ↓
Ž: smutný
U: hm ztrápený schlíplý asi se mu nedaří nevede se mu ↓ že ano ↓ tak ↓ a ještě **vidím** tři
rčení která ste měli doplnit správným slovem které tam chybí takže Marián tady nebyl @
Karča by mohla
Ž: je jako v sedmém nebi
U: hm ↑ je v sedmém nebi ↓ správně ↓ + dokázala **by si** vysvětlit toto rčení **dyž** o někom
prohlásíme že je v sedmém nebi já bych řekla že je to rčení které je v protikladu k tomu
předešlému rčení ↓ hm ↑ když je někdo v sedmém nebi Radko ↑
Ž: má se dobře
U: má se móc dobře ↓ ano ↓ cítí se dobře vede se mu dobře je spokojený ↓ ano ↓
předposlední rčení vzadu Štěpáne ↑
Ž: rozhoduje od kulatého stolu
U: no @ doplnil ste někdo jiné slovo ↑ Tery ↑
Ž: rozhoduje od čistého stolu
U: ještě někdo ↑

Ž: rozhoduje od zeleného stolu

U: tak ↓ hm ↑ opravdu říká se rozhoduje od zeleného stolu hm ↑ možná někteří sl slyšíte poprvé a dokázal by někdo vysvětlit co se tím má na mysli když někdo rozhoduje od zeleného stolu tak jakpa asi ve skutečnosti rozhoduje ↓ + Pavle ↓

Ž: tohleto mi udělejte tohleto nechci

U: hm **mysíte** si že zná dobře situaci že je se vším obeznámen když takový **č(l)ověk** rozhoduje od zeleného stolu ↑ + spíš **né** ↓ spíš takový člověk @ moc dobře se situací není obeznámen a asi situaci moc dobře nezná ↓ ano ↑ a jen tak rozhoduje ↓ tak ↓ a poslední rčení Matěji ↑

Ž: běhá mu mráz po zádech z toho jak je venku mu zima

U: ty to bereš přímo doslovně ↓ Matěji ↓ ale rčení je většinou obrazné vyjádření něčeho takže nebudeme to brát doslovně když někomu běhá mrz mráz po zádech bude to **urči(t)ě** znamenat něco jiného ↓ Lukáši ↑

Ž: že se díval na nákej film jako horor

U: a jak se takový člověk cítí ↑

Ž: má strach

U: má strach ↓ bojí se ↓ přesně tak ↓ ano ↓ tak ↓ @ kdo z vás úspěšně doplnil všechna slova v jednotlivých rčeních ↓ + tak hlásí se nebo se protahují hlásí se pouze dva žáci ↓ kdo měl jednu jedinou chybu ↑

Transkript: PŘ 2 (2. skupina)

U: takže my sme v minulých hodinách probírali @ úvod do přírodopisu řekli sme si čím se přírodopis zabývá že zkoumá přírodniny a přírodniny sme si rozdělili na dvě skupiny ↓ Lukáši na jaké ↓

Ž: na živé

U: ano

Ž: a neživé

U: výborně ↓ Kateřino uveď mi příklad **ňákých** živých přírodnin ↓

Ž: voda

U: to je ta neživá ↓ @ zamysli se a řekni to správně ↓

Ž: les

U: dobře

Ž: člověk

U: výborně

Ž: rostliny

U: výborně a co **eště** ↓ rostliny a a + co **eště** ↓ rostliny a

Ž: živočichové

U: výborně ↓ Ivane ↓ co máme neživé ↓ co je neživé ↓

Ž: voda

U: ano + no dál ↓ co dýcháme ↓

Ž: kyslík

U: výborně + Katka to tam už řekla a bylo to nesprávně v těch živých přírodninách tak co **eště** ↓ **prosim** ↑

Ž: voda

U: voda to už si **řikal** ale ↓ **nó tak eště** ↑

Ž: písek

U: výborně písek horniny nerosty ↓ řekli sme si jaké vlastnosti mají živé přírodniny ↓ jak poznám že něco je živé ↓ tak ↓ Lukáši ↓

Ž: že se to hýbe

U: výborně pohyb růst dál ↓ Ivane ↓

Ž: že to kvete

U: **nó takže** to je **ňáký teda** ten pohyb vývoj no co dál ↓ jinak ↓

Ž: vzduch ne

U: @

Ž: dýchá

U: dýchání

Ž: strava

U: přijímání potravy + a ro

Ž: rozmnožování

U: výborně rozmnožování a ještě drá

Ž: dráždivost

U: výborně dráždivost ↓ takže to sme probrali v minulých hodinách rozdělení přírodnin @ vlastnosti živých přírodnin uvedli sme si **teda** jejich příklady řekli sme si ještě že v přírodě

probíhají přírodní děje co to je třeba přírodní děje ↓ vybarvovali ste si obrázky k tomu přírodní děje ↓ **jaký** znáte ↓ v přírodě ↓ třeba střídání

Ž: ročních období

U: výborně ↓ nebo ↑

Ž: den a noc

U: @ a **eště** ↑

Ž:

U: **nó** a to je jak **bysme** tomu řekli co

Ž: sopečná činnost

U: sopečná činnost výborně zemětřesení to sou různé přírodní děje ↓ bouřka vichřice střídání ročních období ↓ ano ↓ tak ↓ to byl takový obecný úvod a v dnešní hodině my začneme velikou kapitolu která se **teda** týká botaniky ↓ nese název botanika ↓ **jo** ↑ takže ↓ tady si promítneme na tabuli takovou prezentaci kde vlastně uvidíme ty nejdůležitější věci co potřebujeme znát ↓ takže ↓ botanika je název a první co nám tady vyběhlo je že botanika je nauka nebo také věda o přírodninách rostlinách jejich významu stavbě rozdělení a využití ↓ takže ↓ botanika vlastně nám @ objasňuje jak @ rostliny @ **vlasně** žijí jak z jakých částí se skládá jejich tělo co potřebují ke svému životu @ dozvídáme se v tomto @ oboru o jejich stavbě a hlavně také o jejich dělení a potom o jejich významu i pro člověka ↓ a použití ↓ dobře ↓ dál **vlasně** co my budeme @ zjišťovat je a to **vlasně** vy už znáte je stavba rostlinného těla ↓ tak jakou rostlinu vidíte na tom obrázku ↓

Ž: kopretinu

U: ano ↓ vidíme kopretinu ↓ tak si představte rostlinu a já sem vám k tomu ještě tady ofotila listy + které **vam** teď **rozdám** + tak ↓

Ž: děkuju

U: prosím + a na nich vidíme příklady dalších velice známých rostlin co je tohle třeba ↑

Ivane↑

Ž:

U: a tohle ↑

Ž:

U: tak **předtim** než **zodpovim** Alešovi dotaz tak rozmyslete si jaké hlavní části má každá rostlina ↓ nebo téměř každá rostlina ↓

Ž: pani učitelko jakou barvou to mam vybarvit

U: a co chceš vybarvovat ↓

Ž: tady tu kostru

U: to nemáš vybarvovat ↓ **jo** vybarvi části kostry ↓ no takovou jakoby aby se to aby to bylo vidět ↓ takže třeba červeně modře zeleně to už je jedno ↓ **jo** ↑ tak ↓ takže ↓ jaké části bude mít asi rostlinné tělo ↓ když začneme **odspoda** té rostliny ↓

Ž: kořen

U: výborně kořen dál ↓

Ž: stonek

U: stonek co bude nést stonek

Ž:

U: ale **eště** nejdřív

Ž: listy

U: listy a než tam vznikne **ňáký** plod tak ten ta rostlina musí mít

Ž: květ

U: květ ano pak tedy plod a uvnitř plodu sou ještě

Ž: semínka

U: výborně ↓ semena ↓ takže když nám to všechno Ivan zopakuje a řekne nám **jednotlivý** části rostlinného těla ↓ takže nám zopakuj všechny ↓ tak ↓ kořen

Ž: kořen

U: sto

Ž: stonek květ

U: li

Ž: listy

U: plo

Ž: plody

U: a se

Ž: semena

U: semena ↓ výborně ↓ takže ↓ kořen stonek listy květy plody a semena ↓ jaký význam má asi pro tuto rostlinu kořen ↓ Lukáši ↓

Ž:

U: tak co ↓ představ si ten kořen je v zemi upevňuje tu rostlinu v půdě a zároveň z té půdy

Ž: saje vodu

U: výborně s rozpuštěnými živinami ↓ takže hlavní úkol toho kořene je čerpat z půdy živiny a vodu pro tu rostlinu ↓ **jo** ↑ dál ↓ stonek ↓ jakou úlohu má asi stonek ↓

Ž: že to drží

U: výborně ↓ on nese jednak nese ↓ co ↓

Ž: ty listy

U: výborně a dál i ↓

Ž: rajčata

U: rajčata sou plody květy ↓ květy a plody ↓ dobře ↓ stonek @ uvnitř stonku **eště** vedou takové svazky cévní svazky které ty živiny co získá kořen

Ž: projdou do toho plodu

U: výborně ↓ rozvádí po celém těle té rostliny ↓ tak ↓ dál máme listy ví někdo z vás proč ty listy sou zelené ↑

Ž: protože tam je barva

U: a jaká tam bude **teda** ta barva ↓ je tam zelené barvivo vyloženě v těch listech a to zelené barvivo se **menuje** chlo ro fyl chlorofyl a to má velký význam ↓ protože ono také umožňuje aby ta rostlina mohla vyrábět kyslík ↓ při procesu který se označuje jako fotosyntéza ↓ **jo** ↑ a ta je složitější ten proces fotosyntézy a o tom my budeme mluvit až potom další hodinu ↓ a hlavně taky tou zelenou barvivou se nebo tím zeleným bar tou zelenou barvou se liší ty rostliny od koho ↓

Ž: od

U: od koho ↓

Ž: od lidí

U: od zvířat a od člověka ↓ my nemáme ↓ zvířata neumí vyrobit kyslík ↓ neprovádí fotosyntézu ↓ ani my ↓ ne ↓ **jo** ↑ my ho pouze spotřebováváme ↓ dýcháme ↓ dobře ↓ tak ↓ takže ↓ na tabuli máme ještě jednou @ shrnuto jednotlivé části vidíme znova rostlinného těla ↓ **jo** ↑ takže ↓ kořen stonek listy květy plody a semena ↓ dobře ↓ tak ↓ protože @ těch rostlin je v přírodě velké množství tak my je musíme **ňákým** způsobem třídit tedy dělit ↓ jestliže @ **ted'ko odbočim** jestliže tady pětka už je hotová nemá @ co dělat tak si vezme všechny ty svoje vypracované listy týkající se kostry a bude si opakovat ↓ protože až bude **šeska** psát zápis tak já se vás budu ptát a zkoušet na kosti význam kostry a tak dále ↓ **jo** ↑ tak ↓ máte co dělat ↓ tak ↓ my se vrátíme zpátky k **šesce** a to k základnímu rozdělení rostlin ↓ takže ↓ jako základní rozdělení rostlin se myslí rozdělení na dřeviny a byliny ↓ ano ↑ vidíme to na tabuli @ dřeviny ↓ je to **jednoduchý** ↓ uveďte mi příklad **ňáké** dřeviny ↓ Ivane ↓

Ž: dřevo

U: dřevo ↓

Ž: strom

U: strom ↓ nebo keř ↓ a konkrétní strom ↑ třeba co ↓

Ž: dub

U: dub

Ž: javor

U: javor

Ž: smrk

U: smrk buk dobře ↓ konkrétní případ byliny ↓ jak třeba

Ž: sedmikráska

U: výborně ↓ sedmikráska ↓ nebudeme **říkat** kytku **dyžtak** rostlina jsme v přírodopisu sedmikráska kopretina tulipán a teď se zamyslete nad **tim** co ste řekli že je dřevina a co ste řekli že je bylina a jaký je mezi nimi rozdíl ↓ tak ↓ co má dřevina ↓ jaký má stonek ↓

Transkript Z 3 (2. skupina)

U: já vás **poprosim** ↓ buďte tak laskavi **vemte** si každý z vás teď papír ten papír necht' je přibližně velikosti á čtyři z jedné strany napište velké á z druhé strany napište velké en ↓ pochopili všichni ↑ takže **eště** jednou **prosim** vás **vemte** si všichni papír z jedné strany **bu(d)ete** mit velké tiskací á z druhé strany velké tiskací en ↓

Ž: přes celou stránku propiskou

U: á pětka a **holt** co sem řekl á čtyři může být á pět tak ↓ **eště** jednou **prosim** vás áčko á velké en tak a **prosim** vás **vysvětlím** principy soutěže kterou **bu(d)eme** teď teď hrát ↓ já řeknu **něaké** tvrzení ↓ pokud si myslíš že to tvrzení je pravdivé tak až já řeknu teď dáš nahoru tak abych já viděl áčko ↓ pokud si myslíš že to to co já říkám pravda není tak až řeknu teď tak ty dáš @ papír nahoru tak abych já viděl písmenko en **nesouhlasim** s tímto **tvrzenim** tak ↓

Ž: přes celej

U: tak ↓ **jasný** ↓

Ž: aha

U: tak ↓ připraveni všichni ↑

Ž: né

U: tak ↓ poslouchejte prosím ↓

Ž: n jako

U: voda ↓

Ž: co

U: voda ↓ která ↓ spadne na území České republiky a odvede ji řeka odvede ji řeka Labe tak nakonec skončí v Baltském moři ↓ + teď ↓ + tak ↓ enko je správně ... **prosim** vás @ ti co měli en Patricie měla áčko původně Jirka měl áčko ostatní si stoupnou postupují dál ↓ tak **prosim** vás děkuji pěkně můžete si stoupnout @ + tak ↓ + Česká republika sousedí se čtyřmi státy ↓

Ž: všechno

U: teď ↓ + to je správně ↓ postupujeme všichni dál ↓ **prosimás** ti co sedí už nehrají s námi ano ti vypadli první věc druhá věc **eště** jednou až řeknu teď tak mi ukažte **svojí** odpověď ↓ + nej **nejzápadnějším** místem České republiky nejzápadnější obcí České republiky je obec Krásná u Aše ↓ + teď ↓ + kdo má en se posadí ↓ Sebastiane ↓ ostatní pokračují dál + Českou republikou prochází poledník patnáct stupňů západní délky ↓ + teď ↓ + východní délky ↓ kdo má ano se posadí ↓ těší mě že pokračuje většina dále + Velkomoravská říše existovala dříve než říše Sámova ↓ + teď ↓ + není to pravda ↓ Sámova říše existovala v sedmém století Velká Morava ve století devátém ↓ + Lucemburkové ↓ vládli mimo jiné ve století čtrnáctém ↓ + teď ↓ + ano je správně David tam měl původně enko tak se posadí ↓ **vem** si to @ tak ↓ + Rakousko Uhersko existovalo ve století devatenáctém dvacátém ↓ + alespoň zčásti ↓ teď + **né** je špatně Nikola tam enko dala jako první ↓ **jo** ↑ **kže** sednout ↓

Ž:

U: enko špatně ↓

Ž: jo aha

U: ano ↓ do roku devatenáct set osumnáct ↓ to je dvacáté století ↓ koneckonců o tom minule hovořil ty že to končí v tom roce ↓ tak ↓ pokračujeme dál + Protektorát ↓ Čechy a Morava ↓ existoval v letech devatenáct set třicet osm až devatenáct set **čtyřcet** pět ↓ teď ↓ + tys tam měl první áčko ↓ + správná odpověď je **né** ↓ od roku devatenáct set třicet devět ↓ + Česká republika má přibližně dvakrát více obyvatel než Slovenská republika ↓ + teď ↓ to je správně ↓ tak ↓ poslední otázka já vás teď **poprosim** kdybyste se každý aby to bylo korektní + tak ↓ + Jagellonci ↓ byl panovnický rod který přišel z Polska vládl u nás ve století ve stoletích patnáctém a šestnáctém a vládli až po Lucemburcích ↓ **kže** ještě jednou ↓ přišli z Polska století patnácté šestnácté a přišli až po Lucemburcích ↓ ano nebo ne ↓ teď ↓ + to je správně ↓ takže tři jedničky se zapíší ↓ s dovolením ↓ tak ↓ + **poprosim** vás otevřete si ↓ + atlasy které budete mít k dispozici

Ž:hod' to do koše

U: atlas si otevřete na stránce + na stránce třináct otevřete si atlas na stránce třináct + a já

poprosim @ Davida přečti mi prosím nadpis který najdeš nad mapkou na stránce třináct

Ž: povrch

U: na g to začíná ↓

Ž: jo geomorfologické jednotky České republiky a jejich nejvyšší vrcholy

U: tak ↓ geomorfologické jednotky České republiky a jejich nejvyšší vrcholy ↓ toť název dnešní hodiny možná někomu z vás **přide** to slovíčko cizí neznámé ste se s **tím** nikdy nesešli dnešní hodina by to měla napravit @ geomor geomorfologické jednotky @ já se zeptám ↓ Maruško ↓ přečti mi pojmy které najdeš u té mapky na stránce třináct které jsou napsány červeně + červené názvy ↓ + tak do růžova ↓ dobrá ↓

Ž: Středoevropská nížina Západní Karpaty Západopanenská pánev

U: chybí tam ještě jeden nápis který je tam jakoby skryt v písmenkách v té modré ploše modré zelené ploše + Jirko

Ž: Česká vysočina

U: Česká vysočina ↓ tak ↓ Patriku ↓ kolik těch názvů sme přečetli celkem ↓

Ž: asi

U: Sebastiáně prosím kolik ↓

Ž: čtyři

U: čtyři je správně ↓ a teď ↓ Rudo pověz mi co znamenají ty názvy ↓

Ž: znamenají nížiny

U: neznamení nížiny + nejsou to názvy nížin ani pohoří takže **prosim** vás třído kdo z vás pozná podle té tabulky a legendy co znamenají ty červené názvy ↑

Ž: hranice

U: tak ↓ to sou provincie ↓ sou to názvy provincií ↓ takže od toho můžeme odvodit Petře kolik provincií se nachází na území České republiky ↓

Ž: čtyři

U: čtyři provincie ↓ Jirko ↓ která z těch provincií je největší ↓

Ž: Česká vysočina

U: tak ↓ Jirka Grossmann správně ↓ Česká vysočina má největší plochu ↓ zelená barva převažuje ↓ Západní Karpaty ty bych dal na druhé místo ↓

Ž: na třetí

U: na druhé místo ↓ svojí rozlohou ↓ oranžová barva je tam druhá nejrozsáhlejší ze severu zasahuje Středoevropská nížina a z jihu Západopanenská pánev ↓ na jaké části se dále dělí provincie Míro ↑

Ž: na subprovincie

U: výborně ↓ na subprovincie @ sou atlasy kde nenajdeš slovo subprovincie ale podsou stava ↓ tak ↓ + kolik provin kolik subprovincií je nebo na kolik subprovincií je rozdělena provincie Česká vysočina ↓ + David počítá ↑ na kolik mu to vyšlo ↑

Ž: pět

U: pět je blízko

Ž: šest

U: a šest je správně ↓ **eště** si je zkusíme ty subprovincie spočítat dohromady a vyjmenovat tedy + Katko prosím ↓ ta nejsevernější ↓ na severovýchodě ↓ se **menuje** subprovincie

Ž:

U: to **neni** celý název ↓

Ž:

U: tak na severozápadě republiky se nachází Petře subprovincie + na severozápadě ↓ to je zde Pét'ó

Ž:

U: tak ↓ Krušnohorská subprovincie ↓ na jihozápadě se nachází Patricie ↑ subprovincie ↑

Ž:

U: oko okolo Plzně se nachází subprovincie **kerá** se **menuje** Míšo ↑ + taková ta světle zel světle zelená i žlutá tak to přečti ↓

Ž:

U: výborně + tam kde se nachází nížiny v Čechách najdeme subprovincii **kerá** se **menuje** Jirko ↑

Ž: Česká tabule

U: ano a já bych řekl že nejrozsáhlejší subprovincií té jihovýchodní části na jižní Moravě Patriku + Jirko

Ž:

U: Českomoravská subprovincie ↓ tak ↓ + dobře ↓ povězte mi subprovincie se dále dělí na oblasti a oblasti se dělí dále na celky @ podle čeho poznáte jak se ten který celek jmenuje ↓ jak vám ta mapa může pomoci ↓ Jirko ↓

Ž:podle třea tloušťky čáry nebo jestli je přerušovaná

U: to také ale tam je snadnější snadnější identifikace

Ž:

U: tak já se zeptám jinak ↓ + @ najděte si všichni v atlase @ město + České Budějovice a já se vás zeptám v jakém celku leží město České Budějovice ↓ + kdo bude vědět podobně jako Jirka tak se přihlásí ↓ + tak Patriku zkus ↑

Ž: Českobudějovická pánev

U: výborně ↓ takže si to pod poznal podle číslovky ↓ růžové ↓ ale já to **vidím** malinko červeně tedy ↓ tak ↓ + jak se **menuje** celek ve kterém leží město Most ↓ v severních Čechách ↓ v severozápadních Čechách ↓ Patricie ↓

Ž: Krušnohorská subprovincie

U: já se ptám na celek ↓ subprovincie s tím bych souhlasil a celek ↑ prosím ↑

Ž: Mostecká pánev

U: ták ↓ to je Mostecká pánev ↓ tak ↓ **prosim** vás vysvětlení je tady ty celky máte vpravo v tom pravém sloupci vysvětleny + v jaké v jakém celku leží město Chodov ↓ + možná lépe tedy Sokolov tam je vyznačen Sokolov ↓

Ž: Sokolovská pánev

U: výborně ↓ Sokolov a podívejte se **prosim** vás všichni sem ke mně Sokolov já zjistím že Sokolov je v té osumadvacítce červené tady si najdu osumadvacítku a zjistím že to je Sokolovská pánev ↓ + takže se **zeptam** ↓ už budeš vědět Sebastiáne jak se **menuje** nejvyšší místo Sokolovské pánve když se podíváš doprava k osumadvacítce tak v závorce máš nejvyšší místo **který** měří

Ž:

U: výborně ↓ jak se **(j)menuje** toto pohoří které leží v Ašském výběžku + Pavlino

Ž:

U: **prosim** nahlas

Ž: Smrčiny

U: děkuji + nejvyšší hora Smrčin se jmenuje ↑

Ž: Háj

U: Háj ↓ **kže** sme to pochopili celky sou označeny na této mapě číslovkami + pak sou oblasti tak já se **pokusim** kdo z vás je schopen mi říci do jaké oblasti patří Smrčiny ↓ musíme pracovat teď s **timto** sloupečkem vpravo ↓ do jaké oblasti patří Smrčiny ↓ Smrčiny jsou celek ↓ oblast se jmenuje Petře ↑

Ž: Krušnohorská subprovincie

U: ne ↓

Ž: hornatina Krušnohorská hornatina

U: výborně ↓ Krušnohorská hornatina ↓ subprovincie se **menuje** Krušnohorská a provincie se **menuje** to musíte úplně nahoru k tomu červenému nebo růžovému + Česká vy so čina tak a já vás teď **poprosim** ↓ zkuste **vemte** si sešit ti kteří z vás nemají sešit **vemte** si papír

Transkript: ČJ 2 (3. skupina)

U: takže ↓ + týká se to teď co řeknu + Vočkaj ↓ to se týká i tebe ↓ protože ty to budeš dělat doma ↓ protože teď budeš dělat opravu ↓ takže ↓ všichni si vezmou učebnici českého jazyka strana sto dvacet sedm

Ž: kolik

U: strana sto dvacet sedm ↓ + bez těch volů ↓ + @ máme tam napsáno fejeton ↓ když sme probírali Nerudu ↓ Pepo ↓ + když sme probírali spisovatele Nerudu říkali sme si že on byl právě + zakladatelem @ + fejetonu a že Národní listy díky tomu měly @ hodně odběratelů ↓ je to tedy + @ práce novinářská zajímavá kdy ten článek má být **aktuelní** ale přitom aktuální ale přitom také by měl pobavit čtenáře ↓ my tam máme tři ty fejetony ↓ je tam přísloví otázka co se učí prodavači ↓ vy si ty tři fejetony až budete mít hotovou opravu+ vy budete dělat hlavně opravu té písemné práce ↓ ten sešit si **eventuelně** můžete opravit doma ↓ někteří z vás neměli opravené ani to předcházející cvičení takže to si můžete udělat doma ↓ ale tu písemku **mě** budete odevzdávat tu opravíte ↓ tak si přečtete ty tři fejetony ↓ a je tam úkol ↓ na straně sto dvacet osm ↓ takže Gruberová přečti úkol ↓

Ž:...

U: tak ↓ takže až si ty ukázky přečtete nebudeme nic psát na tabuli ale vy si do velkého slohového sešitu napíšete dnešní datum nadepíšete fejeton a zkušenosti z toho co ste si přečetli napíšete do toho velkého sešitu ↓ potom si to společně shrneme příští hodinu ↓ takže komu **neni** jasné co od vás chci zvedne ruku ↓

Ž: ...

U: no možná že tam ještě něco z toho co si přečteš bude navíc ↓ co tě zaujme v tom textu ↓ ano↑ takže až po přečtení těch tří fejetonů budete to moct porovnat a zjistit jestli opravdu splnili všechno ↓ **jo**↑ máš pravdu ↓ ale @ třeba ještě něco navíc najdeš ↓ takže ↓ + kdo něčemu nerozuměl ↓ Vítková tys něčemu nerozuměla ↑

Ž: ne

U: a co to bylo **todleto** ↓

Ž: uvozovky

U: **jo** to byly uvozovky ↓ aha ↓ tak to **jo** ↓ + takže já si ještě přepočtu ↓ jeden dva tři čtyři pět dva sou v šatně je sedm dva čtyři šest osm deset dvanáct čtrnáct šestnáct sedmnáct

a + je to **vonu** ↓ takže to nám sedlo ↓ takže to **zavíram** třídní knihu a ty už **seš** na řadě že si tě **mam** napsat ↓

Ž:...

U: tadyhle **mam** **eště** **Pojarový vopravenej** vraci vlastně ta tu není tak jí to **dam** do stolku

Ž:...

U: co ↑ ty jí to vezmeš ↑dobře ↓ no za vás **dycky vyhledávám** v **šupletí** ↓ **zapomenutý** věci ↓ nemáš tam něco v tom deníku ↑ no já **nevím** ↓ možná máš známku ale **nevím** ↓ nejsem si jistá ↓ ne ↓ tak ↓ + takže nejdříve mluvnicko

Ž: trojka čtyřka

U: no to je **hezky** ↓ a sloh

Ž: ten mam tady na stole

U: ten máš u mě ↓ tak ukaž ↓

Ž: tady je oprava

U: ... a **předtím** si měla opraveno měla ↓ takže ↓ pokud budete @ opravovat **prosim** vás ta vlastní **mena** musíte je napsat celá ↓ já **vim** že někde je vlastní název jednoslovný ↓ ale někde je cel **nutný** napsat víceslovný celý a někde musíte i napsat to místo ↓ když je Městský úřad v Klatovech musíte tam napsat to v Klatovech protože když napíšete do opravy městský úřad bez těch Klatov tak by to bylo s **malym** m ↓ takže to **di** dodělat **jo** ↑ **celý** ty názvy ↓ tak ↓ děkuju a Vočkaj ↓ no

Ž: když je střední průmyslovou školu strojírenskou tak je velký s a strojírenskou taky velký s

U: nenene ne ↓ to už jsou malá písmenka ↓ ve víceslovném názvu začínáme velkým a potom pokud tam **neni** uvnitř vlastní **meno** tak malá a u těch škol zase musí být uvedeno pokud jsou základní nebo střední místo ↓ pokud tam není uvedeno místo tak je to s **malym** ↓ tak ↓ + no to je **krásný teda** ↓ tak ↓ no a ↑

Ž: trojku

U: trojku ↓ tak to už je lepší a opravy **eště** děláš ↓ nebo už máš hotovo ↑ takže pravopisné cvi če ní kde máš háček na č ↓

Ž: tady

U: a to tečka je kde ↓ cvičení ↓ a tady tři a **eště** se **podivam jesli** si to opravil **předtím** ↓

Ž: ...todle pani učitelko

U: co je to za sešit ↓

Ž: já sem si ho ještě nezaložil

U: takže si tě připisuju ↓ Vočkaj Kroupa Flaks Hás mají mít ty sešity ↓ na mluvnici **teda** ↓ a deník **mě** má dát Vočkaj Hás Kotík a Pojarová dala mi ho jenom Pojarová ↓ tak Kotík to už tady mělo dávno **bejt** ↓

Ž:...

U: tak ↓ to je v pořádku **vopravu** už si uděláš sám **teda** + co to je ↓ deník↑ sešit ↓ dobře tak tak ↓ **tadydle** máš ↓ **čtyrku prosim** tě Martine hlavně **voprav** teďka tu písenu ↓ **jo**↑ Zachová je kde ↓ aha ↓ takže **pravopisný** cvičení

Ž: čtyři

U: čtyři a sloh

Ž:...

U: aha já to napíšu takhle my všichni ↓ my do závorky nebo vedle ↓ ano ↑ to už máš já to jenom prohlídnu byly prázdniny naučily...držely ↓ a teďka mi řekni proč tam nemáš **napsaný** to vydržely

Ž: jo....

U: ...s námi vydržet ↓ a taky bych chtěla poděkovat všem paním učitelkám ↓

Ž: jo

U: takže vy dr že ly u či tel ky ↓ **jo** ↑ tak to tam doplň tady máš...takže **tadydle** sme **řikali** čtyři a ze slohu jedna lomeno

Ž: čtyři

U: čtyři + Heler pracuj potichu Listina základních práv a svobod Městský úřad v Klatovech

U Tři medvídků po předložce u těch vlastních názvů vždycky **velký** písmenko ↓ takže Na Výsluní taky ↓ tady ho měla ↓ **jo**↑ navštívili teď je to v pořádku ↓ děkuju

Ž: to je ta oprava

U: tak obsah Listina základních práv a svobod to je její vlastní název ↓ **jo** ↑

Ž: @

U: jako máš Staré pověsti české tak **todle** se jmenuje takhle ↓ Městský úřad v Klatovech kdyby tam nebylo uvedeno kde

Ž: ...

U: ano U Tři medvídků po předložce vždycky **velký**

Ž: no já jsem tam právě měla u asi jsem to tam měla tak hrozně naškrabaný že to nešlo přečíst

U: **jo** ↓ teď je to dobře ↓ **jo** ↑

Ž: @

U: **pocem pocem** ↓ tak ↓ **řikej** ↓ mluvnice

Ž:....

U: ta je za tři a sloh ↑

Ž:....

U: no nazdar **teda** ↓ takže tři a za **štyři**

Ž: no ještě nemam opravu

U: dobře ↓ ano ↓ Hás ten je někde tady ↓ že **jo** ↓ takže ...ovou už **mam vopravenou**

Kotík ↑ pracuješ nebo **kecáš** ↓ ale čti si potichu ↓ ...za dva

Ž: paní učitelko

U: ano

Ž:

U: zdůraznit je asi hodně důrazně to @ a podotknout je **takový** jenom na okraj ↓

Ž: já sem myslel...

U: to je dobře že si myslel taky někdy ...pět...Hás...tři lomeno čtyři...**todle** je... pět

...Heler ↓

Ž:....

U: takže ↓ **dneska** máme pátého pra vo pis co tam máš ↓

Ž: pětku

U: a písemná slohová práce

Ž: tady to mám napsat tu opravu malým nebo velkým

U: @ tady to je přečti tu větu ↓ mně nezbyvá ↓ komu čemu ↓ třetí pád ↓ ano ↑

Ž:....

U: **jo** ↑ Pepo ↑ víš ↑ takže už **seš** na radě ↓ vid' ↓ tak **řikej** ↓ mluv ↓

Ž:....

U: **pravopisný** cvičení

Ž:....

U: a písemná práce

Ž:...

U: tak @ **eště** jednou takže tady je **pravopisný** a jedna lomno dva ↓ **jo**↑co je **todleto** ↓

Ž: nevykejte

U: ne vy kejte cavyky dobývat pilník Listina základních práv svobod U Tří medvídků a do školy ↓ tak ↓ a **di** opravovat tu písemku ↓

Ž: paní učitelko já bych se chtěl zeptat jestli tady to je tečka nebo čárka

U: @ neměli co to ↓ le h ké ↓ lehké ↓ ano↑ lehké ↓

Ž: to je tečka za tím nebo čárka

U: před ale děláme čárku poměr odporovací ↓ tak ↓ Chalupecký ↓ **pravopisný**

Ž: tři

U: tři písemná práce takže **jí** napíšeš do proslov do **velkýho** sešitu ↓ já sem si tě asi už psala + někde na ty desky ↓ tak to potom **jo** ↑ do **velkýho** a přineseš to ↓ v pátek ↓ @ pravopisné cvičení tři oprava Listina základních práv a svobod Na Výsluní název ulice po předložce **dycky** ještě to písmenko ↓ **jo**↑ a **tadydle** ukaž + dobrý ↓ tak ↓... Kotík ↓ **todleto jo** ↓ pravopisné cvičení

Ž: za tři

U: a sloh ↑ za dva + dva tři + tak nejdřív vezmeme **teda** sloh ↓ + tys tam měl **todleto** jenom v školním + tak ↓ **tadydle** tě chybělo to přání ↓ **jo**↑ já sem **řikala** že na konci bude nejenom **teda** rozloučení ale popřejeme těm kteří tu zůstávají ↓ tak to ti tam chybělo a + ↓ to je asi všechno ↓ to si **dam** k sobě a teď mi ukaž tohle já sem řekla že to bude **celý** ↓ taky ↓ **tadydle** máme + v Plzni ↓ **celý** to bude ↓ dodělej to ↓ teď sem to **řikala** ↓ **todle** mi sem hodil kdo ↓ @ Michale ↑ **vem** si to zpátky ↓ tam v té osnově chybí interpunkce ↓

Ž: a co to je

U: to sou tečky čárky **vodchod** ↓

Transkript: F 3 (3. skupina)

U: dobrá ↓ + tak ↓ já sem **teda** předpokládal že to **bueme** mít **vypočítaný** rychleji nevádí a zbývá nám **furt** dostatek času na to abychom se podívali na další kapitolku ↓ na stránce třicet začíná **pos(l)ední** kapitolka této části + označená čísílkem jedna šest a **menuje se** průměrná rychlost pohybu ↓ tělesa ↓ + průměrná rychlost pohybu tělesa ↓ + tak ↓ + co to je pohyb tělesa a co to je rychlost víme otázka je **jesli** víme co to **zname(n)á** slovo průměrná vůbec ↓ + takže první otázka ↓ dokáže mi někdo říct co znamená slovíčko průměrná nebo průměrný **(ne)bo** průměrně ↑

Ž: průměrná rychlost je nějakou určitou ve stejnou

U: **to(m)u vů(b)ec nerozumím** a to asi spíš mluvíš **vo** něčem **jinym hele** ↓

Ž:

U: no a co je **podstatný** ↓ to to těleso ať už to **bu(d)e tře(b)a** auto letadlo kolo člověk to už je jedno co to bude za těleso tak se pohybuje **teda** jakou rychlostí ↓ v průběhu toho pohybu ↓

Ž: stejnou

U: no to právě **né** ↑ že **jo** ↓ no právě že různou neustále ↓ to znamená kousek chvilku se pohybuje nějak rychle pak třeba zrychlí nebo zpomalí pak se může **tře(b)a** i na chvilku zastavit pak zase jede a tak dále ↓ tam **de** totiž o to že o průměrné rychlosti **bu(d)eme** mluvit ve chvíli kdy @ nemůžeme říct že by se to těleso pohybovalo stále stejnou rychlostí jako předtím ↓ do teďka sme se bavili o tom že se těleso pohybuje

Ž: stejnou rychlostí

U: stále stejnou rychlostí a že počítáme tedy s rovnoměrným pohybem toho tělesa ↓ **jo** ↑ takže sme řekli těleso se pohybuje takovouhle rychlostí **takle** dlouho letělo jelo nebo šlo a urči mi kolik toho ušlo ↓ za tu dobu ↓ **jo** ↑ a viděli sme že každý okamžik toho pohybu se to těleso touto rychlostí pohybovalo ↓ teď to tak nebude ↓ **ted'kon vlasně** my se **dostá(v)áme** k tomu pohybu nerovnoměrnému a u toho nerovnoměrného pohybu my víme že každou chvíli to těleso se pohybuje prostě jinou rychlostí ↓ **jo** ↑ určitý úsek třeba stejnou ale celkově v rámci toho celého pohybu v rámci **tře(b)a** té jízdy **tře(b)a dybyste** vyrazili na kole odsud ze školy domů tak co ↓ tak kolo stojí před školou **přivázaný tak** si ho

odvážete nasednete musíte se rozjet takže ste jeli rychlostí nula že **jo** se rozjedete na **ňákou** rychlost pak **příde** kopec **tak** zpomalíte pak pojedete z kopce **tak** zase zrychlíte pak pojedete po rovině **tak** pojedete třeba **ňákou** takovou rychlostí mezi no a pak **do(j)edete** domů **tak** zabrzdíte nebo možná dojedete třeba k přejezdu bude červená **bu(d)ete** muset zastavit že **jo** na chvíli vlak přejeđe **poje(d)ete** dál zase se rozjedete a **doje(d)ete** domů ↓ takže vy ste konali nějaký nerovnoměrný pohyb ale přesto by vás zajímalo jakou rychlostí ste se **vlasně** pohybovali v průměru aspoň ↓ **jo** ↑ to **zname(n)á** ta průměrná rychlost je sice **ňáký** údaj který vypovídá o tom jak byste se pohybovali nebo jak ste se pohybovali ale nedá se říct že byste v **ně(j)aký** okamžik tou rychlostí jeli ↓ **pže** my to nevíme kdy to tak bylo ↓ **jo** ↑ prostě jenom určíme jak by to bylo kdybyste jeli rovnoměrně **vlasně** ↓ **jo** ↑

Ž: pane učiteli stejně jako když si počítáme průměr u známek

U: ano ↓ průměr @ má úplně stejný význam u rychlosti jako u známek ↓ takže **dyž** máte třeba jedničku a pětku no tak víte že vaše průměrná známka je trojka ↓ přestože ste žádnou trojku nedostali ↓ že **jo** ↓

Ž: děleno dvěma

U: **jo** ↑ je to tak ↓ máte jedničku a pětku a na **vysvě(d)čení** dostanete trojku ↓ vy ste nedostali žádnou trojku ale vaše výsledná známka přesto je trojka ↓ u té rychlosti je to stejné ↓ já sem vůbec třeba se nemusel pohybovat třeba rychlostí **pa(d)esá** kilometrů za hodinu přesto moje průměrná rychlost bude třeba **pa(d)esá** kilometrů za hodinu ↓

Ž:

U: pročpak pozdě ↓

Ž: ale my aspoň máme zpožděnky

U: dojíždíte ↓ **jo** ↑ nejste nejste místní náhodou ↓

Ž: ne

U: dobře ↓ **dycky** nejhorší je **dyž choděj** pozdě místní ↓ **jo** ↑ **který** to **maj** pár kroků do školy **tak** to to bych **dycky** střílel ↓ **tak** ↓ takže poznámky které si k tomu napíšeme ↓ + průměrnou rychlost + využíváme u nerovnoměrného pohybu + průměrnou rychlost využíváme u nerovnoměrného pohybu + průměrnou rychlost využíváme u nerovnoměrného pohybu + kdy čárka u nerovnoměrného pohybu u nerovnoměrného

pohybu čárka + kdy nemůžeme určit kdy nemůžeme určit + jakou rychlostí zase čárka jakou rychlostí se těleso po celou dobu pohybovalo ↓ kdy nemůžeme určit čárka jakou rychlostí se těleso po celou dobu pohybovalo ↓ + kdy nemůžeme určit čárka jakou rychlostí se těleso po celou dobu pohybovalo ↓ **jo** ↑ to **(j)e** tak **ňák** to co sme si řekli ↓ to znamená to těleso jelo tak tak tak tak a my jenom určíme **ňákou** jeho průměrnou rychlost to **zname(n)á** nejsme schopni to zmapovat prostě to bychom si museli já **nevím** sednout za toho člověka na to kolo a koukat mu na ten tachometr **ktorej** tam má a **furt** si psát ↓ první sekunda takováhle rychlost druhá sekunda takováhle rychlost a **furt** **bysme** si museli psát ↓ toho nejsme **schopný** ↓ **jo** ↑ takže tady v tom případě potom můžeme určit pouze průměrnou rychlost a **ted'kon** co to znamená ↓ to **zname(n)á** když já **určím** že sem **tře(b)a dneska** ráno jel do práce z Plzně sem do Rokycan průměrnou rychlostí + třeba šedesát kilometrů za hodinu tak co to **vlasně** znamená ↓ že sem **teda** jel tou průměrnou rychlostí šedesát kilometrů za hodinu ↓ + co to znamená ↓ jel jsem pořád šedesát kilometrů za hodinu ↑

Ž: jo ne

U: ne ↑ **tak dyž** řeknu že sem jel **šedesá(t)** kilometrů za hodinu průměrnou rychlostí **tak** to znamená že sem chvíli jel méně chvíli taky více možná že sem jel někdy těch **šedesá(t)** kilometrů za hodinu přesně ale asi jenom **tře(b)a** chvíli ale **ňák** tak se to stříдалo že **jo** že to muselo **(b)ýt** chvíli víc chvíli míň protože když je to průměrná rychlost **tak** to znamená že sem musel jet aspoň chvíli rychleji a musel sem jet aspoň chvíli taky pomaleji ↓ než těch **še(d)esá(t)** kilometrů za hodinu ↓ a zároveň **jesliže** určíme průměrnou rychlost toho tělesa tak sme **vlasně** určíli rychlost jakou by se to těleso muselo pohybovat po celou dobu kdyby se pohybovalo rovnoměrně ↓ **jo** ↑ kdyby se pohybovalo rovnoměrně ↓ ono se nepohybuje rovnoměrně ale kdyby se pohybovalo rovnoměrně **tak** by se pohybovalo stálou rychlostí **šedesá(t)** kilometrů za hodinu a urazilo by tu vzdálenost za úplně stejný čas jako já tou průměrnou rychlostí šedesát kilometrů za hodinu ↓ **jo** ↑ takže opět ↓ zapíšeme si **tuto** ↓ jestliže + jestliže se těleso pohybovalo například + jestliže se těleso pohybovalo například průměrnou rychlostí šedesát kilometrů za hodinu + jestliže se těleso pohybovalo například průměrnou rychlostí šedesát kilometrů za hodinu + čárka pak to znamená + jestliže se těleso pohybovalo například průměrnou rychlostí šedesát kilometrů za hodinu čárka tak to znamená čárka že určitě nějakou dobu jelo rychleji + než šedesát kilometrů za hodinu tak to znamená čárka že nějakou dobu + **ne(b)o** že určitě nějakou dobu jelo rychleji než šedesát kilometrů za hodinu + a nějakou dobu jelo určitě

pomaleji než šedesát kilometrů za hodinu ↓ + a nějakou dobu jelo určitě pomaleji než šedesát kilometrů za hodinu ↓ **jo** ↑ tečka ↓ to **(j)e to samý** jako s **těma známkama** ↓ **jesliže** vaše výsledná známka na **vysvě(d)čení** je trojka **tak** co to znamená ↓ no znamená to ste **teda** buď dostali **samý** trojky to **(j)e** taková ta jedna varianta a **tim** pádem ste nemohli dostat celkově nic jiného než trojku a **(n)ebo** to taky znamená že ste dostali někdy pětku ale někdy zase jedničku někdy **štyřku** a někdy zase dvojku protože jinak by vám nemohla ta průměrná známka tři vyjít ↓ **jo** ↑

Ž: ale pane učiteli ...

U: prosím ↑

Ž:

U: **dyby** co ↓

Ž:

U: no **dybyste** byli **chytrý** **tak** byste ale **tak** jako to že to že máte trojku neznámá že nejste **chytrý** ↓ to **(n)eni** pravda ↓ **jo** ↑

Ž:

U: z úkolů byste dostávali pětky ↓ **dybyste** je nenosili ↓ to **(j)e** pravda ↓

Ž:

U: no jasně ↓ **tak** jako ten průměr je **takovej** že vy si můžete sami spočítat **pokud'** ten učitel hodnotí podle průměru ↓ ale nemusí tak si **může(t)e** sami spočítat jak to je ↓ ale **(t)ed'** se vrátíme zase k té rychlosti to **(j)e** jenom **takovej** příklad jako jak to **(j)e** ↓ **jo** ↑ to znamená **jesliže** sem dostal trojku znamená to že sem dostal asi **ňákou** lepší známku a i horší známku než tu trojku ↓ proto ten průměr nakonec vyšel jako trojka ↓ **jo** ↑ **tak** ↓ a další věc co sem říkal **vlasně** ta průměrná rychlost znamená jak by se to těleso muselo pohybovat **dyby** jelo rovnoměrně ↓ jakou rychlostí ↓ **jo** ↑ **tak** pod to si to radši připišeme + zároveň to znamená zároveň to znamená + zároveň to znamená čárka + že pokud by se těleso pohybovalo rovnoměrně + že pokud by se těleso pohybovalo rovnoměrně + zároveň to znamená čárka že pokud by se těleso pohybovalo rovnoměrně + pokud by se těleso pohybovalo rovnoměrně čárka + **tak** by se muselo po celou dobu pohybovat rychlostí šedesát kilometrů za hodinu ↓ + **tak** by se po celou dobu muselo pohybovat rychlostí

šedesát kilometrů za hodinu ↓ + tak by se po celou dobu muselo pohybovat rychlostí šedesát kilometrů za hodinu tak by se po celou dobu muselo pohybovat rychlostí šedesát kilometrů za hodinu ↓ puntík ↓ dost **teoretickýho** povídání jak si **mys(l)íte** že se taková průměrná rychlost bude počítat ↓ **mys(l)íte** že to **bu(d)e extra ňák** jiné ↑ jakpak asi ↓

Ž:

U: **jo tak(h)le** ty to myslíš ↓ jako že třeba @ bych měl dáno že půl hodiny sem jel rychlostí takovouhle hodinu sem jel takovouhle rychlostí a třeba potom tři hodiny sem jel **eště** jinou rychlostí takže bych to **ňák** jako posčítal a podělil ↓ taky by to šlo ale museli bychom to potom **ňák eště** upřesnit ↓ **jo** ↑ řekněme že my víme + dáme si příklad a potom si to ukážeme ↓ to **bu(d)e** asi nejlepší ↓ tak ↓ pište si ↓ auto + ujelo pět kilometrů + za deset minut + čárka potom dalších dvacet kilometrů + potom dalších dvacet kilometrů za osm minut + potom dalších dvacet kilometrů za osm minut a nakonec + patnáct kilometrů + za pět minut ↓ + tak ↓ a otázka **ne(b)o** úkol je ↓ urči ↓ jakou rychlostí se pohybovalo auto v jednotlivých úsecích + jakou rychlostí se pohybovalo auto v jednotlivých úsecích + a jaká byla jeho celková průměrná rychlost ↓ jakou rychlostí se pohybovalo auto v jednotlivých úsecích + a jaká byla jeho celková průměrná rychlost ↓ + v jednotlivých úsecích a jaká byla jeho celková průměrná rychlost ↓ + a jaká byla jeho celková průměrná rychlost ↓ tak ↓ první úsek měl délku pět kilometrů a auto ho zdolalo za pět minut druhý úsek měl délku dvacet kilometrů

Ž: deset

U: prosím ↑

Ž: za deset minut

U: **jo** ↓ pravda **řikal** sem deset a psal sem pět ↓ že **jo** ↓ taky **dobrý** ↓ dvacet kilometrů za osm minut a na závěr patnáct kilometrů za pět minut ↓ tak ↓ to máme dáno ↓ a my máme určit rychlosti v jednotlivých úsecích takže máme určit **ňáké** vé jedna asi v kilometrech za hodinu to budeme chtít máme určit **ňáké** vé dva to má rychlost na druhém úseku a máme určit **ňáké** vé tři což bude rychlost na tom třetím úseku ↓ rádi bychom aby všechny rychlosti byly v kilometrech za hodinu ↓ a potom na závěr určíme průměrnou rychlost kterou se to auto pohybovalo po celou dobu ↓ nebo která vychází na celou tu cestu ↓ **jo** ↑ takže **štyři** věci **budem(e)** chtít celkem spočítat ↓ **ted'kon** ↓ + tak ↓ a **vzh(l)edem** k tomu že máme asi dvě minuty do konce tak zkuste si sami zatím spočítat jakou rychlostí se auto

pohybovalo na tom prvním úseku + a zbytek toho příkladu si **bu(d)eme** muset nechat na příště ↓ + zbytek toho příkladu spočítáme v pondělí ↓

Ž:

U: ano ↓ toto je jednotka ve které bychom to chtěli spočítat ↓ kilometry za hodinu ↓ pokaždé ↓ **jo** ↑ takže **musim** si těch deset minut převést na hodiny a úplně v klidu umí znáte zlomky ↓ že **jo** ↓

Ž: jo

U: tak můžete klidně používat ty zlomky ↓ **jo** ↑

Ž:

U: hm + půl kilometru za minutu ↓

Ž: teda za minutu

U: no ale my to **potře(b)ujeme** v kilometrech za hodinu ↓ takže pak ano ↓ uvažuješ **dobře** a teď je **teda** potřeba z té rychlosti půl kilometru za minutu se dostat na kilometry za hodinu ↓ což **neni takovej** problém zase ↓

Ž:

U: hm to právě **né** tak si to uvědom ↓ **dyž** ujedu půl kilometru za každou minutu kolik minut je v **tý** hodině ↓

Ž: šedesát

U: šedesát ↓ takže **musim** těch ten půl kilometr vynásobit šedesáti a dostanu **tim** rychlost za hodinu ↓ **jo** ↑ jako **dyž** to **samo(z)řejmě takle** znáš tak ten výpočet je hrozně **rychlej** můžeš si **tim pomost** a vypočítat hrozně rychle správný výsledek to určitě **jo** ale zase **né** vždycky to **de** a **né** vždycky to **vy(j)de takle** pěkně ↓ **jo** ↑ **holt** musíme se + když na tohle **teda nepřídeme tak** se musíme držet toho co známe a vypočítat tu rychlost v **prvnim** úseku klasicky ↓ tak ↓ dokázali sme si převést ten čas na hodiny ↑ kolik je deset minut hodin ↓

Ž: jedna šestina

U: tak ↓ můžu napsat jedna šestina ↓ je to dobře ↓ **jo** ↑ souhlasíte ↑ + já **teda nevim** jak moc se umíte prát se zlomky ještě ↓ **jo** ↑

Ž:

U: slyšeli ste někdy něco o složeném zlomku ↑

Ž: jo

U: taky ↑ no tak to je **výborný** ↓ tak v tom případě je to **takle** úplně ideální ↓ **jo** ↑ takže ta rychlost vé jedna ... se rovná to es jedna lomeno té jedna **vy(j)de** nám to ano třicet kilometrů v hodině ale musíme se k tomu **teda** dopočítat takže pět lomeno jedna šestina ↓ **to(h)leto** znáte **teda** už ↓ **jo** ↑

Ž: ano jo

U: a jak si s **tim** poradíme ↓ **teda** ↓ **dyž** to máme **takle** napsáno ↓

Ž: pět krát šest

U: a jak ↑

Ž:

U: tak ono jako by to bylo pět lomeno jedna tady v tom čitateli že **jo** ↑ takže ty vnější a vnitřní se spolu ponásobí a podělí ↓ takže skutečně je to pět krát **vlasně** šest jednin což je třicet ↓ kilometrů ↓ za hodinu ↓ pardon už taky hloupnu já to napíšu **holt takle** abych to nemusel přemazávat ↓ **jo** ↑ takže na **prvním** úseku se auto pohybovalo rychlostí třicet kilometrů za hodinu ↓ takže doma si zkusíte dopočítat aspoň ty dva úseky **eště** ↓ **jo** ↑ **má(m)e** první vypočítaný vy si dopočítáte **ty druhý** ↓ připomínám ↓ příští hodinu test na počítání rychlosti rovnoměrného pohybu eventuálně času nebo dráhy a potom budete mít prostor kdo se budete chtít nechat vyzkoušet tak se můžete nechat vyzkoušet ↓ na to co jsme do teďka probrali ↓ **jo** ↑ něco z toho si vybereme a z toho vyzkoušíme ↓

Transkript: M 1 (3. skupina)

U: tak ↓ poslouchajte ↓ dnes nás čeká @ něco trošku nového ale vy možná zjistíte že to pro vás úplně tak nová věc **neni** ↓ my sme si v těch minulých hodinách povídali o čtverci kosočtverci obdélníku kosodélníku a je tam ještě jeden **čtyřuhelník** který je pro nás zajímavý na ten se my podíváme dnes a tomu se říká lichoběžník ↓ slyšel někdo o lichoběžníku ↑

Ž: ne

U: neslyšel + slyšel neviděl co vy ostatní tebe tam zaujalo to slovo že tam něco bude lichého

Ž:

U: pozor ↓ mluví jenom jeden ↓

Ž:

U: je to **čtyřuhelník** ↓ takže bude mít ty úhly určitě Dušane čtyři ↓ v tom nebude ten **figl** ↓

Ž:

U: tři úhlopříčky by si + těžkodo **čtyřuhelníku** ↓ to by se ti nepovedlo už vůbec ↓

U: noo trošku si **tim** názvem můžete operovat + ne tak úplně ↓ vy se neustále zaměřujete jenom na ty úhly ↓ ale co je ještě zajímavého u těch **čtyřuhelníků** ↓ kromě úhlů ↓

Ž: že sou čtyřuhelný

U: říkám ti kromě úhlů a ty mi odpovíš že jsou **čtyřuhelný** ↓ nevykřikujeme takže kromě těch úhlů my se taky můžeme zajímat o ty strany ↓ a teď ↓ co nám nastalo ↓ u těch čtyřuhelníků u těch pravidelných hlavně sme došli k tomu že ty strany sou dvě a dvě rovnoběžné ↓ co to tady **mam** načrtnuto na tabuli ↓

Ž: rovnoběžky

U: rovnoběžky ale co je to za útvar ↓ tohle by mohl být kosočtverec ↓ ko so čtve rec ↓ když to načrtnu **takle** **takle** a **takle** tak je to čtverec ↓

Ž: ani ne

U: když bych to načrtla **takle** je to kosodélník ↓ ko so délník ↓ co mi tam ještě chybí ↓ ten poslední je

Ž:.....

U: obdélník ↓ ob dél ník ↓ tak ↓ ale nám se může stát že né dvě a dvě strany budou rovnoběžné ↓ **nam** může nastat tohle ↓ **mam** jednu stranu a jednu ↓

Ž:.....

U: to by byl ten obecný čtyřuhelník Ríšo ↓ to by nám nepomohlo ↓

Ž: že to bude jako do trojúhelníku

U: no no výborně Honza ten už je hodně blízko nám se může stát že budou **rovnoběžný** jenom dvě strany ↓ a to **tyhlencty** dvě ↓ a ty ostatní dvě strany ta jedna bude třeba **takle** a ta druhá bude **takle** ↓ pro vaši představu si můžete představit že ten lichoběžník vznikl z **trojúhelníku** a to **takovým** způsobem já kdybych to tady v tom místě protáhla + tak **mam trojúhelník** a vlastně jako by přišel někdo kdo šikovně v tom **trojúhelníku** odříznul tu špičku ↓ a to co mi zbylo to modré + to co mi tady zůstalo + **takle** + s **tim** ale že musí a tam upozorňuji na to že opravdu musí být zachováno že tyhle dvě strany jsou rovnoběžné ↓ **jo?** ↑ no a **tomuhlenctomu** se říká licho běžník ↓ jakoby ty poslední dvě zbylé strany jsou liché ↓ neběží nám rovně ↓ **jo** ↑ **neni** to rovnoběžník ale licho běžník ↓

Ž:.....

U: Honzo ↓ **neska** budeme určitě se věnovat tomu lichoběžníku proto sem s **nim** začala a budeme se postupně uvidíme kam dojdeme budeme se postupně vracet i k těm **čtyřuhelníkům** ↓ **neska** nás hlavně čeká rýsování ↓ **jo** ↑

Ž:.....

U: **vidim** Ríšo že máš radost tak **vemte ted'ko** + **vemte ted'ko** svoje sešity + ten modrý malý co máte ↓ + tak ↓ + si napište dnešní datum + dnes je jedenáctého čtvrtý + jako nadpis si tam napište licho běžník + licho běžník + no a my si ho tam načrtne a do toho náčrtku budeme uvažovat nad **tim** co všechno má za zajímavé vlastnosti ↓ co na něm objevíme ↓

Ž:.....

U: ještě jednou ↓ načrtne a do toho náčrtku ↓ + **takle** jak to dělám já a jenom si to udělej větší ↓ + to je náčrtek ↓ ano ↓ ale nedělej si ho malinkatý budeš potřebovat větší náčrtek ↓

Ž: stačí to tagle

U: stačí ↓ **prosim** tě ↓ hlavně si tam poznamenej že ty strany ty ze kterých ti to tady **takle** vybíhá že sou rovnoběžné ↓

Ž: jo dvě čárky

U: dvě čárky znamená rovnoběžné ↓ no a je to jako jakýkoliv jiný čtyřúhelník ↓ má čtyři vrcholy

Ž: i úhly ne

U: á bé cé dé Ríša dodává že samozřejmě tam kde sou vrcholy tam sou i úhly tedy má i čtyři úhly + protože je to **čtyřuhelník** určitě bude mít Pět'o ↓ + tak tady je jeden úhel často se to značí ty úhly + často se to značí postupně jako ste byli zvyklí u **trojúhelníku** že kde

je bod á tam je úhel alfa ↓ kde je bod bé je úhel beta ↓ kde je bod cé je úhel gama a další možná nový úhel nebo nový

Ž: je delta

U: je delta ↓ a takže s deltou už ste se setkali taky ↓ alfa beta gama delta ↓ ta už se nám sem nevejde ↓ Petr **řikal** ↓ protože je to čtyřu protože je to **čtyřuhelník** tak musí platit že když ty úhly sečtu tak mi to musí dát tři sta šedesát stupňů ↓ tak to je první věc ↓ ale to nám vyplývá z toho že je to **čtyřuhelník** ↓ další co sem vám **řikala** já a taky je že strana á bé je rovnoběžná s tou stranou dé cé ↓ jinak řečeno hmm jinak řečeno musíme tam najít dvě strany které budou spolu rovnoběžné ↓

Ž: á bé je stejný jako dé cé

U: hmm + **neni** to **stejný** ale je to **rovnoběžný** ↓ tak ↓ teď trošku jakoby vám to možná bude připadat matoucí ale ↓ v trojúhelníku jsme měli proti bodu á stranu á ↓ tady protože máme **čtyřuhelník** + tak je to zavedené trošku jinak vedle toho bodu á je strana á ↓ ta strana á bé je pro vás strana á ↓ a **de** to **takle** postupně dokola ↓ takže tady **mam** stranu bé stranu cé a stranu dé ↓ tam kde to začne tak **deš** kolem dokola proti směru hodinových ručiček a označuješ si to ↓ kdyby tady bylo ká el em en tak tohle je strana ká el em en ↓ **jo** ↑ odpovídá to těm písmenkům ↓ zase připomínám ↓ body a vrcholy velká písmena ↓ strany protože to jsou úsečky malá písmena ↓ takže na tom není nic zvláštního ↓ tak ↓ určitě bude platit a to já jenom tak jakoby připomínám že když je to čtyřuhelník tak ho můžu rozdělit na co ↓

Ž: na trojúhelníky

U: na dva **trojuhelníky** ↓ buď **timhle** způsobem a nebo **timhle** způsobem ↓ nebudu to už do toho malovat ↓ vykoukáme tam ještě něco ↑

Ž:.....

U: hmm tohle **bysme** nedali do obdélníku ale zase **bysme** možná mohli udělat je + možná vy si to tam nedělejte **prosim** vás když si začal s **tim** obdélníkem tak já tady spíš **naznačim** co **bysme** mohli udělat ↓ udělat z toho obdélník a jakoby odtrhnout ty dva **trojuhelníky** ↓

Ž:.....

U: @ ale tenhle **neni** takový že by měl stejná ramena ↓

Ž: ale to nevadí

U: tak ↓ to **bysme** mohli udělat ↓ a teď se zamyslíme nad **tim** ...tohle je obecný lichoběžník ↓ tak jako jsme měli u **trojuhelníku** tam byl taky obecný a pak bylo několik

speciálních ↓ když to zkusíte vymyslet ↓ co by mohlo nastat ↓ tyhle dvě strany musí být zachováno že jsou rovnoběžné ↓ ale něco se může dít s **těma druhýma** dvěma stranama ↓

Ž:

U: pozor vždycky musí to vypadat tak jako by vznikalo z **trojúhelníku** ↓ nemůže vám to utíkat někam jakoby + jinam ↓ ale spíš se ptám co do **dýlek** stran ↓ co může nastat ↓

Ž: že budou jedna delší jedna kratší

U: to je ten obecný ↓ co dál ↑

Ž: stejný

U: že budou **stejný** ↓ výborně ↓ já to tady jenom načrtnu vy spíš dávejte v tuhle chvíli pozor ↓

Ž: ale to už je nemožný

U: je to **možný** ↓

Ž:

U: no to **by si** dostal právě **trojúhelník** ↓ **jo** ↑ to už by ti z toho nevzniknul lichoběžník ale **kdyby si** se dostal sem tak máš **trojúhelník** ↓ samozřejmě že to **de** ↓ ale nebudeš mít ten útvar který si chtěl ↓

Ž: jo jasný

U: tak já to tady jenom **takle** poznamenám á bé cé dé + a může se tedy stát že strana bé a strana dé + se rovnají ↓ v takovémhle případě co se nám stávalo když sme měli u **trojúhelníka** @ dvě strany stejné ↓ jak sme mu **řikali** ↓

Ž: pravoúhlý ne rovnoramenný nee

U: rovnoramenný ↓ výborně ↓ a stejně tak se **říká** i tomu lichoběžníku ↓ pokud sou tam ta ramena dvě stejná tak se mu **říká** rovno ramenný lichoběžník ↓ + tak ↓ ne **zatím** si nic nepiš ↓

Ž:

U: k čemu **nam** je ↑ já ti to hned řeknu ↓ ty když @ dejme tomu + stavíš dům tak se může stát že máš štít a ten je tvaru lichoběžníku ↓ že máš takovou střechu jako přesně tak ↓ že nemáš střechu + do **trojúhelníku** ale máš to **takle** ↓ máš to **takle takle a takle** ↓ a teď máš tu střechu obložit **nákejma taškama** nebo **něčím takovým** ↓ tak ty si musíš umět spočítat jakou plochu ti zabírá ta střecha **aby si** si dokázal nakoupit počet těch tašek ↓ a propočítal si kolik ti vyjde metr čtvereční ↓ vybíráš si mezi **dvouma firmama** ↓ jedna ti nabízí tohle a druhá tohle ↓ musíš vědět co vlastně si objednáš a kolik tě to vyjde ↓ **kerá** je pro tebe výhodnější ↓ **jo** ↑ a ty štítu toho tvaru lichoběžníku toho rovnoramenného ty se objevují často ↓ někdy to je i na těch starších budovách ↓ **jo** ↑ to je jedna z možností kde

se ti to objeví ↓ nebo ↓ dám ti příklad ↓ máš @ máš@ pokoj a v tom pokoji to nevypadá tak že **by si měl** obdélníky **seš** dejme tomu někde na půdě tam sou atypické prostory a ty si chceš položit na podlahu koberec ↓ zase ↓ musíš si umět spočítat @ kolik toho koberce si koupíš ↓ což my se k tomu přesunu@me **pozděj** ↓ teď teprve zjišťuješ jak ty útvary **vypadaj** ↓ **jo** ↑ takže z těchhle důvodů je třeba abys to znal ↓

Ž:.....

U: my se vrátíme k tomu našemu lichoběžníku ↓ může nastat ještě jeden takový speciální případ a teď se zkuste zaměřit né na ty strany já vám trochu **napovím** ale zaměřte se na úhly ↓ zase ↓ musí být zachováno

Ž: musej bejt stejný úhly

U: dávejte pozor ↓ kdyby úhly byly **stejný** tak z toho dostaneme obdélník nebo čtverec ↓

Ž: takže různý

U: úhly no ale jinak no

Ž: kdyby byly ty naproti sobě

U: to už máme to nám vzniklo tady v tom místě

Ž:

U: to bude tady tohle to platí v tom **rovnoramenným** lichoběžníku to se tam objevuje ale spíš pořád ještě se vraťte k těm úhlům ↓ **takovým zajímavým** úhlem v matematice je co devadesát stupňů ↓ pravý úhel ↓

Ž:.....

U: výborně ↓ takže jednu tu stranu já **zvolím** tak že mi tady vzniknou dva úhly devadesát stupňů a tu druhou stranu nechám takhle **utýct** ↓

Ž: a to už sem říkal a vy ste mi řekla že to je špatně

U: tak sem tě možná nepochopila ↓ **jo** ↑ + tak já to jenom obtáhnu + popíšu nám ho + a teď+ tady v tom místě **mám** devadesát stupňů a tady v tom místě **mám** devadesát stupňů ↓ trošku to připomíná kladívko ↓

Transkript: M 3 (3. skupina)

U: tak ↓ takže minulou hodinu ste tady už trošku začali rozšiřování lomených výrazů takže **ted'kon** už máme cvičení tak si to pořádně procvičíme od á až do zet ↓ to znamená od

začátku až do konce ↓ + tak ↓ takže si **vemte** sešity + nadpis rozšiřování lomených výrazů už máme ↓ + takže budeme pokračovat ↓ + tak ↓ takže + mezi zlomky kde nejsou kde **neni** žádná proměnná mezi lomenými výrazy není vůbec žádný rozdíl ↓ my samozřejmě musíme perfektně umět rozšiřování zlomků číselných + a **dyž** potom to chápeme chápeme naprosto bez problémů tak můžeme potom rozšiřovat i zlomky s výrazy ↓ s proměnnými ↓ tak ↓ takže ↓ **pod'me** na první příklad ↓ + máme zlomek tři sedminy + a rozšiř ho číslem šest ↓

Ž: osumnáct dvačtyřecetin

U: výborně ↓ posad' se + Lenko ↑ + máš zlomek mínus pět ↓ jedenáctin + mínus lepší dát do čitatele ano + a rozšiř ho číslem čtyři ↓

Ž: mínus dvacet štyřiaštyřecetin

U: ano ↓ další Eliško ↑ + máš zlomek + šest lomeno + mínus třinácti + rovná se a rozšiř ho mínus dvojkou ↓ mínus dvojkou ↓ číslem mínus dva ↓ + výborně přečti výsledek

Ž: mínus dvanác lomeno dvaceti ↓

U: mínus dvanáct lomeno dvacet šest ↓ jak by to šlo říci **jináč** česky správně

Ž: mínus dvanáct šestadvacetin

U: výborně ↓ takže rozšířili sme si tři zlomky první dva zlomky kladným číslem a třetí zlomek sme rozšířili záporným číslem ↓ + tak ↓ teď zkusíme **jesli pude** taky rozšířit nulou ↓ + **pod'** Jano ↓ + takže máš zlomek ↓ dvacet pět jednatřicetin ↓ + a rozšiř ho nulou ↓ + co ti vyšlo ↓

Ž: nula nultin nula nultin

U: nula nultin hezky řečeno nebo nula lomeno nulou nebo nula děleno nulou ↓ + jak by byl výsledek ↓ **kdyby si** nulu vydělila nulou ↓

Ž: jedna nula nula

U: takže poslední možností ↓

Ž: nula

U: **dyby si** nulu vydělila rozdělila nulou nulu žádné peníze rozdělila deseti lidem tak máš pravdu ↓ + nula děleno deseti je nula ↓ kolik je nula děleno nulou ↓

Ž: jedna

U: jako uvažuješ celkem správně **dyby si** měla pět děleno pěti že **jo tak** ti výsledek **výde** jedna ↓ ale my jsme se tady **dyž** sme dělali krácení tak sme se o dělení nulou bavili ↓ určovali sme podmínky lomených výrazů ↓ + **dyž** na kalkulačku v kalkulačce zadáš nula děleno nulou tak co ti napíše ↓

Ž: error

U: ano ↓ proč ↓

Ž: . . .

U: výborně ↓ takže my už víme že nejde dělit nulou to znamená nejde ani krátit nulou a **de** rozšiřovat nulou ↑ **kdyby si** rozšířila nulou + **de** ↑ nebo nejde ↓ nula děleno nulou rovná se napíšu nemá smysl ↓ + co z toho vyplývá ↓ + napíšeme si to ↓ + zlomek nemůžeme co ↓ rozšiřovat ani krátit samozřejmě nulou ↓ + zlomek nelze + krátit + ani rozšiřovat nulou ↓ + rozšiřovat číslem nula ↓ + s vykřičníkem si to napište ↓ takže můžeme rozšiřovat kladným číslem můžeme rozšiřovat záporným číslem ale nulou ani náhodou ↓ **prtže** v tom momentě kdy dělíme nulou tak dělení nulou není definováno ↓ nejde dělit nulou ↓ nejde rozdělit+ pět miliónů + na nula dílů ↓ + ano ↑ tak ↓ takže paráda ↓ takže když tohleto umíme s čísly s číselnými zlomky úplně stejným způsobem budeme rozšiřovat zlomky s proměnnou ↓ kde v čitateli bude nějaký mnohočlen ve jmenovateli bude nějaký mnohočlen ↓ tak ↓ další Petře **pod'** ↑ + takže máš zlomek ↓ + zlomková čára v čitateli je dvě iks mínus jedna lomeno tři iks to je všechno rovná se a rozšiř ten zlomek **štyrkou** ↓

Ž: osum iks mínus čtyry lomeno dvanáct iks

U: perfektní ↓ ještě ti tam něco něco chybí ↓ v závorce ↓

Ž: iks nerovná se nule

U: výborně ↓ nemůžeme dělit nulou nulou původního zlomku takže iks se nerovná nule ↓ Lído ↑ + zlomková čára + @ v čitateli je + sedm + plus pět iks + ve jmenovateli je iks mínus dvě ↓ + rozšiř ten zlomek trojkou ↓

Ž: dvacet jedna plus patnáct iks lomeno tři iks plus šest

U: výborně ↓

Ž: a

U: podmínka ↑

Ž: iks se nesmí rovnat dvoum

U: výborně ↓ ano ↓ vidíte že tady ta podmínka jenom **zdůraznim** + posad' se děkuju tady ta podmínka stačí + z **tohodletoho** jmenovatele původního zadání ↓ protože **dyž** sme rozšiřovali trojkou a trojka se bude rovnat **tim** můžeme rozšiřovat bez problémů takže podmínka tady a podmínka **kerou bysme** už hledali z **tohodletoho** už roznásobeného jmenovatele by byla úplně stejná ↓ **jo** ↑ takže s výhodou využíváme to + to co je prostě jednodušší ↓ a jednodušší byl ten původní ↓ **dybysme** ten výsledek krátili třemi **tendleten** zlomek co nám vyšel **kdybysme** krátili trojkou dostaneme **tendle** zlomek ↓ **dybysme** **tendle** zlomek krátili čtyřkou dostaneme ten původní ↓ víme že rozšiřování a krácení jsou

opačné operace se zlomkem + a co nám udělají s hodnotou zlomku ↓ rozšiřování a krácení ↓ větší ten zlomek **zmenčí** nebo ten zlomek zůstane stejný ↓ Eliško ↓

Ž: . . .

U: Eliška si myslí že větší krácením rozšiřováním zlomků ↓ tak ↓ Katko

Ž: . . .

U: zůstanou úplně stejné ↓ protože co mezi to píšeme ↓

Ž: . . .

U: Eliška tvrdí že mezi ně se píše nerovná se zlomek tři sedminy je to samý to samé číslo jako zlomek osmnáct dvaadvaceti ↓ je tam rovná se ↓ větší se pouze číselník a **stejněkrát** se zvětší i jmenovatel ↓ ale zlomek podíl zůstane stejný ↓ tak ↓ to by platilo + takže napiš si zlomek ↓ tři pětiny **ne** tři pětiny ↓ rovná se a rozšiř ho číslem iks ↓ + co dostaneš ↑ za výsledek ↑ + přečti ten výsledek nahlas ↓

Ž: tři iks lomeno pět iks

U: a podmínka bude **ted'kon** až z toho druhého výsledku ↓ ano ↑ dobře ↓ no a závorka je dobře ↓ + takže ted'kon určujeme podmínku tady **neni** podmínka žádná ↓ že **jo** ↓ ale tady už pak ta podmínka bude ↓ + co je mezi **tim** tou pětkou a **tim** iks ↓

Ž: . . .

U: pět krát ↓ že **jo** ↓ + takže my tam můžeme napsat jednodušší podmínku ↓ iks

Ž: iks se nesmí rovnat nule

U: výborně ↓ protože **dyby** se iks rovnalo nule ve jmenovateli by bylo pět krát nula což je nula a stejný důvod ↓ to nemůže vyjít protože nulou nemůžeme dělit ↓ nula nesmí být ve jmenovateli ↓ zlomku ↓ dělení nulou nejde prostě ↓ žádná kalkulačka na světě vám nevypočítá ↓ + dělení nulou ↓ tak ↓ Marcelo ↑ + takže napiš si ↓ @ iks plus jedna lomeno + iks na druhou + a rozšiř ten zlomek rovná se + zase číslem iks ↓

Ž: iks na druhou plus iks lomeno iks na třetí

U: **perfektní** ↓ podmínka bude zase jenom jedna

Ž: iks se nesmí rovnat nule

U: ano ↓ + Šárko ↑ + zlomek iks plus tři + lomeno iks minus pět + rozšiř také číslem iks ↓ a zkus to nejprve se závorkami pak budeme až v tom dalším kroku roznásobovat ↓ ano ↑

Ž: iks krát iks plus tři

U: výborně

Ž: lomeno iks krát iks minus pět

U: rovná se ↑ a roznásobíme ↓

Ž: iks na druhou plus tři iks lomeno iks na druhou minus pět iks

U: **perfekní** ↓ podtrhni výsledek a ukaž mi z kterého zlomku budeme psát podmínky ↓
Ž:...

U: výborně ↓ **né** z toho prvního ale z toho druhého ↓ proto je výhodnější **dyž** to pak už je složitější si to psát nejprve s těmi závorkami ↓ abyste na ty podmínky nezapomněli ↓ + **perfekní** ↓ řekni je ↑

Ž: iks se nesmí rovnat nule a iks se nesmí rovnat ...

(Ř: dobrý den já si jenom něco **vemu** ve skříní ↓ **jo** ↑ sed'te pracujte) - nehodnoceno

U: ano ↓ v pořádku paní ředitelko ↓ tak ↓ Evo **pod'** ↑ + tak ↓ takže ↓ máš ↓ zlomek ↓ + dvě á + lomeno tři bé + rovná se + a + rozšiř ho + součtem á plus bé ↓ + dvojčlenem ↓ takže ten dvojčlen zase bude muset být v závorce ↓

Ž: mam u toho povídat

U: ano ↓

Ž: á bé krát ...

U: ne ↓ součtem ↓ my neříkám součinem ↓ + součtem á plus bé ↓

Ž: á plus bé krát

U: a **dyž** je to dvojčlen tak by měl být v závorce ↓ ta druhá závorka být nemusí proč ↑

Ž: ...

U: čili **todle** je co ↑

Ž: jednočlen

U: jednočlen ↓ výborně ↓ + **eště** závorku uzavři tu druhou + tak ↓ + teď zkusíme roznásobit čitatele i jmenovatele

Ž: á na druhou plus bé lomeno tři bé na druhou plus á

U: tak ↓ udělala si stejnou chybu v čitateli i ve jmenovateli při tom roznásobování ↓ násobíš dvojčlen jednočlenem ↓ takže **tim** jednočlenem si vynásobila pouze jeden člen a ten druhý ne ↓ takže zkus to opravit ↓

Ž: dvě á bé a...

U: tři bé na druhou správně plus

Ž: bé á a á na druhou

U: **jesi** bé á nebo á bé to je úplně jedno ↓ ano ↓ tak ↓ ukaž mi z **kerého** jmenovatele určíš podmínky ↓

Ž: z toho

U: výborně ↓ takže budou dvě ↓

Ž: bé se nesmí rovnat nula a á se nesmí rovnat nula

U: ne ne tam je závorka ↓

Ž: á se nesmí rovnat mínus bé

U: výborně ↓ z téhle závorky vidíte **jí** jak sem **jí ted'ko** jasně podtrhl je tam á plus bé ↓ takže á se nesmí rovnat mínus bé ↓ **kdybysme** za á dosadili mínus bé tak v závorce dostanu mínus bé plus bé a to je nula ↓ nula krát cokoliv je nula ↓ to by nešlo ↓ **jináč** to je Lucko **pod'** ↑

Transkript: CH 1 (3. skupina)

U: dobrý den posad'te se ↓ takže ↓ vyšlo to tak nějak ↑ **prosim** vás ↑ sacharidů to znamená přinesla sem si pro vás glukózu fruktózu což patří mezi ↓ + monosacharidy @ sacharózu což je **klasickej** ↓

Ž: cukr

U: cukr a potom sem pro vás přinesla @ zbytek @ co sem doma měla ↓ medu protože budeme dělat i jakoby **tydlety** pokusy s medem a uvidíme

Ž: co je glukóza

U: **abysme** věděli jestli převážná část v medu je právě ... věčně chodíš pozdě ↓

Ž:

U: jestli v medu máme Pepo ↓ glukózu a nebo fruktózu ↓ co myslíš ↓

Ž: já nevím

U: ale bavili sme se **vo** tom už ↓ když sme brali **tydle** monosacharidy ↓ fruktóza by tam měla být ↓ **jo** ↑ v lavici + tak ↓ to mi zbylo + tak ↓ potřebuju pomocníka jednoho **pojte** nechod'te **všichni**

Ž: já du

U: poběž tady potřebuju vodu **aby si** mi na @ napustila ↓

Ž: do všech nebo jenom do toho

U: do všech ↓ do všech **dyžtak** Kristýno pomoz jí

Ž:

U: čerstvý ↓ **jo** ↑ je to modrá skalice a postupně se do toho bude přilívat hydroxid sodný a já jak to budu přilívat tak to **dam takle** do **vejšky** a ty budeš míchat ↓ ... se to nerozpustí ↓ **jo** ↑ takže zase pozor na **voči** Andreo + **jo** ↑ takže **vytvářim** ten roztok + jak to vypadá

von by měl **bejt** potom **takovej** sytě **modrej čirej** ↓ až bude to **vopravdu** jakoby **von** ↓ + **tak** ↓ to by mohlo **bejt** ono ↓ co ↑ **tak** jí to dej na stolek a ona bude míchat ↓ @ glukózy fruktózy ↓ **tak** kdo **pude** ↓ Mílo poběž **vem** si **žičku** máš tam na stolku **žičku** ↓ tak **pod'** ↓ **taaak** tady máme @ jednu @ Kubo **pod'** dám ti fruktózu máš **žičku** ↑ na stolku ↑

Ž: jenom žíci

U: no dej **žíci** ↓ velkou ↓ Alenko ↓ míchej chvíli + a já ten med trošičku ... + **tak** ↓ děkujiii vylej mi to seeem + jak to vypadá ↑ +

Ž: eště tam zbylo

U: **eště** tam zbylo ... já to **dodělam** děkuji ↓ máme připravené roztoky na ty sacharidy na ty sacharidy mám **takovýdle** jak se to jakoby nahne + máme glukózu máme fruktózu + máme sacharózu a med ↓ **tak** ↓ **pojte** můžeme ... budeme zahřívát za chvíli ↓ látky máme modrou skalici co bylo ta modrá skalice ↓ Karolínó ↓ co bylo ta modrá ska

Ž:

U: to bylo to **modrý** do čeho ste lili potom to **bílý** jak se tam vytvářela ta sraženina ↓ **jo** ↑ to byla modrá skalice roztok hydroxidu **sodnýho** to sme dávali **teda** do kupy med voda @ roztok glukózy fruktózy a sacharózy ↓ ... zkumavky ↓ mám tady pro vás **prosim** vás **tudletu** @ fixu a vy si napíšete do každé fixy pořadí ↓ glukóza g f jako + fruktóza a s jako+ sacharóza a m jako + med ↓ **jo** ↑ posílám a v tomhle pořadí si nalijete i @ ty látky ↓ **jo** ↑ víte jak se to s **timhletim** pracuje ↓

Ž: na ty skleničky

U: ne ne ne ↓ napíšete to **prosim** vás na ty @ zkumavky protože vy je budete dávat do vody **horký** a **vono** se vám to bude zahřívát a bude se vám měnit barva ↓ **jo** ↑ u **někerých** víc třeba u glukó u fruktózy u **někerých** mín ↓ **jo** ↑ má **eště** někdo **takovoudle** fixu ↑ která je **nesmejvatelná** ↑ ne ↑ takže musíte děvčata **rychlejc** a už to jede ↓ + na med už nemám @ tu hubičku tam **tak** sem vám dala takovou odměrku ↓ ... pět mililitrů **vono** je to zhruba mezi čtyřkou a pětinkou nalijete do té kádinky na med ↓ **jo** ↑ tak pošli jim fixu taky hlavně + **jo** ↓ + **tak** ↓ fixu a můžeme ↓ kdo @ ... tu velkou kádinku a do té kádinky si dá tak sto padesát mililitrů vody a postaví si aparaturku na zahřívání ↓ připraví si knot a abyste měli vodu ↓ a už to pomalu zahřívát aby vám to potom šlo rychleji ↓ + ty už nemáš ↑ takže tady mám líh + nalejeme si to radši do **tohodle vono** + **vono** se to tam **lepší** přelívá + kdo potřebuje **eště** dolít líh máme všichni dost **líhu** ... ↑ + @ přidám + **eště** někomu připálíme ↑

Ž: máme něco prázdného

U: dejte si už ohřívát dejte si už ohřívát + tak ↓ + **du** dolít **tudletu** modrou tekutinu + co se tam bude dít + @ do každé zkumavky odměřte pět mililitrů tm @ tmavě modrého @ **přide** tam tmavě modrý @ roztok **vzniklýho** smícháním roztoku modré skalice s roztokem hydroxidu sodného ↓ takže teď do každé této zkumavky nalejete **takle** to zamícháte pět mililitrů máte odměrku ↓ že **jo** ↓ **každej** ↓ **jo** ↑ pět mililitrů do každé té zkumavky ↓ **prosim** můžete ↓ + **jo** ↑ to máte asi málo ↓ že **jo** ↓ **vona** se k vám vůbec nedostala ↓ máte dostatek fruktózy **všichni** ↑ **jo** ↑ mělo by tam zhruba být ty hladiny **nastejně** ↓ takže se podívejte máme ↓ tak ↓ mělo by se to **ted'ko** začít trošičku už barvit ↓ **každý** malinko jinak + dejte si @ ty zkumavky teď pěkně + poslouchejte mě ↓ dejte si teď pěkně ty zkumavky do té vody a budeme pozorovat máme je zahřívát zhruba tak pět deset minut až dokud se nezmění ty barvy ↓ **jo** ↑ takže vložíme do té vody **jo** ↑ a budeme pozorovat co se tam **prosim** děje ↓ + pozorujeme změny zahříváním ↓ **jo** ↑ ... padá to ↑ snad nebudeme hořet jako při poslední **laborce** ↓ to bylo **hrozný** ↓ + takže tam byste si měli za změnu ↓ + **jo** ↑ už teď se mění + tak ↓ to prosím nalejete sem + a **vymejete** si tu kádinku přineste si vodu do ní já vám do ní dám škrob ↓ budeme dělat **ted'ko** + **vono** to kolikrát žloutne a **ščervená** ↓ **jo** ↑ já jakoby **doufam** že to **pude** ↓ tak ↓ vyleju + **eště** jednou kluci ... já sem **vam** přinesla rýži a mouku ↓ abyste zkusili kdo máte čas že byste si vzal tu rýži a rozmlátil **ji** kdo to dělá rád ↑ a mouku tu vám potom dám až za chvíličku @ teď vám **teda** pošlu škrob ↓ pozorujete **ňáký** ↑ tak ↓ + **takle** vypadá škrob vy ste kolikrát už škrob viděli + my sme si **řikali** že škrob je rozpustný ve vodě ale hůř ↓ **jo** ↑ takže + mícháme ↓ tak + tak mám tady pro vás a když se kápne do toho @ škrobu tak má modrat ↓ **jo** ↑ takže musíte + lehce kápněte

(žáci pracují samostatně, provádějí pokus, výukový dialog je značně redukovaný, nesourodý a nezřetelný)

U: takže máme první stránku protokolu vyplněnou ↑ **jo** ↑ @ co ste pozorovali ↓ někdo víc někdo míň že zkrátka ta glukóza s **tím** jódem že šly **rychlejc**a že se tam... ta tam má ta nic moc **jo** ↑ ta tam má disacharid ↓ škrob je to zásobní látka rostlin a živočichů ↓ víte to ↑ jak se **menuje** živočišný škrob ↓ **vod** g ↓ glyko

Ž: glykogen

U: glykogen ↓ **jo** ↑ @ v tomhleto úkolu se budeme zabývat **teda** zjištěním škrobu v **rostlinným** materiálu ↓ **jaký** sme používali chemikálie tam napíšete na první řádek @ chemikálie sme měli pouze roztok jódu v lihu případně tam můžete napsat ten práškový škrob ↓ chemikálie roztok jódu v lihu + napište klidně ten škrob ↓ no **jesli bysme** tam zmínili i tu mouku a rýži že jsme to vyzkoušeli i v tomhle můžeme ↓ že **jo** ↓ **jo** ↑ v **rostlinným** materiálu ↓ + **jaký** máme pomůcky ↓ **tak** tady na **todle** ste používali pouze kádinku lžičku + a na ty škroby ostatní takovou tu mističku bílou ↓ můžete napsat + sami ↓ máme **teda** že obdobně sme postupovali i s **ostatním rostlinným** materiálem ↓ **jo** ↑ a teď je tady závěr asi jsme schopní už ten závěr si napsat sami ↓ co ↑ nejprve bych chtěla abyste tam zahrnuli co sme dělali v **prvním** úkolu a že sme zkoumali mono a disacharid jeho tepelnou změnu v té reakci + pak abyste tam prosím zahrnuli v tom **druhým** úkolu ten škrob ↓

Transkript: HV 1 (3. skupina)

U: nadpis terciová skladba akord a dnešní datum ↓ začínám vykládat

Ž: nestrkej furt do mě.

U: kluci ↑ **tak** ↓ dobře poslouchajte ↓ já **dycky** k tomu něco nejdřív řeknu a pak vám řeknu co se bude psát ↓ **tak** poslouchajte nerad nerad bych to opakoval několikrát ↓ + takže akord je označení pro souzvuk tří a více tónů **který** znějí najednou ↓ @ a **každej** ten tón je **jinej** ↓ ale **zněj** najednou ↓ a ty tóny tak jsou tak **uspořádaný** podle **určitého** systému ↓ příkladem může být třeba když na klávesách stisknu tři a nebo více kláves ↓ **jo** ↑ nebo když zahraju tři a víc tónů na kytaru ↓ předvedu ↓ já sem si to jenom tady rozpojil + nevadí + **tak** ↓ + akord ↓ **jo** ↑ třebas jeden dva tři ↓ tři tóny ↓ to je akord ↓ pak může **bejt takovejdle** akord ↓ pak může **bejt** akord třeba dokonce i **takovejdle** ↓ **tomudlenctomu** akordu se říká klastr ↓ **jo** ↑ že prostě se zahraje **takle** třeba loktem ↓ používá se to @ třeba například v **soudobý vážný** hudbě ↓ **tak** ↓ @ akord může **bejt** tam sme si sem **řikal** že akord může **bejt** ze tří a více tónů ↓ to znamená třeba ze čtyř ↓ **jo** ↑ poslouchajte ↓ **todle** je akord ↓ **jo** ↑ takže to sou akordy ↓ napište si ↓ menší nadpis akord a pomlčku k tomu vysvětlíme si co to je napíšeme si to ↓

Ž: co je na tom

U: akord pomlčka ↓ + pište si ↓ je ↓ akord je ↓ souzvuk + tři a více + akord je souzvuk tří a více současně znějících

Ž: pane učiteli ještě jednou prosím

U: akord je souzvuk tří a více současně znějících + různých tónů

Ž: současně znějících

U: současně znějících různých tónů + čárka + současně znějících různých tónů čárka + uspořádaných + podle určitého systému ↓ nediktuju to úplně přesně tak jak je to v té prezentaci ↓ **jo** ↑

Ž: určitého systému

U: uspořádaných podle určitého systému ↓ stačí ↓ víc si nepíšeme ↓

Ž: uspořádaných podle...

U: určitého systému ↓ **eště** sem vám slíbil že zahraju třeba na kytaru **dyž** tady zahraju jeden tón tak je to jeden tón ↓ **druhej** ↓ **jo** ↑ **dyž** chci akord tak je to víc tónů a **todlencto eště** nestačí ↓ ještě **musim** zahrát jeden ↓ **jo** ↑ takže zahraju třeba tenhle akord jsou tam tři **různý** tóny ↓ tři a více tónů je akord ↓ **který** znějí najednou ↓ souvisí to s harmonií ↓ @ v **pátý** třídě aspoň to tak doufám že to bylo že ste probírali hudební výrazové prostředky ↓

Ž: ne co to je my jsme jenom zpívali

U: to mi ani **neřikejte** ↓ hudební výrazové prostředky sou ↓ barva dynamika @ tempo rytmus

Ž: ne vůbec my jsme jenom zpívali

U: dobře ↓ @ je **určitej** pšt je **určitej** rozdíl mezi melodií a harmonií ↓ Olivero ↓ hokejko ↓ mlč ↓

Ž: co

U: hokejko ↓

Ž: co hokejku

U: ne nic ↓ tak ↓

Ž: seš hokejka

U: pšt ↓ @ melodie ↓ je když znějí tóny za sebou ↓ a **dělaj** **ňákou** melodii ↓ třebas ↓ **vymyslim** si něco ↓ **jo** ↑ třeba **jo** ↑ to je melodie ↓ harmonie je když znějí tóny najednou ↓ třebas akord je v podstatě harmonie ↓ poslouchejte ↓

Ž: já nic neslyším

U: jsou najednou ↓ **jo** ↑ ty tóny ↓ když hraju melodii hraju takhle ↓ a když hraju ha harmonii třeba akord tak zní najednou ty tóny ↓ **jo** ↑ + **deme** dál ↓ **abysme** pochopili jak ten akord vzniká tak musíme pochopit to co je tercie ↓ v hudbě existuje něco jako interval ↓

Ž: co je to interval

U: interval pšt poslouchat **prosim** vás **ty** co to umí je to **skvělý** sem za to rád ale teďka mě nechte vykládat pro ty ostatní ↓ interval je vzdálenost dvou tónů ↓ třeba ↓ **mam** tón cé a zahraju ho společně s tónem gé ↓ to je první příklad ↓ pak uděláme **druhej** příklad tón cé a zahraju ho s tónem é ↓ tak ↓ hele ↓ když zahraju ten první příklad cé a gé dohromady tak je to **takle** ↓ **tydle** dva tam sou ↓ **jo** ↑ to je interval ↓ tady ten **druhej** příklad cé a é taky interval ↓ sou to **dycky** dva tóny ale hraju je **jo** ↑ nejdřív **takle** a potom **takle** ↓ **vysvětlím** **eště** dávejte pozor

Ž: zmáčknu mezera

U: nenenene to právě to já jenom **značim** abyste to slyšeli ↓ to **takle** dělám ↓ jinak to je najednou ↓ to je interval ↓ **jo** ↑ in interval je vzdálenost dvou tónů ↓ **vysvětlím** ↓ známe všichni cé dur ↓ že ↑

Ž:

U: ano ↑

Ž: máme si napsat co je to ten interval

U: ne nepište si ↓ teďka dávejte pozor ↓ **takle** mám cé dur všichni **jí znaj** je to tak ↓ **todle** je první nota nad cé dur druhá třetí čtvrtá pátá šestá sedmá osmá ↓ rozumíme si ↓ **tydle** notě se **říká** prima ↓ protože je první ↓ **tydle** sekunda ↓ protože je druhá ↓ tercie ↓ kvarta ↓ kvinta ↓ sexta ↓ septima ↓ oktáva ↓ kdo to zná **tuhlencto** ↓

Ž: tak na půl

Ž: to je ze španělštiny

U: v pohodě ↓ dejte ruce **dolu** ↓ teďka ↓ když víme že nota cé je první tak tady **vim** že **tadle** nota je první ↓ **kolikátka** bude **tadlencta** ↓

Ž: tercie

Ž: ne pátá

U: pátá ↓ **pátý** se **říká** kvinta ↓ a protože teďka je to to nejdůležitější ↓ teďka dávejte pozor ↓ protože mezi **timle** a **timle** je vzdálenost pěti tónů tak se **tomudlenctomu** intervalu **říká** kvinta ↓

Ž: proč

U: protože počítám ↓ jeden tón jedna dva tři čtyři pět to je to géčko co mám tady a tady mám to první a je to pět tónů ↓ tak to je **tomudle** se **říká** kvinta ↓ protože tady je pět tónů mezi **tim** ↓ **jo** ↑ tak ↓ a teďka já chci vysvětlit to co je tercie ↓ abych vysvětlil to co je tercie musel jsem vysvětlit co to jsou intervaly ↓ intervaly **teda** teďka jakžtakž aspoň někdo tuší ↓ **fajn** ↓ tercie je **todlencto** ↓ první a třetí třeba **jo** ↑ to je tercie ↓ to je tercie ↓ akord mi vznikne tak že je několik tercií postavených na sebe ↓ tak vznikne akord ↓ **nakreslim** vám akord cé dur ↓ **běžnej** akord **používanéj** v hodně písničkách ↓ **jo** ↑ **takle** cé dur ↓ to je **todlencto** ↓ tak ↓ ten akord **dyž** se podíváme na tu stupnici já umažu tady ty klikyháky aby to bylo líp vidět + **dyž** se podíváme na tu stupnici tak ten akord má tón ↓

Ž: cé

U: cé

Ž: dé

U: ne

Ž: é

U: é

Ž: a gé

U: gé ↓ takže to je **tendle** první

Ž: první třetí a pátý

U: třetí správně a **pátej** ↓ **jo** ↑ to sou a **dyž** se **podíváme** tak pšt **hele** ↓ tady je vzdálenost tři to je tercie ↓ jak sme řekli ↓ a **dyž** počítáte tak jedna dva tři tak tady je taky ↓ tři ↓ **jo** ↑ takže můžeme říct že tady je jedna tercie tady je druhá tercie ↓ rozumíme si ↑ **fajn** ↓ tercie může být to už si to si nemusíte tyhle věci úplně pamatovat pak mi bude stačit **dyž** budete umět ty definice co sou aspoň v sešitě ↓ protože **nemuzikanti** to stejně **myslím** si nepoužijete ↓ tak ↓ poslouvejte ↓ @ tercie může být takzvaná velká a nebo malá ↓ víte **jakej** je rozdíl mezi durovou a mollovou stupnicí ↑

Ž: jo

U: učili ste se to ↑

Ž: ne

U: poslouvejte ↓ třeba durová je **takle** ↓ a mollová ↓ to je mollová ↓ @ mezi durovou a mollovou je rozdíl ten že durová působí jakoby tak průrazně tak jako vesele a mollová působí smutně ↓ **jo** ↑ poslouvejte ↓ zahraju něco v **mollový** @ v **mollový** stupnici ↓ **jo** ↑ třeba ↓ **jo** ↑ to je v **mollový** ↓ teď zahraju v **durový** ↓

Ž: ne že nemačka žádný černý

U: **jo** ↑ je to je to rozdíl ↓ ne **neni** to v tom nemačkat **černý** ↓ přímo v tom to **neni** ↓ nenene v pohodě ↓ já sem si dřív myslel úplně to **samý** ↓ takže vůbec se za to nestyd' za za ten nápad tak ↓ @ ale **neni** to v tom ↓ **jo** ↑ prosím dej ty nohy dolů tak ↓ teďka ↓ víme **teda** že akord se skládá z tercií ↓ všichni to vědí

Ž: ne + ano

U: i Oliver to ví

Ž: asi jo

U: když **kecá** tak ↓ @ **řikali** sme si že akord je složený ze tří a více různých tónů ↓ je to tak ↑ když je složený ze tří tónů tak to je ze třech @ ze dvou tercií ↓ všichni to vidí ↓ **dyž** je ze čtyř tónů **takle** třeba akord tak tady je **eště** jedna tercie tak je ze tří tercií ↓ **dyž** bude

z pěti tónů tak tam bude **eště** jedna tercie ↓ **jo** ↑ a tak dále ↓ takže **tomudlenctomu** se **říká**
terciová stavba ↓

10.2 Přílohy elektronické

Obsahují kompletní soubor komentovaných transkriptů včetně analýzy a hodnocení mluveného projevu jednotlivých respondentů. Celý soubor textů je velmi obsáhlý, z technických důvodů ho tedy zaznamenáváme v elektronické podobě na přiloženém CD.

Transkript: ČJ 1

Předmět: český jazyk

Ročník: 6.

Délka praxe učitele: 1 rok

Pohlaví učitele: žena

Region: západní Čechy (Stupno)

Typ školy: venkovská

U: takže ↓ minulou hodinu sme začali s přídavnými jmény takže co víme o přídavných jménech jenom si to zopakujeme

Ž: vyjadřují vlastnosti

U: ano

Ž: osob zvířat...

U: ano přesně tak vyjadřují nějakou vlastnost ↓ copak ↓

Ž:

U: nikdo nemá učebnici ↓ Verča má ↑ Verča má nepotřebujete **jí** ↓ tak kdo ne kdo má učebnici ↓

Ž: ... já

U: no vy ste **šikovný** ↓ vy **jí** tady máte ↓

Ž: my si jí tu necháváme

U: vy si **jí** tu necháváte ↓ no tak si **jí** vezměte @ Míšo tak si sedni k Verče nebudete mluvit Míšo ↓ jinak ti jí Verča půjčí a **bueš** sedět sama ↓ tak ↓ co sme si řekli o těch po @ přídavných **ménech** ↓ takže ste řekli že přídavná jména označují nějaké vlastnosti osob zvířat věci dobře jaké druhy známe přídavných jmen Sáro

Ž: ... přivlastňovací

U: ano + Klárko ↓

Ž: měkká tvrdá přivlastňovací

U: přesně tak ↓ měkká tvrdá přivlastňovací ↓ řekněte mi vzory

Ž: mladý jarní a otcův a matčin

U: přesně tak ↓ takže mladý to jsou tvrdá jarní sou měkká otcův matčin sou přivlastňovací ↓ výborně ↓ tak ↓ teď si napište do toho sešitu + napište si slovo @ zraněný napište si slovo zraněný a vytvořte mi dvě věty v jedné větě bude to slovo zraněný podstatným jménem v druhé větě bude přídavným jménem ↓ ano ↑ + takže zraněný každý sám pracuje pak si přečteme ty příklady ↓ + teď netrhej Matěji teď piš ↓ tak si to vytrheš potom ↓ + a říkala sem

vám to už o přestávce na ráno že si máte sehnat papír **né** že ho **ted'kon** budeš někde vytrhávat ↓ + takže zraněný podstatným jménem a zraněný přídavným jménem ↓ hotovo ↑ + tak **eště** pár vteřinek + Klárko ↓ tak mi řekni zraněný podstatné jméno ↓

Ž: ... zraněného odnesli na jiný pokoj

U: @ zraněného odnesli na jiný pokoj ↓ je to správně ↑ je to podstatné jméno ↑ + tak někdo kývá že ne proč Maruško ↑

Ž: no protože ... já teda myslím že to je jakoby že to není jako je to sice ta osoba ale je tam jakoby že to vyjadřuje jaká je a ne jako

U: ne ↓ bylo to v pořádku ↓ **jo** ↑ bylo to v pořádku ↓ zraněného odnesli na jiný pokoj je podstatné jméno ↓ tak Maruško řekni mi kde máš ty @ větu s kde máš zraněný podstatným jménem ↓

Ž: zraněný byl ... odvezen do nemocnice

U: ano ↓ to je také v pořádku ↓ zraněný byl odvezen do nemocnice ↓ tak ↓ zraněný přídavným **ménem** Františku ↑

Ž:

U: výborně zraněný zub i když ta věta by mohla být taky lépe formulovaná

Ž: leda že by...

U: Patriku ↑

Ž: zraněný nemohl chodit

U: ne ↓ to **není** přídavné jméno ↓ to je podstatné jméno ↓ Markétko ↑

Ž: moje kamarádka byla vážně zraněná

U: ano ↓ moje kamarádka byla vážně zraněná ↓ je to přídavné jméno ↓ v pořádku ↓

Ž: zraněný fotbalista nemohl hrát

U: ano ↓ výborně ↓ to by mohlo být jak @ odlišíme **jesli** se jedná o podstatné jméno nebo o přídavné jméno ↓ Pepo ↓

Ž: že stojí před tím podstatným ménem nebo za

U: @ to vůbec ne to vůbec ne @ Klárko ↑

Ž:že má přídavné méno tak je to ... před podstatným ménem

U: nemusí být vždycky před podstatným jménem ale většinou stojí před podstatným jménem ale hlavně co je důležité to přídavné jméno rozvíjí nějaké podstatné jméno ↓ třeba to co řekla@ Markétka že někdo byl zraněný ↓ **jo** ↑ takže například můj bratr byl zraněný tak to zraněný rozvíjí podstatné jméno bratr ↓ **jo** ↑ @ když máte podstatné jméno @ které má v podstatě ten tvar přídavného jména podle jakého vzoru ho skloňujeme ↓ + zraněný

Ž: zraněný

U: zraněného převezli na jiný pokoj ↓

Ž: mladý

U: jako mladý ↓ přesně tak ↓ **jo** ↑ takže podle těch vzorů přídavných **men** to skloňujeme ↓ výborně ↓ **ted'kon** @ takže v podstatě odlišovat podstatná jména od přídavných jmen to byste měli zvládnout ↓ tak ↓ **ted'kon** si napište větu vynechte si klidně řádku a Matěji ↓ ty si sežeň nějaký pořádný papír ↓ ted' hned ↓ + tak šup ↓

Ž: dík

U: napište si větu ↓ + byl velmi zvědav jak to všechno dopadne ↓ byl velmi zvědav jak to všechno dopadne ↓ @ bude tam čárka ↓ **jó** ↑ byl velmi zvědav jak to všechno dopadne ↓ + ták ↓ + najděte mi tam přídavné jméno ↓ přídavné jméno ↓ v této v tomto souvětí ↓ byl velmi zvědav jak to všechno dopadne ↓ Fran tak Ondro ↓ povídej ↓

Ž: velmi

U: **né**

Ž: zvědav

U: zvědav ↓ velmi je příslovce ↓ + tak ↓ **jó** ↑ velmi je příslovce ↓ takže byl velmi zvědav byl velmi zvědavý **jo** ↑ můžeme říct byl velmi zvědavý ↓ @ podtrhněte si to klidně ať ať to vidíte nebo ať to víte + jaký je to tvar přídavného jména ↓ setkali ste se s tím někde ↓ + takže si k tomu napište že se jedná o jmenný tvar přídavného jména ↓ takže jedná se o jmenný tvar přídavného jména ↓ + já tady **mam** pro vás tabulky kte nebo tabulku která se týká **vlasně** těch přídavných jmen ale já **vam** to dám až příští hodinu protože vy byste to ztratili ↓ když si to hned nenalepíte

Ž: jmenný tvar

U: jmenný ↓ pozor kolik n napíšeme ve slově jmenný ↓

Ž: dvě

U: dvě n ↓ ne ↓ stačí dvě ↓ takže jmenný tvar přídavného jména ↓ + tak ↓ já **vam ted'kon** budu říkat @ vždycky přídavné jméno a vy vytvoříte ten jmenný tvar ↓ **jó** ↑ takže si napište ↓ zvědavý zvědavý můžete rovnou psát ten jmenný tvar ↓ + zvědavý dále zdravý + zdravý + dále unavený unavený + unavený + jmenný tvar je v podstatě bez toho í na konci ↓ **jó** ↑ + takže unavený takže už vytvořte jmenný tvar ↓ šťastný šťastný + a schopný schopný + tak ↓ a vytvořte mi alespoň dvě věty alespoň dvě věty vyberte si které to přídavné jméno chcete zase dvě věty vytvořte a použijte jmenný tvar přídavného jména ↓ + tak ↓ **mam** jich **ňák** málo ↓ + **eště** tady mám ↓ + takže já **vam** to přece jenom rozdám **dyžtak** si to potom někam schovejte ať se to neztratí nebo ať si to neztratíte + takže ↓ kdo má větu ↑ Ondro ↓ přečti mi nějakou větu kterou **si si vytvořil** ↓

Ž: byl šťasten že vyhráli

U: ano ↓ byl šťasten že vyhráli ↓ výborně ↓ Maruško ↓

Ž: byl šťasten že je zdrav

U: ano ↓ tady si použila rovnou dvě přídavná jména Pepo ↓

Ž: byl sem schopen zvládnout cokoli

U: ano byl sem schopen zvládnout cokoliv výborně Matěji

Ž: už sem zdrav

U: ano už sem zdrav Pepo ↑ taky nám něco řekni co si vytvořil za větu

Ž: už je můj kamarád zdrav

U: ano ↓ už je můj kamarád zdrav výborně ↓ ve všech těchto větách ste použili to přídavné jméno v jedné funkci ↓ to znamená jakým větným členem v té větě to přídavné jméno je ↓

Ž: ve jmenném tvaru

U: samozřejmě je to jmenný tvar to ano ale jaký větný jaký větný člen to je ↓ pozor není to podmět ↓

Ž:

U: ano ↓ je to jaká část přísudku to je ↓

Ž: jmenná

U: přesně tak ↓ to znamená to je ten přísudek jmenný se sponou takže @ klidně si tam napište že ve větě + ve větě plní + ve větě plní funkci jmenné části přísudku jmenného se sponou ↓ + takže ve větě plní + funkci jmenné části přísudku jmenného se sponou ↓ + takže tam máte ty příklady otec byl zdrav nebo babička byla nemocna ↓ podívejte se na tu tabulku kterou sem vám **ted'kon** rozdala @ **prosim** vás @ ono tam ty koncovky nejsou úplně dobře viditelné čitelné takže si je @ + **jo** ↑ takže si je kdyžtak @ napište vedle ↓ **jo** ↑ můžete si je **obtahnout** **nevím** jestli to tam bude vidět **dyžtak** si je opravdu napište vedle ukaž Matěji já se jenom na to **podívám** takže podívejte se na to máte to tam i napsané @ přídavná jména ve jmenném tvaru se skloňují podle vzoru pán hr @ hrad to se příliš **nepožívá** pán žena a město ↓ ano ↑ to **znmeá** že ty koncovky sou stejné ↓ to znamená_v rodě mužském je to šťasten v jednotném čísle v rodě ženském je to jak ↑

Charakteristika:

Z celkového pohledu přiměřeně výrazný a srozumitelný projev. Částečně je míra kultivovanosti snížena porušováním spisovného standardu v rovině zvukové (v ostatních rovinách spíše ojediněle), významněji však extrémně vysokou frekvencí vycpávkových

výrazů a zvuků. Výslovnost je na několika místech nezřetelná, nedbalá, spojená s rychlejším tempem řeči. Intonačně jsou ohraničovány přiměřeně dlouhé úseky promluv. Hlasitost se jeví jako přiměřená.

Nedostatky:

- Dloužení vokálů: *né* (2x), *jó* (4x), *ták*.
- Krácení vokálů: *neni*, *vam* (3x), *mam* (2x), *prosim*, *obtahnout*, *nevím*, *podívám*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *ménech*, *ménem*, *men*, *eště* (2x), *jesli*, *vlasně*, *dyžtak*, *bueš*.
- Nedbalá výslovnost: *ňák*, *nepožívá* (nepoužívá), *zmeá* (znamená).
- Tvaroslovné odchylky: *jí* (akuz. sg., 4x), *vytvořil si si* (2. os. sg. prét.), *šikovný* (nom. pl. mask. živ.).
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo*, *jó* (celkem 11x), *ted'kon* (4x).
- Nadužívané výrazy: extrémně vysoká frekvence (*tak + ták* 19x, *takže* 24x).
- Hezitační zvuk: extrémně vysoká frekvence (22x).

Transkript: ČJ 2

Předmět: český jazyk

Ročník: 9.

Délka praxe učitele: 36 let

Pohlaví: žena

Region: Plzeň

Typ školy: městská

U: takže ↓ + týká se to teď co řeknu + Vočkaj ↓ to se týká i tebe ↓ protože ty to budeš dělat doma ↓ protože teď budeš dělat opravu ↓ takže ↓ všichni si vezmou učebnici českého jazyka strana sto dvacet sedm

Ž: kolik

U: strana sto dvacet sedm ↓ + bez těch volů ↓ + @ máme tam napsáno fejeton ↓ když sme probírali Nerudu ↓ Pepo ↓ + když sme probírali spisovatele Nerudu říkali sme si že on byl právě + zakladatelem @ + fejetonu a že Národní listy díky tomu měly @ hodně odběratelů ↓ je to tedy + @ práce novinářská zajímavá kdy ten článek má být **aktuální** ale přitom aktuální ale přitom také by měl pobavit čtenáře ↓ my tam máme tři ty fejetony ↓ je tam přísloví otázka co se učí prodavači ↓ vy si ty tři fejetony až budete mít hotovou opravu+ vy budete dělat hlavně opravu té písemné práce ↓ ten sešit si **eventuelně** můžete opravit doma ↓ někteří z vás neměli opravené ani to předcházející cvičení takže to si můžete udělat doma ↓ ale tu písemku **mě** budete odevzdávat tu opravíte ↓ tak si přečtete ty tři fejetony ↓ a je tam úkol ↓ na straně sto dvacet osm ↓ takže Gruberová přečti úkol ↓

Ž: ...

U: tak ↓ takže až si ty ukázky přečtete nebudeme nic psát na tabuli ale vy si do velkého slohového sešitu napíšete dnešní datum nadepíšete fejeton a zkušenosti z toho co ste si přečetli napíšete do toho velkého sešitu ↓ potom si to společně shrneme příští hodinu ↓ takže komu **neni** jasné co od vás chci zvedne ruku ↓

Ž: ...

U: no možná že tam ještě něco z toho co si přečteš bude navíc ↓ co tě zaujme v tom textu ↓ ano↑ takže až po přečtení těch tří fejetonů budete to moct porovnat a zjistit jestli opravdu splnili všechno ↓ **jo**↑ máš pravdu ↓ ale @ třeba ještě něco navíc najdeš ↓ takže ↓ + kdo něčemu nerozuměl ↓ Vítková tys něčemu nerozuměla ↑

Ž: ne

U: a co to bylo **todleto** ↓

Ž: uvozovky

U: **jo** to byly uvozovky ↓ aha ↓ tak to **jo** ↓ + takže já si ještě přepočtu ↓ jeden dva tři čtyři pět dva sou v šatně je sedm dva čtyři šest osm deset dvanáct čtrnáct šestnáct sedmnáct a + je to **vonu** ↓ takže to nám sedlo ↓ takže to **zavíram** třídní knihu a ty už **seš** na řadě že si tě **mam** napsat ↓

Ž:...

U: tadyhle **mam** **eště** **Pojarový** **vopravenej** vrací vlastně ta tu není tak jí to **dam** do stolku

Ž:...

U: co ↑ ty jí to vezmeš ↑dobře ↓ no za vás **dycky** **vyhledávám** v **šupletí** ↓ **zapomenutý** věci ↓ nemáš tam něco v tom deníku ↑ no já **nevím** ↓ možná máš známku ale **nevím** ↓ nejsem si jistá ↓ ne ↓ tak ↓ + takže nejdříve mluvnické

Ž: trojka čtyrka

U: no to je **hezky** ↓ a sloh

Ž: ten mam tady na stole

U: ten máš u mě ↓ tak ukaž ↓

Ž: tady je oprava

U: ...a **předtím** si měla opraveno měla ↓ takže ↓ pokud budete @ opravovat **prosim** vás ta vlastní **mena** musíte je napsat celá ↓ já **vim** že někde je vlastní název jednoslovný ↓ ale někde je cel **nutný** napsat víceslovný celý a někde musíte i napsat to místo ↓ když je Městský úřad v Klatovech musíte tam napsat to v Klatovech protože když napíšete do opravy městský úřad bez těch Klatov tak by to bylo s **malým** m ↓ takže to **di** dodělat **jo** ↑ **celý** ty názvy ↓ tak ↓ děkuju a Vočkaj ↓ no

Ž: když je střední průmyslovou školu strojírenskou tak je velký s a strojírenskou taky velký s

U: nenene ne ↓ to už jsou malá písmenka ↓ ve víceslovném názvu začínáme velkým a potom pokud tam **neni** uvnitř vlastní **meno** tak malá a u těch škol zase musí být uvedeno pokud jsou základní nebo střední místo ↓ pokud tam není uvedeno místo tak je to s **malým** ↓ tak ↓ + no to je **krásný teda** ↓ tak ↓ no a ↑

Ž: trojku

U: trojku ↓ tak to už je lepší a opravy **eště** děláš ↓ nebo už máš hotovo ↑ takže pravopisné cvičení kde máš háček na č ↓

Ž: tady

U: a to tečka je kde ↓ cvičení ↓ a tady tři a **eště** se **podivám** **jesli** si to opravil **předtím** ↓

Ž: ...todle pani učitelko

U: co je to za sešit ↓

Ž: já sem si ho ještě nezaložil

U: takže si tě připisuju ↓ Vočkaj Kroupa Flaks Hás mají mít ty sešity ↓ na mluvnici **teda** ↓ a deník **mě** má dát Vočkaj Hás Kotík a Pojarová dala mi ho jenom Pojarová ↓ tak Kotík to už tady mělo dávno **bejt** ↓

Ž:...

U: tak ↓ to je v pořádku **vopravu** už si uděláš sám **teda** + co to je ↓ deník↑ sešit ↓ dobře tak tak ↓ **tadydle** máš ↓ **čtyrku** **prosim** tě Martine hlavně **voprav** teďka tu písenu ↓ **jo**↑ Zachová je kde ↓ aha ↓ takže **pravopisný** cvičení

Ž: čtyři

U: čtyři a sloh

Ž:...

U: aha já to napíšu takhle my všichni ↓ my do závorky nebo vedle ↓ ano ↑ to už máš já to jenom prohlídnu byly prázdniny naučily...držely ↓ a teďka mi řekni proč tam nemáš **napsaný** to vydržely

Ž: jo....

U:...s námi vydržet ↓ a taky bych chtěla poděkovat všem paním učitelkám ↓

Ž: jo

U: takže vy dr že ly u či tel ky ↓ **jo** ↑ tak to tam doplň tady máš...takže **tadydle** sme **řikali** čtyři a ze slohu jedna lomeno

Ž: čtyři

U: čtyři + Heler pracuj potichu Listina základních práv a svobod Městský úřad v Klatovech U Tří medvídků po předložce u těch vlastních názvů vždycky **velký** písmenko ↓ takže Na Výsluní taky ↓ tadys ho měla ↓ **jo**↑ navštívili teď je to v pořádku ↓ děkuju

Ž: to je ta oprava

U: tak obsah Listina základních práv a svobod to je její vlastní název ↓ **jo** ↑

Ž: @

U: jako máš Staré pověsti české tak **todle** se jmenuje takhle ↓ Městský úřad v Klatovech
kdyby tam nebylo uvedeno kde

Ž: ...

U: ano U Tří medvídků po předložce vždycky **velký**

Ž: no já jsem tam právě měla u asi jsem to tam měla tak hrozně naškrabaný že to nešlo přečíst

U: **jo** ↓ teď je to dobře ↓ **jo** ↑

Ž: @

U: **pocem pocem** ↓ tak ↓ **řikej** ↓ mluvnice

Ž: ...

U: ta je za tři a sloh ↑

Ž: ...

U: no nazdar **teda** ↓ takže tři a za **štyři**

Ž: no ještě nemam opravu

U: dobře ↓ ano ↓ Hás ten je někde tady ↓ že **jo** ↓ takžeovou už **mam vopravenou**
Kotík ↑ pracuješ nebo **kecáš** ↓ ale čti si potichu ↓ ...za dva

Ž: paní učitelko

U: ano

Ž:

U: zdůraznit je asi hodně důrazně to @ a podotknout je **takový** jenom na okraj ↓

Ž: já sem myslel...

U: to je dobře že si myslel taky někdy ...pět...Hás...tři lomeno čtyři...**todle** je...pět...Heler ↓

Ž: ...

U: takže ↓ **dneska** máme pátého pra vo pis co tam máš ↓

Ž: pětku

U: a písemná slohová práce

Ž: tady to mám napsat tu opravu malým nebo velkým

U: @ tady to je přečti tu větu ↓ mně nezbyvá ↓ komu čemu ↓ třetí pád ↓ ano ↑

Ž: ...

U: **jo** ↑ Pepo ↑ víš ↑ takže už **seš** na řadě ↓ vid' ↓ tak **řikej** ↓ mluv ↓

Ž: ...

U: **pravopisný** cvičení

Ž:.....

U: a písemná práce

Ž:....

U: tak @ **eště** jednou takže tady je **pravopisný** a jedna lomeno dva ↓ jo↑co je **todleto** ↓

Ž: nevykejte

U: ne vykejte cavyky dobývat pilník Listina základních práv svobod U Tři medvídků a do školy ↓ tak ↓ a **di** opravovat tu písemku ↓

Ž: paní učitelko já bych se chtěl zeptat jestli tady to je tečka nebo čárka

U: @ neměli co to ↓ le h ké ↓ lehké ↓ ano↑ lehké ↓

Ž: to je tečka za tím nebo čárka

U: před ale děláme čárku poměr odporovací ↓ tak ↓ Chalupecký ↓ **pravopisný**

Ž: tři

U: tři písemná práce takže **jí** napíšeš do proslov do **velkýho** sešitu ↓ já sem si tě asi už psala + někde na ty desky ↓ tak to potom jo ↑ do **velkýho** a přineseš to ↓ v pátek ↓ @ pravopisné cvičení tři oprava Listina základních práv a svobod Na Výsluní název ulice po předložce **dycky** ještě to písmenko ↓ jo↑ a **tadydle** ukaž + dobrý ↓ tak ↓... Kotík ↓ **todleto** jo ↓ pravopisné cvičení

Ž: za tři

U: a sloh ↑ za dva + dva tři + tak nejdřív vezmeme **teda** sloh ↓ + tys tam měl **todleto** jenom v školním + tak ↓ **tadydle** tě chybělo to přání ↓ jo↑ já sem **řikala** že na konci bude nejenom **teda** rozloučení ale popřejeme těm kteří tu zůstávají ↓ tak to ti tam chybělo a + ↓ to je asi všechno ↓ to si **dam** k sobě a teď mi ukaž tohle já sem řekla že to bude **celý** ↓ taky↓ **tadydle** máme + v Plzni ↓ **celý** to bude ↓ dodělej to ↓ teď sem to **řikala** ↓ **todle** mi sem hodil kdo ↓ @ Michale ↑ **vem** si to zpátky ↓ tam v té osnově chybí interpunkce ↓

Ž: a co to je

U: to sou tečky čárky **vodchod** ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu převážně výrazný, dynamický, většinou srozumitelný, avšak nepřiliš

kultivovaný projev. Poměrně časté porušování spisovného standardu ve zvukové a morfológické rovině, místy nedbalá výslovnost, intonační segmentace promluv ne vždy funkční (místy delší výkladové nebo instruktážní celky bez výrazné ukončující intonace), abnormálně vysoká frekvence parazitních výrazů, dostatečná (ojediněle až přílišná) hlasitost, místy rychlejší tempo, poslechově poměrně náročný projev.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *prosim* (2x), *řikali*, *říkej* (2x), *řikala* (2x), *neni* (2x), *mam* (3x), *s malým*, *podívám*, *zavírám*, *dam* (2x), *nevím* (2x), *vim*, *vyhledávám*, *předtím* (2x), *mena*, *meno*.
- Záměna vokálu: diftongizace – *bejt*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *eště* (4x), *mena*, *meno*, *di* (jdi), *jesli*, *čtyrku*, *štyři*, *todleto* (4x), *todle* (3x), *tadydle* (5x).
- Protetické v: *vono*, *vopravenej*, *vopravu*, *voprav*, *vopravenou*, *vodchod*.
- Nedbalá výslovnost: *pocem* (2x), *dycky*, *vem si*.
- Tvaroslovné odchylky: *seš* (2. os. sg., 2x), *odevzdávat mě* (dat. sg.), *dát mě* (dat. sg.), *chybělo tě* (dat. sg.), *jí* (akuz. sg.), *Pojarový sešit*, *vopravenej* (mask.), *zapomenutý* (pl. fem.), *hezký* (neutr.) + *nutný*, *krásný*, *pravopisný* (4x), *napsaný*, *velký* (2x), *takový*, *celý* 2x (vše neutr.), *celý* (akuz. pl. mask.), *velkýho* (gen. sg. mask.).
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *v šupleti*, *dneska*, *jo*, *kecáš*, *teda* (6x).
- Nesprávná výslovnost cizích slov: *atuelní*, *eventuelně*.
- Hezitační zvuk (11x).
- Nadužívané výrazy: *tak* (21x), *takže* (23x), *jo* (17x).

Transkript: ČJ 3

Předmět: český jazyk

Ročník: 6.

Délka praxe učitele: 24 let

Pohlaví: žena

Okres: Plzeň – jih

Typ školy: venkovská

U: tak a my se ještě k tomu slovesnému rodu dostaneme tak si zopakujeme něco na krátké jednoduché větě kdo nemá sešit vezme si papír a pak si to do sešitu nalepí a nebo přepíše ↓ jako každou hodinu ↓ když vám něco chybí ↓ + a napíšeme si větu na krátký jazykový rozbor ↓ zraněného cyklistu + ošetřil lékař + rychlé záchranné služby ↓ + tak @ budeme nejprve určovat slovní druhy ↓ já to budu psát na tabuli vy si pište do sešitu ↓ Anetko ↓ **řikej** ↓ Ž: @

U: co je za slovní druh zraněného ↓

Ž: přídavné méno

U: ano Dominiku ↑

Ž: podstatný méno

U: dobře Honzo ↑ Baumruk ↑

Ž: ošetřil sloveso

U: dobře Honza David ↑

Ž: podstatné méno

U: ano @ Báro ↑

Ž: @

U: rychlé ↑

Ž: příd

U: no ↑

Ž: přídavné méno

U: přídavné jméno záchranné Pavlo ↑

Ž: přídavné méno

U: dobře služby ↑ Veroniko ↑

Ž: podstatné méno

U: podstatné jméno ↓ tak ↓ kdopak z vás nám půjde na tabuli podtrhnout základní skladební dvojici ↓ tak Báro **pod'** ty ses hlásila první obyčejnou tužkou do sešitu

Ž: ošetřil

U: ano ↑

Ž: koho co ošetřil

U: ne ne ↓ základní skladební dvojici ↓

Ž: jo

U: takže přísudek už máme a na podmět se zeptáme jak ↑

Ž: kdo co

U: kdo co ↓

Ž: záchranář

U: záchranář ↓ dobře ↓ sedni si Báro Verčo uměla **by si** se zeptat na slovo cyklistu ↑

Ž: koho co

U: a jak se zeptáš ↓ k čemu to bude patřit ↓ k čemu to **bue** tvořit skladební dvojici ↓

Ž: ošetřil

U: ano ↓ a jak co to tedy bude ↑ ošetřil koho co ↑

Ž:

U: pádovými otázkami se ptáme na ↑

Ž: pří ne ne

U: pře

Ž: předmět

U: předmět ↓ tak ↓ s čím bude tvořit @ Markétko skladební dvojici zraněného ↓ k čemu to bude významem patřit ↓

Ž: cyklistu

U: dobře ↓ + s čím bude tvořit Honzo ↑ skladební dvojici záchranné ↓

Ž: služby

U: ano + Dominiku rychlé ↓

Ž: služby

U: dobře + tak ↓ a kde bude @ kde bude mít svůj řídicí člen slovo služby ↓ k čemu bude patřit služby ↓

Ž: záchranné ne

U: záchranné

Ž: lékař

U: lékař ↓ výborně Dominiku ↓ jaký lékař lékař služby ↓ + a my sme si tady **dneska** říkali že budeme mluvit o slovesech ↑ tak si to sloveso z té věty napíšeme pod to ošetřil si napište ↑ pod větu ↑ ošetřil ↑ + a Slávek nám bude diktovat ↑ určí nám to sloveso ↓ my si to **budem**

psát do sešitu s tebou ↓ + ošetřil ↓ tak ↓ + Honza nebo Dominik zopakoval před chvílkou co umíme určovat u sloves ↑

Ž: číslo čas

U: Dominiku zopakuj mi to **eště** jednou ↓

Ž: osoba číslo způsob čas

U: osoba číslo způsob čas ↓ takže ošetřil je osoba ↓

Ž: třetí

U: třetí no piš si to a diktuj ↓ my **píšem** s tebou ↓ číslo ↓

Ž: jednotný

U: ano způsob ↓

Ž: oznamovací

U: oznamovací nahlas ↓ neboj se ↓ a čas ↑

Ž:

U: minulý ↓ dobře ↓ + kdopak z vás by uměl tohle sloveso ošetřil dát do první osoby množného čísla podmiňovacího způsobu ↓

Ž: první

U: první osoba množného čísla ↓ tedy my

Ž: jsme ošetřili

U: podmiňovací způsob ↓

Ž: my bychom

U: výborně Terezko ↓ my bychom ošetřili ↓ ano ↑ a Anetko vytvoř nám rozkazovací způsob od slovesa ošetřit ↓

Ž: ošetřte

U: no ↑

Ž: ošetřte

U: ošetřte ↑

Ž: ošetři

U: ošetři a ještě jsme zapomněli

Ž: ošetříme

U: ošetřme ↓ tak ↓ ošetři ošetřme ošetřete ↓ tak ↓ výborně ↓ chce se někdo z vás na něco zeptat tady k tomu co sme teď dělali ↑ takže teď si všichni odložte tužky dejte sešit na stranu vysvětlíme si tedy ↓ uděláme si k tomu slovesu už další kategorii co je to rod slovesa ↓ rod u slovesa nemá nic společného s rodem u podstatných a přídavných jmen ↓ celá ta nešťastná kategorie ↓ ale když mě teď budete dobře sledovat tak určitě **přidete** na to @ jak @

jaký je mezi nimi rozdíl ↓ tak já si vypůjčím tady tu **naší** větu ve které sme měli že lékař ošetřil cyklistu ↓ já **ji** přepíšu ještě jednou + a pod to napíšu tu větu znovu ale trošičku ji pozměním ↓ sledujte ten rozdíl mezi tím jestli schválně někdo z vás přijde na to co se tam změnilo ↓ + první věta zní ↓ lékař ošetřil cyklistu druhá cyklista byl ošetřen lékařem ↓ jaký je mezi těmi větami rozdíl ↓ tak Tereška se hlásila první ↑

Ž: lékař ošetřil je spíš to bylo a cyklista byl ošetřen a aha

U: taky už bylo ↓ tak to nebude ten rozdíl ↓ tak kdo byl

Ž:

U: Honzíku ↑

Ž:

U: ne ne ↓ takže ↓ najděte mi tady v té větě základní skladební dvojici ↓ už jsme **ji** tam jednou **vlastně** měli ↓ lékař

Ž: ošetřil

U: ošetřil ↓ a teď mi najděte v té druhé větě základní skladební dvojici ↓ přísudek je

Ž:

U: jeden bude mluvit ↓ jeden ↓

Ž: cyklista

U: cyklista je co ↓

Ž: podmět

U: a co sme se o něm dověděli ↓ + byl ošetřen ↓ tak ↓ + co se nám tedy změnilo v těch větách ↓

Ž: @

U: co se nám tam změnilo ↓

Ž: skladební dvojice

U: skladební dvojice základní ↓ správně ↓ v první větě to co říká přísudek dělá kdo ↓

Ž: podmět

U: podmět ↓ lékař ošetřuje ↓ je to pravda ↑ takže ↓ podmět je činitelem děje ↓ podmět říká to co nám sdělu @ podmět dělá to co nám sděluje přísudek ↓ v té druhé větě ↑ cyklista byl ošetřen ↓ taky dělá podmět to co říká přísudek ↑

Ž: ne

U: co to tedy znamená ↑ že tady vlastně činitelem toho děje je někdo jiný než podmět ↓ my víme že cyklista když je zraněný se nemůže sám ošetřit že **jo** ↑ to se volá záchranná služba takže rozdíl mezi **těma dvěma** větami je ten že zatímco v první větě podmět dělá to co říká přísudek ve druhé větě podmět nedělá to co dělá to co říká přísudek ↓ ano ↑ já **vam** tam

napišu ještě jednu větu a vy ji zkusíte podle tohohle vzoru změnit ↓ **jo** ↑ tak ↓ často čteme v pověstech že hrad dobyli vojáci ↓ tak ↓ základní skladební dvojice v této větě bude jaká ↓ Jardo ↓ přísudek je ↓

Ž: dobyli vojáci dobyli

U: dobyli ↑ a podmět

Ž: vojáci

U: vojáci ↓ uměli byste někdo předělat tu větu tak aby tedy + podmět se měnil ↑ Dominiku ↓

Ž: vojáci dobyli hrad

U: to je stejné ↓ tam je pořád podmět vojáci ↓ Jardo ↑

Ž: hrad byl dobyt vojáky

U: výborně ↓ hrad byl dobyt vojáky ↓

Ž:

U: nepište nic ↓ + Honza Baumruk ↓ jaký je přísudek v téhle větě ↓ +

Ž: @

U: co se z ní dovídáme ↓

Ž: dobyli vojáci

U: ne ↓ v téhle větě ↓

Ž: byl dobyt

U: byl dobyt ↓ a kdo co byl dobyt ↑

Ž: hrad

U: tak ↓ zatímco v téhle větě opět podmět je činitelem děje podmět dělá to co říká přísudek vojáci dobyli v té druhé větě se nám to změnilo ↓ podmět už tam není činitelem děje ↓ ano ↑

Ž:

U: ano ↑ chápete to ↑ a ještě si uvedeme jeden příklad třeba víte že tady silnice přes nás **neni** zrovna ideální že je samý výmol takže @ já napíšu **ted'kon** větu ↓ silničáři opravují silnici ↓ a vy už přemýšlejte jak to změníte ↓ + Pavel byl první ↑

Ž: silnice byla opravena silničáři

U: přítomný čas je opravována ↓ **jo** ↑ dobře ↑ nebo ještě by to šlo jinak ↑

Ž: silnice je opravena silničáři

U: taky by to šlo ale to by nebylo přesné tady podle té naší věty ↓ takže ↓ je silničáři opravují a silnice je opravována ↓ mohla bych místo toho je opravována říct třeba jenom silnice se opravuje ↑

Ž: jo

U: mohla bych to říct ↑ silnice se opravuje ↑

Ž: ne ne ne

U: nemohla Terezko ↑

Ž:

U: no a ale rozumíš té větě ↑ silnice se opravuje ↓ rozumíme jí ↓ ano ↓ taky by to šlo ↓ ale právě říká že silnice se sama neopravuje ↓ že musí někdo přijet a musí ji opravit ↓ to znamená + že tady opět v té větě s tím zvratným zájmenem se nedělá podmět to co říká přísudek ↓ že tam není činitel děje ↓

Ž: já už sem to asi pochopila rod činný je rod činný

U: no takže Pavla správně už asi pochopila ↓ rod činný to bude tehdy pokud bude podmět dělat to co říká přísudek ↓ tak ↓ já si teď vezmu barevnou tužku křídou a rod činný vám na té tabuli vyznačím červeně ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu přiměřeně výrazný a srozumitelný projev. Míra kultivovanosti je částečně snížena z důvodu porušování spisovného standardu v rovině zvukové (v ostatních rovinách spíše ojediněle) a dále z důvodu vyšší frekvence vycpávkového výrazu *tak*. Výslovnost je celkově zřetelná, intonačně jsou ohraničovány přiměřeně dlouhé úseky promluv. Hlasitost i tempo se jeví jako přiměřené.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *řikej, vam, neni*.
- Redukce koncového vokálu: *budem, pišem*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *pod', přidete, vlasně, eště, bue*.
- Tvaroslovné odchylky: *jí 2x* (akuz. sg.), *naší* (akuz. sg. fem.), *těma dvěmi* – navíc hyperkorektní (instr. pl. fem.), *uměla by si* (kondicionál 2. os. sg.).
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo* (3x), *dneska, ted'kon*.
- Nadužívané výrazy: *tak* (velmi vysoká frekvence, 19x), *takže* (místy).
- Hezitační zvuk: *místy* (8x).

Transkript: ČJ 4

Předmět: český jazyk

Ročník: 6.

Délka praxe učitele: 31 let

Pohlaví: žena

Region: Karlovy Vary

Typ školy: městská

U: tak dobrý den děti postavíme se pozdravíme se + děkuju ↓ posad'te se **vim** že ste se přes přestávku hezky vyběhaly takže teď už budete pozorní my sme minulou hodinu dělali nějakou důležitou práci ↓ Filipe co sme dělali ↓

Ž: popis osoby

U: ano popisovali sme osobu a koho sme popisovali ↑

Ž: svého nejlepšího kamaráda

U: nejlepšího kamaráda ↓ a **dneska** se tomu **budem** ještě věnovat jednu hodinku to ste určitě rádi že **jo** ↑

Ž: jo

U: že že **myslim** si že ano ale nebudeme už popisovat kamaráda protože když jsem se dívala jak sme to napsali tak přesto přese všechno co sme si o tom říkali co máme používat a co nemáme tak sme tam udělali řadu chyb ↓ víte o jakých chybách **mluvim** ↑ třeba

Ž: odstavce sme nedělali dobře

U: no to je ta formální stránka ↓ to je pravda ↓ to sme tam něco opomněli ↓ a **myslim** teď obsahovou ↓

Ž: blbě tu osnovu jsme udělali

U: no třeba někdo nevěděl body osnovy jak napíše

Ž: jo a měli sme tam je a má

U: **áno** ↓ nepoužívali jsme ta slovesa která sme si tak pečlivě natrénovali a naučili sme se je ↓ a pořád dokola sme opakovali že má hlavu má oči má zuby a je velký a je malý a přitom sme si tak krásně si natrénovali jaká smysluplná barevná krásná slovesa máme používat ↓ tak proto ještě jednu hodinku proto to vyzkoušíme ještě jednou ale ne už spolužáka těch už máme dost ale budeme popisovat jinou postavu ↓ také je všechny budeme znát ty postavy a možná že sou tak barvitě a zajímavé že se nám budou popisovat lépe než spolužák ↓ já sem vám přinesla knížku to vy rádi pohádky že **jo** ↑ ale tohle **neni** tak úplně pohádka tak jak **jí** známe klasická vy čtete na obale že ji napsal kdo ↑

Ž: Jan Werich

U: Jan Werich a že je to Fimfárum a já vám ji nebudu číst celou přečtu jenom kousíček který nám právě připomene že i Jan Werich ve své knížce musel používat popis ↓ a my si potom nejdřív si ty kousíčky vyslechnete protože vy tu pohádku asi si **myslim** že už znáte tak znovu si **jí** poslechneme a něco si k tomu povíme ↓ když řeknu Fimfárum tak je nám jasné viděli sme určitě v televizi zfilmované loutkové hry a když řeknu lakomá Barka ↑ tak co ↓ představíme si lakomou Barku ↑ víme co to je za postavičku ↑

Ž: ne

U: **nó** tváříte se jako když sme ještě si nepovídali no ↑

Ž: to je ta co sme si ji četli na Vánoce

U: **myslim** že sme ano už ji četli takže ty si vybavíš ↑

Ž: takovou tlustší lakomou

U: no lakomou určitě ↑ tak víš co než si vzpomenu i ostatní kousíček si přečteme ↓ **jo** ↑
(učitelka čte úryvek pohádky)

U: a vy už ste si připomněli že **jo** ↑ o co se tam jedná o tu nekalou zabijačku že **jo** ↑ no **jo** ale nám **de** teď o Barku ↓ ten příběh si **myslim** že si vzpomene protože ho známe ale teď nám **de** o popis osoby a o barku teď už sme se o ní něco dozvěděli + a **eště** kousíček si přečteme @ abychom se dozvěděli víc co si o ní mysleli a jak ji viděli ti ostatní ↓ **jo** ↑
(další úryvek)

U: a že už víte co bude následovat ↓ kdo si vzpomene ↓ no Kubo ↑

Ž: oni oni otevřeli dveře a ta Barka spadla z tý bedny

U: a co teď dělali ale ↓ když je pozoruje ↓ co dělali ↓ kdo si vzpomene ↓ co právě dělali ↓

Ž: nedali někoho do toho pytle

U: no ještě **né** ještě **né**

Ž: oni tu Barku pomlouvali

U: no oni se za **ní** modlili ↓ a vypadalo to jako když **jí** pomlouvají ↓ tak já vám přečtu ještě kousek ↓ **jo** ↑
(další úryvek)

U: no tak teď už sem vám to už určitě připomněla vy máte ale krátkou paměť ↓ pamatujete si jak sme si rozdělili role a jak ste dělali ty učitelovic děti no @ je tady takový klasický popis jako sme psali my ↑ popisuje jak Barka vypadala měla vlasy měla nohy měla uši popisuje to takhle Jan Werich ↑

Ž: ne

U: ne ↓ a jak ↑ jak **jí** popisuje Barku ↓

Ž: že měla že má špinavé vlasy a takhle

U: takže stejně sme se dozvěděli o ní plno věcí ↓ že **jo** ↑ i když **jí** nepopisuje úplně klasicky ale spíš na tom jak se Barka chová a co dělá ↓ že **jo** ↓ takže přesto že tam **neni** úplně všechno tak to naopak podněcuje **naší** fantazii nebo spíš **vaší** fantazii ↓ a já chci teď vědět jak vy si tu Barku představujete ↓ jak si **jí** představuješ Kubo ↓

Ž: no já si ji představuju jako že byla taková taková trochu tlustější

U: a proč myslíš že byla tlustější ↓

Ž: no protože jako byla taková že se s nikým nerozdělila a že a že že

U: no jenomže Barča byla lakomá i na sebe ta byla právě vyschlá jak jak to **vim** že byla vyschlá ↓

Ž: že byla hubená

U: že byla hubená ↓ jak to **vim** a z čeho sem to poznala Pét'o ↓

Ž: z toho popisu nějakýho

U: z toho kolena přece ↓ jak to vyzábělé koleno vystrčila ↓ @ takže asi tlustá nebyla no ale ty si ji tak představuješ tak popisuj dál jak dál ↓

Ž: jako takový rozčuchaný vlasy neučesaný

U: tak rozčuchané neučesané abychom mluvili spisovně vid' ↓ dobře ↑

Ž: byla jako by špinavá

U: @

Ž: a jako to všechno se chtěla dozvědět byla zvědavá

U: byla zvědavá dobře ↓ ještě to podnítilo naši fantazii co ještě o ní Honzíku bys **řek** ↓

Ž: byla lakomá

U: lakomá + připadá ti že byla hezká podle toho popisu ↑

Ž: ne

U: určitě ne vid' ↓ připadáš si **jí** ošklivou ↓ byla mladá ↑

Ž: ne

U: taky si ji nepředstavuješ mladou **jo** ↓ připadá ti že byla stará ošklivá takovou čarodějnici nějakou ošklivou vid' si představuješ ↓ co ty ještě ↓

Ž: že byla úplně namyšlená

U: proč namyšlená ↑

Ž: že to no prostě to tam to

U: tak namyšlená bychom řekli spíš o kom ↓ Míro ↓ kdo bývá namyšlený ↓

Ž: princezny

U: ano ↓ princezny bývají namyšlené ↓ dobře ↓ a Barča taková princezna nebyla ↓ ta asi namyšlená nebyla ↓ ta byla hlavně lakomá zvědavá jak správně támhle říkal Kuba dodal bys ještě něco ↑

Ž: závistivá

U: závistivá ↓ správně nepřejícná vid' ↓

Ž: ano

U: a potrestaly **jí** tam ty její vlastnosti byla potrestaná nějak + jenom rychle mi řekni jak byla potrestaná ↓

Ž: že jí pak tooo

U: dostala + rány do hlavy vid' správně div **jí** nezabili a to už si ty Jirko asi nepamatuješ že **jo** ↓ příběh teď necháme příběhem my Barku známe ale spíš se zamyslíme nad **tim** jak krásně Jan Werich popsal tu Barku ↓ podnítl **naší** fantazii a my si **jí** dovedeme představit ↓ víme jaká nebyla ↓ určitě víme jaká nebyla a jaká byla to si můžeme přidávat dokonce ↓ úplně to tam všechno dopodrobna nenajdeme že **jo** ale podle toho jak se chovala tak podle toho my si **jí** představujeme ↓ @ spisovatel nám to takhle napovídá ↓ **jo** ↓ my si vyzkoušíme jestli @ vy také máte pěknou fantazii **jesi** taky dokážete podle své představy popsat nějakou bytost která vlastně bytostí není ↓ co myslíte ↓ teď jsem zvědavá jestli přijdete na to o kom **mluvim** když máme popsat bytost která vlastně bytostí **neni** ↓ třeba draka takže co budu chtít po vás aniž byste tušili na to přijdete koho **budem** popisovat ↓

Ž: pohádkové bytosti ↑

U: no výborně ↓ nějaké pohádkové bytosti správně ↓ a abychom si to udělali jako hádanku trošku + tak třeba Matěji **pod'** ty začneš **pod'** sem dopředu ať na tebe hezky vidíme všichni neřekneš koho budeš popisovat nebudeš moct říkat má a je má a je říkat nebudeš budeš se snažit co nejlépe podle své fantazie nám popsat nějakou pohádkovou bytost + a my ti **řeknem** **jesi** sme to poznali ↓

Ž: tak není živý není ani viditelný

U: takže je neživý neviditelný

Ž: umí létat

U: umí létat

Ž:

U: ne ↓ musíš popisovat dál ještě ↓

Ž: nejde slyšet

U: panečku to si sami ještě nemůžeme vědět když není živý

Ž: nemá ani obličej

U: tak já už asi **vím** ↓ a on je už

Ž: není ani oblečený

U: aha to je **samý** nijak nic nic takže to asi bude vyvolej koho chceš

Ž: duch

Ž: jo já sem to věděla

U: no výborně hele ale to by mě nenapadlo že ty si vybereš zrovna ducha ↓

Ž: můžu

U: dobře ↓ tos nás nachytl ale vás **chválím** že ste ho poznali **teda** ducha ↓ tak **pod'** ↓ **de** nám o popis **de** nám o popis ne o tu samotnou hádanku tak bych vás prosila Kubo aby to vyjádření bylo takové květnatější ↓ abys nám popsal jak vypadá a vy si to chvílku nechte pro sebe i když na to třeba přijdete hned ↓ **jo** ↑ tak chvílku ho nechte ať může popisovat ↓

Ž: a a a musí to bejt jako česká česká pohádková bytost

U: musí to být pohádková bytost ↓ jestli **jí** znáte a není česká tak si asi budu jediná kdo **jí** znát nebude ↓

Ž: aha tak já dám českou

U: tak uvidíme no dej jakou chceš ↓ třeba třeba **znam** ↓

Ž: no tak je to žena

U: tak víš co tak začni ↓ pohádková postava kterou vám chci popsat

Ž: takže pohádková postava kterou vám chci popsat je to žena no no nosí na sobě červené věci

U: červené věci má ráda ↓ **jo** ↑

Ž: @@

U: co ještě nosí ↑

Ž: nosí na sobě klobouk

U: jak se mu říká tomu klobouku má **nějaký** jméno ↑

Ž: nemá @ pak @

U: co má v ruce ↑

Ž: má jo není to tak úplně klobouk je to taková jako čapka

U: hmm

Ž: v ruce drží košík

U: košíček má aha a v něm ↑

Ž: a v něm má @ jídlo

U: hmm a bojí se ↑

Ž: bojí se @ něčeho z lesa

U: něčeho z lesa se bojí ↓ hmm tak

Ž: Červená karkulka

U: tak + všichni už se hlásili poznali a víte co nevěděl Kuba ↑ co nevěděl ↓ nevěděl že ten klobouček se jmenuje

Ž: karkulka

U: karkulka ↓ ten klobouček se **menuje** karkulka a podle něj dostala **méno** Červená karkulka ↓ **jo** ↑ ten klobouček se dřív se mu říkalo karkulka ↓ **jo** ↑ tak podle něho se ona tak **menuje** ↓ no že by to byl nějaký velmi barvitý popis říct nemůžeme ale poznali sme **jí** poznali ↓ takže představte si teď chvilinku v duchu někoho koho budete popisovat ať to trošičku máte připravené co byste aaa poprosíme Honzíka **pod'** ↓ neboj se nic my ti pomůžeme a víš že my všechno poznáme ↓

Ž: @

U: no ↑ + ty ještě nevíš vůbec postavu ↑ tak se posad' **prtžee** to bychom tady dlouho mlčeli tak **pod'** Míša ↓

Ž: tak budu vám popisovat to postavu

U: hmm

Ž: která žije na hřbitově

U: žije na hřbitově ↓

Ž: je taková prostě strašidelná ta postava

U: tak jak je vysoká tlustá štíhlá co má na sobě jak se pohybuje

Ž: pohybuje se jakkoliv že se může třeba po zemi se plazí takhle postavou může být tlustá i hubená

U: hmm

Ž: vysoká i malá nemusí mít ani nemusí mít třeba ani nohu

U: nemusí mít nohu **jo** na hřbitově no to sis vybral pěknou pohádkovou postavu ↓ bojíme se jí všichni ↑

Ž: jo

U: @ a vy se někdo hlásíte a víte ↑ tak se přiznám že já podle tak slabého popisu sem to nepoznala Pét'o ↓

Ž: jako zombík

U: zombie jako **jo** ↓ aha ↓

Ž: sem to viděl v nějakých pohádkách

U: hmm a hlavně v jednom klipu vid' ↓

Ž:

U: no v jakém klipu ↑ kdo ho nazpíval jak tam ty zombie kráčí ty mrtvolky ↓

Ž: Michael Jackson

U: Michael Jackson tak to asi **jo** ↓ **teda** kdo nějakou hezkou pohádkovou postavu ↓ já chci nějakou hezkou ↓ která se líbí i holčičkám i když **teda** jako na potvoru tady žádná holčička není ↓ samí kluci sme ↓ tak **pod'** Pét'o ↓ a pěkný popis začni ↓

Ž: jo jeho bílá křídla zdůrazňují jeho svaly které mu dodávají velikou sílu nosívá meč a má jednoduchý jednoduché oblečení má přes sebe látku uvázanou a někdy má nad sebou kruh

U: látku kruh a podívej se a ruce už se zdvíhají a přece jenom to někdo poznal Matěji ↓

Ž: anděl s mečem

U: anděl s mečem to nebude vid' ↓

Ž: je to vlastně anděl

U : **jo** takhle ↓ archanděl ↓ archanděl strážce ↓ dobře no stačí ↓ nemůžu říct že **bysme** tady vymysleli nějaké krásné popisy ale podle určitých znaků ste ty postavy poznali ↓ takže zkusíme to obráceně ↓ řekneme postavu a budeme jmenovat jenom které výrazné věci oblečení povaha **jí** tu postavu charakterizují ↓ + **jo** ↑ takže nějakou postavu vymyslíme já začnu tak třeba Popelka ↓ Popelka ↓ a vy mi řekněte co je pro **ní** charakteristické ↓ pro popelku ↓ neříkáme to celými větami můžete jenom jednotlivé části ↓

Ž: že slouží své maceše jako že

U: ano ↓ **rozumím** ↓ ale nelíbilo se mi jaks to hezky jaks to hezky neřekl ↓ řekl si že slouží maceše ↓ tak jak začneme větu bez toho že ne ↑

Ž: slouží své maceše

U: no vidíš to ↓ to už bylo hezké ↓

Ž: třídí semínka a hrášek

U: ano ↓ za trest ↓ to je pro **ní** typické ↓ co je ještě pro popelku typické ↓

Ž: tři oříšky jako že našla

U: dostala dostala tři oříšky dobře takže už sme říkali vlastnosti co měla za úkoly co měla za předměty

Ž: z oříšku krásné šaty

U: krásné šaty ↓ to bychom si všichni přáli ↓ i když **nevím** jak vy vy byste chtěli co aby vám z těch oříšků vyskákalo ↓

Ž:

U: aha počítače meče aha peníze peníze taky dobře ↓ tak jinou postavu Matěji navrhni ty nějakou ↓ my ti budeme říkat ty vlastnosti ↓ no tak musíš už v **tý** hlavě si rozsvítit

Ž: voják

Charakteristika:

Z celkového pohledu výrazný, srozumitelný, dynamický, avšak poněkud méně kultivovaný projev. Relativně časté porušování spisovného standardu zejména ve zvukové rovině. Výslovnost většinou zřetelná, místy tendence intonačně ohraničovat až delší úseky textu, hlasitost dostatečná, přiměřené tempo.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *neni* (3x), *tim*, *vim* (4x), *myslim* (6x), *mluvim* (2x), *chválim*, *znam*, *rozumim*, *nevim*.
- Redukce koncového vokálu: *budem* (2x), *řeknem*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *pod'* (6x), *eště*, *de* (4x), *řek*, *menuje* (2x), *méno*.
- Nedbalá výslovnost: *jesi* (jestli- 2x), *prtžee* (protože).
- Tvaroslovné odchylky: akuzativ – *jí* (15x), *ní* (3x), *naší* (2x), *vaší* (1x); *nějaký* (neutr.), *to samý* (neutr.), *v tý hlavě*, *bysme*, *učitelovic*.
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo* (23x), *dneska*, *teda* (2x).
- Nadužívané výrazy: *jo* (velmi vysoká frekvence, 23x).
- Hezitační zvuk (ojediněle).

Transkript: ČJ 5

Předmět: český jazyk

Ročník: 6.

Délka praxe učitele: 19 let

Pohlaví: žena

Region: Plzeň

Typ školy: městská

U: tak ↓ **neska** máme třicátého dubna vid'te ↑

Ž:

U: tak dostanete některé studijní materiály aha dvacátého devátého ↓ promiňte ↓ + tak ↓ **dóbrý** ↓ devětadvacátého dubna ↓ ještě jenom připomínám Vlád'ovi a ještě někdo píše snad ↑ Vlád'o a Filip ↓ tady máte kluci Pravidla českého pravopisu pokud pokud chcete nahlédnout ↓ tak ↓ všichni v sešitě máte zpráva a oznámení nadepsáno pokud náhodou tady někdo minule nebyl tak si látku jistě doplnil ↑ tak ↓ a dostanete takové pracovní listy se kterými budeme **dneska** pracovat ↑

Ž:

U: rozhodně ↓ samozřejmě budete pracovat s těmi pracovními listy dále @ jistě budete sami také tvořit některé zprávy a oznámení a uvidíte jak nám to dnes krásně půjde neboť @ v závěru naší hodiny budeme se taky zabývat @ esemes zprávou což je jedna z @ nejčastěji vámi používaných zpráv vid'te **ňákou** esemesku si taky napíšeme ↓ tak ↓ takže poprosím děvčata aby vám to **rozdaly** ↓ děvčata do každé lavice jeden tenhle papír a jeden tenhle papír ↓ **jó** ↑ tak ↓ takže v každé lavici budete mít dva takové malé listy ↓ Lád'o ty piš **prosim** tě ↓ ty se věnuj slohové práci ↓ stejně tak Filip ↓ ale dej jim to kdyby náhodou byli hotovi ↓ tak ↓ pšš tak ↓ všichni máme ano ↑ piš na čisto ↓ ano na čisto ↓ tak ↓ **aby si** viděl co nás čeká ↓ nejprve si připravte tady tento takhle položený papír je to jeden z těch listů a ten druhý budeme s tím se budeme zabývat poté ↓ tak ↓ Patriku ↓ tady máš ten tady tento ↓ tak ↓ úplně na úvod ↓ **prosim** vás povězte mi

Ž:

U: máme všichni už ↑ rozdali sme si ↑ @ dobře ↓ tak ↓ copak je to zpráva a co je oznámení a jak to poznáme od sebe jak to rozlišíme co by @ v těch daných útvarech nemělo chybět ↓ Petře co je to zpráva tedy ↓

Ž: zpráva je třeba že někomu třeba něco napíšeme a pošleme

U: @ myslíš už tu esemes zprávu vid' ↓ ale teď mě zajímá obecně co to je zpráva kdy

hovoříme o zprávě ↓ Lukáši ↓

Ž: to je že se něco stalo

U: tak ↓ informujeme o tom co se + stalo ↓ tedy kdy se to stalo kde se to stalo co se tam konalo často bývá třeba ta zpráva @ kombinovaná s nějakým třeba krátkým hodnocením ↓ pokud je to třeba výstava ↓ jak ta výstava byla úspěšná kolik účastníků nebo návštěvníků se třeba zúčastnilo a tak podobně ↓ výborně ↓ takže o tom co bylo co se stalo a oznámení je

Ž:

U: výborně ↓ co kdy se stane co se bude pořádat často zase tady toto to oznámení bývá spojeno s čím třeba ↓

Ž: s výstavou

U: hmm @ s výstavou určitě ↓ ale hlavně když vám kde napíše co se bude dít co tam bude tak hlavně aby vás tam nalákali aby to bylo nějak zajímavé atraktivní tak vám musí něco také + třeba nabídnout slíbit takže co třeba ↓

Ž:

U: no peníze ↓ jistě vám nabídnou třeba nějaký zajímavý + program třeba

Ž:

U: **říkáš** pivo za dvě koruny třeba třeba Petře tedy nějaké nějaký zajímavý program případně zvete-li kamaráda jak budete také dneska jistě tvořit + **ňákou** pozvánku zvete kamaráda třeba na oslavu svých narozenin co tam budete dělat zajímavého co dostane dobrého vid'te a tak podobně ↓ abyste ho něčím nalákali ↓ ták ↓ takže správně ještě jednou ↓ zpráva je o tom co

Ž: co se stalo

U: stalo výborně a oznámení je o tom co bude ↓ skvěle ↓ tak teď se podívejte na tento papír ↓ máme tady jednak takové motivační heslo nebo spíš takový kratičký citát pod tím s..... @ pod tím nadpisem zpráva a oznámení ↓ tak ↓ přečti nám ho Nikolo ↓ citát ↓

Ž: dostávám zprávy a údaje informuji se

U: ano to řekl ↓ tak ↓ ještě jednou dostávám zprávy a údaje informuji se proto vím ↓ jak bychom to vysvětlili svými slovy co to znamená tenhle krátký citát ↓ hm ↑ takže když si něco třeba čtete něco se dozvídáte tak se tím tak se tím vlastně něco nového + dozvídáte ↓ tedy tím se můžete zlepšovat vid'te **tím** můžete se vzdělávat ono se vás to bude týkat třeba v pozdějších v pozdějším věku vid'te že čím víc taky se říká + spousta chytrých lidí třeba ví že čím více něco studují **tím** více něco objevují různé obory o kterých....**jo vidím** včelu no

Ž:

U: heleď prosím tě otevřete vzadu to okno ne ne ne Andreji otevři okno a ona vylítne ↓

Ž:

U: tak to nech tak to tak **jí** nech možná vyletí sama no **dobrý** už je venku **dobrý** ↓ tak ↓
včelku sme zachránili tak ↓ takže jsem chtěla říci že čím víc člověk se učí čím víc studuje
třeba tak tím více oborů objevuje třeba které třeba ještě nezná a kterým by se třeba věnovat
chtěl ↓ tak ↓ takže a teď se podívejte máme tam krátké jednoduché cvičení cvičení jedna
vidíte ho pod tím hned pod tím citátem všichni vidí ↑ máš to Kubo ↑

Ž:

U: jedna ↓ cvičení jedna ↓ je to strana osumnáct vidíš ho ↑

Ž:

U: tak ↓ a máme tam dvě krátké jakoby informace ↓ schválně **neřikám** ani zpráva ani
oznámení ale my budeme právě řešit které z nich je které ↓ takže naším úkolem je Kamilo
přečti nám ho ↓

Ž:

U: ne ne ne nejprve to zadání **prosím** tě ↓

Ž:

U: výborně ↓ takže máme dvě informace ↓ dvě krátké události ↓ Dominiku díváš se do toho
papírku ↑ tak ↓ a my máme právě rozlišit, která z nich je zpráva a která je oznámení ↓ Kamilo
prosím tě ↓

Ž:

U: ano podle Lidových novin dobře a ta druhá přečte Klárka

Ž:

U: soutěže ano

Ž:

U: hmm výborně tak ↓ opět podle Lidových novin ↓ tak ↓ která z těchto krátkých informací
nebo tedy událostí je zprávou a která je oznámením ↓ Lukáši ↓

Ž:

U: ano ↑

Ž:

U: je to tak ↓

Ž:

U: jistě ↓ takže ↓ tu první informaci tu kterou si označil za oznámení spojíme s jistou výzvou ↓
máme to hned v textíku pod tím vidíte ↑ první ukázkou spojte s výzvou ↓ takže to přečteme
ještě jednou a zkusíme tu výzvu k tomu dodat ↓ výzva je určena k tomu aby třeba co nejvíc
lidí se zúčastnili nebo co nejvíce lidí využilo tuto službu například tady tuto linku bezpečí ↓
Dominiku přečti nám to ještě jednou prosím tě

Ž:

U: ano

Ž:

U: výborně ↓ a jakou výzvu bychom k tomu dodali ↓ co to je vůbec výzva ↓ k čemu nás vyzývá k čemu nás nabádá ↓

Ž:

U: samozřejmě je spjato s tím oznámením ↓ k čemu je dobrá ta výzva ↓

Ž:

U: ano třeba aby jí využilo právě co nejvíce dětí třeba které ji potřebují nebo třeba samozřejmě můžou to být někdy i dospělí ale tady je to míněno možná linka pro děti víte kdy se třeba využívají tady tyto linka linky bezpečí kdy v jaké třeba životní situaci nebo v jaké chvíli ↑

Ž:

U: když se někdo ztratí třeba nebo

Ž:

U: třeba když je doma týrán kdy ještě ↓

Ž:

U: no to taky ale samozřejmě celou tu situaci je nutno vystihnout vid' jestli je to opravdu reálná věc ↓ někdy bývá třeba třeba tato linka využívána ano když se třeba blíží konec školního roku a někdy děti mají třeba problém s tím sdělit doma to své skutečné vysvědčení nebo ty své výsledky vid'íte a bojí se bojí se asi proto že to neřekly ano měly to asi řešit vid'íte v průběhu toho roku ale někdy se potom bojí bojí se třeba jít i domů a řeší to tím že třeba domů ani nedojdou vid'íte že třeba se někde schovávají a podobně ↓ tak ↓ je to jedna samozřejmě z věcí a situací tak se snažte spíš i vy tomu předcházet vid'íte a nikdy to neřešit takovouhle cestou ↓ ták ↓ a teďka jakou tu výzvu bychom k tomu přidali aby co nejvíce lidí uposlechlo ↓ zkuste se nad **tím** zamyslet ↓

Ž:

U: výzvu k tomu vy vy **ňákou** přiřad' ↓

Ž:

U: takže například ↓ Tomáši ↓

Ž:

U: táák ↓

Ž:

U: například linka je zdarma tak občerstvení asi ne tam se volá tam se telefonuje ↓

Ž:

U: takže linka je zdarma určena třeba pro

Ž:

U: krásněs to řekla ↓ pomůžeme v každé situaci pomůžeme dětem potřebným ↓ co ještě

Tome ↓ co **by si** dodal ↓

Ž:

U: **anó** nebo nebojte se využít našich služeb stejně tak linka je zdarma a podobně aby se právě děti nebály toho že pak + třeba zaplatí **ňákou** částku kterou ani třeba kolikrát nemají a tak podobně ↓ dobře výborně ↓ ták ↓ takže ještě jednou ↓ zpráva je informace o čem Marku ↓

Ž:

U: samozřejmě ale ještě o čem ↓ zpráva je o čem ↓ o tom co bylo nebo co bude ↓

Ž:

U: co bylo a oznámení je o tom

Ž:

U: co bude ↓ co se bude konat ↓ výborně dobře ↓ ták ↓ všichni si teďka připraví ten druhý list+ tady tento a připravila sem vám tam několik takových zajímavých věcí ↓ tady máte vezmete to z této strany **prže** jak vidíte je to oboustranné tak ↓ v úvodu máme samozřejmě opět co je to zpráva a oznámení tam vidíte ↓ tak ↓ Vládičku copak ↓

Ž:

U: jak povolovali ↓

Ž: třeba.....

U: ne ne ne to je úplně něco jiného Vládičku ↓ ty myslíš to **prosim** tě piš si teďka tu **svojí** slohovou práci ano a s těmito teďka jako trošku nesouvisí ↓ tak ↓ teďka ↓ všichni se **podivají** na cvičení jedna máme tam dokončete uvedenou zprávu ↓ je tam jistá zpráva rovnou vám oznamuji tedy že je to zpráva a něco tam možná chybí ↓ právě něco co by tam být mělo třeba něco podstatného a my si to společně do dokončíme ↓ tak ↓ přečte nám to Denisa ↓ šup Deniso ↓

Ž:

U: mateřská škola

Ž:

U: ano

Ž:

U: výborně ↓ několik teček ↓ my tu zprávu máme dokončit ↓ takže dokončíme ji tak aby byla úplná ↓ například ji spojíme s **ňákou** výzvou vidíte ↓ tak ↓ co bychom tam ještě doplnili ↓

prosim ↓

Ž:

U: děti dostanou ob občerstvení ↓ krásně ↓ nebo ↓

Ž:

U: třeba a akorát tady se jedná jak vidíte všichni o mateřskou školu ↓ takže můžou to být příbuzní babičky dědečkové ↓ ano ↓ třeba ↓

Ž:

U: menší dárečky ↓ skvěle ↓ můžete to psát jakoby @ vlastně sestavit do takové jako motivační @ situace ↓ tedy + například nebo děti se mohou těšit na drobné občerstvení nebo drobné dárečky ještě Marek by dodal ↑

Ž:

U: **anó** že třeba v případě hezkého počasí se to bude konat třeba na zahradě venku a podobně ↓ výborně ↓ ták ↓ takže výzva výzva víme co je a často bývá spojena právě s tou zprávou ↓ krásně ↓ správně ↓ ták ↓ můžeme ↑ a teď se podívejte na další dvě krátké zprávy které možná vás trošku zaujmou právě tím že jsou s policejní @ **tématikou** @ s tím spjatým nejenom s naším městem **prže** jednak se to odehrává tady u nás v Plzni a hlavně + ale hlavně se to může stát každému z nás ↓ Kát'a bude číst asi nebo co si chtěla ↑

Ž:

U: **jo** jasně ↓ samozřejmě ↓ jasně ↓ ták ↓ teď se podíváme tedy na ty dvě + na ty dvě policejní zprávy které tam máme ↓ **jo** ↑ tak můžeme ↑ můžeš **prosim** ↓

Ž:

U: zaneprázdnění ↓

Ž:

U: dobře druhou zprávu přečti nám ji Klárko

Ž:

U: v Jungmannově ↓

Ž:

U: Deniso můžu se zeptat co tam děláš ↑

Ž:

U: výborně ↓ tak ↓ první věc ↓ jsou tady dvě policejní zprávy ↓ tedy o tom co se stalo v dnech předchozích v dnech minulých

Ž:

U: no vidíš to ↓ a Tylova ulice to je vlastně kolmá na Klatovskou vidíte takže přímo v centru no vidíš to ↓ ták ↓ no vidíš ↓ už si můžeš.....ták ↓ bude to jistě pravda máš tady

z Plzeňského deníku dvacátého osmého sedmý dva tisíce dva takže přímo citováno z @ běžného tisku ↓ povězte mi vy sami kde se s těmi zprávami jinými můžete setkat ↓ kdy narazíš na zprávu ↓ kdy půjde o zprávu ↓ kdy to bude ↓

Ž:v novinách

U: **samozřejmě** v novinách v denním tisku jak vidíš právě tady ↓ nebo ↓

Ž: ve zprávách ↓

U: **samozřejmě** každý den sledujete televizi možná sledujete zprávy díváte se na zprávy ↑ proč byste se měli dívat na zprávy ↓ proč ↓ Dominiku díváš se na zprávy ↑

Ž:

U: tak kdo z vás se dívá ↓

Ž:

U: aspoň občas ↓ výborně ↓ proč je důležité na ty zprávy se dívat ↓ proč ↓ Tomáši ↓

Ž:

U: výborně ↓ nebo ↓

Ž:

U: jistě co se děje ↓ uděláš si přehled nějakou představu ↓

Ž:

U: i na toto protože vás tam **třea** i varují vid' ↑ co se mohlo co se kde stane jestli náhodou někdo na tebe nečeká před školou kdo by ti mohl ublížit nebo z @ vás to vlastně aspoň nějakou zkušenost vám to dá vid'te abyste si dali pozor příště ↓

Ž:

U: třeba i o nebezpečných výrobcích které bohužel **teda** se také můžou objevit na našem trhu prosím ↓

Ž:

U: ponaučili ↓ krásněs to řekl..... výborně ↓ takže vidíte že ty zprávy ať už je to v televizi nazváno Televizní noviny nebo Zprávy nebo jakkoliv to nazývají pokaždé tak jsou pro vás důležité ↓ a tady vidíte právě dvě z těch policejních zpráv tak jak + je sestavili právě na základě nějakého bohužel nepříjemné zkušenosti nějakých našich spoluobčanů ↓ vid'te ↓ ták ↓ a naším úkolem je k těmto dvěma policejním zprávám vytvořit krátké a vlastní nadpisy ↓ vidíte to hned pod tím máte to tam podtržené vidíte ↑ k uvedeným zprávám tvořte vlastní nadpisy ↓ oni tam **ňáký** nadpis vytvořili a vy pokud byste chtěli pracovat například třeba v Plzeňském deníku víte jak se jmenují jednotlivé ty profese ↑ kdo sestavuje tady podobné tyto zprávičky ↓

Ž: redaktor

U: redaktor třeba ↓ pokud byste se tím redaktorem chtěli stát tak samozřejmě musíte dobře ovládat jazyk znát i samozřejmě krásně pravopis ale umět se i dobře vyjadřovat ↓ to je to podstatné ↓ tak ↓ jaké vhodné nadpisy nějaké krásné třeba motivační byste k tomu zvolili ↓ tak ↓ Lucko **prosim** ↓

Ž:

U: k té první ↓ přečtete si je obě dvě ty zprávy ještě jednou třea očima jenom tak abyste si je připomenuli a jak bychom je nazvali ↓ jaké nadpisy bychom my sami zvolili ↓ Lukáši ↓ koukej do toho textu ↓ ták ↓ my tady máme odešel s mobilem a peněženkou a při tanci přišla o osm tisíc ↓ jak jinak ↓ třeba **ňákou** kratší výstižnější formou bychom to nazvali ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu převážně výrazný, dynamický, většinou srozumitelný, avšak nepřiliš kultivovaný projev. Poměrně časté porušování spisovného standardu ve zvukové rovině, jinak spíše ojediněle, místy nezřetelná a nedbalá výslovnost (na úrovni hlásek až zvukových slov), intonační segmentace promluv ne vždy funkční (dlouhé celky bez výrazné koncové intonace), vysoká frekvence parazitních výrazů, dostatečná hlasitost, velmi rychlé tempo, poslechově velmi náročný projev.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *prosim* (7x), *řikáš*, *tim* (3x), *vidim*, *neřikám*, *podívají*.
- Dloužení vokálů: *ták*, *tákže*, *tématikou*, *anó*, *jó*, *dóbry*.
- Oslabení koncového vokálu (vlivem rychlého tempa): *maj(i)*, *využívaj(i)*, *podávaj(i)*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *třea* (třeba – 2x), *neska*.
- Nedbalá výslovnost: *ňákou* (6x), *ňáký*, *prže* (2x), *samořemě* (samozřejmě – 4x).
- Tvaroslovné odchylky: *svojí* (akuz.), *jí* (akuz.), *dobrý* (sg. neutr.), *rozdaly* (pl. neutr.), *by si viděl* (kondicionál), *by si dodal* (kondicionál).
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *teda*, *dneska*, *jo* (3x).
- Hezitační zvuk (14x).
- Nadužívané výrazy: *tak* (extrémně vysoká frekvence, 57x), *takže* (vysoká frekvence, 21x), *třeba* (extrémně vysoká frekvence, 47x, zpravidla nefunkční užití).

Transkript: ČJ 6

Předmět: český jazyk

Ročník: 6.

Délka praxe učitele: 21 let

Pohlaví: žena

Region: Klatovy

Typ školy: městská

U: na dnešek ste měli jednak doplnit zájmena v tabulce kde sme určovali druhy zájmen tak podíváme se na kontrolu těch zájmen která ste určovali a pak se podíváme na cvičení které ste měli doplnit do prvního sloupce tvary zájmen já ↓ vysvětlili sme si to minule nemáme ale zapsáno do sešitu mluvnice tak pak si to zapíšeme máte tady zápis na tabuli ale nejdřív si zopakujeme druhy zájmen ↓ ano ↑ abychom si to připomněli abychom mohli kontrolovat cvičení ↓ tak chce se někdo nechat vyzkoušet na druhy zájmen ↑ Jiří **nejseš** **ňák** moc často zkoušený ↑

Ž: no ne nejsem

U: tak Zuzko **pod'** ↓

Ž: ta už taky byla

Ž: já už byla na zájmena

U: bylas na zájmena ↑ tak **né** ↓ tak pojed' ty **teda** ↓

Ž: takže zájmena zastupují podstatná a přídavná jména že na ně ukazují určujeme u nich pád číslo rod pád je první až sedmý číslo jednotné a množné a rod je mužský ženský střední a sou to osobní ukazovací přivlastňovací tázací vztahná neurčitá a záporná osoby sou já ty on ona ono my vy oni ony ona a plus se a si

U: ano ↑ v pořádku ↑

Ž: ukazovací je ten ta to ty tato ten týž tentýž tenhle a plus

U: který **neni** ukazovací

Ž: tato

U: **jo** ↑

Ž: jo

U: pozor ↑

Ž: a plus sám

U: ano ↑

Ž: zájmeno sám a přivlastňovací můj tvůj jeho její jejich váš náš a asi ještě svůj

U: ano ↑

Ž: a tázací je kdo co jaký který či vztažná kdo co jaký který či plus jenž neurčitá někdo něco leckdo nějaký jakýkoliv každý lecco a záporný je nijaký nikdo nic nikterý

U: ničí žádný ↓

Ž: ničí žádný

U: dobře Jiří ↓ Nikolo ↑ **pod'** ↓ tak zájmena ještě jednou ano ↑

Ž: tak zájmena mají kategorie pád vzor rod a druh

U: ano to není kategorie určuje se ale není to kategorie ↓

Ž: aha a mezi ně patří osobní a to je ten ta to

U: pozor Nikolo ↓ osobní zájmena jsou ta která patří k osobám u oslovení ↓ takže první osoba je já druhá ty

Ž: jo já ty on ona ono

U: a množné číslo ↑

Ž: možné číslo

U: my vy oni ony ona ↓ jako ona auta ↓

Ž: pak je vztažná teda ukazovací a to je třebaaa on

U: ne on je osobní ↓

Ž: ty

U: **né** ↑ to je taky osobní ↓

Ž: ten

U: ten ta

Ž: tenhle

U: nooo Nikolo ↓ přidej ↓ tak přivlastňovací zájmena ↓

Ž: přivlastňovací je můj tvůj jeho její

U: v množném čísle ↓ náš

Ž: náš váš jejich

U: ano ↓ v pořádku tázací zájmena ↑

Ž: tázací zájmena třeba či jaký nooo tak já to řeknu takhle jaký který či

U: a **eště předtim** je ↑

Ž: kdo co jaký který či

U: ano ↑ vztažná zájmena ↑

Ž: kdo co jaký který č, jenž

U: ano ↑

Ž: a pak je neurčitá někdo něčí nějaký

U: dobře ↑

Ž: leckdo lecjaký

U: v pořádku ↓ a posledním druhem zájmen jsou zájmena

Ž: záporná

U: záporná ↑ dobře ↑

Ž: a to je třeba ničí nebo nic

U: dobře ↓

U: nikdo žádný nooo Nikolo ↓ uvidíme jak ti to **pude** to určování ↓ když ti dám dvojku ale dám ti dvojku ↓ tak v pořádku ↓

Ž: děkuju

U: @ teď bychom si mohli zkontrolovat papíry na kterých ste doplňovali druhy zájmen takže si je vytáhněte ze skript Petr bude dělat s Adamem pokud nemá **jo** ↑

Ž:

U: kde ↓ **jo** skriptaaa ↓ zabavena o přestávce ↓ už **vim** čí to je ↓

Ž: a von to měl Adam von si to vopisoval vo matice a pani učitelka mu to zabavila

U: Marku já sem se tě na nic neptala ↓ takže víme co budeme dělat už sme to cvičení @ dělali kontrolovali sme několik řádků takže budeme pokračovat v práci ve společné kontrole toho co ste měli samostatnou práci + @ Jitko u kterého řádku máme pokračovat ↑

Ž:

Ž: třetí né třetí a čtvrtěj

U: třetí a čtvrtý řádek sme měli ↓ ano ↑ takže svého ↓ svého ↓ jaké je to zájmeno ↓ a všichni se soustředíme na práci máme v ruce barevné tužky abychom mohli **eventuelně** opravovat ↓ Jitko ↓

Ž: přivlastňovací

U: v pořádku ↓ taková ↓ Míšo ↓

Ž: taková ukazovací

U: v pořádku ano ↓ Nikolo ↓ nijaký ↓

Ž: nijaký to je záporné

U: ano ↑ stíháte si opravovat **eventuelně** chyby ↑

Ž: ano

Ž: jaká

U: jaké by to mohlo být zájmeno ↓

Ž: osobní

U: ne ↑ může to být buď tázací a nebo vztažné ↓ protože tady nemáš otazník tak to bude ↑

Ž: vztažné

U: vztažné ↓ a je jedno že to **neni** v mužském rodě že to je v rodě ženském **jo** ↑ v jiném tvaru ↓ to je v pořádku ↓ další cokoliv Michal ↑

Ž: neurčité

U: dobře ↓ tak za domácí úkol dokončíte zaškrtněte si tam ty dva a půl řádku následující

Ž: do kdy pani učitelko

U: do čtvrtka ↓ ve čtvrtek zkontrolujeme ↓ Míšo ↓

Ž:

U: Míšo ↓ @ ten papír by ti měl vyjít ta tabulka by ti měla vyjít tak že budeš mít přesně doplněnou tu tabulku ↓ jedno zájmeno je navíc ↓ Michale ↓ až ti tam potom budou @ vadit prázdná políčka tak do těch políček do těch posledních co si neurčil tak si to tam dopíšeš ↓ ano ↑ v pořádku ↓ takže uklid'te si do skript papíry zaškrtni ste si že máte domácí úkol + a zároveň si můžete vyndat papír který ste dostali v pátek a to je ten na kterém máte tvary zájmen já krátké věty se zájmenem já vysvětlili sme si ve kterém pádě se píše který tvar takže si to stručně zopakujeme @ zapíšete si do sešitu mluvnice a pak budeme kontrolovat váš úkol ↓ Lukáši ↑

Ž: pani učitelko ale my sme v pátek to lejtstro nedostali

U: **lejtstro** si nedostal tak ses o to měl přihlásit ↓ tak ti ho **dam neska** ↓

Ž:

U: byli ste na Klokanu nebo co ste to psali takže budete doplňovat ale měli ste si o to říct pánové včas ↓ takže ze všeho nejdřív si **vemte** ty sešity mluvnice + @ nevynechávej si Lukáši tolik místa ↓ to stačí ↓ ukaž jak to máš ↓ to nemůžeš vynechávat ↓ to ti pak nebude ten sešit stačit ↓ **né** tady ale tady ↓ **vynechejte** si dva řádky to bude stačit a napište si nadpis skloňování zájmen

Ž: bude stačit tady

U: bude ↓ pro dnešek ano ↓

Ž: kolik řádek tak

U: máš tady ty řádky vidíš je ↓

Ž: jo aha jenom túto

U: nadpis skloňování zájmen a nejdřív se budeme věnovat zájmenům osobním + ze kterých je nejdůležitější samozřejmě zájmeno já ↓ to běžně používáme ↓ všimla sem si když sem suplovala angličtinu ve vaší třídě že překládáte tak že úplně otrocky překládáte angličtinu to znamená že začínáte slovem já ↓ v češtině to zvykem není dávejte si **prosim** pozor nejenom ve spisovném vyjadřování ale i v osobním vyjadřování abyste zájmenem já nezačínali větu ↓

to můžete v angličtině ↓ nebo v němčině ↓ ale **né** v češtině ↓ ano ↑ v ostatních pádech se nám objeví problémy s pravopisem takže první pád já druhý pád beze mě a nebo beze mne pokud je tam delší tvar mne tak tam bude kratší tvar e s háčkem druhý a čtvrtý pád je stejný beze mne nebo mě stejně jako bez tebe bez tě pro mne nebo kratší mě jenom m e s háčkem stejně jako pro tebe nebo vidím tě ↓ ano ↑ takže druhý a čtvrtý pád mají stejný pravopis a ta druhá dvojice pádů které mají stejný pravopis je třetí pád ke mně pozor tady je ten delší tvar mně a o mně zase m n e ↓ napište si

Ž: to máme psát jako by

U: vedle sebe to máš psát Marku ↓ tak jak to máš tady snad ne ↑

Ž: to já beze mě a ty tak tam bude

U: vidíš jak to máš napsáno tak si to opiš úplně stejně ať se v tom vyznáš ↓

Ž: dyť tam není pátý pád

U: no ale pátým pádem sám na sebe nikdy nevoláš ↓ já jak sám sobě říkáš Jiří když se k sobě obracíš ↓

Ž: ty

U: no tak **jo** ↑ rozumíš mi ↑ nikdy sami k sobě neřeknete slovem já ↓ když na sebe **buete** hodně naštvaný tak si **eště** k tomu oslovení sami sebe přidáte **ňáké** hodně nepříjemné slovo ale opravdu tam neřeknete já ↓ ano ↑ sami sebe slovíčkem já neoslovujete ↓

Ž:

U: **né** ↓ řekneš si ty ↓ sama sobě si řekneš ty ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu poměrně výrazný, srozumitelný, avšak poněkud méně kultivovaný projev, občasné porušování spisovného standardu (nejvíce ve zvukové rovině), většinou zřetelná výslovnost, místy tendence intonačně ohraničovat až poměrně dlouhé úseky textu, dostatečná hlasitost, přiměřené tempo.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *neni* (2x), *předtim*, *pude*, *vim*, *dam*, *prosim*.
- Dloužení vokálů: *né* (4x).
- Vypouštění či změna konsonantů: *pod'* (2x), *eště* (2x), *pude*, *neska*, *buete* (budete).
- Nedbalá výslovnost: *ňáké*, *ňák*, *vemte*.
- Chybná výslovnost cizích slov: *eventuelně* (2x).
- Tvaroslovné odchylky: *nejseš*, *vynechejte*, *naštvaný* (nom. pl. mask.).

- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo* (5x), *lejstro*, *neska*, *teda*.
- Nadužívané výrazy: *tak* (poněkud častější výskyt, 10x).
- Hezitační zvuk (místy).

Transkript: ČJ 7

Předmět: český jazyk

Ročník: 9.

Délka praxe učitele: 2 měsíce

Pohlaví: žena

Region: Karlovarsko (Bečov nad Teplou)

Typ školy: venkovská (100 dětí)

U: tak ↓ na začátku hodiny si napíšeme diktát + @ potoom nebudeme **neska** pokračovat v látce potřebujeme si procvičit ty věty vedlejší a další jevy takže to bude vždycky o tom že vám nadiktuju text a k tomu budeme dělat úkoly ↓ do sešitu ↓ **jo** ↑ takže **neska** bude spíš taková procvičovací hodina ↓ napište si do **tich** sešitůůů dnešní datum **jesli** se nepletu tak je desátého březnaaa

Ž:

U: pravopisná cvičení ↓ + můžu ↑ první věta ↑

(diktování textu pravopisného cvičení)

U: tak Radime **eště** kontroluješ ↑+ děkuju tak do školních sešitů si napište dnešní datum + desátého třetí + já **vam** nadiktuju souvětí a pak k tomu souvětí uděláme ty úkoly ↓ **jo** ↑ je to něco **takovýho** jako jsme měli na začátku **dyž** jsme tady cvičili ty větné členy a podobně ↓ tak ↓ můžu ↑ jezdcí jezdcí zastavili koně + a volný pěší dav + a volný pěší dav + ozbrojených+ i neozbrojených + mužů žen i dětí + volný pěší dav ozbrojených i neozbrojených mužů žen i dětí + který se zatím + vypravil + za nimi + z Dlouhé třídy to je název ulice + z Dlouhé třídy + jako bouřící + pestrá řeka + jako bouřící + pestrá řeka + obklíčil + ubohého + ze všech stran ↓ + tak ↓ no ↓ no přitom je to jenom **dlouhý** souvětí ↓ Radime zkus mi odůvodnit tvrdé a měkké i v této větě ↓

Ž:

U: tak jezdcí

Ž: měkké

U: hmm

Ž:

U: ano

Ž:

U: pěší + je přídavné jméno jakého vzoru ↓ máme buď mladý nebo jarní ↓

Ž: mladý

U: jako jarní takže je měkké ozbrojený

Ž: tvrdý

U: hm neozbrojený

Ž: taky tvrdý

U: ano

Ž:

U: ano

Ž:

U: ano

Ž: ...

U: hmm ↓ je měkké ↓ za nimi ↓ + Dlouhé třídy

Ž:

U: ehmm bouřící

Ž:

U: a to je všechno ↓ tak ↓ jako první úkol si napište + naznačte stavbu souvětí + a určete druh vět ↓ + takže právě zkusíme to co sme teďka probírali ↓ která je věta hlavní které jsou věty vedlejší a zkusit @ druhy těch vět vedlejších ↓ **jo** ↑ tak se na to nejdřív koukněte na chvíličku sami.

Ž: takže to je jedna věta jo

U: to je souvětí ↓ no ↓

Ž: aha

U: hm @ tys ji rozdělil ↑ + tak pro přesnost ↓ řeknu vám kde sou čárky ↓ **jo** ↑ takže ↓ jezdci zastavili koně a volný pěší dav ozbrojených i neozbrojených mužů čárka žen i dětí čárka který se zatím vypravil za nimi z Dlouhé třídy jako bouřící pestrá řeka čárka obklíčil ubohého ze všech stran ↓

Ž:

U: tak ↓ + tak víme ↑ nebo chcete ještě chvíličku ↓ + tak Kát'o zkus ↓ která z těch vět je věta hlavní ↓

Ž:

U: hm ↑ takže tu máme větu hlavní ↑

Ž:

U: ano ↓ přesně tak ↓ protože se zeptám jaký dav ↑ ten který se zatím vypravil ↓ takže věta vedlejší přívlastková

Ž: ...

U: to je druhá věta hlavní ↓ a protože je až za tou větou vedlejší tak v tom **grafickym** rozboru by měla být až za **tim** ↓ **jo** ↑ já **nevím jestli** ste si to psali tak nebo jinak je to na vás ↓ **jo** ↑ **jestli** si budete psát věta hlavní nebo **takle** já jsem zvyklá to psát **takle** každopádně **de** o to umístění ↓ tak ↓ a jelikož tam máme dvě věty hlavní a jednu větu vedlejší tak jaké je to souvětí ↓ souvětí souřadné nebo podřadné ↓

Ž:

U: hm výborně ↓ tak ↓ zkusíme druhý úkol + určete větné členy ↓ a já vám urč @ nadiktuju tři slova z té věty a vy mi určíte který větný člen v té větě to je ↓

U: takže ↓ jako řeka

Ž: prosim

U: jako řeka + který + a ze stran ↓

Ž:

U: hm

U: tak Lucko ↓ zkus to první ↓ jako řeka ↓

Ž:

U: a co máš ↓

Ž:

U: Kristýno ↓

Ž:

U: @ protože to máme že ↓ dav se vypravil + jak se na to zeptáme abych si mohla odpovědět jako řeka ↓

Ž:

U: jak se vypravil ↓ jak jakým + způsobem takže to je příslovečné určení způsobu ↓ tak ↓ Petře zkus ↓ který ↓

Ž: ...

U: to by byl přívlastek ale ne v této větě ↓

Ž: ...

U: tak ↓ to je zrovna ano ↓ je to v té větě vedlejší přívlastkové ↓ když se na to koukneme jenom na tu větu vedlejší přívlastkovou přísudek je vypravil se ↓ kdo co se vypravil ten který ↓ takže to je podmět ↓ k této větě ↓ **jo** ↑ tak ↓ Radíme ze stran ↓

Ž:

U: hmm obklíčil ubohého

Ž:

U: příslovecné určení místa ↓ odkud ↓ odkud ho obklíčil ↓ ze stran ↓ + tak ↓ třetí úkol ↓ najděte sousloví ↓ víme co to je ↑ sousloví ↑

Ž: ne

U: ne tak to je název který dává dohromady @ dohromady z několika částí @ smysl ↓ pokud by tam nějaká ta část nebyla tak to smysl nedává ↓ **jo** ↑ takže ↓ @ třeba **dyž** budete mít název Mariánské Lázně tak víme o co **de** když budete mít jenom lázně ↑ tak těch je tolik že nevíte nic jako které konkrétní to sou ↓ **jo** ↑ takže něco takového zkuste najít v tom sou souvětí které jsem vám nadiktovala ↓ + tak ↓ Kát'o zkus

Ž: Dlouhá třída

U: Dlouhá třída ↓ přesně tak ↓ to je sousloví v tomto souvětí ↓ **deme** na úkol číslo čtyři ↓ najděte přívlastek neshodný ↓ + najděte přívlastek neshodný ↓ my jsme si **řikali** že přívlastek označuje co v té větě ↓ ptám se na to jaký takže ↑

Ž: ...

U: takže je to vlastnost ↓ a **pokad'** má být neshodný tak to je vyjádřeno jiným slovním druhem než **přídavným** jménem ↓ **jo** ↑ přívlastek shodný je třeba mladý muž ↓ + tak ↓ a neshodný by byl třeba muž + mladého věku ↓ **jo** ↑ takže to věku ↓ tak ↓ + **poradím** vám že se to nachází v té hlavní větě ↓ první ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu nepřiliš výrazný, i když většinou srozumitelný projev s občasným porušováním spisovného standardu (převážně v rovině zvukové). Míru kultivovanosti snižuje i vysoká frekvence vycpávkových výrazů. Výslovnost zřetelná, koncová intonace většinou funkční, hlasitost dostatečná, přiměřené tempo.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *nevím, vam, tim, grafickym, poradim, řikali, přídavnym.*
- Změna kvality vokálu: *tich (těch).*
- Vypouštění či změna konsonantů: *neska (2x), jesli (3x), eště, dyž (2x), takle (2x),*

deme, de (2x).

- Tvaroslovné odchylky: *takovýho* (gen. sg. neutr.), *dlouhý* (nom. sg. neutr.), *grafickým* (lok. sg. mask.).
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo* (10x), *pokad'*.
- Nadužívané výrazy: *tak* (vysoká frekvence – 29x, převážně nefunkční), *takže* (14x).
- Hezitační zvuk (místy).

Transkript: ČJ 8

Předmět: český jazyk

Ročník: 7.

Délka praxe: 26 let

Pohlaví: žena

Region: západní Čechy (Horšovský Týn)

Typ školy: maloměstská

U: my si **neska** **eště** zopakujeme číslovky + nejprve + budeme určovat druhy číslovek a potom si procvičíme jak se ty číslovky píšou ↓ dej mi to prosím tě **támhle** Nikolo ↓ **jo** ↑ + děkuju ↓ + tak ↓ Kuba je poslední + děkuju ↓ tak poslouchejte ↓ já vám budu číst věty a vy **mě** budete určovat Kateřino jaké druhy číslovek v nich jsou ↓ ano ↑ + tak Kateřino poslouchej ↓ jedna stěna domu byla porostlá břechťanem ↓ tak **mě** řekni číslovku a jakého je druhu ↓

Ž: jedna

U: číslovka základní ↓ ano ↓ další Zbyňku v chodbě hájovny visely dvoje jelení parohy ↓

Ž: dvoje

U: dvoje ↓ co to je za číslovku ↓ + Kubo ↓

Ž:

U: jaká ↑

Ž: párová

U: ta neexistuje ↓

Ž:

U: ne ne ↓ jak se na **ní** zeptáte ↓ dvoje

Ž: kolikery

U: kolikery ↓ ano ↓ tak je to číslovka + druhová ↓ dobře ↓ dál Pepo Karel doběhl v závodě čtvrtý ↓+ jaká to je číslovka ↑ čtvrtý ↑ první druhý třetí čtvrtý

Ž: řadová

U: řadová ↓ výborně ↓ tak ↓ Vojta nám řekne Pěťa dostal k Vánocům tři nové hračky ↓

Ž: tři

U: @

Ž: základní

U: základní číslovka ↓ ano ↓ Michalo ↑ Jiří byl pětinasobným přeborníkem okresu v tenise ↓

Ž: kolikanásobný

U: máš tam to násobný tak je to násobná ↓ ano ↓ @ Adéla ↑ měla desaterý šaty a stejně si nemohla vybrat co si vezme na sebe ↓

Ž:

U: a číslovka je to + zeptej se na ní ↓ desaterý šaty ↓ kolikery ↓ Kateřino ↓ + kolikery

Ž:

U: druhová ↓ ano ↓ a poslední věta Zuzano platí pravidlo třikrát a dost ↓ + třikrát a dost ↓ násobná ↓ ano je tam to krát tak je to číslovka násobná ↓ tak ↓ a teď dostanete pracovní list který si nahoře podepíšete a budete tam mít tři úkoly ↓ první úkol je v podstatě to samé co sme dělali teď ↓ máte tam věty v nich sou **potrhané** číslovky všechny jsou určité tak mi za to jenom napíšete jestli je základní řadová druhová nebo násobná ↓ ano ↑ pod tím máte několik+ číslic číslovek a vy je máte napsat slovy ↓ dejte si pozor kdy se to píše dohromady jako jedno slovo kdy se píše každá ta část zvlášť ↓ a potom třetí část je doplnit tečky za číslovkami řadovými ↓ to co je na druhé straně zatím nedělejte ↓ jenom tuhle jednu stranu ↓ ano ↑ nahoře se mi podepíšete + pošlete si to dozadu každý si nechá jedno pro sebe Kateřino ↓ + mělo by vám to vystačit + podepsat + tak ↓ někde jich bude víc ↓ + **támhle** Pepa jich má hodně tak + no kopírovala jsem jich třicet jedna ↓ tak by to mělo vyjít ↓
Ž: jo akorát

U: akorát ↓ takže podepsat a deset minut vám bude stačit ↓ + procvičíme si co umíte ↓ + zeptejte se na každou číslovku a podle toho napište jakého je druhu ↓ + Olina je chytrá vidí že tamhle je tabule s číslovkami jenomže tam nejsou druhy Olino ↓ ty sou na druhé straně ↓
Ž:

U: mohli bychom ↓ + ale nemáme tady štafle ↓ + tak pište ↓ +

(žáci píšou do pracovního listu)

U: hotovi ↑

Ž: jo

U: dvě minutky poslední + Kuba Michala

Ž: ty číslovky tam máme napsat jako řadově nebo základně

U: základně ↓ jako základní číslovky to napište ↓ + Kateřino ↓ už tě napomínám potřetí ↓ + nejméně ↓ + máte tam tu číslovku dvacet osm v tom úkolu číslo dvě můžete **jí** napsat dvěma různými způsoby ↓ kdo to zkusí **bue** to mít kdo to bude mít dobře tak je to v pořádku ↓ ano ↑ ale jde to dvěma způsoby ↓ můžete napsat oba dva ↓ + zkontrolujte si jestli ste podepsaní na papíru jestli to máte všichni **podepsaný** nic nesbírejte ↓ a abychom nedělali celou hodinu jenom číslovky tak teď otočíme na druhou stranu a tam máme větný rozbor ↓ + tak ↓ Eliška si vezme ten papír + ostatní si vezměte tužku + otočíte

Ž: jenom graf

U: namalujeme graf + a budeme to dělat společně postupně ↓ tak ↓ třeba Kuba Drozda **nam** najde podmět přísudek ↓ podtrhneme si ho ve větě a hned ho namalujeme do grafu ↓

Ž:

U: ne ↓ blatouchů tam není ↓

Ž: záhony

U: záhony ↓ ano ↓ takže rozkvetly záhony ↓ + hned začněte kreslit graf ↓ podmět přísudek + rozkvetly záhony + tak ↓ Zdeněk bude pokračovat a začneme nejprve větné členy které závisí na přísudku rozkvetly ↓

Ž: rozkvetly na březích řek

U: ano ↓ rozkvetly na březích ↓ + a Michala nám hned určí co je to za větný člen ↓

Ž: to bude příslovečné určení místa

U: ano ↓ příslovečné určení místa ↓ zeptáš se a je to příslovečné určení místa ↓ tak ↓ Eliška pokračuje

Ž: rozkvetly kde na jaře kdy

U: @ kdy ↓ na jaře ↓ ano ↓ rozkvetly na jaře + a hned nám určí o jaký větný člen se jedná ↓ + **zeptala si se** kdy ↑ tak je to příslovečné určení

Ž: času

U: no **slyším** to třikrát než to Eliška řekne času ↓ příslovečné určení času ↓ a zbylo **nam** tam bublajícího potůčku ↓ z těch větných členů které závisí na přísudku ↓ tak ↓ Májo ↓

Ž: na březích čeho potůčku

U: ano ↓ na březích potůčku a hned určuj větný člen

Ž:

U: přívlastek ↓ proč je to přívlastek ↓

Ž: protože je tam

U: rozvíjí to podstatné jméno ↓ + a poslední bublajícího Veroniko ↑

Ž: potůčku

U: no bublajícího potůčku a bude to + podívej se jaký slovní druh to rozvíjí bublajícího rozvíjí podstatné jméno potůčku podstatné jméno rozvíjí vždycky

Ž: přívlastek

U: přívlastek ↓ + tak ↓ a zbyly **nam** tam větné členy které závisí na podmětu celé a žlutých blatouchů ↓ + tak Kateřino ↓ celé ↓

Ž: nevím

U: no tak nejdřív **nam** řekneš na čem to závisí

Ž: záhony

U: záhony a zeptej se + nebo proč je to přívlastek + závisí to na podstatném jméně ↓ ano ↓ + a poslední dvě slova Zuzano

Ž: celé

U: to jsme teď dělali celé ↓ + Šárko ↓

Ž: žlutých

U: než určíme žlutých musíme určit + blatouchů ↓

Ž: záhony koho čeho blatouchů

U: záhony blatouchů a co to bude za větný člen ↑ + nejprve se podívej na jakém slovním druhu to závisí ↓

Ž: podmět

U: to je jedno **jesli** na podmětu ↓ slovní druh ne větný člen ↓ na podstatném jméně to závisí ↓ + tak je to + přívlastek ↓ ano ↓ záhony blatouchů přívlastek a poslední to slovo celé Kubo

Ž:

U: @ žlutých pardon žlutých ↓

Ž: blatouchů

U: co je žluté ↓

Ž: přívlastek

U: no je to přívlastek máš pravdu ↓ ano ↓ závisí to na tom blatouchy je to přívlastek ↓ + tak ↓ a vrátíme se zpátky k číslovkám + vezmeme si tentokrát učebnici + najdeme si stránku + stránku dvacet čtyři + a budeme dělat cvičení čtyři bé ↓ máme v závorce číslovky budeme je dávat do správného tvaru ↓ + ano ↑ čtyři bé začneme ↓ + tak Pepa Houška ↓ dvacet čtyři cvičení čtyři bé ↓ + ústně budeme dělat Kubo ↓ + tak můžeš Pepo ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu přiměřeně výrazný a srozumitelný projev. Míra kultivovanosti je částečně snížena z důvodu porušování spisovného standardu v rovině zvukové (v ostatních rovinách spíše ojediněle), dále z důvodu vyšší frekvence vycpávkového výrazu tak a v neposlední řadě i z důvodu výslovnostní vady - rotacismu. Výslovnost je celkově zřetelná, intonačně jsou ohraničovány přiměřeně dlouhé úseky promluv. Hlasitost i tempo se jeví jako přiměřené.

Nedostatky:

- Dloužení vokálů: *támhle* (2x).

- Krácení vokálů: *nam* (4x), *slyším*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *jesli*, *eště*, *neska*, *bue* (bude), *bueš*, *potrhané* (podtrhané).
- Tvaroslovné odchylky: *ní* (2x) + *jí* (akuz. sg.), *podepsaný* (nom. sg. neutr.), *zeptala si se* (2. os. sg. prét.), záměna tvaru zájmena *já* v dativu akuzativním tvarem (*vy mě budete určovat, tak mě řekni*).
- Lexikální odchylky (včetně slovotvorných modifikací): *jo*, *neska*.
- Nadužívané výrazy: *tak* (extrémně vysoká frekvence, 20x).
- Hezitační zvuk: ojediněle (4x).

Transkript: ČJ 9

Předmět: český jazyk

Ročník: 6.

Délka praxe učitele: 6 měsíců

Pohlaví: žena

Region: Plzeň-jih (Přeštice)

Typ školy: maloměstská

U: ale ztichněte už ↓ + **ven**te si žákovské knížky a napište si tam dnešní datum to znamená patnáctého patnáctého píšu třináctého ↓ + patnáctého třetí

Ž: ticho

U: napište si tam pravopisné cvičení co je Kiki ↓

Ž: ticho

U: všichni okamžitě zavřete pusy nebo začnu vybírat **žákajdy** ↓

Ž: a já dostanu něco jiného

U: ty dostaneš test ↓ ano ↓ všichni si napíšou čeština pravopisné cvičení + Adélka si jako jediná napíše test protože ta dostane místo toho test + a ještě + během toho co dostanete pravopisné cvičení samozřejmě uděláte opravu ta oprava bude s odůvodněním ↓ říkám to vždy a přesto někteří svoji opravu ne o dů vod ňu jí ↓ to znamená že tam bude vysvětleno proč jaký jev má být napsán ↓ kdo to náhodou bude mít uděláno tak si otevře učebnici na straně devět a písemně si docv @ dodělá to cvičení které jsme **začli** na konci minulé hodiny určovali jsme v něm mluvnické kategorie u podstatných jmen ↓ takže tu bude ticho každý má svou práci + Marti a Kiki rozdají + testy ↓ ostatní mlčí a pracují ↓ + většina z vás má opět pětku takže myslím že někteří by se skutečně měli nad sebou zamyslet protože pššš mlčíte ↓ když jsem se dívala do vašich známek tak to že máte už nasbírané tři pětky nebo **čtyrky** není u vás **vyjímkou** ↓ takže byste skutečně měli se sebou začít něco dělat jinak vás na vysvědčení nebude čekat nic pěkného ↓ + @ **jo** ↓ tady ti chybí jedno písmenko ↓

Ž: no to vim ↑

U: ale třída mlčí a pracuje ↓

Ž:.....

U: připomínám že ve čtvr

Ž: ticho ticho

U: připomínám že ve čtvrtek píšete diktát říkali jsme si že diktát bude zaměřen na bě pě vě mě především na to mě ↓ Kuba okamžitě přestane ukazovat svoje **pravopisný** cvičení **ostatním**

zrovna u něj jsem měla chuť to škrtnout a ani to nečíst ↓ myslím že s a z jsou dost rozdílná písmena na to abyste je rozdílně psali ↓ já to po vás nebudu luštit ↓

Ž: paní učitelko to pravopisný cvičení je menší známka a slohovka větší

U: @ správně by se slohové práce a diktáty měly brát jako největší známky ↓ ale pro mě jsou důležité všechny známky ↓ právě proto že vím, že zrovna diktáty se vám moc nedaří a stejně tak ve **slohovkách** obvykle máte hodně pravopisných chyb což **vam** zase ty známky kazí ↓ takže pro mě je stejně důležitá známka z domácího úkolu jako třeba **slohovka** ↓ někomu to může vadit já si myslím že někdy ten domácí úkol když ho uděláte a strávíte nad ním ten čas ukáže mnohem víc než to když tu za jednu hodinu ve stresu píšete nějaký sloh ↓

Ž: v pondělí budete známkovat tu literaturu

U: to si vyberu **podivam** se na to a oznámkuju ↓ tak ↓ vzadu kluci ztichnou Klárko ↑

Ž:.....

U: v pátek **vam** přinesu ještě ty pověsti abyste si je znovu přečetli do pondělka to doděláte i s těmi obrázky ↓ ale to si řekneme při literatuře ↓ **ted'ko** musíme chvátat ↓ + já dojdu až to budu podepisovat tak vysvětlím jevy kterým nerozumíte ↓

Ž:

U: ano ↓ ale to budete dělat na pondělí ↓ tak všichni zmlknou budou opravovat sešity nebo budou dělat cvičení co sem zadala a já **du** rychle podepsat žákovské ↓ ty nemáš žákovskou ↓ vid' ↑ ty ses omlouvala ↓ a máš **jí** ↑

Ž: nemůžu jí najít

U: hledej ↓ třída mlčí a pracuje ↓ + ty opravy piště s odůvodněním ↓ pokud něco nedokážete odůvodnit ono ne úplně všechno **de** odůvodnit podle těch pravidel co sme se učili tak to můžeme udělat společně ↓ opět ste nezklamali ve slovesech shledat shořet ste psali ch ↓ přestože víte že shledat a shořet v jazyce nemáme že máme pouze hledat a hořet ↓

Ž: paní učitelko tady má být s v tom slově

U: ne z to je změna stavu ↓

Ž: aha

U: pššš pracujeme

Ž: na tu literaturu teda mam psát náš dům teda

U: na co ↓

Ž: na sloh

U: na zítra na sloh si přineste obrázky domů ↓ jakéhokoliv domu ↓

Ž: barák a tak

U: **jo** ↓ budovu ↓

Ž: můžu popisovat tuhle školu

U: @ chce to něco co máš před očima ↓ + **krásný** ↓ ale dokážeš to popsat ↑ mně přijde že ten obrázek vypadá poměrně složitě ↓ + cokoliv ano ↓ + jestli najdeš obrázky tak ano ↓ + třída mlčí a pracuje ↓ Lukáš se otočí Standa bude pracovat chyb tam měl jak máku + vím že trojka nepotěší ale vzhledem k tomu jak **dopad** ten diktát tak to byl nejlepší ↓

Ž: a ten další bude na bě pě vě mě

U: **jo** ↓ hlavně mě ↓

Ž: to je mno

U: **jo** ↓ pššš je tu stále moc velký hluk na to že máte zadané úkoly ↓ kdo **kecá** ↓ Petr ztichne + Pavle tobě taky vždycky **šly pravopisný** cvičení ↓

Ž: paní učitelko mně taky šly

U: jsi to ty ↑ já jsem **řikala** když ses nepodepsala ↓

Ž: paní učitelko mně to nějak poslední dobou nejde ale předtím mně šly

U: **holt** to chce se víc naučit ↓ + Standa mlčí a pracuje

Ž:.....

U: tady právě má být jenom z ↓ zpřima ↓

Ž: aha

U: ve slově zpřima se píše pouze z vy většinou jste měli tendenci tam psát v z ↓ vzpřima ↓ ale né tam bylo neskláněj hlavu drž **jí** zpřima ↓ tam je jenom z ↓ @ copak Denisko ↓

Ž:

U: zatím mi **eště** někteří z vás nedonesli papírky ↓

Ž: já jsem ho ztratil

U: tak ať maminka napíše větu že souhlasí @ s pořízením nahrávky ↓ to je jedno že to nebude to originální ↓ tak ale mlčíte a pracujete + Kiki ↓ ty nemáš žákovskou ↓ pššš Lukáši koukej to **přinýst** a nezjišťuj ↓ prostě to přines ↓ + pššš..... já vím že se plete sjednat a zjednat ↓ sjednat jako mír je právě dohromady proto se tam píše s ↓ a zjednat pořádek je jako že třeba učitel zakřičí a zjedná si ve třídě pořádek by bylo z ↓ spropitné @ tady se to odůvodnit žádným tím hlediskem bohužel nedá ↓ bohužel je to jedno z těch slov **který** si člověk musí zapamatovat ↓

Ž:.....

U: **jo** pššš Staré řecké báje a pověsti sou až do května ↓ + třída ztichne

Ž: ticho

U: všichni mlčí **nevidím** že by Petr něco dělal

Ž: paní učitelko shořet je s nebo z

U: @ cože ↑

Ž: je s nebo z

U: s shořet ↓ tady bohužel si to zase člověk musí pamatovat tady to nedokáže odůvodnit @ **žádným tím** pravidlem ↓ + tak podíváme se **teda** na látku ve které máme pokračovat tak všichni se ztiší kdo má hotové tak přejdeme na + **jo** ↓ pššš kdo má opraveno otevře si učebnici na straně devět minule sme skončili s určováním mluvnických kategorií u podstatných **men** ↓ Petr mi řekne jaké mluvnické kategorie určujeme

Charakteristika:

Z celkového pohledu srozumitelný, přiměřeně dynamický, avšak poněkud méně kultivovaný projev s občasným porušováním spisovného standardu (převážně v rovině zvukové). Výslovnost zřetelná, koncová intonace většinou funkční, hlasitost dostatečná, přiměřené tempo.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *ostatnim, vam (2x), podívám, nevidim, žádným, řikala, tím, vyjímkou* (záměna vokalické délky).
- Vypouštění vokálu: *začli*.
- Záměna vokálu: úžení – *přinýst*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *čtyrky, du (jdu), de (jde), dopad, men (jmen), eště*.
- Nedbalá výslovnost: *vemte*.
- Tvaroslovné odchylky: *který* (akuz. pl. neutr.), *pravopisný* (akuz. sg. neutr.+nom. pl. neutr.), *krátký* (nom. sg. neutr.), *jí 2x* (akuz. sg.), *šly* (shoda s pl. neutr.).
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *žákajdy, ted'ko, teda, slohovka, slohovkách, kecá, holt, jo (6x)*.
- Hezitační zvuk: 9x.

Transkript: ČJ 10

Předmět: český jazyk

Ročník: 6.

Délka praxe učitele: 29 let

Pohlaví: žena

Region: Domažlicko

Typ školy: venkovská

U: minulou hodinu jsme měli + přívlastek podíváme se do učebnice na stránku šedesátou sedmou + no a dozvěděli jsme se že přívlastek je jeden z větných členů rozvíjejících ↓ + když se podíváme zpátky do naší tabulky na stránce šedesáté sedmé vidíme že rozlišujeme přívlastek jaký ↓ + Danieli ↓

Ž: přívlastek shodný a přívlastek neshodný

U: ano ↓ přívlastek shodný jsme se dozvěděli že stojí před ↑

Ž: podstatným jménem

U: výborně a podstatné jméno blíže Kateřino

Ž: určuje ↓

U: určuje ↓ + ten druhý přívlastek se jmenuje Sabino ↓

Ž: neshodný a stojí za podstatným jménem

U: ano a stojí za podstatným jménem ↓ + a opět i tento přívlastek určuje Pavle

Ž: ...

U: no a lépe Sabino

Ž: ... přibližuje podstatné jméno

U: ano ↓ přibližuje tedy podstatné jméno ↓ říkali jsme že přívlastek jako kterýkoli jiný člen může být buď + to máte na stránce šedesáté osmé Kubo jaký může být ↑

Ž: ...holý rozvitý několikanásobný

U: ano ↓ my jsme dělali společně také cvičení tři ↓ + na stránce šedesáté osmé ↓ + zkusíme **dneska** ještě jednou zdali jsme to nezapomněli ↓ to znamená budeme vyhledávat přívlastky budeme určovat zdali jsou holé rozvité nebo několikanásobné ↓ ještě abychom nezapomněli jak se na přívlastek ptáme ↓ Martine ↓

Ž: jaký který či

U: ano ↓ jaký který či ↓ + jakýmpak slovním druhem bývá přívlastek vyjádřen ↓ jakým slovním druhem ↓ nejčastěji je to Davide ↓

Ž: sloveso

U: Roberte ↓

Ž: přídavné jméno

U: přídavné jméno nebo Sabino ↓

Ž: zájmeno

U: zájmeno a také jsme říkali že může být i

Ž: číslovky

U: ano ↓ i číslovka ↓

Ž: několikanásobný číslovky

U: i několikanásobná číslovka ↓ tak máme cvičení tři David Lorenc první větu

Ž: ...vystavovali také červené fialové a žluté karafiáty několikanásobný

U: ano vyjmenuj je

Ž: červené fialové a žluté

U: výborně ↓ další větu Roberte

Ž: naše Eliška má blankytně modré oči blankytně modré oči

U: a jenom přívlastky ↑

Ž: blankytně modré

U: ano ↓ další ↑ Pavle ↑

Ž: o letním a zimním

U: letním a zimním jaké jsou to přívlastky

Ž: holý ne..... ten poslední několikanásobný

U: několikanásobné ↓ ano ↓ další větu Zdenku ↑

Ž: můj spolužák je nemocný nemocný

U: tady máme slovo nemocný a to nám patří + k tomu slovesu je ↓ hledáme jiný přívlastek ↓

tohle není přívlastek ↓

Ž: můj spolužák ne můj

U: ano ↓ správně ↓ co to je za slovní druh ↓ můj ↓ + Martine ↓

Ž: zájmeno

U: ano ↓ je to zájmeno ↓ můj ↓ + další větičku Kateřina

Ž: naše cesta do jižního Chorvatska byla vyčerpávající naše

U: ano je to ↓

Ž: ...

U: dobře no ↓ přívlastek sám o sobě je holý ↓ a je to jaký slovní druh ↑

Ž: zájmeno

U: ano je to zase zájmeno pokračujeme jestli **něaké** ještě vidíme slovo které bude přívlastkem Sabino ↑

Ž: vyčerpávající

U: pozor zase to máme na slově byla ↓ to znamená na slovese ↓ ano ↑ byla vyčerpávající bude přísudek jmenný se sponou ↓ už jsme o tom také hovořili ↓ hledejme jiný přívlastek ↓ Lenko ↓

Ž: jižního

U: ano ↓ jižního co je to za slovní druh jižního

Ž: přídavné jméno

U: ano ↑ a jaký je to přívlastek + holý rozvitý několikanásobný ↓ + Barboro

Ž: holý

U: holý ↓ ano ↓ další věta Vojtěchu

Ž: na oslavu Pavlových a Petrových narozenin přijela i tetička z Pardubic přijela Pavlových a Petrových

U: ano ↓ Pavlových a Petrových ↓ dobře jaký je to přívlastek

Ž: několikanásobný

U: ano několikanásobný máme tam ještě nějaký ↑ Martine

Ž: tetička

U: tetička je + jaký s jaký větný člen tady ↑ tetička přijela ↓ co je to za větný člen ↓ co je to přijela ↓

Ž: sloveso

U: a jak říkáme slovesu jako větnému členu

Ž: přísudek

U: no ↑ ano Martino ↓ přísudek ↓ tetička je

Ž: podmět

U: podmět ↓ ano ↓ takže hledáme jestli je tetička blíže určena ↓ Pavle ↓

Ž: z Pardubic

U: ano ↓ z Pardubic ↓ o jaký přívlastek se jedná ↓ shodný nebo neshodný ↓ David Lorenc ↓

Ž: neshodný

U: ano o neshodný ↓ stojí nám za podstatným jménem ↓ + je holý rozvitý jaký je ↓ Kubo ↓ z Pardubic ↓ tetička z Pardubic ↓

Ž: rozvitý...ne holý

U: holý ano ↓ holý ↓ další větu Martine

Ž: Mirek odevzdal velmi zajímavou práci z dějepisu velmi zajímavou

U: ano velmi zajímavou dobře je to jaký přívlastek ↑

Ž: holý

U: velmi zajímavou

Ž: rozvitý

U: ano ↓ rozvitý ↓ ještě tam máme nějaký přívlastek Zdenku ↑

Ž: z dějepisu

U: ano ↓ z dějepisu ↓ o jaký přívlastek se jedná ↓ Kubo ↓

Ž: holý

U: holý výborně a ješ...

Ž: neshodný

U: ano Martine ↓ neshodný ↓ máme poslední větu Kateřino

Ž: finále zápasu...

U: tak ↓ vyhledej nám **něaký** přívlastek ↑

Charakteristika:

Z celkového pohledu srozumitelný, přiměřeně dynamický a kultivovaný projev s minimálním porušováním spisovného standardu. Výslovnost zřetelná, místy hyperkorektní (*jsme* – důsledně, 8x), koncová intonace většinou funkční, hlasitost dostatečná, přiměřené tempo.

Nedostatky: pouze ojedinělé (vypouštění konsonantu *j* – *něaký*, 2x; nespisovné lexikum – *dneska*), jejich minimální výskyt je patrně částečně způsoben typem dialogu, který je v tomto případě založen na práci s textem.

Transkript: ČJ 11

Předmět: český jazyk

Ročník: 6.

Délka praxe učitele: 10 let

Pohlaví: žena

Region: Plzeň

Typ školy: městská

U: tak ↓ teď si otevřete sešity napište si dnešní datum tedy osmého šestý + a + zkusíme takovou aktivitu na začátek zkuste vymyslet ↓ každý ↓ alespoň ↓ jednu filmovou pohádku ve které se vyskytovala číslovka ↓ napište její název a poté určete druh té číslovky ↓ alespoň jednu filmovou pohádku ve které se vyskytovala číslovka ↓ pokud si nezpomenete na filmovou stačí knižní ↓ ano ↑ z literatury ↓ nekřič to Kubo ↓ napiš to a urči napište tu pohádku a určete druh číslovky ↓

Ž:

U: můžete ji napsat číslem ale vedle mi určíte druh ↓ můžete **ji** napsat číslicí ↓ hm ↑ název ↓ nes nemusíte napsat autora ↓ nebo název filmu nebo knížky tak až budete mít tak se **přihlašte** Dominiko ↑

Ž: Dvanáct v tuctu

U: **Dvanác** v tuctu byla to úplně pohádka nebo spíš @ film pro mládež ↓

Ž: film

U: film pro mládež hm ↑ a **dvanác** jaká číslovka ↑

Ž: základní

U: základní a ↑ protože vždy budeme vymezovat oba ty druhy ↓ takže základní

Ž: řadová

U: pozor ↓ to už by byla zase jiná ↓ podle významu ↓ základní

Ž: základní

U: víme přesný počet takže je určitá ↓ základní určitá ↓ Kláry ↑

Ž:

U: hm O sedmi kůzlátkách základní určitá ↓ ano ↓ Karle ↑

Ž: Tři oříšky pro Popelku

U: ano to tady měla většina ↓ že **jo** ↓ tak Karle a jaká je to číslovka ↓ řekni číslovku ↓

Ž:

U: tři základní a podle určitosti je + tak můžu si říct kolik je těch oříšků ↑ řeknu si kolik jich je **spočítam** je ↑

Ž: tři

U: tři ↓ takže je jaká ↑

Ž:

U: určitá ↓ základní určitá ↓ Dominiko ↑

Ž: Devatero pohádek

U: vý

Ž: devatero určitá řadová

U: @ pozor devatero řadová neukáží si kolikátý druhová ↓ pozor na to ↓ **jo** ↑ rozdíl mezi **řadovými** a @ **druhovými** ↓ **jo** ↑ na řadové se zeptáme kolikátý a na druhové kolikery ↓ a tady máš devatero kolikero ↓ ano ↑ Štěpko ↓

Ž: sedum trpaslíků

U: sedum trpaslíků to **neni** celý název tedy

Ž: Sněhurka

U: Sněhurka a sedum trpaslíků a zase číslovka to je

Ž: základní a

U: základní a určitá ↓ Davide ↑

Ž: Třetí princ je to určitá a řadová

U: určitá a řadová ↓ výborně ↓ @ Tomáši ↑

Ž: Pět medvědů s Cibulkou

U: určitě znáte všichni ↓ i když zde také nejde úplně o pohádku ale spíš o film pro mládež a jaká je to @ číslovka ↑

Ž: základní a ta

U: tak je jich pět ↓ **spočítam** si přesný počet tak je

Ž: ta určitá

U: určitá ↓ Kláry ↑

Ž: Dvanác měsíčků

U: **Dvanác** měsíčků a opět **dvanác** hm Aničko ↑

Ž:

U: dobře **Pet'o** ↑

Ž: Tři mušketýři

U: výborně ↓ tak ↓ a zase tři je číslovka

Ž: základní

U: a ještě podle počtu řekneme že sou tři přesný počet takže je + přesná neboli ur určitá ↓
Kubo ↓

Ž: Sedmero krkavců

U: Sedmero krkavců ↓ skvěle ↓

Ž: sedmero je určitá a druhová

U: a druhová ↓ dobře ↓ Dominiko ↑

Ž:

U: hm ↑ základní a určitá ↓ Štěpáne poslední ↑

Ž: Čtyři sluhové a čtyry mušketýři

U: Čtyři sluhové a čtyři mušketýři

Ž: čtyři určitá a základní

U: určitá základní ↓ tak ↓ stačí ↓

Ž: Správná šestka

U: Správná **šeska** ↓ stačí ↓ výborně ↓ tak ↓ teď vám rozdám skupinovou práci budete hledat dostanete každý papírek ↓ na tom papírku budou věty ↓ a budete v nich na rozhraní slov hledat číslovky ↓ rozumíte tomu co je rozhraní slov ↑ jako mezi jednotlivými slovy ↓ a vždycky jakoby vznikne číslovka ↓ každá věta obsahuje minimálně jednu ↓ číslovku ↓ celkem jich je sedm ↓ pokud nenajdete všech sedm tak alespoň šest musíte mi však u nich určit jejich druh ↓ to znamená ↓ buď podle významu základní řadové druhové násobné plus ještě zda určité nebo neurčité ↓ musí tam být obojí ↓ ano ↑ takže kdybych řekla příklad našli byste tam pět a musíte mi k ní napsat základní určitá ↓ ano ↑ do sešitu ↓ vy píšete do sešitu ↓ i s tím druhem ↓

Ž: paní učelko

U: pokud jich najdete šest můžete se přihlásit ↓ kdybyste nenašli tu sedmou ↓ už se můžete přihlásit ↓ první tři dvojice první tři dvojice dostanou malou jedničku ↓ pokud to budou mít správně ↓

Ž: pančelko na co máte ten ovladač

U: to není ovladač ↓

Ž: to je mikrofon

Ž: diktafon

U: tak ↓

Ž: pančelko

U: takže do dvojice ↓ **jo** ↑ do dvojice ↓

Ž: ... pančelko to máme opisovat celý ty věty

U: ne ne ne ↓ jenom ta slova ↓

Ž:

U: @ kdo není ve dvojici sesedne si

Ž:

U: kdo není ve dvojici sesedne si a který papírek zbyde tak pošlete ↓ tak ještě Dančo sedni si k Martinovi nebo k Zuzce měly by zbýt ano pošlete dál ↓ jenom jeden ↓ protože to je práce ve dvojici ↓ hledáte číslovky ↓ Sašo ↓ na rozhraní slov ↓

Ž: já to nechápu

U: mezi dvěma slovy najdeme číslovku ↓ ano ↑ Dominiko ↓ já **vam** dám **teda** příklad tady nejsou žádné křídly + a musíte je vypsát do sešitu ↓ ano ↑ tak ↓ třeba ↓

Ž: paní čelko a to základní nebo všechno jako

U: @ může tam být cokoli i neurčité ↓

Ž:

U: třeba kdybyste měli + já nevím + je těžké teď @ napsat něco + třeba napsal to na pětku by tam bylo tak zde najdete číslovku pět ↓ pozor na to pětka je podstatné jméno ↓ a může to být i takto ↓ že vlastně zde bude část číslovky a zde konec číslovky ↓ určitě už ste se s tím setkali ↓

Ž:

U: **jo** ↑ když má no výborně nemusíte to křičet ↓ že **jo** ↓ nahlas ↓ takže vypisujeme ↓ a máte pracovat ve dvojicích ↓ to znamená radíme si ↓

Ž:

U: můžete mi do toho psát ↓ ale vypište si je do sešitu ↓ já budu počítat pouze práce se sešitem ↓

Ž:

U: no patří to do základních ↓ ale zde pozor ↓ to není @ to není číslovka to je jako velmi se mi po tobě stýská ↓ jak ↓ to je příslovce ↓ tady pozor ↓ toto není příklad číslovky ↓ výborně ↓ ano ↓ už máte první ↓

Ž: první my už máme čtyři

U: opravdu ↑

Ž: tady máme dvakrát jeden

U: kde je jeden dvakrát ↓ ano ↓ ano ↓ bude se to tam někde se to bude vyskytovat dvakrát ↓ **jo** ↑ že v jedné větě bude jedna stejná jako v jiné větě ↓

Ž: jich máme pět koukejte

U: výborně ↓ @ tady zrovna ne **jo** ↑ to je jiný tvar od **teda** číslovky jaké myslíte ↓

Ž:

U: sta ↓ @ ale od jaké ↓ jaký je základní tvar ↓

Ž:

U: hm ale zde **teda** zrovna ten příklad není ten je v jiné větě ale pokud ho tam určíš tak ti to nebudu brát jako špatně ↓ měla bys najít jiný tvar od toho ↓ **jo** ↑ měla bys tady jinde ↓ v tom představení se to nepočítá ↓ protože to není jako první tvar ↓ ten základní ↓ **jo** ↑ + prosím ↓

Ž: paní čelko von kecá

U: pššš no a hned určíte ↓ že **jo** ↓ můžete si kroužkovat do toho ↓ abyste se v tom neztratili ↓

Ž:

U: ano ↑ Aničko ↑ taky ↓ můžete si kroužkovat ↓ máte to ↓ ne ↓ tady v tom ne ↓ protože to **neni** základní tvar ↓ hledejte vyloženě jenom to první ↓ + určitě ↑ dobře ↑ + počkejte chvíli+ ano ↓ výborně ↓ **šikovný** ste ↓ + mělo by jich tam být sedm ale pokud najdete **šes** tak **vam** to uznám ↓ protože ta sedmá se hledá velmi špatně ↓

Ž:

U: **šes** už máte ↑ tak já se **pudu** podívat máte určený druh i určitost ↑

Charakteristika:

Z celkového pohledu srozumitelný, přiměřeně dynamický a poměrně kultivovaný projev s minimálním porušováním spisovného standardu (spíše ve zvukové rovině). Výslovnost zřetelná, ojediněle hyperkorektní (jsme + sme), koncová intonace většinou funkční, hlasitost dostatečná, přiměřené tempo, příjemná barva hlasu.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *vam* (2x), *spočítam* (2x), *neni* (2x), *Peťo* (Pěťo), *pudu* (půjdu).
- Vypouštění či změna konsonantů: *přihlašte se*, *dvanác* (4x), *říc* (říct), *šeska* (šestka), *šes* 2x (šest), *pudu* (půjdu).
- Tvaroslovné odchylky: *jí* (akuz. sg.), *šikovný* (nom. pl. mask.), *řadovýma* (instr. pl. fem.) + *druhovýma*.
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo* (10x), *teda* (3x).
- Hezitační zvuk: (11x).

Transkript: ČJ 12

Předmět: český jazyk

Ročník: 7.

Délka praxe učitele: 13 let

Pohlaví: žena

Region: západní Čechy (Domažlice)

Typ školy: maloměstská

U: tak ↓ co nás dneska čeká co nás nemine ↓ hned na začátku bychom udělali takový drobný testíček společně já vám slibovala že si prověřím @ jak ovládáte vzory podstatných jmen je to pro nás opakování @ vybrala sem si deset podstatných jmen u kterých mi určíte pouze vzor ↓ ale než začnete určovat vzory podstatných @ jmen tak sem si pro vás přichystala takovou drobnou tabulku do které mi zkusíte ty všechny vzory zapsat ↓ jestli je máte v hlavičce ↓ ano ↑ takže to uděláme hned na začátku hodiny pak si společně projdeme váš domácí úkol domácí **sesčity** si vyberu ale z pracovního sešitu si ten úkol uděláme společně **navánžeme** ještě na minulou vyučovací hodinu kde sme opakovali synonyma ale seznámili sme se s úplně novým výrazem ↓ **dopa** z vás si pamatuje ten cizí výraz ↓ Radko ↓

Ž: homonyma

U: homonyma ↓ správně ↓ takže vrátíme se ještě k minulé hodině @ zadám vám zajímavé úkoly možná si uděláme i takovou soutěž a ke konci hodiny vám zadám zase domácí úkol ↓ takže teď mám pro vás přichystaný ten drobný testíček **vemte** si něco na psaní nepotřebujete žádné papíry já sem je pro vás přichystala + Hanka bude rozdávat Kačka bude rozdávat + vy co máte testík před sebou hned si jej podepište + a můžete začít pracovat ↓ ten kdo z vás bude hotový kdo z vás bude mít testík zkontrolovaný můžete jej otočit dáváte mi **tim** najevo že už ste hotoví a já je začnu ty testíky vybírat abychom neztráceli čas ↓ + takže tabulku krásně vyplňte a pod tabulkou máte deset podstatných jmen a u těchto podstatných jmen určete pouze a pouze jenom vzor ↓

(žáci píší test)

U: tak ↓ dole v té tabulce máš deset podstatných jmen a u každého podstatného jména určíš jeho vzor ↓ + Štěpán Marián a Honza si mohou nechat ten test ještě trochu déle ale vy ostatní už byste měli být hotoví a pomalu vybírat ↓ ano ↑ + ano Radko ↑

Ž:

U: zkusíš to opravit ↑ víš o co se jedná teďka ↑ tady měly **bejt** vzorové + ano ↓ tadyhle si měla určovat podstatná jména a tady si měla doplnit ty vzory tak jak máš naučené ↓ ano ↑

Ž: tam mají bejt vzory

U: no **dyť** sem to tak **řikala** ↓ at' **tě** tam nikdo nekouká ↓ zkus to opravit ↓ tak ↓ Dominiku ty už to odevzdej + tak to trochu popletli do vzorové tabulky patřily přímo vzory podstatných jmen tak jak je máte naučené ano ↑ až do té druhé tabulky jste měli určovat jednotlivá podstatná jména ↓ tak na chvílinku ještě posečkáme počkáme na Karču počkáme na Radku Štěpán Marián a Honza mají více času vy ostatní si **vemte** pracovní sešit najděte si domácí úkol + tak ↓ a kdo nám první začne měli ste co ste měli za úkol Pavle ↓ povídej ↓

Ž: doplnit chybějící slova a vysvětlit význam toho rčení rčení na stránce třináct úloha dva

U: dobře ↓ takže Matěji začneš hned s **prvním** rčením povídej ↓

Ž: nikomu by nepřeložil ani stéblo přes cestu

U: hm takže doplnil si slovo ↓

Ž: stéblo

U: stéblo a jak **by si** vysvětlil význam tohoto rčení ↓

Ž: no že by mu nedal jakoby nic nebo že by mu něco udělal

U: tak ↓ je tě tady špatně slyšet **klucí** všichni zavřete okna a snažte se mluvit zezadu hlasitě tak ↓ ještě jednou Matěji nikomu nikomu by nepřeložil ani stéblo přes cestu ↓

Ž:.....něco udělal

U: že by mu něco udělal ↑ tomu člověku ↑

Ž:.....

U: to nedává smysl ↓ nikomu by nepřeložil ani stéblo přes cestu ↓ + a ty si myslíš že právě takovému člověku by někdo něco udělal ↑ tak já mám takový dojem že to bude úplně opačný význam toho rčení a hodně se vás hlásí Luboši ↑

Ž: jako že se bojí že všech jakože nezapadá radši je stranou

U: hm ↑

Ž: nebo nic jako žádný konflikty by s nima neměl

U: to už zní lépe + když o někom prohlásíme že by nikomu nepřeložil ani stéblo přes cestu tak jak se chová takový člověk ↓ hm ↑

Ž: bude lakomec

U: ne ↓ to určitě ne ↓

Ž:

U: nebrání ↑ Kačko ↑

Ž: že by nikomu neublížil

U: tak ↓ s **tim** souhlasím naprosto nikomu by neudělal nic zlého ↓ nikomu by neublížil ↓ ano ↑
tak ↓ zkusíme se podívat na druhé rčení Martine ↑

Ž: je jako sůl v moři

U: je jako sůl v moři ↑ hm **takle** to rčení správně nezní ↓ hm hm ↓ Honzo ↓

Ž: je jako kapka v moři

U: je jako kapka v moři ↓ a jak byste vysvětlili význam tohoto rčení ↓ + Matěji ↑

Ž: no že se tam ztrácí

U: hm tak jaký člověk je ↓ když je jako kapka v moři ↓ jak se takový člověk asi cítí ↓ jaký je ↓

Ž: je sám

U: je sám ↓ ano ↓ je opuštěný je sám ↓ správně ↓ tak ↓ třetí rčení Luci ↑

Ž: práce mu roste pod rukama

U: ano práce mu roste pod rukama ano ↑

Ž: já sem myslel pod nohama

U: tak Pavle raději pod rukama než pod nohama a co to bude znamenat když prohlásíme o
někom práce mu roste pod rukama ↓

Ž: že má čím dál víc práce

U: Dominiku určitě ne ↓ hm hm ↓ Tery ↑

Ž: že mu neubejvá mu to prostě

U: **neubejvá** mu ta práce ↓ to znamená práce mu jde velmi ↓

Ž: pomalu

U: pomalu je takový člověk šikovný ↑

Ž: ano

U: nu Lukáši spíš **né** spíš je nešikovný takový člověk všechno mu **de** pomalu ↓ takže proto
říkáme práce mu @ roste pod rukama ↓ tak ↑ a teďka další rčení máme nemluvil ještě vzadu
Martin ↑

Ž: nechali kámen na kameni

U: nechali ↑

Ž: nenechali kámen na kameni

U: tak ↓ nenechali kámen na kameni ↓ hm ↑ co taková lidé udělali ↓ když nenechali kámen na
kameni ↓ + Jirko ↓

Ž: že že všechno rozbili

U: tak ↓ všechno zničili ↓ všechno rozbili ↓ **áno** ↓ správně ↓ další rčení Jirko ↑

Ž: chodí o žebřákové holi

U: hm ↑ správně ↓ chodí o žebrácké holi ↓ @ jak byste vysvětlili tohle rčení ↓ stále se hlásí ti samí žáci vzadu máme **kohopa** ↓ Mirka ↓ Mirku ↓

Ž: já nevim prostě

U: hm @ když o někom prohlásíme že chodí o žebrácké holi **jakýpa** ten člověk asi bude ↓ Lukáši ↓

Ž: chudý

U: chudý ↓ správně ↓ bude chudý ↓ hm ↑ a ještě Pavel se hlásí ↑

Ž: vypadá jako spráskaný pes

U: hm ↓ správně ↓ vypadá jako spráskaný pes **jakpa** ste vysvětlili toto rčení ↓ + tak povídej Honzo ↑

Ž: že je že je jako smutný nebo něco takovýho

U: je smutný hm dokáže to ještě někdo lépe popsat ↑ Martine ↓

Ž:

U: no ↓ jak se cítí takový člověk když vypadá jako spráskaný pes ↓ jaký je ↓

Ž: je o samotě

U: nemusí **bejt** o samotě ↓ Lukáši ↓

Ž: nemocný

U: nemocný ↑

Ž: v nemocnici

U: hm ↑ ještě vymyslíte ↑ @ něco jiného ↑ vypadá jako spráskaný pes ↓ + daří se takovému člověku dobře ↑

Ž: asi ne

U: je šťastný ↑

Ž: ne

U: spíše naopak ↓ jaký bude ↓

Ž: smutný

U: hm ztrápený schlíplý asi se mu nedaří nevede se mu ↓ že ano ↓ tak ↓ a ještě **vidim** tři rčení která ste měli doplnit správným slovem které tam chybí takže Marián tady nebyl @ Karča by mohla

Ž: je jako v sedmém nebi

U: hm ↑ je v sedmém nebi ↓ správně ↓ + dokázala **by si** vysvětlit toto rčení **dyž** o někom prohlásíme že je v sedmém nebi já bych řekla že je to rčení které je v protikladu k tomu předešlému rčení ↓ hm ↑ když je někdo v sedmém nebi Radko ↑

Ž: má se dobře

U: má se m^oc dobře ↓ ano ↓ cítí se dobře vede se mu dobře je spokojený ↓ ano ↓ předposlední rčení vzadu Štěpáne ↑

Ž: rozhoduje od kulatého stolu

U: no @ doplnil ste někdo jiné slovo ↑ Tery ↑

Ž: rozhoduje od čistého stolu

U: ještě někdo ↑

Ž: rozhoduje od zeleného stolu

U: tak ↓ hm ↑ opravdu říká se rozhoduje od zeleného stolu hm ↑ možná někteří sl slyšíte poprvé a dokázal by někdo vysvětlit co se tím má na mysli když někdo rozhoduje od zeleného stolu tak jakpa asi ve skutečnosti rozhoduje ↓ + Pavle ↓

Ž: tohleto mi udělejte tohleto nechci

U: hm **mysíte** si že zná dobře situaci že je se vším obeznámen když takový **č(l)ověk** rozhoduje od zeleného stolu ↑ + spíš **né** ↓ spíš takový člověk @ moc dobře se situací není obeznámen a asi situaci moc dobře nezná ↓ ano ↑ a jen tak rozhoduje ↓ tak ↓ a poslední rčení Matěji ↑

Ž: běhá mu mráz po zádech z toho jak je venku mu zima

U: ty to bereš přímo doslovně ↓ Matěji ↓ ale rčení je většinou obrazné vyjádření něčeho takže nebudeme to brát doslovně když někomu běhá mrz mráz po zádech bude to **urči(t)ě** znamenat něco jiného ↓ Lukáši ↑

Ž: že se díval na nákej film jako horor

U: a jak se takový člověk cítí ↑

Ž: má strach

U: má strach ↓ bojí se ↓ přesně tak ↓ ano ↓ tak ↓ @ kdo z vás úspěšně doplnil všechna slova v jednotlivých rčeních ↓ + tak hlásí se nebo se protahují hlásí se pouze dva žáci ↓ kdo měl jednu jedinou chybu ↑

Charakteristika:

Z celkového pohledu poměrně výrazný a srozumitelný projev. Míra kultivovanosti je částečně snížena z důvodu porušování spisovného standardu v rovině zvukové (v ostatních rovinách vzácně) a dále z důvodu vysoké frekvence výrazu tak (většinou užíván nefunkčně). Některé nespisovné jazykové prostředky vykazují vliv dialektu (kohopa, jakpa, jakýpa, dopa). Překvapivý je výskyt diftongizovaných podob sloves být a ubývat (bejt, ubejvat). Výslovnost je celkově zřetelná, intonačně jsou ohraničovány přiměřeně dlouhé úseky promluv. Hlasitost i tempo se jeví jako přiměřené.

Nedostatky:

- Dloužení vokálů: *né* (2x), *kluci*, *áno*.
- Krácení vokálů: *tim* (2x), *řikala*, *prvním*, *vidim*.
- Záměna vokálů: diftongizace – *bejt* (2x), *neubejvá*.
- Vypouštění či změna konsonantu: *dopa* (kdopak), *kohopa*, *jakýpa*, *jakpa* (2x), *dyž*, *takle*, *de*.
- Nedbalá výslovnost: *dyť*, *vemte* (2x), *mysíte* (myslíte), *č(l)ověk*, *urči(t)ě..*
- Přechytnutí: *sesčity*, *navánžeme*.
- Tvaroslovné odchylky: *tě* (dat. sg.), *vysvětlil by si* (kondicionál) + *dokázala by si*.
- Nadužívané výrazy: *tak* (extrémně vysoká frekvence, 26x), *takže* (8x).
- Hezitační zvuk: častý (12x).

Transkript: ČJ 13

Předmět: český jazyk

Ročník: 6.

Délka praxe učitele: 25 let

Pohlaví: žena

Region: západní Čechy (Sokolov)

Typ školy: městská

U: tak ↓ my **dneska** začneme **tím** že si nejdříve zopakujeme všechno nech zavřené pouze posloucháme slovní druhy ↓ Karolína ↓ povídej sed' a povídej ↓

Ž: slovní druhy podstatné jména přídavné jména zájmena

U: takže **vem** to **eště** jednou a **řikej** ↓ podstatná jména

Ž: podstatná jména přídavná jména zájmena číslovky slovesa příslovce předložky spojky částice citoslovce

U: ano ještě jednou ohebné slovní druhy pouze ohebné ohebné Jirko ↑

Ž: podstatná jména přídavná jména zájmena číslovky a slovesa

U: ano neohebné Kájo ↑

Ž: předložky příslovce...

U: takže příslovce předložky spojky

Ž: ...částice citoslovce

U: ano Kájo proč sou neohebné tyto slovní druhy ↓

Ž: protože se nedají skloňovat

U: ani

Ž: časovat

U: časovat ↓ samozřejmě ↓ @ rozlišujeme **po(d)statná** jména konkrétní a abstraktní ↓ budu vám **říkat** a ty rozlišuješ ↓ stůl

Ž: konkrétní

U: láska

Ž: abstraktní

U: hm židle

Ž: konkrétní

U: hm nenávist

Ž: abstraktní

U: hm radost

Ž: konkrétní

U: můžeš si osahat ↑ slovo radost ↑ těžko ↓ vid' ↑ když se někdo raduje tak má **rados(t)** ale těžko si na to sáhneš ↓ abstraktní ↓ obraz ↑

Ž: konkrétní

U: hm slunce ↑

Ž: abstraktní

U: no ↓ konkrétní ↓ i **dyž** na něj my jakoby sáhnout nemůžeme ale je to konkrétní věc ↓ dál třeba zloba ↑ Danku ↑ zloba ↑

Ž:

U: stačí rozlišujte pomnožná hromadná a látková **po(d)statná** jména jak + jak poznáš že to je **po(d)statné** jméno pomnožné ↓ jen tak mimochodem ↓ nehoupej se ↓ + Jirko ↓

Ž:

U: takže mají pouze číslo ↓

Ž: množné

U: ale znamenají

Ž:

U: tak ↓ začneme ↓ kalhoty Pét'o ↑

Ž: pomnožné

U: hm ano ↓ ty kalhoty ↓ pomnožné ↓ ale **mam** na mysli jedny kalhoty ↓ obyvatelstvo Jano ↑

Ž: hromadné

U: hm narozeniny Martine ↑

Ž: pomnožná

U: dobře Hradčany Hradčany Marcelko ↑

Ž: pomnožná

U: dobře listí listí Dominik ↑

Ž: hromadná

U: ano dál třeba voda Kájo ↑

Ž: látková

U: dobře dál třeba nůžky nůžky Honzo ↑

Ž:

U: ano a ještě třeba stromoví stromoví Jirko ↑

Ž:

U: dobře ↓ stačí ↓ my si teďka nejdříve službu **podíte** rozdávat rozdáme si jak sme psali minulou hodinu cvičení na velká písmena takže rozdáváš **(v)šem** á + ty rozdáváš **(v)šem** bé + tak ↓ + měli sme vždycky to písmenko správné dát do kroužku + počkáme až rozdají Martine↑ + tak ↓ řekneme si jak to mělo vypadat ano ↓ Kájo ↓ uklidni se + tak ↓ a začneme ↓ Městský úřad v Plzni Danielo ↑

Ž: ...

U: ano proč ↑

Ž: protože

U: protože víme kde se ten městský úřad nachází ↓ vid' ↑ v Praze na Malé Straně v Praze ↑ Kristýnko ↑

Ž: velký

U: Malé Straně ↑

Ž: velký

U: ano všechna velká protože to část v Praze ↓ čtvrť v Praze Bílá Hora Eliško ↑

Ž: Bílá ...

U: a Hora ↑

Ž:

U: také velké protože je to čtvrť ano ↓ základ Základní škola v Klatovech Marcelko ↑

Ž: Základní bude velké a ...

U: Klatovech

Ž: velké

U: ano chodím do základní školy chodím do základní školy Jano ↑ + Pět' o neruš ↓

Ž: do základní malé školy

U: ano školy taky malé ↓ ano Velikonoce Velikonoce Marcelko ↑

Ž: velké

U: ano Gymnázium v Berouně Gymnázium v Berouně Dominiku ↑

Ž: Gymnázium bude velké a

U: ano Beroun samozřejmě také ↓ hm Vánoce Jirko ↑

Ž: velké

U: ano ulice Na Růžku ta ulice se jmenuje Na Růžku Pět' o ↑

Ž: ulice velké

U: ulice malé ↓

Ž: jo ulice malé Na velké a

U: a Růžku Růžku po předložce ↓ ano ↓ lékárna U Bílé lilie Kristýnko říkej ↑

Ž: U bude velký

U: ano + hm Vánoce Velikonoce už sme slyšeli tady jednou že jsou obě velká ulice Na Kovárně se jmenuje Martine ↑

Ž: ulice bude

U: malé ulice

Ž:

U: velké začíná název ulice

Ž:

U: po předložce ↓ ano ↓

Ž:

U: tak si mě neposlouchal Martine ↓ **jo** ↑ takže příště poslouchej ↓ ano ↑ tak ↓ @ moře Černé ↓ moře Černé ↓ Míšo ↑

Ž: moře bude malý

U: a Černé ↑

Ž: Černé bude velký

U: ano Balkánský poloostrov Honzo ↑

Ž: Balkánský bude velké a poloostrov malé

U: malé ↓ dobře Spolková republika Německo Marcelko ↑

Ž: velké malé velké

U: velké malé velké takže velké s malé r velké n dobře @ hotel U Bílé labutě Jirko ↑

Ž: hotel bude malé

U: ano

Ž:

U: dobře Plzeňský deník Plzeňský deník Jano ↑

Ž: Plzeňský velké deník malé

U: dobře Francouz Eliško ↑

Ž:

U: velké ano Tichý oceán Danek ↑

Ž: Tichý velký oceán velký

U: oceán oceán ↑ malé ↓ oceán moře to všechno jsou **přeci** s malým písmenkem ↓ @ Česká republika Česká republika

Ž: velký malý

U: ano velké a malé dál ↓ @ Čech

Ž:

U: ano Jizerské hory Jizerské hory

Ž: Jizerské bude velké a hory malé

U: dobře Karlova univerzita Kristýnko ↑

Ž: k velký univerzita malý

U: dobře běloch Kájo ↑

Ž: běloch malé b

U: ano Krušné hory Danuško ↑

Ž: Krušné bude velký a hory malý

U: ano Ostrov nad Ohří jak píšeme Ostrov nad Ohří Míšo ↑

Ž: Ostrov bude velký nad bude malý a Ohří bude velký

U: dobře Hluboká nad Vltavou Marcelko ↑

Ž: Hluboká bude velký nad bude malý a Vltavou bude velký

U: ano ↓ **služ(b)a** mi to vybere známky si zapíšeme zítra protože zítra bueme psát i známky z diktátu ↓ dneska je tu ještě nemám tak zítra to najednou zapíšeme ↓ takže ↓ Marcelka vybírá á Daniela vybírá zase zpátky bé

Ž: můžu se na něco zeptat

U: ano ↑

Ž:

U: ano ↓ rozpětí tam je **určitý** rozpětí a ty bohužel kdybys měl **eště vo** jednu chybu míň tak už **by si měl** dvojku ↓ no Kájo ↓

Ž:

U: no to máš smůlu ↓ **tak** ↓ + takže už se utišíme zase Honza má dotaz ↑

Ž:

U: já tě vůbec **neslyším** jaký je tu hluk + no ↑

Ž:

U: co **jesli** to psali ↑

Ž: jestli jsme něco psali v úterý nebo ve středu

U: to já ti teďka tady **nepovim samo(z)ře(j)mě** že sme psali ↓ byl i domácí úkol **přeci** ↓ ne ↓

Ž: pančelko můžu si to vzít domů a zejtra přinést

U: ne ↓ já sem vám už jednou **vysvětlil(a)** že je to **ta(d)y** k nahlédnutí Pět'o že rodiče kdykoliv mají možnost se tady zastavit protože pak se mi to nevrací a **nebu(d)u čtrnác(t)** dní to potom z vás **vymáham** ↓ tak ↓ my sme minule začali procvičovat skloňování **po(d)statných** jmen která **pře(d)stavují** části lidského nebo zvířecího těla ↓ **zjistim** jak ste to zapama jak ste si to zapamatovali **vemte** si knížku na straně **dvace(t)** dva + knížka strana **dvace(t)** dva + a cvičení tři ↓ + tak ↓ tam sme vybírali to sme dělali už minule tak **dneska** už by nám to mohlo jít vybírali sme z těch možností které sou tam pod **tim zadáním** + do těch vět správné podstatné jméno ↓ + tak ↓ a už začínáme ↓ první větu Kristýnka ↓

Ž:...

U: proč si použila tvar nohami **dyž** tam třeba je i tvar nohama ↓ + proč si třeba nepoužila tvar nohama ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu nepříliš výrazný, i když většinou srozumitelný projev s častějším porušováním spisovného standardu v rovině zvukové. Míru kultivovanosti snižuje zejména oslabená výslovnost konsonantů, související místy s rychlým tempem řeči. Výslovnost je zřetelná, koncová intonace většinou funkční, hlasitost dostatečná.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *tim* (2x), *řikej* (2x), *řikat*, *zjistim*, *mam*, *neslyším*, *zadáním*, *nepovim*, *vymáham*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *eště* (2x), *dyž* (2x), *pod'te*, *jesli*, *nebu(d)u*, *čtrnác(t)*, *dvace(t)* (2x).
- Protetické v: *vo*.
- Nedbalá výslovnost: *vem*, *vemte*, *rados(t)*, *služ(b)a*, *ta(d)y*, *(v)šem* (2x), *po(d)statné*, *po(d)statná* (2x), *po(d)statných*, *samo(z)ře(j)mě*, *vysvětlil(a)*, *pře(d)stavují*.
- Tvaroslovné odchylky: *určitý* (sg. neutr.), *by si měl* (kondic.).
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo*, *dneska* (2x), *přeci* (2x).
- Nadužívané výrazy: *tak* (12x).
- Hezitační zvuk (místy, 5x).

Transkript: ON 1

Předmět: občanská nauka (základy společenských věd)

Ročník: 7

Délka praxe učitele: 3 roky

Pohlaví: žena

Region: západní Čechy (Rokycany)

Typ školy: maloměstská

U: tak ↓ víra a náboženství ↓ + **pod'te** ↓ + **jedem** ↓ @ Dominiku ↓ + když se řekne náboženství ↓ řekni mi první pojem který tě napadne ↓

Ž: @ třeba buddhismus

U: dobře ↓ @ Ani ↓ první pojem který tě napadne ↓ náboženství a + náboženství ↓ řekni si náboženství ↓

Ž: Ježíš no Ježíš

U: dobře ↓ to je to je ↓ + bůh bohové @ Adél Dominiku ↓

Ž: ... v kostele

U: prosím ↑

Ž: lidé v kostele

U: ano

Ž: křesťanství

U: ano

Ž:...

U: ano

Ž: islám

U: hmm беру Adél

Ž: muslimové

U: ano + Izi ↑

Ž:...

U: ano + ano + pššš ticho ↓

Ž: Vatikán

U: hmm

Ž: reinkarnace

U: hmm když jsme u toho co to je ↓ pššš ticho ↓

Ž: je vlastně převtělení po smrti ↓

U: ano ↓ výborně ↓ dobře ↓ co dál ↓ co vás **eště** napadne ↓ všechno ↓ náboženství a ↑ Ondro ↓

Ž: oplatka ↓

U: ano ↓ dobře ↓ Baru ↓

Ž: Ježíš

U: ano ↓

Ž: kostel

U: ano ↓

Ž: Davidova hvězda

U: ano ↓ to se kloní k jakému náboženství ↓ + Tome ↓

Ž: @ ...

U: j j j j j j j

Ž: judismus judaismus

U: judaismus ↓ **fajn** ↓ ste **dobrý** ↓ dobře ↓ **dyž** byste měli říct co to je to náboženství ↓ zkuste to nějakým způsobem + Tome ↓

Ž: víra v nějakého boha nebo bohy

U: hmm @ **dyž** se zeptám to křesťanství jako takové ↓ + **dyž** řeknu že to je ano Tome ↑ v kolik bohů věříme ↓ v křesťanství ↓ v kolik bohů věříme ↓

Ž: v jednoho

U: hmm @ když se zeptám + co myslíte věřící v České republice ↓ jsou ↑ nejsou ↑ málo ↑ moc ↑

Ž: málo

U: Šári ↓

Ž: ... je jich stejně ...

U: myslíš že jich je stejně jako nevěřících ↑ kdo si myslí že je víc nevěřících neboli neboli

Ž: kacífů

U: neboli jak se řekne jinak nevěřící ↓ o nevěřícím ↓ že je ↑

Ž: ... začíná to na a ...

U: přesně tak ↓ začíná to na a

Ž: aristokrat

U: aristokrat je šlechtic ↓

Ž: ateista

U: ano ↓ ateisti ↓ ateista ↓ dobře ↓ ateista je člověk který jakoby nevěří ↓ @ ještě se vrátím k té původní ot otázce ↓ kde myslíte třeba co myslíte v Rokycanech ↓ jestli je hodně věřících ↓ co myslíte ↓

U: no Dominiku ↓ + co myslíte ↓ moc ne ↓ co myslíte třeba kde se kde se v jakém státě se třeba to náboženství jakoby drží ↓ ještě ↓ + no ↑ + Tome ↑

Ž: v Polsku a v Řecku

U: v Polsku určitě ↓

Ž: a v Rakousku taky docela

U: mm dá se říct ↓ ano ↓ + dobře ↓ + Ondro ↓

Ž: v Afganistánu

U: @ křesťanství ↑

Ž: ne islám

U: islám ↓ dobře ↓ **fajn** ↓ @ takže ↓ nejdůležitější nebo z jedním nechci říct nejdůležitější to zní špatně ↓ ale důležitým náboženstvím o kterém se budeme bavit a které je hodně rozšířené a které budete znát je křesťanství ↓ křesťanství ↓ první bod bod číslo jedna křesťanství ↓ + křesťanství ↓

Ž: má to být velký nadpis

U: neříkám velký nadpis ↓ + když řeknu že křesťanství teď **přide** cizí slovo ↓ Dominiku přestaň ↓ když řeknu že křesťanství je monoteistické náboženství ↓ co to je ↑

Ž: že má jenom jednoho boha

U: dobře ↓ dobře ↓ monoteistické náboženství jeden bůh ↓ + takže jeden bůh ↓ jeden bůh ↓ + mo no te istické ↓ + monoteistické náboženství ↓ jeden bůh ↓ + o kom o kom hovoříme ve vztahu k @ křesťanství ↓ o jednom synovi který byl seslán z nebes a to byl ↑

Ž: Ježíš

U: dobře

Ž: ... a to je všechno k tomu křesťanství

U: ano ↓

Ž: ne ty jo

U: no tak ↓ Ondro ↓ + přestaň ↓ + Teo ↓ nehoupej se ↓ Ježíš Kristus ↓ Ježíš Kristus syn který sestoupil z nebes ↓ sestoupil z nebes k nám + sestoupil na zem ticho ↓ aby žil jako člověk a (zakašláni) pardon jakým způsobem skončil ↓ + Tome ↓

Ž: ... skončil na kříži ...

U: ano ↓ kdo ho zradil ↓

Ž: Jidáš

U: Jidáš ↓ dobře ↓ Jidáš ho zradil ↓

Ž: ... dobrý jídlo

U: no tak ↓ to sou jidáše ↓

Ž: to je jedno

U: to je jedno ↓ to je jedno ↓ **fajn** ↓ když se podíváte ve vztahu ke křesťanství ve vztahu k náboženství @ křesťanství jako takové já **vam** něco přečtu ↓ ve vztahu ke křesťanství je o něčem o něčem hovoříme a souvisí s tím nějaké pojmy ↓ když se něco vám poslouchejte ↓ + vynechám a vy doplníte ↓ ale až vás **vyvolam** ↓ něco náš jenž si na nebesích pokv posvěť se jméno

Ž: eště jednou ...

U: dobře ↓ otče náš ↓ kdo zná otčenáš ↓ Dane ↑ a on řekne ticho ↓ Teri řekneš ho ↑ chceš ho říct ↑ ne ↓ nechceš ho říct ↓ kdo ho chce říct ↓ kdo ho umí kdo ho chce říct ↓ + pšš Dominiku↓

Ž: já bych si paní čelko možná vzpomněl ale teď přímo z rukávu to nedam

U: já ti **poradim** ↓ pomůžu ↓

Ž: já vim stoprocentně jenom ten první rým

U: otče náš

Ž: jenž si na nebesích

U: ano jedno jedno ↓ Adélko↓ jedno ↓ otčenáš otče náš ↓ otče náš ↓ + otče náš ↓ neboli otčenáš ↓ otče náš Dominiku ↓ zkusíš to ty ↑ + tak to zkus ↓ ticho ↑

Ž: ...

U: ano + tvé + ano + hmm + ano +

Ž: ...

U: hezky ↓ on to umí hezky ↓ tak a znovu ↓ nežvaňte ↓ **klucí vzádu** ↓ dokud nebude ticho **nebudem** pokračovat ↓ + copak je ↓

Ž: ...

U: dobře ↓ + Teo ↓ otoč se ↓ Dominiku přestaň řvát ↓ + Jiříku můžeš **eště** jednou ↑ ale vy budete poslouchat ↓ mlčte ↓ a Jiřík povídá ↓ Jiříku ↑ můžeš ↓

Ž: ...

U: nechceš ↑ dobře tak to řeknu já ↓ otčenáš ↓ otče náš jenž jsi na nebesích posvěť se jméno tvé přijď království tvé buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi ↓ chléb náš vezdejší dejž nám dnes a **odpust** nám naše viny jako i my odpouštíme našim viníkům ↓ a neuved' v nás v pokušení ale zbav nás od zlého ↓ ámen ↓ + a Jiřík to umí hezky ↓ tak ↓ + to je otčenáš ↓ ještě ve vztahu křesťanství hovoříme o jednom nebo ano↑

Ž: bible

U: dobře dobře bible ↓ + Teo ↓ přestaň ↓ ve vztahu ke křesťanství hovoříme o také o bibli↓ **dyž** se řekne bible ↓ z jakých dvou částí se skládá ↓ Adél ↓

Ž: Starý a Nový zákon

U: paráda ↓ Starý a Nový zákon ↓ dobře ↓ @ Tome ↑ povídej ↑ nicnicnic ↓ + ano ↑

Ž: teď mě napadlo a skládá se z několika evangelií

U: výborně @ Starý a Nový zákon @ jak už asi z názvu vyplývá ten starší bude

Ž : Starý

U: jasně a ten novější bude novější **fajn** ↓ @ ve vztahu k tomu Starému zákonu o čem hovořím **dyž** @ vy to víte určitě ↓ Teri ↑

Ž: stvoření světa

U: ano je tam mapováno stvoření světa ale je tam ještě o o dějinách čeho ↓ koho ↓ + Honzo ↑

Ž: ...

U: židovského národa ↓ dobře ↓ **teda** vy ste **šikovný** ↓ vy už ste to někdy slyšeli ↓

Ž: já jsem jí čet + no my sme se o tom učili hlavně

U: četl si bibli ↑ Tome ↑ četl ↑

Ž: my máme rodinnou my máme velikánskou ilustrovanou ...

U: supr ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu výrazný, srozumitelný, dynamický a vzhledem ke sledovaným kritériím ještě poměrně kultivovaný projev (úroveň snižují občasné stylizační nedostatky). Porušování spisovného standardu spíše ve zvukové rovině, v morfologické a lexikální částečně. Výslovnost většinou zřetelná, hlasitost dostatečná, tempo místy rychlé, plynulost narušována četnějšími hezitačními zvuky. Koncová intonace výrazná, tendence k ohraničování krátkých úseků místy vadí soudržnosti textu.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *vam, vyvolam, poradim.*
- Dloužení vokálů: *příde, klucí, vzádu.*
- Redukce koncového vokálu: *nebudem, jedem.*
- Vypouštění či změna konsonantů: *pod'te, eš'tě (2x), příde, odpust, dyž (5x).*
- Tvaroslovné odchylky: *dobrý* (nom. pl. mask. živ.) + *šikovný*.
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *fajn (4x), supr, teda.*
- Nadužívané výrazy: stereotypní oceňování žakovských odpovědí výrazem *dobře*.
- Hezitační zvuk: poměrně častý (15x).

Transkript: ON 2

Předmět: občanská nauka

Ročník: 6.

Délka praxe učitele: 2 roky

Pohlaví: žena

Region: střední Čechy (Hořovice)

Typ školy: maloměstská

U: připravte si dvojice a začneme + dvojice abyste seděli dva protože **bueme** pracovat ve dvojicích ↓

U: připravte si dvojice + ještě než začneme ↓ informace pro vás + příští hodinu si napíšeme opakovací test z občanské výchovy ↓ vrátíte se tedy začneme od kapitoly obec + co je samospráva státní správa + dále určit jaký je rozdíl **třea** mezi krajem regionem + **kžese** podívejte od tématu obec na čtyři látky tato látka dnešní kterou vám nemohu prozradit protože budeme hádat ↑ o co půjde co budeme i **dneska** probírat

U: kluci tady se hýbáte jako škatulata + z místa na místo + začneme ↓ **budem** tedy hádat + téma dnešní hodiny ↓ každý z vás dostane + do dvojic + takové obálky ↑ kde máte dalo by se říci puzzle a máte složit ↓ poté mi řeknete o co se jedná + a co bude tedy tématem dnešní hodiny ↓ nejdříve ↓ nejdříve slož + a pak hodnot' ↓

U: můžeme ↓

U: kdo bude vědět + o co se jedná a vyvodí z toho co asi bude nejspíše tématem dnešní hodiny ↓

U: Ondra už je hotov nebo ví o co se jedná ↑

Ž: česká zeměkoule

U: Denisi nemluv si tady bez povolení

U: ještě jednou Ondro nahlas

Ž: standarta Český republiky

U: ano ↑ standarta české není to přímo standarta České republiky je to standarta jak jinak můžeme říct této vlajce komu patří ↓ výhradně třeba **kerá** osobnost spíše s ní nějak nakládá ↓ prezident České republiky ↓ víte že standarta neboli vlajka prezidenta vlaje nad Pražským hradem ↓ věděli byste i z jakého důvodu někdy se i sundává ↓ z jakého důvodu ↓

Ž:

U: ne nenene ↓

Ž: pravda vítězí

U: to je pouze takový slogan Pravda vítězí který je ustálený nebo známý

U: neslyšeli jste nikdy když vlaje vlajka nebo standarta nad Pražským hradem že je prezident někdy se říkalo na Hradě + a pokud je vlajka stažena tak **prezient** není na Hradě↓ ale některé učebnice třeba vykládají že prezident když vlajka visí nebo vlaje tak je prezident doma v České republice a když není tak je mimo mimo zemi ↓

Ž: a kde bydlí v tý Praze

U: ano ↓ pan prezident má svoji vilu ale **samořejmě** + na Pražském hradě má **svoji** kancelář a místo kde pracuje ↓ tam **příímá** i hosty ↓ **jo** ↑ ano velvyslance a tak dále ↓

U: co si tedy myslíte že bude tématem dnešní hodiny ↓

Ž: Česká republika Evropská unie státní znaky

U: státní znaky ↓ nebo my říkáme státní symboly ↓ otevřete učebnice můžete vrátit @ papírky zpět do obálky + a otevřete učebnici na straně padesát dva padesát tři ↓

U: Denisi můžu tě poprosit obejdeš a vybereš ↑ děkuji ↓

U: počkáme až budou všichni připraveni + a společně si projdeme i další státní symboly ↓

U: padesát dva padesát tři ↓

U: nahoře na straně padesát dva + a začínáme Ústavou České republiky ↓ ústava nepatří mezi státní symboly ale patří mezi důležité státní dokumenty ↓ tam máme zaneseny důležité informace o tom jak má vypadat **bo** jaký je náš stát ↓ když se podíváme na tu úvodní stránku kterou máme zvětšenou vlevo nahoře pardon ↓ vpravo nahoře + máme tam první stránku @ tedy z ústavy a je tam tedy jsou tam základní ustanovení ↓ přečteme si + nejprve tedy jak je jaký je tedy Česká republika stát Rudo přečti nám

Ž: v České republice je svrchovaný jednotný a demokratický právní stát založený na úctě právu a svobodě člověka a občana státní symboly České republiky jsou velký a malý státní znak státní barvy státní vlajka vlajka prezidenta republiky státní pečeť a státní hymna státní symboly a jejich používání upraví zákon

U: když to vše shrneme + tak můžeme říci že státní symboly jsou vyjádřením samostatnosti a svrchovanosti nebo suverenity státu ↓ co je zřejmé ↓ každý stát víte že i ostatní státy okolo nás mají své státní symboly ↓ k tomu aby mohly být státy ↓

U: když se podíváme hned první máme státní vlajku ↓ všichni už **dneska** víte jak vypadá naše státní vlajka ↓ i když jsme zjistili že v šesté á s tím měli nějakí žáci problémy a určitě znáte i poučku která vám pomůže abyste nespletli rozlišit barvy ↓ kdo ví nějakou poučku tak se přihlásí ↓

Ž: vajíčko na cihlu

U: vajíčko na cihlu ano↑ vajíčko by se rozmačkalo + ještě nějakou↑

Ž: pěna

U: někdy se také přirovnává třeba k pivu ↓ nebo například k pivu ↓ bílá pěna u piva máte vždycky pěnu na nahoře ↓

U: přečteme si co je typické pro **naší** státní vlajku ↓ někdo další ↓ Nikolo ↓ mohu poprosit↓

Ž: to státní vlajka

U: ano ↓

Ž: státní vlajka je nejčastěji užívaný státní symbol vyjadřuje svobodu a samostatnost našeho státu tradiční české barvy červená a bílá jsou doplněny modrým klínem

U: ano ↓ můžeme se podívat i za lištu tam máme vlajky našich sousedů ↓ dokázali byste přiřadit vlajku tedy k správné zemi ↑ ne všechny **samořemě** budou s námi sousedit úplně přímo ale jsou to státy které jsou vybrané a blízko nás ↓ tak Kubo pokusíš se ↑ přiřadit

Ž: to první Polsko

U: ano ↑ můžu tě přerušit na chvíli mohlo by vás zajímat že my jsme ještě před tím než vznikla první Československá republika roku devatenáct set osumnáct měli také vlajku @ jenom s těmito barvami bílá a červená ↓ na ní tedy ještě znak ale k tomu abychom se odlišili právě od Poláků jsme museli tedy přidat ještě v tom roce devatenáct set osumnáct tento klín ↓ víte že před tím u nás bylo království u nás předtím nejdřív jsme měli krále a pak jsme byli pod nadvládou ano ↓ pod habsburskou monarchií ↓ pak později v tom roce devatenáct set osumnáct jsme si museli ustanovit **tutu** vlajku ↓ ještě jedna podstatná informace k tomu patří+ @ v roce devatenáct set devadesát osumdesát devět se od nás odtrhli **bo** v devadesátých letech se od nás odtrhli Slováci ↓ to znamená že my jsme si ponechali tu vlajku ale oni si museli vytvořit jako svůj vlastní státní symbol novou státní vlajku ↓ pokračuj ↓

Ž: Německo Slovensko Maďarsko

U: a poslední ↑ Rakousko zbývá ano ↓

U: podíváme se tedy na standartu neboli na vlajku prezidenta republiky kterou jsme měli ve skládance ↓ co je pro ni typické ↓

Ž: velký státní znak lipové ratolesti heslo Pravda vítězí červenomodrobílé lemování

U: ano ↓ červenomodrobílé lemování ↓ to znamená **prosim** vás to je trikolora bychom mohli říci ale jsou to i státní barvy ↓ máte je tam za lištou na straně padesát tři ↓ modrá červená a bílá ↓ státní barvy ↓ trikolora se jim říká ↓ @ vrátím se ještě + k lipovým ratolestem ↓ proč jsou asi na té standartě lipové ratolesti ↓

U: lípa je u nás považována za státní strom ↓ proto je tedy máme zaneseny i na + standartě neboli vlajce prezidenta ↓ my už jsme si říkali její užívání doufám že si to pamatujete ↓ zopakujte nám to ještě někdo ↑ k čemu slouží tedy standarta ↑ poslouchali jste mě ↑

Ž: standarta slouží že když je vyvěšená takže je prezident doma v kanceláři

U: a když není tak není na Hradě ↓ v pořádku + podíváme se dál

U: máme tam dále malý a velký státní znak bohužel vám mohu ukázat takhle ve větším + jenom ten velký státní znak jsou to oba velké státní znaky + ale pro vás je úkolem umět rozlišit proč máme vlastně ve státním znaku čtyři obrázky z toho dva jsou totožné a další jsou odlišné ↓ **pod'te** se podívat do učebnice máte to tam rozepsané Tomáši zkus ↓

Ž: protože tenhle je Německo

U: no žádné Německo ↓ je to náš státní symbol ↓ nemůžeme tam mít Německo ↓

U: vysvětlíme si to jednoduše ↓ podívejte se ↓ nejvíce + z toho velké státního znaku zabírají tedy ty dva lvi + dvouocasí lvi na červeném poli ↓ **ty** reprezentují nebo ti reprezentují Českou republiku Česko ↓ pak tu máme ještě dvě orlice ↓ z níž ta + na které je šachovnice je ↓ komu patří ↓

Ž: moravská orlice

U: a tato patří ↑

Ž a U: Slezsku

U: Česká republika se skládá z Čech a Moravy proto musí být ve velkém státním znaku zaneseny + všechny části které které tu máme ↓ to je tedy velký státní znak ↓ věděli byste kde se používá ↑ kde byste ho mohli zahlédnout ↑ někdy je pravda že může viset třeba i ve třídách místo třeba obrazu prezidenta ↓ ale zkusme i další příklady ↓

Ž: na obecním úřadě

U: ano výborně + obecní úřady městské úřady + samozřejmě to budou i ministerstva když půjdeme dál + radnice určitě soudy důležitá budova

Ž: taky může být třeba na bráně Pražského hradu musí ho mít prezident v kanceláři památky a tak

U: **myslím** si ale byla jsem na hodně památkách ale znaku jsem si tam opravdu nevšimla ↓ ale je to možné ↓

Ž: můžu já vim ještě

U: podíváme se ještě na ten malý na ten už se musíme podívat v učebnici ↓

Ž: pani učitelko/ já vim ještě kde/ v knížce

U: ano ↓ ještě ho můžeš vidět v knize ↓

U: tak ↓ pak tam máme/ malý státní znak ↓ ten už se vám skládá pouze tedy ↑

Ž a U: z dvouocasého lva ↓

U: je tam pouze vyobrazen dvouocasý lev ↓ opět na červeném poli ↓ víte jak se dostal dvouocasý lev do našeho státního znaku ↑ ví někdo z vás ↑ jak ↑ dáme si zvláštní domácí úkol pro ty co chtějí dostat jedničku zjistí jak se dostal dvouocasý lev do našeho státního znaku ↓

U: do sešitu to napíšete ↓ zjistíte na internetu nebo v nějaké knize odborné určitě to někde bude ↓

U: v historii už si blízko není to přímo historie podívejte se doma ↓ víš ↑

Ž: ne měl ho ve znaku nějaký Přemyslovec

U: zjistěte si ↓ já vám poradím ↓ zkuste se zaměřit na nějaké po věs ti ↓

U: ukončíme půjdeme dál ↓ nejsme nežijeme v Řecku Tomáši ↓ Řecko ne ↓ Řecko nechte Řeckem my máme své pověsti vy se doma podíváte a zjistíte a doplníte si ↓ prostě jenom zjistíte ↓ strana padesát tři dalším státním znakem je samozřejmě hymna České republiky ↓ znáte slyšíte ji buďto opět na sportovních utkáních nebo když přichází prezident + hymnu znáte jen pro vás **zmínka** ↓ kdepak se asi poprvé zpívala tato píseň ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu převážně výrazný, většinou srozumitelný, avšak nepříliš kultivovaný projev, občasné porušování spisovného standardu ve zvukové rovině, jinak spíše ojediněle, místy nezřetelná a nedbalá výslovnost, intonační segmentace promluv ne vždy funkční (příliš dlouhé celky bez výrazné koncové intonace), značná hlasitost, velmi rychlé tempo, poslechově náročný projev.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *prosim, myslim.*
- Redukce koncového vokálu: *budem.*
- Záměna vokálu: *tutu* (tuto).
- Vypouštění či změna konsonantů: *třea* (třeba), *bueme, kerá, přiimá* (přijímá), *pod'te, zmínka, prezient* (prezident).
- Nedbalá výslovnost: *kžese* (takže se), *bo* (nebo), *samořejmě, samořemě* (samozřejmě).
- Tvaroslovné odchylky: *svojí* (akuz.), *naší* (akuz.), *ty* (nom. pl. mask. živ.).
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *dneska* (2x), *jo.*
- Hezitační zvuk (ojediněle).
- Nadužívané výrazy: *tedy* (relativně často, 13x, zpravidla nefunkční).

Transkript: D 1

Předmět: dějepis

Ročník: 9.

Délka praxe učitele: 10 let

Pohlaví: muž

Region: Plzeň

Typ školy: městská

U: takže přátelé pustíme se tedy do práce ↓ a to je samozřejmě hezké otevřeme si opatrně sešit já si vyzkouším Renču a ukážu si zatím co si přečteme a na co se potom podíváme ↓ takže všichni bychom měli mít tedy stejnou poznámku závěrečnou že ti bolševici tedy rozehnali ten první a zároveň poslední parlament a země se ocitla na pokraji občanské války ↓ já si myslím že cesty tudy vedou a že to je hezké a my si **prosiás** vás tedy otevřeme prezentaci která se jmenuje Poválečné uspořádání světa ↓ až nahoře je to úplně ↓

Ž: dělej ne

Ž: to první

U: ale né já to tam **mam** dvakrát jednou to **mam** v podobě jednotlivých snímků a jednou to je **regulerní** pépétéčko takže to je zase dole ↓ ano to je ono ↓ takže to nahodíme tak ↓ všimněte si je to prezentace velmi pěkná + zatím ještě neznáme heslo tak takže to **nománě** spustíme ↓ výborně ↓ tak tam dáme další stránku a opišeme si tedy zatím jenom nadpis tohle vynecháme kde je ten nadpis tak zpátky na tu předcházející takže Pařížská mírová konference v letech devatenáct set devatenáct až devatenáct set dvacet ↓ nový nadpis Petře ↓ ano ↓ tak děkuji Same mnohokrát a + Míra vám tedy zatím ukáže některé obrázky a František mu pomůže + a je to tedy Pařížská mírová konference v letech devatenáct set devatenáct až devatenáct set dvacet ↓ no já si tedy vyzkouším Renču která je dobrovolnicí ale zdá se mi že deset dalších asi bude mít obdobné potíže protože někteří nepsali písemnou práci ↓ a to není hezké ↓ + tak ↓ + já nezvládám dvě věci najednou ↓ můžu tedy vyzkoušet Renču a potom vám dát písemku zatím se podívejte na ty další stránky takže Miroslave můžete tam dát druhou přečteme si ty informace no a Renča nám řekne co se naučila tedy ↓ tak ↓

Ž: můžu tu velkou válku

U: tak povídejte něco o velké válce ↓

Ž: no tak velká válka to bylo furt dokola

U: Same poprosím ostatní v klidu zkoumejte prezentaci a nerušte nás ↓ Markétka se hlásí ↓
běžte si ulevit děvče zlaté ↓ běžte ↓

Ž: ... atentátem na Františka Ferdinanda d'Esta to bylo dvacátého osmého šestý devatenáct
set štrnácet a takže

U: pšššš tak ↓ jaké ty dvě koalice se v té válce utkaly **vlastně** ↑ pšššš

Ž: Rakousko Uhersko a ten zbytek

U: **dyť** to tady máte ↓ no ↑ takže jedna ta koalice se nazývala Centrální mocnosti to byl
původní Trojspolek a ta druhá ↑ Dohoda ↓ **jo** ↑ dohodové ↓ tam patřil kdo Renčo ↓

Ž: do té Dohody á tak to nevím

U: ale máte ↓ přemýšlejte trochu ↓ Velká Británie a

Ž: Německo

U: Rusko a potom Spojené státy ↓ výborně ↓ tak ↓

Ž: no a bylo to vlastně blesková válka takže blitzkrieg byla to zákopová válka a vlastně byly
poprvé použity ty zbraně jako bojový plyn ten byl poprvé použit u Verdunu pak tanky byla to
válka jakože i v koloniích se bojovalo a vlastně byla to válka ve vzduchu na zemi i na moři

U: výborně a **tim** nejdůležitějším bojištěm tedy byla stará dobrá + Evro Evropa ↓ tak ↓ na
jaké fronty jsme si rozdělil to evropské bojiště ↑

Ž: západní a východní

U: výborně

Ž: a vlastně potom ty Němci byli poraženi na té východní a na té západní

U: tak opačně ↓ **jo** ↑

Ž: jo opačně no a potom ještě Remarque napsal to Na západní frontě klid

U: výborně a tam popisujete události tedy právě z toho posledního roku té války zákopové ↓
co to znamená ten termín zákopová válka ↑

Ž: no to bylo jako vlastně že nebojujou na nějakým bojišti ale že mají zákopy

U: ano ↓ a tam chudáci tedy vedou ty své boje **čii** ten život je **takoý** stereotypní a úmorný ↓
tak se posaďte mně stačí chvalitebná ↓ vám také ↑

Ž:

U: výborně tak Nikolo tak se omlouvám ale písenu jsem asi nechal v jiných žlutých
deskách ↓ tedy no

Ž: takže příští hodinu

U: tak snad o přestávce ↓ tak ↓

Ž:

U: takže **prosim** vás vrátíme se k tomu poválečnému uspořádání světa přečteme si některé ty informace a pak si opatrně zapíšeme tak aby se ani Denis ani Pavel nestali profesionálními revolucionáři neboli bolševiky ↓ takže **prosiás** vás tyto informace už známe jak probíhal závěr války Mrkvička bude tak laskav přečte nám to Míra mu to ještě naznačí tak + celé ne jenom ty tři řádky ↓

Ž:

U: ano ↓ takže tady tu Luisitanii vidíme všimněte si že ta darebná vždycky napáchala největší škody pod čárou ponoru proto se nám takový parník potopil ↓ **jo** ↑ zeptáme se potom kolegy na němčinu proč měly ponorky označení ú a vždycky tam bylo nějaké číslo je to z německého slova + ... ↓ **jo** ↑ nikoliv ... pod ale unter v němčině jak by řekla vaše pani učitelka ↓ tak ↓ další stránku tam dáme Míro

Ž: Míro Míro jó

U: tak ↓ informace jsou jasné proč ty Spojené státy vstoupily do války a v roce devatenáct set osmnáct se to začalo dít ↓ takže to bylo to z čeho jsem zkoušel Renču Lukáš nebude překvapený takže Američané se do toho vložili a Němci tedy toho jedenáctého listopadu devatenáct set osmnáct kapitulovali proto je tento den v mnoha zemích jak naznačuje tedy nejenom státním svátkem ale jak naznačuje Mrkvička + všeobecně je to Den veteránů tedy ↓ ano ↑ tak ↓ Miroslave kde v Plzni tedy máme ten velký pomník veteránů první světové války **neni** na úplně vhodném místě tedy ale dojíždějící ho vidí tedy každý den pokud běhají z toho hlavního vlakového nádraží ↓ tedy ano ↑ tam jak se dnes toulají ti cirkusáci s těmi psy ti **fet'áci** a darebáci tak tam je ten pomník ↓ tak ↓ zvládne někdo doplnit chybějící text Mrkvička to asi nebude + takže dáme to dohromady ↑ ať máte taky pěknou známku co odpověď to stupeň nahoru nebo dolů tak jedem ↓ první světová válka byla v jakých letech ↑ + tak to bude asi pětička no ↑ hehehe + výborně čili kolega Krejčí dostane jednotku skončila porážkou Honzíku Německa to je jasné které v listopadu podepsalo příměří ↓ Renča ví že to spojenectví vítězných států se jmenovalo tedy + Dohoda to byly dohodové státy zanikly čtyři monarchie to by i František mohl vědět než si prolisuje Metrem + Františku jaké monarchie zanikly ve válce

Ž:

U: takže Turci ty tam máme napovězeny ale předtím ještě zanikla monarchie Rakousko Uhersko + německé císařství ↓ tak ↓ a po rozpadu Rakouska Uherska vzniklo několik takzvaných nástupnických států Jirka Dominik bude vědět že jedním z těch států byla i slavná Československá republika ↓ tak ↓ další stránka + tak ↓ takže **prosim** vás tady máme základní informace k té Pařížské mírové konferenci takže máme tady ty nejvýznamnější politiky kteří

se jí účastnili jak naznačuje Veronika za osud týdnů Versailles uvidíme takže Štáhlíku ↓ když to **vezmem** odleva ↓ takže to máme britského premiéra lorda George vedle něho italský premiér Vitolio Orlando + třetí v pořadí s tím mrožím knírkem je francouzský premiér **Klémansoá** a + nejvyšší **chlápek** + americký prezident **Vúdró** + **Vilzon** ↓ tak ↓ Veroniko co je nejasné

Ž: nic oni tady

U: mohli jet s námi už je pozdě autobus je plný **dvá** poběží za vozem tedy pravidelně ↓ tak ↓ takže **prosim** vás učiníme si tedy první poznámku pod ten nadpis a sice že po skončení velké války se vítězné velmoci sešly v Paříži aby rozhodly o poválečném uspořádání Evropy a světa ↓ takže **prosim** vás opíšeme si teď tu první informaci že po skončení velké války se vítězné velmoci sešly v Paříži aby rozhodly o poválečném uspořádání Evropy a světa ↓ **prosiás** politiky si vypisovat nebudeme to není tak podstatné ale vítězné velmoci bychom prostřednictvím těch zástupců odvodit mohli ↓

Ž:

U: tak ↓ po skončení velké války se vítězné velmoci sešly v Paříži aby tedy rozhodly o poválečném uspořádání Evropy a světa ↓ podtrhneme si vítězné velmoci a podle těch jmen zkusíme odvodit které státy to vlastně byly které tvořily tu velmocenskou pětku byť tady máme jenom čtyři politiky ↓ takže vé bé Velká Británie výborně + Spojené státy americké takže usa vidíte **Vúdrúo Vilzna** ↑ jaký má hezký smoking ↑ panečku ↑ Francie tam máme tedy druhého zprava Georges Clemenceau ten už nemá takový pěkný smoking to bude asi frač protože dostali Francouzi na frač takže Velká Británie Spojené státy Francie Itálie takže Vitolio Orlando ten má taky pěkně střižený kostým **dyž** to vidíte a chybí nám tam jedna velmoc asijská + která pomáhala Dohodě v těch otázkách Tichomoří a možná to bylo Japonsko spíše ↓ tak ↓ + takže tyto vítězné velmoci v Paříži jednaly o poválečném uspořádání světa ↓ o čem se domluvily ↓ tak ↓ další stránku tam dáme Míro + tak ↓ všimněte si velmoci tam máme naznačené nechte to **tám** neutíkejte mi tak ↓ a samozřejmě se konference účastnily i ty takzvané další nástupnické státy ↓ všimněte si té krásné mapy kterou tam máme škoda že není slepá ale my si ji tedy doplníme ↓ takže ty nástupnické státy bychom z té mapy přečíst mohli přemýšlí Veronika nevyrušuje a zkusíme si je přečíst ↓ tak ↓ Tomáši ↓ máme je tam barevně naznačené věděli byste ↑

Ž: Rakousko

U: takže ↓ Československá republika budeme hrdí takže ji budeme jmenovat jako první potom

Ž: Polsko

U: Poláci všimněte si jak ti kluci také se nám zvětšili

Ž: Rumunsko

U: Rumunsko

Ž: Maďarsko

U: Maďarsko

Ž: Rakousko

U: Rakousko ↓ více států tam nemáme takže těmto pěti zemím říkáme nástupnické státy a i my jsme mohli na té Pařížské mírové konferenci lehce **přicmrndávat** nějakými požadavky tedy ↓ je to jasné ↑ tak ↓ další stráněčka + tyto důsledky války už známe tedy takže si to jenom zase přečteme Františku

Charakteristika:

Z celkového pohledu víceméně výrazný a srozumitelný projev, charakteristický dodržováním spisovného standardu v převážné míře v rovině morfologické i lexikální. Míru kultivovanosti snižuje extrémně vysoká frekvence parazitických výrazů a občasné nedostatky v rovině zvukové. Výslovnost je místy nedbalá, v celém projevu pak výrazně nazalizovaná (příčinou může být přechodná indispozice mluvího, může se však rovněž jednat o trvalý velární defekt). Koncová intonace větných celků většinou dostatečně výrazná a s ohraničující funkcí. Hlasitost dostatečná, přiměřené tempo.

Nedostatky:

- Dloužení vokálů: *dvá, tám*, četné tendence k dloužení koncových slabik.
- Krácení vokálů: *neni, tim, mam* (2x), *prosim* (5x), *regulerní*.
- Redukce koncového vokálu: *vezmem*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *vlasně, dyž*.
- Nedbalá výslovnost: *prosiás* (prosím vás – 3x), *dyl', čii* (čili), *takoy* (takový), *nománě* (normálně).
- Nesprávná výslovnost cizích slov: *Klémansoá, Vúdró Vilzon* (nom.), *Vúdrúo Vilzna* (akuz.).
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo* (4x), *chlápek, feřáci, přicmrndávat*.
- Nadužívané výrazy: *tak* (extrémně vysoká frekvence – 35x), *takže* (podobná četnost – 28x), *tedy* (velmi časté – 23x).

Transkript: D 2

Předmět: dějepis

Ročník: 7.

Délka praxe učitele: 8 let (aprobace ČJ-D)

Pohlaví: žena

Region: Plzeň (10. ZŠ)

Typ školy: městská

U: minulou hodinu jsme se domluvili + že **dneska** + si napíšeme test + umí někdo z vás opakovat téma ↑

Ž: ...

U: tak rozdáme si Sáry pojd' rozdej + nechám vám na ten testík + tak osm minut uvidím jestli to bude stačit pokud ne a pokud budete potichu tak bych vám ještě dvě minutky dala aby to bylo zhruba kolem deseti minut ↓ zatím textem **dolu** ↑ teď ten test neotáčejte dokud to nebudou mít všichni ↓ + zatím neotáčíme dokud nemají mít rozdáno všichni + textem dolů Sáro + Sáro textem dolů + teď si otočte přečtěte si úkoly + a po přečtení úkolů pokud něčemu nerozumíš přihlas se ↓ protože potom odpovídat nebudu ↓ takže nejdřív si přečtěte otázky + kdo by potřeboval **poradim nerozumim** zadání **přihlašte** se teď ↓ pak už neodpovídám ↓

Ž: ...

U: **hele** to budeš muset doplnit tam měl **ňákou** funkci vid' než se stal králem ↓ to už musíš vědět ↓

(žáci píší test)

U: tak + dopiš rozepsaný údaj + zkontroluj si podpis + končíme ↓ tak v oddělení u okna vybere Vítek v oddělení prostředním vybere Dino a v oddělení u dveří Klárka ↓ vyberte ↓

Ž: ...

U: u některých je vidět že se připravovali tak **doufam** že to dopadne dobře ↓ +

U: děti + příští hodinu tak jako obvykle vám přinesu výsledky **nebudem** to teď rozebírat víte že to nedělávám kvůli času ↓

Ž: ...

U: tak ano

Ž: ...

U: nemáš sešit piš na papír já si to poznamenuju ↓

U: taaaak ↓ počkám + už necháme být test + příští hodinu se dozvíte výsledky + téma dnešní

hodiny + je + **myslim** si téma velice krásné aspoň já sama za sebe můžu říct že patří mezi moje docela oblíbená témata protože souvisí s kulturou souvisí s uměním a je to pojem renesance ↓ určitě pojem renesance znáte + budeme se zabývat renesancí v dnešní hodině + začneme + příští hodinu se zaměříme v souvislosti s renesancí více na humanismus takže tento pojem já dneska vykládat nebudu + a potom budeme mít ještě renesanci samostatně na našem území takže renesanci v českých zemích ↓ domluví se s vámi taky na konci hodiny na nějaké projekty ale to bude asi až zazvoní uvidíme jak to budeme stíhat ↓ @ kdo z vááás by teďka uměl říct sám za sebe + co k té renesanci víte já sem totiž zvědavá co co už sami znáte ↓ předpokládám že vám ten pojem **neni** úplně neznámý že ste ho určitě možná někteří víckrát slyšeli někdo to z vás to umí i hezky + vysvětlit + tak Vojto ↑

Ž: ...

U: výborně ↓ renesance přichází po goticeee díky žes to řekl co dál co víme dál o renesanci co víte vy protože ještě jsme se o tom neučili ↓

Ž: ...

U: děti já počkám ↓ až se mi ztišíte ↓ **prtže** pak si sami nerozumíte co kdo říká ↓ nahlas Terezo

Ž: ...

U: taakže si slyšela ten pojem při nějaké prohlídce hradu ↓ mohl to být hrad který byl renesančně představován upravován protože v renesanci potom začínají ano se sídla předělávat na pohodlnější a pak už používáme pojem zámek dobře ↓

Ž: ...

U: ještě jednou ↑

Ž: ...

U: @ zlepšuje se život lidí + tak to máš na mysli ↑ z hlediska pohodlí ↑ a z hlediska každodenního života ↑ tak to máš určitě pravdu samozřejmě že pořád musíme mít na mysli to že to zlepšování se spíš týkalo lidí z vyšších a urozených vrstev určitě ne úplně těch chudých dobře a poslední nápad nebo názor ↑

Ž: ...

U: tak ↓ Vojto já to upřesním za chvíli Vojto taky řekl nějaká století šestnácté sedmnácté až osmnácté což není úplně přesně a je to jakoby špatně ale to nevádí protože si to vysvětlíme ↓ tak ↓ já bych teď chtěla abyste si do sešitů napsali téma renesance + a vezměte si učebnici strana devadesát osm + učebnice strana devadesát osm ↓ samostatně si opíšete pod nadpis renesance tu krátkou větu renesance oslavuje krásy života protože to je vlastně motiv

který bude téma renesance provázet a krásně tu renesanci vystihuje ↓ devadesát osum + psala sem to i na tabuli ↓ renesance oslavuje krásy života ↓ teď budete mít na chvílku samostatnou práci ↓ @ budete pracovat s textem na straně devadesát osm + doporučuji spíš se dívat do lišty nechám na to chvílička a zjistíte mi @ z jakého jazyka pochází to slovo renesance a co v životě znamenalo nechám na to chvílku zatím se ještě **nehlaš** a sami si odpověď napište do sešitu a mezitím než to zpracujete + tak dám do + do dvou lavic @ úkol kde vyhledají konkrétní slova ve slovníčku ↓ tak ↓ David vyhledá s Honzou co to je sgrafito tak ↓ a kluci ti vyhledají slovo mecenáš ↓ a vy ostatní jste si zatím měli připravit písemně do sešitu vysvětlení původu slova renesance ↓ písemně ↓ takže ještě chvílička ↓ **počkam** ještě chvílku ↓ sami si do sešitu připravte vysvětlení původu + a významu slova renesance ↓ tak ↓ Sáro hledáte v liště na straně devadesát šest ↓

U: já vám pomůžu **jo** ↑ + kluci vám ještě připraví vysvětlení pojmu písemně na tabuli a my už si zatím můžeme číst co jste zjistili o původu a významu slova renesance ↓ Sáro ↑

U: slovo pochází z italštiny z Itálie a význam Pavlo ↑

Ž: ...

U: ano znovuzrození ↓ takže ↓ důležité + abyste měli sami v sešitu zapsáno + z italštiny znovuzrození ↓ pokud to tam někdo neměl zapíše si ↓ renesance slovo z italštiny znovuzrození ↓ většina z vás to určitě zvládla ↓ kluci měli zjistit dvě slova která souvisejí s renesanční kulturou jedno slovo bylo mecenáš které označuje nějakého člověka a další slovo bylo slovo sgrafito ↓ @ kdo to byli mecenáši ↑ kluci ↑

Ž: ...

U: Vítku přečti ↑

Ž: ...

U: mecenáš byl podporovatel umění a věd zeptám se vás + Vojto ↓ mecenáši jsou podle tebe pořád i v moderní době ↑

Ž: ...

U: správně ↓ mecenáši byli velmi bohatí lidé kteří svými financemi podporovali činnost umělců vědců a začalo to právě v oblasti severní Itálie v souvislosti se začínající renesancí a v dnešní době jsou lidé kteří taky podporují umělce vědce a mohou být pak taky nazýváni mecenáši ↓ sponzorství je trochu něco jiného to sponzorství se týká akci kdy je ten člověk co na to dal peníze vlastně @ má tam nějakou reklamu a je @ tam i jmenován ↓ on si tím i dělá dobré jméno ↓ ano ↑ takže to je takový rozdíl ↓ druhá skupinka měla zjistit @ co to je

sgrafito ↓ já bych to sgrafito jenom řekla že si budeme zmiňovat v souvislosti s renesanční architekturou ale spíš potom v souvislosti s renesancí v českých zemích takže dneska se **jim** tolik zabývat nebudeme ale abyste už ten pojem znali ↓ @ Davide ↑

Ž: ...

U: a v té mokré omítce vlastně se potom když to byly třeba i obrazy to sme se učili už dřív říkalo fresky ale tam je ta forma sgrafito vyškrabávají se @ spíš vlastně @ barva tam není je to jenom vypadá světlá ↓ dobře ↓ tak ↓ otevřete si teď učebnici na straně sto čtyři

Ž: ...

U: sto čtyři + podíváme se na tu mapku která je v té horní části stránáánky ↓ máte tam znázorněnou Itálii ↓ právě severní Itálie je oblast kde vznikl po gotice nový umělecký směr a to renesance ↓ přesto že my ten pojem hodně používáme a budeme používat i v hodinách příštích tak oni sami v době kdy v severní Itálii začíná nový způsob @ umění kdy @ se i mění životní styl tak oni ten pojem nepoužívali ↓ ten pojem pochází až z další doby a postupně se začal pro toto období v kultuře a v umění uplatňovat ↓ takže oni sami zatím tehdy v době vzniku na začátku čtrnáctého století ten pojem nepoužívali ↓ přečtěte mi teď z mapy jména některých severoitalských měst ve kterých tento nový umělecký směr začínal ↓ já vám vysvětlím proč právě v té severní Itálii ↓ tak ↓ Mariano ↑

Ž: ...

U: Benátky třeba ↑ jmenujte mi další města ↑

Ž: ...

U: Miláno ↑ Klárko ↑

Ž: ...

U: dobře

Ž: ...

U: tak to bych asi nezmiňovala v souvislosti se vznikem Itálie@ renesance rozeber Itálii jaké je tam ještě město

Ž: ...

U: Florencie ↓ výborně ↓ tak ↓ to jsem ráda že jste řekli

Ž: ...

U: @ práááavě Florencie a severoitalská města která bohatla z obchodu a to hlavně z obchodování přes Středozemní moře tak + to byla města která + v těchto městech přibývali bohatí obchodníci řemeslníci bohatli z prodeje svého zboží obchodníci dováželi zase zboží luxusní nebo vyváželi zboží místí a měli dostatek financí ↓ dostatek financí měly také některé

šlechtické rodiny v tomto prostředí a to práááá ve Florencii rod Medicejských a tito lidé kteří měli dost peněz tak se rádi obklopovali krásnými věcmi ↓ a krásné věci to byly třeba krásné koberce dovážené z arabských zemí obklopovali se krásným nábytkem @ nakupovali krásné nádobí rádi se nádherně oblékali a taky se začali třeba @ nechávali se portrétovat umělci a ty obrazy si věšeli ve svých domovech ať už to byl třeba nějaký druh obchodníka nebo palác šlechtice a každopádně se jim náramně líbil ten životní styl kdy kolem nich byly krásné věci ↓ velmi bohatí lidé právě Medicejští začali finančně podporovat @ umělce aby pro ně pracovali aby pro ně ta umělecká díla vytvářeli ↓ ať už to byly obrazy nebo sochy ↓ a právě v severní Itálii díky tomu že jsou tam bohatá města a v nich bohatí obyvatelé kteří baží po krásných věcech tak vzniká nový umělecký sloh renesance ↓ někdo z vás by mohl + já **počkam** + někdo z vás by nám přečetl pro zopakování těchto základních údajů kde proč a kdy vznikla renesance ↓ Sáro ↓

Ž: ...

U: tak ↓ Sáro stačí děkuji ↓ máte tam zdůrazněný pojem antika ↓ proč a jakým způsobem souvisela antika s renesancí ↓ protože Itálie tehdy nebyla jednotným státem a oni věděli o historii antického Říma který byl velkolepý tak i nějakým způsobem toužili po stejné velkoleposti jako z doby antického Říma navíc @ v době antiky byli lidé vlastně @ víceméně svobodní vyznávali **ňáké** řekněme i občanské ideály a to všechno bylo těm lidem v době renesance blízké takže vzorem v umění ale i v myšlení a společnosti byla právě antika ↓ je to základní údaj tak si to děti napište ↓ +

U: napište si úplně všechno ty otázky jsem vám tam dala schválně aby to pro vás bylo @ zřetelné ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu výrazný, srozumitelný a poměrně kultivovaný projev (aprobace ČJ–D), porušování spisovného standardu pouze ojediněle (spíše ve zvukové rovině), zřetelná výslovnost, většinou funkční intonační segmentace promluv i logické kladení pauz, dostatečná hlasitost, přiměřené tempo. Místy projevy hyperkorektní výslovnosti ve tvarech slovesa být (*jste, jsme*), v číslovkách (*sedm, osm, sedmnácté, osmnácté*) a substantivu cizího původu (*renesance*).

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *dolu, poradim, nerozumim, doufam, myslim, neni, jim, počkam* (2x).

- Redukce koncového vokálu: *nebudem*.
- Změna konsonantů: *přihlašte, nehlaš*.
- Nedbalá výslovnost: *ňákou, ňáké, prže*.
- Lexikální odchylky: *jo, dneska, hele*.
- Nadužívané výrazy: *tak* (hojný výskyt – 25x, většinou nefunkční), *takže* (místy – 7x).
- Hezitační zvuk (častý – 20x).

Transkript: D 3

Předmět: dějepis

Ročník: 7.

Délka praxe učitele: 17 let

Pohlaví: žena

Region: Plzeň-sever (Plasy)

Typ školy: maloměstská

U: a začneme dnešním **datumem který** sice nesouvisí s tématem **který** my probíráme ale zapsal se do historie tak že na něj vzpomíná i náš Seznam nebo když rozkliknete internet tak tam na vás vyběhne jako aktualita dne ↓ takže trošku zamyšlení nad **tim** čím se zapsal do historie dvanáctý duben a já **zatím** zapíšu do třídní knihy ↓ téma naší hodiny ↓ + chybí nám stále Jánský ↓ že **jo** ↓ + tak ↓ dvanáctý duben zapsal se do historie jakou událostí ↓ nikdo neví↑ nikdo **dneska** ještě nebyl na internetu ↓ co ↑ takže tam je tam je hlava kosmonauta ↓ tak vám **napovím** ↓ hlava kosmonauta ↓

Ž: Jurij Gagarin

U: výborně ↓ a co se **dneska** stalo s **nim** ↓

Ž: ... na měsíc ...

U: a na měsíci ne ↓

Ž: ...

U: ano ↓ + Pěťo ↓ musíme mluvit jenom jeden ↓ @ let do vesmíru první člověk ve vesmíru Jurij Gagarin ↓ žije **eště** tento kosmonaut víte něco o něm ↑ ne zahynul potom při leteckém neštěstí nežije **neska** toho budou určitě plné zprávy ↓ já sem řekla že to nesouvisí přímo s naším tématem ale my **ted'kon** probíráme podobné téma ↓ netýká se letů do vesmíru ale mořeplavby zámořské objevy ↓ takže máme velké téma zámořské objevy když si prolistujeme ten pracovní sešit z **tich** minulých dvou hodin co tam co sme se jako dozvěděli nového kam sme se posunuli ↓ proč ty zámořské objevy **dyť** to bylo docela riskantní co z toho ti Evropané měli že se vydávali na takto nebezpečné cesty ↓ kdo se chce k tomu něco vyjádřit tak se vyjádří ↓ @ chceš něco Terezko ↑

Ž: já už nevím co bych řekla

U: dobře ↓ neřeklas nám **zatím** nic ↓ takže zámořské objevy ↓ co sme se dozvěděli ↓ můžete si pomoci z učebnice sešit + o kterých vyspělých civilizacích a čím byly tyto civilizace vyspělé sme se tady dozvěděli ↓ řešili ste to částečně už v zeměpisu které to byly ty civilizace ↓

Ž: Mayové Aztékové a Inkové

U: @ vzpomene si někdo na **ňákou** zajímavost která se váže k těmto vyspělým civilizacím↑

Ž: ... stavěli něco jako pyramidy...

U: ano podobné ... něco mezi zikkuratem a pyramidou dobře

Ž: ...

U: ano řekli sme si že předvídají spoustu událostí které se nám odehrávají v současnosti přestože oni nemohli tušit že se to vůbec stane chce někdo **eště** doplnit ↑ kluci asi z technického hlediska by nám měli říct které ty nové možnosti které nové technické vynálezy umožnily ty zámořské objevy ↓

Ž: kompas

U: kompas ten ale nebyl úplně nový vylepšený a ne zdokonalený dobře co **eště** dál

Ž: mapy

U: @ jak se říkalo místům **které** ještě vůbec neznali ↓

Ž: ...

U: ne tam byly speciální ... jedna barva tam byla použita ↓

Ž: bílá

U: no ↑ bílá místa na mapě ↓ existovala samozřejmě **prže** ne všechny ostrovy ještě byly @ v kartografii zaznamenány ↓ jak se **menovaly** ty lodě ↓ vzpomene si někdo ↑

Ž: ...

U: dobře ↓ @ technicky nebudeme už opakovat co sme si povídali ↓ @ dnešní téma hodiny kdo si nalistuje a sdělí mi ho ↓ co nás **dneska** čeká ↓ světadíl který tam neměl být. ... je čím psát ↑

Ž: ...

U: jako kdyby bylo napsáno ↓ světadíl který tam neměl být ↓ tuší někdo vůbec co bude **teda** obsahem dnešní hodiny ↑ @ tam to je takový nejednoznačný ↓ takový spíš schovaný název ↓

Ž: ...

U: @ souhlasíte ↑

Ž: ano

U: takže pravděpodobně světadíl který tam neměl být bude povídání o světadílu který se nazývá nebo byl nazván Amerika ↓ určitě všichni už se zorientovali sme na straně které sto dvanáct všichni otevřeme a pracovní sešit odpovídající strana + my sme si tady řekli už některé věci o zámořských objevech které pro nás byly nové v **tich** uplynulých hodinách ↓ @ **ted'ko** začnu **ňákým** citátem a vy můžete sledovat kdo že to řekl a v tom citátu sou věci o kterých sme také mluvili ale ještě sme si je **dneska** nepřipomněli ↓ takže posloucháme ↓

obyvatelé nemají žádné zvláštní znalosti o zbraních jestliže by Vaše Výsost dala příkaz dopravit všechny obyvatele ostrovů do Kastilie nebo aby byli drženi na svých vlastních ostrovech jako otroci pak je tento rozkaz lehce proveditelný protože je může pouhých padesát mužů udržet v poslušnosti a donutit k čemukoliv ↓ oni pevně věří že já tyto lodě a moji lidé přicházíme z nebe ↓ kdo to komu řekl ↓

Ž: ten Kolumbus

U: a komu tento dopis byl určený ↑

Ž: králi a královně

U: králi Ferdinandovi a Isabele Kastil Kastilské ↓ @ když si prohlédneme tu dvoustránku ↓ najdete tam někoho z nich ↑ takže máme tam tři muže ↓ **teda** tři lidi ↓ Kolumbus Isabela Ferdinand ↓ **kteřý** tam sou na obrázku ↓

Ž: Isabela

U: Isabela **celý méno** ↑

Ž: Isabela Kastilská

U: ano podle čeho asi dostala asi ten svůj to své **méno** Kastilská ↓ z toho citátu výborně tam je zmínka Kastilie jak přivezli ty otroky do té Kastilie další **méno** a další obrázek máme tam **ňákou** spojitost ↑ Zdeni ↑

Ž: Kryštof Kolumbus

U: kde ho máme ať ho najdou ostatní ↑ a kt a jeden člověk z této trojce tam chybí a to je ten

Ž: Ferdinand

U: Ferdinand ↓ tam došlo totiž @ ke sňatku Isabela Kastilská byla dědičkou Kastilie a Ferdinand Aragonský Aragonie ↓ a spojením Kastilie a Aragonie vznikl jeden stát **jesli** si někdo odhadne který ↓ který se právě vrhal do těch zámořských objevů ↓ kdo to tam logicky vyvodí ↓ **kteřý** dva evropské státy zahájily zámořské objevy ↓ mluvili sme už o tom

Ž: Španělsko a Británie

U: **jo** ↓ takže ↓ který @ Británie až později Španělsko a mluvili sme **eště** o Portugalsku **jesli** si vzpomínáte ↓ takže který stát pravděpodobně z těchto vznikl spojením Kastilie a Aragonie ↓

Ž: ...

U: Španělsko ↓ takže ↓ tento sňatek spojuje tyto dvě země a my tuto zemi známe do teďka pod názvem Španělsko ↓ už jí neříkáme ani Aragonie ani Kastilie ↓

Ž: ...

U: ano ↑ i když Kolumbus tam ještě ten pojem @ Kastilie **teda** Aragonie i Kastilie používá ↓ tak ↓ kdo si vzpomene než sem začala číst na co tady Kolumbus naráží ↓

Ž: ...lidi sou tam slabý nemaj žádný zbraně a tak...

U: @ jinak řečeno čím ti Evropané drželi v poslušnosti ty domorodce ↓

Ž: ...byli vzdělání...

U: Evropané ↑ může někdo jí to vyvrátit ↑ pozor ↓ my sme si kdysi říkali skutečně na ty lodě posádka byli vzdělání lidé ↑ souhlasíte všichni s tímto názorem Terezky ↑

Ž: ne

U: takže argumentujte jinak ↓

Ž: ... třeba v hospodách je hledali silný a takový jako... jako vyčůraný...

U: řekli sme si že nábor nábor posádky se dělal u vězňů a samozřejmě v hospodách u přístavu ↓ tys to chtěla říct jinak tys ...+ **prosim** ↓

Ž: že byli jako vyčůraní jako že

U: nešlo by to slovo nahradit jinak ↑

Ž: já nevim...

U: @ tato hovorová čeština asi tady nebude ta pravá ořechová... @ vypočítavý třeba je ten člověk ↓ ano ↑ vypočítavý třeba ↓ by to šlo nahradit ↓ vyjadřovalo by to to co si chtěla ↑ **jo** ↓ takže tam mohli být samí nevzdělanci na té lodi ↑

Charakteristika:

Z celkového pohledu převážně výrazný, většinou srozumitelný, avšak méně kultivovaný projev. Občasné porušování spisovného standardu ve zvukové rovině, v rovině morfologické a lexikální spíše ojediněle. V rychle přednesených úsecích poněkud nezřetelná a nedbalá výslovnost, častější výskyt hezitačního zvuku. Intonační segmentace promluv převážně funkční (pouze ojediněle výskyt delších celků bez výrazné koncové intonace), přiměřená hlasitost, místy příliš rychlé tempo. Soudržnost textu občas narušována vybočováním z větné stavby a užíváním heslovitých (nevětných) vyjádření.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *tim, zatim* (2x), *napovim, s nim*.
- Záměna vokálu: *tich* 2x (těch).
- Vypouštění či změna konsonantu: *eště* (4x), *neska, menovaly, méno* (3x), *jesli*.
- Nedbalá výslovnost: *dyť, ňákou* (2x), *ňákým, přže* (protože), *jeslipa*.
- Tvaroslovné odchylky: *datumem* (instr. sg. neutr.), *který* (nom. pl. mask. než.), *který* 2x (nom.+akuz. sg. neutr.) + *celý*; *který* (nom. pl. mask. živ.), *které* (akuz. pl. neutr.).
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *dneska* (4x), *neska, jo* (3x), *ted'ko, ted'kon, teda* (3x).

- Nadužívané výrazy: *takže* (12x, zpravidla nefunkční).
- Hezitační zvuk (poměrně často – 16x).

Transkript: Z 1

Předmět: zeměpis

Ročník: 8.

Délka praxe učitele: 7 let

Pohlaví: muž

Region: střední Čechy (Příbramsko – ZŠ Březnice)

Typ školy: maloměstská

U: tak ↓ nicméně prosím vás ↓ my **dneska** před sebou máme dvě základní věci ↓ tu první věc já sem vzkazoval po spolužácích že bychom si udělali @ nebo první část té naší hodiny bychom věnovali @ projektu ekomapa Březnice který minulý týden tedy probíhal se zaměřením na ekologii a vůbec příro @ přírodní prostředí v Březnici to by byla ta první část protože někteří z vás za mnou byli s tím že si úplně přesně nejsou jisti ↓ teda jak vůbec ten projekt strukturovat co do něj zahrnout a jak by měla vypadat ta výsledná podoba ↓ takže tomu bychom věnovali tu první část ty prezentace výsledné @ ty bychom potom realizovali víceméně po tom ředitelském volnu v rámci května domluvili bychom si přesný termín a věnovali bychom čas teda potom prezentaci z níž by vzniklo i nějaké hodnocení v rámci toho zeměpisu ↓ a druhou část hodiny budeme věnovat tedy Ústeckému kraji což navazuje na učivo minulé to znamená na Karlovarský kraj a slíbili sme si že si k tomu ještě něco dovysvětlíme uděláme si krátké poznámky a @ tím bychom v podstatě tu dnešní hodinu potom uzavřeli ↓ tak ↓ dotaz ↑

Ž: že já sem vám chtěl říct že to mam u pana učitele ten u pana učitele Frankose ty

U: @ nic se neděje ↓ já sem vzkazoval sice že si to máte přinést @ ty materiály a dokumenty na dnešní hodinu ale vzhledem k tomu že tam někde vznikla chyba v komunikaci tak se až tak úplně neděje pokud to tady před sebou nemáte z toho důvodu teď **nebuem** vytvářet ani ty pracovní skupinky ale spíše si teda povíme @ i když už sme to víceméně naznačovali jednou tak možná **bue** přece jenom pro nás užitečnější když si ještě jednou shrneme jak by ten projekt měl vypadat ↓ některé ty části zpátky ale už **nedoženem** protože tam bylo potřeba třeba stanovování cíle které si za chvíli ukážeme udělat ještě předtím než vy ste vůbec na tom projektu začali pracovat protože z něho to prakticky vychází ↓ ale zkusíme alespoň napravit to co se **eště** v rámci teda toho nechá ↓ takže prosím vás ↓ @ první věc tak jako u těch ostatních **proektů** i když to tohle není skutečně **proekt** úplně v té zásadní podobě protože ten by v podstatě měl spíše nežli od nás vycházet od vás z vašeho návrhu nicméně vůbec nic se neděje první základní věc je stanovení tématu ↓ takže vy až mi budete @ ten

projekt odevzdávat budete uvažovat @ jakým způsobem vystavět tu prezentaci tak je vždycky nutné na úvod seznámit posluchače s tématem ↓ ano ↑ to je naprosto nezbytné protože je samozřejmě zřetelné že pokud hovoříte o zeleni ekologii a podobně že se to týká toho životního prostředí a vztahů mezi člověkem potažmo živou a neživou přírodou ale přece jen musíte si uvědomit že ta prezentace může být třeba pro žáky nižších ročníků a ti úplně nemusí být ještě seznámeni se všemi těmi termíny a pak je tedy potřeba skutečně to téma jednoznačně zmínit ↓ takže ↓ na tom projektu který jsme si řekli že by měl mít tu velikost á trojky vzhledem k tomu že ty informace tam **buou** přehlednější a poskytnete vám to víc možností i pro grafickou podobu musí být někde zřetelně uvedeno téma ↓ tématem je eko ekomapa ale k tomu **dyž** @ ste vytvářeli určité subtéma to znamená podtéma a měli ste možnost ze tří jednotlivých voleb ↓ první bylo tedy odpady to jest otázka týkající se třídění odpadů komunálního odpadu a tak dále druhá byla tedy stav zeleně ve městě Březnice to jest ↓ jak znáte na základě z učiva sedmého ročníku přírodopisu jsou to ty umělé ekosystémy parky zahrady a další městská zeleň no a třetí byla tedy doprava ↓ takže tohle by tam mělo být poznačeno ↓ já tady jen budu strukturovat pokud to některým protože jsme projekty už dělali ale pokud si to někteří přece jen ještě nepamatují tak si klidně aspoň jeden zástupce z každé skupinky poznačí jak by ta struktura měla vypadat ↓ ano ↑ takže téma ↓ z toho také vychází...Lukáši chceš nám něco říct ↑

Ž:....

U: @ z toho vychází i jakýsi výzkumný problém ↓ on tohle není výzkum ve skutečné podobě ↓ ale uvědomte si že v podstatě vy pracujete úplně stejným způsobem jako kterýkoli jiný terénní nebo výzkumný pracovník ↓ on musí formulovat problém ↓ to znamená co bude zkoumat ↓

Ž:....

U: takže ↓ u vás protože samozřejmě je to velmi složité tak postačí když jako ten výzkumný problém formulujete právě to podtéma ↓ @ to jest například **udávám** pouze příklad ↓ výzkumným problémem je **zjišťování** stavu zeleně v městě Březnici a můžete to i potom nějakým způsobem trošičku rozpracovat aby bylo zřetelné čím se **buete** zabývat to jest například zdali je stav uspokojivý dostatečný zdali slouží k daným účelům a tak dále ↓ takže to je ten problém ↓ + rozumí tomu všichni ↑ pokud prosím vás ne **hlašte** se ↓ **neni** vůbec **tohlecto** žádná hanba pokud nevíte @ takže problém ↓ a teď velmi důležitá věc prakticky ta věc která jsem říkal na tom nejdůležitější a to je to je cíl nebo sou to cíle nemusí být pouze jeden ↓ to už bohužel teda **nedoženem** já doufám že ste si cíle tak trošičku stanovili v té skupině kdy ste se domlouvali ačkoli ste je třeba nezapsali cíl je něco čeho sme si říkali chcete

tou svojí činností dosáhnout ↓ ty cíle by měly odpovídat možnostem ↓ to znamená kdy si postavíte příliš vysoký cíl pro který nemáte dostatečné vybavení čas ani znalosti tak toho cíle je jasné že už od počátku nemůžete **dosáhnout** ↓ takové cíle to je nesmyslné ↓ to je jako pro mě kdybych já teď **řek** že se do týdne naučím integrály ↓ no pokud mi chybí naprosto pevné základy matematiky tak to za to časové období se svojím se svými osobními možnostmi nemůžu zvládnout ↓ to znamená ten cíl byste nebo jste měli původně stanovit takový aby byl dosažitelný ↓ nemusí být pouze jeden ↓ to znamená v souvislosti s těmi odpady například zjistíte ↓ zdali ve městě Březnici dochází ke třídění odpadu zdali jsou tomu přizpůsobeny kontejnery ↓ **jesi** jsou ty kontejnery na vhodných a dobře přístupných místech jak je zajišťován odvoz komunálního a běžného odpadu jaké služby jsou teda v rámci toho poskytovány **jesli** lidé například **ňákým** způsobem @ zakládají černé skládky a tak dál ↓ v rámci dopravy ste mohli naopak zmínit že budete **zišťovat** @ jak rušná je doprava v tom a tom místě zdali má nějaký vliv na život obyvatel potažmo právě třeba toho celého životního prostředí ↓ ten cíl můžete formulovat obecně a nebo jej můžete rozpracovat do několika dalších cílů ↓ ano ↑ je tady někdo kdo už ví nebo jasně si ta skupinka cíle stanovili ↑ bavili se v rámci té skupinky o cílech ↑ kluci **támle** výborně ↓ můžete nám říct nějaký teda cíl který jste vy obecně stanovovali ↑

Ž: všechno napsaný

U: tak nám nějaký přečtete ↓ nějaký ten cíl ↓

Ž: hledej šmudlo

Ž: no já nevím třeba tady je že tady je hodně aut jak tady jezdí tady tím náměstím takže by se to mělonevím tady okolo v těch vesnicích jako většina těch aut nedodrжуje třeba rychlost takže by se mělo dát třeba víc hlídek policejních a tak

U: hmm aha dobře ↓ tak ↓ kluci uvažují **správným** směrem **neni** to úplně cíl což nevádí ↓@ to je návrh který může vzejít z toho vase vašeho **zištění** z těch vašich závěrů ↓ ke kterým vy ste dospěli ↓ ale vy když jste tady před školou dostali ty původní materiály a zadání tak ste ještě asi nemuseli úplně přesně tušit i když tady žijete že dospějete k tomuto závěru ↓ takže vy ste si spíš měli vytyčit cíl a cílem obecným mohlo být **zistit** stav a **fregvenci** dopravy ve městě Březnice ↓ to by byl obecný cíl a v rámci něho byste mohli **zišťovat** ↓ zdali je dodržována rychlost zdali je dodržována tonáž to znamená váha těch jednotlivých vozidel zdali jsou respektována jednotlivá omezení značení a vyhlášky a tak dále ↓ to by mohly být cíle ↓ ano ↑ tam je trošičku rozdíl ↓ možná tady bych se ještě zastavil a trošku to rozpracoval ↓ ano ↑

Ž: my jsme si dali za cíl informovat jako náš ročník o stavu jako odpadu a dostupnosti kontejnerů a odpadkových košů

U: **výborný** ↓ to může být skutečně cíl ale tentokrát ne **zjišťovat** samotného toho **zjišťování** informací ale cíl spíše celého projektu ↓ ano ↑ možná by tam teda na to aby ten cíl by měl také splňovat to že ho **buete moc** zhodnotit ↓ to znamená že na konci **buete moc** hodnotit **jesi** ste toho dosáhli nebo ne takže já bych si za cíl skutečně dal **zjištění** informací a jejich prezentace nebo seznámení s těmito informacemi ostatní spolužáky ↓ seznámit tedy ostatní spolužáky s těmito informacemi ↓ to by byl dobrý cíl ↓ **myslím** že to už je ten správný směr ↓ takže cíle ↓ + ty jsou důležité protože z toho cíle vychází všechno ostatní ↓ je to **prosim** vás úplně stejně jako když jdete dejme tomu na trénink jakéhokoliv sportu nebo já když **du** do hodiny tak každý si musíme stanovit cíl abychom věděli čeho máme dosáhnout a jakým způsobem tu **naší** činnost máme směřovat ↓ ano ↑ to znamená že já vím že **dyž** vás dneska budu chtít seznámit s Ústeckým krajem tak **buem** potřebovat tedy stanovit si cíl co čeho konkrétně budu budeme chtít dosáhnout a na základě toho já si **musim** připravit pomůcky metody @ organizaci a samozřejmě veškeré ty věci tomu uzpůsobit ↓ bez toho cíle já to nedokážu ta hodina **bue** špatná a **stejným** způsobem vy pokud jste si ten cíl nestanovili tak možná pak **zistíte** že ste každá ta sku každý v té skupince dělal něco jiného a že sice ste něco jakoby na závěr vyplodili ale výsledkem toho vašeho **zjištění** není nic zásadního ↓ **jo** ↑ je to jakýsi bod ke kterému směřuju ↓ potom je to tedy realizace + a tady už se všimněte tady je právě ta úzká souvislost ↓ to znamená vy byste měli za prvé napsat jaké pomůcky ste používali ↓ to znamená mapy popřípadě nějaký slovník pokud jste měli dispozici fotoaparáty literaturu pokud doma někdo rozpracovával informační zdroje to jest internet samozřejmě psaná literatura rady vyučujících to je přece také cenný zdroj informací ↓ metody ↓ takže prostředky + metody + jakou metodu ste v rámci toho používali nejčastěji ↓ co myslíte ↓

Ž: pozorování

U: pozorování ↓ přesně tak ↓ protože @ ta úvodní část byla založena na tom že vy ste šli po té vymezené trase a pozorovali ste stav **vlasně** nějakým způsobem toho okolního prostředí ↓ to je podstatné ↓ ano ↑ těch metod může být celá řada ↓ můžete dělat experiment můžete nějakým způsobem využívat také dalších metod to znamená **zjišťování** informací prostřednictvím ankety dotazníků možná ste někdo tu anketu využil většina skupinek asi k tomu nedošla ale to sou také metody ↓ tak ty byste tam měli zmínit ↓ jaké metody ste k tomu použili ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu dynamický, výrazný, srozumitelný a poměrně kultivovaný projev. Občasné porušování spisovného standardu v rovině zvukové (způsobené oslabenou artikulací některých konsonantů, zejména klouzavého konsonantu j), v ostatních sledovaných rovinách spíše výjimečně. Jasná a zřetelná výslovnost, místy tendence intonačně ohraničovat až poměrně dlouhé úseky textu, frekventovaný vycpávkový výraz *tedy* (*teda*), dostatečná hlasitost, přiměřené tempo.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *neni* (2x), *prosim*, *udávam*, *dosahnout*, *správnym*, *stejnym*, *myslim*, *musim*.
- Dloužení vokálů: *támle* (tamhle).
- Vypouštění či změna konsonantů: *eště*, *buete* (budete, 3x), *nebuem*, *buem*, *bue*, *buou*, *řek*, *jesi* (jestli, 2x), *jesli*, *vlasně*, *dyž* (2x), *proektů* (projektů), *proekt* (projekt), *támle* (tamhle), *zish'ovat* (zjišťovat, 3x), *zish'ování* (3x), *zish'tění* (3x), *zistit*, *zistíte*, *hlašte*, *moc* (mocht), *du* (jdu).
- Nedbalá výslovnost: *ňákým*.
- Nesprávná výslovnost cizích slov: *fregvenci*.
- Tvaroslovné odchylky: *buem* (1. os. pl.) + *nebuem*, *nedoženem* (2x); *výborný* (nom. sg. neutr.), *naší* (akuz. sg. fem.).
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo*, *dneska*, *tohlecto*, *teda* (7x).
- Nadužívané výrazy: *tedy* (8x), *teda* (7x).
- Hezitační zvuk (19x).

Transkript: Z 2

Předmět: zeměpis

Ročník: 6.

Délka praxe učitele: 22 let

Pohlaví: žena

Region: Plzeň-jih

Typ školy: maloměstská

U: otevřte si sešity + tak ↓ a my máme probraný letní slunovrat zimní slunovrat kluci + Bláhovec Štembera se tady baví opakovaně + když @ tady máme obrázek který vy už v sešitě také máte tak @ zde máte jednotlivé významné body @ kdy zeměkoule na oběžné dráze kolem Slunce @ se do těchhle těch významných bodů postupně dostává máme probraný letní slunovrat kdy byla přikloněná ta naše severní polokoule a začínalo u nás ↓

Ž: léto

U: léto máme probraný zimní slunovrat kdy byla ke sluníčku přikloněná jižní polokoule a u nás na severní polokouli začínala ↓ + zima a zbývají nám **tydlety** dvě pozice ↓ + je to jarní rovnodennost a podzimní rovnodennost ↓ jarní rovnodennost nastává dvacátého prvního března a podzimní rovnodennost dvacátého třetího září ↓ + @ tyhle dva **datumy** je ta pozice zeměkoule vlastně naprosto totožná shodná to **eště** probereme najednou ↓ + když se koukneš sem ke mně na tabuli vidíš že ta zeměkoule si zachovává samozřejmě stále ten sklon té zemské osy pořád stejný ↓ to platí ↓ to sme si řekli ↓ nicméně když vidíš že to sluníčko svítí **odsud'** tam a **odsud'** sem @ znamená to že vlastně my @ se dostaneme to té fáze kdy ta hranice dne a noci a zemská osa se nám vlastně ztotožní ↓ jakoby nám splynou ↓ z toho důvodu je vlastně na Zemi pořád @ den a noc @ ve dny rovnodennosti stejně dlouhý ↓ den je **dvanác** hodin a noc taky **dvanác** hodin ↓ a je to dokonce na každém místě planety ↓ je jedno **jesli** stojíš v tu chvíli na rovníku na obratníku u nás na padesáté rovnoběžce nebo **jesli** si na samotném pólu a je jedno **jesli** si na severní nebo na jižní polokouli ↓ + když je rovnodennost tak je den **dvanác** hodin a noc taky **dvanác** hodin ↓

Ž:

U: ano a v **tydlety** dny se jim tam právě mění na **tich** pólech ta polární noc s **tim** polárním dnem ↓ **jo** ↑ to je vlastně **jedinej** den kdy se jim to prostřídá a **vonu** se jim to prostřídá a pak už jim to zůstane ↓ ale ... na samotném pólu nikdo nežije ↓ + vy víte že polární den není jenom na pólu že je v celém tom prostoru od pólu až k polárnímu kruhu + tam už lidé žijí

takže tam už to třeba potom samozřejmě vnímají + @ já bych byla ráda abyste si všimli jedné věci a nebrali to jako chybu ↓ samozřejmě že ta zemská osa je pořád nakloněná stejně ↓ ale tady na **tich** obrázcích aby se právě ztotožnilo to ono to jinak nakreslit nejde ↓ aby se ztotožnilo to že ta hranice dne a noci splývá s tou zemskou osou tak je tady ten náčrtek @ provedený **takovým** způsobem ↓ to sou obrázky které potom sou v atlase světa vy je zatím nemáte letos ale někdo třeba má doma atlas světa a mohl by v něm listovat takže tam na **tydlety** obrázky potom narazí ↓ takže ↓ jarní rovnodennost je dvacátého prvního března podzimní dvacátého třetího září ↓ kolmý sluneční paprsek at' v době jarní nebo podzimní rovnodennosti dopadá na obratník dopadá na rovník ↓ pardon ↓ to znamená že když je právě poledne na rovníku tak to slunce kulminuje čili vrcholí úplně nad vašimi hlavami ↓ **kže** nemáte žádný stín ↓ ten stín **de** rovnou do země do **tich** pod ty vaše paty ↓ rozumíte mi ↑ @ díky tomu je **teda** den a noc všude stejně dlouhý po dvanácti hodinách ↓ @ až si budeš dopisovat poznámky tady z té prezentace tak si tam **eště** napíšeš jarní rovnodennost a na severní polokouli začíná jaro říkali sme že se to vždycky jmenuje podle toho jaké roční období začíná u nás ↓ na severní polokouli ↓ a co teda bude **prosimás** pěkně na jižní polokouli ↓

Ž: zima

U: nenene je to **tich** půl roku proti ↓

Ž: léto a zima podzim

U: pozor ↓ když u nás začíná jaro tak půl roku proti je

Ž: podzim

U: podzim ↓ **jo** ↑ začíná-li u nás jaro když je jarní rovnodennost na jižní polokouli začíná podzim ↓ pak si napíšeš podzimní rovnodennost severní polokoule tam začíná podzim a na té jižní je to zase půl roku proti čili

Ž: jaro

U: jaro ↓ pochopili ↑

Ž:

U: oni to vůbec nevnímají ↓

Ž: jak to

U: proč by to vnímali ↑ jim je veskrze úplně jedno **jesli** jedeš o půl roku jinak nebo ne ↓ ta příroda tomu odpovídá nemysli si že tam mají @ když je jaro @ u nás tak @ když je u nich podzim že jim to tam začíná kvést teprv a rašit jako u nás na jaře ↓ **né** oni už sklízejí ↓ oni už mají podzim ↓ ta příroda tam **de** prostě jenom půl roku proti obráceně ale jinak funguje naprosto stejně ↓

Ž: takže oni mají podzim

U: oni mají Velikonoce na podzim a Vánoce v létě ↓

Ž:

U: no **dyť** to sme si **přeci** minulou hodinu vysvětlovali když sme brali slunovraty ↓

Ž:

U: **hele** nebudeme pokřikovat máme dotaz hlásím se a hlavně ve dvojici **takový** ty dohady **prosim** vás chci se na něco zeptat zvedni ruku učíš dotaz ↓

U: tak ↓ Šiman ↑

Ž: to je to je jako v Itálii ↓ v Itálii

U: ale to je trošičku něco jiného ↓ já ti **na to zodpovím** + pověsíme si tadyhle mapu +

Ž:

U: **časový** pásy sou ještě něco jiného to budeme probírat ale ↓ když tady zmínil váš spolužák třeba tu Itálii ↓ + tak pověsíme si mapu já **vim** že vy to **zatím** neznáte ↓ ale tadyhle je rovník ↓ ten nám rozděluje tu zeměkouli na dvě polokoule severní je **todleto** co je na sever od rovníku a jižní polokoule to co je od rovníku na jih ↓ a jestliže my sme tadyhle a Itálie je leží jenom o kousíček blíž k rovníku je pořád na severní polokouli ↓ v Itálii mají stejné roční období jako my ↓ pouze je tam trošičku **teplejš** oni jsou k rovníku blíž ↓ ale když **teda** se bavíme o tom že na jižní polokouli je to naopak tak mám na mysli dejme tomu naši republiku a na jižní polokouli třeba Austrálii ↓ ano ↑ tak napište si poznámky z té prezentace + píšeme hned zvláště ti co píší **pomalejš** začínají rychle psát poznámky ↓ **pod'te** ↓ a nemůžeš mluvit u toho ↓ + tak jarní a podzimní rovnodennost + napište si k tomu hned i ty **datumy** + jarní rovnodennost je dvacátého prvního března + napište si to pěkně vždycky pod to jarní si napiš **ten datum** a pod to podzimní si napiš **ten druhý datum** dvacátého třetího září ↓

Ž:

U: dál ↓ kolmý sluneční paprsek dopadá na rovník + tady si napíšeš tu první závorku nebo je to na tobě když dopadá slunce na rovník v pravé poledne tak to znamená že **teda** kulminuje slunce nad rovníkem a den a noc sou všude + po dvanácti hodinách ↓ + na severní polokouli v době jarní rovnodennosti začíná jaro musíš si tam ale připsat že se jedná o jarní rovnodennost a když podzimní rovnodennost tak na severní polokouli začíná podzim ↓ + kdo má hotovo se narovná abych měla přehled +

Ž:

U: to si teprv tam ↑

Ž: jo

U: **copa** si dělal do ted' ↓

Ž:

U: nemusíš **tutu** závorku psát ↓ + @ ale mě mrzí že ten kdo píše **pomalejš** tak vždycky dělá nevím co a pak na něj všichni celá třída čeká ↓ já bych byla ráda aby hlavně vy co píšete pomaleji ste vždycky když řeknu napiš si poznámky začali ihned ↓ a ne abyste nejdřív koukali co kde lítá

Ž:

U: **prosim** ↑ **eště** jednou ↑

Ž:

U: **dyť** sem říkala ty si musíš zapsat znovu slovo jarní rovnodennost a k tomu si napsat severní polokoule začíná jaro a pod to si napíšeš podzimní rovnodennost a to na severní polokouli začíná podzim ↓ Michale ↓ ano ↑ + tak máme zapsáno všichni ↑ + zopakujme si kam dopadá kolmý sluneční paprsek v těch význačných dnech ↓ @ na obratník dopadá + **takle** ↓ kam dopadá když začíná na severní polokouli jaro ↓

Ž:

U: nenené ↓ @ Jirka ↑ **řikam** to dobře ↑ Jirka se hlásí ostatní nemají co mluvit takže ještě jednou Jirko když je jarní rovnodennost kolmý sluneční paprsek dopadá

Ž: na rovník

U: na rovník ↓ když je letní slunovrat kolmý sluneční paprsek dopadá @ Andreo

Ž: na obratník Raka

U: na obratník Raka dál potom zase začíná podzimní rovnodennost a to dopadá kolmý sluneční paprsek tam děvčata vzadu se mi baví ↓ + zkus říct kam dopadá kolmý sluneční paprsek + v době podzimní rovnodennosti ↓ já vás **neznam** děvčata ještě ↓ dobře víte že +

Ž:

U: ptala sem se ↓ vy se tam bavíte ↓ kam dopadá kolmý sluneční paprsek v době @ podzimní rovnodennosti

Ž:

U: je to na rovník kam dopadá kolmý sluneční paprsek v době zimního slunovratu

Ž: na obratník Kozoroha

U: na obratník Kozoroha pak máme znovu jaro a ten paprsek dopadá na rovník ↓ takže vidíte že ten kolmý sluneční paprsek se nám pohybuje v tom rozmezí mezi obratníkem Raka a mezi obratníkem Kozoroha ↓ tak ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu výrazný a srozumitelný, avšak o něco méně kultivovaný projev. Spisovný standard porušován nejčastěji v rovině zvukové a morfologické. Výslovnost zpravidla zřetelná, tendence intonačně ohraničovat spíše delší úseky promluv. Hlasitost i tempo se jeví jako přiměřené.

Nedostatky:

- Dloužení vokálů: *né*.
- Krácení vokálů: *tim, prosim, vim, neznam, říkam, zatim*.
- Záměna vokálu: *tich* (4x).
- Vypouštění či změna konsonantů: *tydlety* (3x), *eště* (3x), *odsud'* (2x), *dvanác* (4x), *jesli* (4x), *takovýmdle, todleto, de* (2x), *pod'te, copa, takle*.
- Protetické *v*: *vono*.
- Nedbalá výslovnost: *kže, prosimás, dyť* (2x).
- Tvaroslovné odchylky: *datumy* (2x), *ten (druhý) datum* (2x), *jedinej, teplejš, pomalejš* (2x), *tutu* (akuz. sg. fem.), *takový* (nom. pl. mask. než.) + *časový*.
- Lexikální odchylky: *jo* (2x), *hele, teda* (3x), *přeci*.
- Nadužívané výrazy: nízká frekvence (*tak, takže*).
- Hezitační zvuk (20x, vysoká frekvence).

Transkript: Z 3

Předmět: zeměpis

Ročník: 8.

Délka praxe učitele: 13 let

Pohlaví: muž

Region: Karlovy Vary

Typ školy: městská

U: já vás **poprosim** ↓ buďte tak laskavi **venzte** si každý z vás teď papír ten papír necht' je přibližně velikosti á čtyři z jedné strany napište velké á z druhé strany napište velké en ↓ pochopili všichni ↑ takže **eště** jednou **prosim** vás **venzte** si všichni papír z jedné strany **bu(d)ete** mít velké tiskací á z druhé strany velké tiskací en ↓

Ž: přes celou stránku propiskou

U: á pětka a **holt** co sem řekl á čtyři může být á pět tak ↓ **eště** jednou **prosim** vás áčko á velké en tak a **prosim** vás **vysvětlím** principy soutěže kterou **bu(d)eme** teď teď hrát ↓ já řeknu **něaké** tvrzení ↓ pokud si myslíš že to tvrzení je pravdivé tak až já řeknu teď dáš nahoru tak abych já viděl áčko ↓ pokud si myslíš že to to co já říkám pravda není tak až řeknu teď tak ty dáš @ papír nahoru tak abych já viděl písmenko en **nesouhlasim** s tímto **tvrzenim** tak ↓

Ž: přes celej

U: tak ↓ **jasný** ↓

Ž: aha

U: tak ↓ připraveni všichni ↑

Ž: né

U: tak ↓ poslouchejte prosím ↓

Ž: n jako

U: voda ↓

Ž: co

U: voda ↓ která ↓ spadne na území České republiky a odvede ji řeka odvede ji řeka Labe tak nakonec skončí v Baltském moři ↓ + teď ↓ + tak ↓ enko je správně ... **prosim** vás @ ti co měli en Patricie měla áčko původně Jirka měl áčko ostatní si stoupnou postupují dál ↓ tak **prosim** vás děkuji pěkně můžete si stoupnout @ + tak ↓ + Česká republika sousedí se čtyřmi státy ↓

Ž: všechno

U: teď ↓ + to je správně ↓ postupujeme všichni dál ↓ **prosimás** ti co sedí už nehrají s námi ano

ti vypadli první věc druhá věc **eště** jednou až řeknu teď tak mi ukažte **svoji** odpověď ↓ + nej **nejzápadnějším** místem České republiky nejzápadnější obcí České republiky je obec Krásná u Aše ↓ + teď ↓ + kdo má en se posadí ↓ Sebastiane ↓ ostatní pokračují dál + Českou republikou prochází poledník patnáct stupňů západní délky ↓ + teď ↓ + východní délky ↓ kdo má ano se posadí ↓ těší mě že pokračuje většina dále + Velkomoravská říše existovala dříve než říše Sámova ↓ + teď ↓ + není to pravda ↓ Sámova říše existovala v sedmém století Velká Morava ve století devátém ↓ + Lucemburkové ↓ vládli mimo jiné ve století čtrnáctém ↓ + teď ↓ + ano je správně David tam měl původně enko tak se posadí ↓ **vem** si to @ tak ↓ + Rakousko Uhersko existovalo ve století devatenáctém dvacátém ↓ + alespoň zčásti ↓ teď + **né** je špatně Nikola tam enko dala jako první ↓ **jo** ↑ **kže** sednout ↓

Ž:

U: enko špatně ↓

Ž: jo aha

U: ano ↓ do roku devatenáct set osmáct ↓ to je dvacáté století ↓ koneckonců o tom minule hovořil ty že to končí v tom roce ↓ tak ↓ pokračujeme dál + Protektorát ↓ Čechy a Morava ↓ existoval v letech devatenáct set třicet osm až devatenáct set **čtyřicet** pět ↓ teď ↓ + tys tam měl první áčko ↓ + správná odpověď je **né** ↓ od roku devatenáct set třicet devět ↓ + Česká republika má přibližně dvakrát více obyvatel než Slovenská republika ↓ + teď ↓ to je správně ↓ tak ↓ poslední otázka já vás teď **poprosim** kdybyste se každý aby to bylo korektní + tak ↓ + Jagellonci ↓ byl panovnický rod který přišel z Polska vládl u nás ve století ve stoletích patnáctém a šestnáctém a vládli až po Lucemburcích ↓ **kže** ještě jednou ↓ přišli z Polska století patnácté šestnácté a přišli až po Lucemburcích ↓ ano nebo ne ↓ teď ↓ + to je správně ↓ takže tři jedničky se zapíší ↓ s dovolením ↓ tak ↓ + **poprosim** vás otevřete si ↓ + atlasy které budete mít k dispozici

Ž:hod' to do koše

U: atlas si otevřete na stránce + na stránce třináct otevřete si atlas na stránce třináct + a já **poprosim** @ Davida přečti mi prosím nadpis který najdeš nad mapkou na stránce třináct

Ž: povrch

U: na g to začíná ↓

Ž: jo geomorfologické jednotky České republiky a jejich nejvyšší vrcholy

U: tak ↓ geomorfologické jednotky České republiky a jejich nejvyšší vrcholy ↓ tot' název dnešní hodiny možná někomu z vás **přide** to slovíčko cizí neznámé ste se s **tim** nikdy nesetkali dnešní hodina by to měla napravit @ geomor geomorfologické jednotky @ já se zeptám ↓ Maruško ↓ přečti mi pojmy které najdeš u té mapky na stránce třináct které jsou

napsány červeně + červené názvy ↓ + tak do růžova ↓ dobrá ↓

Ž: Středoevropská nížina Západní Karpaty Západopanenská pánev

U: chybí tam ještě jeden nápis který je tam jakoby skryt v písmenkách v té modré ploše modré zelené ploše + Jirko

Ž: Česká vysočina

U: Česká vysočina ↓ tak ↓ Patriku ↓ kolik těch názvů sme přečetli celkem ↓

Ž: asi

U: Sebastiáne prosím kolik ↓

Ž: čtyři

U: čtyři je správně ↓ a teď ↓ Rudo pověz mi co znamenají ty názvy ↓

Ž: znamenají nížiny

U: neznamenají nížiny + nejsou to názvy nížin ani pohoří takže **prosím** vás třído kdo z vás pozná podle té tabulky a legendy co znamenají ty červené názvy ↑

Ž: hranice

U: tak ↓ to sou provincie ↓ sou to názvy provincií ↓ takže od toho můžeme odvodit Petře kolik provincií se nachází na území České republiky ↓

Ž: čtyři

U: čtyři provincie ↓ Jirko ↓ která z těch provincií je největší ↓

Ž: Česká vysočina

U: tak ↓ Jirka Grossmann správně ↓ Česká vysočina má největší plochu ↓ zelená barva převažuje ↓ Západní Karpaty ty bych dal na druhé místo ↓

Ž: na třetí

U: na druhé místo ↓ svojí rozlohou ↓ oranžová barva je tam druhá nejrozsáhlejší ze severu zasahuje Středoevropská nížina a z jihu Západopanenská pánev ↓ na jaké části se dále dělí provincie Míro ↑

Ž: na subprovincie

U: výborně ↓ na subprovincie @ sou atlasy kde nenajdeš slovo subprovincie ale podsou stava ↓ tak ↓ + kolik provin kolik subprovincií je nebo na kolik subprovincií je rozdělena provincie Česká vysočina ↓ + David počítá ↑ na kolik mu to vyšlo ↑

Ž: pět

U: pět je blízko

Ž: šest

U: a šest je správně ↓ **eště** si je zkusíme ty subprovincie spočítat dohromady a vyjmenovat tedy + Katko prosím ↓ ta nejsevernější ↓ na severovýchodě ↓ se **menuje** subprovincie

Ž:

U: to **neni** celý název ↓

Ž:

U: tak na severozápadě republiky se nachází Petře subprovincie + na severozápadě ↓ to je zde Pét'o

Ž:

U: tak ↓ Krušnohorská subprovincie ↓ na jihozápadě se nachází Patricie ↑ subprovincie ↑

Ž:

U: oko okolo Plzně se nachází subprovincie **kerá** se **menuje** Míšo ↑ + taková ta světle zel světle zelená i žlutá tak to přečti ↓

Ž:

U: výborně + tam kde se nachází nížiny v Čechách najdeme subprovincii **kerá** se **menuje** Jirko ↑

Ž: Česká tabule

U: ano a já bych řekl že nejrozsáhlejší subprovincií té jihovýchodní části na jižní Moravě Patriku + Jirko

Ž:

U: Českomoravská subprovincie ↓ tak ↓ + dobře ↓ povězte mi subprovincie se dále dělí na oblasti a oblasti se dělí dále na celky @ podle čeho poznáte jak se ten který celek jmenuje ↓ jak vám ta mapa může pomoci ↓ Jirko ↓

Ž:podle třea tloušťky čáry nebo jestli je přerušovaná

U: to také ale tam je snadnější snadnější identifikace

Ž:

U: tak já se zeptám jinak ↓ + @ najděte si všichni v atlase @ město + České Budějovice a já se vás zeptám v jakém celku leží město České Budějovice ↓ + kdo bude vědět podobně jako Jirka tak se přihlásí ↓ + tak Patriku zkus ↑

Ž: Českobudějovická pánev

U: výborně ↓ takže si to pod poznal podle číslovky ↓ růžové ↓ ale já to **vidim** malinko červeně tedy ↓ tak ↓ + jak se **menuje** celek ve kterém leží město Most ↓ v severních Čechách ↓ v severozápadních Čechách ↓ Patricie ↓

Ž: Krušnohorská subprovincie

U: já se ptám na celek ↓ subprovincie s tím bych souhlasil a celek ↑ prosím ↑

Ž: Mostecká pánev

U: tak ↓ to je Mostecká pánev ↓ tak ↓ **prosim** vás vysvětlení je tady ty celky máte vpravo

v tom pravém sloupci vysvětleny + v jaké v jakém celku leží město Chodov ↓ + možná lépe tedy Sokolov tam je vyznačen Sokolov ↓

Ž: Sokolovská pánev

U: výborně ↓ Sokolov a podívejte se **prosim** vás všichni sem ke mně Sokolov já zjistím že Sokolov je v té osumadvacítce červené tady si najdu osumadvacítku a zjistím že to je Sokolovská pánev ↓ + takže se **zeptam** ↓ už budeš vědět Sebastiáně jak se **menuje** nejvyšší místo Sokolovské pánve když se podíváš doprava k osumadvacítce tak v závorce máš nejvyšší místo **který** měří

Ž:

U: výborně ↓ jak se **(j)menuje** toto pohoří které leží v Ašském výběžku + Pavlino

Ž:

U: **prosim** nahlas

Ž: Smrčiny

U: děkuji + nejvyšší hora Smrčin se jmenuje ↑

Ž: Háj

U: Háj ↓ **kže** sme to pochopili celky sou označeny na této mapě číslovkami + pak sou oblasti tak já se **pokusim** kdo z vás je schopen mi říci do jaké oblasti patří Smrčiny ↓ musíme pracovat teď s **timto** sloupečkem vpravo ↓ do jaké oblasti patří Smrčiny ↓ Smrčiny jsou celek ↓ oblast se jmenuje Petře ↑

Ž: Krušnohorská subprovincie

U: ne ↓

Ž: hornatina Krušnohorská hornatina

U: výborně ↓ Krušnohorská hornatina ↓ subprovincie se **menuje** Krušnohorská a provincie se **menuje** to musíte úplně nahoru k tomu červenému nebo růžovému + Česká vysočina tak a já vás teď **poprosim** ↓ zkuste **vemte** si sešit ti kteří z vás nemají sešit **vemte** si papír

Charakteristika:

Z celkového pohledu málo výrazný, většinou srozumitelný, avšak nepříliš kultivovaný projev. Hojně porušování spisovného standardu téměř výhradně ve zvukové rovině, jinak velmi vzácně. Velmi vysoká frekvence výrazu tak, v určitých úsecích hezitační zvuky. Místy nezřetelná výslovnost, intonační segmentace promluv ne vždy funkční, často nelogicky kladené a neúměrně dlouhé pauzy. Dostatečná hlasitost, místy velmi pomalé tempo, poslechově únavný a monotónní projev.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *prosim* (9x), *poprosim* (5x), *neni*, *tim*, *timto*, *nejzápadnějším*, *vysvětlím*, *nesouhlasím*, *tvrzením*, *zeptám*, *vidím*, *pokusím*.
- Dloužení vokálů: *né* (2x), *přide*, *ták*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *eště* (4x), *něaké*, *čtyřycet*, *přide*, *menuje* (7x), *kerá* (2x), *(j)menuje* (1x), *bu(d)ete*, *bu(d)eme*.
- Nedbalá výslovnost: *kže* (3x), *vemte* (5x), *vem*, *prosimás*.
- Tvaroslovné odchylky: *toť* (knižní), *svojí* (akuz.), *jasný* (sg. neutr.)+*který*.
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo*, *holt*.
- Nadužívané výrazy: *tak* (37x, velmi vysoká frekvence), *(po)prosim* (celkem 15x).
- Hezitační zvuk (11x).

Transkript: F 1

Předmět: fyzika

Ročník: 9.

Délka praxe učitele: 30 let

Pohlaví: muž

Region: Plzeň – sever (Plasy)

Typ školy: maloměstská

U: tak se pustíme do fyziky ↓ minulou hodinu + sme si povídali + na téma + záření které vychází z elektronového obalu atomu + na začátku hodiny + si připomeneme + toto učivo + Ivano přestaň se předvádět potom + bude následovat část ve které si připomeneme jádro atomu + o jádru atomu + ste slyšeli už + v uplynulých letech + řadu poznatků + **našim** úkolem **bue** si ty vědomosti + připomenout a (j)**eště** je **rošířit** o + další poznatky ↓ tak tolik na úvod ↓ teď bych vás poprosil kdybyste si otevřeli pracovní sešity na straně třicet dva + tak a pustíme se do práce ↓ poprapo**prosim** rudolfa aby přečetl ze strany třicet dva + první úkol ↓
Ž: světlo vydávají tělesa zahřátá na pět set stupňů celsia z těles s nižší teplotou však také vychází elektromagnetické záření jak se označuje a k čemu se používá

U: tak @ zeptam se napadá vás o jaké záření **de** máte tam dvě fotografie + jedna je vozidlo + druhá fotografie se týká spíš vesmírných prostorů ↓ nikdy ste neviděli podobný snímek ↑ možná že je dost malý že to **neni** úplně tak průkazné + kdo nic nepoví ten nic nezkaží ↓ dobře ↓ tak já **prozradim** že se jedná o + snímky + které byly pořízeny pomocí infračerveného záření + to tedy vysílají tělesa + která + nevysílají do svého okolí viditelné světlo jak už bylo v textu + řečeno a minulou hodinu sme si říkali to viditelné světlo vydávají tělesa která musí být zahřátá nad tu teplotu pět set stupňů celsia tady se jedná tedy o teplotu + nižší ↓ a to infračervené záření vycházející z těchto těles je zaznamenáno a výsledky vidíte + na fotografiích ↓ ssslyšel někdo z vás kde se používá ↑ takové záření ↑ nejlépe nic nevědět ↓ že ↑ tak ↓ jednak je to v astronomii + tam kde @ tedy člověk nemá přístup do míst kam se nedostane + a potřebuje znát poznatky člověk studuje vesmír že tak @ tam **nam** pomáhá to infračervené záření + podle + toho co zachytíme můžeme + @ usuzovat na + na + celou řadu+ údajů o tom vesmírném tělese podle toho tedy jaké vydává záření ↓ pak se používá (j)**eště** infračervené + záření v lékařství + @ v technice při hledání poruch ve strojích + v **meterologii** + to souvisí tak trošku s tou astronomií + @ předpokládal bych že pavel **bue** vědět + že jeho **brácha** používá infračervené záření kde ↑

Ž: v armádě

U: v armádě ↓ k čemu ↓

Ž: aby viděli

U: kdy aby viděli ↓

Ž: ve tmě

U: ve tmě noční vidění ↓ je založeno na infračerveném záření ↓ No a + pokud chceme pozorovat život v noci v přírodě + kde denní světlo chybí nebo je rozptýlené tak **nam** taky pomůže to infračervené ↓ tak to k tomu ↓ pokročíme k druhému úkolu ↓ text v textu se nás ptají odkud pochází snímek ↓ **nevím**, jestli máte lepší zrak než já dá se to předpokládat ale+@ pro mě je ten obrázek příliš malý ↓

Ž: to je ta kontrola na letištích

U: @ takže ta co je tam nafoceno ↓ Co se asi + kontroluje na letištích ↓ zavazadlo ↓ kufr ↓ **jo** ↑ **čim** tak mohli + zaměstnanci na letišti prosvítit aniž otevřeli ten kufr ↓ záření jaké ↓ napadá vás ↑ tak používá se k tomu + **rengenové** záření ↓ no ↓ trojka ↓ v trojce + se mluví o zjišťování pravosti bankovek ↓ @. každý z vás ví že bankovky jsou chráněny pomocí jistých znaků ↓ znáte některé ty znaky ↑

Ž: vodoznak eee

U: tak ↓ @ je to vodoznak ↓ kdy ten vodoznak vidíte ↓

Ž: proti světlu

U: musíte se podívat ne proti něčemu tmavému ale proti světlu ↓ dobře ↓ další prvky které tam sou ↑ to už **bue** asi pro vás + těžší ↓ tak + no + dobře ↓ já asi asi to **udělám** tak že **vam** + **prozradím** + já **vam** přečtu co všechno tam je ↓ to co @ zmiňuje Pavel tak to je do papíru zalisovaný kovový pásek s nápisy ↓

Ž: potom ještě teen

U: pak sou tam + ochranná vlákna + **ty** sou do toho papíru vlisována na některých místech ↓ no v různých barvách ↓ dál je to takzvaná soutisková značka + to znamená že na obou stranách bankovky je + část obrazce který se zase objeví jen při pohledu proti světlu ↓ pak je tam ještě + skrytý obrazec který se zase objeví na bankovce pouze při pohledu z jistého úhlu ↓ takže kdo ho chce vidět musí tu bankovku pozorovat pod **tim správnym** úhlem ↓ opticky proměnlivá barva + ta se zase mění znovu při různých úhlech pohledu ↓ no a pak je tam mikrotext + v podstatě vy máte dojem že se díváte na barevnou plochu ve skutečnosti je to +

velice drobný text ↓ který budí dojem barevné plochy ↓ a poslední je hlubotisk to je plastický tisk který můžete zkontrolovat **tim** že vezmete mezi prsty a tam poznáte že tedy ta bankovka z povrchu **není** naprosto rovná ↓ @ **jo** ještě se **zeptam** jednou nevím jestli sem o tom mluvím s vámi základní materiál pro výrobu bankovek je ↑ vlastně vy ste to slyšeli na besedě že **jo** ↓ @ že se k nám dováží přes německo + co je ten základní materiál ↓

Ž:.....

U: ne ↓ z čeho je bankovka ↓

Ž: z papíru

U: @ tak nikoho nic nenapadá ↓ jedná se o bavlnu ↓ o bavlnu ↓ hm ↓ no nic pokračujeme dál ↓ čtyřka ↓ mnohokrát jste již slyšeli + ze sdělovacích prostředků možná ze svého okolí že @ pomocí vrtulníků pátrá policie po + osobách ↓ na základě čeho se tak děje ↓ zase tam + v tom vrtulníku je nějaká kamera která zachycuje **ňáké** záření říká se tomu termovize ↓ a ta zachycuje @ vychází z toho zachycuje infračervené záření a vychází z toho že osoby ne jenom osoby ale třeba i zvířata jsou + svou + tělesnou teplotou + nebo jejich tělesná teplota je jiná než teplota toho terénu ↓ zpravidla vyšší ↓ teplota + lidského těla je zhruba těch šestatřicet stupňů to ten povrch země + zpravidla nemá ↓ čili z rozdílů teplot a z rozdílů @ v tom vysílaném infračl infrčr infračerveném záření lze @ vyhledávat osoby nebo živočichy + v terénu ↓ a poslední pětka ↑ se týká opalovacích krémů ↓ děvčata ↓ blíží se období slunění ↓ víte + co znamená to číslo na tom opalovacím krému které je + dostatečně velké velikosti vytištěno a kterému se říká ochranný faktor ↑ proč ho používáte ↓

Ž: aby nás to chránilo

Ž: aby sme se nespálili

U: mluví jeden ↓ Ivana ↓

Ž: aby nás to chránilo před tím sluníčkem

U: @ to je moc obecné ↓ před sluníčkem ↓

Ž: abysme se nespálili

U: a co tě spálí ↓

Ž: záření

U: jaké ↓ jak se nazývá ↓

Ž: ultrafialové záření

U: tak ↓ a máte vůbec představu + co to číslo představující ten ochranný faktor + vyjadřuje ↑
nemáte ↓ tak ↓ já vám to **prozradím** ↓ to číslo + vlastně je + poměr + kde v čitateli + je
intenzita dopadajícího světla + tedy ne světla ale abych to řekl přesně toho dopadajícího
ultrafialového záření a + ve jmenovateli + je pak údaj + prošlý @ který udává prošlé
ultrafialové záření ↓ většinou je to celé číslo to znamená když + ochranný faktor je čtyři + do
čitatele dosadíme velikost ultrafialového záření které dopadá ve jmenovateli je které prošlo
tím + krémem + když je výsledek čtyři znamená to že tři čtvrtiny + toho záření ten + krém
zachytil **jo** ↑ prošla jenom jedna čtvrtina ↓ dnes už se + prodávají ty ochranné krémy které
mají daleko vyšší ochranný faktor ↓ no **nevím** až jak vysoké **vim** šestnáct možná i víc ↓ no ↓
tak ↓ takže sem si zopakoval předchozí látku

Ž: he he he

U: uklidni se Tomáši + **vam de** jenom **vo** předvádění ↓ **nebuu** to zdržovat **buem** pokračovat
tedy jádrem atomu ↓ tak ↓ model atomu máte tady na stěně před sebou + a + první vědomosti
ste získali ve fyzice v šestém ročníku + to jste se dozvěděli

Ž: my sme neměli fyziku

U: já to **vim** ↓ dáváte dobře najevo co děvčata čeká ↓ až dostudují ↓ bohužel

Ž: přídou horší he he he

U: tak + k tomu jádru ↓ když sme probírali učivo šestého ročníku + v sedmé třídě + tak ste se
dozvěděli základní + rozdělení atomu + na jádro + na obal + dozvěděli ste se jaké částice + se
pohybují v elektronovém obalu jaké částice + sou v jádře ↓ zhruba stručně ale + už + ste
nezískali + představu + o + tom @ jak tyto části @ jak @ jaký je v podstatě jejich poměr +
představy o velikosti srovnání jádra obalu a už vůbec ne sme se ne bavili o tom @ jaké sou
hmotnosti **těhle** částic ↓ takže o tom si povíme dnes ↓ v učebnici máte + takové přirovnání ↓
velikosti jádra atomu a obalu ↓ Je uvádí se tam kdyby jádro + atomu mělo velikost jeden
milimetr tak pak + by byl atom velký sto metrů ↓ možná že to **neni** + úplně nejlepší představa
srovnávat jeden milimetr sto metrů + ten milimetr je moc malá jednotka + takže
kdybychom @ udělali + takový posun a velikost toho jádra atomu změním na jeden metr +
tak pak + ten atom by měl velikost + sto kilometrů ↓ protože obal atomu je zhruba stotisíckrát
větší + **kže** jádro o průměru jednoho metru + pak celý + atom by měl velikost, zhruba takovou
jako je tady od nás do Prahy ↓ no + to znamená že + téměř veškerou + veškerý objem toho
atomu + je dán obalem + jádro je + nepatrná téměř zanedbatelná část ↓ uvnitř zhruba
uprostřed že **jo** ↓ tak ↓ dřív ste nemluvili nebo sme nemluvili o další částici + která se
vyskytuje v jádře + a to je neutron ↓ tady je máte vyobrazené ale nic bližšího sme o nich +

nepovídali ↓ takže neutron byl z těch částic které se nachází v atomu objeven jako poslední až v roce devatenáct set třicet dva anglickým fyzikem Jamesem Chadwickem ↑ na rozdíl od protonů + neutrony nenesou žádný elektrický + náboj ↓ protože se nachází stejně jako + proton v jádře + jádro + z řečtiny + nazveme + nukleus + takže částice v jádře se podle toho + nazývají + nukleony ↓ a zavádíme + číslo které nám udává + počet částic v jádře říkáme mu nukleonové ↓ vy už znáte + tohle určitě z chemie + taky z dřívějšíka znáte + co je to číslo protonové ↓ protonové číslo udává počet protonů v jádře atomu ↓ nukleonové číslo + je v podstatě součtem + protonového čísla čili protonů a + neutronů ↓ v periodické soustavě prvků ↓ se ten prvek zapisuje jakým způsobem ↓ jednak se udává jeho chemická značka + a pak se udávají nalevo od něj dvě čísla ↓ jsou zapsaná jako + znáte z textu horní dolní index ↓ ale nalevo od té chemické značky ↓ @ když bych to napsal na tabuli + tak jak to máte v učebnici + prvek se nazývá x + nahoře je zapsáno protonové čís@ + **řikám** to obráceně že **jo** ↓ dole je protonové číslo nahoře to číslo větší + nukleonové ↓ když bychom od sebe **ty** dvě čísla odečetli + to znamená á je větší zet je menší á mínus zet nukleonové číslo mínus protonové číslo tak získáme jaký údaj asi ↓

Ž: teda počet neutronů

U: počet neutronů v jádře ↓ ne v obalu rozhodně ↓ tak to si prozkoušíme za chvíli až + skončíme + tady s **tím** povídáním, co se týče teorie + a + teď @ si povíme nebo uvedeme další nové pojmy ↓ tak ↓ prvním pojmem bude + nuklid ↓ v přírodě + se vyskytuje + každý chemický prvek + v různých formách ↓ ty se mohou lišit + jednou věcí ↓ a to je + počtem neutronů + v jádře atomu ↓ o každém prvku + @ máme nějaké poznatky které + vlastně popisujeme pomocí těch čísel + o kterých sem mluvil ↓ a + o tom o jaký se prvek jedná + o tom rozhoduje jednoznačně protonové číslo ↓ ale + to nukleonové číslo může být u atomů stejného chemického prvku + různé ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu méně výrazný, většinou srozumitelný, avšak nepříliš kultivovaný projev, časté porušování spisovného standardu ve zvukové rovině, jinak spíše ojediněle, místy nezřetelná výslovnost (včetně lehčí výslovnostní vady), intonační segmentace promluv ne vždy funkční, často nelogicky kladené a neúměrně dlouhé pauzy, dostatečná hlasitost, velmi pomalé tempo, poslechově únavný a monotónní projev.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *našim, prosim, není (2x), prozradim (3x), nam (2x), nevím (2x), čím,*

udělám, vam (3x), tím (3x), správným, zeptám, vim (2x), říkám.

- Redukce vokálu: *meteorologii*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *bue (3x), buem, nebuu, těhle, (j)eště (2x), rošířit, de (2x), rengenové*.
- Nedbalá výslovnost: *ňáké, kže*.
- Tvaroslovné odchylky: *ty (vlákna), ty (čísla)*.
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo (5x), brácha*.
- Nadužívané výrazy: *tak (vysoká frekvence, 25x, téměř vždy nefunkční), takže (místy)*.
- Hezitační zvuk (29x).

Transkript: F 2

Předmět: fyzika

Ročník: 7.

Délka praxe učitele: 9 let

Pohlaví: žena

Region: Domažlicko

Typ školy: venkovská

U: nejprve zopakujme co to je těžiště ↓ at' víme o čem se dnes chceme bavit protože budeme zkoumat polohu těžiště v tělese ↓ tak nejprve ↓ co to je těžiště ↓

Ž: význačný bod tělesa

U: výborně zopakuj to ještě jednou **prosim** Jani ↑

Ž: těžiště je bod ne

U: tak nedávala pozor + Lenko

Ž: těžiště je význačný bod tělesa

U: tak ještě jednou to správné slovo ještě jednou správné slovo

Ž: těžiště je významný bod tělesa

Ž: významný

U: ještě jednou prosím to správné slovo

Ž: těžiště je význačný bod tělesa

U: význačný bod tělesa ↓ význačný bod tělesa ↓ jakpak se těžiště značí ↓

Ž: velké tiskací té

U: ano velké tiskací té kolik má jedno těleso těžišť' ↓ Vašku ↑

Ž: jedno

U: jedno ↓ přesně tak ↓ a proč o tom těžišti hovoříme ↓ my sme si říkali že je důležité vědět kde má jaké těleso těžiště protože + pomoz mi protože

Ž: protože to je prostě toho tělesa

U: je to většinou uprostřed tělesa ale není to vždy ale je to důležité proto že do toho bodu to těžiště zakreslujeme kdopak mě doplní **prosim**

Ž: výslednice sil

U: výslednici sil to ne ale zakreslujeme tam

Ž: sílu gravitační

U: výborně ↓ zakreslujeme do těžiště + působíště gravitační síly ↓ jak se značí gravitační síla ↑

Ž: ef gé

U: ef gé jak se vypočítá ↓

Ž: ef gé se rovná ú krát gé

U: em krát gé ↓ a na čem závisí kde bude těžiště ↓ na čem to závisí ↓ + na čem to závisí ↓ + prosím ↑

Ž: na rozložení

U: výborně ↓ na rozložení látky ↓ zopakuji tenhle pokus měla jsem tenhle dřevěný kvádr ten sem umístila + **tímto** způsobem a teď řeknu + nebo určím kde se nachází těžiště ↓ Jani ↓ kde se nachází těžiště ↓

Ž: uprostřed v prázdném kruhu

U: ano ↓ uprostřed toho otvoru ↓ je to tak ↓ protože rozložení té látky je pravidelné ↓ co když + tento válec vyjmu ↓ prosím ↑

Ž: tak se to těžiště posune víc doprava

U: z tvého pohledu více doprava ↓ co kdybych takhle vyjmula ↓ + prosím ↑

Ž: ... v tom prostředním pruhu

U: v tom prostředním otvoru ↓ výborně ↓ **pokud'** dám sem tohle závažíčko ↓ změní se těžiště ↑ Jani ↑

Ž: ano protože

U: proč ↑

Ž: směrem doleva

U: ano ↓ směrem doleva ↓ změnilo se rozložení té látky ↓ přesně tak ↓ + my sme si říkali že je důležité vědět kde se nachází těžiště tělesa a to z toho důvodu abychom třeba mohli bezpečně zavěsit **něaké** těleso nebo podepřít podložit ↓ proč ↑

Ž: protože abychom položili tám

U: hmm co se stane s tělesem když ho podepřu nebo zavěším v těžišti ↓

Ž: zůstává v klidu

U: výborně zůstává v klidu je v takzvané + rovnováze my správně říkáme rovnovážné poloze ↓ tak ↓ vy ste si přinesli špejle a máte kousky modelíny bude nám opravdu stačit malý kousek modelíny a váš úkol je dnes velmi praktický ↓ budeme hledat těžiště a zjišťovat jak se to těžiště posouvá ↓ řekni mi Mirčo jak najdeš těžiště u té své špejle ↓ + jak ho najdeš ↓

Ž: ve středu té té špejle

U: hm a jak se experimentálně pokusem přesvědčíš o tom kde to těžiště přesně je ↓

Ž:

U: prosím ↑

Ž: podložím

U: podložím ho v tom bodě a když co se stane ↓

Ž: že spadne

Ž: že spadne

U: když ta špejle nespadne ale naopak + zastaví se v téhle rovnovážné poloze vím přesně tam to těžiště je a co když **takle trošičku** ťuknu a posunu ↓

Ž: tak spadne

U: výborně ↓ všichni zkusíme a vidíme že nám tam ta špejle padá na zem ↓ váš první úkol je ↓ vezmi si prosím abyste tolik prosím abyste tolik nerušili vezmi si prosím tě špejli vezmi si **bud'to** černou fixu nebo si vezmi červenou fixu nebo si vezmi **něakou** tužičku a vyznač úplně přesně nejprve experimentem zjisti a potom vyznač těžiště ↓ + vyznač těžiště ↓ + udělej si tam čárku a napiš si k tomu t ↓ + t ↓ + podaří se nám ↑ + tak ↓ + ne ↓ tlustý prst to neovlivní hledáme těžiště ↓ + tak dnes děláme takové experimenty pokusy takže označíme těžiště ↓ výborně ↓ + máme ↑ teď tě poprosím aby si vzal malý kousek modelíny a na levý konec špejle ten malý kousek modelíny připevnil ↓ + ano ↑

Ž: a pní ucelko a túto bylo i předminulej předminulej rok i na tom jak sme byli minulej rok na těch dnech vědy a techniky tak tám byla ta vážka

U: ano ↓ to bylo v tom samém principu kdy jsme byli v Plzni na Dnech vědy a techniky tak jste jeden z pokusů který jste viděli byla právě ta vyrobená vážka která měla posunutě těžiště trošku níže byly tam ty dva napínáčky a díky tomu těžiště bylo nízko a držela nám ta vážka krásně na nose ↓ vzpomínáte si ↑ výborně ↓ tak prosím ↓ každý z vás vymodelujte malou kuličku a umístěte ji na levý konec špejle ↓ + máme ↑ copak se prosím tě stalo s tím těžištěm ↓ je stále ve stejné poloze ↑

Ž: posunulo se

U: hm výborně ↓ tak prosím označ druhé označ prosím druhé těžiště ↓ udělej tam k tomu dvojku to bude to těžiště kam se posunulo když sis tam dal modelínu ↓ + posouvá se každému to těžiště nebo zůstává stejné ↓

Ž: posouvá

U: určitě se posouvá ↓

Ž: mně to nejde

U: určitě se posouvá pššš tak hledáme těžiště ↓

Ž: paňcelko takle

U: ano ↓

Ž: k tomu mam napsat dvojku

U: k tomu napiš dvojku ↓

Ž: a tam budu mít jedničku nebo co

U: tamto bylo první těžiště a **todleto** je to druhé ↓ tak ↓ podívejme se vyznačte prosím těžiště+ tak ↓ ale každý z vás tam umístil kousek té modelíny a najde těžiště ↓ kdo těžiště našel prosím podepři a **pod'me** porovnat jak se jednotlivým žákům jak se vám jednotlivcům to těžiště změnilo ↓ vidím že tady Martin má to těžiště hodně hodně blizoučko až u té modelíny ↓ **vidim** centimetr od té modelíny ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu srozumitelný, přiměřeně dynamický, dostatečně výrazný a poměrně kultivovaný projev s minimálním porušováním spisovného standardu. Výslovnost zřetelná, koncová intonace většinou funkční, ohraničuje přiměřeně dlouhé úseky. Hlasitost dostatečná, přiměřené tempo.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *prosim* (2x), *timto*, *vidim*.
- Dloužení vokálů: *trošičku*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *pokud'*, *něaké*, *něakou*, *pod'me*, *takle*, *todleto*.
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *bud'to*.
- Nadužívané výrazy: *tak* (12x).

Transkript: F 3

Předmět: fyzika

Ročník: 7.

Délka praxe učitele: 6 let

Pohlaví: muž

Region: Rokycany

Typ školy: maloměstská

U: dobrá ↓ + tak ↓ já sem **teda** předpokládal že to **bueme** mít **vypočítaný** rychleji nevdí a zbývá nám **furt** dostatek času na to abychom se podívali na další kapitolku ↓ na stránce třicet začíná **pos(l)ední** kapitolka této části + označená čísílkem jedna šest a **menuje se** průměrná rychlost pohybu ↓ tělesa ↓ + průměrná rychlost pohybu tělesa ↓ + tak ↓ + co to je pohyb tělesa a co to je rychlost víme otázka je **jesli** víme co to **zname(n)á** slovo průměrná vůbec ↓ + takže první otázka ↓ dokáže mi někdo říct co znamená slovíčko průměrná nebo průměrný **(ne)bo** průměrně ↑

Ž: průměrná rychlost je nějakou určitou ve stejnou

U: **to(m)u vů(b)ec nerozumim** a to asi spíš mluvíš **vo** něčem **jinym hele** ↓

Ž:

U: no a co je **podstatný** ↓ to to těleso ať už to **bu(d)je tře(b)a** auto letadlo kolo člověk to už je jedno co to bude za těleso tak se pohybuje **teda** jakou rychlostí ↓ v průběhu toho pohybu ↓

Ž: stejnou

U: no to právě **né** ↑ že **jo** ↓ no právě že různou neustále ↓ to znamená kousek chvilku se pohybuje nějak rychle pak třeba zrychlí nebo zpomalí pak se může **tře(b)a** i na chvilku zastavit pak zase jede a tak dále ↓ tam **de** totiž o to že o průměrné rychlosti **bu(d)eme** mluvit ve chvíli kdy @ nemůžeme říct že by se to těleso pohybovalo stále stejnou rychlostí jako předtím ↓ do teďka sme se bavili o tom že se těleso pohybuje

Ž: stejnou rychlostí

U: stále stejnou rychlostí a že počítáme tedy s rovnoměrným pohybem toho tělesa ↓ **jo** ↑ takže sme řekli těleso se pohybuje takovouhle rychlostí **takle** dlouho letělo jelo nebo šlo a urči mi kolik toho ušlo ↓ za tu dobu ↓ **jo** ↑ a viděli sme že každý okamžik toho pohybu se to těleso touto rychlostí pohybovalo ↓ teď to tak nebude ↓ **ted'kon vlasně** my se **dostá(v)áme** k tomu pohybu nerovnoměrnému a u toho nerovnoměrného pohybu my víme že každou chvíli to těleso se pohybuje prostě jinou rychlostí ↓ **jo** ↑ určitý úsek třeba stejnou ale celkově v rámci toho celého pohybu v rámci **tře(b)a** té jízdy **tře(b)a dybyste** vyrazili na kole odsud ze školy

domů tak co ↓ tak kolo stojí před školou **přivázaný tak** si ho odvážete nasednete musíte se rozjet takže ste jeli rychlostí nula že **jo** se rozjedete na **ňáku** rychlost pak **přide** kopec tak zpomalíte pak pojedete z kopce tak zase zrychlíte pak pojedete po rovině tak pojedete třeba **ňáku** takovou rychlostí mezi no a pak **do(j)edete** domů tak zabrzdíte nebo možná dojedete třeba k přejezdu bude červená **bu(d)ete** muset zastavit že **jo** na chvíli vlak přejeđe **poje(d)ete** dál zase se rozjedete a **doje(d)ete** domů ↓ takže vy ste konali nějaký nerovnoměrný pohyb ale přesto by vás zajímalo jakou rychlostí ste se **vlasně** pohybovali v průměru aspoň ↓ **jo** ↑ to **zname(n)á** ta průměrná rychlost je sice **ňáký** údaj který vypovídá o tom jak byste se pohybovali nebo jak ste se pohybovali ale nedá se říct že byste v **ně(j)aký** okamžik tou rychlostí jeli ↓ **pže** my to nevíme kdy to tak bylo ↓ **jo** ↑ prostě jenom určíme jak by to bylo kdybyste jeli rovnoměrně **vlasně** ↓ **jo** ↑

Ž: pane učiteli stejně jako když si počítáme průměr u známek

U: ano ↓ průměr @ má úplně stejný význam u rychlosti jako u známek ↓ takže **dyž** máte třeba jedničku a pětku no tak víte že vaše průměrná známka je trojka ↓ přestože ste žádnou trojku nedostali ↓ že **jo** ↓

Ž: děleno dvěma

U: **jo** ↑ je to tak ↓ máte jedničku a pětku a na **vysvě(d)čení** dostanete trojku ↓ vy ste nedostali žádnou trojku ale vaše výsledná známka přesto je trojka ↓ u té rychlosti je to stejné ↓ já sem vůbec třeba se nemusel pohybovat třeba rychlostí **pa(d)esá** kilometrů za hodinu přesto moje průměrná rychlost bude třeba **pa(d)esá** kilometrů za hodinu ↓

Ž:

U: pročpak pozdě ↓

Ž: ale my aspoň máme zpožděnky

U: dojíždíte ↓ **jo** ↑ nejste nejste místní náhodou ↓

Ž: ne

U: dobře ↓ **dycky** nejhorší je **dyž choděj** pozdě místní ↓ **jo** ↑ **který** to **maj** pár kroků do školy tak to to bych **dycky** střílel ↓ tak ↓ takže poznámky které si k tomu napíšeme ↓ + průměrnou rychlost + využíváme u nerovnoměrného pohybu + průměrnou rychlost využíváme u nerovnoměrného pohybu + průměrnou rychlost využíváme u nerovnoměrného pohybu + kdy čárka u nerovnoměrného pohybu u nerovnoměrného pohybu čárka + kdy nemůžeme určit kdy nemůžeme určit + jakou rychlostí zase čárka jakou rychlostí se těleso po celou dobu pohybovalo ↓ kdy nemůžeme určit čárka jakou rychlostí se těleso po celou dobu pohybovalo ↓ + kdy nemůžeme určit čárka jakou rychlostí se těleso po celou dobu pohybovalo ↓ **jo** ↑ to **(j)e** tak **ňák** to co sme si řekli ↓ to znamená to těleso jelo tak tak tak tak a

my jenom určíme **ňákou** jeho průměrnou rychlost to **zname(n)á** nejsme schopni to zmapovat prostě to bychom si museli já **nevím** sednout za toho člověka na to kolo a koukat mu na ten tachometr **ktorej** tam má a **furt** si psát ↓ první sekunda takováhle rychlost druhá sekunda takováhle rychlost a **furt bysme** si museli psát ↓ toho nejsme **schopný** ↓ **jo** ↑ takže tady v tom případě potom můžeme určit pouze průměrnou rychlost a **ted'kon** co to znamená ↓ to **zname(n)á** když já **určim** že sem **tře(b)a dneska** ráno jel do práce z Plzně sem do Rokycan průměrnou rychlostí + třeba šedesát kilometrů za hodinu tak co to **vlasně** znamená ↓ že sem **teda** jel tou průměrnou rychlostí šedesát kilometrů za hodinu ↓ + co to znamená ↓ jel jsem pořád šedesát kilometrů za hodinu ↑

Ž: jo ne

U: ne ↑ **tak dyž** řeknu že sem jel **šedesá(t)** kilometrů za hodinu průměrnou rychlostí **tak** to znamená že sem chvíli jel méně chvíli taky více možná že sem jel někdy těch **šedesá(t)** kilometrů za hodinu přesně ale asi jenom **tře(b)a** chvíli ale **ňák** tak se to střídalo že **jo** že to muselo **(b)ýt** chvíli víc chvíli míň protože když je to průměrná rychlost **tak** to znamená že sem musel jet aspoň chvíli rychleji a musel sem jet aspoň chvíli taky pomaleji ↓ než těch **še(d)esá(t)** kilometrů za hodinu ↓ a zároveň **jesliže** určíme průměrnou rychlost toho tělesa tak sme **vlasně** určili rychlost jakou by se to těleso muselo pohybovat po celou dobu kdyby se pohybovalo rovnoměrně ↓ **jo** ↑ kdyby se pohybovalo rovnoměrně ↓ ono se nepohybuje rovnoměrně ale kdyby se pohybovalo rovnoměrně **tak** by se pohybovalo stálou rychlostí **šedesá(t)** kilometrů za hodinu a urazilo by tu vzdálenost za úplně stejný čas jako já tou průměrnou rychlostí šedesát kilometrů za hodinu ↓ **jo** ↑ takže opět ↓ zapíšeme si **tuto** ↓ jestliže+ jestliže se těleso pohybovalo například + jestliže se těleso pohybovalo například průměrnou rychlostí šedesát kilometrů za hodinu + jestliže se těleso pohybovalo například průměrnou rychlostí šedesát kilometrů za hodinu + čárka pak to znamená + jestliže se těleso pohybovalo například průměrnou rychlostí šedesát kilometrů za hodinu čárka tak to znamená čárka že určitě nějakou dobu jelo rychleji + než šedesát kilometrů za hodinu tak to znamená čárka že nějakou dobu + **ne(b)o** že určitě nějakou dobu jelo rychleji než šedesát kilometrů za hodinu + a nějakou dobu jelo určitě pomaleji než šedesát kilometrů za hodinu ↓ + a nějakou dobu jelo určitě pomaleji než šedesát kilometrů za hodinu ↓ **jo** ↑ tečka ↓ to **(j)e to samý** jako **s těma známkama** ↓ **jesliže** vaše výsledná známka na **vysvě(d)čení** je trojka **tak** co to znamená ↓ no znamená to ste **teda** buď dostali **samý** trojky to **(j)e** taková ta jedna varianta a **tím** pádem ste nemohli dostat celkově nic jiného než trojku a **(n)ebo** to taky znamená že ste dostali někdy pětku ale někdy zase jedničku někdy **štyřku** a někdy zase dvojku protože jinak by vám nemohla ta průměrná známka tři vyjít ↓ **jo** ↑

Ž: ale pane učiteli ...

U: prosím ↑

Ž:

U: **dyby** co ↓

Ž:

U: no **dybyste** byli **chytrý** tak byste ale tak jako to že to že máte trojku neznámá že nejste **chytrý** ↓ to **(n)eni** pravda ↓ **jo** ↑

Ž:

U: z úkolů byste dostávali pětky ↓ **dybyste** je nenosili ↓ to **(j)e** pravda ↓

Ž:

U: no jasně ↓ tak jako ten průměr je **takovej** že vy si můžete sami spočítat **pokud'** ten učitel hodnotí podle průměru ↓ ale nemusí tak si **může(t)e** sami spočítat jak to je ↓ ale **(t)ed'** se vrátíme zase k té rychlosti to **(j)e** jenom **takovej** příklad jako jak to **(j)e** ↓ **jo** ↑ to znamená **jestliže** sem dostal trojku znamená to že sem dostal asi **ňákou** lepší známku a i horší známku než tu trojku ↓ proto ten průměr nakonec vyšel jako trojka ↓ **jo** ↑ tak ↓ a další věc co sem říkal **vlastně** ta průměrná rychlost znamená jak by se to těleso muselo pohybovat **dyby** jelo rovnoměrně ↓ jakou rychlostí ↓ **jo** ↑ tak pod to si to radši přepíšeme + zároveň to znamená zároveň to znamená + zároveň to znamená čárka + že pokud by se těleso pohybovalo rovnoměrně + že pokud by se těleso pohybovalo rovnoměrně + zároveň to znamená čárka že pokud by se těleso pohybovalo rovnoměrně + pokud by se těleso pohybovalo rovnoměrně čárka + tak by se muselo po celou dobu pohybovat rychlostí šedesát kilometrů za hodinu ↓ + tak by se po celou dobu muselo pohybovat rychlostí šedesát kilometrů za hodinu ↓ + tak by se po celou dobu muselo pohybovat rychlostí šedesát kilometrů za hodinu tak by se po celou dobu muselo pohybovat rychlostí šedesát kilometrů za hodinu ↓ puntík ↓ dost **teoretickýho** povídání jak si **mys(l)íte** že se taková průměrná rychlost bude počítat ↓ **mys(l)íte** že to **bu(d)e** **extra** **ňák** jiné ↑ jakpak asi ↓

Ž:

U: **jo** **tak(h)le** ty to myslíš ↓ jako že třeba @ bych měl dáno že půl hodiny sem jel rychlostí takovouhle hodinu sem jel takovouhle rychlostí a třeba potom tři hodiny sem jel **eště** jinou rychlostí takže bych to **ňák** jako posčítal a podělil ↓ taky by to šlo ale museli bychom to potom **ňák** **eště** upřesnit ↓ **jo** ↑ řekněme že my víme + dáme si příklad a potom si to ukážeme ↓ to **bu(d)e** asi nejlepší ↓ tak ↓ pište si ↓ auto + ujelo pět kilometrů + za deset minut + čárka potom dalších dvacet kilometrů + potom dalších dvacet kilometrů za osm minut + potom dalších dvacet kilometrů za osm minut a nakonec + patnáct kilometrů + za pět

minut ↓ + tak ↓ a otázka **ne(b)o** úkol je ↓ urči ↓ jakou rychlostí se pohybovalo auto v jednotlivých úsecích + jakou rychlostí se pohybovalo auto v jednotlivých úsecích + a jaká byla jeho celková průměrná rychlost ↓ jakou rychlostí se pohybovalo auto v jednotlivých úsecích + a jaká byla jeho celková průměrná rychlost ↓ + v jednotlivých úsecích a jaká byla jeho celková průměrná rychlost ↓ + a jaká byla jeho celková průměrná rychlost ↓ tak ↓ první úsek měl délku pět kilometrů a auto ho zdolalo za pět minut druhý úsek měl délku dvacet kilometrů

Ž: deset

U: prosím ↑

Ž: za deset minut

U: jo ↓ pravda **řikal** sem deset a psal sem pět ↓ že jo ↓ taky **dobrý** ↓ dvacet kilometrů za osm minut a na závěr patnáct kilometrů za pět minut ↓ tak ↓ to máme dáno ↓ a my máme určit rychlosti v jednotlivých úsecích takže máme určit **ňáké** vé jedna asi v kilometrech za hodinu to budeme chtít máme určit **ňáké** vé dva to má rychlost na druhém úseku a máme určit **ňáké** vé tři což bude rychlost na tom třetím úseku ↓ rádi bychom aby všechny rychlosti byly v kilometrech za hodinu ↓ a potom na závěr určíme průměrnou rychlost kterou se to auto pohybovalo po celou dobu ↓ nebo která vychází na celou tu cestu ↓ jo ↑ takže **štyři** věci **budem(e)** chtít celkem spočítat ↓ **ted'kon** ↓ + tak ↓ a **vzh(l)edem** k tomu že máme asi dvě minuty do konce tak zkuste si sami zatím spočítat jakou rychlostí se auto pohybovalo na tom prvním úseku + a zbytek toho příkladu si **bu(d)eme** muset nechat na příště ↓ + zbytek toho příkladu spočítáme v pondělí ↓

Ž:

U: ano ↓ toto je jednotka ve které bychom to chtěli spočítat ↓ kilometry za hodinu ↓ pokaždé ↓ jo ↑ takže **musim** si těch deset minut převést na hodiny a úplně v klidu umí znáte zlomky ↓ že jo ↓

Ž: jo

U: tak můžete klidně používat ty zlomky ↓ jo ↑

Ž:

U: hm + půl kilometru za minutu ↓

Ž: teda za minutu

U: no ale my to **potře(b)ujeme** v kilometrech za hodinu ↓ takže pak ano ↓ uvažuješ **dobře** a teď je **teda** potřeba z té rychlosti půl kilometru za minutu se dostat na kilometry za hodinu ↓ což **neni takovej** problém zase ↓

Ž:

U: hm to právě **né** tak si to uvědom ↓ **dyž** ujedu půl kilometru za každou minutu kolik minut je v **tý** hodině ↓

Ž: šedesát

U: šedesát ↓ takže **musim** těch ten půl kilometr vynásobit šedesáti a dostanu **tim** rychlost za hodinu ↓ **jo** ↑ jako **dyž** to **samo(z)řejmě takle** znáš tak ten výpočet je hrozně **rychlej** můžeš si **tim pomost** a vypočítat hrozně rychle správný výsledek to určitě **jo** ale zase **né** vždycky to **de** a **né** vždycky to **vy(j)de takle** pěkně ↓ **jo** ↑ **holt** musíme se + když na tohle **teda nepřídeme tak** se musíme držet toho co známe a vypočítat tu rychlost v **prvním** úseku klasicky ↓ **tak** ↓ dokázali sme si převést ten čas na hodiny ↑ kolik je deset minut hodin ↓

Ž: jedna šestina

U: **tak** ↓ můžu napsat jedna šestina ↓ je to dobře ↓ **jo** ↑ souhlasíte ↑ + já **teda nevim** jak moc se umíte prát se zlomky ještě ↓ **jo** ↑

Ž:

U: slyšeli ste někdy něco o složeném zlomku ↑

Ž: jo

U: taky ↑ no **tak** to je **výborný** ↓ **tak** v tom případě je to **takle** úplně ideální ↓ **jo** ↑ takže ta rychlost vé jedna ... se rovná to es jedna lomeno té jedna **vy(j)de** nám to ano třicet kilometrů v hodině ale musíme se k tomu **teda** dopočítat takže pět lomeno jedna šestina ↓ **to(h)leto** znáte **teda** už ↓ **jo** ↑

Ž: ano jo

U: a jak si s **tim** poradíme ↓ **teda** ↓ **dyž** to máme **takle** napsáno ↓

Ž: pět krát šest

U: a jak ↑

Ž:

U: **tak** ono jako by to bylo pět lomeno jedna tady v tom čitateli že **jo** ↑ takže ty vnější a vnitřní se spolu ponásobí a podělí ↓ takže skutečně je to pět krát **vlasně** šest jednin což je třicet ↓ kilometrů ↓ za hodinu ↓ pardon už taky hloupnu já to napíšu **holt takle** abych to nemusel přemazávat ↓ **jo** ↑ takže na **prvním** úseku se auto pohybovalo rychlostí třicet kilometrů za hodinu ↓ takže doma si zkusíte dopočítat aspoň ty dva úseky **eště** ↓ **jo** ↑ **má(m)e** první vypočítaný vy si dopočítáte **ty druhý** ↓ připomínám ↓ příští hodinu test na počítání rychlosti rovnoměrného pohybu eventuálně času nebo dráhy a potom budete mít prostor kdo se budete chtít nechat vyzkoušet **tak** se můžete nechat vyzkoušet ↓ na to co jsme do teďka probrali ↓ **jo** ↑ něco z toho si vybereme a z toho vyzkoušíme ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu sice většinou srozumitelný, avšak málo kultivovaný projev. Pravidelné a časté porušování spisovného standardu ve všech sledovaných rovinách, na mnoha místech nezřetelná a nedbalá výslovnost (charakteristická oslabenou artikulací různých typů konsonantů). Velmi vysoká frekvence vycpávkových výrazů tak (výplňkový), jo (kontaktní). Intonační segmentace promluv většinou funkční. Hlasitost přiměřená, avšak velmi rychlé tempo, poslechově náročný projev.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *nerozumim, jinym, nevím (2x), určím, tím (4x), (n)eni (2x), říkal, musím (2x), prvním (2x)*.
- Dloužení vokálů: *né (4x), dobré, přide, nepřideme*.
- Záměna vokálu: *tuto (toto)*.
- Oslabení koncového vokálu: *budem(e)*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *bueme, menuje se, jestli, jestiže (3x), de (2x), takle (6x), vlasně (7x), eště (3x), dybyste (3x), přide nepřideme, dycky (2x), dyby (2x), dyž (6x), čtyřku, čtyři, pokud', pomost (pomoc)*.
- Protetické v: *vo*
- Nedbalá výslovnost: *(ne)bo, ne(b)o (2x), (n)ebo, samo(z)řejmě, pos(l)ední, zname(n)á (4x), to(m)u, vů(b)ec, bu(d)e (3x), bu(d)eme 2x, bu(d)ete, tře(b)a (6x), vz(h)ledem, dostá(v)áme, do(j)edete (2x), po(j)edete, ně(j)aký, pa(d)esá(t) (2x), še(d)esá(t) (4x), tak(h)le, vy(j)de (2x), něké (3x), někou (4x), něký, něk (5x), vysvě(d)čení (2x), pře (protože), (t)ed', (j)e (6x), potřeb(ujeme, (n)eni, může(t)e, mys(l)íte, to(h)leto, má(m)e*.
- Tvaroslovné odchylky: *vypočítaný (sg. neutr.) + dobrý, výborný, podstatný, přivázaný, to samý; který (nom. pl. mask. živ.) + schopný, chytrý (2x); kterej (nom. sg. mask.) + rychlej, takovej (3x); choděj (3. os. pl. prez.) + maj; bysme (kondic.), těma známka (instr. pl. fem.), tý (lok. sg. fem.), samý (akuz. pl. fem.), teoretickýho (gen. sg. neutr.), ty druhý (akuz. pl. mask.)*.
- Lexikální odchylky (včetně slovo tvorných modifikací): *dneska, jo (42x), furt (3x), hele, ted'kon (3x), teda (10x), extra, holt (2x)*.
- Hezitační zvuk (ojediněle, 3x).
- Nadužívané výrazy: *tak (40x, extrémně vysoká frekvence), jo (42x, extrémně vysoká frekvence)*.

Transkript: F 4

Předmět: fyzika

Ročník: 6.

Délka praxe učitele: 11 let

Pohlaví: žena

Region: Plzeň (25. základní škola)

Typ školy: městská

U: takže si připravte sešity **zopakujem** si to co sme dělali minulou hodinu nebo ty minulé hodiny tak ↓ **dopak** mi řekne co to je fyzika ↓ co to je fyzika ↓ + Verčo ↓

Ž: fyzika je přírodní věda zkoumá vlastnosti a pohypohyby těles

U: ano ↓ @ je to ↑ no ↑

Ž:slovo

U: fyzis ↓ fyzis ↓ **jo** ↑ proto fyzika protože fyzis znamená nauka o přírodě ↓ **anó** ↑ tak ↓ my sme si říkali že fyzika se dělí na několik částí ↓ že **jo** ↓ ty základní sme si říkali Honzo ↑

Ž: mechanika to je nauka o pohybu termika to je nauka o teple optika nauka o světle ...

U: tak zkusíme někoho jiného ↑ Vojta ↑

Ž: elektřina nauka o elektrickém proudu...nauka o magnetech akustika nauka o zvuku atomistika nauka o atomech

U: výborně ↓ @ to sou **takový** ty základní že **jo** pochopitelně že každá ta skupina sme si **řikali** že se dělí ještě na další skupinky že **jo** a tak dále a k tomu se dostaneme postupně během studia fyziky buď tady a nebo potom na střední a kdo **pude** dál studovat fyziku tak na fyzice dál ↓ kde si to probere do hloubky ↓ zrovna tak jako v těch ostatních oborech ↓ tak ↓ pak sme si říkali jaký je rozdíl mezi látkou a tělesem tak ↓ Kačko ↓

Ž: látka a tělesa těles..

U: no řekni mi **vlastníma slovama** ↓ **jo** ↑ s **tim** že tam **m(ů)žeš** nechat jaký je rozdíl mezi látkou a tělesem ↓

Ž: těleso je osoba zvíře nebo věc můžeme u něj určit tvar rozměry a polohu a u látek můžeme určit barvu teplotu tvrdost....a ještě vlastnosti látek jsou vodivost rozpustnost vodivost elektrického proudu a

U: třeba ↓ **jo** ↑ je jich mnohem víc to sou **takový** ty základní ↓ ano ↑ řekněte mi příklad těles ↓

Ž: třeba doktor žirafa.....tulipán penál

U: Báro

Ž: lavice

U: třeba nebo

Ž: třeba vy

U: já třeba no

Ž: auto

U: auto co dál ↓ Martine ↓

Ž:

U: **jo** to **neni** Martin ↓ to je Tomáš ↓ že **jo** ↓

Ž: plátno

U: plátno ano Matouši ↓

Ž: propiska

U: propiska ano Vojta

Ž: tabule

U: tabule @ Leontýna

Ž: křída

U: ano našli **bysme** další ↓ Honza **eště** má

Ž: skříň

U: skříň vy ste se prohodili ↓ že **jo** ↓ **jo** ↓ v lavici ↓ **ptže** tady **ta(d)y** ste napsaný **vobráceně** ↓
no mně je to jedno ↓ **jo** ↓ takže to jsou tělesa ↓ a látky ↑ + Kačko ↓

Ž:.....pára

U: ano nebo Leontýna

Ž: voda

U: voda Alenka

Ž: tekutý kyslík

U: třeba

Ž: asfalt

U: asfalt

Ž: cukr

U: cukr

Ž: sníh

U: sníh ano

Ž sůl

U: sůl

Ž: hlína

U: hlína ↓ ano ↑ takže to sou ty jakoby materiály ze které ze kterých se potom **ty** tělesa dělají ↓
že **jo** ↓ kniha je těleso a kniha je z čeho ↓

Ž: z papíru

U: z papíru ↓ a papír je látka ↓ ano ↑ roz rozdíl je **vam** jasný ↓ **jo** ↑ tak ↓ no a my sme si říkali
že látky rozdělujeme podle skupenství na tři základní skupiny ↓ které to sou ↓ to **eště** v sešitě
nemáte tak **esli** si to pamatujete ↓ tři sou no ↑ měli byste si je pamatovat z prvního stupně ↓

Ž: plynné kapalně a

U: Alenko ↑

Ž:

U: ne ↑ pevné ↓ pevné ↓ **jo** ↑ takže ↓ plynné kapalně a pevné ↓ copak patří do plynů ↓ **copa** je
plyn ↓

Ž: oxid uhličitý

U: oxid uhličitý nebo ↑

Ž: kyslík

U: kyslík ↓

Ž: pára

U: pára ↓ + ty si chtěla **říc(t)** to **samý** Honzo ↓

Ž: dusík já jsem Marek

U: **jo** Marek ↓ počkej ale tak vy sedíte **úp(ln)**ě jinak ↓ Honza si sednul k tobě ↑ **jo** tak ↓

Ž:

U: **jo** počkej tak to **teda** ani náhodou ↓ **jo** ↑ ste **hodný** ↓ **jo** ↑ jenom si tam nechtěl **bejt** sám ↓
tak dobře ↓ + takže to sou plynné látky ↓ kapalně látky ↓ copak patří mezi kapaliny ↓ +
nevzpomene nikdo ↑ Eliso ↓

Ž: voda

U: voda Barčo

Ž:

U: taky vodu

Ž: olej

U: olej nebo

Ž: krev

U: krev nebo

Ž: rtuť

U: rtuť nebo

Ž: ocet

U: ocet Pavlína

Ž: benzín

U: benzín

Ž:

U: tuš **jo** ↓ na malování @ Přemku

Ž: nafta

U: nafta

Ž: mlíko

U: mléko **jo** ↑ šťáva limonáda prostě všechno to co

Ž: pivo pití všeobecně

U: všeobecně pití ale nemusí to být i pití asfalt **dyž** je **rozteklej** že **jo tak** ten je taky tekutý je to taky kapalina že **jo** jak se **říká** pít se dá všechno to co teče kromě **asvalu** ↓ že **jo** ↓ ten vám zatuhne ↓ **tak** ↓ to byla **sranda takže** přejdeme dál no a poslední sme říkali pevné látky copak patří mezi pevné látky ↓ Alenko ↓

Ž: led

U: led nebo

Ž: stůl

U: stůl látky ↑ stůl ↑ to ne ↓ + z čehopak ten stůl je vyrobený ↓

Ž: ze dřeva

U: **takže** látka je ↑

Ž: dřevo

U: dřevo ↓ pevná látka ↓ Báro ↓

Ž:

U: **eště** jednou ↑

Ž: papír

U: papír kámen Honzo ↓

Ž: polystyrén

U: polystyrén

Ž: železo

U: železo a tak dále ↓ ano ↑

Ž: sklo

U: sklo plast že **jo** ↓ a tak dále to z čeho sou ty látky vytvořené ↓ mezi těmi jednotlivými látkami dochází k určitým přeměnám ↓ že **jo** ↓ víme to u vody tu pozorujeme že **jo** tu vidíme

každý den nebo během toho roku takže vodu najdeme ve všech třech skupenstvích ↓ že **jo** ↓
v pevném skupenství jí říkáme

Ž: led

U: led v kapalném je to ↓

Ž: pára

U: v kapalném ↑

Ž: olej voda

U: voda ↓ v kapalném ↓ vodu dáváme do třech skupenství ↓ takže ↓ pevné je led kapalně je ↓
voda a plynně je

Ž: pára

U: pára ↓ **jo** ↑ takže v těch třech ↓ a teďka jak se ty přeměny jmenují ↓ takže **dyž** se mění pára
na vodu tak copak ta pára dělá ↓

Ž: vypařuje se ↓

U: pára se mění zpátky na vodu ↓

Ž: zkapalňuje

U: zkapalňuje ↓ takže tomu říkáme kapalnění ↓ obecně ↓ **jo** ↑ **dyž** se mění voda na páru tak je
to vypařování **jo** ↑ **ne(b)o** var k tomu varu dochází z celého objemu ale k tomu blíž až
v osmém ročníku tak ↓ pak máme další přeměnu ↓ kapalina pevná látka ↓ jak to říkáme **dyž**
se voda mění na led ↓

Ž:

U: zpevnování ne ↓

Ž:.....

U: voda zamrzne ↓ že **jo** ↓ neboli

Ž:.....

U: ztuhne ↓ tak tomu říkáme tuhnutí a obráceně **dyž** se led mění na vodu ↑

Ž:.....

U: tání ↓ ano ↓ ona se rozmrazuje a **říkáme** té přeměně tání ↓ a ty jak sem říkala **ted'ko** ty
názvy tak ty platí obecně pro všechny změny těch látek ↓ ano ↑ takže sme si zopakovali co
sme minule dělali a teď si to napíšeme do sešitu ↓ + tak ↓ + co ↑ proč tady **mam** tu čtyřku ↓
dyť tady **mam** **eště** jedno skupenství ↓ proč najednou teď sme říkali tři a najednou já tady
mam čtyři ↓

Ž: protože to je.....

U: @ **ty** tři skupenství jsou **ty** základní a někdy se za čtvrté skupenství považuje plazma ↓ ano↑ plazma to je třeba plamen elektrický kam **bysme** je dali ↓ do kterého skupenství **bysme** dali oheň ↓

Ž: ha plazma

U: elektrický oblouk ↓ co je blesk ↓ že **jo** ↓ a **tak** dále ↓ to je plazma ↓ **jo** ↑ **takže** to je jenom taková poznámka ↓

Ž: a to je na co tuto.....

U: **jo** ↓ **jo** ↓ a **tuto prosim** vás tady máme ten obrázek ten já **vam šoupnu** potom

Ž: ale až potom

U: až potom ↓ to sou ty přeměny jak sou mezi sebou ↓ **jo** ↑ **tak** si tam pak nakreslíte to si tam pak nakreslíte ten obrázek ↓ **jo** ↑ neboj zvládneš to já sem to zvládla taky sem napsat v počítači **tak** ty to zvládneš do sešitu taky tužkou nakreslit ↓ **jo** ↑ **takže** zatím si opište **tuto** no a začneme Honzou referátem ↓ **tak** ↓ Honza si **veme** sešit žakovskou **dyt'** chceš ze zkoušení jedničku ↓ ne ↑ nebo **jí** nechceš ↑

Charakteristika:

Z celkového pohledu výrazný a srozumitelný projev. Míra kultivovanosti je snížena porušováním spisovného standardu zejména v rovině zvukové a morfologické a nadužíváním výrazů (že)jo, tak. Výslovnost zřetelná, intonačně jsou ohraničovány přiměřeně dlouhé úseky promluv. Hlasitost i tempo se jeví jako vhodné.

Nedostatky:

- Dloužení vokálů: *anó*.
- Krácení vokálů: *tim, neni, pude, vam (2x), mam (3x), prosim, řikali, říká, říkáme*.
- Redukce koncového vokálu: *zopakujem*.
- Záměna vokálu: *túto (2x)*, diftongizace – *bejt*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *eště (4x), pude, esli, dyž (5x), copa, dopak, veme, říc(t)*.
- Protetické v: *vobráceně*.
- Nedbalá výslovnost: *ptže, dyť (2x), ne(b)o, m(ů)žeš, ta(d)y, ú(pl)ně*.
- Nesprávná výslovnost cizích slov: *asvalt*.
- Tvaroslovné odchylky: *jí (akuz.)*, *bysme (kondicionál,2x)*, *takový (nom. pl. fem., 2x)*, *ty (nom. pl. neutr., 3x)*, *vlastníma slovama (instr. pl. neutr.)*, *to samý (nom. sg. neutr.)*, *hodný (nom. pl. mask. živ.)*, *rozteklej (nom. sg. mask.)*.
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo (39x)*, *sranda*, *šoupnu*,

ted'ko, teda.

- Nadužívané výrazy: vysoká frekvence – *(že)jo* (39x), *tak* (25x), *takže* (14x).
- Hezitační zvuk: ojediněle (6x).

Transkript: M 1

Předmět: matematika

Ročník: 6.

Délka praxe učitele: 15 let

Pohlaví: žena

Region: Sokolov

Typ školy: městská

U: tak ↓ poslouchejte ↓ dnes nás čeká @ něco trošku nového ale vy možná zjistíte že to pro vás úplně tak nová věc **neni** ↓ my sme si v těch minulých hodinách povídali o čtverci kosočtverci obdélníku kosodélníku a je tam ještě jeden **čtyřuhelník** který je pro nás zajímavý na ten se my podíváme dnes a tomu se říká lichoběžník ↓ slyšel někdo o lichoběžníku ↑

Ž: ne

U: neslyšel + slyšel neviděl co vy ostatní tebe tam zaujalo to slovo že tam něco bude lichého

Ž:

U: pozor ↓ mluví jenom jeden ↓

Ž:

U: je to **čtyřuhelník** ↓ takže bude mít ty úhly určitě Dušane čtyři ↓ v tom nebude ten **figl** ↓

Ž:

U: tři úhlopříčky by si + těžkodo **čtyřuhelníku** ↓ to by se ti nepovedlo už vůbec ↓

U: noo trošku si **tim** názvem můžete operovat + ne tak úplně ↓ vy se neustále zaměřujete jenom na ty úhly ↓ ale co je ještě zajímavého u těch **čtyřuhelníků** ↓ kromě úhlů ↓

Ž: že sou čtyřuhelný

U: říkám ti kromě úhlů a ty mi odpovíš že jsou **čtyřuhelný** ↓ nevykřikujeme takže kromě těch úhlů my se taky můžeme zajímat o ty strany ↓ a teď ↓ co nám nastalo ↓ u těch čtyřuhelníků u těch pravidelných hlavně sme došli k tomu že ty strany sou dvě a dvě rovnoběžné ↓ co to tady **mam** načrtnuto na tabuli ↓

Ž: rovnoběžky

U: rovnoběžky ale co je to za útvar ↓ tohle by mohl být kosočtverec ↓ ko so čtve rec ↓ když to načrtnu **takle** **takle** a **takle** tak je to čtverec ↓

Ž: ani ne

U: když bych to načrtla **takle** je to kosodélník ↓ ko so délník ↓ co mi tam ještě chybí ↓ ten poslední je

Ž:

U: obdélník ↓ ob dél ník ↓ tak ↓ ale nám se může stát že né dvě a dvě strany budou rovnoběžné ↓ **nám** může nastat tohle ↓ **mám** jednu stranu a jednu ↓

Ž:.....

U: to by byl ten obecný čtyřúhelník Ríšo ↓ to by nám nepomohlo ↓

Ž: že to bude jako do trojúhelníku

U: no no výborně Honza ten už je hodně blízko nám se může stát že budou **rovnoběžný** jenom dvě strany ↓ a to **tyhlencty** dvě ↓ a ty ostatní dvě strany ta jedna bude třeba **takle** a ta druhá bude **takle** ↓ pro vaši představu si můžete představit že ten lichoběžník vznikl z **trojúhelníku** a to **takovým** způsobem já kdybych to tady v tom místě protáhla + tak **mám trojúhelník** a vlastně jako by přišel někdo kdo šikovně v tom **trojúhelníku** odříznul tu špičku ↓ a to co mi zbylo to modré + to co mi tady zůstalo + **takle** + s **tim** ale že musí a tam upozorňuji na to že opravdu musí být zachováno že tyhle dvě strany jsou rovnoběžné ↓ **jo?** ↑ no a **tomuhlenctomu** se říká licho běžník ↓ jakoby ty poslední dvě zbylé strany jsou liché ↓ neběží nám rovně ↓ **jo** ↑ **neni** to rovnoběžník ale licho běžník ↓

Ž:.....

U: Honzo ↓ **neska** budeme určitě se věnovat tomu lichoběžníku proto sem s **nim** začala a budeme se postupně uvidíme kam dojdeme budeme se postupně vracet i k těm **čtyřuhelníkům** ↓ **neska** nás hlavně čeká rýsování ↓ **jo** ↑

Ž:.....

U: **vidim** Ríšo že máš radost tak **venzte ted'ko** + **venzte ted'ko** svoje sešity + ten modrý malý co máte ↓ + tak ↓ + si napište dnešní datum + dnes je jedenáctého čtvrtý + jako nadpis si tam napište licho běžník + licho běžník + no a my si ho tam načrtneme a do toho náčrtku budeme uvažovat nad **tim** co všechno má za zajímavé vlastnosti ↓ co na něm objevíme ↓

Ž:.....

U: ještě jednou ↓ načrtneme a do toho náčrtku ↓ + **takle** jak to dělám já a jenom si to udělej větší ↓ + to je náčrtek ↓ ano ↓ ale nedělej si ho malinkatý budeš potřebovat větší náčrtek ↓

Ž: stačí to tagle

U: stačí ↓ **prosim** tě ↓ hlavně si tam poznamenej že ty strany ty ze kterých ti to tady **takle** vybíhá že sou rovnoběžné ↓

Ž: jo dvě čárky

U: dvě čárky znamená rovnoběžné ↓ no a je to jako jakýkoliv jiný čtyřúhelník ↓ má čtyři vrcholy

Ž: i úhly ne

U: á bé cé dé Ríša dodává že samozřejmě tam kde sou vrcholy tam sou i úhly tedy má i čtyři úhly + protože je to **čtyřuhelník** určitě bude mít Pét'o ↓ + tak tady je jeden úhel často se to značí ty úhly + často se to značí postupně jako ste byli zvyklí u **trojuhelníku** že kde je bod á tam je úhel alfa ↓ kde je bod bé je úhel beta ↓ kde je bod cé je úhel gama a další možná nový úhel nebo nový

Ž: je delta

U: je delta ↓ a takže s deltou už ste se setkali taky ↓ alfa beta gama delta ↓ ta už se nám sem nevejde ↓ Petr **řikal** ↓ protože je to čtyři protože je to **čtyřuhelník** tak musí platit že když ty úhly sečtu tak mi to musí dát tři sta šedesát stupňů ↓ tak to je první věc ↓ ale to nám vyplývá z toho že je to **čtyřuhelník** ↓ další co sem vám **řikala** já a taky je že strana á bé je rovnoběžná s tou stranou dé cé ↓ jinak řečeno hmm jinak řečeno musíme tam najít dvě strany které budou spolu rovnoběžné ↓

Ž: á bé je stejný jako dé cé

U: hmm + **neni** to **stejný** ale je to **rovnoběžný** ↓ tak ↓ teď trošku jakoby vám to možná bude připadat matoucí ale ↓ v trojúhelníku jsme měli proti bodu á stranu á ↓ tady protože máme **čtyřuhelník** + tak je to zavedené trošku jinak vedle toho bodu á je strana á ↓ ta strana á bé je pro vás strana á ↓ a **de** to **takle** postupně dokola ↓ takže tady **mam** stranu bé stranu cé a stranu dé ↓ tam kde to začne tak **deš** kolem dokola proti směru hodinových ručiček a označuješ si to ↓ kdyby tady bylo ká el em en tak tohle je strana ká el em en ↓ **jo** ↑ odpovídá to těm písmenkům ↓ zase připomínám ↓ body a vrcholy velká písmena ↓ strany protože to jsou úsečky malá písmena ↓ takže na tom není nic zvláštního ↓ tak ↓ určitě bude platit a to já jenom tak jakoby připomínám že když je to čtyřuhelník tak ho můžu rozdělit na co ↓

Ž: na trojúhelníky

U: na dva **trojuhelníky** ↓ buď **timhle** způsobem a nebo **timhle** způsobem ↓ nebudu to už do toho malovat ↓ vykoukáme tam ještě něco ↑

Ž:.....

U: hmm tohle **bysme** nedali do obdélníku ale zase **bysme** možná mohli udělat je + možná vy si to tam nedělejte **prosim** vás když si začal s **tim** obdélníkem tak já tady spíš **naznačim** co **bysme** mohli udělat ↓ udělat z toho obdélník a jakoby odtrhnout ty dva **trojuhelníky** ↓

Ž:.....

U: @ ale tenhle **neni** takový že by měl stejná ramena ↓

Ž: ale to nevadí

U: tak ↓ to **bysme** mohli udělat ↓ a teď se zamyslíme nad **tim** ...tohle je obecný lichoběžník ↓ tak jako jsme měli u **trojuhelníku** tam byl taky obecný a pak bylo několik speciálních ↓ když

to zkusíte vymyslet ↓ co by mohlo nastat ↓ tyhle dvě strany musí být zachováno že jsou rovnoběžné ↓ ale něco se může dít s **těma druhýma** dvěma stranama ↓

Ž:.....

U: pozor vždycky musí to vypadat tak jako by vznikalo z **trojuhelníku** ↓ nemůže vám to utíkat někam jakoby + jinač ↓ ale spíš se ptám co do **dýlek** stran ↓ co může nastat ↓

Ž: že budou jedna delší jedna kratší

U: to je ten obecný ↓ co dál ↑

Ž: stejný

U: že budou **stejný** ↓ výborně ↓ já to tady jenom načrtnu vy spíš dávejte v tuhle chvíli pozor ↓

Ž: ale to už je nemožný

U: je to **možný** ↓

Ž:

U: no to **by si** dostal právě **trojuhelník** ↓ **jo** ↑ to už by ti z toho nevzniknul lichoběžník ale **kdyby si** se dostal sem tak máš **trojuhelník** ↓ samozřejmě že to **de** ↓ ale nebudeš mít ten útvar který si chtěl ↓

Ž: jo jasný

U: tak já to tady jenom **takle** poznamenám á bé cé dé + a může se tedy stát že strana bé a strana dé + se rovnají ↓ v takovémhle případě co se nám stávalo když sme měli u **trojúhelníka** @ dvě strany stejné ↓ jak sme mu **řikali** ↓

Ž: pravouhlý ne rovnoramenný neee

U: rovnoramenný ↓ výborně ↓ a stejně tak se **řiká** i tomu lichoběžníku ↓ pokud sou tam ta ramena dvě stejná tak se mu **řiká** rovno ramenný lichoběžník ↓ + tak ↓ ne **zatím** si nic nepiš ↓

Ž:

U: k čemu **nam** je ↑ já ti to hned řeknu ↓ ty když @ dejme tomu + stavíš dům tak se může stát že máš štít a ten je tvaru lichoběžníku ↓ že máš takovou střechu jako přesně tak ↓ že nemáš střechu + do **trojuhelníku** ale máš to **takle** ↓ máš to **takle takle** a **takle** ↓ a teď máš tu střechu obložit **nákejma taškama** nebo **něčím takovým** ↓ tak ty si musíš umět spočítat jakou plochu ti zabírá ta střecha **aby si** si dokázal nakoupit počet těch tašek ↓ a propočítal si kolik ti vyjde metr čtvereční ↓ vybíráš si mezi **dvouma firmama** ↓ jedna ti nabízí tohle a druhá tohle ↓ musíš vědět co vlastně si objednáš a kolik tě to vyjde ↓ **kerá** je pro tebe výhodnější ↓ **jo** ↑ a ty štítý toho tvaru lichoběžníku toho rovnoramenného ty se objevují často ↓ někdy to je i na těch starších budovách ↓ **jo** ↑ to je jedna z možností kde se ti to objeví ↓ nebo ↓ dám ti příklad ↓ máš @ máš@ pokoj a v tom pokoji to nevypadá tak že **by si měl** obdélníky **seš** dejme tomu někde na půdě tam sou atypické prostory a ty si chceš položit na podlahu

koberec ↓ zase ↓ musíš si umět spočítat @ kolik toho koberce si koupíš ↓ což my se k tomu přesunu @ me **pozděj** ↓ teď teprve zjišťuješ jak ty útvary **vypadaj** ↓ **jo** ↑ takže z těchto důvodů je třeba abys to znal ↓

Ž:

U: my se vrátíme k tomu našemu lichoběžníku ↓ může nastat ještě jeden takový speciální případ a teď se zkuste zaměřit né na ty strany já vám trochu **napovim** ale zaměřte se na úhly ↓ zase ↓ musí být zachováno

Ž: musej bejt stejný úhly

U: dávejte pozor ↓ kdyby úhly byly **stejný** tak z toho dostaneme obdélník nebo čtverec ↓

Ž: takže různý

U: úhly no ale jinak no

Ž: kdyby byly ty naproti sobě

U: to už máme to nám vzniklo tady v tom místě

Ž:

U: to bude tady tohle to platí v tom **rovnoramenným** lichoběžníku to se tam objevuje ale spíš pořád ještě se vraťte k těm úhlům ↓ **takovym zajímavym** úhlem v matematice je co devadesát stupňů ↓ pravý úhel ↓

Ž:

U: výborně ↓ takže jednu tu stranu já **zvolim** tak že mi tady vzniknou dva úhly devadesát stupňů a tu druhou stranu nechám takhle **utýct** ↓

Ž: a to už sem říkal a vy ste mi řekla že to je špatně

U: tak sem tě možná nepochopila ↓ **jo** ↑ + tak já to jenom obtáhnu + popíšu nám ho + a teď+ tady v tom místě **mam** devadesát stupňů a tady v tom místě **mam** devadesát stupňů ↓ trochu to připomíná kladívko ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu poměrně výrazný, srozumitelný, avšak nepříliš kultivovaný projev. Časté porušování spisovného standardu v různých jazykových rovinách (zejména zvukové a morfologické), výslovnost většinou zřetelná, intonačně jsou ohraničovány přijatelně dlouhé úseky textu. Pauzy a zpomalování tempa v rámci promluv učitele většinou korespondují s doprovodnou činností (rýsování na tabuli).

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *neni* (4x), *prosim* (2x), *zajímavym*, *něčim*, *naznačim*, *zvolim*, *zatim*, *napovim*, *tim* (5x), *mam* (5x), *čtyřuhelnik* (9x), *čtyřuhelný*, *nam* (2x), *trojuhelník* (12x),

takovym (2x), *vidim*, *řikal* (-a, -i; 5x), *timhle* (2x).

- Záměna vokálu: úžení – *utýct*, *dýlka*.
- Redukce koncového vokálu: *pozděj*, *vypadaj*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *takle* (15x), *de* (2x), *deš*, *kerá*, *neska*.
- Nedbalá výslovnost: *ňákejma* (včetně diftongizace), *vemte* (2x).
- Tvaroslovné odchylky: *možný* (nom. sg. neutr.), *stejný* (nom. pl. fem., pl. mask., sg. neutr.; 3x), *rovnoramenným* (lok. sg. mask.), *rovnoběžný* (pl. mask., sg. neutr.; 2x), *bysme* (4x), *by si* (2. os. sg.; 4x), *dvouma firmama*, *ňákejma taškama*, *těma druhýma dvěma stranama*.
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo*, *figl*, *tyhlencty*, *tomuhlenctomu*, *ted'ko*, *neska*.
- Nadužívané výrazy: *jo* (častěji, 9x).
- Hezitační zvuk (ojediněle, 5x).

Transkript: M 2

Předmět: matematika

Ročník: 6.

Délka praxe učitele: 36 let

Pohlaví: žena

Region: Příbramsko

Typ školy: venkovská

U: tak vrátíme se zpátky k našemu učivu **di** zavřít dveře Aničko ↓ a to jsou desetinná

Ž: čísla

U: čísla ↓ základem pro zápis desetinného čísla je umět určit řády a opakujte se mnou

U a Ž: desetin setin tisícin desetitísícin statisícin milióntin ↓

U: výborně ↓ opakujeme opakujeme učivo z minulé hodiny nebo z minulých hodin ↓

Ž: setiny, desetiny, milióntiny, tisíciny

U: ano

Ž: desetitísíciny

U: výborně ↓ otevřeme sešit napíšeme datum

Ž: paní učitelko

U: co je ↑

Ž:

U: máte **štverečkované** sešity ↑

Ž: ano

U: výborně připravte si **štverečkovaný** sešit budeme si tam něco graficky znázorňovat desetiny setiny tisíciny moc **né** to byste si dali moc práce

U: tiše ↓ tak + datum a začínáme ↓ @ nechte si od okraje si nechte pět **štverečků** nebo šest **štverečků** do kterých budeme psát celá čísla a začneme psát desetinné číslo pod sebe ↓ budeme dodržovat řády desetiny pod desetiny setiny

Ž: pod setiny

U a Ž: tisíciny pod tisíciny ↓

U: výsledkem našeho snažení bude sečíst desetinná

U a Ž: čísla ↓

U: **jo** ↑ to sem vám **eště** poradila na minulé hodině když jedno číslo má dvě desetinná místa a druhé dejme tomu čtyři aby se nám dobře sčítalo co uděláme ↓

Ž: napíšeme si nuly

U: výborně ↓ k tabuli diktuju ↓ šup + **dvanášt** celých začneš víc zkraje **dvanášt** celých poslouchej mě nejdřív poslouchej mě nejdřív ↓ **štyrycet** pět tisícín ↓ + ne ↓ tyhleto koně ne↓+ ne ↓ ani tohleto se mi nelíbí ↓ to teda ne ↓ ukaž ↓ **dvanášt** celých co sem řekla ↓

U a Ž: čtyřicet pět tisícín ↓ +

U: tak dále k tabuli jedna celá pět tisícín + další Lucko nebo Aničko **pod'** **štyrycet** pět celých tři desetiny + sousedka sedumdesát pět celých tři setiny + ne + tak ↓ správně ↑ **né** ↑ takže už jenom třetí možnost je Lucko + tak ↓ neopakovali ste nepřipravili ste se neotevřeli ste s sešit před hodinou co sme psali na poslední hodině ↓ to je ta nejhorší věc ↓ **dyž** nevíš ani co se dělo v předcházející hodině ↓ to pak nevíš co máš si se mnou povídat ↓ podtrhneme sečteme upalujeme k tabuli Jirko vystřel jak namydlený blesk rychle + nahlas počítáme ↓ osum + tři + to snad tady je trojka ↓ nevidíš ji tuhleto trojku tady ↑ + no to je přesně to co říkám ↓ jestli žák podepisuje **vošklivě** dělá zbytečně nepořádek tomu kdo bude sčítat ↓ je to tak ↑

Ž: hm

U: nahlas ↓

Ž: pět plus pět je deset plus jedna je jedenáct plus dva je třináct

U: jedna plus sedum je osum a čtyři je

Ž: dvanáct

U: **dvanášt** a jedna je

Ž: třináct

U: **třinášt** ↓ čteme číslo přečti ho Honzo

Ž: sto třicet tři tisíc celých tři sta osmdesát setin

U: ne třista osumdesát tisí

Ž: tisícín.

U: tisícín kdybych řekla třicet osum přikryju si nulu tak je to třicet osum

Ž: setin

U: setin ↓ ano ↓ tak ↓ pišme příklady diktuji + tři celé čtyři setiny sedum celých čtyři tisíciny pět celých čtrnáct tisícín a vpravo pišeme porovnejte porovnejte ↓ porovnáme vzestupně co to znamená ↓

Ž: že jako půjdeme od nejmenšího k největšímu

U: výborně ↓ **pod'** k tabuli Martine honem + porovnejte + tady sem to napsala porovnejte tak dodržujeme pořádek ↓ rychle ↓ + čteme čísla Ondro přečti

Ž: třicet tři celé štyry setiny je menší než pět celých štrnáct tisícín je menší než sedum celých čtyry tisíciny

U: **čtyry** tisíciny **štrnáct** tisícín ↓ výborně čteme to co **mam** na tabuli nepíšeme ale budeme číst ↓ přečtete mi číslo Aničko

Ž: třináct celých čtyři tisíciny

U: Aničko

Ž: sedum celých sto čtyřicet pět tisícín

U: **neni** pravda

Ž: desetitísícín

U: zopakuj

Ž: sedum celých

U: sto **štyřcet** pět + desetitísícín ↓ Jirko

Ž: dvanáct celých sto dvacet pět setín

U: sto dvacet pět tisícín ↓ další číslo Eliško

Ž: dvanáct celých sto dvacet pět desetitísícín

U: poslední číslo Lucko

Ž: tři celý čtyři

U: nahlas

Ž: tři celý čtyři desetitísíciny

U: tak znova ↓ nejde nám to ↓ + nahlas ↓

Ž: desetitísíciny statisíciny desetitísíciny statisíciny desetiny setiny tisíciny desetitísíciny

U: soustřed' se ↓ soustřed' se ↓

Ž: statisíciny

U: statisíciny ↓ to musíš umět ↓

Ž: setiny tisíciny

U: oprav

Ž: tisíciny desetiny setiny desetitísíciny

U: oprav

Ž: statisíciny

U: statisíciny

Ž: milióntiny

U: ano ↓ odpovídejte číslem ↓ statisíciny

Ž: co dvanáct

U: ne ↓ kolik míst je za desetinou čárkou ↓ statisíciny

Ž: dvě

U: ano desetiny

Ž: jedno

U: setiny

Ž: dvě

U: milióntiny

Ž: šest

U: statisíciny

Ž: pět

U: setiny

Ž: tři

U: setiny

Ž: dvě

U: dvě ↓ a tohle musíte děti mít na paměti ↓ jinak se to prostě my budeme mít fyziku a ve fyzice potřebujeme desetiny protože budeme převádět metry na centimetry decimetry a milimetry a na minulé hodině sme byli v přírodě co sme měřili ↓ co sme měřili ↓

Ž: třeba to

U: tak ↓ hezky česky ↓

U a Ž: délku hřiště

Ž:

U: ano kmene stromu ano dále vzdálenost dvou

U a Ž: stromů

U: a **eště** jednu @

Ž:

U: vzdálenost jsme určovali ↓

Ž:

U: **prosim** ↑ každý kdo chtěl a co ste chtěli vy ↓

Ž: my sme chtěli obvod toho tu boudu

U: ano ↓ tu boudu kolem dokola ste naměřili ↓ no a teď nebudu to **řikat** v milimetrech protože truhlář nebude to měřit v milimetrech v jakých jednotkách bude měřit truhlář ↓

Ž: v metrech

U: v metrech a nebo na přesně na přesnost to bude

Ž: v centimetrech

U: nej nanejvýš ↓ nanejvýš ↓ v centimetrech ↓ **jo** ↑ a tohleto budeme převádět a vyjadřovat v jednotkách ↓ takže ↓ když budu mluvit o desetinných číslech klidně můžu začít s jednotkou délky což je jeden

Ž: centimetr

U: jednotka délky je jeden

Ž: metr

U: metr ↓ ukažte mi jak velká je ↓ dlaň si zvedněte proti mně kolik by asi tohle to byl jaká jednotka je tohle šířka vaší dlaně ↓

Ž: centimetr

U: ne ne ne ne ne ne ne

Ž: decimetr

U: jeden decimetr tohleto je ↓ váš palec je ↓

Ž: centimetr

U: nebo malíček spíš ↓ malíček je ↓ jeden

U a Ž: centimetr

U: a milimetr bych řekla co bych mohla říct že je

Ž: nehet

U: nehet ↓ když píchnu nehem a tak dále ↓ dobře ↓ **fajn** ↓ takže začínáme desetinná čísla a jednotky délky ↓ píšeme desetinná nadpis ↓ desetinná čísla a jednotky + délky ↓ **vemu** si do ruky červenou + píšu ↓ jeden metr + menší jednotka než jeden metr je ↓ co ↓ menší jednotka než jeden metr ↓

Ž: decimetr

U: ano kolik má decimetrů ↑ jeden metr ↑

Ž: deset

U: hned to **vyjádřim** desetinným číslem takže jeden decimetr je jaká částka z metru ↑

Ž: jedna desetina

U: ano můžu to napsat jakým způsobem děti ↓ tu jednu desetinu jak ste se rozhodli napsat ↓

Ž: zlomkem

U: výborně

Ž: nebo desetinným číslem

U: určitě ↓ výborně ↓ takže jeden decimetr je žádná **takle** jedna desetina metru a to se rovná žádná celá jedna desetina metru ↓ a máme zlomek ve zlomku ve jmenovateli se nachází jaké číslo ↑ + vy nevnímáte co povídám ↑ vy nevnímáte ↑ ve zlomku jedna desetina ve jmenovateli se nachází číslo

Ž: deset.

U: deset ↓

U: kolik nul má číslo deset ↓

Ž: jednu

U: jednu kolik desetinných míst jsem oddělila ↑

Ž: jedno

U: jedno ↓ výborně ↓ **deme** dál jeden metr kolik má centimetrů

Ž: sto

U: a už to budete psát sami znova píšeme červeně jeden metr šup šup jeden metr má sto centimetrů **pod'te** napsat to co je ve druhém řádku co tam patří podle toho prvního řádku který sem já předepsala ↓ co **bysme** tam napsali ↓ tak jeden no Eliško

Ž:

U: samozřejmě ↓ + nene nene to je chyba ↓ jeden metr má sto centimetrů jeden centimetr je pište ↓ jeden centimetr je jaká částka z metru ↓

Ž: jedna setina

U: čili rovná se **takle** to nemůžeš psát jak **by si chtěla** ty ↓ jeden centimetr je jedna setina šup šup metru metr píšeme na úroveň zlomkové čáry a to se rovná desetinným číslem + dobře ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu poměrně výrazný, srozumitelný, avšak méně kultivovaný projev. Spisovný standard porušován nejčastěji v rovině zvukové, výslovnost zřetelná, stopy moravského dialektu (znělé asimilované konsonanty v mezisloví, drobné odchylky v kvalitě vokálů, zejména vokálu *i*). Intonačně jsou ohraničovány (až na výjimky) přiměřeně dlouhé úseky textu. Hlasitost dostatečná, tempo přiměřené. Delší pauzy v promluvách učitele většinou korespondují s doprovodnou činností (psaní příkladů na tabuli).

Nedostatky:

- Dloužení vokálů: *né* (2x).
- Krácení vokálů: *neni, prosim, říkat, mam, vyjádřim*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *takle* (2x), *di, deme, pod'* (2x), *pod'te, vemu, čtyry, štyrycet* (3x), *štvěčků* (2x), *štvěčkované, štvěčkovaný, eště* (2x), *dyž, dvanást* (4x), *třinást, štrnást*.
- Prvky dialektu ve zvukové realizaci konsonantů: *tagle, g našemu učivu, jag namydlený blesk, z jednotkou, kolig by, kolig nul, kolig desetinných míst, kolig má, byzme, tag jeden*.
- Protetické *v*: *vošklivě*.
- Tvaroslovné odchylky: kondicionál – *bysme, by si chtěla*

- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo* (2x), *fajn*.
- Nadužívané výrazy: *tak* (10x, vždy nefunkčně).
- Hezitační zvuk (ojediněle, 2x).

Transkript: M 3

Předmět: matematika

Ročník: 9.

Délka praxe učitele: 22 let

Pohlaví: muž

Region: západní Čechy (Sušice)

Typ školy: maloměstská

U: tak ↓ takže minulou hodinu ste tady už trošku načali rozšiřování lomených výrazů takže **ted'kon** už máme cvičení tak si to pořádně procvičíme od á až do zet ↓ to znamená od začátku až do konce ↓ + tak ↓ takže si **vemte** sešity + nadpis rozšiřování lomených výrazů už máme ↓ + takže budeme pokračovat ↓ + tak ↓ takže + mezi zlomky kde nejsou kde **neni** žádná proměnná mezi lomenými výrazy není vůbec žádný rozdíl ↓ my samozřejmě musíme perfektně umět rozšiřování zlomků číselných + a **dyž** potom to chápeme chápeme naprosto bez problémů tak můžeme potom rozšiřovat i zlomky s výrazy ↓ s proměnnými ↓ tak ↓ takže ↓ **pod'me** na první příklad ↓ + máme zlomek tři sedminy + a rozšiř ho číslem šest ↓

Ž: osumnáct dvačtyřecetin

U: výborně ↓ posad' se + Lenko ↑ + máš zlomek minus pět ↓ jedenáctin + minus lepší dát do čitatele ano + a rozšiř ho číslem čtyři ↓

Ž: minus dvacet štyřiaštyřecetin

U: ano ↓ další Eliško ↑ + máš zlomek + šest lomeno + minus třinácti + rovná se a rozšiř ho minus dvojkou ↓ minus dvojkou ↓ číslem minus dva ↓ + výborně přečti výsledek

Ž: minus dvanác lomeno dvacet ↓

U: minus dvanáct lomeno dvacet šest ↓ jak by to šlo říci **jináč** česky správně

Ž: minus dvanáct šestadvacetin

U: výborně ↓ takže rozšířili sme si tři zlomky první dva zlomky kladným číslem a třetí zlomek sme rozšířili záporným číslem ↓ + tak ↓ ted' zkusíme **jesli pude** taky rozšířit nulou ↓ + **pod'** Jano ↓ + takže máš zlomek ↓ dvacet pět jednatřicetin ↓ + a rozšiř ho nulou ↓ + co ti vyšlo ↓

Ž: nula nultin nula nultin

U: nula nultin hezky řečeno nebo nula lomeno nulou nebo nula děleno nulou ↓ + jak by byl výsledek ↓ **kdyby si** nulu vydělila nulou ↓

Ž: jedna nula nula

U: takže poslední možností ↓

Ž: nula

U: **dyby si** nulu vydělila rozdělila nulou nulu žádné peníze rozdělila deseti lidem tak máš pravdu ↓ + nula děleno deseti je nula ↓ kolik je nula děleno nulou ↓

Ž: jedna

U: jako uvažuješ celkem správně **dyby si** měla pět děleno pěti že **jo tak** ti výsledek **výde** jedna ↓ ale my jsme se tady **dyž** sme dělali krácení tak sme se o dělení nulou bavili ↓ určovali sme podmínky lomených výrazů ↓ + **dyž** na kalkulačku v kalkulačce zadáš nula děleno nulou tak co ti napíše ↓

Ž: error

U: ano ↓ proč ↓

Ž: . . .

U: výborně ↓ takže my už víme že nejde dělit nulou to znamená nejde ani krátit nulou a **de** rozšiřovat nulou ↑ **kdyby si** rozšířila nulou + **de** ↑ nebo nejde ↓ nula děleno nulou rovná se napíšu nemá smysl ↓ + co z toho vyplývá ↓ + napíšeme si to ↓ + zlomek nemůžeme co ↓ rozšiřovat ani krátit samozřejmě nulou ↓ + zlomek nelze + krátit + ani rozšiřovat nulou ↓ + rozšiřovat číslem nula ↓ + s vykřičníkem si to napište ↓ takže můžeme rozšiřovat kladným číslem můžeme rozšiřovat záporným číslem ale nulou ani náhodou ↓ **prtže** v tom momentě kdy dělíme nulou tak dělení nulou není definováno ↓ nejde dělit nulou ↓ nejde rozdělit + pět miliónů + na nula dílů ↓ + ano ↑ tak ↓ takže paráda ↓ takže když tohleto umíme s čísly s číselnými zlomky úplně stejným způsobem budeme rozšiřovat zlomky s proměnnou ↓ kde v čitateli bude nějaký mnohočlen ve jmenovateli bude nějaký mnohočlen ↓ tak ↓ další Petře **pod'** ↑ + takže máš zlomek ↓ + zlomková čára v čitateli je dvě iks mínus jedna lomeno tři iks to je všechno rovná se a rozšíř ten zlomek **štyrkou** ↓

Ž: osum iks mínus čtyry lomeno dvanáct iks

U: perfektní ↓ ještě ti tam něco něco chybí ↓ v závorce ↓

Ž: iks nerovná se nule

U: výborně ↓ nemůžeme dělit nulou nulou původního zlomku takže iks se nerovná nule ↓ Lído ↑ + zlomková čára + @ v čitateli je + sedm + plus pět iks + ve jmenovateli je iks mínus dvě ↓ + rozšíř ten zlomek trojkou ↓

Ž: dvacet jedna plus patnáct iks lomeno tři iks plus šest

U: výborně ↓

Ž: a

U: podmínka ↑

Ž: iks se nesmí rovnat dvěma

U: výborně ↓ ano ↓ vidíte že tady ta podmínka jenom **zdůraznim** + posad' se děkuju tady ta podmínka stačí + z **tohodletoho** jmenovatele původního zadání ↓ protože **dyž** sme rozšiřovali trojkou a trojka se bude rovnat **tim** můžeme rozšiřovat bez problémů takže podmínka tady a podmínka **kerou bysme** už hledali z **tohodletoho** už roznásobeného jmenovatele by byla úplně stejná ↓ **jo** ↑ takže s výhodou využíváme to + to co je prostě jednodušší ↓ a jednodušší byl ten původní ↓ **dybysme** ten výsledek krátili třemi **tendleten** zlomek co nám vyšel **kdybysme** krátili trojkou dostaneme **tendle** zlomek ↓ **dybysme tendle** zlomek krátili čtyřkou dostaneme ten původní ↓ víme že rozšiřování a krácení jsou opačné operace se zlomkem + a co nám udělají s hodnotou zlomku ↓ rozšiřování a krácení ↓ zvětší ten zlomek **zmenčí** nebo ten zlomek zůstane stejný ↓ Eliško ↓

Ž: . . .

U: Eliška si myslí že zvětší krácením rozšiřováním zlomků ↓ tak ↓ Katko

Ž: . . .

U: zůstanou úplně stejné ↓ protože co mezi to píšeme ↓

Ž: . . .

U: Eliška tvrdí že mezi ně se píše nerovná se zlomek tři sedminy je to samý to samé číslo jako zlomek osmnáct dvačtyřicetin ↓ je tam rovná se ↓ zvětší se pouze čísel a **stejněkrát** se zvětší i jmenovatel ↓ ale zlomek podíl zůstane stejný ↓ tak ↓ to by platilo + takže napiš si zlomek ↓ tři pětiny **né** tři pětiny ↓ rovná se a rozšiř ho číslem iks ↓ + co dostaneš ↑ za výsledek ↑ + přečti ten výsledek nahlas ↓

Ž: tři iks lomeno pět iks

U: a podmínka bude **ted'kon** až z toho druhého výsledku ↓ ano ↑ dobře ↓ no a závorka je dobře ↓ + takže ted'kon určujeme podmínku tady **neni** podmínka žádná ↓ že **jo** ↓ ale tady už pak ta podmínka bude ↓ + co je mezi **tim** tou pětkou a **tim** iks ↓

Ž: . . .

U: pět krát ↓ že **jo** ↓ + takže my tam můžeme napsat jednodušší podmínku ↓ iks

Ž: iks se nesmí rovnat nule

U: výborně ↓ protože **dyby** se iks rovnalo nule ve jmenovateli by bylo pět krát nula což je nula a stejný důvod ↓ to nemůže vyjít protože nulou nemůžeme dělit ↓ nula nesmí být ve jmenovateli ↓ zlomku ↓ dělení nulou nejde prostě ↓ žádná kalkulačka na světě vám nevypočítá ↓ + dělení nulou ↓ tak ↓ Marcelo ↑ + takže napiš si ↓ @ iks plus jedna lomeno + iks na druhou + a rozšiř ten zlomek rovná se + zase číslem iks ↓

Ž: iks na druhou plus iks lomeno iks na třetí

U: **perfekní** ↓ podmínka bude zase jenom jedna

Ž: iks se nesmí rovnat nule

U: ano ↓ + Šárko ↑ + zlomek iks plus tři + lomeno iks minus pět + rozšíř také číslem iks ↓ a zkus to nejprve se závorkami pak budeme až v tom dalším kroku roznásobovat ↓ ano ↑

Ž: iks krát iks plus tři

U: výborně

Ž: lomeno iks krát iks minus pět

U: rovná se ↑ a roznásobíme ↓

Ž: iks na druhou plus tři iks lomeno iks na druhou minus pět iks

U: **perfekní** ↓ podtrhni výsledek a ukaž mi z kterého zlomku budeme psát podmínky ↓

Ž:...

U: výborně ↓ **né** z toho prvního ale z toho druhého ↓ proto je výhodnější **dyž** to pak už je složitější si to psát nejprve s těmi závorkami ↓ abyste na ty podmínky nezapomněli ↓ + **perfekní** ↓ řekni je ↑

Ž: iks se nesmí rovnat nule a iks se nesmí rovnat ...

(Ř: dobrý den já si jenom něco **vemu** ve skříni ↓ **jo** ↑ sed'te pracujte) - nehodnoceno

U: ano ↓ v pořádku paní ředitelko ↓ tak ↓ Evo **pod'** ↑ + tak ↓ takže ↓ máš ↓ zlomek ↓ + dvě á+ lomeno tři bé + rovná se + a + rozšíř ho + součtem á plus bé ↓ + dvojčlenem ↓ takže ten dvojčlen zase bude muset být v závorce ↓

Ž: mam u toho povídat

U: ano ↓

Ž: á bé krát ...

U: ne ↓ součtem ↓ my neříkám součinem ↓ + součtem á plus bé ↓

Ž: á plus bé krát

U: a **dyž** je to dvojčlen tak by měl být v závorce ↓ ta druhá závorka být nemusí proč ↑

Ž: ...

U: čili **todle** je co ↑

Ž: jednočlen

U: jednočlen ↓ výborně ↓ + **eště** závorku uzavři tu druhou + tak ↓ + teď zkusíme roznásobit čitatele i jmenovatele

Ž: á na druhou plus bé lomeno tři bé na druhou plus á

U: tak ↓ udělala si stejnou chybu v čitateli i ve jmenovateli při tom roznásobování ↓ násobíš dvojčlen jednočlenem ↓ takže **tim** jednočlenem si vynásobila pouze jeden člen a ten druhý ne ↓ takže zkus to opravit ↓

Ž: dvě á bé a...

U: tři bé na druhou správně plus

Ž: bé á a á na druhou

U: **jesi** bé á nebo á bé to je úplně jedno ↓ ano ↓ tak ↓ ukaž mi z **kerého** jmenovatele určíš podmínky ↓

Ž: z toho

U: výborně ↓ takže budou dvě ↓

Ž: bé se nesmí rovnat nula a á se nesmí rovnat nula

U: ne ne tam je závorka ↓

Ž: á se nesmí rovnat mínus bé

U: výborně ↓ z téhle závorky vidíte **jí** jak sem **jí ted'ko** jasně podtrhl je tam á plus bé ↓ takže á se nesmí rovnat mínus bé ↓ **kdybysme** za á dosadili mínus bé tak v závorce dostanu mínus bé plus bé a to je nula ↓ nula krát cokoliv je nula ↓ to by nešlo ↓ **jináč** to je Lucko **pod'** ↑

Charakteristika:

Z celkového pohledu výrazný a srozumitelný projev. Míra kultivovanosti snížena porušováním spisovného standardu v rovině zvukové (částečně též lexikální) a nadužíváním výrazů tak, takže. Výslovnost zřetelná, intonačně jsou ohraničovány přiměřeně dlouhé úseky promluv. Nápadně se jeví výraznější pauzy v mezisloví a to má za následek menší plynulost a místy i obtížnější vnímatelnost obsahu projevu. Hlasitost i tempo se jeví jako vhodné.

Nedostatky:

- Dloužení vokálů: *né* (2x).
- Krácení vokálů: *tim* (4x), *neni* (2x), *zdůrazním*, *pude*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *eště*, *pod'me*, *pod'* (4x), *pude*, *jesli*, *jesi*, *štyrkou*, *perfekní* (3x), *zmenčí se*, *dyby* (2x), *dybysme* (2x), *dyž* (6x), *de* (2x), *výde*, *kerou*, *kerého*, *tohodletoho* (2x), *tendleten*, *tendle* (2x), *todle* .
- Nedbalá výslovnost: *vemte*, *prtže*.
- Tvaroslovné odchylky: *jí* (akuz. sg., 2x), *bysme* (kondicionál) + *(k)dybysme* (4x), *kdyby si*.
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo* (4x), *ted'ko*, *ted'kon* (3x), *jináč* (2x), *stejněkrát* .
- Nadužívané výrazy: vysoká frekvence - *takže* (25x), *tak* (17x).
- Hezitační zvuk: vzácně (2x).

Transkript: INF 1

Předmět: informatika

Ročník: 7.

Délka praxe učitele: 1 rok

Pohlaví: muž

Region: Plzeň

Typ školy: městská

U: tak ↓ **budem** pokračovat máte všichni **teda vytvořenej** vytvořený seznam obrázků + na závěr

Ž: ano

U: dobře Ondra taky má vytvořený seznam obrázků + sme dobře už

Z: jojo

U: zase to otevři **prže** v tom **budem** pokračovat ↓ **jo** ↑ v tom dokumentu ↓ + tak ještě než **budem** pokračovat dál máte někdo dotazy k tomu vytváření seznamu obrázků hlavně + všechno je **jasný** + dobře ↓

Ž: mně se to neuložilo pane učiteli

U: tobě se to neuložilo ↑ + **kdepa** máme ten seznam obrázků no tak to tam vložíš a tak ↓ my se **ted'kon** podíváme na další věc a to je záhlaví a zápatí dokumentu ↓

Ž:

U: nefunguje to ↑ + máš to **převedený** na rámečky

Ž: jojo

U: klikni na to počkej to **neni textový** pole ↓ **jo** tady to ↓ **ted'kon** když dáš **pravý** tlačítko na to textové pole formát no tak musíš to převést na rámeček ↓ tak to ještě uprav tak ↓ ted' se podíváme na další věc která se týká úpravy toho nového dokumentu a to jsou záhlaví a zápatí ↓ + počkej převést **ted'kon** to textové pole na rámeček ↓ + tak ↓ ted' se konečně už podíváme na to záhlaví a zápatí ↓ už to funguje ↑

Z: jojo

U: vlož si tam konec + vložit konec + no a novou stránku ↓ + napiš si tam seznam obrázků a vlož tam **teda** seznam těch obrázků ↓ + tak ↓ takže jak ste si jistě všimli na každé stránce můžeme nastavovat záhlaví a zápatí ↓ stránky ↓ do toho zápatí většinou **umíst'ujeme** třeba čísla stránek a do toho záhlaví třeba píšeme číslo kapitoly nebo název dokumentů ↓ nebo můžete do toho třeba napsat i svoje jméno autora a tak dále ↓ tak ↓ jak se do toho záhlaví a

zápatí dostaneme ↓ + takže **dyž** kliknete tady do hlavního menu na **zvobrazit** a vyberete záhlaví a zápatí tak se dostanete do záhlaví stránky na **který** ste zrovna byli na **který** ste zrovna měli umístěný kurzor ↓ takže já to mám zrovna na té poslední stránce ↓ samozřejmě se můžu pohybovat po **tich** stránkách posuvníkem a dostanu se třeba do záhlaví první stránky ↓ + tak ↓ cokoli do toho zápatí **ted'kon** napíšu nebo záhlaví tak se mi projeví na ostatních stránkách ↓ nejen na té první stránce ale na všech stránkách toho textu ↓ když tam třeba napíšu název toho dokumentu to znamená voda v České republice + voda v České republice + a dám zavřít zavřít takže se vám tam objevil **teda** ovládací panel záhlaví a zápatí takže ten panel už **ted'kon** zavřu + a podíváte se na ostatní stránky tak v tom dokumentu tak všude budete mít v záhlaví napsáno voda v České republice ↓

Z: hm

U: máte všichni v tom záhlaví **teda** napsáno voda v České republice ↑ **jo** ↑ takže nemusíte to psát do každého záhlaví každé stránky zvlášť ale stačí ... napsat v jakékoli části toho textu a budete mít na každé stránce stejné záhlaví ↓ tak ↓ když **ted'kon** kliknu do oblasti toho záhlaví do horní části stránky dvakrát tak se do toho záhlaví dostanu znovu můžu ho upravovat ↓ když se chci přepnout do zápatí zápatí je **teda** oblast stránky dolní oblast stránky tak se můžu tam přepnout díky tomuto tlačítku ↓ přepnout mezi záhlavím a zápatím ↓ na tom ovládacím panelu nebo panelu nástrojů záhlaví a zápatí ↓ takže přepnout mezi záhlavím a zápatím a dostanete se do zápatí stránky ↓ teď tam můžeme vložit číslo stránky vy už ho tam máte vložené já ne takže když **ted'kon** to číslo smažete **nománě** klasicky ho označíte smažete tak se **vam** smaže ze všech stránek číslování ↓ takže to máte stejné jako já ↓ tak ↓ takže v tom zápatí můžete taky vkládat čísla stránek ↓ my se to budeme učit vkládat jenom v tom zápatí ↓ protože poznáme že to má spoustu výhod ↓ oproti tomu klasickému vkládání přes vložit čísla stránek ↓ takže **ted'kon** v tom zápatí se pohybuju tabulátorem takže bud' můžu zarovnat to číslo nebo číslování do levé části doprostřed nebo doprava ↓ tabulátorem ↓ **jo** ↑ všechno ↓ se pohybuju ↓ ty skoky sou nastavené tak **aby sem** se dostal přesně na prostředek stránky a potom do pravé části stránky ↓ takže **dyž** **ted'kon** kliknu tabulát nebo stisknu tabulátor tak se dostanu na prostředek toho zápatí ↓ když budu chtít vložit číslo stránky tak se podívám na ten panel nástrojů záhlaví a zápatí ↓ tak ↓ tady můžete vložit **teda** mimo jiné i číslo stránky ↓ nejdříve si **dycky** nastavte formát čísel stránek ↓ to je tady ta ikonka ↓ formát čísel stránek ↓ **jo** ↑ pro to číslování tady máme tyto první tři ikony v té vlastně první tři ikony zleva vybereme tu třetí ↓ formát čísel stránek ↓ tak ↓ to se vlastně dostanete do toho samého menu jako při vkládání klasickým způsobem ↓ + tak ↓ vybereme **třea** formát číslování římské číslice + tady **zatim** nemůžeme dělat nic **jo** ↑ můžeme tam **třea** přidat včetně čísla kapitoly ↓

to znamená že před **tim** číslem stránek bude číslo kapitoly ↓ dane ↓ takže třeba když tam budeme chtít mít číslo kapitoly druhé úrovně tak **bysme** tady zvolili kapitola začíná stylem nadpis dva ↓ samozřejmě už předtím musíte mít zase použité styly v tom dokumentu ↓ takže zaškrtněte tam taky jako já včetně čísla kapitoly a kapitola začíná stylem nadpis dva ↓ + pak si můžete tady použít rozdělovač nebo oddělovač který **vam** oddělí **teda** to číslo kapitoly od čísla stránek já to nechám pomlčkou ↓ tak ↓ pak si můžete nastavit že chcete třeba číslovat od pětky nemusíte **dycky** číslovat od jedničky můžete si začít číslovat od jakého čísla chcete ↓ **bue** se vám **samořemě** číslovat ten dokument od začátku ↓ od první stránky ↓ to nezáleží na tom na jaké stránce se zrovna nacházíte ↓ **kže** když dám číslovat od dvojky **kže** nastavím tady číslování od římské dva a dám ó ká tak ↓ teď se zatím nestalo nic ↓ teď si najedu tabulátorem na prostředek a vložím **ted'kon** teprve čísla stránek ↓ to je tady ↓ vložit pole stránka ↓ to už se projeví **teda** v nastavení formátu číslování ↓ takže teď se mi to udělalo **timto** způsobem ↓ jedna tečka jedna pomlčka dva ↓ to znamená kapitola jedna tečka jedna kapitola druhé úrovně a druhá stránka ↓ nebo respektive stránka číslo dva ↓

...to znamená ↓ když dáš tabulátor tak se dostaneš na prostředek ↓ ...přes **todleto** tlačítko ...teď tam máte **teda** vložit pole stránka ↓

Z: ne

U: vy si **třea** můžete dát do pravé části + toho zápatí počet stránek ještě zobrazit ↓ to znamená tady je ještě ikonka vložit počet stránek **dyž** na to kliknete tak tady je **šesnáct** ↓ **jo** ↑ to **ted'kon** zrovna ale nevypadá moc dobře bylo by to spíš matoucí tak to odstraníme ↓ ale ta volba tam je ↓ mimo to že tam vkládáme číslování stránek což **teda budem** dělat nejčastěji tak si tam můžete vložit třeba **ňáká** další pole ↓ tady na panelu nástrojů záhlaví a zápatí máte například vložit pole datum ↓ takže tam můžete vložit dnešní datum ↓ takže když se přepnu třeba do pravé části třeba zápatí a dám vložit datum vložit pole datum tak se mi tam vloží aktuální datum ↓ výhodu to má v tom že to datum se vám bude měnit každý den ↓ když to otevřete zítra tak tam bude aktuální datum ↓ to znamená dvacátého **štvrtého** třetí ↓ **esli** ste to **tám** napsali ručně tak se vám nic nezmění **esli** sme to **tám** vložili jako pole tudíž to pole vám zabezpečí to že se datum bude měnit každý den ↓ máme všichni dvacátého třetího třetí ↑

Z: jo

U: tak ↓ až tam budete mít vložené datum tak se přepněte zpátky do záhlaví ↓ + tak ↓ takže tady sme napsali **ňáký** text který **teda** bude na každé stránce toho dokumentu ↓ přepneme se do le do pravé části záhlaví + samozřejmě můžete to dělat pomocí tabulátoru nebo + pomocí toho zarovnání ↓ i když pomocí toho tabulátoru je to lepší ↓ tak do pravé části se přepneme a teď se podívejte že tady můžeme vložit automatický text ↓ kže se podívejte co tam máte

všechno v té nabídce takže ↓ třeba ↓ tady je automatický text ↓ autor číslo stránky datum ↓ když to dáme tak co se tam objeví jako autor ↓ co se vám tam obje...no já že **jo** ↓ protože ve vlastnostech toho dokumentu sem psaný jako autor ↓ takže vy byste museli přepsat ve vlastnostech toho autora ↓ takže když dám zavřít + nebo smažu ještě **teda** to vložit datum tak ↓
Z: máme vás smazat

U: smazat ↓ smažte mě ↓ + tak ↓ + takže **dyž** si dáme soubor vlastnosti tak se můžeme podívat na obecné vlastnosti toho dokumentu ↓ tady vidíte že tam jako autor sem tady psaný já ↓ takže si tam akorát přejmenuj nebo přepíšete autora na svoje jméno nebo cokoliv ↓ **jo** ↑ nemusíte tam psát **svoe** jméno zrovna ↓ jak chcete ↓ soubor vlastnosti ↓ + taky až **buete** něco odevzdávat tak se **dycky** koukněte jestli ste tam jako autor ↓ protože pak se může stát že si to necháte tu seminárku třeba **samořemě nemyslim** že to tak **buete** dělat ↓ **jo** ↑ ale může se stát že **třea** bude někdo na tom dokumentu pracovat místo vás a pak se učitel podívá a zjistí že tam máte jiné jméno autora a **buete** mít z toho problémy **třea** ↓ **jo** ↑ takže ve vlastnostech si **dycky** zkontrolujte jestli máte svoje údaje ↓ pak **samořejmě** se tam můžeme podívat taky na statistické údaje a to je třeba celková doba úprav ↓ takže když tam někdo bude mít celkovou dobu úprav minutu tak mi je **jasný** že to **třea** od někoho jen zkopíroval a jenom napsal svoje jméno ↓ takže tady akorát přepíšete teda autora + a už se vám tam bude objevovat autor který máte kterého máte napsaného + ve vlastnostech dokumentu ↓ **kže** já to dám třeba tady na prostředek autor číslo stránky datum **jo** ↑ ono se to tady špatně zarovnává protože už tady máme tento nadpis takže když to **zruším** + a posunu tak se mi to zarovná takto ↓ **jo** ↑ takže to nebude nadpis ale je to jako záhlaví voda v České republice protože ono se to automaticky zarovnává na celé záhlaví a **tim** pádem nám tam ten ten nadpis co sme tam napsali my nám tam vadí ↓ teď to akorát posuneš **jo** ↑ takže **jo** ↑ už tam máte svoje jméno ↑ no sláva ↓

U: **tohlencto** je univerzální co tam napsal ondra proti tomu nemám co vytknout když vlastně to odevzdáš a bude tam já tak je mi **jasný** žes to dělal ty ↓

Z: já Ondra

U: no ne já Ondra ne já bych napsal jenom já ↓ **jo** ↑ + tak ↓ mimo **tadydleten** způsob vkládání automatického textu tam máte ještě jiné volby třeba ↓ název souboru uložil vytvořeno dne a tak dále ↓ **jo** ↑ to sou věci které se tam občas **teda** vkládají ale já je tam **teda** já sem to snad ještě nikdy nepoužil vždycky si tam napíšu co potřebuju ↓ do záhlaví ↓ do zápatí většinou **teda** vkládám akorát číslo stránek popřípadě číslo kapitoly ↓ dané úrovně ↓ tak ↓ teď si ukážeme ještě něco dalšího ↓ co se týká záhlaví ↓ takže tady to záhlaví ten automatický text si smažte a zkusíme si tam vložit jiná pole ↓ třeba aby se nám objevovalo v tom záhlaví dokumentu číslo třeba kapitoly třetí úrovně a její název ↓ **jo** ↑ takže **dyž** tam **samořemě** mohli

bysme ted'ko napsat na tomto na této stránce máme **něaký** nadpis třetí úrovně ↑ máme ↓ podzemní vody puklinové ↓ **kže bysme** tam mohli napsat ručně podzemní vody puklinové ↓ jenomže to **by sem** měl potom v **celym** dokumentu ↓ **jo** ↑ takže já to potřebuju aby se to objevovalo jenom u té stránky kde se jedná o **tich** podzemních vodách v tomto případě puklinových ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu přiměřeně výrazný, poměrně srozumitelný, avšak ve smyslu sledovaných parametrů méně kultivovaný projev. Časté porušování spisovného standardu zejména v rovině zvukové, místy v morfologické (obecněčeské tvary adjektiv). Výslovnost místy nedbalá, intonačně jsou ohraničeny přiměřeně dlouhé promluvové úseky. Extrémně vysoká frekvence parazitních výrazů. Hlasitost dostatečná, tempo přiměřené (pauzy průběžně vyplněny prací na počítači – ukázkami ovládacích prvků a funkcí).

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *tim, timto, nemyslim, vam* (2x), *neni, zatim, zrušim, v celym* (v celém).
- Dloužení vokálů: *umíst'ujeme, tám*.
- Záměna vokálu: *tich* 2x (těch), *v celym* – úžení.
- Redukce koncového vokálu: *budem* (4x).
- Vypouštění či změna konsonantů: *štvrtý, dyž* (5x), *kdepa, třea* (2x), *bue* (bude), *buete* 3x (budete), *svoe* (svoje), *něaký* (nějaký), *šesnáct, todleto, tadydleten*.
- Nedbalá výslovnost: *ňáká, ňáký, dycky* (4x), *tohlencto, prže* (protože), *kže* 5x (takže), *esli* (2x), *nománě* (normálně), *samořemě* (3x), *samořejmě*.
- Protetické *v*: *zvobrazit*
- Tvaroslovné odchylky: *vytvořenej* (akuz. sg. mask.); *jasný* 3x (sg. neutr.)+*převedený, textový, pravý; který* 2x (lok. sg. neutr.); *v celym* (lok. sg. mask.); *by sem* 2x+*bysme* 3x (kondicionál).
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *ted'kon* (11x), *ted'ko, teda* (15x).
- Nadužívané výrazy: *tak* (39x), *takže* (32x), *jo* (19x).

Transkript: CH 1

Předmět: chemie

Ročník: 9.

Délka praxe učitele: 10 let

Pohlaví: žena

Region: jižní Čechy

Typ školy: venkovská

U: dobrý den posad'te se ↓ takže ↓ vyšlo to tak nějak ↑ **prosim** vás ↑ sacharidů to znamená přinesla sem si pro vás glukózu fruktózu což patří mezi ↓ + monosacharidy @ sacharózu což je **klasickej** ↓

Ž: cukr

U: cukr a potom sem pro vás přinesla @ zbytek @ co sem doma měla ↓ medu protože budeme dělat i jakoby **tydlety** pokusy s medem a uvidíme

Ž: co je glukóza

U: **abysme** věděli jestli převážná část v medu je právě ... věčně chodiš pozdě ↓

Ž:

U: jestli v medu máme Pepo ↓ glukózu a nebo fruktózu ↓ co myslíš ↓

Ž: já nevim

U: ale bavili sme se **vo** tom už ↓ když sme brali **tydle** monosacharidy ↓ fruktóza by tam měla být ↓ **jo** ↑ v lavici + tak ↓ to mi zbylo + tak ↓ potřebuju pomocníka jednoho **pojte** nechod'te **všichni**

Ž: já du

U: poběž tady potřebuju vodu **aby si** mi na @ napustila ↓

Ž: do všech nebo jenom do toho

U: do všech ↓ do všech **dyžtak** Kristýno pomoz jí

Ž:

U: čerstvý ↓ **jo** ↑ je to modrá skalice a postupně se do toho bude přilívat hydroxid sodný a já jak to budu přilívat tak to **dam takle** do **vejšky** a ty budeš míchat ↓ ... se to nerozpustí ↓ **jo** ↑ takže zase pozor na **voči** Andreo + **jo** ↑ takže **vytvářim** ten roztok + jak to vypadá **von** by měl **bejt** potom **takovej** sytě **modrej čirej** ↓ až bude to **vopravdu** jakoby **von** ↓ + tak ↓ to by mohlo **bejt** ono ↓ co ↑ tak jí to dej na stolek a ona bude míchat ↓ @ glukózy fruktózy ↓

tak kdo **pude** ↓ Mílo poběž **vem** si **žičku** máš tam na stolku **žičku** ↓ tak **pod'** ↓ taaak tady máme @ jednu @ Kubo **pod'** dám ti fruktózu máš **žičku** ↑ na stolku ↑

Ž: jenom žíci

U: no dej **žíci** ↓ velkou ↓ Alenko ↓ míchej chvíli + a já ten med trošičku ... + tak ↓ děkujiiii vylej mi to seeem + jak to vypadá ↑ +

Ž: eště tam zbylo

U: **eště** tam zbylo ... já to **dodělam** děkuji ↓ máme připravené roztoky na ty sacharidy na ty sacharidy mám **takovýdle** jak se to jakoby nahne + máme glukózu máme fruktózu + máme sacharózu a med ↓ tak ↓ **pojte** můžeme ... budeme zahřívát za chvíli ↓ látky máme modrou skalici co bylo ta modrá skalice ↓ Karolínó ↓ co bylo ta modrá ska

Ž:

U: to bylo to **modrý** do čeho ste lili potom to **bílý** jak se tam vytvářela ta sraženina ↓ **jo** ↑ to byla modrá skalice roztok hydroxidu **sodnýho** to sme dávali **teda** do kupy med voda @ roztok glukózy fruktózy a sacharózy ↓ ... zkumavky ↓ mám tady pro vás **prosim** vás **tudletu**@ fixu a vy si napíšete do každé fixy pořadí ↓ glukóza g f jako + fruktóza a s jako+ sacharóza a m jako + med ↓ **jo** ↑ posílám a v tomhle pořadí si nalijete i @ ty látky ↓ **jo** ↑ víte jak se to s **timhletím** pracuje ↓

Ž: na ty skleničky

U: ne ne ne ↓ napište to **prosim** vás na ty @ zkumavky protože vy je budete dávat do vody **horký** a **vono** se vám to bude zahřívát a bude se vám měnit barva ↓ **jo** ↑ u **někerých** víc třeba u glukó u fruktózy u **někerých** míň ↓ **jo** ↑ má **eště** někdo **takovoudle** fixu ↑ která je **nesmejvatelná** ↑ ne ↑ takže musíte děvčata **rychlejc** a už to jede ↓ + na med už nemám @ tu hubičku tam tak sem vám dala takovou odměrku ↓ ... pět mililitrů **vono** je to zhruba mezi čtyřkou a pětikou nalijete do té kádinky na med ↓ **jo** ↑ tak pošli jim fixu taky hlavně + **jo** ↓ + tak ↓ fixu a můžeme ↓ kdo @ ... tu velkou kádinku a do té kádinky si dá tak sto padesát mililitrů vody a postaví si aparaturku na zahřívání ↓ připraví si knot a abyste měli vodu ↓ a už to pomalu zahřívát aby vám to potom šlo rychleji ↓ + ty už nemáš ↑ takže tady mám líh + nalejeme si to radši do **tohodle vono** + **vono** se to tam **lepší** přelívá + kdo potřebuje **eště** dolít líh máme všichni dost **líhu** ... ↑ + @ přidám + **eště** někomu připálíme ↑

Ž: máme něco prázdného

U: dejte si už ohřívát dejte si už ohřívát + tak ↓ + **du** dolít **tudletu** modrou tekutinu + co se tam bude dít + @ do každé zkumavky odměřte pět mililitrů tm @ tmavě modrého @ **příde**

tam tmavě modrý @ roztok **vzniklýho** smícháním roztoku modré skalice s roztokem hydroxidu sodného ↓ takže teď do každé této zkumavky nalejete **takle** to zamícháte pět mililitrů máte odměrku ↓ že **jo** ↓ **každěj** ↓ **jo** ↑ pět mililitrů do každé té zkumavky ↓ **prosim** můžete ↓ + **jo** ↑ to máte asi málo ↓ že **jo** ↓ **vona** se k vám vůbec nedostala ↓ máte dostatek fruktózy **všichni** ↑ **jo** ↑ mělo by tam zhruba být ty hladiny **nastejně** ↓ takže se podívejte máme ↓ **tak** ↓ mělo by se to **ted'ko** začít trošičku už barvit ↓ **každý** malinko jinak + dejte si @ ty zkumavky teď pěkně + poslouchejte mě ↓ dejte si teď pěkně ty zkumavky do té vody a budeme pozorovat máme je zahřívát zhruba tak pět deset minut až dokud se nezmění ty barvy ↓ **jo** ↑ takže vložíme do té vody **jo** ↑ a budeme pozorovat co se tam **prosim** děje ↓ + pozorujeme změny zahříváním ↓ **jo** ↑ ... padá to ↑ snad nebudeme hořet jako při poslední **laborce** ↓ to bylo **hrozný** ↓ + takže tam byste si měli za změnu ↓ + **jo** ↑ už teď se mění + **tak** ↓ to prosím nalejete sem + a **vymejete** si tu kádinku přineste si vodu do ní já vám do ní dám škrob ↓ budeme dělat **ted'ko** + **vono** to kolikrát žlutne a **ščervená** ↓ **jo** ↑ já jakoby **doufam** že to **pude** ↓ **tak** ↓ vyleju + **eště** jednou kluci ... já sem **vam** přinesla rýži a mouku ↓ abyste zkusili kdo máte čas že byste si vzal tu rýži a rozmlátil **ji** kdo to dělá rád ↑ a mouku tu vám potom dám až za chvíličku @ teď vám **teda** pošlu škrob ↓ pozorujete **ňáký** ↑ **tak** ↓ + **takle** vypadá škrob vy ste kolikrát už škrob viděli + my sme si **řikali** že škrob je rozpustný ve vodě ale hůř ↓ **jo** ↑ takže + mícháme ↓ **tak** + **tak** mám tady pro vás a když se kápne do toho @ škrobu tak má modrat ↓ **jo** ↑ takže musíte + lehce kápněte

(žáci pracují samostatně, provádějí pokus, výukový dialog je značně redukovaný, nesourodý a nezřetelný)

U: takže máme první stránku protokolu vyplněnou ↑ **jo** ↑ @ co ste pozorovali ↓ někdo víc někdo míň že zkrátka ta glukóza s **tim** jódem že šly **rychleje**a že se tam... ta tam má ta nic moc **jo** ↑ ta tam má disacharid ↓ škrob je to zásobní látka rostlin a živočichů ↓ víte to ↑ jak se **menuje** živočišný škrob ↓ **vod** g ↓ glyko

Ž: glykogen

U: glykogen ↓ **jo** ↑ @ v tomhleto úkolu se budeme zabývat **teda** zjištěním škrobu v **rostlinnym** materiálu ↓ **jaký** sme používali chemikálie tam napíšete na první řádek @ chemikálie sme měli pouze roztok jódu v lihu případně tam můžete napsat ten práškový škrob ↓ chemikálie roztok jódu v lihu + napište klidně ten škrob ↓ no **jesli bysme** tam zmínili

i tu mouku a rýži že jsme to vyzkoušeli i v tomhle můžeme ↓ že **jo** ↓ **jo** ↑ v **rostlinným** materiálu ↓ + **jaký** máme pomůcky ↓ **tak** tady na **todle** ste používali pouze kádinku lžičku + a na ty škroby ostatní takovou tu mističku bílou ↓ můžete napsat + sami ↓ máme **teda** že obdobně sme postupovali i s **ostatním rostlinným** materiálem ↓ **jo** ↑ a teď je tady závěr asi jsme schopní už ten závěr si napsat sami ↓ co ↑ nejprve bych chtěla abyste tam zahrnuli co sme dělali v **prvním** úkolu a že sme zkoumali mono a disacharid jeho tepelnou změnu v té reakci + pak abyste tam prosím zahrnuli v tom **druhým** úkolu ten škrob ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu přiměřeně výrazný, většinou srozumitelný, avšak poměrně nekultivovaný projev. Časté porušování spisovného standardu zejména ve zvukové a morfologické rovině, místy nedbalá výslovnost, porušování větné stavby, intonační segmentace promluv ne vždy funkční (místy delší výkladové nebo instruktážní celky bez výrazné ukončující intonace), vysoká frekvence parazitních výrazů. Hlasitost většinou dostatečná, místy rychlejší tempo, poslechově poměrně náročný projev (částečně způsobeno praktickou náplní vyučovací hodiny a způsobem práce – laboratorní práce, skupinová).

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *prosim* (5x), *řikali*, *dam*, *doufam*, *vam*, *tim*, *vytvářim*, *dodělam*, *pude*, *timhletim*, *rostlinným* (3x), *ostatním*, *prvním*, *druhým*.
- Dloužení vokálů: *líhu*, *všichni*, *přide*, tendence k prodlužování na více místech v textu.
- Záměna vokálu: diftongizace – *bejt* (2x), *vejšky*, *vymejete*, *nesmejvatelná*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *eště* (5x), *jesli*, *todle*, *takle* (3x), *tydlety*, *tydle*, *takovýdle*, *tudletu*, *takovoudle*, *tohodle*, *ščervená*, *pojte* (pojďte), *dyžtak*, *menuje*, *pude* (2x), *du*, *pod'* (2x), *přide*, *žičku* (3x), *žici*, *někerych*.
- Protetické v: *vo*, *vod*, *von* (2x), *vono* (5x), *vona*, *voči*, *vopravdu*.
- Nedbalá výslovnost: *ňáký*.
- Tvaroslovné odchylky: *klasickej* (nom. sg. mask.) + *takovej*, *modrej*, *čirej*, *každej*; *abysme*, *bysme*, *aby si* (2. os. sg.); *druhým* (lok. sg. mask.) + *rostlinným*; *takovýdle* (nom. pl. mask.); *modrý* (nom. sg. neutr.) + *bílý*; *vzniklýho* (gen. sg. mask.) + *sodnýho*; *ňáký* (akuz. pl. fem.) + *jaký*, *horký*; *každý* (nom. sg. neutr.) + *hrozný*; tvary komparativu adverbii – *rychlejc*, *lepší*.
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo* (26x), *při laborce*, *teda* (4x), *tedko* (2x), *nastejně*.

- Hezitační zvuk (19x).
- Nadužívané výrazy: *tak* (19x), *jo* (26x).

Transkript: CH 2

Předmět: chemie

Ročník: 9. třída

Délka praxe učitele: 25 let

Pohlaví: žena

Region: západní Čechy (Dolní Bělá)

Typ školy: venkovská

U: @ nejdříve se seznámíme s tím co **dneska** nás čeká jaké úkoly nás dneska čekají Klárko↑
já už bych ráda začala ↓ trvalo **nam** dost dlouho než sme se pozdravili ↓ tak **podívejte** ↓ my
máme @ rozpracovanou kapitolu která se **menuje** redoxní reakce tu sme začali probírat
minulou hodinu dneska v téhle kapitole budeme pokračovat ale než začneme tak si ještě
zopakujeme několik věcí ↓ zopakujeme si ionty zopakujeme chemické vzorce a zopakujeme
výpočty z chemických reakcí ↓ my sme **dneska** původně měli psát pětiminutovku ale protože
ste měli pět dní volna tak pětiminutovka se odkládá na příští hodinu já bych na tyhle věci
dávala velký pozor **dneska** bude taková generálka příští hodinu už píšeme skutečně na
známky tak dávej dobrý pozor nerada bych někoho napomínala a ať **nam** to tedy pěkně od
ruky jde ↓ tak první věc bude taková chemická rozcvička začneme vzorce ↓ už sme dlouho
nepsali takže jenom mně řekni jednu věc ↓ označení oxidu v jakémkoliv vzorci ↓ vždycky ↓
Luky ↑

Ž:

U: dobře označení sulfidu v jakémkoliv vzorci

Ž: es mínus dvě

U: v pořádku Patriku označení označení síranů v jakémkoliv vzorci

Ž:

U: dobře dusičnany jak sou

Ž: en ó tři mínus jedna

U: výborně fosforečnany

Ž: pé ó čtyry mínus tři

U: dobře mluvte nahlas Kristýnko abyste nemuseli abyste všichni slyšeli hydroxidy ↓
označení hydroxidů ↓

Ž: ó há mínus jedna

U: v pořádku jak sou uhličitany ↓ označení uhličitánů ↓

Ž:

U: výborně siřičitany označení

Ž: es ó tři mínus dvě

U: @ ještě jednou nahlas Klárko

Ž: es ó tři mínus dvě

U: dobře siřičitany siřičitany nebo vlastně křemičitany **řikej** Patriku↑

Ž: es í ó tři mínus dvě

U: es í ó tři mínus dvě a **myslim** si že bys nemusel číst ze sešitu že všichni známe ↓
názvoslovné koncovky jenom hodně rychle **přeřikáme** to je druhá věc kterou potřebuju pro
vzorce takže **řikej** Dušane

Ž: ný natý itý ičitý ičný ečný ový istý ičelý

U: dobře když řeknu oxidační číslo plus ↓ tři koncovku odpovíš ↑

Ž:

U: dobře oxidační číslo plus pět ↓ první prvek ↓

Ž:

U: dobře Renátka sedmičku Katko

Ž:

U: ano jedničku

Ž:

U: dobře čtyři

Ž:

U: dobře osmička

Ž: ičelý

U: ičelý dvojka

Ž: natý

U: natý ↓ stačí ↓ první věc kterou opakovat nebudeme sou chemické značky ↓ tohle dělat
nebudeme protože to máme zažité už z osmé třídy ↓ jak se píšou vzorce víme na **prvním**
místě vždycky nějaký chemický prvek na druhém místě aniont který sme teď právě říkali platí
křížové pravidlo pokud můžu krátit krátíme ve vzorcích musí platit nejmenší čísla která sou
v počtech atomů takže přichystejte sešit zezadu otevřeme dnes je poslední @ říjen
jednatřicátý říjen a píšeme ↓ ano↑ + vzorců bude já vám hned řeknu kolik vzorců bude +
jedna dvě tři čtyři pět tak vzorců napíšeme jenom pět takže nás to nikterak nezatíží ↓ můžu
diktovat ↑ tak za prvé je oxid draselný ↓ + oxid draselný ↓ + kdo je hotov hezky se posadí

abych věděla že můžeme pokračovat dál dvojka ↓ dusičnan hlinitý ↓ dusičnan hlinitý ↓ + tři ↓
síran železitý ↓ síran železitý ↓ + čtvrtý vzorec fosforečnan stříbrný fosforečnan stříbrný +
poslední pátý vzorec hydroxid hořečnatý ↓ hydroxid hořečnatý ↓ + vezměte barevnou tužku
do ruky se kterou ste nepsali tak a opravujeme ↓ takže začínáme oxid draselný ↓ takže jakpak
bude vypadat vzorec

Ž: ká dvě ó

U: v pořádku Lukáši ká dvě ó **neni** co dodat výborně dvojka dusičnan hlinitý označení vzorec

Ž: á el en ó tři třikrát

U: dobře Renátko á el en ó tři třikrát správně třetí vzorec ↓ síran železitý ↓ @ ty Filipe

Ž:

U: ano čtvrtý vzorec fosforečnan stříbrný fosforečnan stříbrný vysvětlí Terezko

Ž: á gé tři pé ó čtyři

U: **neslyším**

Ž: á gé tři pé ó čtyři

U: ano a poslední vzorec který sme psali byl hydroxid hořečnatý Klárko

Ž: em gé ó há dvakrát

U: ano em gé ó há dvakrát správně ↓ zkontrolujeme překontrolujeme vzorce tak a teď co mě
samozřejmě zajímá je jak ste skončili jak ste dopadli ↓ takže kdopak má vzorce bez chyby ↓ +
výborně počkej já **spočítam** dva čtyři šest osm deset dvanáct čtrnáct šestnáct lidí ↓ výborně
chválím vás za to delší dobu sme neopakovali tak tadyhleta práce byla pěkná povedla se
vám ↓ kdopak měl jednu chybu ↓ Renátko zkus říct ↓ poučíme se z chyby ↓

Ž: v tom posledním sem měla

U: neměla si závorku ↓ pozor dej tohle je jeden celek jestliže je víc než jedenkrát skupina
musíme do závorky dát ↓ ano ↑ nezapomeň udělat u toho vykřičník ↓ ještě kdopak měl ještě
jednu chybu ↓ copak ty @ Kristýnko ↓

Ž:

U: tenhle ten si nestačila udělat ↓ víš ↑ rozumíš mu ↑ víš proč ↓ tak ↓ kdopak měl dvě chyby ↓
v téhle práci ↓ @ Karolínko co si udělala ty špatně ↓

Ž: já zapomněla u toho hydroxidu

U: taky závorku a druhá chyba

Ž: sem nestihla ten to železo

U: tadyhle síran železitý ↓ takže pozor dej víš věděla by sis rady víš o co **de** ↓ tak a kdo měl
víc než dvě chyby děvčata **klučí** tohle mě zajímá nikdo neměl ↑ takže výborně **chválím** vás

za tuhleto práci protože šestnáct lidí kteří měli bez chyby to je v pořádku ↓ pokračujeme v práci dál ↓ podívej se sem ↓ já bych s vámi ještě ze začátku potřebovala než se dostaneme k další práci zopakujeme ionty ↓ vysvětli mi jenom jednu větu co rozumíme pojmem ionty ↓ co sou to ionty ↓ vysvětli

Ž: nabité částice

U: výborně ↓ jaký náboj může mít nabitá částice

Ž: kladný nebo záporný

U: tak ↓ jakpak se nazývá kladně nabitá částice ↓

Ž: kationt

U: kationt záporně nabitá

Ž: aniont

U: výborně ↓ **podívejte** se řekněte **mě** tohle postavení těchto dvou tabulek vedle sebe ↓ @ jaký základní stav atomu **mě** představuje ↓

Ž: neutrální

U: je to neutrální atom ↓ ano ↓ se kterými mikročásticemi já můžu jedinež manipulovat ↓ můžu přidávat můžu ubírat odtrhávat od atomu nebo přidávat ↓ Dominiku

Ž:

U: proč ↓ vysvětli proč ↓

Ž: sou v elektronovém obalu

U: ano ↓ sou v elektronovém obalu který je na povrchu atomu to znamená s těmi to **de** nejlépe ↓ tak ↓ tohle sme správně **řikali** neutrální atom ↓ vysvětli mi jak bych docílila toho abych připravila záporně nabitou částici neboli aniont ↓ @ Kristýn ty Karolínó

Ž:

U: přidáme několik elektronů kolik je třeba ↓ ano ↑ jeden dva tři ↓ převažují elektrony nad protony je to záporná částice neboli aniont ↓ jak z neutrálního atomu **připravim** kationt ↓ kladně nabitou částici Filipe ↑

Ž:

U: ano ↓ s protonem ani nehnu uberu jeden nebo dva nebo tři elektrony kolik je třeba ↓ **jo** ↑ tak tohle jsou věci které známe ↓ a teď obráceně ↓ výchozí postavení máme aniont to znamená zápornou částici já z ní potřebuju dostat neutrální atom ↓ Renátka ↓

Ž: ubereme

U: uberu elektrony tolik abych se dostala do roviny ↓ a máme kladnou částici podívej že převažují protony řekni porad' **jakym** způsobem dostaneme z toho kationtu neutrální atom Patriku

Ž:

U: ano jeden dva tři kolik je třeba abych dostala do roviny ↓ tady té věci rozumíme všichni ↑ tak jenom jednu základní maličkost kterou píšeme do sešitu je tato ↓ neutrální atom železa potřebuju z něj dostat železitý kationt ↓ trojnásobně kladnou částici ↓ železitý kationt ↓ máme neutrální atom kyslíku potřebuju dostat dvojnásobně záporný aniont máme dvojnásobně záporný aniont síry potřebuji získat neutrální síru a je @ vápenatý kationt a potřebuju z něj dostat neutrální vápník ↓ takže ty Bóžo já už se na tebe **dívám** od začátku hodiny ↓ + tak tadyhlety věci ↓ kdo bude hotov zase výborně Karolína podívej ↓ tys ani nezačal a Karolína je hotova s prací ↓ dobře děvčata **klucí** všechny **vidím** ano výborně + takže doplníme tadyhletu jenom plus elektrony mínus elektrony **vidím** Nikčo v pořádku dobře Renátka + taky mají chlapi hotovo výborně + můžeme doplnit sme hotovi ↑ takže jedeme ↓ tak jakpak tady to ↓ neutrální železo a potřebuju kladný kationt ↓ železitý kationt ↓ jakpak posuneme **teda** ty jednotlivé součásti ↑

Ž:

U: výborně Filipe jiná šance **neni** musíme tři elektrony odtrhnout ↓ ano od neutrálního atomu ↓ máme neutrální atom kyslíku ↓ potřebuju zápornou částici aniont ↓ dvojnásobně zápornou ↓ jakpak tady ↓

Ž:

U: dobře Kristýnko **neni** jiná možnost a teď obráceně ↓ máme zápornou částici aniont potřebuju dostat neutrální atom Filipe

Ž:

U: výborně **musim** se těch dvou záporných elektronů zbavit a je kladná částice vápenatý kationt a potřebuju neutrální atom Kačko

Ž:

U: ještě jednou

Ž:

U: ano plus dva elektrony ↓ tak ↓ **tohleta** maličkost byla důležitá proto abychom mohli dneska pokračovat dál já se tedy ptám potřebuje někdo tady k tomu cokoliv doplnit ↑ vysvětlí mi kdo má správně ↓ zdvihni ruku kdo má dobře tadyhlety čtyři příklady ↓ dva čtyři šest osm deset dvanáct čtrnáct šestnáct osumnáct výborně takže kromě snad jednoho měli @

správně všichni ↓ tak to sem ráda za to vás také **chválím** za chvíličku budeme tohle potřebovat ↓ tak ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu výrazný, dynamický a srozumitelný projev. Míra kultivovanosti částečně snížena porušováním spisovného standardu v rovině zvukové. Výslovnost zřetelná, intonačně jsou místy ohraničovány spíše delší úseky textu. Hlasitost i tempo se jeví jako přiměřené.

Nedostatky:

- Dloužení vokálů: *klucí* (2x).
- Krácení vokálů: *není* (3x), *řikej* (2x), *přeříkáme*, *řikali*, *nam* (2x), *podívejte* (2x), *myslím*, *připravím*, *prvním*, *neslyším*, *spočítám*, *chválím* (3x), *jakým*, *dívám*, *vidím*, *musím*.
- Záměna vokálu: *tohleto*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *menuje*, *de* (2x).
- Tvaroslovné odchylky: náhrada tvaru zájmena já v dativu akuzativním tvarem (*řekněte mě*, *představuje mě stav*).
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo*, *dneska* (3x), *teda*.
- Nadužívané výrazy: nízká frekvence (*tak*, *takže*).
- Hezitační zvuk (11x).

Transkript: PŘ 1

Předmět: přírodověda

Ročník: 8.

Délka praxe učitele: 14 let

Pohlaví: muž

Region: Plzeň

Typ školy: městská

U: tak poslouchám ↓ Ondra začne ↓ když si to nedoplnil tak se určitě podíval k sousedovi poslouchám ↓ co ste brali minulou hodinu ↓

Ž: tkáň

U: tkáň dobře ↓ z čeho se skládá Ondro podle tvého názoru tkáň ↓

Ž: ze svalstva

U: ze svalstva souhlasíme s **nim** třída ↑ skládá se tkáň ze svalstva ↑ hm ↑ spíš **navopak** ↓ no tak povídejte ↓ Michale ↓ ty bys **moh** vědět ↓ z čeho se skládá ↓

Ž: z buněk

U: výborně ↓ je něco podobného ve stejném rozsahu jako tkáň ↑

Ž:

U: výborně ↓ takže živočichové mají + tkáň a rostliny mají + pletiva ↓ perfektní ↓ řekněte mi definici nebo aspoň svými slovy se přibližte definici + tkáně ↓ + nemusí to **bejt** Michal ↓ může to **bejt třea** Verča Iveta Andrea

Ž: jsou rozděleny na čtyry druhy

U: na čtyři druhy ↑ teď @ nechci nechci tkáně ale chtěl bych definici ↓

Ž: ...stejného tvar a funkce

U: výborně ↓ tak zkus nahlas Kájo

Ž:

U: dobře ↓ co si pod **tim** představíte ↓ když ta buňka má mít stejný tvar stejnou funkci a **eště** původ ↓ zkuste mi uvést příklad ↓ + dobře tak si uvedeme příklad + kůže ↓ povrch vaší kůže ↓

Ž:

U: dobře ↓ to ste si teď přečetli + když budu takhle třít svoji kůži nebo vy budete třít vaši kůži tak co se bude dít ↓

Ž: budu si dělat ohýnek

U: **prosim** ↑ dobře ↓ tak kromě toho že si budu dělat ohýnek tak co se **eště** děje ↓ teď to moc dobře vidět **neni** ale kdyby třeba svítilo sluníčko tak byste viděli co byste viděli ↓

Ž: kůži

U: no **seš** blízko ↓

Ž: chlupy

U: dobře ↓ chlupy taky ↓ ale

Ž: ...krabátí se

U: ne ne ne ne nekrabátí se ale co se děje celý život naší kůži ↓

Ž: odlupává se

U: výborně ↓ loupe se ↓ + tak zkuste uvést příklad svlékání z kůže u živočichů ↓

Ž: had

U: výborně ↓ hadi ↓ ještěři ↓ dobře ↓ kdo ještě ↓ ještěři ↓ včetně chameleonů ↓

Ž:

U: kudlanka ↑

Ž: pavouk

U: ale **jo** mohli **bysme** tam mluvit o svleče stejně jako u pavouka ↓ dobře ↓ ale **takový typický** kromě @ plazů + učili ste se před velkou skupinou plazů o ↑ + dobře ↓

Ž:

U: výborně ↓ obojživelníci ↓ kdo patří mezi obojživelníky

Ž: mlok

U: mloci žáby perfektní ↓ dobře ↓ píše se v literatuře mluví se v různých dokumentech že za celý váš život se sloupe z povrchu vaší kůže kolem dvaceti kil staré odumřelé pokožky ↓ + jak ty buňky budou vypadat ↓ + vy znáte jakou buňku ↓ opakovali ste to tady + se studentkou znáte živočišnou a rostlinnou a my se pak **eště** v šesté třídě učili bakteriální buňku ↓ narazíme zapamatovali ste si rozdíl mezi živočišnou a rostlinnou a buňkou ↑

Ž:

U: dobře

Ž:

U: výborně ↓

U: živočišná buňka nemá buněčnou stěnu má pouze plasmatickou membránu ↓ živočišná buňka nemá + chlorofyl nemá chloroplast proto nemůže + co nemůže ↑

Ž: bejt zelená

U: být zelená správně a co **eště** nemůže ↑ když nemůže být zelená ↑ nemůže vytvářet odpadní produkt kyslík ↓ dobře ↓ jak se **menuje** proces kdy vzniká odpadní produkt kyslík ↓ + za spolupráce světla tedy sluneční energie

Ž: fotosyntéza

U: výborně ↓ fotosyntéza ↓ jediný děj kdy vzniká kyslík ↓ ano ↑ v přírodě ↓ dobře ↓ tak jak ty buňky vypadají ↓ určitě si vzpomenete jaký tvar by mohly mít buňky protože minulou hodinu vám je paní učitelka kreslila na tabuli ↓ kreslila vám tam jednu takovou zajímavou buňku ↓ **jesi** si dobře pamatuju ↓ nervovou buňku ↓ dobře ↓ čím byla zvláštní ta nervová buňka ↓ bude podobná jako buňka na povrchu naší kůže ↑

Ž:

U: né dobře ↓ **říkáte** mm a proč ↑

Ž:

U: dobře ↓ takže buňka mozková je takzvaná buňka výběžkatá kdežto buňka kterou máme na povrchu kůže má + takzvaný tvar kubický ↓ co to je ↓ kubický tvar ↓ neslyšeli jste nikdy ↑ dobře ↓ krychlový tvar ↓ ano ↑ a odlupují se ty vrchní odumřelé části ↓ a za ten celý život se vám **teda** sloupe dvacet kilo ↓ to je váha takového čtyřletého dítěte ↓ to je něco že ↑ a loupe se vám celý váš život ↓ i ve vašem bytě všude nacházíme zbytky odumřelé kůže ↓ dobře ↓ takže to sme skočili @ k těm buňkám a pořád se **snažim teda** z vás vydolovat stejný tvar původ a funkci ↓ tak jakou budou mít funkci ↓ na povrchu ↓ naší ↓

Ž: krycí

U: výborně ↓ krycí ochrannou ↓ a ten původ ten je jasný ↓ dobře ↓ co například u rostlin ↓ pamatujete si nějaká pletiva ↑

Ž:

U: dobře co patří mezi vodivé pletivo ↓ to co vede vodu ↓ tak sme si tam rozdělovali dvě + části vodivého pletiva ↓ a to je část + lýková a část + dřevní ↓ vy ste to zapomněli ↓ dobře ↓ tak nic ↓ samozřejmě jsou tam také krycí a jiná ↓ @ zkuste mi říct nebo přečíst jaké druhy **ted'ko** Tomáši můžeš říct jaké druhy tkání rozeznáváme ↓

Ž: takže to je krycí a výstelkovou

U: a ty to čteš ty to čteš tak kdo si to zapamatoval ↓ krycí výstelková neboli epitel ↓ dobře ↓

Ž:

U: nechci už někdo jiný

Ž:

U: tak se hezky **přihlašte** ↓ když to na mě tahle budete chrlit tak nic **neuslyším** a bude z toho chaos ↓ povídej ↓

Ž: ...pojivová výstelková

U: dobře ↓ takže ↓ vezmeme to postupně ↓ řekli sme krycí a výstelková neboli epitely ↓ kde byste se s nimi seznámili ↓ nebo kde byste je našli ↓ dobře mluvili sme to je krycí a ty epitely krásně ste si o tom minulou hodinu povídali ↓

Ž: výstelka orgánů

U: dobře výstelka orgánů perfektní nebo Verčo

Ž: sliznice

U: sliznice ↓ co si představujete pod sliznicí ↓

Ž:

U: nos dobře ↓ takže nos a vnitřní část tedy všechny ty trubky které v těle máme tak sou vystlané ↓ čím je zvláštní ta nosní sliznice ↓

Ž:

U: dobře rostou nám chlupy z nosu musíme si je pravidelně přistřihávat **abysme** nevypadali jako bubáci + a k čemu sou tam taky ste si povídali ↓ k čemu tam rostou ty řasinky ↓ to je strašně **těžký** ↓ k uchycení čeho ↓

Ž:

U: dobře perfektní ↓ takže to se běžně v atmosféře vyskytuje tak by se nemělo dostat do našich dýchacích cest ↓ dobře ↓ tak pak **bysme** tam mohli zmínit pojiva ↓ co patří mezi pojiva ↓ hezky ste to tady vysvětlovali hezky vám to tady bylo vysvětleno

Ž: vaziva

U: výborně ↓ takže ↓ takže vazivo kde byste našli vazivo ↓ máme tady kostru tak **pod'me** na ni ↓ máme kostru a na kostře na kostru se upínají svaly ↓ sou na ní upnuty prostřednictvím nějakého pojiva ↓ prostřednictvím nějakého + vaziva neboli zkuste přesně dobře ↓ ukážu ↓ tady třeba ↓ viděli ste Tróju ↓ Achilea ↓ jeho zranitelné místo ↓

Ž: šlachy

U: výborně ↓ šlachy ↓ takže každý sval musí být zakončen šlachou z jedné i z druhé strany a potom se upínají na kost aby s nimi mohly pohybovat ↓ takže tady kdybych posunul ruku a budu chtít docílit toho abych vůbec mohl ruku ohnout v lokti směrem nahoru tak nejenom že k tomu potřebuju sval ale ten sval musí být někde upnutý ↓ + jaký sval budu mít zde nahoře na paži ↓ biceps ↓ výborně ↓ co to je biceps ↓ bi ceps ↓ česky zkuste ↓ přeskakuju ↓ skáču dopředu ↓ bi ceps ↓

Ž:

U: dobře ↓ nebudu vás trápit ↓ dvojhlavý sval pažní ↓ a protože to je dvojhlavý sval pažní tak bude mít dvě hlavy ↓ a ty dvě hlavy každá se upíná někde jinde a navíc + to znamená že mají

jednu jednu připnutou šlachu na kosti pažní a jednu **tuším** že někde tady na výběžku lopatky a+ další úpon musí mít tady na kosti na kosti předloktí ↓ takže jsou tady dvě kosti předloktí jedna je loketní a jedna je vřetenní + ta loketní je na malíkové straně protože vám vytváří loket a ta druhá je vřetenní protože je na palcové straně a + proto můžou + udělat flexi můžou udělat ohnutí + ano ↑ dobře ↓ takže to jsou šlachy ↓ jsou velmi pevné jsou pružné ↓ když praskne šlacha tak to udělá obrovskou ránu ↓ takže hodně často praská sportovcům achilovka která musí držet vlastně tři hlavy + drží lýtkový sval který má dvě hlavy a pak drží ještě plochý lýtkový sval který je jakoby uložený pod ním blíž ke kosti a všechny ty tři hlavy ten triceps lýtkový sval tak se upíná na tu šlachu Achillovu ↓ a ta achilovka ta se zase upíná na kost patní to znamená já kdybych vám tady ukázal dolní končetinu tak tady vidíte výběžek a tady kost patní ↓ a na tu se upíná ta šlacha ↓ často ve vašem věku věk **jedenác třinác čtrnác** let tak @ pokud je hodně zatěžovaná ta achilovka tak @ se často @ ty děti si často stěžují na bolest kosti patní ↓ protože ta kost patní s tou Achillovou šlachou se přestavuje ↓ přestavuje se protože si zvyká na nějakou novou zátěž ↓ takže i já jako trenér sem se setkal se svými svěřenci kteří si často stěžovali na bolest paty ↓ takže si často nemohli na tu patu vůbec stoupnout ↓ a trvá to několik týdnů kdy se ta struktura kosti patní přestaví ↓ pak to přestane bolet ↓ dobře ↓ šlacha ↓ co dál co patří do pojiva ↓

Ž: chrupavky

U: chrupavky ↓ zase ↓ kde se s nimi setkáte ↓ když se podíváte zase je to opáčko z minula ↓

Ž:

U: dobře ↓ drží klouby ↓ nedrží klouby **neni** to úplně **přesný** ale každá ta kost je na povrchu na té hlavici obalená chrupavkou ↓ proč je obalená chrupavkou ↓

Ž:

U: protože musí zmenšovat třecí plochy mezi jednotlivými kostmi ↓ kdyby tam ta chrupavka nebyla tak **bysme** si všechno uvědomovali ↓ protože jste si **řikali** že chrupavka **neni** prokrvená **neni** inervovaná to znamená že tam nevedou nervy ale kost ano ↓ takže si **vemte** kdyby seděla kost na kosti jak byste trpěli ↓ jako koně ↓ **vemte** si našeho bývalého pana ředitele pana Čecha tak ten byl na operaci s kyčelní endoprotézou ↓ to znamená že + když vám to ukážu názorně uříznou kost někde v této oblasti takže vezmou hlavici krček i výběžek a dají mu tam kyčelní endoprotézu ↓ znáte endoprotézu ↑ nebo víte co to je protéza ↑ mně se strašně líbilo u babičky když dokázala vyndavat zuby ↓ a chtěl jsem to po ní **každěj** den každou minutu aby je prostě vyndavala ↓ bylo to **úžasný** pro mě pro **malýho** kluka ↓ tak to je protéza ↓ je to tedy nějaký nějaká náhražka no a ta se tam implantuje a ten člověk s **tim** vydrží dalších deset patnáct let ↓ můj tchán ten **de ted'ko** na druhou ↓ bude mít oba nové klouby ↓

dobře ↓ takže to je chrupavka ↓ zde vidíte samé chrupavky ↓ u jakého živočicha se setkáte s chrupavkou a to po celém těle ↓ + jedli ste někdy žraloka ↑ já ho měl **minulej tejden** ↓ je vynikající ↓ samozřejmě né za syrova ↓ to bych si nepochutnal ↓ krokodýl né ale teď jsem tady právě zmínil žraloka ↓ a žralok patří mezi + mezi paryby ↓ perfektní ↓ a paryby + tedy včetně žraloka tak mají celou kostru tvořenou z chrupavek ↓ ano ↑ mně se tady líbilo minulou hodinu tak vám tady Jaruška **řikala** @ že kosti vaše kosti nebo kosti malých dětí jsou **pohyblivý** ↓ Andreo sedni si hezky ↓ a sou ohebné ↓ zase z tělocviku vám můžu říct z praxe když dítě upadne a je třeba ve třetí ve čtvrté třídě tak skutečně ty kosti nejsou zkostnatělé ↓ nejsou tvrdé ↓ jako jsou kosti u mě u nás dospělých ↓ a ta kost se ohne ↓ ... skákalo dítě přes překážky upadlo a ta kost se jí tady skoro otočila do **pravýho** úhlu ↓ a nezlomila se ↓ to by se **dospělýmu** člověku stát nemohlo ↓ ta by se prostě zlomila a nebo by byla otevřená zlomenina že by vyjela ↓ ale u tohoto dítěte se to nestalo ↓ protože ty kosti nejsou + **ted'ko** budu chtít slyšet od vás pomoc + vy ste si tady povídali že kost @ se skládá z několika @ takových důležitých látek ↓ jedna dává kosti pružnost elasticitu a to je kolagen ↓ sportovci by měli brát@ takovou pokud sou **teda** zatěžováni tak by měli brát nějaký chondroitinsulfát který vyživuje chrupavku a potom by měli brát i nějaký kolagen který vyživuje i kost ↓ aby ty kosti byly @ neustále **teda** připravené snášet nějakou nějakou zátěž ↓ takže kolagen perfektní a teď tu tvrdost kosti

Ž: vápník

Charakteristika:

Z celkového pohledu srozumitelný, přirozený a poměrně kultivovaný projev. Porušování spisovného standardu pouze místy (většinou v rovině zvukové a morfologické). Výslovnost zřetelná, intonační ohraničenost promluvových úseků funkční, pouze ojediněle výskyt dlouhých celků bez výrazného koncového ohraničení. Hlasitost dostatečná, tempo přiměřené, místy zbytečně zpomalované delšími mezivětnými pauzami.

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *neni* (4x), *tim* (2x), *s nim*, *neslyším*, *prosim*, *tuším*, *snažim*, *řikala*, *řikáte*, *řikali*.
- Záměna vokálů: diftongizace – *bejt* (2x), *tejden*.
- Vypouštění či změna konsonantů: *eště* (5x), *moh* (mohl), *(j)de*, *přihlašte*, *třea* (třeba), *pod'me*, *menuje*, *jedenác*, *třinác*, *čtrnác*.
- Protetické v: *navopak*.

- Nedbalá výslovnost: *vemte*.
- Tvaroslovné odchylky: *bysme* (3x), *abysme* (2x), *seš*, *dospělýmu* (dat. sg. mask.), *minulej* (akuz. sg. mask.) + *každej*; *malýho* (akuz. sg. mask. živ.), *pravýho* (gen. sg. mask.), *pohyblivý* (nom. pl. fem.), *takový typický* (nom. pl. živ.), *těžký* (nom. sg. neutr.) + *přesný*, *úžasný*.
- Lexikální odchylky (včetně slovotvorných modifikací): *jo*, *teda* (4x), *ted'ko* (3x),
- Nadužívané výrazy: *dobře* (zčásti užíváno funkčně, a to jako hodnotící výraz v opakovacích a prověřovacích fázích, zčásti nefunkčně, tj. ve výkladových pasážích nebo v reakci na nesprávnou či nepřesnou odpověď žáka), *takže* (vyšší výskyt v omezeném úseku textu).
- Hezitační zvuk (ojediněle).

Transkript: PŘ 2

Předmět: přírodopis

Ročník: 5. a 6.

Délka praxe učitele: 13 let

Pohlaví: žena

Region: Plzeň – sever

Typ školy: maloměstská

U: takže my sme v minulých hodinách probírali @ úvod do přírodopisu řekli sme si čím se přírodopis zabývá že zkoumá přírodniny a přírodniny sme si rozdělili na dvě skupiny ↓ Lukáš na jaké ↓

Ž: na živé

U: ano

Ž: a neživé

U: výborně ↓ Kateřino uveď mi příklad **nějakých** živých přírodnin ↓

Ž: voda

U: to je ta neživá ↓ @ zamysli se a řekni to správně ↓

Ž: les

U: dobře

Ž: člověk

U: výborně

Ž: rostliny

U: výborně a co **eště** ↓ rostliny a a + co **eště** ↓ rostliny a

Ž: živočichové

U: výborně ↓ Ivane ↓ co máme neživé ↓ co je neživé ↓

Ž: voda

U: ano + no dál ↓ co dýcháme ↓

Ž: kyslík

U: výborně + Katka to tam už řekla a bylo to nesprávně v těch živých přírodninách tak co **eště** ↓ **prosim** ↑

Ž: voda

U: voda to už si **řikal** ale ↓ **nó tak eště** ↑

Ž: písek

U: výborně písek horniny nerosty ↓ řekli sme si jaké vlastnosti mají živé přírodniny ↓ jak poznám že něco je živé ↓ tak ↓ Lukáši ↓

Ž: že se to hýbe

U: výborně pohyb růst dál ↓ Ivane ↓

Ž: že to kvete

U: **nó** takže to je **ňáký teda** ten pohyb vývoj no co dál ↓ jinak ↓

Ž: vzduch ne

U: @

Ž: dýchá

U: dýchání

Ž: strava

U: přijímání potravy + a ro

Ž: rozmnožování

U: výborně rozmnožování a ještě drá

Ž: dráždivost

U: výborně dráždivost ↓ takže to sme probrali v minulých hodinách rozdělení přírodnin @ vlastnosti živých přírodnin uvedli sme si **teda** jejich příklady řekli sme si ještě že v přírodě probíhají přírodní děje co to je třeba přírodní děje ↓ vybarvovali ste si obrázky k tomu přírodní děje ↓ **jaký** znáte ↓ v přírodě ↓ třeba střídání

Ž: ročních období

U: výborně ↓ nebo ↑

Ž: den a noc

U: @ a **eště** ↑

Ž:

U: **nó** a to je jak **bysme** tomu řekli co

Ž: sopečná činnost

U: sopečná činnost výborně zemětřesení to sou různé přírodní děje ↓ bouřka vichřice střídání ročních období ↓ ano ↓ tak ↓ to byl takový obecný úvod a v dnešní hodině my začneme velikou kapitolu která se **teda** týká botaniky ↓ nese název botanika ↓ **jo** ↑ takže ↓ tady si promítneme na tabuli takovou prezentaci kde vlastně uvidíme ty nejdůležitější věci co potřebujeme znát ↓ takže ↓ botanika je název a první co nám tady vyběhlo je že botanika je nauka nebo také věda o přírodninách rostlinách jejich významu stavbě rozdělení a využití ↓ takže ↓ botanika vlastně nám @ objasňuje jak @ rostliny @ **vlasně** žijí jak z jakých částí se skládá jejich tělo co potřebují ke svému životu @ dozvídáme se v tomto @ oboru o jejich

stavbě a hlavně také o jejich dělení a potom o jejich významu i pro člověka ↓ a použití ↓
dobře ↓ dál **vlasně** co my budeme @ zjišťovat je a to **vlasně** vy už znáte je stavba rostlinného
těla ↓ tak jakou rostlinu vidíte na tom obrázku ↓

Ž: kopretinu

U: ano ↓ vidíme kopretinu ↓ tak si představte rostlinu a já sem vám k tomu ještě tady ofotila
listy + které **vam** teď **rozdam** + tak ↓

Ž: děkuju

U: prosím + a na nich vidíme příklady dalších velice známých rostlin co je tohle třeba ↑
Ivane ↑

Ž:

U: a tohle ↑

Ž:

U: tak předtim než **zodpovim** Alešovi dotaz tak rozmyslete si jaké hlavní části má každá
rostlina ↓ nebo téměř každá rostlina ↓

Ž: pani učitelko jakou barvou to mam vybarvit

U: a co chceš vybarvovat ↓

Ž: tady tu kostru

U: to nemáš vybarvovat ↓ **jo** vybarvi části kostry ↓ no takovou jakoby aby se to aby to bylo
vidět ↓ takže třeba červeně modře zeleně to už je jedno ↓ **jo** ↑ tak ↓ takže ↓ jaké části bude mít
asi rostlinné tělo ↓ když začneme **odspoda** té rostliny ↓

Ž: kořen

U: výborně kořen dál ↓

Ž: stonek

U: stonek co bude nést stonek

Ž:

U: ale **eště** nejdřív

Ž: listy

U: listy a než tam vznikne **ňáký** plod tak ten ta rostlina musí mít

Ž: květ

U: květ ano pak tedy plod a uvnitř plodu sou ještě

Ž: semínka

U: výborně ↓ semena ↓ takže když nám to všechno Ivan zopakuje a řekne nám **jednotlivý**
části rostlinného těla ↓ takže nám zopakuj všechny ↓ tak ↓ kořen

Ž: kořen

U: sto

Ž: stonek květ

U: li

Ž: listy

U: plo

Ž: plody

U: a se

Ž: semena

U: semena ↓ výborně ↓ takže ↓ kořen stonek listy květy plody a semena ↓ jaký význam má asi pro tuto rostlinu kořen ↓ Lukáší ↓

Ž:

U: tak co ↓ představ si ten kořen je v zemi upevňuje tu rostlinu v půdě a zároveň z té půdy

Ž: saje vodu

U: výborně s rozpuštěnými živinami ↓ takže hlavní úkol toho kořene je čerpat z půdy živiny a vodu pro tu rostlinu ↓ **jo** ↑ dál ↓ stonek ↓ jakou úlohu má asi stonek ↓

Ž: že to drží

U: výborně ↓ on nese jednak nese ↓ co ↓

Ž: ty listy

U: výborně a dál i ↓

Ž: rajčata

U: rajčata sou plody květy ↓ květy a plody ↓ dobře ↓ stonek @ uvnitř stonku **eště** vedou takové svazky cévní svazky které ty živiny co získá kořen

Ž: projdou do toho plodu

U: výborně ↓ rozvádí po celém těle té rostliny ↓ tak ↓ dál máme listy ví někdo z vás proč ty listy sou zelené ↑

Ž: protože tam je barva

U: a jaká tam bude **teda** ta barva ↓ je tam zelené barvivo vyloženě v těch listech a to zelené barvivo se **menuje** chlo ro fyl chlorofyl a to má velký význam ↓ protože ono také umožňuje aby ta rostlina mohla vyrábět kyslík ↓ při procesu který se označuje jako fotosyntéza ↓ **jo** ↑ a ta je složitější ten proces fotosyntézy a o tom my budeme mluvit až potom další hodinu ↓ a hlavně taky tou zelenou barvivou se nebo tím zeleným barvou se liší ty rostliny od koho ↓

Ž: od

U: od koho ↓

Ž: od lidí

U: od zvířat a od člověka ↓ my nemáme ↓ zvířata neumí vyrobit kyslík ↓ neprovádí fotosyntézu ↓ ani my ↓ ne ↓ **jo** ↑ my ho pouze spotřebováváme ↓ dýcháme ↓ dobře ↓ tak ↓ takže ↓ na tabuli máme ještě jednou @ shrnuto jednotlivé části vidíme znova rostlinného těla ↓ **jo** ↑ takže ↓ kořen stonek listy květy plody a semena ↓ dobře ↓ tak ↓ protože @ těch rostlin je v přírodě velké množství tak my je musíme **někým** způsobem třídít tedy dělit ↓ jestliže @ **ted'ko odbočím** jestliže tady pětka už je hotová nemá @ co dělat tak si vezme všechny ty svoje vypracované listy týkající se kostry a bude si opakovat ↓ protože až bude **šeska** psát zápis tak já se vás budu ptát a zkoušet na kosti význam kostry a tak dále ↓ **jo** ↑ tak ↓ máte co dělat ↓ tak ↓ my se vrátíme zpátky k **šesce** a to k základnímu rozdělení rostlin ↓ takže ↓ jako základní rozdělení rostlin se myslí rozdělení na dřeviny a byliny ↓ ano ↑ vidíme to na tabuli @ dřeviny ↓ je to **jednoduchý** ↓ uveďte mi příklad **něké** dřeviny ↓ Ivane ↓

Ž: dřevo

U: dřevo ↓

Ž: strom

U: strom ↓ nebo keř ↓ a konkrétní strom ↑ třeba co ↓

Ž: dub

U: dub

Ž: javor

U: javor

Ž: smrk

U: smrk buk dobře ↓ konkrétní případ byliny ↓ jak třeba

Ž: sedmikráska

U: výborně ↓ sedmikráska ↓ nebudeme **říkat** kytku **dyžtak** rostlina jsme v přírodopisu sedmikráska kopretina tulipán a teď se zamyslete nad **tim** co ste řekli že je dřevina a co ste řekli že je bylina a jaký je mezi nimi rozdíl ↓ tak ↓ co má dřevina ↓ jaký má stonek ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu výrazný a srozumitelný projev. Míra kultivovanosti částečně snížena porušováním spisovného standardu v rovině zvukové a nadužíváním některých výrazů (včetně tzv. vycpávkových zvuků a slov). Výslovnost zřetelná, intonačně jsou ohraničovány přiměřeně dlouhé úseky promluv. Hlasitost i tempo se jeví jako vhodné.

Nedostatky:

- Dloužení vokálů: *nó* (3x).

- Krácení vokálů: *řikal, říkat, vam, tim, prosim, rozdam, předtim, odbočim, zodpovim.*
- Vypouštění či změna konsonantů: *menuje, vlasně (3x), eště (7x), šeska, šesce, dyžtak.*
- Nedbalá výslovnost: *ňákých, ňáký (2x), ňákým, ňáké.*
- Tvaroslovné odchylky: *jaký (akuz. pl. mask. než.), jednoduchý (nom. sg. neutr.), jednotlivý (akuz. pl. fem.), bysme.*
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo (7x), teda (4x), ted'ko, odspoda.*
- Nadužívané výrazy: vysoká frekvence - *tak (20x), takže (15x), výborně (19x).*
- Hezitační zvuk: vysoká frekvence (17x).

Transkript: HV 1

Předmět: hudební výchova

Ročník: 6.

Délka praxe učitele: 7 měsíců

Pohlaví: muž

Region: Plzeň

Typ školy: městská

U: nadpis terciová skladba akord a dnešní datum ↓ začínám vykládat

Ž: nestrkej furt do mě.

U: kluci ↑ tak ↓ dobře poslouchajte ↓ já **dycky** ... k tomu něco nejdřív řeknu a pak vám řeknu co se bude psát ↓ tak poslouchajte nerad nerad bych to opakoval několikrát ↓ + takže akord je označení pro souzvuk tří a více tónů **který** znějí najednou ↓ @ a **každej** ten tón je **jinej** ↓ ale **zněj** najednou ↓ a ty tóny tak jsou tak **uspořádaný** podle **určitýho** systému ↓ příkladem může být třeba když na klávesách stisknu tři a nebo více kláves ↓ **jo** ↑ nebo když zahraju tři a víc tónů na kytaru ↓ předvedu ↓ já sem si to jenom tady rozpojil + nevadí + tak ↓ + akord ↓ **jo** ↑ třebas jeden dva tři ↓ tři tóny ↓ to je akord ↓ pak může **bejt takovejdle** akord ↓ pak může **bejt** akord třeba dokonce i **takovejdle** ↓ **tomudlenctomu** akordu se říká klastr ↓ **jo** ↑ že prostě se zahraje **takle** třeba loktem ↓ používá se to @ třeba například v **soudobý vážný** hudbě ↓ tak ↓ @ akord může **bejt** tam sme si sem **řikal** že akord může **bejt** ze tří a více tónů ↓ to znamená třeba ze čtyř ↓ **jo** ↑ poslouchajte ↓ **todle** je akord ↓ **jo** ↑ takže to sou akordy ↓ napište si ↓ menší nadpis akord a pomlčku k tomu vysvětlíme si co to je napíšeme si to ↓

Ž: co je na tom

U: akord pomlčka ↓ + pište si ↓ je ↓ akord je ↓ souzvuk + tří a více + akord je souzvuk tří a více současně znějících

Ž: pane učiteli ještě jednou prosím

U: akord je souzvuk tří a více současně znějících + různých tónů

Ž: současně znějících

U: současně znějících různých tónů + čárka + současně znějících různých tónů čárka + uspořádaných + podle určitého systému ↓ nediktuju to úplně přesně tak jak je to v té prezentaci ↓ **jo** ↑

Ž: určitého systému

U: uspořádaných podle určitého systému ↓ stačí ↓ víc si napíšeme ↓

Ž: uspořádaných podle...

U: určitého systému ↓ **eště** sem vám slíbil že zahraju třeba na kytaru **dyž** tady zahraju jeden tón tak je to jeden tón ↓ **druhej** ↓ **jo** ↑ **dyž** chci akord tak je to víc tónů a **todlencto eště** nestačí ↓ ještě **musim** zahrát jeden ↓ **jo** ↑ **takže** zahraju třeba tenhle akord jsou tam tři **různý** tóny ↓ tři a více tónů je akord ↓ **který** znějí najednou ↓ souvisí to s harmonií ↓ @ v **pátý** třídě aspoň to tak doufám že to bylo že ste probírali hudební výrazové prostředky ↓

Ž: ne co to je my jsme jenom zpívali

U: to mi ani **neřikejte** ↓ hudební výrazové prostředky sou ↓ barva dynamika @ tempo rytmus

Ž: ne vůbec my jsme jenom zpívali

U: dobře ↓ @ je **určitej** pšt je **určitej** rozdíl mezi melodií a harmonií ↓ Olivero ↓ hokejko ↓ mlč ↓

Ž: co

U: hokejko ↓

Ž: co hokejku

U: ne nic ↓ **tak** ↓

Ž: seš hokejka

U: pšt ↓ @ melodie ↓ je když znějí tóny za sebou ↓ a **dělaj** **ňákou** melodii ↓ třeba ↓ **vymyslim** si něco ↓ **jo** ↑ třeba **jo** ↑ to je melodie ↓ harmonie je když znějí tóny najednou ↓ třeba akord je v podstatě harmonie ↓ poslouvejte ↓

Ž: já nic neslyším

U: jsou najednou ↓ **jo** ↑ ty tóny ↓ když hraju melodii hraju takhle ↓ a když hraju ha harmonii třeba akord tak zní najednou ty tóny ↓ **jo** ↑ + **deme** dál ↓ **abysme** pochopili jak ten akord vzniká tak musíme pochopit to co je tercie ↓ v hudbě existuje něco jako interval ↓

Ž: co je to interval

U: interval pšt poslouchat **prosim** vás **ty** co to umí je to **skvělý** sem za to rád ale teďka mě nechte vykládat pro ty ostatní ↓ interval je vzdálenost dvou tónů ↓ třeba ↓ **mam** tón cé a zahraju ho společně s tónem gé ↓ to je první příklad ↓ pak uděláme **druhej** příklad tón cé a zahraju ho s tónem é ↓ **tak** ↓ hele ↓ když zahraju ten první příklad cé a gé dohromady **tak** je to **takle** ↓ **tydle** dva tam sou ↓ **jo** ↑ to je interval ↓ tady ten **druhej** příklad cé a é taky interval ↓ sou to **dycky** dva tóny ale hraju je **jo** ↑ nejdřív **takle** a potom **takle** ↓ **vysvětlím eště** dávejte pozor

Ž: zmáčknou mezera

U: nenenene to právě to já jenom **značím** abyste to slyšeli ↓ to **takle** dělám ↓ jinak to je najednou ↓ to je interval ↓ **jo** ↑ in interval je vzdálenost dvou tónů ↓ **vysvětlím** ↓ známe všichni cé dur ↓ že ↑

Ž:

U: ano ↑

Ž: máme si napsat co je to ten interval

U: ne nepište si ↓ teďka dávejte pozor ↓ **takle** mám cé dur všichni **jí znaj** je to tak ↓ **todle** je první nota nad cé dur druhá třetí čtvrtá pátá šestá sedmá osmá ↓ rozumíme si ↓ **týdle** notě se **říká** prima ↓ protože je první ↓ **týdle** sekunda ↓ protože je druhá ↓ tercie ↓ kvarta ↓ kvinta ↓ sexta ↓ septima ↓ oktáva ↓ kdo to zná **tuhlencto** ↓

Ž: tak na půl

Ž: to je ze španělštiny

U: v pohodě ↓ dejte ruce **dolu** ↓ teďka ↓ když víme že nota cé je první **tak** tady **vim** že **tadle** nota je první ↓ **kolikátka** bude **tadlencta** ↓

Ž: tercie

Ž: ne pátá

U: pátá ↓ **pátý** se **říká** kvinta ↓ a protože teďka je to to nejdůležitější ↓ teďka dávejte pozor ↓ protože mezi **timle** a **timle** je vzdálenost pěti tónů tak se **tomudlenctomu** intervalu **říká** kvinta ↓

Ž: proč

U: protože počítám ↓ jeden tón jedna dva tři čtyři pět to je to géčko co mám tady a tady mám to první a je to pět tónů ↓ **tak** to je **tomudle** se **říká** kvinta ↓ protože tady je pět tónů mezi **tim** ↓ **jo** ↑ **tak** ↓ a teďka já chci vysvětlit to co je tercie ↓ abych vysvětlil to co je tercie musel jsem vysvětlit co to jsou intervaly ↓ intervaly **teda** teďka jakžtakž aspoň někdo tuší ↓ **fajn** ↓ tercie je **todlencto** ↓ první a třetí třeba **jo** ↑ to je tercie ↓ to je tercie ↓ akord mi vznikne tak že je několik tercií postavených na sebe ↓ tak vznikne akord ↓ **nakreslím** vám akord cé dur ↓ **běžnej** akord **používanej** v hodně písničkách ↓ **jo** ↑ **takle** cé dur ↓ to je **todlencto** ↓ **tak** ↓ ten akord **dyž** se podíváme na tu stupnici já umažu tady ty klikyháky aby to bylo líp vidět + **dyž** se podíváme na tu stupnici **tak** ten akord má tón ↓

Ž: cé

U: cé

Ž: dé

U: ne

Ž: é

U: é

Ž: a gé

U: gé ↓ takže to je **tendle** první

Ž: první třetí a pátý

U: třetí správně a **pátej** ↓ **jo** ↑ to sou a **dyž** se **podiváme** tak pšt **hele** ↓ tady je vzdálenost tři to je tercie ↓ jak sme řekli ↓ a **dyž** počítáte tak jedna dva tři tak tady je taky ↓ tři ↓ **jo** ↑ takže můžeme říct že tady je jedna tercie tady je druhá tercie ↓ rozumíme si ↑ **fajn** ↓ tercie může být to už si to si nemusíte tyhle věci úplně pamatovat pak mi bude stačit **dyž** budete umět ty definice co sou aspoň v sešitě ↓ protože **nemuzikanti** to stejně **myslim** si nepoužijete ↓ tak ↓ poslouvejte ↓ @ tercie může být takzvaná velká a nebo malá ↓ víte **jakej** je rozdíl mezi durovou a mollovou stupnicí ↑

Ž: jo

U: učili ste se to ↑

Ž: ne

U: poslouvejte ↓ třeba durová je **takle** ↓ a mollová ↓ to je mollová ↓ @ mezi durovou a mollovou je rozdíl ten že durová působí jakoby tak průrazně tak jako vesele a mollová působí smutně ↓ **jo** ↑ poslouvejte ↓ zahraju něco v **mollový** @ v **mollový** stupnici ↓ **jo** ↑ třeba ↓ **jo** ↑ to je v **mollový** ↓ teď zahraju v **durový** ↓

Ž: ne že nemačka žádný černý

U: **jo** ↑ je to je to rozdíl ↓ ne **neni** to v tom nemačkat **černý** ↓ přímo v tom to **neni** ↓ nenene v pohodě ↓ já sem si dřív myslel úplně to **samý** ↓ takže vůbec se za to nestyd' za za za ten nápad tak ↓ @ ale **neni** to v tom ↓ **jo** ↑ prosím dej ty nohy dolů tak ↓ teďka ↓ víme **teda** že akord se skládá z tercií ↓ všichni to vědí

Ž: ne + ano

U: i Oliver to ví

Ž: asi jo

U: když **kecá** tak ↓ @ **řikali** sme si že akord je složený ze tří a více různých tónů ↓ je to tak ↑ když je složený ze tří tónů tak to je ze třech @ ze dvou tercií ↓ všichni to vidí ↓ **dyž** je ze čtyř tónů **takle** třeba akord tak tady je **eště** jedna tercie tak je ze tří tercií ↓ **dyž** bude z pěti tónů tak tam bude **eště** jedna tercie ↓ **jo** ↑ a tak dále ↓ takže **tomudlenctomu** se **řiká** terciová stavba ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu přiměřeně výrazný, poměrně srozumitelný, avšak ve smyslu

sledovaných parametrů málo kultivovaný projev. Časté porušování spisovného standardu zejména v rovině zvukové, případně morfologické (obecněčeské tvary adjektiv). Výslovnost zřetelná, intonačně jsou ohraničeny přiměřeně dlouhé promluvové úseky. Vysoká frekvence parazitních výrazů. Hlasitost dostatečná, tempo přiměřené (pauzy vyplněny hrou na hudební nástroj – ukázkami hudebních prvků).

Nedostatky:

- Krácení vokálů: *prosim, říkal, říká (5x), říkali, tím, vymyslim, myslim, vim, není (3x), značim, musim, mam, podiváme, neřikajte, vysvětlím (2x), nakreslim, dolu.*
- Oslabení koncového vokálu: *zněj(i), dělaj(i), znaj(i).*
- Záměna vokálu: diftongizace – *bejt (4x), úžení – týdle.*
- Vypouštění či změna konsonantů: *eště (5x), dyž (9x), deme, takle (9x), tydle, tendle, todle, tomudle, tadle, týdle.*
- Nedbalá výslovnost: *ňákou, dycky (2x), timle (2x).*
- Tvaroslovné odchylky: především u adjektiv – *který 2x (nom. pl. mask.)+uspořádaný, různý; skvělý (nom. sg. neutr.); to samý (akuz. sg. neutr.); každěj (nom. sg. mask.) + jinej, určitej (2x), druhej, běžnej, používanéj, pátej, jakej; druhej 2x (akuz. sg. mask. než.); určitýho (gen. sg. mask. živ.); pátý (dat. sg. fem.); soudobý (lok. sg. fem.) + vážný, pátý, mollový (3x), durový; černý (akuz. pl. fem.); jí (akuz.), abysme (kondicionál).*
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo (26x), fajn (2x), kolikátka, nemuzikanti, kecá, hele, teda (2x), takovejdle (2x), tomudlenctomu (3x), tuhlencto, tadlencta, todlencto (3x).*
- Hezitační zvuk (12x).
- Nadužívané výrazy: *tak (22x), jo (26x).*

Transkript: HV 2

Předmět: hudební výchova

Ročník: tercie gymnázia

Délka praxe učitele: 2 roky

Pohlaví: muž

Region: Karlovy Vary

Typ školy: městská

U: tak ↓ my sme + my sme minule **eště** minulou hodinu + sme zůstali nebo sme skončili u té flétny já sem **vam** i pouštěl **něaký** ty ukázky ↓ že **jo** ↓ pamatujete si **který** sem tam **teda** říkal ↓ tam sem říkal příčnou flétnu jako takovou

Ž: indiánskou

U: jakou ↑

Ž: indiánskou

U: tu sem vám taky zmiňoval indiánskou keltskou panova irská ↑ keltskou už sme říkali a zmenšenina zmenšenina **tý nomální klasický příčný** flétny

Ž: pikola

U: pikola ↓ pak sme si říkali **eště** zobcovou to ste neříkali k **tý zobcový** tam @ sme si říkali **některý** že jich je několik **tich** druhů **jaký** sme říkali ↓

Ž: altová basová

U: altová basová ↓ sopránka a tak dále ↓ **jo** ↑ abyste prostě věděli abyste věděli rámcově tohleto tak ↓ a dneska se dostaneme na ty další nástroje já sem vám @ říkal v tom přehledu u **tich** dřevěných dechových nástrojů takže nám zbývá klarinet hoboje fagot to sou ty základní a od nich **odvozený** sou **eště teda**

Ž: saxofon

U: saxofon a + pánové ↓ + otočte se ↓ + tak ↓ saxofon a od hoboje tam je + fagot ten sem říkal to je ten základní ale pak máme od něho třeba kontrafagot ale u toho hoboje tam je **eště** hodně **příbuznej** můžete se s **tim** setkat má velmi **typickej** nebo **charakteristickej** zvuk @ Novosvětskou ↓ znáte Novosvětskou určitě symfonii + druhá věta z toho já sem **vam** ji možná i pouštěl nebo **eště** jinak film Obecná škola ↓ to ste **doufam** všichni viděli že **jo** ↓ kdo neviděl Obecnou školu ↓ tak ↓ to by na vás platilo ↓ tak ↓ film Obecná film + Obecná škola tam právě v titulcích tam běží vlastně melodie právě z **tý Novosvětský** ta druhá věta kde hraje ten **anglickej** roh ↓ já vám to **pustim** abyste slyšeli o co tam **de** ↓ to je v podstatě taková řekněme abyste si to dokázali představit tak je to **ková** zvětšenina hoboje má **kovej** hlubší ale poměrně

hezkej tón ↓ ty **anglický** rohy nahrazovaly vlastně dřívější basetové rohy ↓ i když jako ty basetové rohy ty **maj** ty měly **podobnej** zvuk jako třeba klarinety a tak dál ↓ **jo** ↑ ale ty **basetový** rohy se přestaly používat a spíš se začaly psát věci pro anglické rohy ↓ @ co se týká klarinetu a saxofonu tak se u toho využívá na hraní to sou takzvané plátkové nástroje ↓ hoboje a **anglickej** roh a fagot tam se **užívaj** takzvané strojky ↓ pánové + ↓ schovejte to ↓ + **tak** ↓ to se na ně hraje **takzvanýma strojčkama** ↓ klarinet asi všichni víte jak vypadá ↓ že **jo** ↓ kdo neví jak vypadá klarinet ↓ představte si + no výborně ↓ **tak pod'** k nám dopředu my sme se domluvili **takže** naštěstí tady máme terapeuta ↓ + **tak** ho prosím tě **takle** ↓ kdyžtak vyndavej **jednotlivý** části a kdyžtak jim rovnou říkej co co je ↓ **takže** třeba

Ž: to je hubička

U: **takle** vypadá hubička abyste viděli to je v podstatě ta

Ž: zastrkávací

U: ano ↓ to se dává do pusy ↓ řekněme + těch hubiček může být několik druhů ↓ záleží komu co sedí ↓ **jo** ↑ protože **každej** má řekněme **jinej** pánové vy si to představujete zase trošku jinak ↓ o tom to není ↓ na kdyžtak to skládej ↓

Ž: tohle je soudek + tohle je horní díl tohle je spodní díl a tohle je korpus

U: **takže** pokud ste počítali správně **tak** to má kolik částí ↑ pět výborně ↓ **tak** ↓ **takže** pamatujte si ↓ hubička soudek soudek vypadá opravdu jako soudek horní díl spodní díl a korpus ↓ korpus je v podstatě když **bysem** to řekl tak to je ta trumpeta dole ↓ **jo** ↑ **takže** tak to vypadá

Ž: zahraj

U: třeba nám pak zahraje ↓ ale já vám to nejdřív já vám to tady v podstatě na tu hubičku je **přípevněnej takzvanej** plátek ↓ ten plátek @ je to víceméně + je to třtina je to vlastně to máte @ roste to **nománě** jakoby strom a víceméně dlabě se to zevnitř ↓ **jo** ↑ je to v podstatě já **nevím** ty oblasti sou různé @ jedna oblast třeba kde hodně se **toeto** pěstuje je ve Francii ↓ tam je vyloženě taková obrovská plantáž

Ž:

U: **prosím** vás ↓ některé otázky snažte se pokládat tak aby to vypadalo že ste **gymnazistí** ↓ + a **né vopice** ↓ **tak** ↓

Ž:

U: **tak** ↓ @ tam vyloženě **maj** plantáže kde se vlastně pěstují tady ty dřeviny **odkud'** se to vlastně dlabě a využívá se to ↓ co se týká oblasti **tak** každá oblast je trošku jinak charakteristická a **každej** ten plátek víceméně pak má **jinej** tón ↓ **jo** ↓ **vonu** kdybyste pak byli trošku už jako zkušební sluchaři a znali ste ten nástroj dokonale **tak** vlastně vám může potvrdit že vy si koupíte třeba balíček **tich** plátků a dejme tomu že použitelných je z toho kolik pět ↑

což je v podstatě kolik je v tom balíčku patnáct ↑ patnáct nebo dvacet a **použitelných** víceméně jich je vlastně jenom pět ↓ **jo** ↑

Ž: proč

U: no proč ↓ protože prostě ty **vostatní** nehrajou ↓

Ž:

U: **tak** ↓ **jo** ↑ prostě mají prostě **takový** nožiky na to **kterýma** to vlastně seškrabujou popřípadě protože víceméně tohleto je pořád **eště živý** ↓ **jo** ↑ teď si to **teda** představte tak jak to **říkam** ↓ ono to v podstatě pořád dorůstá ↓ ač to dřevo je **uříznutý** a je to v **týdletý** podobě **tak** pořád to dorůstá ↓ **jo** ↑ je to stále živý organismus ↓ je to + třeba klarinetisti s **tim takovej** problém **nemaj** ale třeba kdybyste měli se @ bavili s hobojem s hobojistou nebo s fagotistou tak **ty ty** to pořád musí dobrušovat ↓ ano ↑

Ž: no to je týrání když je to živej organismus

U: ale **žádný** týrání ↓ ty si taky musíš stříhat nehty a vlasy ↓

Ž: ale to už není živej organismus nehty nejsou živý

U: já **vim** že to je odpad z tebe ↓ + **tak** ↓ **takže** ten klarinet jako **takovej** historicky už v podstatě existuje poměrně dlouho co se týká cenové relace záleží od jaké to máte firmy nebo **vod fabriky** která to vyrábí ↓ třeba tady poblíž nejbližší u nás je asi Amati Kraslice ovšem tam ty klarinety řekněme to sou **takový** ty hodně školní kdy víceméně je to nevalného zvuku + i nevalné ceny **teda**

Ž: odkud máš ten klarinet z Kraslic

U: **né** tak pozor zase není to všechno **jo** občas se tam podaří vyrobit i dobré nástroje a + nemůže se zase říct že by to bylo vyloženě jako něco + jako řekněme hudební odpad **ktorej** se dává pouze prostě **nějakejm obyčejnejm hráčum který** si potřebujou jen tak někdy něco fouknout **jo** ↓ ale abyste **teda** věděli cenově tak se to pohybuje řádově od pár tisíců až po desítky až po několik desítek tisíc ↓ zase ↓ záleží co máte za nástroj @ jak je z čeho **udělanej**@ dřevo ↓ víš **jaký** se používá dřevo co byste řekli že je to za dřevo ↓

Ž: černý eben

U: **ták** ↓ výborně ↓ nejčastější se setkáte že je to opravdu **dělaný** z toho ebenu protože to je prostě **tvrdý pevný** dřevo a ten klarinet přece jenom musí něco vydržet ↓ **jo** občas se stane měl sem @ kamarádku na konzervatoři ta + **teda vona** měla hoboje **jo** ↑ **krásnej novej** asi za sto padesát tisíc nó a jednou po **konzertě** bylo veselo tak si šli **teda** sednout že **jo** popíjeli no a pak když byli v náladě tak vytáhli nástroje hráli no a jak byla tak jako rozjařená tak to **vodložila** a pak to zase vzala a jak šla zpátky k tomu místu tak prostě uklouzla spadla na ten hoboje a totálně ho rozlámala ↓ asi na tři kusy ↓

Ž: tak byl skládací

U: **nó von** sice skládací je jenomže prostě když se s **nim blbě** bouchne tak opravdu se prostě rozbije ↓ ale měla štěstí protože ho zkusila zkusila ho **teda** reklamovat oni jí tu reklamaci uznali a poslali jí **novej** hoboj ↓ **jo** ↑ takže z toho v podstatě vyšla velmi dobře ↓

Ž: prosím mohl bych na toaletu

U: tys neměl přestávku ↓

Ž: on má nemoc

U: **né** to jeden nejmenovaný kolega + vždycky když **né di di** a vrat' se ↓ jeden nejmenovaný kolega když **prže** samozřejmě u nás se to stávalo taky že někdo chodil na záchod nebylo to za účelem že by chodili jenom na ten záchod tak když už šel asi **pátej** nebo **šestej** člověk tak se **takle** na něj podíval a **von** to **teda vodnesl** ten poslední člověk **řikal nejšeš postiženej** náhodou ↑ **takže** jako v **tomdletom** pak **vostatní** pak ztratili odvalu se na to ptát jestli můžou jít na záchod ↓ **von** ne ↓ **von** odešel ↓ **tak** ↓ zpátky ke klarinetu ↓ **takže** prostě využívá nebo používá se na to na tu výrobu **pevný** dřevo musí **bejt** hodně **tvrdý** za **prvý** ten zvuk je pak z toho mnohem lepší kdybyste to prostě udělali z něčeho **obyčejnýho** tak ten zvuk prostě z toho **nepude** ↓ **jo** ↑ **von** sice z toho něco když si uděláte píšťalku že **jo** samozřejmě **nákej** zvuk z toho dostanete ale ten klarinet aby hrál tak silně jak hraje pojd' nám něco zahrát prosím cokoli ↓

Ž: a co

U: cokoli stupnici to je jedno cokoli prostě ↓

Ž: (hraje stupnici)

U: **jo** ↑ **tak** **takže** zvuk klarinetu si **myslim** že poznáte vždycky za každých okolností vždycky za každých okolností ↓ takže se nemůže stát že byste si ho s **něčim** zaměnili ↓ **@** ten zvuk je hodně nebo nechci říct úplně **stejne** ale poměrně dost **podobnej** saxofonu sopránovému ↓ **jo** ↑ ve chvíli kdy byste pak ano ↑

Ž: můžu se zeptat jestli to někdo nezkoušel udělat třeba z kamene

U: to by nehrálo ↓ jako hrálo by to ale **@** já bych chtěl vidět jak budete držet **nějakej desetakilovej** klarinet a hrát na něj a **vodehrát** na něj **celej** koncert ↓ **jo** ↑ to je + to je prakticky nemyslitelná věc ↓ **né** jako **za prvý** ↓ by to bylo strašně práce ↓ protože + to co vidíte ten klarinet **tak** víceméně on je vevnitř **vrtanej** ↓ **@ de** o to že kdybyste to měli z kamene a měli ste do toho kamene dělat dovnitř díru a pak **eště** navrtávat ty otvory **který** sou vlastně **tadydle** na co on hraje tak v podstatě by to byla tak strašná práce že by se to vůbec nevyplatilo to **za prvý za druhý** ↓ ten zvuk by prakticky byl + spíš nebyl a efekt nebo výsledek by byl řekněme nul no spíš **žádnej** ↓

Ž: a kdyby měl kamennej klarinet na takovým stojánku

U: **nó né** ↓ @ věř tomu že ne jako určitě to někoho už napadlo ale **za prvý** ↓ ten klarinet **venzte** si že to je průměr já **nevim** dejme tomu **ňáký** tři čtyři centimetry ↓ **vem** si kámen **ktorej** má průměr **štyry** centimetry a vyvrtej do něj díru aby tam vlastně zněl ten obal má já **nevim** ta díra má v průměru + dejme tomu že ta stěna je silná tak **štyry** milimetry ↓ **jo** ↑ to prostě je to by se ti skoro nepodařilo ↓ to by prostě prasklo ↓ to **za prvý** za další pořád by to bylo strašně **těžký** ↓ **tak** ↓ jenom abyste **eště** věděli kdyžtak já to tady **eště** na chvilku **rozložim** @ ty části aby u sebe držely tak se tam v podstatě **dělaj tydlety korkový** @ tomu se **neříkaj** podlecky no prostě **tendleten korkovej** pásek **ktorej** se tam dává aby to vlastně drželo ↓ **za prvý** ↓ aby to těsnilo protože ten zvuk aby to neproniklo neunikal nikudy jinudy než má unikat to znamená tady **těma vrtanýma dírama** a za další aby to bylo u sebe ↓ @ může se stát že prostě ten klarinet nebo ten nástroj hoboj fagot dáte prostě k někomu aby to upravil což jsem taky viděl že dělal to **ňákej** @ řekněme kutil domácí @ nazýval se **teda** opravářem nástrojů a dopadlo to tak že ten korek tam nalepil byl poměrně **hrbatej takže za prvý** tam ten korpus pořádně nešel nasadit a **dyž** už ho nasadil **teda von** to tam chtěl dokázat tomu **člověkovi ktorej** si to nechal reklamovat **tak** mu to chtěl ukázat **tak** to prostě to tam cpal až mu to prasklo ↓ **jo** ↑ **takže** opravdu když byste měli nástroj nechávali ho opravovat tak jenom u člověka odborného **ktorej** tomu rozumí ↓ a dělá to už nebo má v tom praxi ↓ **jo** ↑ nikdy né **ňákýmu** amatérovi ↓ **ták** ↓ k tomu klarinetu ↓ části sme si říkali ↓ určitě @ste si všimli že prostě tady má určitou mechaniku ta **takle** od začátku nevypadala ↓ víceméně ze začátku si představte že to vypadalo jako zobcová flétna a ta mechanika tam nebyla skoro žádná ↓ pak se začaly postupně přidávat klapky **takže** nejdřív jedna pak dva a pak tři a pak víceméně z toho vzniklo až to co vidíte teď ↓ @ taková mechanika materiál může **bejt jakéjkoliv** kov nicméně ty cennější nástroje tak už tam můžou víceméně mít příměsi zase zlata **popřípadně** nějakých jiných ušlechtilých kovů ↓ **jo** ↑ stříbro a tak dál ↓ platina už ne to už by bylo moc **drahý** ↓ ovšem kdybys chtěl tak samozřejmě by to šlo udělat ↓ @ jinak ten materiál třeba ten soudek se můžete setkat někdy že je ze světlejšího dřeva ↓ **takovýho** poměrně světle **hnědýho** zase to může **bejt** jiná tvrdá dřevina ↓ **jo** ↑ ale není to nikdy nic **takovýho** že by to byl **nějakej** třeba hruška nebo ta jabloň nebo tak ↓ ne ↓ **jo** ↑ většinou sou to prostě exotické exotické tvrdé dřeviny ↓

Charakteristika:

Z celkového pohledu nepřilíš výrazný, málo dynamický, místy obtížně srozumitelný a ve

smyslu sledovaných parametrů víceméně nekultivovaný projev. Velmi časté porušování spisovného standardu ve všech jazykových rovinách, četné projevy nezřetelné a nedbalé výslovnosti (na úrovni hlásek až zvukových slov, místy i na úrovni vyšších celků), intonační segmentace promluv ne vždy funkční (dlouhé celky bez výrazné koncové intonace), extrémně vysoká frekvence parazitních výrazů, časté porušování návaznosti textu. Dostatečná hlasitost, avšak místy rychlé tempo, poslechově velmi náročný projev.

Nedostatky:

- Dloužení vokálů: *nó, né, gymnazistí, jó.*
- Krácení vokálů: *prosim, říkal, říkam, tím (2x), vim, vam (2x), doufam, pustim, myslim, s nim, hráčum, rozložim, nevím, něčim, nepude.*
- Oslabení koncového vokálu: *maj(i) 2x, nemaj(i), užívaj(i), dělaj(i), neříkaj(i).*
- Záměna vokálu: *tich* (těch - 4x), diftongizace – *bejt* (3x), úžení – *týdletý.*
- Vypouštění či změna konsonantů: *eště (9x), něaký, nomální, štyry, dyž, pod', de (2x), di (2x), nepude, koncertě, takle (4x), odkud', tydlety, tendleten, týdletý, tomdletom, tadydle.*
- Protetické *v*: *vopice, vostatní (2x), vod, vono, vona, von (6x), vodložila, vodnesl, vodehrát.*
- Nedbalá výslovnost: *ňákej (2x), někýmu, něký, prže* (protože), *vemte, vem, (ta)ková, (ta)kovej, nománě* (normálně), *toeto* (tohleto).
- Tvaroslovné odchylky: masivně u adjektiv, dále u pronomin a numeralií – *něaký* (akuz. pl. fem.) + *jednotlivý, který, některý; tý klasický příčný* (gen. sg. fem.) + *z tý Novovětský, týdletý; tý zobcový* (dat. sg. fem.), *jaký* (akuz. pl. mask.) + *odvozený; příbuznej* (nom, sg. mask.) + *anglickej, každěj (2x), připevněnej, takzvanéj, takovej, ktorej, udělanej, novej, pátej, šestej, postiženej, žádnéj, korkovej, hrbatej, nějakej; typickej* (akuz. sg. mask.) + *charakteristickej, nějakej, desetikilovej, celej, vrtanej, takovej, hezkej, podobnej (2x), jinej (2x), krásnej, novej, stejnej; anglický* (nom. pl. mask.) + *basetový, takový (2x), který (2x); korkový* (nom. pl. fem.), *nějakejm obyčejnejm* (dat. pl. mask.), *takzvanéjma strojkama* (instr. pl. mask.) + *kterýma; použitelnejch* (gen. pl. mask.), *živý* (neutr.) + *žádný, jaký, těžký, uříznutý, dělaný, tvrdý (2x), pevný (2x), drahý, za prvý (6x), za druhý; obyčejnýho* (gen. sg. neutr.) + *takovýho (2x), hnědýho; téma vrtanáma dírama* (instr. pl. fem.), *člověkoví, někýmu* (dat. sg. mask.), *jakejkoliv* (mask.), *ty* (nom. pl. mask. živ. – 2x), *by sem* (kondicionál), *nejseš* (2. os. sg.).
- Lexikální odchylky (včetně slovtvorných modifikací): *jo (30x), fabriky, blbě,*

popřípadně, teda (10x).

- Nadužívané výrazy: *tak* (25x), *takže* (13x), *jo* (30x) – extrémně vysoká frekvence, zpravidla nefunkční užití, v jednotlivých částech proměnlivě zastoupeny další nadužívané výrazy – *prostě, víceméně, v podstatě*.
- Hezitační zvuk (častý, 24x).